

peperbek

POLITIEK
MAANDBLAD

3e jaargang, nummer 1

SEPTEMBER 1969

60

MINIMUMPROGRAM

De vakantieperiode leidde ook voor de redactie van Peperbok tot een korte onderbreking van haar werkzaamheden in onze delta. Dat relativeren werd vergemakkelijkt door de geslaagde maanvlucht van Apollo-11, die ons in staat stelde vanaf de maan te filosoferen over het gemak waarmee op de planeet aarde problemen worden geschapen. Dank zij de royale Amerikaanse openhartigheid konden miljoenen in talloze landen met enige seconden vertraging weliswaar een uniek moment meebeleven.

Zou de ruimtevaart ons misschien brengen waartoe de V.N., de ontwikkelingshulp of de sport niet in staat waren n.l. een groeiende een-
dracht en solidariteit van alle volken tegenover de ontzagwekkende uitdaging die de verkenning van het heelal in feite is? In dat geval zou dit geldverslindend project ruimschoots de offers hebben gecompenseerd.

Wij hopen dat het juli-nummer bij de lezers in de smaak is gevallen, in het bijzonder t.a.v. de daarin opgenomen omschrijvingen en voorbeelden van minimumprogramma's. Nu de vakantieperiode voor de meesten uwer voorbij is zullen naar wij verwachten meer lezers hun ideeën over een minimumprogramma aan de redactie toezenden. Er is reeds een stroom van reacties binnengekomen, die met moeite door de redactie in dit nummer is geperst. U treft deze aan op pagina 25 en verder.

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en afdelingen van Democraten '66 in Zuidholland.

Directie: J. Reesink

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Winkelstede 14, Den Haag,
tel. (070) 667449.

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg.

Redactie: D. Bark (C), A.R. v.d. Burg (%), A.C.A. Dake (f), A.C. de Goederen (x), W.S.A.H. Gorter (\$), W.C. Olyslagers (?), F.W.H. Vink (&).

Redactie-adres: Sportlaan 190, Den Haag, tel. (070) 532500.

Abonnementen: Per jaar (11 nummers): leden van D'66 f 7,50
niet-leden f 9,--
losse nummers f 1,--

Kopy voor het volgend nummer gaarne vóór 17 september bij de redactie.

De ledenwerfcommissie van de afdeling Den Haag van D'66 heeft in overleg met het Bestuur besloten tot een gewijzigde opzet van de ledenwerf-aktie. De commissie zal als zodanig niet meer fungeren. Het accent zal liggen op de flatbestorming, waarvan de organisatie en de leiding zal berusten bij de heer Franken, Laan van Poot 232, tel. 594688. De administratie en de follow-up zijn in handen van mevrouw Mulder-Brinkgreve, Ursulaland 103, tel. 855667. Belangstellenden die zich voor korte of langere tijd willen inzetten voor de ledenwerving kunnen zich met deze personen in verbinding stellen

ADMINISTRATIE-WISSELING

Mevr. A.H. Truyen-Van Kleeff is tot haar verdriet om gezondheidsredenen niet langer in staat de administratie van ons blad te voeren. Wij hopen van harte dat zij binnenkort weer helemaal beter zal zijn. Voor het vele werk dat zij achter de schermen voor Peperbek heeft verzet, zijn wij haar zeer dankbaar. De administratie zal voorlopig waargenomen worden door mevrouw Th.M. Reesink, Winkelstede 14, Den Haag. Tel (070) 667449.

GEMEENTEPOLITIEK

Van H.H. Hoek ontvingen wij een viertal memo's met gegevens over de samenstelling van gemeentebesturen, bevoegdheden van het gem. bestuur, statistische gegevens over de Haagse gemeentebevolking, de kandidaatstelling voor de gemeenteraadsverkiezingen en tenslotte enige informatie over verordeningen en jurisprudentie. Deze stukken bevatten een massa nuttige gegevens voor de schaduwfractie en gemeentelijke werkgroepen. Een deel ervan is van algemene aard en kan dus ook waarde hebben voor andere schaduwfracties. Een ieder die belang stelt in deze materie en inzage wil hebben in het verzamelde materiaal kan zich richten tot H.H. Hoek, Vouwermanstraat 25 Den Haag, tel: kantoor 070 - 247455.

IN MEMORIAM C. LIEFFERING.

Het bestuur van de afdeling Den Haag geeft met leedwoezen kennis van het overlijden van de heer C. Lieffering.

De heer Lieffering is van de oprichting af actief geweest. Hij heeft, samen met zijn vrouw, met groot enthousiasme mede vorm en inhoud van de partij bepaald.

Wij zullen zijn verikracht node missen.

Hope mevrouw Lieffering bij dit verlies enige troost putten uit de gedachte, dat wij haar man steeds gaarne in onze herinnering zullen brengen.

Niet verwacht en toch gekomen

Een afdeling van D'66, nog in het zuigelingenstadium verkerend - in de bevallige ouderdom van enige maanden - heeft het snode plan opgevat om met de plaatselijke K.V.P. samen te werken voor de gemeenteraadsverkiezingen in 1970. U kunt dit zien en meebeleven in Veenendaal.

Een knuppel in het artsenhok

(?) Een bedrijfsarts uit Oostgeest vestigt onze aandacht op de zijns inziens zeer onjuiste wijze waarop de keuring van aankomende werknemers verloopt en vreest dat commerciële elementen een te grote rol spelen bij de beslissing of een bepaalde werknemer al of niet geschikt zal zijn. Hij spreekt zelfs van een bedrog van enorme omvang. Mocht de artsenstand in vroeger tijden achter een waas van geheimzinnigheid en ondoorgrondelijkheid haar werk verrichten, in onze dagen wordt er meer en meer aan de "image" van deze vrije beroepsgroep geknabbeld. Wij zouden dit een gunstige ontwikkeling willen noemen. Een moderne samenleving dient zich intensief bezig te houden met hen, die tot taak hebben onze gezondheid te bewaken.

Het nabije-Oosten

(?) Als reden voor de bezetting van enkele delen van haar buurlanden gaven woordvoerders uit Israël dat de veiligheid en de rust van Israël sterk leden onder de voortdurende grensincidenten, zodat enige gebieds-uitbreiding noodzakelijk zou zijn voor het beëindigen daarvan. Zoals was te voorzien gaan de schermutselingen gewoon door. Op dezelfde voet doorgaand zou Israël haar grondgebied moeten uitbreiden tot de westkust van Afrika en tot ver in het Aziatisch werelddeel. Een oplossing zal dus wel in een geheel andere richting gezocht moeten worden.

Het PAK uitgetrokken

(?) J.H. Hoerkerk heeft per 1 juli l.l. het PAK-overleg verlaten. Zijn motieven voor deze stap vindt u enige pagina's verder in dit nummer.

Krijgen wij onze éigen politieke commissarissen?

(?) In het rode leger van na de revolutiekende men het instituut van politieke commissaris met de bedoeling om namens het landsbestuur toezicht te houden op het doen en laten van de legercommandanten. Onwillekeurig, hoewel waarschijnlijk niet geheel terecht, werden wij daaraan herinnerd bij het vernemen van het voorstel van minister Veringa om door de Kroon benoemde vertegenwoordigers van de maatschappij in het bestuur van de Universiteiten en Hogescholen op te nemen, teneinde op die wijze de inspraak van de maatschappij te waarborgen. Op die manier worden de curatoren die er door de voordeur uit gaan, weer door de achterdeur ingehaald, nu niet bepaald een schokkende verbetering. Mocht dit voornemen van de minister aan uitvoering toekomen dan zou, gelet op de motivering die er aan is gegeven, een interessant precedent geschapen zijn. Men zou zich kunnen voorstellen dat er tevens vertegenwoordigers van de maatschappij worden geplaatst in alle hoofdkwartieren, legerplaatsen, scholen, departementen en bedrijven zoals K.L.M., N.S., Staatsmijnen, Verolme enz. In al deze gevallen wordt geheel of gedeeltelijk gewerkt met belastinggeld en worden invloeden uitgeoefend die voor de maatschappij van groot belang kunnen zijn.

Waarom joodse spelen?

(?) Er is nog steeds geen alom aanvaard criterium aan de hand waarvan duidelijk zou worden wie nu in feite jood zijn. De tot nu toe gebruikte kenmerken bevredigen geen van alle. Ze variëren van godsdienst, taal, uiterlijke kenmerken en combinaties van deze tot criteria als het geboren zijn uit joodse ouders (verschuiving van het probleem) en het meest opvallende n.l. jood zijn zij, die zich aldus wensen te noemen. Dit is geen louter academisch vraagstuk. Het is van grote politieke relevantie omdat de staat Israël hierop is gefundeerd.

Wij werden aan deze vraag herinnerd door de z.g. Joodse Spelen die een maand geleden in Israël werden gehouden en waaraan sportlieden uit tientallen landen hebben deelgenomen. De vraag rijst daarnaast of het wel raadzaam is om Spelen te organiseren die de mensen verdeeld houden, waarvan de Blanke Spelen een ander voorbeeld zijn.

Nixon executeur testamentair

(?) Als de voortekenen niet bedriegen en waarom zouden ze, dan zal in het tijdperk Nixon toch een duidelijk begin worden gemaakt met een vermindering van de Amerikaanse oorlogsinspanning in het Verre Azië. Het is aardig om nog eens de betrekkelijk laag gespannen verwachtingen te releveren die bestonden op het tijdstip van zijn verkiezing tot president van de Verenigde Staten.

München

(C) Op een voormalig vliegveld in München, hetzelfde vliegveld waar Chamberlain destijds landde om met Tsjechoslowakije als betaalmiddel, "Peace for our time" te kopen, zullen in 1972 de Olympische Spelen worden gehouden. De bouwwerkzaamheden zijn al begonnen. Bij de eerste steenlegging vertelde minister Franz Jozef Strauss dat Olympische Spelen goed zijn voor de verbreiding van vrede en vriendschap. Dat zal in 1936, (Olympische Spelen in Berlijn) ook wel gezegd zijn.

Laat

(E) Het blijft natuurlijk vreemd dat bisschop Defregger pas na het beëindigen van zijn oorlogsverleden op het idee gekomen is om de inwoners van het Italiaanse dorp, waar op zijn bevel 17 mannen werden gefusilleerd, zijn excuses te maken. Om nog maar niet te spreken van de lamentabele vorm waarin dit gebeurde (ik moest wel, als ik het niet had bevolen had een ander het wel gedaan).

Er zijn, sporadisch, officieren geweest die in dit soort situaties wel weigerden. De meesten van hen hadden geen kans om na de oorlog hoge functies te ambleren, omdat zij wegens insubordinatie doodgeschoten waren.

Griekenland en Amerika

(L) Een Amerikaanse rechtbank heeft zich herinnerd dat vrijheid van meningsuiting een groot goed is in de Amerikaanse democratie en dienovereenkomstig het vonnis tegen Dr. Speck (twee jaar gevangenisstraf wegens "aansetting tot dienstweigering") vernietigd. Wij hebben vaak weinig waardering voor de Amerikaanse dollar-democratie maar wij hebben het genoeg geconstateerd dat een dergelijke uitspraak in Amerika kan worden gedaan zonder dat de desbetreffende rechter daarna ontslagen wordt.

Onthullend

(S) De reacties in de Amerikaanse pers op Kennedy's ongeluk waren onthullend voor de stand van de journalistiek daar (of hier, het zo u wilt). Wat hier in de gevallen Smullenbroek en Mellema mitzondering was (holo-graaf-actpak) bleek in de Verenigde Staten regel.

Het zomerreces van de Tweede Kamer is achter de rug. Wij zijn met onze gedachten nog bij de goedkeuring door de Tweede Kamer van het ontwerp Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers, kortweg APPA genaamd. Vorma de fractie van D'66 samen met enkele van de kleinste fracties een gunstige uitzondering, de regeringsfracties hebben zich zonder veel gewetensbezwaren achter het ontwerp geschaard, dat in grote lijnen een reeds bestaande, voor de politieke ambtsdragers exorbitant gunstige situatie, voor lange tijd bestendigt. Hieruit moeten wij concluderen dat de kloof tussen wat de volksvertegenwoordigers zich denken te kunnen permitteren en hetgeen de bevolking hierover denkt wel enorm is. Hoewel er geen lawine van ingezonden stukken over dit onderwerp aan de dagbladen is gezonden kunnen wij gevoeglijk aannemen dat er bij velen een ernstige ontstemming is geweest. Verdedigers van dit ontwerp zijn met de meest miserabele argumenten komen aandragen. Zo meende minister Beernink dat de positie van de kamerleden zo wankel was daar zij elk moment de gunst van de kiezers zouden kunnen verliezen en daardoor in een materieel moeilijke positie zouden kunnen komen te verkeren. Afgezien van het feit dat menige gewone werknemer ook op staande voet werkloos kan worden (bedrijfssluiting) kan de minister zeker niet waar maken dat er een behoorlijke mate van waarschijnlijkheid is dat ex-parlementariërs zonder broodwinning komen te zitten. De praktijk wijst in een geheel andere richting. Lchter, zelfs al zou deze grond kunnen worden aanvaard, dan noch is de voorgestelde regeling dermate extreem, dat ieder ander (misschien enkele top-industriëlen uitgezonderd) zich de lippen afdikt. Het is jammer dat Kamerleden zoals zij zelf vaak zeggen zo weinig tijd hebben, kranten, tijdschriften en politieke maandbladen te lezen; deden zij dat wél, dan zouden zij zich misschien gaan afvragen of hier geen ernstiger bedreiging van onze democratie (berustend op het vertrouwen van het volk) uit voort kan komen dan waartoe welke buitenlandse invloed dan ook in staat kan worden geacht.

Aan de Eerste Kamer de taak opnieuw het mes in deze regeling te zetten alvorens zij kracht van wet krijgt.

W. OLYSLAGERS

Enkele initiatieven van onze Fractie van de afgelopen maanden:

- 1) Dijkstra stelde een vraag over het gebruik van de titel "ing." door afgestudeerden van H.T.S.-en.
- 2) Visser stelde vragen n.a.v. krasse uitspraken van een majoor die de leiding had van de nederlandse eenheid die in Curaçao is opgetreden vlak na de onlusten in mei.
- 3) Nypels tekende verzet aan tegen de voorgestelde pensioenregeling voor politieke ambtsdragers.
- 4) Imkamp stelde voor te komen tot een permanent kritische begeleiding van de ontwikkelingshulp.

Het hoofdbestuur richtte zich in een brief tot de Deken van de Orde van Advocaten over de bezwaren die enkele advocatenkantoren maakten tegen het optreden van advocaten van hun kantoor in de Haagdenhuisprocessen.

DE VERNIEUWINGSGROEP GEMEENTEPOLITIEK

Op 7 maart 1969 stelde de ledenvergadering van D'66 zich achter het plan, en samen met andere partijen in Den Haag hearings te organiseren. De uit deze hearings voortkomende studiegroepen zouden een ontwerp-gemeenteprogram opstellen. Dit program wordt dan aan alle Haagse afdelingen van politieke partijen voorgelegd. Deze kunnen op grond van dit program besluiten, of zij in 1970 geheel, gedeeltelijk of niet met andere partijen zullen samenwerken bij de gemeenteraadsverkiezingen. Ook bestaat de mogelijkheid om op grond van bepaalde punten uit dit program, na de verkiezingen incidenteel met andere raadsfracties samen te werken. Een organisatiegroep zou het geheel regelen. De leden van deze groep zitten er voor zichzelf, niet voor hun partij. De D'66-ers zijn Dick Bark en ondergetekende.

Als naam heeft men de door ons voorgestelde term "vernieuwingsgroep gemeentepolitiek" aanvaard. De D'66-ledenvergadering had er sterk op aangedrongen het woord "progressief" niet te gebruiken. Tot onze verbazing, stonden de andere leden van de groep hiernoo in. Zij zijn van mening, dat het woord te zwaar belast is. Sinds de ledenvergadering van D'66 heeft de groep een vijftal vergaderingen achter de rug. De samenstelling leverde moeilijkheden op. De PSP trekt zich terug met de volstrekt niet tersake doende reden, dat zij zich niet wilde binden. Deze mening had zij moeten verkondigen voor zij nog ging doen en dan nog geen enkele partij is door de instelling van de vernieuwingsgroep ergens aan gebonden. De heer Berger, door ons voor de groep uitgenodigd, is verdwenen en niemand weet waar hij verblijft. In zijn plaats hebben wij nu uitgenodigd de heer W.P. Balkema (partijloos, makelaar van beroep). Onze andere man is de heer G. Custers (lid VVD, JOVD, LDC). Verder zitten in de vernieuwingsgroep: de heren Houwenhoven (PPR), Schreuder (partijloos), Plateel (ARJOS), van Rooyen (PPR), Huy (PvdA), Vissor (ARP), v.d. Ploeg (PvdA), Reesink (CHU).

Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat het klimaat binnen de groep aanzienlijk verbeterd is door het afscheid van de PSP'ers. Er zijn weinig verschillen van mening over de inhoud van de stellingen, die binnen het raam van vijf hoofdenwerpen op de hearings geponcerd zullen worden. Over de vraag of men voor de verkiezingen in Den Haag een minimumprogram moet opstellen, was de groep in twee kampen verdeeld. Het punt "Democratie" kreeg grote aandacht. De andere hoofdpunten met betrekking tot de gemeente zijn: Woningbouw/grondpolitiek, Werkgelegenheid, Ontspanning, Verkeer/openbaar vervoer. De zaak loopt vlot. De hinderzichten schijnen overwonnen. In september, oktober en november kunt u onze hearings komen bijwonen. In de studiegroepen kan u dan samen met partijloze burgers en leden van andere partijen het program maken dat 1 januari 1970 bij de Haagse partijen in de bus zal liggen.

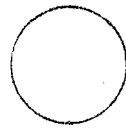
PAUL REERIS

Wedijverbeginsel exit

(?) NASA-chef Paine lichtte het alom gehanteerde wedijver-beginsel een beetje door te pleiten voor een grotere samenwerking met de Russen omdat de daaruit voortvloeiende betere resultaten belangrijker zouden zijn dan de individuele pogingen van beide landen.

DRIE ONTWERP-SCHEMA'S MET BETREKKING TOT DE
KOMENDE GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Door P.W. Meerts.

PROGRAMMA-SCHEMA

- Hoofdpunten: Democrativering van het gemeente-apparaat.
- Nevenpunten: Eventueel als er commissies zijn en door hen vervaardigd.
- Centraal punt van de democratiseringspunten en daarmee centraal punt van de hele verkiezingsactie:
D'66 wil alleen met wethouders van andere partijen samenwerken (en dus een wethouderszetel aanvaarden), als zij de mening van deze wethouders kent over de voor Democraten'66 belangrijkste punten van haar program. Hiertoe zal de partij een minimumprogram uitgeven, waarmee de niet-D'66-ers van het college van (B) en W het na de verkiezingen geheel eens moeten zijn."

Uit het voorgaande volgt, dat na afrening van het gemeentelijk program door allen een minimumprogramma hieruit zou moeten worden samengesteld.

ORGANISATIESCHEMA

- Schaduwfractie + belangstellenden = belast met:
- Werkgroepen = belast met het opstellen van rapporten en de daaruit voortvloeiende programpunten.
 - a) Volgen van de gemeenteraad,
 - b) Opstellen democratiseringspunten,
 - c) Meewerken met de commissies,
 - d) Samenstellen ontwerp-gemeente-program uit rapporten commissies.
- Bestuur = belast met het opjatten en vol met mensen houden van de commissies.
 - e) Samenstellen ontwerp-minimumprogram

TIJDSCHEMA

- 1) September 1969: Grote oproep aan allen die eventueel lid willen worden van de Gemeenteraad: 3 weken later sluiting, alleen degenen die zich hebben opgegeven als lid-of-belangstellende komen in aanmerking voor verkiezing. Ledenvergadering bekrachtigt sluiting.
- 2) December 1969: Alle rapporten en programpunten klaar en samengesteld tot ontwerpprogram en ontwerpminimumprogram.
- 3) Januari 1970: Ledenvergadering stelt kandidaten + program + minimumprogram vast.

Uitspraak van het Jaar:

"In een hiërarchie kan iedereen opklimmen tot op het niveau van zijn eigen onbekwaamheid en zich daar handhaven". (Dr. L.J. Peter)

KAMERRECLASSE

De regering heeft onze gemeenschap plotseling doen opschrikken met een circulaire aan de gemeentebesturen, waarin met klem wordt aange-
 drongen om zich vooral stipt aan de gestelde normen t.a.v. de Algemene
 Bijstandswet te houden. Ook al vergoedt het rijk 80% van de uitgekeerde
 bedragen, wordt hier met een pennestreek een stuk gemeentelijke auto-
 nomie weggevaagd. In deze Bijstandswet staat n.l. uitdrukkelijk, dat de
 uitvoering daarvan wordt overgelaten aan de gemeentebesturen. Nu is het
 wel zo, dat de uitvoering van deze wet in verscheidene gemeenten verschil-
 len vertoont en lang niet altijd ten gunste van hen voor wie de Bijstands-
 wet is gemaakt. Er zijn gemeentebesturen, die de humaniteit als maatstaf
 stellen, maar er zijn ook van die vroede vaders, voor wie een zuinig
 financieel beheer de hoogste wijsheid is. In plaats van dat de regering
 bij de gemeentebesturen crop aandringt een meer menselijke interpretatie
 aan de inhoud van de wet te geven, krijgen de gemeenten die dit al doen,
 nu op hun brood, dat ze te veel hulp bieden. Dat moet nu maar eens uit
 zijn. Natuurlijk, de heer Witteveen zit niet lekker en stel je voor, dat
 de AOW steeds omhoog moet en het huurtoeslagplan niet door kan gaan, nee,
 dan bestaat er voor onze regeerders slechts een oplossing: rigoureuze de
 mensen aanpakken voor wie de bijstand onontbeerlijk is. Zo'dende komen
 immers de centen toch op tafel.
 Harder kan het al niet.

Een circulaire aan de gemeentebesturen is ongetwijfeld noodzakelijk, maar
 dan óón waar in staat, hée er heel wat geld sal kunnen worden bespaard,
 indien de gemeentedienssten, dus ook de Sociale Dienst, veel efficiënter
 worden beheerd en daarvoor de richtlijnen worden gesteld. Ongetwijfeld
 zouden ook bijv. de sociale werkplaatsen kostenbesparend kunnen worden
 ingericht en zo is er nog veel meer. Voor onze a.s. D'66-gemeente- en
 P.S.-leden ligt hier een enorm terrein braak. De geachte afgevaardigden
 van de andere partijen hebben nu eenmaal geen benul van efficiency en
 management. En deze groeperingen zijn te oud en daar ooit nog achter te
 komen. De strijd voor het (aftandse) "ideaal" gaat immers voor.
 Het rondzenden van deze wel zeer onsociale en hardvochtige circulaire
 is een kwalijke zaak. (Wie oea daar de geestelijke vader van zijn?)

GIJUS LARSEN

WOMPJOETJE EN NACHE,) stellingen van G. Zoutendijk.

- 1) Computers maken het mogelijk grote hoeveelheden informatie te ver-
 werken, op te slaan en ter beschikking te stellen van degenen, die
 toegang tot deze informatie hebben. Teauzij de nodige maatregelen
 van organisatorische aard getroffen worden, kan een bevoorrechte
 groep misbruik maken van de situatie waarin zij verkeert.
- 2) Computers maken het mogelijk en economisch wenselijk om centraal
 grote hoeveelheden informatie op te slaan (b.v. centrale opslag
 van bevelingsgegevens). Misbruik van deze informatie is mogelijk
 en moet door wettelijke maatregelen worden voorkomen.
- 3) Computers kunnen de positie van het ambtenarenapparaat ten opzichte
 van de regering en van de regering ten opzichte van het parlement
 versterken. Het gevaar dreigt dat de werkelijke macht komt te lig-
 gen bij een groep, die nimmer langs democratische weg verkozen is.

Reorganisatie van het beleidsbepalend uitvoerend en controlerend apparaat zal noodzakelijk zijn om het goed functioneren van de democratie te verzekeren.

- 4) Computers maken geautomatiseerde en daardoor eenvoudige uitvoerbare referenda mogelijk. Gesien het gebrek aan kennis bij en de gemakkelijke beïnvloeding van vele kiezers kan dit in de praktijk leiden tot een schijn-democratie.
- 5) Computers maken het in een dictatuur mogelijk een effectieve controle uit te oefenen, ten gevolge waarvan de dictatuur zich beter kan handhaven.
- 6) Computers zullen het op den duur mogelijk maken grote organisaties efficiënt te besturen. Zij vergroten derhalve de concurrentiekracht van de grote organisatie.
- 7) Een gevolg van de onwetendheid van de leiding en de uitvoerende organen in een bedrijf of overheidsinstelling krijgt een klein aantal specialisten een machtspositie, die niet in de bedoeling gelegen heeft. Het bedrijf wordt afhankelijk van enkelen, met alle gevaren van dien.
- 8) Voor een gezonde ontwikkeling van het gebruik van computers, gericht op vergroting van de welvaart en welzijn, is het noodzakelijk dat het middelbaar, hoger beroeps- en wetenschappelijk onderwijs grote aandacht besteden aan computers en de algoritmeek. Alleen langs deze weg kan bereikt worden dat de mogelijkheden, beperkingen en gevaren van computergebruik onderkend worden.
- 9) Een gevolg van het gebruik van computers zal veel arbeid van karakter veranderen. Tenzij het onderwijs zich aanpast en herscholing op grote schaal mogelijk wordt, kan deze ontwikkeling leiden tot frustraties bij diegenen, die het slachtoffer worden, met alle gevaren van dien.

(Uit "De Groene Amsterdammer")
1969

FRANS ROERMEYER VERLEENT HET PAK WERK BIJ
(en hij schreef de volgende apologie)

Aan de leden van kerngroep PAK
Amsterdam, 21 juni 1969

Beste vrienden,

In een lange periode van meditatie over de problematiek rond het PAK, wil ik u graag enige conclusies die ik heb getrokken voorleggen. Toen ik indertijd tot de kerngroep van het PAK toetrad, deed ik dat in de overtuiging dat het samengaan van de "veersittetrevenden" in ons land een urgente zaak was. Als D'66 lid meende ik aan het PAK overleg te moeten doen omdat het PAK zich ging concentreren op de kiezer - de belangrijkste component in het proces van politieke vernieuwing. Ik geloof dat de noodzaak tot vernieuwing via de basis nog steeds aanwezig is. Een aantal mensen echter is de laatste tijd gaan verontrouwen. Ik meen dat het hele overleg in het PAK én in haar werkgroepen steeds meer afhankelijk wordt van de partij-politieke verhoudingen zoals die in 'links' Nederland bestaan. Laat mij proberen dit wat uit te werken.

Ik wil veropstellen dat de gesprekken in de kerngroep, de deelname van alle personen daarin én de discussies in de werkgroepen naar mijn mening afbreuk konstatieel en een sferen uitstakend zijn. Dat mij echter in toenemende mate benoodigd maakt is de interne situatie en de druk die

laagzamerhand van buiten af op het PAK wordt uitgeoefend. Het is steeds onze bedoeling geweest om de deelnemers aan het PAK overleg een concept regerings- o.c. verkiezingsprogramma voor een toekomstige Progressieve Concentratie te laten aanstellen. Dit programma, eenmaal voltooid, zou aan de politieke partijen moeten worden voorgelegd met het dringende verzoek zich, op de een of andere manier, tot dit samenwerkingsprogramma te bekennen.

Tot voor kort meende ik dat dit een haalbare kaart zou zijn, mits het politieke klimaat zich naar grotere bereidheid tot samenwerking zou ontwikkelen. Dat de kans aanwezig is dat mijn eigen partij dit klimaat nog niet aanwezig acht, heb ik van te voren zeer wel ingesien. Ik meen overigens dat D'56 eens gedwongen zal worden zich waar te maken om tot samenwerking over te gaan als blijkt dat met andere, zichzelf evoluerende, partijen en groeperingen wel degelijk samengegaan kan worden. Aan dat laatste meen ik momenteel ernstig te moeten twijfelen. Ik vrees dat het op vele punten niet mogelijk zal zijn een concentratie van werkelijke allures te bewerkstelligen.

De PSP stond reeds vanaf het begin sceptisch tegenover de PAK-opzet. Na het open Congres in Hijnmegen kwam deze afwijzende houding van veel PSP'ers op pijnlijke wijze naar buiten. Nu het partijbestuur van de PSP heeft verklaard dat "het de vraag is of na de duidelijke scheiding der geesten rond de studentenakties en daarna rond de Koninkrijkspolitiek van onze regering, het nog wel zin heeft verder met deze discussies (i.e. die in het PAK) door te gaan", moet aan de bereidheid van de PSP sterk worden getwijfeld. Nu weet ik dat de PSP hoog en laag kan springen, maar dat ze niet in staat is het PAK de wet voor te schrijven. Ik heb echter wel ontdekt dat men in de PSP schijnt te denken dat het PAK mede met een volmacht van de PSP opereert. Deze opvatting zal ongetwijfeld op de PSP deelnemers aan het overleg worden teruggespeeld, vooral als de PSP er toe overgaat om, buiten het PAK om, de PvdA en de PPR uit te nodigen direct besprekingen over samenwerking te openen. Blijbaar meent men in de PSP dat het PAK en de resultaten die daarin worden geboekt, voor deze partij nadelig zullen zijn. Een ontmoedigend staaltje partij-nationalisme dat van iedere vernieuwingsmentaliteit gespeend is.

De PvdA geeft ons, dacht ik, ook enige mogelijkheden tot mediatie. Afgesien van het feit dat men ook in de PvdA niet overloopt van enthousiasme voor het PAK, heeft het PAK ernstig te lijden van de ruzie- sfeer die tengevolge van ernstige politieke meningsverschillen, in de PvdA bestaat. Bij iedere controverse blijft dat primair het bestaan van de PvdA aan de orde is. Voor het PAK, dat per slot van rekening ook een stukje ontpleffing wenst, zou dit een gunstige ontwikkeling zijn, ware het niet dat men in de PvdA helemaal niet wenst in te zien dat deze partij hopeloos verdeeld is en dat men alleen maar streeft naar het weinig succesvolle middel van het sluiten der gelederen. Aangezien de politieke onrust binnen de PvdA voorlopig nog niet is afgelopen, sterker nog, in hevigheid zal toenemen, zal er van een werkelijke concentratiegesindheid om praktische redenen als geen sprake zijn. Onder deze omstandigheden zal het PAK hoogstens de (onzekere) functie van redder in de nood toebedeeld krijgen. Ik dacht dat we daar niet voor gehoord zijn.

I.h.a. dreigt het PAK en het werk dat daarin wordt verricht, het slachtoffer te worden van het eeuwige gekrakeel dat progressief Nederland zich meent te kunnen permitteren. Wellicht is het echter zó, dat de meningsverschillen in dat 'progressief' Nederland werkelijk diep liggen en dat er verschillende interpretaties bestaan over de inhoud van de term progressief beleid. Ik begin hoe langer hoe meer naar deze pessimistische visie over te hellen. Dit is een konstatering die, althans voor mijzelf,

nogal hard aankomt; ik geloof toch dat het eerlijker is om er de konse-
kwentie uit te trekken en op een gegeven moment te erkennen dat een
eerder ingenomen standpunt, hoe idealistisch en zuiver van bedoeling
ook, niet haalbaar is. Op dit moment meen ik dit stadium bereikt te
hebben.

U zult bemerkt hebben dat ik momenteel uiterst pessimistisch ben over
het welslagen van het PAK en daar het mede een menselijk trekje is dat
men probeert zijn tijd zo nuttig mogelijk te besteden, meen ik dat ik
een keuze moet maken.

Een faktor die het maken van deze keuze versterkt is de noodzaak mijn
aktiviteiten die zich zowel in het PAK als in D'66 afspelen te beperken,
omdat de veelheid aan werkzaamheden niet vol te houden is. Gezien het
voorafgaande lijkt het mij beter het PAK niet de dupe te laten worden
van mijn politieke depressie. Daarom wil ik u mededelen dat ik besloten
heb per 1 juli a.s. mijn aktiviteiten voor het PAK te beëindigen; een
beslissing die ik na veel aarzeling en met veel spijt en teleurstel-
ling heb genomen. Persoonlijke omstandigheden zijn er de oorzaak van
dat ik deze beslissing zonder enig overleg van te voren heb genomen;
u zult dus niet de enige zijn voor wie deze stap onverwachts komt.

Het veel genoeg denk ik terug aan de konstruktieve sfeer en de goede
gesprekken die ik de laatste 5 maanden met u mocht hebben. De motieven
om het PAK te verlaten zijn, zoals u begrepen zult hebben niet terug
te voeren op de interne situatie binnen het PAK.

Uiteraard zal ik de lopende zaken van de secretariaatscoördinatie zo
goed mogelijk trachten af te wikkelen.

Het vriendelijke groeten,

Hans Moerkerk

SPAANSE PEPPERS

De kiesmannen in West-Irian was beloofd dat ieder die voor Indonesië
zou stemmen naar keuze een tegenstander of een gedeporteerde Indone-
sische communist zou mogen opeten.

0

Charles Hugues gaat nu de Franse troon ambiëren. Daarna de Belgische...etc.

0

Japie: Wat maken ze nou een drukte over de miljarden die het Apollo-
project kost. Op de maan is toch geen armoede?

0

Niet-verkiezing van Lanthorst: een (Boer)lage strech.

0

Van der Louw en Lammers kunnen nog altijd samen een nieuw tienerblad
oprichten.

0

Henk Terlingen? H'n NASA uit.

0

Noord-Ierland: Over oranjehoeren gesproken.

De Groene: hoog rood is wel lelijk.

0

Liberaal D'66 Centrum

0

Jammer dat Peperbek geen lezer in Biggkerke heeft.

0

Nu blijkt dat de politie nogal vreemd is omgesprongen met getuigeverklaringen inzake de dodelijke aanrijding door een Haarlemse rechter, heeft deze laatste alsnog excuses aangeboden voor zijn beledigende opmerkingen aan het adres van de Haarlemse politie.

DE CRISIS IN DE PSP

Er is een crisis in de PSP en wel naar aanleiding van het feit, dat vijf PSP Statenleden in Noord-Holland de heer Noordewier i.p.v. de heer Lankester kosen. Er zijn nu vier PSP-ers uit het partijbestuur getreden, omdat ze het niet eens zijn met het beleid van dit bestuur. Ze staan n.l. op het standpunt, dat de partij de heer Lankester als eerste heeft gekozen voor het lidmaatschap van de Eerste Kamer en daar hebben de Statenleden zich aan te houden. Tot overmaat van ramp weigert de gekozen heer Noordewier zijn zetel ter beschikking te stellen. Schorsing of roeyment van deze man is daarop het enige antwoord, zo is de mening van de afgetreden vier bestuursleden. Het partijbestuur moet een andere weg te moeten volgen. Het heeft via een referendum de leden te vraag voorgelegd: "Is een Statenlid van de PSP vrij om uit de volgens het huidige reglement opgestelde kandidatenlijst voor de Eerste Kamer een keuze naar eigen goeddunken te doen?"

Hier wordt een principiële kwestie aan de orde gesteld, waar wij m.i. niet zoveel moeite mee zullen hebben, maar interessant genoeg om daarover van gedachte te wisselen. Moeten Staten-leden zich houden aan wat de partij voorschrijft, of hebben de leden een persoonlijk recht van het partij-oordeel af te wijken? Daar kan verschillend over worden geoordeeld, al na gelang van het uitgangspunt. Is de partij de alles overheersende instantie, dan zullen de partijleden zich daaraan moeten onderwerpen. Is de partij in zich zelf een democratie, dan toetsen de leden hun persoonlijk oordeel aan dat van de meerderheid van de partij en t.a.v. ideale kwesties kunnen we ons daarmee verenigen of niet. In het laatste geval treedt men uit de partij.

Is nu die crisis in de PSP een gevolg van een afwijkend oordeel in een ideale kwestie? Naar de maatstaven van D'66 m.i. niet. De vijf PSP-Statenleden van NH gaven de voorkeur aan de heer Noordewier boven de heer Lankester. Dat is m.i. hun goed recht. Immers, hier zijn, althans naar onze maatstaven, geen partijbeginselen in het geding, noch het partijprogramma, doch er bestaat een verschil van mening over een persoon. Het partijbestuur heeft derhalve m.i. correct en democratisch gehandeld door dit interne probleem aan de leden voor te leggen. (Voor die partij is dit een probleem.) In de gedachtenwereld van een groot aantal PSP-ers gelden echter andere maatstaven. Door de gekozen socialisten als de afgetreden bestuursleden wordt het partijbesluit uitgelegd als een gebrek aan bestuurskracht. Voor hen is het partij-level een dogma waarvan nooit mag worden afgeweken. Het is n.l. zo'n typisch socialistisch beginsel uit de oude doos. De partij is alles, de mens is niets. Wordt het partij-

bevel niet opgevolgd, dan maar liquideren, jongens. We kijken er niet van op. We hebben dit geluid in alle toonaarden meer gehoord, in alle landen waar een aftands socialisme (in welke vorm dan ook) het heft in handen had of nog heeft.

De PSP raakt vier van die oude socialisten kwijt, maar ik geloof dat wij de PSP daarmee kunnen gelukwensen.

GUUS LARSEN

KAMERFRACTIE, ATTENTIE A.U.B.

Ons kleine land kent een ongekend aantal sportverenigingen en dito organisaties, te veel om op te noemen. Enkele daarvan verdienen onze nadere aandacht vanwege bijzondere consequenties die het bestaan er van kan meebrengen. Een voorbeeld hiervan zijn de schuttersverenigingen die zich niet beperken tot het schieten met een kruisboog maar met echte handvuurwapens en scherpe munitie oefenen. Het is voorstelbaar dat velen de schietsport pas dan ambiëren indien er met echte wapens wordt omgegaan, reden waarom zulke groepen zich zullen hebben gevormd. Toch zal het alleszins verantwoord zijn eens enkele vragen te stellen aan de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken over de volgende punten:

- 1) Het aantal en de organisatievorm van zulke schuttersteams;
- 2) De herkomst van de wapens en de munitie die worden gebruikt;
- 3) De plaatsen alwaar kan worden geoefend;
- 4) De aard van de vergunning tot het dragen van deze wapens c.q. het bezitten ervan;
- 5) De mogelijkheid dat het hier eenheden van de reserve-politie betreft;
- 6) De wenselijkheid dat er binnen de grenzen bewapende (burger)eenheden bestaan.
- 7) Wat gebeurd er in perioden van spanning, oproer, oorlog etc. met deze wapens?
- 8) Zijn er bepaalde voorwaarden voor het lidmaatschap van deze groepen?
- 9) Wordt door hen op enigerlei wijze een beroep gedaan op 's Rijks Schatkist?

SUBSIDIE AAN POLITIEKE PARTIJEN

De regering overweegt een gesprek met de grote partijen over een mogelijke subsidiëring van het werk van de partijen c.q. hun "wetenschappelijke" partijbureaus. Nu de kiezers zich al geruime tijd in grote getale distancieren van de huidige politieke organisaties kan men zich afvragen of het wel aanvaardbaar zou zijn om de partijen een financieel ruggesteuntje te laten geven t.a.v. 's Rijks Schatkist. Het verdient de voorkeur te streven naar een geldelijke steun van de partijen onafhankelijke onderzoekingsinstituten of teams zoals werkgroepen ad hoc, bestaande uit wetenschappelijk personeel en studenten, opdat een kritische begeleiding van het beleid mogelijk wordt. Indien een besluit in deze richting wordt genomen, dan komt D'66 althans niet voor het dilemma te staan van het al of niet vormen van een eigen "wetenschappelijk" bureau, zoals in 1967 al eens is voorgesteld, maar dat niet aan verwezenlijking is toegekomen.

W. OLYSLAGERS

De ractie van "Neerlandia" (uitgave v.h. Algemeen Nederlands Verbond) heeft de lovenswaardige gedachte gehad om zich eens te verdiepen in de opvattingen, welke er bij onze politieke partijen bestaan over de Nederlandse cultuur, het cultuurbeleid en in samenhang daarmee de verhouding tot Vlaanderen. Tevens is nagegaan, wat er door de partijen over de Benelux wordt gezegd.

Daarvoor zijn de meest recente (beginsel)programma's van alle partijen, die in de Tweede Kamer zijn vertegenwoordigd, bestudeerd en het resultaat van dit vergelijkend onderzoek in het juni-nummer gepubliceerd. Dit resultaat is waarlijk opzienbarend en ontstellend en daarom waard hieraan grotere bekendheid te geven. De bevindingen van genoemde redactie zijn n.l. als volgt:

A.R.P.: n i e t s; C.H.U.: n i e t s; K.V.P.: "samenwerking en overleg in de Benelux op politiek, economisch, sociaal en cultureel terrein"; P.v.d.A.: n i e t s; V.V.D.: (in het beginselprogramma) n i e t s, wel wordt de Benelux genoemd in het verkiezingsprogramma 1967 i.v.m. vervoer, verkeer, internationale vraagstukken, infrastructuur, industrialisatie, recreatie, enz.; C.P.N.: n i e t s; Staatk.Geref.Partij: n i e t s; Gereform.Pol.Verbond: n i e t s

De PSP en de Boerenpartijen ontbreken in dit onderzoek, omdat deze partijen op het verzoek van "Neerlandia" niet reageerden. Jammer, doch aan genomen kan worden, dat er toch niet veel positiefs uit de bus zou zijn gekomen.

Ook in het Interimrapport van de "Groep van Achtien" (KVP, AR en CHU) ontbreekt enige minshede over cultuurbeleid of de Nederlandse cultuur. Volledigheidshalve wordt hier ook vermeld wat er uit ons programma is gepubliceerd:

"Het Benelux-verdrag biedt de mogelijkheid de culturele banden van Nederland en het Nederlandstalig gedeelte van België te verstevigen. Hieraan zou meer concrete vorm kunnen worden gegeven door een Raad voor de Nederlandse cultuur in te stellen".

De redactie van "Neerlandia" besluit deze publicatie met het volgende commentaar:

"Uit het bovénstaande volgt, dat de VVD vrij wat aandacht besteedt aan (een gedeelte van) de Benelux problematiek en dat voorts geen enkele partij, met de loffelijke uitzondering van D'66 ook maar enige aandacht besteedt aan de culturele samenwerking van Nederland en Vlaanderen en aan het Nederlandse buitenlandse cultuurbeleid. Hoewel het Benelux-unie-verdrag geen enkel aanknopingspunt biedt ten aanzien van de culturele samenwerking van de drie landen, kunnen wij voor het overige, uiteraard, het geciteerde programmapunt van D'66 van harte onderschrijven. Het zou ons overigens niet passen door deze adhesiebetuiging de indruk te wekken als zouden wij onze lezers willen beïnvloeden in hun politieke partijkeuze".

Voor cultuur en cultuurbeleid d.w.z. geestelijke volksoontwikkeling, beschaving en veredeling van de geest, hebben al die dogmatische beginselpartijen geen goed woord over, laat staan dat ze zich realiseren, dat er een Nederlands cultuurgebied van 20 miljoen mensen bestaat. Dat het hier een van de belangrijkste peilers voor de democratisering van volk betreft, ontgaat hen heel gemakkelijk ook. Het totaal gemis van enige vermelding van cultuurbeleid in de beginselprogramma's geeft wel een duidelijke aanwijzing, welke waarde er kan worden gehecht aan de partijen die zich "nationaal" noemen. Het is beschamend voor politiek- en cultureel-Nederland, dat D'66 tot de "loffelijke uitzondering" behoort. Maar wat kan men eigenlijk verwachten van de oude garde?

G.L.

WIE SCHREEF DIT?

"Wij gaan in een nauw aaneengesloten groepje langs een steile en moeilijke weg, elkaar stevig de hand reikend. Wij zijn van alle kanten door vijanden omringd en bijna altijd moesten wij onder hun vuur marcheren. Wij hebben ons volgens een in vrijheid genomen besluit verenigd en wel om tegen de vijanden te strijden en niet om in het naburige moeras te raken, waarvan de bewoners ons van het begin af aan berispten, omdat wij ons tot een bijzondere groep verenigden en de weg van de strijd inplaats van de weg van de versoening kosen. En nu beginnen er enkelen van ons te roepen: laten wij naar dit moeras gaan - en wanneer men hen terechtwijst, antwoorden zij: wat zijn jullie toch achterlijke mensen en zouden jullie je niet moeten schamen ons het vrije woord om u op een betere weg te roepen te ontszeggen - .

Ja, mijne heren, gij zijt vrij, niet slechts om te roepen, maar ook om te gaan, waarheen ge maar wilt, zelfs naar het moeras; wij vinden zelfs dat uw ware plaats in het moeras is en wij zijn bereid u naar ons beste vermogen bij uw verhuizing daarheen te helpen. Maar laat slechts onze handen los, klemt u niet aan ons vast en besoodelt niet het verheven woord vrijheid, want ook wij zijn immers vrij om te gaan waarheen wij willen, vrij om niet slechts tegen het moeras te strijden, maar ook tegen degenen, die de weg naar het moeras inslaan."

(Oplossing op laatste pagina)

NOTA OPENBAAR VERVOER 1969

(stadsbestuur in galop)

Den Haag is met een lange-termijn-plan gekomen voor het openbaar vervoer. Dit plan maakt twee dingen duidelijk: men wil in Den Haag een semi-metro en een democratische planning zal er ook dit keer niet bij zijn. Soen de graafmachines bij het Staatspoor met het werk begonnen waren en het contract voor de bouw van het nieuwe station alleen nog ondertekend moest worden, had het gemeentebestuur plotseling haast gekregen: men had de goedkeuring van de Raad nodig.

De voorstellen waren verpakt in een plan voor de lange termijn. De zaak waarom het gaat komt daardoor wat op de achtergrond. Bovendien wekt dit de indruk van een moderne aanpak. Van een werkelijke democratische planning was echter geen sprake. De nota is een volstrekt record in korthed, namelijk 6 bladzijden. In grote trekken wordt wel duidelijk wat men wil. De lezer behoeft zich niet te verdiepen in het waarom, het wanneer en in mogelijke alternatieven. De principiële keuze voor een semi-metro-systeem wordt toegelicht met wat gebabbel zonder cijfers. Alles is trouwens in geheime commissievergaderingen al doorgedacht en voorgekoekt. De Raad hoeft alleen maar "ja" te zeggen. Als het station en de bijbehorende tramtracés er eenmaal zijn, kan men niet meer terug en kan het gemeentebestuur rustig met zijn plannen doorgaan. Wel moest de Raad snel beslissen (maximaal 14 dagen beslissingstijd). Men moest natuurlijk het risico vermijden dat openbare discussies ontstaan.

Dat de autoriteiten op deze manier besturen is allang bekend. Nieuw is, dat deze mentaliteit zich in het gewaad van democratische planning steekt. Laten wij daarom vooral niet vergeten wat wij met democratische planning bedoelen. Een lange termijn plan voor het openbaar vervoer moet een onderdeel van een verkeersplan zijn. Het verkeersplan is weer een organisch deel van een stadsplan. Eerst moet het grote plan in een voortdurende discussie met het publiek tot stand komen. Men moet weten waar men met onze stad naar toe wil. Uitgaande van het centrale plan moet men de vormgeving voor de onderdelen uitwerken.

De nota openbaar vervoer 1969 volgt de andere richting. Er moet een nieuw station komen. Vanuit dit gegeven begint men het plan te maken. Dit wordt onvermijdelijk een betoog waarin alles wat geen sneltram is en alles wat buiten de gemeentegrenzen ligt in wolven van vaagheid is gehuld. De nota zegt dan: dit is nog in studie. Wij zeggen: de burger moet mee studeren.

Als het besturend apparaat de burger geen uitgewerkte alternatieven verstrekt, is het altijd uitermate moeilijk om tot een zakelijk commentaar te komen. Toch is dit nodig, aangezien de plannen met het Staatsspoor de toekomst in grote mate vastlegt.

Openbaar vervoer draait om het woon-werkverkeer. Voor de ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen moet de lezer zich behelpen met een raming uit 1960. Deze toont een beeld van het verder samenballen van werkgelegenheid in het oude centrum en in het Bezuidenhout. De auto's zullen daarbij niet zo'n probleem vormen. Die blijven vanzelf wel weg vanwege de congestie en het gebrek aan parkeerplaatsen, aldus proeven wij de opvattingen van het gemeentebestuur. Over de werkgelegenheid in de rest van de agglomeratie wordt niet gerept. Daar slaapt men. 43% forensen in 1965 is het uitgangspunt. Men gaat ondertussen ijverig door met het verzamelen van grote kantoren rondom de binnenstad. Misschien zal men ons over twintig jaar wel het Manhattan van de Randstad noemen.

Maar over dit soort dingen gaat het niet. In feite moet de Raad zijn "ja"-knikken over de plannen met het Staatsspoor. Een in het ooglopend zaak punt is daarbij de geprojecteerde trambaan, die uit Vrederust, via H.S. en S.S. naar Scheveningen zal lopen. De trambaan zal daarbij dwars door de Kockamp gaan en vervolgens langs de Leidse straatweg naar de Koningskade geleid worden. Wegen de tijd dat men zal ontdekken dat op dit prachtige centraal gelegen terrein ook mensen kunnen lopen zal dit door de trambaan in tweeën gehakt en niet vrij bereikbaar vanaf de Leidse straatweg zijn. Wij geloven zeker dat deze oplossing goedkoop is. Dat is een oplossing ten koste van het groen bijna altijd. In het kader van een lange termijn plan is dit voorstel echter onacceptabel en volstrekt onnodig.

Het plan voorziet namelijk ook in het doortrekken van de spoorbaan tot de Wassenaarweg. Hoewel de nota hierover niets zegt nemen wij aan dat dit niet op verhoogd of gelijk niveau zal gebeuren: een verhoogd niveau zou het entree van Den Haag volkomen kapot maken, een gelijk niveau zou een onaanvaardbare barrière voor het verkeer opwerpen. Wij nemen dus aan dat het nieuwe station voorziet in een tunneltracé dat onder het Bezuidenhout doorgaat. Wij kunnen ons goed voorstellen dat een economische exploitatie van een H.S.-lijn die doorloopt naar Scheveningen nog niet mogelijk is en ook dat het doortrekken van de spoorlijn tot de Wassenaarweg nog niet direct verwerkelijkt

kan worden. Wij pleiten er echter voor dat de genoemde tramlijn reeds op dit tracé zal gaan lopen en daarbij onder het Besuidenhout zal doorlopen. Mogelijk zal het traject H.S. naar S.S. dan ook moeten samenvallen met dat van de N.S. Hier ligt een concrete mogelijkheid voor integratie van railvervoer van H.T.M. en N.S. De nota zegt dat men hierover studeert. In feite heeft men echter géén integratie toegepast. Juist omdat de H.S.-lijnen een belangrijk deel van het vervoer met het zuidoostelijk deel van de agglomeratie zullen moeten vervullen, is deze integratie een noodzakelijke voorwaarde voor een doelmatig openbaar vervoer. Vanuit Zoetermeer zal met licht materieel niet alleen tot aan het S.S., maar tot in de stad en liefst tot Scheveningen doorgereden moeten kunnen worden. Wij zijn bang dat de Staatsspoorplannen een ontwikkeling in deze richting voorlopig afsnijden.

dL.

Oom Horbert, wil je nog een schnabbel uit mijn kluisje?

(Ned. ondernemer).

BOEKBESPREKING

"Moderne politieke strategieën" door Lt.kol. K. Bloema, uitg. Hijgh en Ditmar 1968, 163 pag. Prijs f 8,50.

De auteur geeft eerst een chronologisch overzicht van de na-oorlogse ontwikkeling in de buitenlandse politiek met betrekking tot Europa. Veel aandacht wordt besteed aan de opeenvolgende strategische opvattingen die binnen de N.A.V.O. hebben gecirculeerd. Deze analyse mondt uit in een kritische belichting van de atlantisch georiënteerde politiek van Nederland. De sterke gerichtheid op de V.S. zou leiden tot een onvoldoende belichting van alternatieven. Bloema pleit voor een meer zelfbewust Europa dat zich weet te onttrekken aan wat hij noemt de heimelijke "zwarte oorlog", waarmee de ideologische erfenis van de Koude Oorlog wordt bedoeld. Is de Amerikaanse beïnvloeding van Europa gericht op goodwill kweken bij de leidinggevende politieke en economische elite, de russische invloed beweegt zich op ideologisch vlak en richt zich op lagere structuren. Realisering van een Europees Europa zou tevens de mogelijkheid openen tot het geleidelijk ombuigen van onze huidige verdedigingswijze naar een aangepaste vorm n.l. de guerilla-voorbereiding. Daarbij maakt de auteur enkele markante aantekeningen. "Bij een guerilla is het nodig waar-schijnlijke collaborateurs te elimineren en zal de grote middengreep in de positie moeten worden gebracht dat deze noodgedwongen tot mede-actie zal moeten overgaan." B. oppert tevens de mogelijkheid dat de gehele bevolking tijdig van wapens en munitie wordt voorzien en tracht enkele bezwaren die tegen deze visie zijn ingebracht te ontweken zoals het argument dat er te veel mensen zouden zijn die baat vinden bij een besetting door communisten. Aan het slot houdt B. een krachtig pleidooi voor een ont-ideologisering van ons politiek denken. Wij zouden door het gebruiken van de noemer "communisten" demonstreren dat we gevangen zitten in de ideologische aspecten van de russische machtsexpansie. "Bij hun (de russische O.) expansieve politiek van het

communisme eerder middel dan doel." Het is volgens B. zaak bij die
machtsexpansie te denken aan russen en niet op de eerste plaats
aan communisten. Met deze raad corrigeert hij een stelling in het
eerste hoofdstuk: "Het politieke doel dat de Sovjet-Unie voor ogen
staat is nog steeds de vestiging van het wereldcommunisme. Dit be-
tekent dat het politiek-strategische doel ligt besloten in de com-
munistische leer zonder dat het nationaal potentieel hier invloed
heeft."

W. Olyslagers

Kritische leraar: kan elk moment afgaan.

PROVINCIAAL CONGRES

In de ANDREASHOF aan de GRUTTOEMAN te LEIDSCHENDAM houdt D'66 Zuid-
Holland op zaterdag 20 september 1969 een provinciaal congres.
Onderwerpen: provinciaal programma (het juni-nummer van Peperbek be-
vat het ontwerp-programma)
verdere verkiezingsvraagstukken
de inrichting van de regio Zuid-Holland

U kunt ter plaatse kennismaken met aspirant-candidaten voor de
Zuidhollandse provinciale staten. Al met al mag u dit congres dus
niet missen. Als u nog geen uitnodiging heeft ontvangen, bel
(070) 392583.

PROVINCIALE WERKGROEP ZUID-HOLLAND

De werkgroep telt 46 leden. Sinds de vorige opname (Peperbek, 2e
jaargang, nr 11) heeft mevr. Helles-Hommes zich teruggetrokken van-
wege drukke gemeentepolitieke werkzaamheden in Alblassterdam. Tot de
werkgroep zijn toegetreden: R. Venema (Den Haag)

J.A. Vermeer (Rosenburg)

Van de 46 leden hebben 26 zich aangemeld als aspirant-candidaat.
Doet u ook mee? Bel dan (070) 681915 of (070) 392583.

VERKIEZINGSFONDS PROVINCIE ZUID-HOLLAND

Per 15 augustus 1969 is gestort: f 228,-.

Dit is bitter weinig, laten wij eerlijk zijn. Een minimumcampagne
voor de statenverkiezingen in 1970 kost al gauw f 5.000,-. Help ons
in ieder geval dit minimumbedrag op tafel te kunnen leggen.

Gieef uw bijdrage op nr. 1804666, t.n.v. "Penningmeester D'66,
Provincie Zuid-Holland, Den Haag". Onder vermelding van: "Verkie-
zingsfonds Provinciale Staten".

DANK U WEL

P.v.d.Armen

Oplissing van "Wie schreef dit?". LEWIN in "Wat te doen" (1902)

peperbek

POLITIEK
MAANDBLAD

3e jaargang, nummer 2

OKTOBER 1969

68

LIEFHEBBERIJWERK

Eigenlijk was het onze bedoeling om deze maand het "Peperbek-ontwerp-minimumprogramma van D'66" te laten verschijnen. Na enkele bewogen redactievergaderingen (u weet toch dat die voor ieder toegankelijk zijn; belt u tevoren even 070 332300) bleek echter dat het belangrijk is om rustig de (discussie) tijd te nemen om tot een uitgewogen en verantwoord ontwerp te komen. Vandaar dat er opnieuw aan het ontwerp-minimumprogramma gewerkt zal worden op 9 oktober a.s. ten huise van D.Bark, Ananasstraat 49, Den Haag, aanvang 20.00 uur. Alle belangstellenden die actief willen meedenken en meepraten zijn welkom. Neemt u wel de Peperbek van juli (waarin een aantal ontwerpen gepubliceerd werden) en dit nummer (met nog twee ontwerpen) mee.

De aktualiteit vormt in deze Peperbek de hoofdmoot. Er zijn veel openhartige commentaren, gekruid met de inmiddels befaamd/berucht geworden peperbekhumor, die naar wij hopen een gunstige invloed heeft op de politieke spijsvertering van onze lezers. Er is aandacht voor de binnenlandse politiek (in het bijzonder de tragi-kenische monoloog die treonrede wordt genoemd) hoewel wij een commentaar van de D'66-fractie node missen. Ook de buitenlandse politiek komt aan de orde met een beschouwing over de Europese veiligheidsconferentie. Verder is er nieuws over het Leidse PAK, de provinciale congressen van Zuid-holland en Utrecht en het gesprek aan de basis. Haagse Post en Democraat worden onder de loep genomen, evenals een aantal andere opmerkelijke verschijnselen.

Meermalen bereiken ons opmerkingen van lezers die hun spijt betuigen dat Peperbek niet in gedrukte vorm verschijnt. Weinigen treuren daarover in zo grote mate als de regelmatige medewerkers aan Peperbek. Het is echter een zaak die afhankelijk is van het aantal abonnees. Laten we daarom gezamenlijk trachten om Peperbek een grotere spreiding te geven. Het is tenslotte zo langzamerhand het enige informatie- en opinieblad geworden dat de mentaliteit van D'66 nog uitdraagt vanuit de basis. Onafhankelijk, niet commercieel, self-supporting liefhebberijwerk. Kom daar verder nog ercis om.

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en afdelingen van Democraten '66 in Zuidholland.

Directie: J. Reesink

Administratie: Mevr. Th. M. Reesink, Winkelstede 14, Den Haag, tel. 070 667449.

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D.Bark (S), A.R. v.d. Burg (S), A.C.A. Dake (f), A.C. de Goederen (x), W.S.A.N. Gorter (S), W.C. Olyslagers (?), F.W.H. Vink (&)

Redactie-adres: Sportlaan 190, Den Haag, tel. 070 332300

Abonnementen: Per jaar (11 nummers): leden van D'66 f 7,50
niet-leden f 9,--
losse nummers f 1,--

Kopij voor het volgend nummer gaarne vóór 16 oktober bij de redactie.

ABONNEMENTSGELDEN

Het is een aantal lezers reeds opgevallen, dat voor Peperbek een nieuwe jaargang is ingegaan. Teneinde veel tijd en vooral kosten te besparen, verzoeken wij u vriendelijk het abonnementsgeld voor deze nieuwe jaargang binnenkort te storten op het op de eerste bladzijde vermelde giro-nummer.

De abonneés, die in mei of juni j.l. gestort hadden en hun overschrijvingkaart van het girokantoor hadden teruggekregen, worden verzocht opnieuw te storten. De moeilijkheden bij de girodienst in verband met de naamsverandering van onze postrekening zijn volledig opgelost.

Administratie

LEZINGEN

De Leidse Volksuniversiteit, Plantsoen 29, Leiden, heeft in haar programma o.a. de volgende lezingen opgenomen:

- "Morale aspecten van de computer" door Prof.G.Zoutendijk, in januari a.s.
- "Mens en natuur in verdrukking": milieu- en waterverontreiniging, oktober en november.
- "Informatieverspreiding in een democratie", eind oktober t/m begin dec.
- "Moderne maatschappijkritiek in de geest van Marx", 29 okt. t/m 12 nov.
- "Ontwikkelingscoöperatie en ontwikkelingshulp", 6 donderdagsavonden van 2 oktober t/m 6 november met o.a. als spreker Mr Dr M.J.J.A. Omkamp.

PROVINCIAAL NIEUWS

Verkiezingsfonds

Stand provinciaal verkiezingsfonds Zuid-Holland per 15 september 1969: f 418,50.

Nog steeds een mager bedrag in vergelijking tot de bedragen die nodig zijn. Is de volgende keer ook uw bijdrage erbij? Giro 1804666 t.n.v. Planningsector D'66, Provincie Zuid-Holland, Den Haag, onder vermelding "verkiezingsfonds PS".

Provinciale werkgroep

Nieuw lid: mej. H.K.A. Barendse, Delft. Hiermee is de werkgroep op 8 leden gekomen. Er kunnen er nog steeds bij. Meldt u bij J.J. van der Kaaden, Nicolaasstraat 3, Den Haag, tel (070) 392583.

AGENDA

9 oktober: PEPERBEK-vergadering over de opstelling van een ontwerp-Minimumprogramma voor D'66, t.n.v. D.Bark, Ananasstraat 49, Den Haag.

29 oktober: Van Nieuwle sprekt in Paleis Studio, Lange Voorhout, Den Haag n.a.v. de Algemene Beschouwingen. Ruimschoots alogsheid tot vragen stellen.
(De komst van De Goede is nog onzeker).

Artsen geadviseerd tot medeplichtigheid

(%) Deskundigen schatten het aantal gevallen van kindermishandeling door ouders of opvoeders op 1200 per jaar. De arts is vrijwel de enige die dit (in lang niet alle gevallen) merken kan. In ongeveer de helft van de gevallen treedt recidive op. Dit is voor het hoofdbestuur van de Maatschappij tot bevordering der geneeskunst geen beletsel de artsen te adviseren bij de eerste constatering geen aangifte bij de justitie te doen.

Met dit advies zet deze Maatschappij openlijk zijn leden aan tot wets-overtreding en tot medeplichtigheid aan deze mishandeling. Waar is nu ineens het woord "volksgezondheid" gebleven, dat altijd valt als het gaat over verhoging van de tarieven? En hoe zit het met de ethische bezwaren tegen abortus, die uit deze hoek nogal eens opklinken?

Een bijdetijdse, soepels troonrede

(%) Er is toch wel iets veranderd met de troonredes. Er moest 20 jaar en een oorlog overheen gaan om de Nederlandse regeringen tot het inzicht te brengen dat de aanpassingspolitiek van Colijn ook niet je dat was. Dertig jaar waren er nodig om de strijd voor sociale voorzieningen met wetten beloond te zien. Nu hoeft er in het voorjaar slechts een betoging op de Dam te worden gehouden voor meer inspraak en voor een beter leefklimaat, of in het najaar is het al in de troonrede opgenomen. We leven toch wel sneller dan vroeger. Vooral Beernink moet een snellelevend man zijn. En dan die snellelevende vrouw, mevrouw Klompé, niet te vergeten. Alleen Luns heeft de tijd. Hij moet zich alleen snel verplaatsen, maar gelukkig nooit in andere mensen. De troonrede was dus wel bij de tijd. Ja, zelfs meer dan dat, het is alles zo breed van visie, dat je er in de toekomst nog alle kanten mee opkan. Een kniesoor die vindt dat een troonrede niet bij de tijd moet zijn, maar vóór de tijd.

Love de duidelijkheid (1)

(%) De PSP trok het PAK uit. Het resultaat was wat vreemd. Men vond het PAK nu zo kaal. De commentaren waren over het algemeen vernietigend voor de PSP. Men vond dat de PSP in de tegenstelling principieel-realist, de verkeerde kant had gekozen. Ik weet dat nog niet zo net. Ik geloof dat de PSP de duidelijkheid een grote dienst heeft bewezen. Bij de Haagdenhuisdebatten in de Tweede Kamer bleek deze zomer al dat de PSP geen kwaad wilde horen van de studentenactivisten, die volgens eigen zeggen, een totale en fundamentele omwenteling van deze Maatschappij wilden. De beslissing om uit het PAK te treden was duidelijk een overwinning van de meest linkse stroming uit de PSP, die inderdaad van geen compromissen wil weten in de overtuiging dat elk compromis een stap op het hellende vlak van de inkapseling is (en misschien hebben ze daar wel gelijk in).

In ieder geval is de weg nu vrij voor de PSP om zich geheel te richten op wat in Nederland de buitenparlementaire oppositie vormt: Studentenactivisten, SJ, Damcommune etc. Een groep die politiek geen enkel huis heeft en wellicht ook niet wil hebben. Toch lijkt het mij gezond voor de democratie als hun stem binnen het parlement gehoord wordt, als de PSP hun spreekbuis zou worden is dat gezond voor de democratie en een stuk duidelijkheid die het mislukken van het PAK best waard is.

Leve de duidelijkheid (2)

(S) Het streven naar de een of andere vorm van samenwerking tussen de drie Christelijke partijen is nog niet opgegeven. De nota van de KVP bewijst het. Voorlopig wijzen ARP en CHU nog wel om strijd de gezamenlijke kandidaat-formateur af, doch de ontwikkelingen in de Staatscommissie Cals-Donner doen vermoeden dat dat volgend jaar, vooral als men het programatisch wel eens wordt, toch wel eens zo ver zou kunnen komen. En dan is het idee van een Christelijk minderheidskabinet niet eens meer zo ver af (vgl. De Tijd en het Alg. Dagblad) dat we er niet even over mogen filosoferen. Brugema doet dat ook in de nieuwe H.P. (Laten we niet hopen dat men dit blad echt als een D'66-blad gaat zien, zoals sommige HB-leden schijnen te doen) Hij is er tegen. Waarom eigenlijk? Zo'n minderheidsregering zou waarschijnlijk best slagen. Zij zou n.l. met wisselende meerderheden kunnen regeren omdat na de volgende verkiezing hoogstwaarschijnlijk de VVD noch de PvdA snel nieuwe verkiezingen zullen aandurven, en D'66 elk regeringsvoorstel op zijn eigen merites zal beoordelen. In elk geval zal dan bewezen worden dat regeren met wisselende meerderheden mogelijk is. En als het blijkt te kunnen met een vaste kern medestanders in de Kamer (de leden van de drie Christelijke partijen) waarom zou het dan ook niet kunnen zonder zo'n kern?

Legalistisch sadisme

(x) De Haagse Courant van 6 september meldt dat de officier van Justitie bij de Haagse rechtbank, Jhr.Mr. W.Ch.J.M. van de Poll, zich onledig houdt met te onderzoeken of vrouwen, die needgedwongen voor 1500 gulden of meer in Londen hun zwangerschap laten afbreken omdat het Nederlandse arts- en ziekenhuiswereldje het te druk heeft met het kocceteren van zijn beschimmelde medische ethiek om haar in haar acute noodsituatie te willen helpen, misschien toch voor de rechter geschoept kunnen worden, al werd het "delict" dan ook buitenslands "gepleegd". Kan de junkheer zijn vrije tijd werkelijk niet nuttiger besteden? Heeft hij dan geen hart in s'n donder? Dit geval van overrijverige dienstklopperij, of, zo U wilt, legalistisch sadisme, is een aanwijzing te meer voor de onmaatschappelijkheid van het Nederlandse justitiële apparaat.

Rijnmond's leefbaarheid

(x) Begin september is in de dagbladers aandacht besteed aan een PvdA-nota over de ruimtelijke ordening in Zuid-West Nederland en in het bijzonder over de zeehavenpolitiek. Een voortreffelijk rapport, getuigend van een honskwente visie, waarin de leefbaarheidsgedachte terecht centraal staat. Plannen voor de aanleg van nieuwe zeehavens en voor de uitbreiding en herstructurering van bestaande dienen volgens de nota op nationaal niveau te worden ontwikkeld. Het is niet langer juist de verantwoordelijkheid voor problemen die voortvloeien uit het havenbeleid en waarvan de honskwenties diep ingrijpen in het nationaal economisch bestel, volledig over te laten aan lagere bestuursorganen, zo menen de opstellers. En: "Havens en zeehavenindustrie kunnen een belangrijk aandeel leveren in de economische groei van ons land. Evenzeer dragen zij echter bij tot nadelige agglomeratie-effecten, zoals het slechter wordende woon- en leefklimaat en de geringe ruimte voor algemene voorzieningen."¹

"Positieve en negatieve effecten van agglomeratie zijn helaas niet te berekenen. Het staat echter vast, dat de grens tot waar negatieve effecten verdragen kunnen worden met name in het Waterweggebied bereikt of zelfs overschreden is en elders in de Randstad wordt benaderd."

"Een en ander schept op korte termijn de noodzaak van een scherp selectief vestigingsbeleid van industrie in de Randstad, zeker wat de havengebieden betreft".

Het is duidelijk dat de opstellers van deze nota een juist gebruik hebben weten te maken van een ander rapport dat deze zomer is verschenen, n.l. betreffende een sociologisch onderzoek over het Rijnmondgebied, dat "geïnspireerd" was door de steeds toenemende vertrekoverschotten van dit gebied. Iets wat in het licht van de aldaar overvloedige werkgelegenheid op het eerste gezicht nogal ongerijmd lijkt. Maar bij het onderzoek bleek de verklaring vooral te liggen in het relatief slechte woon- en leefklimaat. De - geschrokken - club van industriële opdrachtgevers heeft het rapport dan ook nog geruime tijd sub rosa weten te houden en nóg zijn niet alle resultaten vrijgegeven.

De PvdA-nota komt dan ook zeer terecht tot de volgende richtlijnen:

- a) In het Nieuwe Waterweggebied moeten plannen die een sterke expansie beogen, niet worden uitgevoerd;
- b) in het Noordseekanaalgebied dient een selectief aktiveringsbeleid te worden gevoerd;
- c) voor het Scheldebekken en de Lemsmond dient een aktief stimulerings- en inrichtingsbeleid, gericht op uitbreiding, tot ontwikkeling te komen.

Natuurlijk is dit alles tamelijk kwetsend voor het Rotterdamse chauvinisme en, wat meer zoden aan de dijk zet, het Rotterdamse grootkapitaal recht tegen de haren ingestreken. Een redactioneel commentaar in de Nieuwe Rotterdamse Courant van 10 september maakt dit figtjes duidelijk. Uit dit heel omsichtig opgebouwde betoegje pikten we de volgende krenten:

"Het eerste uitgangspunt (a dus) duidt een beperking aan voor het Waterweggebied en is daardoor dus negatief." en:

"De onzekerheden.....zouden eveneens tot meer voorzichtigheid hebben moeten nannen bij het opstellen en aanvaarden van een nota die een punt van politiek beginsel had moeten zijn, maar daartoe te voorbarig en te concreet in het aanduiden van oplossingen is."

"Een nota bovendien die te eenzijdig een ideale leefbaarheidstoestand betreft zonder voldoende rekening te houden met wat historisch is gegroeid."

(Wat de laatste enormiteit betreft: juist ziende wat allemaal historisch al is gegroeid blijkt afstappen zo evident noodzakelijk).

DE GESCHIEDENIS VERMAAKT ZICH

1935 Reichstagbund

1959 Bundestag Bundt

HET VERGOTEN GELD

Eene Vertelling

- - -

Cornelis had veel geld vergoten
Ook van de Staat;
Schoon hij de boeken hield gesloten
Hij wist geen raad.
Hij had een afschrik van het liegen,
Wijl God het ziet;
En zou hij nu De Bloek bedriegen.
Dat kon hij niet.

Hij stond onthutseld en bewogen;
Minister komt;
Hij ziet de tranen in zijn oogen;
Kees schoon verstomd.
"Heeft Keesje," zei hij, "wat bedreven?
Wat schoelt er aan?"
"Ik heb," zei hij, "excellencie, zoo even
Weêr kwaad gedaan.

Terwijl ik bezig met tankers bouwen
Op Rosenburg was,
Vloog HDSM, door forse houwen,
In het Noeras,
Maar als uw Keesje 't van zijn leven
Niet weder doet,
Dan wilt gij 't immers hen vergeven,
Gij zijt zoo goed".

"Kom Keesje-lief, houd op met krijten,"
Zei Leo toen:
"Ik wil u dien misslag niet verwijten,"
Hij kreeg zijn peen.
Die altoos wil de waarheid spreken,
Wordt wel beloond.
Die leugens zoekt voor zijn gebreken,
Wordt nooit verschoond.

Hieronymus van Alphen (1/2)

DE EUROPESE VEILIGHEIDSCONFERENTIE

door A.C.A. DAKE

Begin maart van dit jaar kwamen de landen van het Warschau-pakt voor het eerst sedert de inval in Tsjecho-Slovakije weer bijeen. Het werd een wat schimmige vertoning, ook al omdat het begin van de bijeenkomst die in Budapest plaats vond urenlang uitgesteld werd. Terwijl de verschillende delegaties door de organisatoren in arrenmoede de stad ingezonden werden om te winkelen enzo, probeerden de regeringsleiders tot overeenstemming te komen. De eigenlijke zitting voltrok zich tenslotte binnen 80 minuten en bestond uit het ratificeren van enige geheime militaire protocollen en het uitgeven van een appél voor een Europees veiligheidssysteem.

Dit laatste kon nauwelijks de oorzaak van de vertraging geweest zijn, omdat het - behalve in toon - weinig verschilde van de voorgaande oproepen uit Oost-Europa. Men zal zich herinneren dat juist in die dagen de incidenten aan de Ussuri de aandacht opeisten, en er is weinig fantasie voor nodig om te veronderstellen dat over de Sovjet-chinese grensconflicten intensief is gesproken.^{x)}

Maar het is ook tegen een wijdere achtergrond dat het appél van Budapest gezien moet worden: de achtergrond van een verdeeld oost-Europees blok, dat verontrust door de brute toepassing van geweld tegen een "broederland" en misschien meer nog door de onverhulde rechtvaardiging ervan via de nieuwbalken Breznev-doctrine, geconfronteerd werd met de verontwaardiging van de nieuwe wereld. Dit appél dat niet alleen een routine zaak was maar ook de oostbloklanden weer perspectief moest geven is merkwaardig genoeg in het westen betrekkelijk positief ontvangen, positiever althans dan de voorgaande verklaringen van Boekarest (1966) en Karlovy Vary (1967).

De indruk bestaat zelfs dat vooral de Sovjet-Unie van die aanvankelijke respons een beetje is geschrokken. Nauwelijks had bijvoorbeeld Finland, door zich als gastheer aan te melden, een concrete dimensie aan het denkbeeld van een veiligheidsconferentie gegeven of Kosygin zette er een dopper op door na afloop van gesprekken met de finse president Kekkonen te verklaren dat er voorlopig toch niets van zo'n conferentie zou komen. Ondanks dat is er aanleiding wat dieper in te gaan op de houding die in Oost-Europa wordt aangenomen, niet omdat deze zo hoopgevend is of zulke nieuwe perspectieven opent, maar eenvoudig als feitmateriaal waarmee wij aan deze kant van de barrière misschien ons voordeel kunnen doen.

Het is hier misschien goed in herinnering te brengen dat in Budapest een aantal voorwaarden gesteld werden die vervuld moesten worden alvorens wij zouden kunnen spreken van een veiligheidstelsel dat de beide delen van Europa omvat. Die voorwaarden betreffen: de erkenning van de grenzen in Midden-Europa - de Oeder-Heisse, en de "demarcatiegrenzen"-, de erkenning van de D.D.R. en van de Bondsrepubliek als twee Duitslanden, en - wat Bonn betref - het afzien van de aanspraak op alleenvertegenwoordiging en van het bezit van kernwapens.

Nu zijn het vooral de Polen die - ook in het jongste verleden - de grootste activiteit aan de dag hebben gelegd om tot een of andere afspraak met West-Europa op het punt van onze wederzijdse veiligheid te komen. Zo was het de poolse minister van buitenlandse zaken Rapacki die eind 1964 - in de W.N. - de gedachte voor het eerst lanceerde.

x) Dit werd enige tijd later door Walter Ulbricht in een toespraak in Oost-Berlijn ook bevestigd.

Het is daarom niet oninteressant te zien wat volgens goed geïnformeerden in Warschau op dit punt nu gedacht wordt. Het blijkt dan dat de Polen zich een soort veiligheidsverdrag voor ogen stellen dat in een drietal hoofdstukken is onderverdeeld. Allereerst een verklaring die de status quo in midden-Europa moet vastleggen, vervolgens een hoofdstuk dat de regionale ontwapening moet regelen en tenslotte een sluitstuk inzake economische en technische samenwerking.

Een dergelijke kader-overeenkomst die meer van een verklaring weg zou hebben dan van een werkelijk verdrag, zou het doel van een veiligheidsconferentie moeten zijn. Het belangrijke tweede hoofdstuk zou echter pas enige inhoud kunnen krijgen nadat Bonn het non-proliferatieverdrag had gesloten en geratificeerd, zo stelden de Polen. Ook is van die kant geen enkele aanduiding gegeven aan welke concrete maatregelen van oostelijke kant gedacht wordt, als Bonn eenmaal zover was gekomen. Tegenover de voorbeelden die binnen de NAVO-landen nu in studie zijn - wederzijdse troepenreducties, regeling tegen verrassingsaanvallen, inspectie bij manoeuvres etc. - legde men in Warschau beloofde interesse aan de dag, maar meer ook niet. Een ander punt is de voorbereiding. Van westelijke kant wordt aangedrongen op de deugdelijke voorbereiding van een veiligheidsconferentie. Het is in dit verband goed nog eens te releveren, dat voor de inval in Tsjechoslovakije het overleg tussen de kleine Europese landen die samen de zogenaamde "groep van tien" vormen zo ver gevorderd was dat er op het niveau van deskundigen besprekingen geopend zouden worden tijdens de zitting van de algemene vergadering van de V.N. in de herfst van vorig jaar. x)

Die inval maakte een einde aan dit voornemen, maar nu de gemoederen weer wat tot rust gekomen zijn of: het onvermijdelijke onder ogen gezien wordt zou men zich kunnen voorstellen dat de "tien" opnieuw een forum gaat worden waar men voorzichtig de draden kan opnemen. Wat het westen betreft is daar weinig tegen, maar na de prague episode zijn aan oostelijke kant de kaarten - zeker voor het ogenblik - geheel anders geschud.

Duidelijk op aanwijzing - om niet te zeggen druk - van de Sovjet-Unie is het overleg binnen de "tien" voor de communistische deelnemers geblokkeerd. Behalve uit de diplomatische praktijk van het afgelopen jaar, is dat ook geblokkeerd in Budapest, waar het appel - anders dan twee jaar tevoren - niet meer spreekt van de wenselijkheid "goede natuurlijke betrekkingen" aan te knopen..

De leiders in het Kremlin zijn geschrokken van de gevolgen van contact tussen de landen van Oost- en West-Europa en hebben er alle behoefte aan wat zich afspeelt zoveel mogelijk onder controle te houden. Voorlopig heeft het er alle schijn van dat wij het toch vooral van die - in eerste instantie dan bilaterale - contacten zullen moeten hebben, om te weten of er met vrucht op een conferentie aan gewerkt kan worden. Maar er kan een ogenblik komen waarop het nodig is het deskundigen-overleg dat door de inval van augustus 1968 werd gefrustreerd opnieuw in te schakelen. Een openlijk beroep van de acht willige leden van de "groep van tien" xx) op Bulgarije en Hongarije zou dan misschien zin hebben, zeker door het effect naar buiten.

De twee belangrijkste doeleinden die de Sovjet-Unie - en in wisselende mate ook de overige landen van Oost-Europa - voor ogen staat zijn: het legaliseren van de status quo in Midden-Europa en het vertrek van de Amerikaanse troepen uit West-Europa.

x) New York werd gekozen uit overwegingen van doelmatigheid en discretie.

xx) Roemenië, Finland, Joegoslavië, Oostenrijk, Zweden, België, Denemarken en Nederland.

Een veiligheidsconferentie die van de andere kant alleen maar deze maximalistische objectieven heeft is tot weinig succes voorbestemd. Maar niets moet nagelaten worden om die "kleine schreden" te onderzoeken die b.v. op het gebied van regionale wapenbeheersing gedaan kunnen worden. De kansen op succes op korte termijn zijn niet rooskleurig - het bovenstaande beeld weerspiegelt dan ook -, maar in het proces van onderzoek zelf ligt al een nuttige taak.

UITSPRAKEN AAN DE BASIS

- ⊖ "Die Van Mierlo, is dat de zoon van de oude Van Mierlo?"
- ⊖ "Het moeilijkste van de politiek vind ik om al die politici uit elkaar te houden. Zo haal ik altijd Kiesinger en Von Thadden door elkaar."
- ⊖ "Als ik me opgeef als lid, kan ik me dan ineens aansluiten bij het comité van bezwaarden?"
- ⊖ "Jullie zijn zeker ook vóór opheffing van de woningnood?"
- ⊖ "Waarem zien we Hoerkerk nooit meer op de televisie?"
- ⊖ "Kan ik niet meteen met de top spreken?"
- ⊖ "Kan ik dan misschien met Top spreken?"
- ⊖ "Ik vind de troonrede altijd mooi, want ik ben erg koningsgezind" (gehoord op de televisie)
- ⊖ "Gaat de laatste 'Democraat' nu ook 'De Laatste Democraat' heten?"
- ⊖ "De Aentjes vind ik wel een sympathieke man op de beeldbuis. Hij heeft veel waardering voor het kabinet, maar ook de radicalen in zijn partij leveren een zeer positieve bijdrage".
- ⊖ "Schulzer keek bij de nabespreking over de troonrede alsof hij in zijn eentje dubbelspion speelde."
- ⊖ "Witteveen is onmiddellijk na de indiening van de Miljoenennota naar de Riviera vertrokken. Zou Frankrijk niet uitleveren?"
- ⊖ "Sinds de Gaulle weg is, is er bij ons aan de borreltafel toch wel een leegte gevallen. Als Luns zijn voorbeeld volgt, heeft het eigenlijk geen zin meer om nog bij elkaar te komen".
- ⊖ "Nu Margriet zijn karakter zo ingrijpend gaat veranderen, zal Luns ook wel om moeten".

VERMOLME

VRIJHEID VAN DRUKPERS: EEN RECHT VAN DE RIJKEN

(%) Het partijblad *Democrant* zal in zijn huidige vorm worden opgeheven. In de plaats daarvan komt een mededelingenblad, dat aan alle leden van D'66 automatisch zal worden toegezonden. Het motief tot dit besluit is voornamelijk van financiële aard. Er was een regulier verlies van vierduizend gulden per jaar en nog eens een incidenteel verlies van eveneens vierduizend gulden. Het hoofdbestuur achtte dit een te zware last.

Hoe komt het dat een dergelijk, toch bescheiden opgezet blad, met 2800 abonnees, niet kan blijven bestaan, ondanks het feit dat de meeste leden van een van de grootste partijen in Nederland het voortbestaan ervan een absolute voorwaarde achten?

Er is inderdaad een oorzaak aan te wijzen, maar deze heeft in eerste aanleg niets met D'66 te maken. De grote dagbladen en tijdschriften beuren hun inkomsten - globaal gesproken - voor twee derde gedeelte uit advertenties en voor één derde gedeelte uit abonnementsgelden. De losse verkoop is meestal zo onvoordelig, dat erop wordt toegelegd. Men kan het ook zo formuleren dat de lezer slechts een derde betaalt van de kostprijs van het blad. Zelfs een volslagen leek kan wel begrijpen dat de dikke vrijdagkrant of het nummer van het damesblad alleen al aan papier meer kost dan het betaalde bedrag. En dan wordt het nog aan huis bezorgd ook. In zekere zin is de lezer dus verwend. Maar wat is het gevolg? Bladen met een kleine oplage of bladen die een heterogene lezerskring bereiken, zoals b.v. politieke bladen, krijgen geen advertenties, omdat de adverteerder meestal beschikt over media die effectiever zijn potentiële klantenkring bereiken. Het aantal abonnees is dikwijls niet eens beslissend. Een blad voor kanarievolkers of voor gerontologen, of voor handelaren in oud roest, krijgt wel advertenties, ook al ligt het aantal abonnees ver onder de 2800. Maar opiniebladen, tenzij hun oplage heel groot is, niet. Het gevolg is dat deze categoriebladen zijn kosten grotendeels moet dekken uit abonnementsgelden. Volgens de vermelde kostendekking komt dit erop neer dat het abonnementsgeld het twee- tot driedvoudige zou moeten bedragen van bladen die wel advertenties hebben. En dat heeft de lezer er nu net niet voor over. Daarom wordt het ook niet gevraagd. En daarom zijn zulke bladen altijd noodlijdend. De meeste ervan gaan ter ziele. Wat overblijft zijn de zuiver commercieel ingestelde bladen, waarin een groot kapitaal is geïnvesteerd. De lezer moet dan gencegen nemen met de gestroomlijnde informatie en opinie van deze bladen. Een Engelsman heeft eens gezegd: "De vrijheid van drukpers is de vrijheid van iemand die tien miljoen pond bezit om een dagblad op te richten." In het blad van de buitenlandse journalisten in Nederland stond eens deze bijzonder rare uitspraak: "De vrijheid van drukpers is niet de vrijheid van een redacteur om te schrijven wat hij wil, maar de vrijheid van de lezer om te lezen wat hij wil."

Dit alles oversiende kan er eigenlijk maar één oplossing zijn: De lezer die zich niet wenst te laten stroomlijnen moet dieper in de buidel tasten. Hij moet bereid zijn een zodanige prijs voor een blad te betalen, dat dit blad zich kan bedruipen, ook zonder advertenties. Pas dan kan hij verzekerd zijn van een vrije keuze om te lezen wat hij wil. Dit brengt ons weer terug bij "Democrant". In de roes van de oprichting van D'66 werden er grootse plannen gemaakt. Er moest een heel goedkoop blad komen (f5,- per jaar), dat de Nieuwe Boodschap aan gaans het volk zou brengen. Het zou de partij niets kosten, want er was wel een uitgever die alle risico's op zich zou nemen. In korte tijd zou de heilsboodschap bij ieder gezin op tafel liggen. Nu mag de werkelijkheid meevalen in vergelijking tot onze nachtmerries, ze blijft ver ten achter bij onze schoonste dromen. Zo'n uitgever werd niet gevonden en de abonnees

bleken niet voor het opscheppen te liggen, om nog maar niet van advertenties te spreken. Het kwam gewoon hierop neer dat een maandblad, hoe bescheiden van opzet ook, niet geleverd kan worden voor 5 of 6 gulden per jaar. De oplage speelt daarbij nauwelijks een rol. De kosten van een blad gaan namelijk evenredig of zelfs meer dan evenredig omhoog met de oplage. Als de abonnees van Democraat twee gulden per jaar meer hadden betaald, dan zou er nu geen tekort zijn. Er is niet aangetoond dat ze hiertoe niet bereid zouden zijn geweest. Het is heel leffelijk uit een soort sociaal gevoel te streven naar een zo laag mogelijke prijs, opdat deze voor niemand een belemmering behoeft te zijn, maar als opheffing daarvan het gevolg is, heeft dit streven gefaald. Wij, van Poperbek, noemden ons blad wel eens spottend: "het duurste blad van D'66." Achteraf een bittere spot. Want we zijn na 2½ jaar het enige opiniërende D'66-blad dat nog bestaat. Van de zeker tien die er geweest zijn. Dank zij onze "duurte". En met heel veel pijn. Adieu Democraat. Kom terug. Maar dan wel veel duurder.

SPAANSE PEPERS

- ⊖ Sinds Moerkerk er uit is gaat het met het PAK steeds slechter.
- ⊖ Europese flopconferentie.
- ⊖ Van Doorn wil niet praten over de K van de KRO. Ik geef hem gelijk: zonder die K zou iedereen denken dat er een Wankelmotor in zat.
- ⊖ De ontploffing is nabij: de SGP heeft bezwaarden.
- ⊖ Schrijven als Brugsma.
- ⊖ Naar verluidt heeft de KVP de Münchener Polizei Kapelle uitgenodigd in 1971 de bijeenkomsten van de Nederlandse CDU op te luisteren. Een van de te spelen nummers zou "Hand in hand kameraden" zijn.
- ⊖ In een laatste poging om de verkiezingswinst voor de CDU/CSU veilig te stellen hebben Kiesinger en Strauss besloten hun voornaam in Adolf te veranderen.
- ⊖ Poperbek verscheen allang in Magazine-formaat.
- ⊖ Japie: verbeeld ik me dat nou of heeft er inderdaad nog iemand tegen geprotesteerd dat het Nederlands voetbalelftal gespeeld heeft in het dictatoriaal geregeerde en anti-semitische bedrĳvende Polen?
- ⊖ Amsterdamse Justitie, een soort kuisheidsgordel ter bescherming van de Haagdenkuiselijkheid.
- ⊖ De Secretaris Generaal der Verenigde Naties heeft bekend gemaakt dat hij de Nederlandse Regering niet heeft gevraagd om marechaussees in te zenden.
- ⊖ President OJUIWU van Biafra heeft meegedeeld dat hij uit solidariteit met zijn kongerende landgenoten een maaltijd per dag zal overslaan.
- ⊖ De directie van Philips Fernografische industrie heeft besloten de grammofoonplaat "Je t'aimo" uit de handel te nemen.

Het van Senator Edward Moore KENNEDY overkomen ongeluk, of liever gezegd de reactie daarop, heeft weer eens de aandacht gevestigd op de merkwaardige koppeling van moraal en politiek die niet alleen in het puriteinse Amerika, maar evenzeer in het niet minder puriteinse Nederland nog steeds opgeld doet. Politieke gezagsdragers worden verondersteld persoonlijk een hoge morele standaard te bezitten. Geeft hun persoonlijk gedrag aanleiding daaraan te twijfelen dan is hun politieke carrière meestal ernstig in gevaar. Waarom deze absurde eisen voor juist deze categorie mensen? Waarom mag een politicus niet gescheiden zijn, indien het totaal percentage schtscheidingen alleszins een groter percentage gescheiden politici zou rechtvaardigen? Waarom mag een politicus niet veroordeeld worden wegens rijden onder invloed, nu dit bij de televisieregisseurs als de gewoonste zaak van de wereld wordt beschouwd? Het antwoord zou kunnen zijn dat kiezers de behartiging van hun belangen en van het staatsbelang beschouwen als een dermate moreel hoogstaende zaak dat deze taak alleen maar kan worden vervuld door mensen die ook persoonlijk aan zeer bijzondere maatstaven voldoen. Het zou mooi zijn als deze conclusie juist was. Helaas is het tegendeel meer dan waar dat de kiezers de methoden der politiek kennen als niet-moreel en zelfs meestal nog een extra qualificatie als vuil en smerig gekonkel daaraan toevoegen. Men zou kunnen stellen dat ondanks deze wetenschap en zelfs deze overbewuste afweershouding men toch de fictie van de morele politiek voor zich wenst te behouden. Deze hypocrisie speelt zeker een rol maar niet de voornaamste, dacht ik. De afweershouding die ik noemde is waarschijnlijk belangrijker, in die zin dat men deze tot uiting brengt ten aanzien van personen, nu een groot gedeelte van de kiezers nog de idee heeft op de politiek zelf toch geen invloed te kunnen uitoefenen. Het onbehagen hoopt zich op, maar kan veilig tot uiting worden gebracht ten aanzien van een persoon indien deze in een kwetsbare positie is gemaneuvreerd. Het sein voor de aanval wordt dan immers gegeven door erkende zedenmeesters, die doorgaans nauwelijks verbaasd staan bij het aanschouwen van hun incidentele volgingen. Men kan de zedenmeesters uitschakelen, zoals Napoleon bepleitte (de politiek die niet moreel kan zijn moet de moraal helpen overwinnen) maar sinniger lijkt het me om het onbehagen te helpen overwinnen. Pas in een echte democratie kan een politicus de kat in het volle licht knijpen. Waarmee niet gezegd wil zijn, dat meer dan normale tolerantie of zelfs klassejustitie nagestreefd moet worden.

VM

(%) Men zou de pers in drie categorieën kunnen verdelen. Categorie A wordt gevormd door de bladen die worden uitgegeven door mensen met een bepaalde levensopvatting of politiek streven, met de bedoeling informatie vanuit die gezichtshoek te verschaffen. Als nevendoel zal in het algemeen een zekere rentabiliteit worden nagestreefd. Categorie B bestaat uit de bladen die uitsluitend met een commercieel doel worden uitgegeven. Terwille van een zeer brede lezerskring beperkt men zich zo veel mogelijk in het innemen van uitgesproken standpunten, of verkondigt men slechts die standpunten, waarvan men vermoedt dat ze de lezerskring lekker zullen liggen. Tenslotte is er categorie C van bladen, die wel een bepaalde mening verkondigen, maar waarbij die mening niet

voertvloeit uit bepaalde idealen bij de uitgevers ervan, doch ingegeven is door commerciële overwegingen. Op grond van marktonderzoek wordt vastgesteld welke mening het gunstigst in de markt ligt. Vervolgens huurt men mensen die deze mening zijn toegedaan om de kolommen van het blad te vullen.

Gelukkig behoren in Nederland veel bladen tot categorie A. Vrijwel alle opinieweekbladen behoren ertoe. Ook vele landelijke dagbladen kunnen ertoe worden gerekend. Men denke aan Het Vrije Volk, Het Parool, Vrouw, De Waarheid, de Volkskrant. Met enig voorbehoud kan men er zelfs bladen als het Algemeen Handelsblad en de NRC toe rekenen, alhoewel de uitgever ervan, de Nederlandse Dagbladunie, ook bladen in de categorieën B en C uitgeeft. Meestal hebben deze bladen bepalingen in de statuten staan, waardoor een bepaalde continuïteit in de richting of geest van het blad is gewaarborgd.

Helaas ziet men overal in de wereld de bladen van categorie A steeds meer verdwijnen. Zij kunnen het financieel niet meer belwerken en gaan dan te gronde of worden opgekocht door uitgevers, voor wie het een C-blad wordt. Vooral in Engeland valt deze tendentie heel duidelijk waar te nemen.

Bladen van allerlei richting gaan daar in dezelfde handen over. Meestal handhaven de nieuwe eigenaars de kleur van het blad, omdat men daarmee nu eenmaal een markt heeft veroverd. Soms acht men het ook voordeliger er een nieuwe kleur aan te geven.

Ook in Nederland kennen we sinds de oorlog twee grote uitgeverijen van dag- en weekbladen voor wie de kleur van de bladen in hoofdzaak of geheel een kwestie van commerciële overwegingen is. Het zijn de V.N.U., uitgevers van o.a. de meeste damesbladen, verschillende illustraties, De Tijd en diverse bladen in Brabant en Limburg en de Uitgeverij. Elsevier met de dochteronderneming Bonaventura die Elseviers Weekblad en de Haagse Post uitgeeft. Vooral de laatste uitgeverij is een goed voorbeeld van categorie C. De plannen voor Elseviers Weekblad zijn gemaakt in de oorlog, toen men nog niet wist wie er zou winnen, maar dit was - blijkens een toen op kleine schaal verspreide circulaire - geen bezwaar, omdat het blad zich aan iedere omstandigheid zou weten aan te passen. Dit is inderdaad gebeurd. Onder hoofdredacteurschap van de heer Lunshof wist het blad een grote lezerskring te verkrijgen onder tegenen voor wie confrontatie met de inmiddels legaal geworden illegale bladen niet aangenaam was. Bovendien viel er een hoop te kankerem, zo vlak na de oorlog en een man als Lunshof wist daar de stof voor aan te dragen. De tijden veranderden echter en de oude formule bleek niet langer te deugen. Het abonnementental liep terug en daarmee de advertentieopbrengst. De heer Lunshof moest het veld ruimen voor enige redacteurs met een wat milder instelling tegenover de samenleving. De opschrijving mocht niet al te opvallend geschieden, want ook de oude abonnees moesten behouden blijven. Bovendien moest er op de markt ruimte blijven bestaan voor een tweede blad, dat inmiddels was overgenomen. Dit was de Haagse Post, een blad dat in de loop der tijden, negal eens in andere handen was overgegaan. De uitgevers hadden inmiddels kennis genomen van het succes van D'66 en van allerlei nieuwe opvattingen die aan het doorbreken waren. In die richting moesten ook nog grote mogelijkheden liggen. Prompt werden ze gegrepen. Oude mensen konden heengaan en nieuwe, zoals Brugsma, en Gruijters werden ingehuurd. Kort geleden is men begonnen te nieuwe richting van het blad nog wat duidelijker te accentueren, o.a. via de alle D'66-leden bekende reclamecampagne en het gewijzigde formaat. Het hoofdbestuur van D'66 verklaarde zich bereid gratis hand- en spandiensten te verrichten voor

dit van iedere ideologie gespeende commerciële doel, door het adresseren van reclamedrukwerken aan alle leden van de partij. Het staat in Nederland iedere onderneming vrij te handelen in politieke standpunten, als ware het zeep. Het staat het bestuur van een politieke partij echter niet vrij gemene zaak het deze handel te maken door het ongevraagd ter beschikking stellen van het ledenbestand. Dit is niet alleen zeldzaam naïef, het is ook onfatsoenlijk.

DROOMREDE (S)

Dit stond in de Trocandrede

Haar beleid is dan ook gericht op meer openheid en verantwoordelijkheid

Teneinde geluidsoverlast te verminderen zullen maatregelen worden getroffen om het losverkeer op Schiphol te verminderen.

Een nota over territoriale bestuurlijke organisatie wordt heden aangeboden.

... Verschaffen van betere voorwaarden voor de huisvesting van economisch zwakkeren. In dit verband zullen individuele huursubsidies en maatregelen ter bevordering van de doorstroming worden voorgesteld.

Met betrekking tot de conflicten in Nigeria, Vietnam en het Midden Oosten zal zij alles doen wat in haar vermogen ligt om het menselijk leed te verzachten en een vreedzame oplossing te bereiken.

VRAAGBAAR

R.L. te R. vraagt ons:

"Zal Bonaventura nu ook de uitgave van Democraat gaan verzorgen?"

Antwoord van Peperbek: "Nee, dat idee is ook al verworpen"

Dit had er ook kunnen staan

Aangezien de tegenstand tegen onze gesloten maatschappij steeds evidentier wordt en de regering al die protesten de wind uit de zeilen moet nemen is het met de mond belijden van meer openheid en medeverantwoordelijkheid noodzakelijk.

Teneinde luchtverontreiniging te verminderen zal het aantal openbare urinoirs drastisch worden beperkt.

Aangezien D'66 in december of januari zal uitspreken dat er nog veel gestudeerd moet worden over de bestuurlijke herindeling, zal u heden geen nota over de territoriale bestuurlijke organisatie worden aangeboden.

Nu ons geweldige plan voor huurbelasting is afgewezen zal de regering noodgedwongen het allang door de oppositie bepleitte systeem van huursubsidies gaan voorstellen.

De regering betreurt het dat er op de wereld zoveel slechte mensen zijn die elkaar verdriet doen en zij zal niet nalaten deze mensen er op te wijzen dat ze dat niet doen moeten.

DE PSP EN HET GEMISTE COLBERTCOSEUUM

Om twee redenen verdient de PSP deze maand onze aandacht, te weten vanwege de "uittreding" uit het PAK en n.a.v. het conflict over de bezetting van de PSP-zetel in de Eerste Kamer.

Om met het laatste te beginnen: democratie blijkt toch altijd weer een moeilijke zaak te zijn. Het bestuur van de partij doet een aanbeveling aan de Statenleden van de PSP voor de keuze van leden voor de E.K. Meer dan een aanbeveling kan het niet zijn, want de uiteindelijke keuze wordt bepaald door de Statenleden. Nu wil het geval dat inderdaad een aantal Statenleden deze aanbeveling niet opvolgen. Hun goed recht, zou men zeggen. Neen, vindt het partijbestuur, dat is ondemocratisch, als je onze zin niet doet. Er wordt een enquête onder de leden georganiseerd. De grote meerderheid vindt het ook ondemocratisch. Het gewraakte Kamerlid trekt zich terug. Niet in naam van de democratie, maar in naam van de terreur van de meerderheid. Men kan erover twisten of het systeem van getrapte verkiezingen voor de E.K. wel juist is, men kan er zelfs over twisten of er überhaupt wel leden van de Eerste Kamer moeten worden gekozen, maar zolang het huidige systeem bestaat, zullen partijbesturen zich erin moeten schikken dat niet zij de dienst uitmaken bij de verkiezing van Kamerleden, maar de kiezers, subs. de daartoe door de kiezers aangewezen provinciale vertegenwoordigers. Dat het bestuur van de PSP zich niet kan schikken in deze gang van zaken en op alle mogelijke manieren pressie uitoefent om deze ongedaan te maken, is een triest bewijs van de in dit gezelschap heersende opvattingen over democratie. Zelfs 100% van de PSP-leden kunnen dat niet veranderen.

De PSP uit het PAK. Het zal niemand verbaasd hebben. Vele facetten ervan zijn al belicht. Toch is er nog een andere kant aan deze zaak, die het waard is nader bezien te worden. Het is het probleem van "de linksen" in het algemeen. Er zijn in Nederland mensen die zich graag links noemen. Ze vinden onze samenleving slecht en willen deze ingrijpend verbeteren. Een prijzenswaardig doel. In hun ijver begaan ze echter twee fouten. De eerste is dat ze alles wat de gewone burgerman wit noemt zwart noemen en omgekeerd. De tweede is dat ze ieder die in een burgerpakje rondloopt en geneigd is de toestand wat genuanceerder te analyseren, wantrouwen als de post. Het gevolg is dat ze altijd in een zeker isolement leven, gelijk alle orthodoxen, wantrouwend en gewantrouwd. Ze maken de goedwillende burger aan het schrikken met hun nonconformistische gedrag, hun lousen, hun verwerping van onze welvaartsstaat en hun gelijktijdig gecocquetteerd met in relatieve armoede levende dictatuurstaten, dit alles aan den volke gebracht op een toon die het ergste doet vrezen als ze zelf ooit op het kussen zouden zitten. Op hun beurt vinden zij ieder die lucht aan zijn bankstel, in een zwart pak trouwt, een gevecht met de politie vermijdt, een verschil niet tussen Johnson en Nixon of die Castro niet het laatste woord wil geven, als iemand die - hoewel in wesen misschien niet slecht - toch een heuler met het kapitalisme is.

Ook de PSP kent veel zulke figuren. Hun tragiek is dat ze weinig of niets bereiken, omdat ze altijd in kleine kring blijven rondtollen, elkaars herten en nieren groevend op de zuiverheid in de leer. Hun enige bevrediging vinden ze in het zich op de borst kloppen en zeggen: "Nu zie je waar het zoveelste bewijs, hoe het het allemaal in elkaar zit". Ze begrijpen en lammerken niet dat een partij als D'66 veel meer daadwerkelijke verbeteringen in onze samenleving effectueert en kan effectueren aan de "linksen" met hun methoden. De doorsnee burger mag con-

servatief zijn, hij is heus wel op de lange duur te overtuigen van de noodzaak van bepaalde veranderingen, mits hij niet kopschuw wordt gemaakt en mits hij het vertrouwen heeft dat de mensen die aan die veranderingen willen werken net zulke mensen zijn als hij, gekleed in hetzelfde colbertcostuum. Stap voor stap kan dan gewerkt worden aan een nieuwe maatschappij. Men móet niet te veel schelden op het oude en het nieuwe té bereiken. De meeste mensen willen daarbij geen ismen. Het is de weg die D'66 bewandelt. Veel wol en weinig geschreeuw. Het is ook de weg die door de "linksen" wordt gewantwoord. Wie niet ineens het onderste uit de kan wil hebben wordt op één hoop gegooid met de conservatieven, ook al zal de daadwerkelijke radicale vernieuwing juist van groepen als D'66 komen. Het "burgerlijke" ervan schrikt de "linksen" af. Dit is ook de angst van de PSP voor het PAK, al speelt D'66 hierin nauwelijks een rol. Het gaat in wezen niet om tegenstellingen over de NAVO of over de graag van socialisatie. Het is de vrees dat het PAK een colbertcostuum zal blijken te zijn.

ARvdB

ONTWERP-MINIMUMPROGRAMMA

door A.C. de Goederen

A. Volksgezondheid

ALLE WETTELIJKE BEPALINGEN, WELKE VRUCHTVERWIJDERING STRAFBAAR STELLEN, DIENEN TE VERVALLEN. IN AFWACHTING DAARVAN DIENEN DE OFFICIËREN VAN JUSTITIE TE WORDEN GEÏNSTRUEERD GEEN VERVOLGING IN TE STELLEN TEGEN PERSONEN DIE BETROKKEN ZIJN BIJ VRUCHTVERWIJDERING, VOOR ZOVER DEZE DOOR- OF ONDER VERANTWOORDELIJKHEID VAN EEN ARTS IS GESCHIED. HET STICHTEN VAN GESPECIALISEERDE KLINIEKEN VOOR HET TOEPASSEN VAN VRUCHTVERWIJDERING DIENT DOOR DE OVERHEID KRACHTIG - OOK FINANCIËEL - TE WORDEN GESTEUND.

t o e l i c h t i n g:

Jaarlijks vinden in Nederland 20.000 tot 60.000 gevallen van abortus provocatus plaats. Slechts in hoogstens 10% der gevallen geschiedt dit legaal door artsen; meer dan 90% geschiedt, needgedwongen door de geldende wettelijke en medisch-ethische bepalingen, klandestien, doorgaans door knoeciërs. Vele in nood geraakte vrouwen zien zich gedwongen tegen hoge prijzen in het buitenland te laten behandelen (uiteraard slechts mogelijk voor de meer welvarenden), zelfs in gevallen waarin op grond van de geldende medische ethiek legale hulp mogelijk zou zijn en wel door de tegenwerking van ziekenhuisbesturen. Dit is een ronduit schandelijke toestand.

Daar het bovendien geenszins meer de algemene overtuiging is dat vruchtverwijdering op enkel verzoek van de vrouw ontoelaatbaar is, doch integendeel zo dat belangrijke groepen uit de bevolking van mening zijn dat het hier een privé aangelegenheid tussen vrouw en arts betreft - het wettelijke verbod dus niet meer op het algemeen rechtsbewustzijn steelt -, dienen alle bestaande belemmeringen te verdwijnen.

B. Bevolkingspolitiek

ER DIENT EEN DOELBEWUST BELEID TE WORDEN GEVOERD GERICHT OP DRASTISCHE AFREMNING VAN DE BEVOLKINGSGROEI

T o e l i c h t i n g

De overtuiging dat Nederland thans reeds overbevolkt is, is sterk verbreid. Reeds bij een in april 1967 gehouden NIPO-enquête verklaarde 69% der ondervraagden van mening te zijn dat Nederland overbevolkt is (23% niet overbevolkt, 8% geen mening). Van de bewoners van steden boven 100.000 inwoners, die uiteraard het scherpst met het overbevolkingsprobleem worden geconfronteerd, vond 78% Nederland overbevolkt.

Desondanks groeit de Nederlandse bevolking nog steeds. Als er geen drastische daling van het aantal geboorten plaatsvindt - nog belangrijker uitstijgend boven de sinds 1964 reeds opgetreden relatieve daling - zal de Nederlandse bevolking rond het jaar 2000 ca 18.000.000 zielen omvatten en nog altijd doorgaan met groeien. Het is geen punt van twijfel meer, dat de grote meerderheid der Nederlanders zich dan in een volstrekt onleefbare situatie zal bevinden.

Om een op den duur stabiele - maar voorlopig niettemin nog steeds doorgroeiende - bevolking te krijgen is nodig dat vrijwel geen enkele vrouw nog meer dan drie kinderen krijgt, terwijl niet meer dan ca. 45% der vrouwen 3 kinderen krijgt (ofwel ca. 60% der vrouwen die reeds twee kinderen hebben). Maar in 1967 werden nog altijd 35.761 kinderen met rangnummer 4 of hoger geboren, terwijl het geboortebestand van als derde geboren (36.448 in totaal) nog juist aan de geneemde norm voldeed.

Te nemen overheidsmaatregelen, met als voornaam oogmerk dat het krijgen van meer dan drie kinderen algemeen als afkeurenswaardig gaat gelden, zijn:

- a) het systematisch voeren van propagandakampagnes voor het kleine gezin;
- b) het geven van royale subsidie aan alle instellingen die voorlichting en hulp geven betreffende het gebruik van anti-konseptiva;
- c) tegen sterk gereduceerde prijzen van overheidswege ter beschikking stellen - en gemakkelijk verkrijgbaar - van antikonseptiva en volledig vergoeden van de kosten van ter zake benodigde medische behandeling;
- d) kosteloze sterilisatie mogelijk maken;
- e) royaal subsidiëren van klinieken voor vruchtverwijdering;
- f) herziening van het vigerende stelsel van gezinssubsidies (zie Sociaal beleid);
- g) lessen in demografie, voortplantingsleer en anti-konseptie op de scholen;
- h) toegang van immigratie, ook tijdelijk, behalve van politieke vluchtelingen en studerende (dus o.a. staken van het werven van gastarbeiders).

C. Volkshuisvesting

HET BELEID OP HET GEBIED VAN DE VOLKSHUISVESTING DIENST GERICHT TE WIJZEN OP NORMALISERING VAN HET HUURPRIJZENPATTERN, BETERE DOORSTROMING, VOORTVARENDE LIBERALISATIE, MER OP DE WERKELIJKE BEHOEFTE VAN DE BEVOLKING AFGESTEMDE BOUWPRODUCTIE, BETER GERICHTE SUBSIDIERING, DOELTREFFENDER BEVORDERING VAN HET EIGEN WONING BELEID BIJ DE LAGERE INKOMENSGROEPEN, KONTINUÛTEIT BIJ DE BOUW.

T o e l i c h t i n g

Op het gebied van de volkshuisvesting bestaan in Nederland tal van onevenwichtigdheden als gevolg van rond 35 jaar wanbeleid, zoals:

- het kunstmatig laag houden van de huren van vooroorlogse en kort na de oorlog gebouwde woningen, waardoor beleggers in woonhuizen zijn gediskrimineerd t.o.v. b.v. beleggers in aandelen, onderhoud en mo-

dernisering in onvoldoende mate plaatsvonden en - vinden en de doorstroming stagneert;

- de deels onjuiste bezetting van - immers voor minder betaalden bedoelde - woningwetwoningen, waarvan 25% der bewoners (127.000 gezinshoofden) in oktober 1967 reeds een netto beschikbaar jaarincome had van meer dan f 11.000,- dus én ten onrechte huursubsidie ontvangt én woningen bezet houdt die niet voor haar bestemd zijn; dit is het gevolg van een subsidiebeleid dat de woning subsidieert inplaats van, zo nodig, de bewoner.
- onvoldoende aan het behoeftenpatroon van de bevolking aangepaste (te weinig voor alleenstaanden en paren zowel als voor wat grotere gezinnen, veel te veel flats) en vaak zowel technisch (geluidshinder) als esthetisch (troosteloze eenvormigheid) ronduit slechte bouwproductie;
- schrijnende feitelijke discriminatie van jongeren die bij hun verschijnen op de woningmarkt de voor hen betaalbare woningen door ouderen met hogere inkomens bezet vinden;
- het maken van grove winsten door de gemeenten bij de verkoop van bouwgrond t.b.v. premie- en ongesubsidieerde bouw;
- een subsidiebeleid t.a.v. de bevordering van het eigen woning bezit dat wel de middengroepen, maar de lagere inkomensgroepen onvoldoende ten goede komt;
- een bouwvergunningenbeleid dat voortdurende onzekerheid schept t.a.v. de continuïteit van het bouwen.

Ter sanering dient:

- a) een liberalisatieplan te worden opgesteld, waaruit de gemeentebesturen kunnen afleiden wanneer hun respaktieve gemeenten aan de beurt zijn;
- b) voor nog niet geliberaliseerde gemeenten, inplaats van een algemene jaarlijkse verhoging met een vast percentage, een eenmalige hervaststelling van toegestane huurprijzen (afhankelijk van een aantal objectief waarneembare kwaliteitscriteria) te worden georgevoerd ter overbrugging van de enorme verschillen in huurprijs tussen gelijkwaardige nieuw- en oudbouw en ter bevordering van de doorstroming, gevolgd door jaarlijkse aanpassing aan het algemeen prijsniveau;
- c) Vaststelling van bestemmings- en bouwplannen te geschieden in nauw overleg met de toekomstige konsument en/of diens representanten en op basis van behoeftenenquêteering per agglomeratie door onafhankelijke instituten;
- d) Afschaffing van alle aan de woning gekoppelde huur-subsidies en invoering van inkomensafhankelijke huurbijslagen bij passende woning plaats te vinden;
- e) Bouwgrond tegen kostprijs ter beschikking te worden gesteld; daarnaast kunnen baatbelastingen worden geheven in verband met door de gemeenten bekostigde voorzieningen t.a.v. de woonomgeving;
- f) het eigen woning bezit te worden bevorderd, zonder discriminatie van lagere inkomensgroepen door;
 - vervanging van de huidige premiereregeling door inkomensafhankelijke rentebijslagen;
 - beschikbaarstelling van welvaartsvaste indexhypotheken tegen lage rente (ca. 4%) door het Rijk;
 - afschaffing van de huurwaardebijtelling voor de inkomstenbelasting en van de aftrekbaarheid van onderhoudskosten en gelijdelijke afschaffing van de fiscale aftrekbaarheid van hypotheekrenten in verband met het voor de lagere inkomensgroepen discriminatoire karakter daarvan;
 - afschaffing van het registratierecht;

D. Sociaal beleid

DE SOCIALE POLITIEK DIENT ENERZIJD'S GERICHT TE ZIJN OP VERDERE UITBOUW VAN DE SOCIALE ZEKERHEID VOOR ALLE NEDERLANDERS, ZONDER ONDERSCHIED NAAR BEROEPSGROEP, ANDERZIJD'S OP EEN KRITISCHE HERWAARDERING VAN BESTAANDE REGELLINGEN MET HET OOG OP HUN PRIORITEIT, DOELMATIGHEID EN DOORZICHTIGHEID.

Noodszakelijke konkrete maatregelen zijn:

a) Afschaffing van kinderaftrek, kinderbijslag en kindertoeslagen in hun huidige vorm, alsmede afschaffing van alle andere al dan niet verkapte vormen van subsidie op basis van het kindertal, en vervanging door meer aan de werkelijke behoeften aangepaste en doorzichtiger gezinssubsidies in de vorm van uitkeringen uit de algemene middelen. Deze nieuwe gezinssubsidie dient meer dan de thans bestaande bepalingen in haar wijze van uitvoering tot uitdrukking te brengen dat haar enige doel is het scheppen van meer gelijke ontgeloingskansen voor de kinderen, een subsidie dus die voor de kinderen is bedoeld, niet voor de ouders. Voorts dient zij zo min mogelijk het karakter van een fokpremie te bezitten. Daartoe dient de gezinssubsidie:

- fiscaal niet tot het inkomen van de ouders te worden gerekend;
- met toenemend netto besteedbaar inkomen der ouders snel tot 0 te dalen; gedacht wordt aan de bepaling dat het subsidietotaal met 1 gulden wordt verminderd voor elke 3 à 4 gulden waarmee het netto besteedbare eigen inkomen der ouders het wettelijk minimuminkomen te boven gaat;
- per kind uitsluitend afhankelijk te zijn van zijn leeftijd als maat voor de werkelijke behoefte, maar in het geheel niet van toepassing te zijn op kinderen beneden de leeftijd van 3 à 4 jaar (tenzij, in bijzondere gevallen, via de bijstandwet);
- onafhankelijk te zijn van het geboortenummer van het kind;
- zonder uitzondering met het overschrijden van de leerplichtige leeftijd te eindigen; voor studiefinanciering dient een afzonderlijke regeling te komen;
- de individuele subsidieverstrekking zoveel mogelijk te vervangen door kollektieve voorzieningen, rechtstreeks ten behoeve van de kinderen (afschaffing kleuterschoolgeld, gratis schoolmelkvoorziening, -leermateriaal, -schoolreisjes, -sportbeoefeningsfaciliteiten enz.)

b) Stichting van een staatspensioenfonds, waarbij iedere ingezetene, individueel of groepsgewijs een volvaarstevaste weduwen-, wezen- en/of ouderdomspensioenverzekering kan sluiten via laagrentenende geblokkeerde indexspaarrekeningen.

Krachtig bevorderd dient te worden, dat bedrijfstat- en ondernemingspensioenfondsen zich hierbij aansluiten.

c) De algemene verzekering tegen bijzondere ziektekosten dient met de ziekenfondsverzekering in een algemene volksverzekering te worden omgezet.

Daarbij dient:

- de verschuldigde premie van het inkomen onafhankelijk te zijn en uitsluitend door het statistische risico te worden bepaald;
- een ieder het recht te hebben naar keuze gebruik te maken van deze volksverzekering of van een andere verzekering met in hoofdzaak gelijk verstrekkingspakket; bij jaarinkomens beneden ca. f 25.000,- zij verzekering verplicht.
- een eigen risico te worden ingevoerd, uitsluitend t.a.v. huisarts- en tandartsbezoek;

- er dient geen onderscheid te zijn tussen de tarieven voor medische verstrekking en voor bij de volksverzekering aangesloten, voor bij andere verzekeringen aangesloten en voor niet-verzekerden.

- d) de gemeenten dienen te worden verplicht de uitvoeringsvoorschriften ingevolge de Algemene Bijstandswet te publiceren;
- e) Voor elke werknemer, man of vrouw, dient het verkrijgen van een minimuminkomen in te gaan op de leeftijd van 21 jaar.

E. Financiële politiek

HET FINANCIËLE BELEID DIENT EROP GERICHT TE ZIJN EEN GELEIDELIJKE VERDERE VERHOOGING VAN HET VOOR BESTEDING DOOR DE OVERHEID BESCHIKBARE DEEL VAN HET NATIONAAL INKOMEN TOT STAND TE BRENGEN, ZONDER DAARVAN INFLATIEIMPULSEN TE DOEN UITGAAN.

T o e l i c h t i n g:

De eisen die inzake sociale rechtvaardigheid, ontwikkelingssamenwerking, volksgezondheid (inclusief milieuhygiëne), woningbouw, ruimtelijke ordening en verkeer, maar vooral inzake onderwijs worden gesteld, zijn even zoveel loze kretes, resp. aansporingen tot inflatie, als de bereidheid ontbreekt de daarvoor benodigde miljarden voor besteding door de overheid ter beschikking te stellen. Ook door zeer krachtige bezuiniging op een aantal minder noodzakelijk geworden categorieën van overheidsuitgaven, hoewel ook vereist, kunnen daartoe niet voldoende middelen worden vrijgemaakt. Radikale democratisering op de genoemde terreinen is slechts mogelijk bij verdere toename van de kollektieve consumptie ten koste van de partikuliere.

Daartoe dient:

- a) mede in het kader van de belastingharmonisatie binnen de EEG, in de eerste plaats een geleidelijke verhoging van de BTW en de aksijnzen plaats te vinden; voor lagere inkomens (tot ca. f 10.000) dient de verhoging volledig, voor middeninkomens (tot ca. f 25.000) gedeeltelijk en voor hogere inkomens (boven ca. f 25.000) niet te worden gekompenseerd door overeenkomstige daling van loon- en inkomstenbelasting en/of AOW/AWW-premie.
- b) de vennootschapsbelasting geleidelijk te worden verhoogd tot 48 à 50%.
- c) de vermogensbelasting te worden verhoogd en progressief te worden gemaakt; gedacht wordt aan:
 - een belastingvrije voet tot f 100.000
 - een jaarlijkse heffing van 0,9% over vermogensbestanddelen tussen f 100.000 en f 500.000
 - een jaarlijkse heffing van 1,2% over vermogensbestanddelen tussen f 500.000 en f 1.000.000
 - een jaarlijkse heffing van 1,5% over vermogensbestanddelen boven f 1.000.000
- d) mede ter bevordering van het sparen en het doen verdwijnen van de fiskale bevoordeling van schuldenaars met relatief hoog inkomen, geleidelijke afschaffing plaats vinden van de aftrekbaarheid voor de inkomstenbelasting van renten van privé-schulden.
- e) geen reële verzuivering van de huidige progressie der loon- en inkomstenbelasting te worden ingevoerd; wel dienen:
 - de tarieven van loon- en inkomstenbelasting (en van de soc.verz. premies) jaarlijks automatisch te worden bijgesteld ter compensatie van uit louter nominale (inflatoire) inkomensstijgingen voortvloeiende drukstijgingen.
 - de speciale - hogere- tarieven voor ongehuwden te worden afgeschaft, omdat deze categorie thans geheel ten onrechte zwaarder wordt belast dan gehuwden zonder kinderen.

- mede ter bevordering van het in meerdere mate dan thans inschakelen van de gehuwde vrouw in het arbeidsproces, echtgenoten over hun eigen inkomen afzonderlijk te worden belast
 - ter bevordering van vermogensspreiding de successierechten voor verkrijging en beneden ca f 100.000 te worden afgeschaft, maar voor grote verkrijgingen belangrijk te worden verhoogd en wel, afhankelijk van de graad van bloedverwantschap tussen erflater en erfgenaam, tot 40 à 60% over verkrijgingsbestanddelen boven f 1.000000.
 - ter bevordering van het sparen de eerste f 1000 van inkomen uit vermogen te worden vrijgesteld van inkomstenbelasting
 - de kansspelbelasting te worden afgeschaft.
- f) het aantrekken van gelden op de kapitaalmarkt door de overheid te worden vergemakkelijkt door de uitgifte van langlopende indexleningen tegen een rente van ca. 4%, waarvan de verplichte betalingen inzake rente en aflossing evenmedig stijgen met de CBS-prijsindexcijfers van de gezinskconsumptie.

ONTWERP MINIMUMPROGRAMMA

door L.A. van Nentfoort

Paperbek heeft zijn lezers gevraagd hun gedachten te laten gaan over de inhoud van een minimumprogramma. Hieronder wordt dan verstaan de punten welke in ieder geval in een regeringsprogramma zouden moeten worden opgenomen, wil D'66 aan die regering deelnemen. Om te beginnen lijkt het mij niet ongewenst de term deelneming aan de regering los te maken van de inhoud die in de huidige constellatie geldt (een recent rapport van de Groep van Achttien wil het zelfs nog erger maken) en welke inhoudt dat een partij waarvan leden in de regering zitting hebben zich in het parlement door dik en dun achter die regering opstelt, nadat al dan niet het regeringsbeleid is uitgestippeld niet door de verantwoordelijke ministers maar door de verwante fractievoorzitters, dit afhankelijk van de functie die de sterke mannen op het moment toevallig bekleeden. D'66 heeft hiertegen de onafhankelijkheid van de regering en parlement gepropageerd, welke inhoudt dat de D'66-fractie nooit in de oppositie zal zijn en nooit regeringspartij zal zijn, maar ten allen tijde de voorstellen der regering op zakelijke merites zal beschouwen. Wergelelijk de rede van Van Hierlo uitgesproken naar aanleiding van de regeringsverklaring van het kabinet de Jong.

Die onafhankelijkheid is in de praktijk nimmer te handhaven, indien deze niet reeds bij het ontstaan van het kabinet bestaat. Duidelijk is dus dat bij de constituering van het kabinet fracties geen rol mogen spelen; het samenstellen van de regeringsploeg en het opstellen van het programma zal moeten worden overgelaten aan de formateur. Het deze gedachte is niet in strijd dat voor de opstelling van dit regeringsprogramma aan de formateur enige hoofdlijnen worden meegegeven. In het bepalen van die hoofdlijnen en het aanwijzen van de persoon van de formateur zullen verschillende partijen, die immers door middel van de door de fractieleiders uit te brengen adviezen die formateur uiteindelijk aanwijzen, elkaar moeten vinden. En dat zou naar mijn besliste mening bepaald vóór de verkiezingen moeten gebeuren. De stilzwijgende conclusie van de redactie dat de aangegeven weg neergelegd in een besluit van het Helmondse Congres nu ook de weg zou moeten zijn die D'66 bij een kabinetsformatie zou moeten gaan, kan ik geenszins onderschrijven. Het be-

sluit van het Helmondse Congres had betrekking op de (interne) bevoegdheden van de algemene ledenvergadering. Het lijkt me ten eerste onjuist om uit dit besluit, dat enkel en alleen ten doel had de hoogste politieke macht van het Congres vast te leggen, waarbij alleen als illustratie en voorbeeld de figuur van een minimumprogramma bij kabinetsformatie van vermeld (denkbeelden over het gedrag van D'66 bij een kabinetsformatie waren er toen nog niet; van daar de enting op een bestaande figuur), conclusies te trekken met betrekking tot de door D'66 bij een regeringsvorming aan te nemen houding. Alleen staat vast dat het Congres hoogste politieke macht in de partij is. Het besluit van Helmond zou dan ook volkomen correct worden uitgevoerd indien het Congres richtlijnen zou geven aan een delegatie, die met delegaties uit andere partijen zou gaan onderhandelen over de persoon van de formateur en de hoofdlijnen voor een regeringsprogramma, en het uiteindelijke resultaat zou aanvaarden (of verwerpen natuurlijk, maar we blijven constructief). Nu maakt het ten aanzien van materiele punten weinig verschil of men deze rekent onder het minimum in een regeringsprogramma op te nemen of onder het minimum dat de onderhandelingsdelegatie (voor of na de verkiezingen, maar voor biedt de kiezers een kans om zich over een regering uit te spreken) zal moeten verwezenlijken in de hoofdlijnen (term is overgenomen van Dr. Drees) voor een regeringsprogramma. Voor de vormen waarin het politieke spel zich voltrekt maakt het echter bijzonder veel uit. En deze vormen heeft D'66 steeds bijzonder benadrukt, zodat er alle reden is hier niet al te gemakkelijk overheen te lopen. Het feit dat die vormen mij persoonlijk heel nauw aan het hart gebalken zijn, moge dan een verontschuldiging zijn voor deze lange inleiding op wat tenslotte toch een minimumprogramma gaat worden. Er vanuitgaande dat alle partijen bereid zouden zijn de gekozen vorm van kabinetsformatie te aanvaarden, meen ik dat zonder meer op grond van tactische motieven gekozen moet worden met welke partijen samen een regering moet worden opgezet. Allereerst speelt daarbij een getals criterium. Noodzakelijk is het m.i. niet dat een meerderheid in de Kamer aan de betreffende partijen is toegedaan. Voldoende is het dat niet-moedende constructieve partijen onder dat getal blijven. Nu er geen sprake is van polarisatie en blokvorming is een ruime keus mogelijk. Men zou die keuze ook kunnen doen door af te wachten welke partijen in het overleg afvallen, maar deze constructie heeft het bezwaar dat men een partij die men eigenlijk wel kwijt wil maar die zoveel water in de wijn doet dat het op zakelijke gronden niet gaat, slechts op zeer onheuse wijze buiten spel kan zetten. Dan is er het feit dat enige partijen niet met elkaar willen, de PvdA niet met de KVP en de VVD niet met de PvdA. Dus of KVP en VVD of PvdA. Er zijn twee criteria: enerzijds met welke partij zal het gemakkelijkste overeenstemming kunnen worden bereikt over de hoofdlijnen en anderzijds van welke partij zullen de meeste kiezers overlopen naar D'66 (indien voor de verkiezingen bekend is dat twee partijen zullen samenwerken wordt uiteraard de overloop beperkt).

Op beide gronden zie ik het meest in de PvdA als partner. Het christelijk aangehoort van de PvdA, de PPR, wordt dan automatisch het snoepje van de week. Blijven over de AR en CHU, die een sleutelpositie gaan innemen. Zowel aan het conservatieve als aan het pragmatisch-progressieve verbond kunnen zij de finishing touch geven. Dat weet Biesheuvel nu al. Van bijzonder belang is daarbij het tot stand brengen van een scheiding tussen de KVP en de twee andere. Puntje ontploffingen. ARP, CHU, D'66, PvdA en PPR gaan dus samen praten over de persoon van de formateur en de hoofdlijnen van het regeringsprogramma. De eerste drie samen kunnen er dan voor zorgen dat die persoon in ieder geval niet tot de beide laatste partijen behoort. Naderhand kunnen ze het onder

elkaar uitvechten (zou Biesheuvel dat ook weten?)

D. Hoofdpijnen moeten in ieder geval bevatten:

- a. De regering zal een herziening van de staatsinstellingen in radicaal-democratische zin moeten bevorderen.
- b. Het beleid zal planmatig efficiënt moeten zijn.
- c. Een nieuwe aanpak van het sociale pakket.
- d. Prioriteit voor het onderwijs.
- e. Bevordering van democratisering op alle gebieden.
- f. Besuinigingen, met name in de militaire en culturele sector.
- g. Een zelfstandig buitenlands beleid.
- h. Desnoods eenzijdige opzegging van het statuut.
- i. Verruiming van financiering door verhoging van kapitaalsbelastingen

ONTMENGDE BERICHTEN

(%) Als D'66 aan de macht komt zal het verbod voor het koninklijk huis om op zondag jarig te zijn tot de zaterdag worden uitgebreid.

0

De lieden die op het Scheveningse strand zonder enige aanleiding twee agenten met bierflessen neersloegen, werden veroordeeld tot 2 en 4 maanden gevangenisstraf. Ton Regtien overweegt nu, naar verluidt, een aanvraag in te dienen om vóór zijn straf althans één agent in het ziekenhuis te mogen slaan.

0

Een Haagse arts heeft door onverwachte omstandigheden een grote partij perfine ter overname aan te bieden.

0

De Nederlandse regering heeft besloten de Duitse oorlogsmisdadigers in Dreda vrij te laten. Op deze wijze hoopt men ruimte vrij te krijgen voor Damslapers en andere vredesmisdadigers.

0

Op 5 mei 1970 zal, volgens besluit van de regering, de bevrijding worden herdacht. Uit pieteit tegenover Prof. de Quay zal de viering een bescheiden karakter dragen.

0

Na het succes met een weekblad dat bereid is (niet aanwezige) D'66-ideologie uit te dragen, ziet het hoofdbestuur van de partij uit naar een dagblad. Binnenkort zullen inleidende besprekingen met De Telegraaf worden geopend.

0

In Venepervolde heeft een D'66-lid zich van het leven beroofd. Hij kon de op hem uitgeoefende pressie om zich kandidaat te stellen niet langer verdragen.

0

Na de Groot-Nederlandse gedachte ook tot de kolonien van Peperbek is doorgedrongen, overweegt de redactie in de toekomst ook meer aandacht aan onze stamverwanten in Zuid-Afrika te besteden.

GESPREKKEN TUSSEN LEDEN VAN HET LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM
(L.D.C.), DE PVDA EN D'66 IN DEN HAAG.

De voorlaatste bijeenkomst vond plaats op 4 juni, zie verslag in Peperb-
bek van juli blz. 27.

Voor 17 september was opnieuw een bijeenkomst vastgesteld. Aanwezig
waren: Mej. J.M. Carol; D.Jansz; J.H.J. Dewel, Eling Vos (L.D.C.);
M.J. Goedhart (PvdA); J. van Donk en W.S.A.N. Gorter (D'66).

Vanwege het L.D.C. werd naar voren gebracht dat, nu er enige malen
op bevredigende wijze van gedachten was gewisseld, het wenselijk was
om het contact over te dragen aan de afdelingsbesturen van D'66 en
de VVD opdat deze in onderling overleg eventuele samenwerkingsmoge-
lijkheden zouden kunnen concretiseren.

Hierop werd van de zijde van D'66 geantwoord dat men het gegroeide
contact toch wat anders zag en wel aldus dat uit gezamenlijk gesprek
wezenlijk nieuwe inzichten zouden kunnen ontstaan waaruit als het ware
vanzelf dan nieuwe partijformaties zouden voortspuiten. Indien het
gesprek in deze kring in beginsel wordt beëindigd en het contact op
het peil van de twee afdelingsbesturen worden voortgezet, was het
bovendien niet duidelijk wat de betekenis van het deelnemen van een
lid van de PvdA aan de laatste gesprekken zou zijn geweest. Niette-
min verklaarden de D'66-leden zich bereid de door de L.D.C.-leden
naar voren gebrachte opvatting aan de afdelingsvergadering van D'66
over te brengen. Gorter gaf nog als zijn mening te kennen dat hij
niet geloofde dat besprekingen tussen afdelingsbesturen van de VVD
en van D'66 tot enig resultaat zouden kunnen voeren, evenmin als de
PAK-besprekingen tot enig resultaat hebben geleid. Wel zou hij veel
voelen voor contact tussen besturen van D'66 en de VVD met bovendien
de PvdA. Om dat echter voor te bereiden zouden er nog veel méér ge-
sprekken aan de basis, n.l. tussen gewone leden van de desbetreffende
partijen moeten worden gevoerd, die dan wel van zo hoog mogelijk we-
tenschappelijk peil zouden dienen te zijn: het ontwikkelen van een
wezenlijk nieuwe gemeenschappelijke visie zou onvermijdelijk worden;
Besloten werd een tiental concrete politieke kernpunten te formuleren
die achtereenvolgens binnen een jaar in de "kring" zouden worden be-
sproken en afgetast op een mogelijk in te nemen gemeenschappelijk
standpunt. Van de resultaten van die gesprekken zouden de afdelings-
besturen e.g. afdelingsvergaderingen periodiek op de hoogte worden
gehouden. Het eerste gesprekspunt zal zijn: inkomens- en vermogens-
verdeling. Documentatie:

1. Stellingen over inkomensverdeling door M.J. Goedhart, in verband
met de voorstellen van maart 1969 van het Partijbestuur van de PvdA;
2. De desbetreffende opvattingen van het Liberaal Beraad, bestaande
uit de dagelijkse besturen van de VVD, het LDC en de JOVD en de
Federatie van Liberale Studentenverenigingen, bijlage weekblad Vrij-
heid en Democratie van 21 maart 1969;
3. De desbetreffende punten in het Politiek Program van D'66;
4. Vermogensaanverdeling, bijlage in Peperbek van december 1968.

De volgende bijeenkomst vindt plaats op 22 oktober 1969 om 3 uur,
Adriën Hoonenweg 17, Den Haag, tel. 542185.

GORTER

UTRECHT EN ZUIDHOLLAND KOPLOPERS

Zowel de regio Utrecht als de regio Zuidholland van D'66 hebben zaterdag 20 september hun eerste provinciale congres gehad, beide gewijd aan het provinciale programma voor de a.s. Statenverkiezingen. Daarmee hebben deze provincies het spits afgebeten voor de andere negen.

In Leidschendam werd officieel besloten aan de verkiezingen mee te doen, en wel met een aparte lijst, dus niet samen met andere partijen. In alle 7 kieskringen zullen de eerste 15 kandidaten dezelfde zijn, de overige 5 zijn per kieskring verschillend. Ervan uitgaande dat er ongeveer 13 zetels worden gehaald, zijn er circa 15 verkiezbare plaatsen. De leden en aanhangers kunnen daartoe straks kiezen uit een 25-tal aspirant-wandidaten.

Belangrijke besluiten en amendementen waren o.a.:

- Er is nu een gekozen regiobestuur tot januari, bestaande uit de heren de Haan, Hofman, van der Kaaden, van Leeuwen en van Went.
- In december worden er op een paar plaatsen in Zuidholland bijeenkomsten gehouden waar de leden uitvoerig kennis kunnen maken met de aspirant kandidaten.
- Er wordt gehoor gegeven aan een uitnodiging van de PPR voor een verder gesprek.
- In het programma is opgenomen dat bij de provincie ook de minderen de moederen moeten beoordelen.
- Bij het personeelsbeleid wordt de dienstbaarheid vooropgesteld.
- Alle activiteiten en documenten van de provincie moeten openbaar zijn, behoudens door provinciale verordening te bepalen specifieke uitzonderingen.
- Zuidholland zal op het landelijke congres in december voorstellen indienen om concrete besluiten te nemen over de bestuurlijke herindeling van Nederland, waarbij de gedachten uitgaan naar een indeling op drie niveaus, zoals nu, maar met vervanging van de provincies door gewesten en een lager bestuursniveau van betrekkelijk kleine eenheden. De gewesten zouden hierbij veel meer zwaarte krijgen dan nu de provincies.

De afsluttende vergadering (10-19 uur zonder pauze) werd bijgewoond door 90 - 100 mensen.

In Utrecht kwamen 50 mensen bijeen. Er werden geen ingrijpende wijzigingen in het eerste concept-programma aangebracht. Er zal met een aparte lijst worden deelgenomen. In de beide kieskringen zal de lijstopbouw volgens dezelfde methode als in Zuidholland geschieden. De provinciale werkgroep heeft tot taak gekregen een uittreksel van de saillante punten uit het programma te maken en een prioriteitenlijst op te stellen.

ARvdB.

LEIDSE D'66 GAAT IN-PAK-KEN

Leiden is een van de weinige plaatsen waar een zeker samenwerkingsverband tussen PvdA, D'66, PSP en PPR is tot stand gekomen. Een groep van 8 man (voor D'66 Loose en Oosterman) heeft een gemeenschappelijk programma voor de vier partijen opgesteld. De bedoeling is dat alle partijen met ditzelfde programma aan de a.s. gemeenteraadsverkiezingen gaan deelnemen, maar wel met afzonderlijke lijsten. In de raad zullen ze - voor zover het punten van het gemeenschappelijke programma betreft - als één groep optreden.

Op 24 september werd hierover een openbare hearing gehouden, bijgewoond door zo'n 20 mensen. Voorzitter: Van Eerdt (PPR). Er werden de nodige opmerkingen over het programma gemaakt, maar in het algemeen stuitte dit op weinig tegenstand. Dit was anders bij de discussie over de inhoud van de voorgestelde overeenkomst tussen de partijen. Daarin staan nogal stringente bepalingen t.a.v. de discipline in de fractie en het slechts kunnen accepteren van kandidaten voor de gemeenteraad die verklaren het programma volledig te onderschrijven. Van enige D'66-leden kwanhiertegen nogal wat verzet.

Ook bleek er aan PvdA-zijde een zeker wantrouwen tegen de deelname van de PSP aanwezig te zijn. Volgen de laatsten de lijn van het hoofdbestuur of een eigen lijn? De PSP wil dat de PAK-groep alle wethouderszetels moet bezetten in het geval van een meerderheid in de raad, waarop de aanwezigen stellig rekenden. Van de 39 zetels heeft de PvdA er nu 12 en de PSP 3.

In oktober zal een tweede hearing worden gehouden, waar een definitief besluit moet vallen.

OPEN BRIEF AAN GUUS LARSEN

Beste Guus,

Bedankt voor je schrijffijver. Het is altijd plezierig wanneer er in Poperbek stukken van niet redacteurs worden opgenomen. Wij kennen elkaar goed genoeg dat ik enige kritische opmerkingen over een van je drie stukken mag maken.

Het gaat over je cultuurstuk. Ik heb de indruk dat je een beetje verstrikt bent geraakt in de schriftelijke voorwoordings van je ongetwijfeld waardevolle gedachten over het onderzoek van "Nederlandia". Je moet het stuk er nog maar eens op nalezen dan zul je merken dat er niet eens erg veel kwade wil een stuk "Groot-Nederlandse Gedachte" uit te lezen valt. (En Poperbek is in de openbare verkoop) In dat licht kansen schieten uitdrukkingen als ".....cultuur en cultuurbeleid, dat wil zeggen geestelijke volksontwikkeling, beschaving en veredeling van de geest" gemakkelijk in het verkeerde keelgat. Het gebruik van het begrip "nationaal" aan het eind, vlak nadat je gesproken hebt over een Nederlands cultuurgebied van 20 miljoen

inwoners is dan ook al griezelig. Stel je voor dat men er in leest dat je dat "nationaal" wilt doen slaan op een natie die dat gehele cultuurgebied omvat. Dan zijn de gevolgen niet te overzien, zo veel licht dat op de bubbels van bepaalde groepen Vlamingen die hun prog-
paganda voor zo'n natie koppelen aan acties voor erevelden voor Oud-Oostfrontstrijders.

Ik ben wel met je eens dat we niet veel waardering kunnen hebben voor partijen die zich nationaal noemen, maar dan niet omdat ze dat mooie woord niet waard zouden zijn, doch omdat ik een instinctieve afkeer heb van alles en iedereen die zich nationaal noemt. Het lijkt zo veel op nationalisme.

Hartelijke groeten,

DICK BARK

MAMA, KIJK ZONDER KLEREN

De strekking van een betoog met bovenstaande literaire contaminatie als titel kan in het algemeen bekend worden verondersteld. In het bijzonder wil ik hiernede reageren op het door Olyslagers geschreven commentaartje betreffende het voorstel van Veringa vertegenwoordigers van de maatschappij in het bestuur van de universiteiten op te nemen. O. huult op afgrijpselijke wijze mee met de wolven van de democratisering. Begrijp me goed, van medebeslissing van alle gelegingen ben ik zonder meer voorstander. De doordrijverij van dit principe tot in het absurde toe kan ik niet ondersteunen. Het politieke deel van dit doordrijven gesteund door al diegenen die zo bang zijn niet voor progressief te worden aangezien is de totale maatschappelijke desintegratie van de universiteit als voorbode van een anarchistische "maatschappij".

Een feit is het dat de (te) vergaande eisen kunnen leiden tot verwezenlijking van wel redelijke democratiseringseisen. Men zij er echter wel op verdacht dat het moeilijk wordt absolute steun aan deze eisen terug te trekken zodra het redelijke bereikt is. En redelijk is niet volstrekt alleenbeheer van een instelling door mensen die dat niet kunnen, en voorzover ze het wel kunnen slechts een politiek gebruik van deze macht willen maken. Redelijk is ook niet medebeslissing over studieprogramma's door mensen die niet weten wat hun discipline is en wat ze inhoudt. De zwaeruniversiteit Hijwegen kan leren dat in deze geest slechts als enige wetenschap overblijft: de sociologische benadering van alle wetenschap; enig doordenken leidt dan tot de conclusie dat dit soort wetenschap de dood van de wetenschap in zich bergt. De situatie aan de universiteiten was dat een zeer kleine groep alle macht bezat. Men werkt nu in uiterste consequentie toe naar de situatie dat die macht in handen komt van een even kleine groep, met tegengestelde opvattingen en in de meeste gevallen veel minder begaan met het lot van de wetenschap, en men roept en schreeuwt: zie dit is democratisering. En Olyslagers ziet het ook, al gaat het slechts om prostitutie van een woord, een begrip dat daarvoor toch wel te goed is. Jammer alleen dat Olyslagers nog beroerder argumenteert dan het intellectueel proletariaat. Even in volgorde, hoofdkwartieren, legerplaatsen en departementen zijn onderworpen aan het hiërarchisch gezag uitmondende bij de minister die gecontroleerd wordt door de ver-

tegenwoordiging van het nederlandse volk. Maak vooral het begrip maatschappij los van het begrip staat, Olyslagers, gooi de democratie onder het roepen van "democratisering" de deur uit. Het is al meer vertoond en het resultaat is altijd een kolonelsregime, van links of van rechts. Niet alleen propageert O. een antidemocratische stelling hij is bovendien bijzonder slecht op de hoogte vande feiten. Wat dat betreft kan hij een voorbeeld nemen aan de wolven waar hij mee meehuilt. Door de Kroon benoemde vertegenwoordigers van de maatschappij hebben nl als commissaris een plaats bij de bedrighven die hij noemt. In de overige gevallen dat met belastinggeld gewerkt wordt, plegen aan de verschaffing van dit geld voorwaarden te worden gesteld in het belang van de maatschappelijke functie, nog steeds onder parlementaire controle. En de curatoren die voorheen alle bestuursmacht hadden komen nu terug als deelhebbers aan een bestuur dat veel meer geleidingen omvat. "Waarschijnlijk niet geheel terecht" zegt O. van zijn eigen casuïstiek. Wat mij betreft, abjecte onzin. Misschien mag ik, als tot de democratie bekeerde, het me veroorloven niet mee te huilen in het koor dat bang is niet voor progressief aangesien te worden.

L.A. van Montfoort

Naschrift: Van Montfoort is bepaald niet zuinig geweest in het gebruik van emotionele bewoordingen en heeft de mogelijkheid over het hoofd gezien, dat de bedoeling van het artikel was, een element uit de nota Veunga te lichten en ih haar consequenties t.a.v. andere sectoren van het maatschappelijk leven te besien (O.)

BORRELMOP

Geachte Heren,

Ondanks alle waardering die ik voor Peperbek heb, meen ik toch te moeten opmerken dat ik het Spaanse Popertje over West Irian volkomen misplaatst vind.

Dit is een typisch oud-koloniale borrelmop, D'66 onwaardig.

Met vriendelijke groeten.

Hoogachtend,

D. Venema

d66

peperbek

**EXTRA UITGAVE
PEPERBEK 2A**

OKTOBER 1969

**eerste ontwerp
gemeenteprogramma**

60

D'66 afdeling Den Haag

23 oktober 1969

Secretariaat: Robertaland 11,
tel. 854263

Van : het afdelingsbestuur
Aan : de leden en aanhangers van D'66, afdeling Den Haag
Copie : hoofdbestuur, commissie 1970, Tweede-Kamerfractie, dagelijks
bestuur en afdelingen van de Regio Zuid-Holland, provinciale
werkgroep Zuid-Holland, belangstellenden, plaatselijke pers.

Hierbij treft u aan het EERSTE ONTWERP GEMEENTEPROGRAMMA van D'66, afdeling Den Haag.

Het is als volgt tot stand gekomen: a. de werkgroepen hebben hun (deel) programma's ingeleverd; b. de programma commissie (Van Baarsel, Deeleman, Wijvekate) heeft deze verwerkt tot een ontwerp gemeentelijk politiek programma; c. de werkgroepen hebben daarop, voor zover nodig, correcties aangebracht.

Het gaat er nu om dat u, LEDEN en AANHANGERS van de afdeling Den Haag, dit eerste ontwerp kritisch beoordeelt, aanvult, verbetert, kortom amendeert. Pas na uw inbreng kan gesproken worden van een Haags ontwerp gemeenteprogramma van D'66. (Het bestuur hoort ook graag de reacties van de overige geadresseerden.)

Met dat door u geamendeerde, nog steeds voorlopige, gemeenteprogramma zullen we dan naar de kiezer moeten gaan om zijn op- en aanmerkingen te vernemen. Deze inbreng van de kiezer, de resultaten van het landelijk D'66-congres in december en de uitkomsten van de door de werkgroep Vernieuwing Gemeentepolitiek gehouden hearings zullen worden verwerkt bij de vaststelling van het definitieve Haagse gemeenteprogramma, begin volgend jaar.

Nu dus uw AMENDEMENTEN, die uitsluitend schriftelijk kunnen worden ingediend en waarvoor het volgende tijdschema wordt aangehouden:

- 4 november: a. alle amendementen moeten binnen zijn op het secretariaat, Robertaland 11
b. degenen die geen amendementen indienen maar wel prijs stellen op toezending voeraf moeten dit uiterlijk op deze datum hebben kenbaar gemaakt bij het secretariaat;
- 11 november: verzending van de amendementen naar de indieners en degenen die hierom gevraagd hebben;
- 15 november: behandeling van het eerste ontwerp gemeenteprogramma en de daarop ingediende amendementen in de algemene ledenvergadering van de afdeling Den Haag, te houden van 10 - 16 uur in "Mercurius".
De agenda van deze vergadering wordt u nog afzonderlijk toegestuurd.

INHOUD:

- A. Inleiding
- B. Uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid in Den Haag
- C. Werkwijze van het gemeentebestuur
- D. Financieel beleid
- E. Programmapunten per gemeentelijk onderwerp
 - 1. Vrijheidsrechten en ordehandhaving
 - 2. Onderwijs
 - 3. Cultuur
 - 4. Sport en recreatie
 - 5. Volksgezondheid
 - 6. Milieu-hygiëne
 - 7. Welzijnsbehartiging
 - 8. Ruimtelijke ordening
 - 9. Verkeer
 - 10. Woningbeleid
 - 11. De economische ontwikkeling

A. INLEIDING

Het is op het niveau van het gemeentebestuur, dat de burger het meest direct betrokken is bij en daadwerkelijk kan bijdragen aan de activiteiten van de overheid. In dit tijdperk van snelle verandering moeten ook op het gemeenteniveau steeds meer beslissingen worden genomen, die door de toenemende ingewikkeldheid van de vraagstukken steeds moeilijker worden en die bovendien in toenemende mate ernstige en onvangrijke gevolgen kunnen hebben voor het algemeen welzijn in de niet al te ver verwijderde toekomst. Het is daarom meer dan ooit nodig, dat het gemeentebestuur bij zijn beslissingen gesteund wordt door een zo groot mogelijke groep van in de gemeenschap geïnteresseerde, verantwoordelijke en/of deskundige burgers.

Wanneer men erkent dat overheidsbeslissingen niet langer kunnen worden gebaseerd op:

- een emotionele benadering van de problemen
- de partijbelangen (M)
- eenzijdige groepsbelangen
- de gunst van de burgers bij de volgende verkiezingen
- de wenselijkheid van vandaag ten koste van die in de toekomst

dan moeten deze beslissingen langs rationele weg worden afgeleid van van te voren duidelijk gestelde uitgangspunten. In dit programma voor het gemeentelijk beleid voor Den Haag worden allereerst de uitgangspunten van D'66 uiteengezet. Het standpunt van D'66 ten aanzien van concrete problemen in de gemeente in de komende 4 jaar kan hieruit steeds worden afgeleid, zoals blijkt uit de daarop volgende paragrafen van dit programma, waarin dit standpunt ten aanzien van een aantal onderwerpen nader is uitgewerkt.

B. UITGANGSPUNTEN VOOR HET GEMEENTELIJK BELEID IN DEN HAAG.

1. Het belangrijkste doel van de gemeentelijke activiteiten is een maximale bijdrage te leveren aan de ontplooiing van de burger volgens diens eigen inzichten. Slechts daar waar de vrijheid van de één de vrijheid van de ander in de weg staat, moet de overheid zodanig regelend optreden, dat een zo groot mogelijk gezamenlijk effect wordt bereikt.

2. De activiteiten van het gemeentebestuur moeten worden beperkt tot datgene, dat nodig is voor de gemeenschap en dat in principe niet door particulier initiatief of particuliere financiering tot stand kan komen, of waar een particuliere behartiging van de gemeenschapsbelangen tot ongewenste machtsverhoudingen zou voeren. D'66 is tegen iedere vorm van paternalisme, of dit nu van particulieren of van de overheid komt. (M)
3. Gestreefd moet worden naar een zo groot mogelijk contact tussen gemeentebestuur en burger. Dit kan worden bereikt door verdergaande openheid in de bestuurlijke activiteiten, het bevorderen van een grotere inbreng van de burgerbevolking en het afleggen van openbare verantwoording van de bestuursorganen aan de burgerij.
4. Vele problemen zijn tegenwoordig dermate ingewikkeld van aard, dat zij slechts redelijk kunnen worden opgelost door deskundig onderzoek. D'66 is een voorstander van dergelijke onderzoeken mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:
 - a. De deskundigen mogen geen direct belang hebben bij de aard van de oplossing van het probleem.
 - b. De opdracht aan de deskundige moet zodanig worden gesteld, dat de doelstelling duidelijk is en dat iedere eenzijdigheid wordt vermeden. Alle gezichtspunten moeten in het onderzoek worden betrokken, o.a. door het inschakelen van betrokken bevolkingsgroeperingen. Indien gelijkwaardige oplossingen van het probleem kunnen worden gegeven, moeten deze alle worden vermeld.
 - c. De rapporten moeten niet alleen aanbevelingen vermelden, doch tevens inzicht geven in de wijze waarop het onderzoek werd uitgevoerd en de gegevens waarop de conclusies werden gebaseerd. De rapporten moeten zodanig van omvang, taal en opbouw zijn, dat zij door niet deskundigen kunnen worden gelezen en beoordeeld.
 - d. De rapporten van de onderzoekers moeten voor iedereen toegankelijk zijn.

De gemeenteraad dient ervoor zorg te dragen dat aan deze voorwaarden wordt voldaan en zij dient voortaan te weigeren een beslissing te nemen uitsluitend op grond van het gezag van deskundigen.

5. Er dient voortdurend aandacht te worden besteed aan de efficiency van de gemeentelijke organen. Veelal kan de efficiency binnen deze organen aanmerkelijk worden opgevoerd, doch even vaak zijn er mogelijkheden tot verhoging van de efficiency door een betere samenwerking tussen de verschillende gemeentelijke organen en diensten. Zonodig moet een efficiency-onderzoek worden uitgevoerd door een onafhankelijk bureau.
6. Blikverruiming, zowel voor het gemeentebestuur, de gemeentelijke organen en de diensten als voor de burgers en hun groeperingen, is een inspirerend middel tot het ontwikkelen van nieuwe ideeën in de gemeente. D'66 is derhalve een groot voorstander van uitwisselingsprogramma's met andere gemeenten, bedrijven en Rijksoverheden, ook in het buitenland. Uitwisseling kan plaatsvinden op het gebied van gemeente-problemen, doch ook op het gebied van burgerlijke activiteiten als sport, cultuur, architectuur, recreatie enz. De gemeente zal zoveel mogelijk steun en bemiddeling verlenen aan particuliere initiatieven in dit opzicht.
7. D'66 wil niet alleen de communicatie tussen burger en gemeentebestuur bevorderen, doch ook meewerken aan het scheppen van mogelijkheden tot vergroting van contact tussen de burgers onderling. In dit verband is D'66 geporteerd voor z.g. "multi-purpose" instellingen zoals sportcomplexen voor verschillende sporten, recreatiegebieden met mogelijkheden voor verschillende vormen van recreatie, concentratie van vertier. Ook de sociale functie van de straat dient te worden aangemoedigd.
8. De pragmatische houding van D'66 houdt de erkenning in dat, hoe talrijk ook de wensen ten aanzien van onze gemeente zijn, het nu eenmaal onmogelijk is om al deze wensen binnen de gewenste termijn in vervulling te doen gaan. Er zijn beperkingen van financiële aard, ruimtelijke aard, van materiele aard en van menselijke capaciteit. Dat heeft onvermijdelijk tot gevolg, dat men van tijd tot tijd moet kiezen, waaraan men voorrang geeft. Een realistisch gemeenteprogramma dient deze prioriteiten te vermelden. D'66 geeft deze prioriteit thans aan die onderwerpen die be-

langrijke gevolgen hebben voor de toekomst, en dat zijn naar haar mening: ONDERWIJS en. RUIPPELIJKE ORDENING.

9. Binnen de gestelde prioriteiten moeten de onderwerpen van gemeentelijke zorg steeds worden bezien in hun onderlinge samenhang en tegen een achtergrond van ruimte en tijd. Bij het vaststellen en hanteren van de begrotingen per onderwerp moet men openstaan voor de mogelijkheden om de uitgaven ten aanzien van de ene post te verhogen, wanneer daar een nog grotere besparing bij een andere post tegenover staat. Onderwerpen, waarvan de problematiek en de consequenties van de oplossingen zich uitstrekken buiten de gemeentegrenzen, moeten in intergemeentelijke samenwerking, of in samenwerking met provinciale of rijksoverheid, worden behandeld. Beslissingen met belangrijke toekomstige consequenties moeten steeds tegen de achtergrond van huidige ontwikkelingtrends of meerjarenplannen worden behandeld. Tenslotte moet in dien zin met het verleden rekening worden gehouden, dat bij beslissingen door het gemeentebestuur nimmer onherstelbare schade mag worden toegebracht aan het gemeenschappelijk bezit aan cultuur- en natuur.

C. DE WERKWIJZE VAN HET GEMEENTEBESTUUR.

De hoekstenen van de democratie zijn participatie en openheid. D'66 wenst deze beginselen zo volledig mogelijk te realiseren in de komende zittingsperiode van de gemeenteraad. Tegelijkertijd wenst D'66 de efficiency van het gemeentebestuur en de samenwerking met andere gemeenten, met provincie en met het rijk te bevorderen. Dit voert tot de volgende programmapunten.

1. Instelling van wijkraden als effectief middel tot inspraak en medeverantwoor^v van de bevolking ten aanzien van de gemeentezaken. Voor de Newtonwijk werd reeds mede op initiatief van D'66 een wijkraad geïnstitutionaliseerd in een gemeentelijke instellingsverordening. ^v delijkheid
2. De gemeenteraad dient op eigen initiatief openbare hoorzittingen te kunnen houden over problemen op alle terreinen van gemeentelijk beleid en wel voordat definitieve beslissingen zijn genomen.
3. De burgemeester en het college van B en W dienen interpellabel te zijn door de gemeenteraad of door leden daarvan

ten aanzien van de totaliteit van hun beleid. Weigering hiervan door beroep op het algemeen belang (mogelijk door de wettelijke regeling op dit punt) zal door D'66 niet zonder nadere toelichting worden aanvaard.

4. Bij de samenstelling van de wethouderstaken en de verdeling van dewethoudersportefeuilles dienen rationele in plaats van politieke maatstaven te worden gehanteerd. De benoeming van een zevende wethouder is in dit verband te overwegen.
5. Den Haag dient in overleg met de gemeenten van de Haagse agglomeratie ⁴⁾ en de provincie te streven naar een nauwere samenwerking, door:
 - a. bij het rijk aan te dringen op het stichten van een gewestelijk bestuursorgaan,
 - b. het onderbrengen van enige beheers- en exploitatiezaken in een gemeenschappelijk te stichten lichaam. In het bijzonder wordt hierbij gedacht aan zaken als: ruimtelijke ordening, woningbouwvoorschriften, gemeentewerken wegeaanleg, energieproductie en -distributie, openbaar vervoer, algemeen huisvestingsbeleid, toeristische activiteiten, ziekenhuisbouw, algemene huisvestingsregels culturele activiteiten en brandweer.
6. Publieke toegankelijkheid voor alle stukken van de gemeenteraad waarvoor geen wettelijke geheimhouding geldt en waarvan openbaarheid geen algemeen belang schaadt of burgerrechten aantast. Met dezelfde beperkingen dienen de vergaderingen van de commissies van Advies en bijstand openlijk toegankelijk te zijn.
7. Om behoorlijk tegenspel te kunnen leveren tegen het gemeentelijke apparaat dient ieder raadslid of iedere fractie over de middelen te beschikken zich ten behoeve van het werk in de raad te laten bijstaan. De huidige basis van een vergoeding voor het bijwonen van de raadsvergaderingen en van vrije tijdsbesteding voor de overige activiteiten, maakt het voor de meeste leden onmogelijk meer te doen dan het uiterste minimum. De democratie is hiermede niet gediend. D'66 is voor een aanzienlijke verbetering van deze

⁴⁾ Den Haag, Leidschendam, Voorburg, Rijswijk, Hootdorp, Zoetermeer en Wassenaar.

situatie in welke voor hem zakt.

8. De gemeenteraad dient van tijd tot tijd een zitting te houden waarbij burgers in de gelegenheid worden gesteld te interrumperen, vragen te stellen, voorstellen te doen, e.d.
9. Voorlichting van burgers omtrent gemeentelijke zaken en gemeentelijke diensten zou kunnen gebeuren door plaatselijke radio en/of TV-uitzendingen en/of door middel van gedrukte publicatie.
10. Indien in de gemeenteraad of een raadscommissie een zaak aan de orde komt, waarbij een lid of zijn werkgever enig belang heeft, anders dan als gewoon staatsburger, dient dit lid zich te onthouden van discussie of van enige andere vorm van meningsbeïnvloeding en van steuning.
Leden van de fractie D'66 in de gemeenteraad zullen deze regel met onmiddellijke ingang van hun bevoegdheid toepassen.

D. FINANCIËL BELEID

Verschillende in de voorgaande genoemde uitgangspunten voor het gemeenteprogramma D'66 hebben uiteraard financiële consequenties. D'66 heeft de volgende opvattingen over het financieel beleid:

1. De begroting dient te worden opgesteld op basis van een meerjarenplan voor uitgaven, inkomsten en investeringen. Dit meerjarenplan moet waar nodig worden opgesteld in coördinatie met andere gemeenten. In dit meerjarenplan dienen tevens de prioriteiten op middellange termijn te worden vastgelegd.
2. De vorm, waarin de begroting wordt weergegeven, moet zodanig doorzichtig zijn, dat ook een financieel niet-technische in staat is de begroting te beoordelen.
3. De inkomsten van de gemeente dienen te worden verhoogd door:
 - verhoging van de uithering uit het gemeentefonds in verband met de coördinatie van Den Haag voor het omliggende verzorgingsgebied
 - een algemene betaling van de kosten van activiteiten die in opdracht van het rijk worden uitgevoerd
 - verhoging van de rijksbijdragen in de kosten van openbaar vervoer.

4. De uitgaven van de gemeente dienen te worden beperkt door:
 - een efficiëntere organisatie en efficiëntere werkmetho-
den bij de gemeentelijke organen en diensten
 - een betere coördinatie tussen de verschillende gemeente-
lijke organen en diensten onderling
 - minder prestige-werken uit te voeren
 - betere voorbereiding van grote projecten.
 - kritische beoordeling van de begroting.
5. In verband met de in de inleiding gestelde prioriteiten dienen de uitgaven voor ruimtelijke ordening (in de ruimste zin) en onderwijs voorlopig ieder jaar duidelijk te worden verhoogd.
6. Bij het uitgavenbeleid dient de gehele begroting geïntegreerd te worden beschouwd. Extra uitgaven voor de ene post moet mogelijk zijn wanneer dit een nog grotere besparing op een andere post ten gevolge heeft.

E. PROGRAMMAPUNTEN PER GEMEENTELIJK ONDERWERP

L. VRIJHEIDSRECHTEN EN ORDEHANDHAVING

Zoals reeds in de uitgangspunten vermeld is het leidende beginsel voor D'66 op dit punt: zoveel mogelijk vrijheid voor het individu tenzij de vrijheid van anderen daardoor onaanvaardbaar wordt aangetast. Hieruit volgen de volgende programmapunten.

1. Demonstratievrijheid met meldingsplicht bij de politie (zoals in Amsterdam)
2. Effectieve bestrijding van de toenemende onveiligheid van de openbare weg.
3. Maatregelen tot opheffing van alle discriminatie van homoseksuelen.
4. Bevorderen van een positieve mentaliteit van de politie t.o.v. de burger door verbeterd selectie-, opleidings- en promotiebeleid.
5. Het bevorderen van de rechtvaardige verhouding tussen burger en overheid met behulp van een "ombudsman".

2. ONDERWIJS.

Ofschoon het onderwijs slechts voor een deel een gemeentelijke taak is, is D'66 van mening dat juist in het basis-onderwijs een belangrijke grondslag wordt gelegd voor de houding van de mens op latere leeftijd, zowel ten aanzien van zijn verdere onderwijs als ten aanzien van de maatschappij. D'66 zal zich beijveren voor het zoeken naar onderwijsprogramma's en onderwijsmethoden, die onze kinderen gereed maken voor de maatschappij van morgen, een maatschappij die zal worden gekenmerkt door:

- vrije tijd
- sociale verantwoordelijkheid
- economische aanpassing en veelvuldige beroepsverandering
- persoonlijke ontplooiing van ieder mens.

Onderwijsprogramma's, onderwijsmethoden en onderwijssysteem dienen in sterk toenemende mate ondergeschikt te worden gemaakt aan de eis van de maximale ontplooiing van ieder individu en tegelijkertijd te worden aangepast aan de eisen, die de toekomstige samenleving stelt. Ons onderwijssysteem en onze onderwijswetgeving zijn nog steeds sterk verouderd en D'66 zal niets nalaten om waar dan ook invloed tot verbetering en herziening uit te oefenen.

(Programmapunten van de programma commissie ondersteund door de werkgroep, maar door deze te lang gevonden)

1. Individuele gerichtheid van het onderwijs zal op den duur moeten leiden tot algehele afschaffing van het jaarklassensysteem, waarop het huidige onderwijs is gegrond. Dit houdt tegelijkertijd in, dat beoordeling van de leerling op grond van een combinatie van alle vakken bij de overgang en bij examens niet meer nodig zal zijn. Daardoor vervalt tevens het grote nadeel dat de leerling feitelijk wordt beoordeeld op wat hij niet weet of kan, inplaats van op zijn positieve prestaties. Tevens houdt deze individuele gerichtheid in, dat per leerling een leerprogramma moet worden samengesteld, in overleg tussen school, leerling en ouders, gebaseerd op de mogelijkheden en interesses van de leerling.
2. Er moet worden gestreefd naar de inpassing van nieuwe algemeen vormende vakken in het leerprogramma, bijvoorbeeld maatschappijleer, voedingsleer, hygiëne, bedrijfsorganisatie omgangsvormen, logica, kunst, gezinseconomie, sexuologie e.d.

Specialistische vakken dienen daarentegen te worden vereenvoudigd, b.v. geschiedenis, aardrijkskunde, biologie. Deze laatste vakken zouden op twee niveau's kunnen worden gegeven: een algemeen gedeelte als onderdeel van de algemene ontwikkeling en een facultatief deel voor de belangstellenden.

3. Aan de ontwikkeling van doelmatige en psychologisch verantwoorde onderwijsstechnieken dient de grootst mogelijke aandacht te worden besteed. Experimenten dienen door de gemeente te worden ondersteund.
4. Het onderwijzend personeel dient verplicht periodiek bijscholingscursussen te volgen.
5. D'66 zal er naar streven om van iedere school of schoolgemeenschap een waarlijke gemeenschap te maken van schoolleiding, staf, leerlingen en ouders.
6. D'66 stelt zich achter de opvatting dat onderwijs en opleiding niet geëindigd is na het verlaten van de schoolbanken. Gedurende zijn hele leven zal ieder individu begeleid moeten kunnen worden door opleidingen en cursussen van allerlei aard; slechts dan is volledige ontplooiing van een ieder en een bijzijn met wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk. Waar mogelijk zal het gemeentebestuur programma's met dit doel (z.g. education permanente) stimuleren en steunen.
7. De ontwikkeling van het onderwijs wordt onder andere geremd door tekorten aan onderwijzend personeel. Maatregelen om deze tekorten op te heffen en daarmee tevens te komen tot verantwoorde klassegrootten en op den duur tot geheel individueel gericht onderwijs, moeten een zeer hoge prioriteit hebben.

(Programmapunten, door werkgroep ingediend en ondersteund door programma commissie)

8. D'66 is voor het oprichten van peuterklassen.
9. De resultaten van experimenten van verschillende scholen in het land, dienen te worden uitgewisseld, zonodig dient een organisatie in het leven te worden geroepen die zich hiermee bezig houdt. Deze organisatie zou tevens een adviserende taak kunnen geven.

Alternatief voorstel van de werkgroep in plaats van de punten
1 - 8.

D'66 stelt zich positief op tegenover het beleid van het gemeentebestuur op het gebied van het onderwijs. D'66 acht het belangrijk dat

- peuterklassen worden opgericht
- naast het bevorderen van de speelleerklasedachte de experimenten tot doorbreking van het jaarclassysteem worden bevorderd.

3. KULTUUR

Daar waar kulturele activiteiten worden gewenst en voor de gemeenschap van belang zijn, moet gelegenheid worden geschapen om deze activiteiten te kunnen realiseren. Daar waar particuliere financiering onvoldoende blijkt, moet de overheid bijspringen. De wensen van D'66 voor Den Haag zijn onder andere:

1. Het verlenen van medewerking door het gemeentebestuur aan het scheppen van de voor kultuuruitingen benodigde ruimte en eventuele andere faciliteiten. In het bijzonder wordt daarbij gedacht aan experimenteerruimten voor beeldende kunstenaars, voor ieder te gebruiken knutselruimten, tentoonstellingsruimten, ruimten waar muziek en toneel kan worden beoefend zonder last van de omwonenden te bezorgen enz. Waar nodig moeten deze voorzieningen per wijk worden getroffen.
2. Het bevorderen van meer contact tussen kunstenaar en publiek door bijvoorbeeld financiële faciliteiten te verlenen.
3. Het bevorderen van kulturele uitwisselingsprogramma met andere gemeenten, ook in het buitenland.
4. Als grote stad en kultureel centrum voor de omliggende gemeenten moet Den Haag bestaansrecht kunnen verschaffen aan een eigen toneelgezelschap en een eigen orkest. Zowel het residentieorkest als de Haagse Comedie zijn van voortreffelijk gehalte en dienen voor Den Haag behouden te blijven. De gemeente dient alle medewerking te verlenen ten aanzien van zalen voor uitvoering en repetities.
5. Bij de bouw van nieuwe zalen en kulturele ruimten dient grote zorg te worden besteed aan het multipurpose principe.

6. Manifestaties, zoals het Holland festival dienen uitsluitend ondersteund te worden, wanneer deze een duidelijke behoefte dekken. Het statusargument mag bij de beslissing hieromtrent geen rol spelen.
7. De gemeente dient de cultuur te stimuleren door waar mogelijk, opdrachten te verlenen aan beginnende kunstenaars.
8. D'66 hecht grote waarde aan ons cultureel erfgoed. Er dienen afdoende maatregelen te worden genomen tot bescherming hiervan. Niet alleen dienen de musca van de modernste veiligheidssystemen te zijn voorzien, doch ook dienen gebouwen en stadsgezichten van historische en culturele waarde te worden beschermd. Sommige plekken in onze stad dienen zelfs verlost van verstoring door het moderne verkeer.

4. SPORT EN RECREATIE.

Zowel uit het oogpunt van de door D'66 voorgestane individuele ontwikkeling als uit de volksgezondheid volgt dat de gemeente voor voldoende voorzieningen moet zorgen voor sport en recreatie. Daarnaast moet in de ontwikkeling van deze voorzieningen ruime aandacht worden besteed aan het multi-purpose principe.

1. Ten aanzien vande plaats van de sportbeoefening stelt D'66 zich op het standpunt dat er sportcomplexen moeten komen, waar meerdere soorten sporten tegelijkertijd kunnen worden beoefend. Eisen ten aanzien van de afstand van woning tot sportcomplex voeren in Den Haag tot de gedachte van meerdere complexen verdeeld over de wijken. Ook zijn wij voorstanders van kleine goedkope sporthallen met meervoudige functie.
2. Naast de samenspraak in de huidige Raad voor Advies, waar wij veel van verwachten, zal overleg aan de basis plaats moeten vinden tussen de verschillende verenigingen om het doel in het vorige punt te kunnen bereiken. De overheid dient deze samenspraak met alle middelen te stimuleren.
3. Waar nodig zal de sportbeoefening door de jeugd moeten worden aangemoedigd door een adequate subsidieregeling. Wellicht is de instelling van sport en recreatie jeugdpaspoort mogelijk analoog aan het reeds bestaand cultureel jeugd-paspoort.
4. Behalve aan de jeugd dient gedacht te worden aan mogelijkheden van lichaamsbeweging en sportbeoefening door ouderen.

Maar al te vaak houdt men na het verlaten van de schoolbanken op actief sport te beoefenen, terwijl het in goede conditie houden van het lichaam toch een belangrijke voorwaarde is voor de algemene volksgezondheid. Wellicht zou de overheid de sportbeoefening voor ouderen kunnen stimuleren door onder meer voorzieningen ten aanzien van die taken van sport waarvoor ouderen belangstelling hebben.

5. Terwille van de recreatiemogelijkheden in de toekomst is versnelde activiteit binnen het recreatieschap 's-Gravenwoude noodzakelijk. Dalinggebieden die daarvoor geschikt zijn, moeten worden ontsloten door wegen en parkeerplaatsen.
6. Naast de grotere recreatiegebieden dient de gemeente aandacht te besteden aan openlucht-recreatie in de buurt van de woning. Meer kijkgroen veranderen in gebruiksgroen. Kinderen in het gras in plaats van honden. Meer speelplaatsen en voetbalveldjes voor kinderen.
7. Er moet voortdurend gewaakt worden tegen onherstelbare schade aan de toen al schaarse natuur in ons land. Bomenmoord moet tot het uiterste worden beperkt.
8. De plaats die sport en recreatie in onze samenleving gaat innemen, ontwikkelt zich zodanig, dat een aparte wethouderszetel voor dit onderwerp overweging verdient.

5. VOLKSGEZONDHEID.

Het beleid van D'66 t.a.v. de gemeentelijke gezondheidszorg is gebaseerd op de afspraak, welke door de Wereldgezondheidsorganisatie als volgt werd gedefinieerd:

"Het genot van een zo goed mogelijke gezondheid is één van de grondrechten van ieder menselijk wezen".

De gemeente dient verantwoordelijk te zijn voor het tot stand brengen van een doelmatig patroon van voorzieningen, niet alleen ten aanzien van de curatieve en preventieve medische zorg, doch ook ten aanzien van het leefmilieu. Deze voorzieningen dienen een raamwerk te vormen, waarbinnen het particulier initiatief zich kan ontplooiën. Waar nodig dient de overheid dit te ondersteunen, aan te vullen, te besnoeien, te coördineren en te controleren. De praktische programmapunten die hieruit volgen zijn:

1. Het zorgen voor een aflopende organisatie voor het vervoeren

van acute ziektegevallen en het reserveren van voldoende opnamecapaciteit in ziekenhuizen voor deze gevallen.

2. Het kreëren van voldoende multi-purpose praktijkruimten ter bevordering van de groepspraktijken door artsen.
3. Het coördineren van het werk van de kruisverenigingen door hun onderlinge samenwerking te stimuleren.
4. Planning van bouw, inrichting en uitrusting van ziekenhuizen en verpleegtehuizen op basis van de raming van de behoeften voor de komende 20 jaar. De gemeentepanning dient te passen in de landelijke planning.
5. Het moet worden bevorderd dat zekere medische specialisaties, waaraan kostbare apparatuur is verbonden, beperkt worden tot bepaalde ziekenhuizen.
6. Het regelmatig bevolkingsonderzoek zou verder kunnen worden uitgebreid, b.v. met onderzoek naar kanker, hart en bloedvaten e.d.

6. MILIEU-HYGIËNE.

De sterk toenemende vervuiling van de lucht, water en bodem vormt een dusdanige bedreiging van de hele volksgezondheid, dat aan de bestrijding hiervan hoge prioriteit moet worden verleend. Deze prioriteit geldt ook het inschakelen en coördineren van al het wetenschappelijk potentieel ter bestudering en ter bestrijding van dit probleem.

1. Door middel van voorlichting, opvoeding en onderwijs dient de betekenis van wat een goed leef- en werkmilieu is te worden bevorderd, waardoor algemene erkenning voor iedere bewoner een zaak van gewicht wordt.
2. Onderzoek naar het voorkomen en controleren van milieu-verontreiniging moet sterk gestimuleerd worden, in samenwerking met omliggende gemeenten.
3. Slechts die industrieën mogen worden toegelaten die zedelijke maatregelen hebben getroffen, dat geen vervuiling van het milieu optreedt.
4. De kosten verbonden aan maatregelen ter bestrijding van de milieu-verontreiniging moeten kunnen worden verhaald op diegenen, die rechtstreeks verantwoordelijk zijn voor de verontreiniging van het leef-milieu.

5. De gemeente dient zelf maatregelen te nemen tegen de vervuiling van de lucht, o.a. door zuivering van de uitlaatgassen van de bussen van de H.T.M.
6. Er dienen krachtige maatregelen te worden genomen tegen de vervuiling van straat, strand, zee, gemeentelijk binnenwater en recreatieoorden. Ten aanzien van de zee wordt gedacht aan proefnemingen in samenwerking met het Rijk.

7. WELZIJNSBEHARTIGING.

In Den Haag staat bij de uitvoering van de welzijnszorg de wijkgedachte centraal. Enerzijds om deze zorg doeltreffend aangepast te kunnen uitvoeren, anderzijds om zo groot mogelijke gelegenheid te scheppen voor inspraak door de bevolking.

1. Er dienen wijkcentra te worden geschapen, waarin de diensten worden verricht en waar samenspraak met de bevolking mogelijk is. Wijkconsulenten dienen hierbij een stimulerende functie uit te oefenen.
2. Er dienen per wijk crèches aanwezig te zijn om de gehuwde vrouw in staat te stellen beroepsarbeid te verrichten.
3. D'66 stelt zich voor de bejaardenzorg te brengen op een modern niveau dat uitgaat boven het niveau van de thans vaak onvoldoende behandeling. De resultaten van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de bejaardenzorg dienen zo snel mogelijk in praktijk te worden gebracht. D'66 rekent dit tot een gemeentelijke taak en zal dit bevorderen o.m. door het gemeentelijk toezicht op de particuliere bejaardentehuizen te verbeteren. Wetenschappelijke
4. Er dient meer aandacht te worden gegeven aan het welzijn van de alleenstaanden. Vooral de kamerbewoners leven vaak onder omstandigheden, die zowel in financieel opzicht als ten aanzien van de menselijke vrijheidsrechten onaanvaardbaar zijn.
5. In tegenstelling tot andere landen is het verrichten van beroepsarbeid door de gehuwde vrouw in Nederland nog steeds niet populair. D'66 vindt dat remmingen tegen deze beroepsarbeid moeten worden opgeheven, niet alleen om economische redenen maar ook omdat ook de gehuwde vrouw het recht moet hebben haar persoonlijke capaciteiten in een beroep te kunnen uiten en te ontwikkelen. De gemeente kan ook op dit punt een stimulerende taak verrichten.

6. Bij het ontwerpen van woningen en openbare gebouwen dient steeds rekening te worden gehouden met de toegankelijkheid door invaliden.
7. Er behoort door de gemeente meer algemene bekendheid gegeven te worden ten aanzien van de maatregelen ter bevordering van het algemeen welzijn. Ook de gemeentelijke uitvoeringsvoorschriften ingevolge de Algemene Bijstandswet dienen regelmatig te worden gepubliceerd in het belang van diogenen die in aanmerking komen hiervan gebruik te maken. Bovendien dienen inlichtingen te worden verschaft omtrent de mogelijke termijn en instantie van beroep tegen beslissingen op grond van deze wet.

8. RUIMPELIJKE ORDENING.

Dit onderwerp, dat D'66 tot de hoogste prioriteiten rekent, behelst alle beslissingen omtrent de bestemming van alle grond binnen de gemeente ten behoeve van:

- wonen
- werken (inclusief onderwijs)
- kopen
- verkeer
- vertier

Ook voor de ruimtelijke ordening, inclusief maatregelen ten aanzien van verkeer, vervoer en milieufysische, geldt dat de beslissingen van vandaag bepalen in hoeverre aan het eind van deze eeuw nog een aanvaardbaar leefmilieu aanwezig is. D'66 is van oordeel dat de wijze waarop thans de ordening van ruimte in Den Haag wordt aangestreefd, volstrekt in strijd is met de werkelijke belangen van de samenleving op lange termijn.

1. Ten aanzien van de omgeving is Den Haag een concentratie van arbeidsplaatsen en vertier. Het vertier dient zoveel mogelijk geconcentreerd te zijn. De arbeidsplaatsen daarentegen mogen decentraal over de stad verspreid zijn, mits dit niet milieuverarmend werkt en mits een aangepast vervoerssysteem aanwezig is.
2. Door een veel meer geïntegreerde bouwwijze is het mogelijk om binnen de gemeentegrenzen meer ruimte voor woningen, arbeid en vertier te scheppen met behoud van voldoende "open" ruimte.

3. D'66 is van mening dat plannen voor nieuwbouw, al of niet na krotopruiwing, tot stand moeten komen door een "groep". Naast de bouwkundigen, verkeersdeskundigen, financiële deskundigen en uitvoeringsdeskundigen dienen hierin ook sociologen, huisvrouwen, maatschappelijke werkers en alle andere groeperingen te zitten die een bruikbare bijdrage kunnen hebben.
4. Een stadskarakter kan lust- en onlustgevoelens bij de bewoners en bezoekers opwekken. Ingesloten bebouwing geeft de één een gevoel van veiligheid, de ander een gevoel van opgeslotenheid. De ene houdt van brede boulevards, de ander van nauwe steegjes. De een voelt zich thuis in hoge flats met veel tussenruimte, de ander woont liever in hele huizen met minder tussenruimte. D'66 stelt zich op het standpunt dat eenvormigheid zoveel mogelijk moet worden vermeden en alle typen structuren moeten worden vertegenwoordigd opdat een ieder aan zijn trekken kan komen.
5. De grond in de gemeente is een schaarste-artikel en dient derhalve in principe geheel door de gemeente te worden beheerd. D'66 stelt zich op tegen iedere mogelijkheid van grondspeculatie, inclusief die door de gemeente zelf. De bezitters van grond mogen geen invloed uitoefenen op de bestemming van grond. De grondprijs is in de ruimtelijke ordening geen relevant gegeven en mag bij beslissingen omtrent dit onderwerp nimmer een rol spelen.
6. Bij sanering moeten huurders en eigenaars van woningen en bedrijfspanden schadeloos gesteld worden op basis van vervangingswaarde.

9. VERKEER

Niet lang geleden was het bezit van een auto een voorrecht van een kleine groep. Binnen afzienbare tijd zal bijna iedereen zich een auto kunnen veroorloven. D'66 staat in beginsel positief tegenover deze ontwikkeling. Onze steden zijn echter niet op zo'n groot aantal auto's berekend. De auto mag de stad niet onbewoonbaar maken.

Alternatief A (van de programmacommissie)

Verkeersaders zijn regelmatig verstoep, en de ruimte in onze stad is nu reeds verzadigd met geparkeerde auto's.

De huidige structuur van onze stad laat een ongebreideld gebruik van de auto nu eenmaal niet toe. D'66 ziet geen oplossing in een voortgaan in de richting van dure verkeersoplossingen, die nog meer verkeer aantrekken en die bovendien het karakter van onze stad in ernstige mate dreigen aan te tasten.

De enige mogelijkheid is het organiseren van een doelstreffend en comfortabel systeem van openbaar massavervoer. Daarnaast moet er een zodanige financiële regeling worden getroffen dat gebruik van openbaar massavervoer aantrekkelijker wordt dan gebruik van een particuliere auto.

D'66 is bereid dit probleem onder ogen te zien, hieraan uitgebreid onderzoek te doen verrichten en zonedig vergaande en drastische oplossingen te aanvaarden. Daarbij wordt onder meer gedacht aan:

Alternatief B (van de werkgroep)

Ook de veiligheid staat op het spel. Verkeersoplossingen die hiermee rekening houden zijn kostbaar. D'66 is van oordeel dat men deze kosten niet uit de weg mag gaan. Ook bij een toenemend gebruik van auto's blijft een goed openbaar vervoer een economische en sociale noodzaak. Het woon- werk - verkeer zal altijd voor een groot deel op openbaar vervoer aangewezen blijven. D'66 meent dat een uitstekend openbaar vervoer bovendien noodzakelijk is om een nog snellere aanwas van het autogebruik te voorkomen. (einde alternatief B).

1. D'66 meent dat de functies van de openbare weg meer moeten worden gescheiden.
 - het scheiden van woonstraten en verkeersstraten
 - het instellen van een algemeen stopverbod in alle verkeersstraten
 - het scheppen van veel meer voetgangersgebieden in centra van recreatie, vertier, winkels en plaatsen van historische-kulturele waarde
 - het scheppen van fietsroutes.
2. Veiligheid en capaciteit van de verkeersstraten moeten worden verhoogd door:
 - hetzij eenrichtingverkeer hetzij gescheiden rijstroken voor de rijrichtingen
 - tenzij een verkeerslichtinstallatie aanwezig is, dient een voorrangsregeling te bestaan voor ieder kruispunt (ook bij T aansluitingen)

- afdoende bescherming voor overstekende voetgangers (evt. ongelijkvloerse oversteekplaatsen)
3. Het verkeerscirculatieplan, en het lange termijn plan voor het openbaar vervoer zijn naar het oordeel van D'66 onvoldoende op elkaar afgestemd. De consequenties van deze plannen kunnen onwettig worden beoordeeld door gebrek aan gegevens. Er zullen een aantal uitgewerkte alternatieve plannen moeten komen en de inspraak van het publiek moet worden gewaarborgd door deze plannen in publieke discussie te brengen.
 4. D'66 meent voorshands dat gestreefd moet worden naar een grondstructuur van geheel vrije railbanen die alle centrale delen van de agglomeratie met elkaar verbindt, het combineren van hoge snelheden met hoge frequenties voor het railvervoer schept de economische noodzaak om het railnet wijdoezig te houden. Bijzondere aandacht moet daarom worden geschonken aan het openbaar vervoer op kortere afstand door busdiensten. Bij de stations zal in plaatsingsmogelijkheid voor auto's en fietsen voorzien moeten worden.
 5. Het verkeer is in toenemende mate een aangelegenheid van de gehele agglomeratie. De organisatievorm van het openbaar vervoer moet daaraan aangepast worden. Een vervoersbedrijf voor de gehele agglomeratie moet een formeel geregelde inspraak krijgen in de diensten van N.S. en gewestelijke vervoersondernemingen op haar grondgebied. De mogelijkheden voor integratie moeten in studie genomen worden. De N.S. zal zitting moeten hebben in het toezicht houdend lichaam.
 6. (alternatief A van programma commissie).
D'66 meent dat het oplossen van het parkeerprobleem een hoge prioriteit verdient. Iedereen die zijn auto in principe op de openbare weg parkeert, belast de gemeenschap hiermee voor een bedrag van f 200,- tot f 300,- per jaar. In feite subsidieert de gemeente de autobezitter door hem parkeren kosteloos toe te staan. D'66 is van mening dat iedere autobezitter in principe zelf de kosten moet dragen die dit bezit met zich meebrengt. Er zijn vier soorten parkeervoorzieningen denkbaar, die de gemeente op korte termijn in haar plannen moet inbeuven:

- a. Parkeerplaatsen verbonden aan particuliere woningen. Bij de ruimtelijke ordening en woningbouw dient er mee rekening te worden gehouden dat in de toekomst voldoende ruimte aan de woningen wordt toegevoegd.
- b. Parkeerplaatsen die worden gefinancierd en geëxploiteerd door bedrijven, winkels en openbare gebouwen ten behoeve van hun personeel, klanten en bezoekers.
- c. Parkeerterreinen gefinancierd en geëxploiteerd door particulieren of door de gemeente in de buurt van de sociale centra (belangrijkste stations van railvervoer, koopcentra, vertiercentra, recreatiecentra, sportcentra, enz.). Waar nodig zal de gemeente voor de aanwezigheid van parkeergarages moeten zorgen.
- d. Parkeerplaatsen in de woonstraten. De voetganger heeft hier in principe voorrang; trottoirs zijn niet meer nodig. Door een gunstige indeling kan de parkeercapaciteit in vele gevallen met 25% tot 50% worden opgevoerd. De parkeerplaatsen moeten voor de bewoners worden gereserveerd; de gemeente kan een aan de omstandigheden aangepast parkoergeld vragen.

6. (Alternatief B van de werkgroep)

D'66 meent dat het scheppen van parkeergelegenheid een hoge prioriteit verdient. De financiële lasten daarvan mogen naar haar oordeel de andere activiteiten van de gemeente echter niet verdringen. Het wachten op een landelijke regeling lijkt niet verantwoord. D'66 ziet de volgende uitweg:

- meer parkeerruimte in de woonwijken te financieren uit een parkeerfonds waarin alle autobezitters bijdragen.
- meer parkeerruimte bij winkel- en recreatiecentra, te bekostigen door de bedrijven die hiervan profiteren.
- werkgevers te verplichten om voor voldoende parkeergelegenheid voor hun personeel te zorgen; is het kantoor of bedrijf zo gesitueerd dat het onmogelijk of onwenselijk is dat de parkeervoorzieningen aldaar uitgebreid worden, dan zou de werkgever een gelijkwaardige storting in het parkeerfonds moeten doen, waarmee de bouw van parkeergarages gesteund kan worden.

Het heffen van een redelijk parkoergeld moet mogelijk zijn.

6. (vervolg) van zowel programma commissie als werkgroep:
Doordat fiets en bromfiets weinig ruimte innemen, is dit vervoermiddel zeer geschikt voor de binnenstad. Meer aandacht dient derhalve te worden geschonken aan plaatsingsmogelijkheden in het centrum en ook bij de stations en haltes van het openbaar vervoer. Verruiming van parkeergelegenheid mag niet ten koste gaan van het schaarse groen. Parkeren zal derhalve vaak onder de grond moeten plaatsvinden.

7. Overslagplaatsen en bodediensten moeten uit het centrum worden geweerd. Voor toeringcars moeten speciale voorzieningen worden getroffen.

8. De gemeente dient het gebruik van taxi's als middel van individueel openbaar vervoer te bevorderen. Het verbod voor taxi's en passagiers lange de weg op te nemen verorzaakt onnodige verliestijden en dient te worden opgeheven.

9. (uitsluitend van de programmacommissie, zie alternatief A)
Als gevolg van

- een algemeen stopverbod op de verkeersstraten
- door inschakeling van openbaar massavervoer voor het woonwerk verkeer in de spitsuren

zullen de huidige verkeersstraten een voldoende verkeerscapaciteit moeten hebben en zullen kostbare nieuwe voorzieningen de gemeente bespaard blijven.

Als gevolg van het door de autobesitter bekostigen van het parkeren, zal de gemeente eveneens een besparing verkrijgen.

Deze besparingen kunnen worden ingezet voor het openbaar vervoer en het aantrekkelijk maken van het gebruik hiervan. D'66 ziet zelfs een mogelijkheid het openbaar massavervoer geheel gratis ter beschikking van het publiek te stellen.

10. Er dient constant aandacht te worden besteed aan technische mogelijkheden ter verbetering van het verkeer zoals stoplichten, voetgangersoversteekplaatsen, verkeersborden, overzichtelijkheid van de verkeerssituatie. Bovendien moet de ontwikkeling van het verkeer, het ontstaan van nieuwe bottlenecks, nieuwe onveilige situaties, voortdurend worden waargenomen. D'66 beveelt de instelling van een burgerlijke commissie "Unroublewaarnemers" waarvan de leden regelmatig aan het verkeer deelnemen volgens een schema, waarin alle routes en ver-

keersmiddelen worden vertegenwoordigd. Zij moeten dan melding maken van de moeilijkheden, bottlenecks en onveilige situaties die zij constateerden.

10 WONINGBELEID.

De woning van de mens vormt een zeer belangrijke factor voor zijn welzijn. Door een juist beleid ten aanzien van de woningbouw en de woningtoewijzing kan de gemeente een belangrijke bijdrage aan het welzijn van de burgers bijdragen.

(Alternatieve aanvulling door werkgroep op de inleiding)

Het recht op een woning is een grondrecht voor iedere Nederlander en voor iedere buitenlander die in het Nederlandse productieproces is opgenomen.

1. Er is een tekort aan woningen in een huurklasse van f 150,- tot f 300,- per maand. Dit tekort moet zo spoedig mogelijk worden ingelopen. Indien het niet mogelijk is deze leemte door particuliere bouw op te vullen, zal de Overheid moeten ingrijpen. Het zo noodzakelijk gemaakte doorstromingsbeleid kan pas worden gerealiseerd wanneer ook in de genoemde klasse voldoende aanbod van woningen is.
2. Bij het bouwbeleid is het de vraag of verschillende bevolkingsgroepen in één wijk moeten worden ondergebracht. D'66 is ervoor dit te laten hangen van de wenselijkheid van sociale contacten tussen deze bevolkingsgroepen zoals de betrokken groepen dat zelf voelen en niet zoals een paternaliserend gemeentebestuur dat vindt.
3. Er dienen voldoende woningen voor alleenstaanden en bejaarden te worden gebouwd.
4. D'66 stelt zich voor een onderzoek in te stellen naar de organisatie van de woningbouwverenigingen en nu te gaan of door het optreden van deze verenigingen wel het meest optimale beleid kan worden gevoerd.
5. Woningen die niet meer voldoen aan de huidige minimum kwaliteitsnormen dienen hetzij te worden verbeterd hetzij te worden afgebroken. Door de gemeente dient hierop te worden toegezien. Waar nodig moet verbetering daadwerkelijk worden gesteund. Het meerjarensplan voor krotopruiming dient regelmatig te worden herzien op grond van de ontwikkeling van de woningwisen en de huidige kwaliteit van de woningen in onze gemeente.

11. ECONOMISCHE ONTWIKKELING.

Den Haag als vestigingsplaats van

- de regering
- talloze overheidsinstellingen
- buitenlandse vertegenwoordigingen
- bestuurscentra van internationale concerns
- moderne congresaccommodatie

is hij uitstekend een stad, waarvan de economische basis wordt bepaald door zijn functie als administratief centrum.

Deze functie, die bezoekers uit binnen- en buitenland tot gevolg heeft, vormt een bijzonder gelukkige combinatie met de toeristische functie die Den Haag van oudsher vervult. Voor beide functies is de geografische ligging van Den Haag uitermate gunstig, mits ondersteund door goede verbindingen via de spoorwegen, over de weg, door de lucht en over zee.

Het is nu de taak van het gemeentebestuur om zodanige voorwaarden te scheppen dat Den Haag de zojuist genoemde functies volgens de eisen van de tijd kan blijven uitoefenen en verder ontwikkelen. D'66 vindt in dit streven de volgende maatregelen van belang.

1. Het bevorderen van de vestiging van grote kantoren binnen de gemeente.
2. Het bevorderen van het houden van internationale manifestaties, congressen e.d. in Den Haag, en het aanpassen van verkeersvoorzieningen en hotelaccommodatie daaraan.
3. Het overwegen van de stichting van een administratieve hogeschool (hogere bestuurschool, managementschool, business-school) in onze stad.
4. Het bevorderen van de aanwezigheid van voldoende arbeidskrachten voor het uitvoeren van "kantoor"-arbeid. Er heerst thans een ernstig arbeidstekort waardoor Den Haag kansen voorbij moet laten gaan. Het inschakelen van de gehuwde vrouw moet worden gestimuleerd door hiervoor een gunstig klimaat te scheppen en door zelf (de gemeente) een voorbeeld te geven.
5. Wel Den Haag (Schiedamschen) zijn toeristische functie blijven uitoefenen of zelfs uitbreiden, dan zullen op korte termijn maatregelen moeten worden getroffen zoals:

- het vestigen van een (gemeentelijk) casino te Scheveningen
- maatregelen tegen vervuiling van strand en boulevard
- bevordering van vertier
- organisatie van meer en betere toeristische attracties
- verlevendiging van het centrum op avonden in de weekenden
- het scheppen van goedkope verblijfaccommodatie
- het aanleggen van een jachthaven in Scheveningen
- het aanleggen van een havenaccommodatie voor passagiers- en vrachtvervoer.

6. Het zoveel mogelijk bevorderen van de aanwezigheid van een effectief "verzorgingsklimaat", waarbij zowel moet worden gedacht aan servicebedrijven ten dienste van de kantoren, als aan een op de eisen van de Haagse consument afgestemde detailhandel. Vooral in verband met het toenemend aantal alleenstaanden en werkende gehuwde vrouwen, evenals ter verlevendiging van de binnenstad, dient de mogelijkheid van één of meer koopavonden met spoed te worden onderzocht.

----- invoeging van ruimtelijke ordening pag. 16

Juist in de ruimtelijke ordening is werkelijk deskundig onderzoek en een kritische houding van de geaccenseerd van het allergeeetste belang.

oeperbek

POLITIEK
MAANDBLAD

3e jaargang, nummer 3

NOVEMBER 1969

66

DE DISCUSSIE IS OPEN

Het minimumprogramma blijft de geesten bezig houden. In dit nummer opnieuw een bijdrage, deze keer van de heer van Wilgenburg. De samenstelling van een minimumprogramma dat deze naam nog waard is blijkt een bezigheid die lange adem vereist. (Dat belooft wat voor het Congres dat straks een paar weken voor de verkiezingen voor deze opgave staat)

Ons Peperbek-minimumprogramma is nu in een vergevorderd stadium van voorbereiding. U leest erover elders in dit nummer. De discussie daarover, en trouwens ook over alle andere onderwerpen waarover u iets te zeggen hebt, is volkomen open. Er komen nog vele Peperbekken na deze. In een van de eerstvolgende hopen wij u ons minimumprogramma in definitieve vorm aan te bieden.

Tijdens de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer heeft de voorzitter van onze fractie, Hans van Mierlo, o.m. een belangwekkend betoog gewijd aan de staatsrechtelijke structuur. Het lag in onze bedoeling dit betoog af te drukken in Peperbek. Aangezien echter naar onze informatie Democraat hetzelfde plan koestert, volstaan wij met de slotalinca van Van Mierlo's beschouwing:

"Laat iedereen goed weten, dat D'66 wel degelijk wil meewerken aan een alternatief voor het kabinet-De Jong, maar laat iedereen ook weten - hierin verschillen wij met de andere partijen in dit parlement - dat wij niet in de eerste plaats zijn gekomen om alleen maar een alternatief te zijn voor een kabinet, dat er op dit moment nog niet eens was. Wij zijn in de eerste plaats gekomen om een alternatief te gaan vormen voor de totale politieke structuur."

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en afdelingen van Democraten '66 in Zuidholland.

Directie: J. Reesink

Administratie: Mevr. Th. M. Reesink, Winkelstede 14, Den Haag, tel. 070 667449

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark (€), A.R. v.d. Burg (‰), A.C.A. Dake (f), A.C. de Goederen (x), W.S.A.N. Gorter (\$), W.C. Olyslagers (?), F.W.H. Vink (&)

Redactie-adres: Sportlaan 190, Den Haag, tel. 070 352300

Abonnementen: Per jaar (11 nummers): leden van D'66 f 7,50
niet-leden f 9,--
losse nummers f 1,--

voor het volgend nummer gaarne vóór 13 november bij de redactie.

VPROobjectief

(£) De radiozendtijd van de VPRO wordt voor een deel gewijd aan blokprogramma's, totaalprogramma's of wat dies meer zij. In ieder geval een urendoorlopend programma, al dan niet rond een thema. Het eerste was gewijd aan het 20-jarig bestaan van de DDR en bevatte een schat van informatie over dit land, waarvan wij vaak niet meer weten dan dat ze er "provo's of vopo's of hoe heten die mensen" hebben die vluchtelingen neerschieten. Tijdens het gehele programma was er een rechtstreekse verbinding met een Nederlands sprekend Oost-duits journalist die informatie en commentaar gaf. Alle lof voor dit goede initiatief. Het wachten is nu natuurlijk wel op een soortgelijk programma over Zuid-Afrika of Griekenland.

dagvandaag

Verlies NPD-winst voor Duitsland?

(£) Bij alle enthousiasme over het feit dat de NPD geen zetels in de Bondsdag zal krijgen omdat de drempel van 5% niet werd gehaald, is merkwaardig weinig aandacht besteed aan het feit dat nog altijd (ondanks Strauss) 1,4 miljoen West-Duitsers op deze neo-nazi partij hebben gestemd; en dat men slechts tweehonderd duizend stemmen (op de 32 miljoen) meer, de NPD wel in de Bondsdag was gekomen; en daar naar alle waarschijnlijkheid dezelfde lugubere wippositie had ingenomen die nu door de bijna gehalveerde liberale partij zo keurig is uitgebuit.

dagvandaag

Peperbus

Enige maanden achter elkaar heeft de redactie geen originele geesten ontdekt die de Peperbus waardig werden geacht. Maar met het begin van het nieuwe parlementaire jaar bieden ze zich bij hosjes aan. De origineelste van de afgelopen maand was deze van de AR-radicaal Idenburg: Een regeringscombinatie van de drie Christelijke partijen met D'66 zou een hippe versie van het kabinet de Jong te zien geven. Het is niet te hopen dat de ARP-wens om de radicalen koste wat het kost binnen de partij te houden er nog eens toe zou leiden dat politieke denkers van dit kaliber in de kamer zouden komen. In ieder geval verdient de heer Idenburg de Peperbus ten volle.

dagvandaag

Dus toch

(£) Het hoge woord is er uit. De C.P.N. is niet democratisch. Bakker heeft het zelf gezegd. Sprekend tijdens de algemene Beschouwingen over de komende 25e herdenking van de bevrijding, besteedde Bakker aandacht aan het verzet, waarbij hij het op een gegeven moment had over de cendrachtige samenwerking "tussen communisten en niet-communistische democraten".

dagvandaag

ALGEMENE (NA)BESCHOUWINGEN

De algemene beschouwingen over Troonrede en Miljoenennota, een 20 uren durende spraakwaterval waarbij alle aspecten van onze nationale politiek overhoop gehaald worden of daar nu reden voor is of niet, is weer achter de rug. Daarbij een paar kanttekeningen.

Luns en Beernink

Was vorig jaar de Block nog het mikpunt van opmerkingen en daaraan verbonden speculaties over mogelijke vervanging, thans moesten Luns (Interview Voice of America) en Beernink (interview Telegraaf) het ontgelden. Den Uyl constateerde dat Luns, indien hij altijd gemeend heeft dat Nederland gedwongen is geweest zijn verantwoordelijkheden tegenover de Papoea's te verraden, in 1962 had moeten aftreden. Biesheuvel viel met name over de aanval op Robert Kennedy, "iemand die zich niet meer kan verdedigen".

Via knorren in de richting van Beernink werd het kabinet te verstaan gegeven dat men niet te veel moet uitgaan van de stelling dat er voor het huidige beleid geen alternatief is. Dit leidde in de replieken nog tot een interessante discussie den Uyl-Schmelzer. De PvdA-voorman had gezegd dat niet het kabinet, maar de kiezers moesten uitmaken of er een alternatief is. Schmelzer vroeg "ja maar in welke richting dan?" "Lees er mijn interventie in de eerste ronde maar eens op na", zei Den Uyl. In zijn ijver om aan te tonen dat er desondanks geen alternatief is repliceerde Schmelzer, kennelijk met het Makrotest onderzoek in het hoofd, "ja, maar met wie wilt u dat beleid uitvoeren". Hij leek stomverbaasd over het antwoord: "Daar spreek ik mij niet over uit, dat maken u en ik hier op een achtermiddag niet uit, dat moet de kiezer zeggen."

Overigens werden de slippers van de beide ministers in feite, met ieders goedvinden afgedaan met de mededeling "dat zij het niet zo bedoeld hadden".

Cals-Donner

Het rapport van de staatscommissie kwam in de beschouwingen uiteraard ook tersprake. De VVD is tegen het monisme,

de kleine partijen zijn tegen het districtenstelsel. PvdA en Christelijke partijen lijken niet tegen de gekozen formateur te zijn. Een leuk twistpuntje voor het kabinet. Vandaar dat Van Mierlo terecht vroeg of het advies van de kiesraad snel te verwachten was, zodat er in elk geval t.a.v. alles wat binnen het raam van de grondwet mogelijk is vóór de verkiezingen (althans theoretisch) nog voorstellen kunnen worden gedaan. De Jong verwachtte dat advies in december. Van Mierlo maakte tevens duidelijk dat hij D'66 nog niet in de regeringsbanken zag zitten, als het streven naar vernieuwing van ons staatsrechtelijk bestel zich zou concretiseren in de richting van het monisme.

De Jong had wel bezwaren tegen de gekozen formateur, indien de verkiezing zou betekenen dat deze zijn opdracht niet zou kunnen teruggeven. Hij vond dat een verzwakking van diens onderhandelingspositie. Daarmee gaf hij te kennen er niets van begrepen te hebben. Ten eerste hangt het sla-

gen van een opdracht sterk af van de aard van de opdracht. Als die nu eens simpel "het vormen van een kabinet" zou zijn? Bovendien, wat dacht de Minister-President van de onderhandelingspositie van de formateur die in het strijdperk treedt met een opdracht die aan een kiezersuitspraak ontleend is en niet aan de (op eigen belang gefundeerde) adviezen van fractievoorzitters?

Van Mierlo liet zich in tweede termijn, ondanks zijn mededeling dat de tijd te kort was voor een fundamentele uiteenzetting, toch verleiden tot een discussie over de merites van het door D'66 voorgestane stelsel en ging (zeker voor niet-ingewijden) naar mijn mening daarmee de mist in.

Belastingvoorstellen

Het klapstuk vormde de belastingvoorstellen of eigenlijk de show die Biesheuvel daarmee opvoerde. De kaarten waren al geschud: de BTW-verhoging moest worden uitgesteld tot 1 januari 1971. De Belastingcorrectie leverde meer gezichtspunten op. PvdA, PSP en FPR, wilden die helemaal niet. De VVD in elk geval wel en liever voor een groter bedrag. De CRU en KVP vonden 2/3 - 1/3 wel goed. D'66 wilde niet meer dan 450 miljoen dit jaar, en volgend jaar bekijken of er dan weer wat kan.

Biesheuvel hield een bijzonder fraai betoog, waarin hij begon aan te tonen dat de belastingcorrectie een goed ding was en vervolgens de valkuilen naging waarin Witteveen had kunnen vallen om die belastingcorrectie uit te financieren. Uitgavenverlaging had hij niet toegepast. Aan het uitgangspunt betere verdeling volvaart had hij ook niet getornd. Maar: het uitgangspunt inflatiebestrijding was wel aangetast. Van de BTW viel prijsverhoging te verwachten. Die moest uitgesteld worden. Waaruit te betalen? De overheid leent al veel. Verdere conjuncturele spanning brengt de werkgelegenheid in de knel. Wat is er logischer dan de belastingcorrectie fifty-fifty uit te voeren?

Alles, was het antwoord van het kabinet. Dat brengt de reële inkomensverbetering terug met 1/2 procent. Dus het BTW-uitstel wordt betaald uit een verder uitstel van de teruggave van de omzetbelasting op voorraden. Toen moest het gebeuren. Biesheuvel op voor de tweede termijn. De tribunes liepen vol, de Kamer luisterde ademloos:

Biesheuvel dankte voor de zakelijke beoordeling van zijn opmerkingen. Hij wilde ook zakelijk zijn. En dat was hij, toen hij aantoonde dat de tegenargumenten van het kabinet om zijn wezenlijke bezwaren bevestigden. Hij was niet overtuigd.....maar (de spanning zakte) er was een nieuwe situatie ontstaan. Het uitstel van de BTW was inmiddels door de regering aangekondigd. Hij wilde nu niet beslissen over waar de benodigde 105 miljoen vandaan moeten komen, hoewel hij voorlopig vasthield aan de oplossing "uit de belastingcorrectie". Hij kwam er wel op terug bij de parlementaire behandeling van de begroting van Financien.

De Goede daed nog wel een poging toch een uitspraak te ontlokken ten gunste van een vastleggen van de belastingverlaging op 450 miljoen, doch dat haalde niets meer uit. Biesheuvel liet zich na dit op uitstel gericht betoog uiteraard niet tot een uitspraak dwingen, bovendien kon hij zich verschuilen achter de D'66 opvatting dat over 1971 niet gesproken mocht worden. Vraag is slechts waarom wilde hij uitstel? Daarover is veel gespeculeerd in de pers. Deze heb ik daar nog niet bij gezien:

Biesheuvel wil wel het kabinet laten vallen, maar hij wil nog geen verkieslagen, dat kan beter nadat de Staten- en Gemeenteraadsverkiezingen

de krachtsverhoudingen hebben aangetoond. Hij had dus tijd nodig om een minderheidskabinet-Biesheuvel voor te bereiden van de drie Christelijke partijen. Redt hij het daarmee een jaar, en waarom zou hij niet, dan heeft hij de radicalen in zijn partij gehouden en tevens aangetoond dat van een CDU geen kleurloos beleid verwacht behoeft te worden. En hij weet, op grond van de verkiezingen '70, in welke richting het "Groot regerakkoord" van de Commissie Duidelijkheid gesloten moet worden.

D.B.

P.S. Of heeft Biesheuvel gewoon gekocht en verloren?

Het interview met "Hier en Nu" leek erop te wijzen dat

B. door de knieën zou gaan.

WITTEVEEN'S 900 MILJOEN; EEN HEUSE INFLATIEKORREKTIE?

door A.C. de Goederen

POLITIEK HET MEEST OPZICHTIGE ASPEKT van de miljoenennota 1970 is ongetwijfeld de voorgestelde verlaging van inkomsten- en loonbelasting met 600 miljoen in 1970 en met nog eens 300 miljoen in 1971. Voor de VVD is deze verlaging een absolute voorwaarde voor verdere steun aan het kabinet De Jong.

De verlaging wordt gepresenteerd als beogende het ongedaan maken van - als gevolg van de progressie in de tarieven - opgetreden onbedoelde verzwaaring van de druk van loon- en inkomstenbelasting en wel over de huidige kabinetsperiode 1967 - 1971. De regering gaat daarbij uit van een inflatiepercentage over deze periode van 11%. De tarieftabellen zullen nu - als het voorstel wordt aangenomen, en dat zal wel, anders valt het kabinet en dat durft niemand aan - zo worden gewijzigd dat ieder die in 1971 11% meer loon of inkomen geniet als in 1967 in beide jaren een gelijk percentage van zijn belastbaar inkomen aan belasting betaalt.

WEN HOEFT GEEN GROOT DESKUNDIGE TE ZIJN om van die 11% vreemd op te kijken. In 4 jaar maar 11% inflatie? Dat klinkt nogal onwaarschijnlijk. Alleen al in 1969 wordt immers een stijging van het indexcijfer van de gezinsconsumptie met 7,5% verwacht. Volgen we de cijfers uit de "Macro Economische Verkenning 1970", waarop de miljoenennota is gebaseerd, dan komen we op een inflatiepercentage van bijna 20% in plaats van 11%. Hoe kan de regering dan toch volhouden dat een correctie van opgetreden inflatie gedurende de gehele kabinetsperiode wordt beoogd? Ik zal proberen het u uit te leggen.

IN DE EERSTE PLAATS KIJKT DE REGERING van de twee voor meting van de inflatie beschikbare prijsindices juist die welke in de beschouwde periode het minste stijgt, n.l. de prijsindex van de partikuliere consumptie (pjk) in plaats van de prijsindex van de gezinskonsomptie (gjk). Hoewel voor 4 van de 5 burgers de ondervonden inflatie het best wordt benaderd door

de stijging van de pgk, kiest de regering voor de ppk, kennelijk omdat over '67 - '71 dan "slechts" een indexstijging van 17,2% wordt verwacht, tegen 19,8% voor de pgk. Dat is nogal tamelijk "pragmatisch" van de regering, want in het "Voorontwerp jaarlijkse (automatische) bijstelling van de tarieftabellen van de loon- en inkomstenbelasting", dat begin dit jaar verscheen, wordt wel degelijk de pgk als basisindex voor de inflatiecorrectie voorgesteld. Maar ja, toen was er dan ook net een periode verstreken (1958 - 1967) waarin de pgk per jaar gemiddeld 0,4% minder steeg dan de ppk.

HIERNEDE IS HET VERSCHIL tussen 17,2% en 11% natuurlijk nog niet verklaard. Maar daar heeft Witteveen een spitsvondige redenering voor. Prijsstijgingen, welke het gevolg zijn van wijzigingen op het gebied van de indirectebelastingen en prijssubsidies telt hij namelijk niet mee. Dit mag ook niet, aldus de regering, omdat bij verhoging van de indirecte belastingen sprake is van een door de overheid bewust beoogde lastenverzwaring, welke "derhalve" niet gedeeltelijk ongedaan gemaakt mag worden door verlaging van loon- en inkomstenbelasting.

OM DE RECHTVAARDIGHEID van deze regering te toetsen moet het volgende worden bedacht:

- a) Als prijsstijgingen voortvloeiende uit stijging van omzetbelasting en aksijzen wel mede in aanmerking werden genomen zou 1% prijsstijging door deze oorzaak bij gelijk gebleven loon toch slechts tot een belastingverlaging van 0,1 tot 0,3% van het netto inkomen leiden. Dus bij lange na geen volledige compensatie.
- b) Als een belangrijk argument vóór verhoging van indirecte belastingen heeft steeds gegolden de noodzaak van belastingharmonisatie binnen de EEG. Zou dit het enige motief zijn geweest, dan zou volledige compensatie in de loon- en inkomstenbelasting sfeer geboden zijn. Is dit slechts één van de motieven, dan is toch stellig gedeeltelijke compensatie gerechtvaardigd, wat juist mooi zou worden bereikt door opneming in de grondslag voor inflatiecorrectie.
- c) Bovendien, voor de getroffen burger maakt het geen verschil waardoor prijsverhogingen ontstaan. Hem zal de logica van het niet tot de inflatie rekenen van door de overheid veroorzaakte prijsverhogingen dan ook niet onmiddellijk in het oog springen.

DE INDRUK DIE DIT ALLES MAAKT is dat de voornaamste eis waaraan de grondslag voor de tariefbijstelling moest voldoen deze was dat de opbrengstderving per jaar niet boven de befaamde 900 miljoen mocht uitkomen. Want bij hantering van de pgk in plaats van de van stijgingen van indirecte belastingen gezuiverde ppk zou de opbrengstdaling niet 900 miljoen maar 1600 miljoen worden. Uit de aard der zaak een politiek onhaalbare kaart.

ONDER DEZE OMSTANDIGHEDEN is de term "inflatiecorrectie" voor het onderhavige wetsontwerp dan ook weinig anders dan een vlag die de lading van een ordinaire belastingverlaging moet dekken. Een belastingverlaging die in de voorgestelde vorm ook uit rechtvaardigheidsoverwegingen niet te verdedigen is, omdat gerust aangenomen mag worden, dat juist de ekono-

misch sterkeren - die de grootste verlaging zullen krijgen (x. er inmiddels toch reeds in gasloos zijn de extra belasting, die zij door de gekombineerde werking van progressie en inflatie te betalen kregen (de z.g. "leuter nominale progressie-loop"), af te wendelen door overeenkomstig hogere salarissen en winsten te bedingen.

Als er dan ook in de loon- en inkomstenbelastingssfeer 200 miljoen te vergeven valt, zou het beter zijn deze te besteden aan verdere ontbrekking van de belastingvrije voet. Want dat bij inkomens beneden het wettelijk minimum nog steeds loon- of inkomstenbelasting moet worden betaald is niet te verdedigen.

SPAANSE PEPERS

- 0 Op verzoek van Elsevier/Bonaventura overweegt D'66 thans het partij-secretariaat naar Den Haag over te plaatsen.

pop

- 0 Het is met het aftreden van Luns als met de verkiezingen in Griekenland: wel aangekondigd maar steeds uitgesteld.

pop

- 0 Als het Leidse PAK maar geen Leidse fles blijkt te zijn.

pop

- 0 Inflatie: over de ton van Luns is destijds meer te doen geweest dan over de 25 miljoen van De Block.

pop

- 0 Japic: Wat is er nu tegen dat Roelvink in individuele cao's kan ingrijpen? Dat betekent toch ook dat hij een contract onverbindend kan verklaren omdat de werknemers zich met een te kleine loonsverbetering hebben laten afschepen?

pop

- 0 Om Bondskanselier te worden heeft Brandt onderhandeld tot hij Scheel zag.

pop

- 0 Groen is niet zo'n leuke kleur meer sinds
- Han Lammers is ontslagen
- De H.P. in magazine-formaat verschijnt
- Hoordenaars buiten vervolging worden gesteld

- (x. Voor minimuminkomenstrekkers belooft de door Witteveen voorgestelde belastingverlaging ca 1,3% van het netto inkomen. Bij nette jaarinkomens van f 25.000 tot f 75.000 belooft de verlaging echter 3 à 3½ %.

O Japie: Luns en de Gaulle zijn ongeveer 2 meter, die zijn dus groot. Maar Mansholt haalt de 1.80 m. niet, is die nou toch ook een groot Europeaan?

pop

O In de PPR dreigt een scheuring tussen de Politieke Partij en de Radikalen

pop

O Japie: mogen bier-moppen wel?

pop

O Vraag voor continue Enquête Systeem: acht u het juist van een D'66 bijeenkomst weg te blijven omdat er voetbal op de T.V. is?

PPR

en

D'66

Inleiding

Het hoofdbestuur van D'66 heeft ter uitvoering van resolutie 2a van zijn Leidse partijcongres op 14 december 1968 een delegatie uit het hoofdbestuur van de P.P.R. uitgenodigd voor een gesprek, dat op 28 december 1968 plaatsvond te Utrecht. Een tweede gesprek had in Amsterdam plaats op 16 augustus 1969. Als uitvloeisel van het laatste gesprek werd besloten in kleiner verband het gesprek voort te zetten om te proberen de feiten te vinden en op schrift te stellen, die van belang kunnen zijn bij het overwegen van mogelijkheden en wenselijkheden van een politiek en organisatorisch samengaan. De heren P. van Gerkm, J. Rottinghuis en A. van Ruiten van de PPR en H. Jongedijk, J. Hagtegaal en F. van der Ven van D'66 hebben vier besprekingen gehad, en wel op 29 augustus in Gouda, 2 september in Wassenaar, 10 september in Amsterdam en 12 september 1969 in Zeist. Het resultaat van hun speurtocht naar feiten wordt hieronder aangeboden.

§1. De landelijke programma's en aanpak

Bij een vergelijking van de programma's van de PPR en D'66 valt het allereerst op, dat D'66 de populaire stijl, die het PPR-programma eigen is, over het algemeen niet heeft gebruikt. In de aanpak van de opstelling van haar programma heeft de PPR bewust gekozen voor een aanduiding van de richting - zulks aan de hand van concrete punten - waarin men de oplossing van problemen wenst. Het ging haar minder om uitgewerkte voorstellen en een strategie om de gewenste veranderingen te bereiken, zaken die in het D'66-programma juist heel concreet te vinden zijn. Dit stijlverschil is waarschijnlijk niet toevallig, maar wijst op een verschil in mentaliteit, die beide partijen tot op heden kenmerkt: de doorgaans meer idealistische getinte benadering van de PPR - welke de PPR zelf als meer geëngageerd en dus als fundamenteeler beschouwd - en de meer zakelijke van D'66 - welke D'66 als noodzakelijk beschouwd om resultaten te bereiken -, hoezeer beide partijen ook op de fundamentele democratisering van de samenleving uit zijn.

Wellicht is dit mentaliteitsverschil er ook de oorzaak van, dat de PPR, bij haar benadering tal van regelingen voor de maatschappelijke achterhoede in haar program op de voorgrond plaatst. Het D'66-programma kent dergelijke regelingen in niet mindere mate, maar zij zijn steeds in een groter structureel kader geplaatst.

DE ONTSTAANSGRONDEN VAN BEIDE PARTIJEN lijken de diepste oorzaak van dit verschil in mentaliteit te zijn.

Voor het eerdere - zelfs vóór de nacht van Schmelzer - ontstane D'66 zijn de vastgelopen structuren, waarin bijvoorbeeld een kabinet Cals zonder verkiezingen - d.i. zonder invloed van alle burgers - door geheel van partijen kon ontstaan en vergaan, de reden van zijn oprichting. D'66 wil, dat de mensen de baas blijven in een samenleving, die steeds meer wetenschappelijk wordt. Zij wil een democratisering van de besluitvorming en daarnaast ook een democratisering van de feiten, d.w.z. dat telkens opnieuw positie wordt bepaald in het licht van alle beschikbare gegevens.

De PPR is ontstaan toen duidelijk werd dat door het onoprechte gescharrel van een aantal politieke partijen tegenstanders op niet politieke overwegingen bijeen werden gehouden en - vooral ook - geestverwanten gescheiden werden gehouden. En dit alles zonder dat de kiezer de gelegenheid kreeg om in dit gescharrel in te grijpen. Dit versterkte de bezorgdheid, dat de sociale voorwaarden voor de democratisering van de besluitvorming, met name na de nacht van Schmelzer, tot hun recht zouden komen. De PPR is mede daarom de nadruk gaan leggen op het radicaal engagement voor de verwezenlijking van die voorwaarden.

IN STREKKING VERTONEN BEIDE PROGRAMMA'S begrijpelijkerwijs sterke overeenkomst. Beide zijn gericht op het doorbreken van anonieme machtsuitoefening, van het gemis aan openheid bij het openbaar bestuur, van het bestaande partijstelsel, van de politieke inertie, van de te sterke nationale begrenzing van onze politiek. Beide gaan uit van de gelijkwaardigheid en de mondigheid van de mensen. Beide wensen de gehele maatschappij te hervormen tot radicale deelneming van allen. Beide wensen zich ondogmatisch op te stellen, zijn bereid hun eigen stellingen bij voortdurende te herzien, willen de mate waarin de overheid moet worden ingeschakeld van de doelmatigheid tot het te bereiken doel laten afhangen en zien politieke partijen meer als discussiekaders dan als standpuntpartijen.

DE PROGRAMMA'S OP HUN ONDERDELEN VERGELIJKEND hebben wij ons beperkt tot wat wij als relevante hoofdzaken zagen. Op talloze punten bestaat overeenstemming of is het waarschijnlijk dat overeenstemming kan worden bereikt. Ons onderzoek wordt wat bemoeilijkt doordat er onbekendheid bestaat over de mening van de ene partij over sommige belangrijke stellingen van de wederpartij (bijv. op de hoofdstukken technologie, onderwijs, defensie, vrijheidsrechten en fiscale politiek). Toch hebben wij de volgende belangrijke tegenstellingen bemerkt:

IN TEGENSTELLING TOT D'66 kwalificeert de PPR het concurrentieprincipe als uitbuitingsprincipe. Hoewel beide partijprogramma's in hun sociaal-economische paragrafen dicht bij elkaar staan, geeft D'66 meer positieve waardering aan het dragen van enig eigen risico en aan de competitie. In dit verband valt ook het volgende op te merken: D'66 zoekt de democratisering van het bedrijfsleven vooral te verkrijgen via een geheel van maatregelen, die de personeelsraad centraal stellen, naast o.m. een 50/50

verhouding tussen aandeelhouders en door het personeel gekozenen in de raad van commissarissen. Het D'66-programma omschrijft de democratisering van het bedrijfsleven als een verantwoordingsplicht van de ondernemingsleiding jegens de werknemers enerzijds en de aandeelhouders anderzijds. De PPR stelt de raad van commissarissen in het middelpunt. De PPR wil dat de werknemers op den duur het bestuur van de bedrijven overnemen.

AAN DIT VERSCHIL laat zich een waarschijnlijk meer algemeen punt illustreren, dat op het stuk van de methode sterke consequenties krijgt. D'66 schuwt spel en tegenspel niet, voor de PPR is 'samen-doen' het devies. Deze tegenstelling in politieke aanpak treedt het sterkst naar voren in de staatsrechtparagrafen. D'66 ontwikkelt een dualistische staatsstructuur van een gekozen minister-president en een via meer-voudige districten gekozen parlement. Zij stelt deze wensen bewust in haar programma voorop. De PPR geeft haar staatsrechtparagraaf minder prioriteit, houdt vast aan de binding van kabinet aan de Kamer en wil deze zelfs nog versterkt zien; de Minister-President moet de politieke leider van de Kamermeerderheid worden.

IN DE LIJN VAN HET VORIG PUNT is ook het optreden van beide partijen geweest. De PPR streeft - zoals ook in haar program staat - naar stembusaccorden. Zij wil de vernieuwing van ons politiek bestel verkrijgen door bundeling van alle aanwezige politiek gelijkgezinde krachten en dan via het daarbinnen ontstane overleg iets nieuws laten groeien. D'66 meent, dat die gelijkgezinde krachten op dit moment via stembusaccorden tussen de huidige partijen niet zijn te bundelen, omdat die krachten in alle partijen en daarbuiten aanwezig zijn. Door stembusaccorden is het doel van de samenbundeling van alle vernieuwende krachten dus niet te bereiken. Bovendien is het volgens D'66 een illusie om te menen, dat er voldoende basis voor zo'n overleg aanwezig is, als de een zich op een ideologie blijft beroepen en de ander ideologie als een vervalsing van de politiek afwijst. De ontploffing van de bestaande socialistische, liberale en confessionele partijen acht zij daartoe een voorwaarde. Tot zolang verwacht zij meer en eerder effect van een aparte opstelling, die als een magnetwiel werken op alle vernieuwende krachten in het bestaande bestel. De weg van het PAK was en is daarom voor D'66 niet mogelijk. De PPR daarentegen meent, dat haar deelname aan gesprekken over samenwerking met andere partijen juist de gewenste vernieuwing in die partijen kan bespoedigen, zodat zij vertrouwen blijft hebben, dat een samenbundeling zoals zij die middels politieke stembusaccorden voorstaat, een werkelijk stuk politieke vernieuwing kan betekenen. Er zijn geen aanwijzingen om te verwachten, dat PPR en D'66 zich bij de partijvorming op internationaal vlak door andere strategische overwegingen willen laten leiden dan zij op nationaal vlak demonstreren.

Voorts is het opvallend, dat het PPR-program geen expliciete aandacht aan de technologische ontwikkeling en het vraagstuk van de integrale planning besteedt.

§2. Slotopmerkingen

Het geheel van de vorige paragraaf overziende, komt het ons voor, dat PPR en D'66 in doelstellingen betrekkelijk veel gemeen hebben. Er bestaat wel een verschil in mentaliteit, maar dat is wellicht in noeste samenwerking en overleg dichterbijeen te brengen. Uit het landelijk programma en de methodiek zijn, zoals in de eerste paragraaf is aangegeven, echter tegenstellingen aan het licht gekomen, die de uitvoering van eventuele plannen voor een vergaande vorm van samengaan dan wel

fusie sterk bemoeilijken. Dat neemt niet weg, dat in beide partijen individuen zullen zijn voor wie de redon van hun engagement met hun partij voornamelijk in persoonlijke omstandigheden of bepaalde onderwerpen zullen liggen, welke bij nadere kennismaking met de andere partij overgang naar die partij mogelijk maken. Ook kan de situatie op het gemeentelijke vlak heel anders liggen, omdat daar allereerst meer eigen omstandigheden zijn en vervolgens belangrijke landelijke zaken geen rol spelen. Op het tussenniveau van de provincie ligt de zaak direct veel moeilijker. De invloed op de landelijke rang van zaken is daar veel groter dan bij gemeenten, niet in de laatste plaats - zoals door de vertegenwoordigers van D'66 werd gesteld -, omdat de Provinciale Staten de leden van de Eerste Kamer aanwijzen.

ONDERKEND MOET OOK WORDEN, dat D'66 en PPR in het huidige politiek vernieuwingsproces elk een stuk eigen identiteit hebben verworven. Beide partijen hechten er ook aan deze eigen identiteit te handhaven tegenover het electoraat.

Er is een duidelijk verschil gebleken in potentiële aanhang voor D'66 en PPR. De opiniepeilingen terzake liggen tot dusver voor D'66 bepaald gunstiger dan voor de PPR. Overigens is voor wat betreft de electorale consequenties nog veel onzeker, hetgeen vooral op landelijk niveau een zelfstandige presentatie van beide partijen afzonderlijk tegenover het electoraat voor-de-hand-liggend doet zijn.

Wij geven de hoofdbesturen in overweging en contacten tussen beide partijen - zoals ook ons gesprek er een was - ook in de toekomst niet uit de weg te gaan, op gemeentelijk, provinciaal noch landelijk niveau. Zij kunnen tot beter begrip van wederzijdse opvattingen leiden en tot inzicht waarin wellicht vormen van praktische samenwerking mogelijk zijn. Bij alle verschillen hebben PPR en D'66 veel gemeen en wel met name dat zij beide vernieuwingselementen in onze Nederlandse politiek zijn. Waar op verantwoorde wijze, zonder aan duidelijkheid jegens de kiezer te kort te doen, vernieuwingspogingen kunnen worden samengebond moeten we dat niet nalaten.

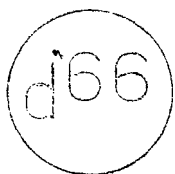
AAN DE HOOFDBESTUREN willen we tenslotte aanbevelen dit rapport te publiceren, opdat het kan bijdragen tot een verheldering van begrip over beide partijen bij zoveel mogelijk mensen.

Het zou wenselijk zijn als dergelijke rapporten over meerdere partijen bestonden. Wij adviseren onze hoofdbesturen de mogelijkheden daartoe na te gaan. Aldus kan er beter inzicht ontstaan over de partijverhoudingen in ons land en wordt een brede zakelijke discussie over de partijvernieuwing mogelijk gemaakt.

Namens de gesprekspartners
van de zijde van de PPR,
w.g. A.Q.C. van Ruiten.

Namens de gesprekspartners
van de zijde van D'66,
w.g. F.W.H. van der Ven.

Den Haag, 24 september 1969.

PROEVE VAN ENIGE GEDACHTEN TE VERWERKEN
IN VERKIEZINGSMANIFESTEN X

AAN DE KIEZERS DIE OP EEN CANDIDAAT VAN D'66 STEMMEN

(3) U hebt besloten op D'66 te stemmen of u zult hiertoe in de naaste TOEKOMST besluiten als één op de ongeveer acht kiezers in Nederland volgens de onderzoeken van de opiniebureau's. U hebt dus VERTROUWEN (gekregen) in de democratische en MODERNE GEZINDHEID die sedert nu alweer enige jaren uit het gedrag van de politieke partij DEMOCRATEN '66 blijkt.

Wanneer u nu toch al besloten hebt op D'66 te stemmen, behoeven we voor u eigenlijk geen VERKIEZINGSCAMPAGNE meer te voeren. Inderdaad gaat het er ons nog slechts om van de GELEGENHEID dat de politiek weer in de algemene belangstelling staat gebruik te maken om een aantal PERSOONLIJKE ONTMOETINGEN met u als kiezers, te beleggen, waarbij u door vragen en kritiek de, voor een modern-democratische partij als D'66 ONNIESBARE BIJDRAGE tot ontwikkeling van opvattingen en program kunt leveren. Ook zonder met ons te komen overleggen wilt u UW STEEM aan ons wel geven en aldus uw politieke belangen aan ONS TOEVERTROUWEN. Maar wist u echt wel dat de kandidaten van D'66 met UITSLUITEND UW STEEM, maar zonder uw verdere, meer persoonlijke, steun slechts op ONVOLDOENDE WIJZEN iets van uw verwachtingen en in uw geest tot stand kunnen brengen?

Want DEMOCRATIE zoals D'66 dit verstaat is NIET een systeem waarbij de kiezer de gehele politieke zorg voor de maatschappij, wat hem betreft, kan overdragen aan een HANDVOL POLITICI, die slechts gesteund worden door een gering aantal geestdriftigen (b.v. één op de honderd kiezers) en die de partijmolen draaiende houden, alsmede de commissies bemannen welke de noodzakelijke partij rapporten over alles en nog wat helpen opstellen, met INZETT van veel vrije tijd en soms van voor hen niet te verwaarlozen geldmiddelen. U, als KIEZER, dient te weten wat het PARTIJLEVEN aan de door u te kiezen vertegenwoordigers toespeelt om hen in staat te stellen hun opneembare werkzaamheden te verrichten. Het INSTANDHOUDEN van het partijleven vraagt aldus:

1. Uw belangstelling. Uw mening.
2. Uw medewerking op het peil van uw mogelijkheden.
3. Uw geldelijke bijdrage, tenminste op de dag van het uitbrengen van uw stem.
4. En zo mogelijk: Uw lidmaatschap of uw aanhangerschap.

Pas indien u bovenstaande vier punten VRIJWILLIG hebt overdacht en voor zover mogelijk hebt aanvaard, kunt u zich een moderne-democraat noemen. En dat zal u in de praktijk van het deelnemen aan ons partijleven een GROTE VOLDOENING schenken en u zult de politiek voortaan met meer werkelijkheidszin en zonder illusies bezien.

Hecht u bij nader inzien toch op een kandidaat van een andere politieke partij willen stemmen, dan vragen wij u nog slechts dringend: pas dan de vier punten op die andere partij toe en help er aldus toe bijdragen dat wij in Nederland TEN MINSTE DEMOCRATEN ONDER ELKAAR BLIJVEN.

X zie artikel in "Democraat" van mei 1969, blz. 6 en 7

RESULTATEN BELANGRIJKER DAN DUIDELIJKHEID

door W.H. de BEAUFORT

Het oordeel door v.d. Burg in de vorige Peperbok over de affaire Noordewier geveld, kwam mij na overdenking wat te gemakkelijk voor. Zijn daarop volgende behandeling van de "linksen" in onze maatschappij vertelde mij weer wat over D'66. Vandaar dit weerwerk.

V.d. Burg betoogt eerst dat zowel de juistheid van het kiesstelsel als het bestaansrecht van de Eerste Kamer betwistbaar zijn. Maar hij vervolgt: "zolang het huidige systeem bestaat, zullen partijbesturen zich erin moeten schikken dat niet zij de dienst uitmaken bij de verkiezing van Kamerleden, maar de kiezers, subsidiair de daartoe door de kiezers aangewezen provinciale vertegenwoordigers. "De conclusie dat het wel van zwak democratisch besef getuigt om van een kiezer te eisen dat hij een stem uitbrengt in strijd met zijn eigen voorkeur, overtuigde aanvankelijk ook mij.

Deze redenering doet echter aan de realiteit tekort. Dit vloeit voort uit het min of meer gelijkstellen van de kiezer bij Raads-, Staten- of Tweede Kamerverkiezingen met "de kiezer" van de Eerste Kamer. In werkelijkheid is de samenstelling van dit laatste college echter altijd in handen geweest van een min (Provinciale Staten) of meer (de Koning) selecte instelling. Mijns inziens moeten in die situatie alle mogelijkheden worden aangegrepen om méér mensen te betrekken bij zo'n "verkiezing". Eén daarvan is het democratiseren van een eerdere fase, die van de kandidaatstelling. Als er geen prikkel bestaat om via een campagne onder de statenleden kiesmannen de bekwaamheden en meningen van een kandidaat-senator te laten aan het licht komen, dan kan een kandidaatstellingscampagne hiertoe toch nog bijdragen.

De PSP heeft in zijn huishoudelijk reglement een regeling getroffen die een eind in die richting gaat. Afz. dragen voor; partijbestuur en partijraad stellen een ontwerp-groslijst op, die op een referendumbiljet wordt toegezonden aan ieder partijlid. De nummering op de teruggezonden biljetten beslist over de volgorde van de definitieve kandidatenlijst. Van de 4400 leden van de PSP stuurden er 1200 hun biljet terug. Zij veroorzaakten een kleine verschuiving in de lijst: de eerste 5 plaatsen bleven bezet zoals voorgesteld, maar de heer Noordewier zakte van de 6e naar de 7e plaats

Welligt is deze procedure te verbeteren, zodat de invloed van echte kiezers op de samenstelling van de Eerste Kamer nog groter wordt. D'66 zou zowel bij de Statenverkiezingen 1970 als bij de Tweede Kamerverkiezing 1971 zijn kandidaat Eerste Kamerleden aan de campagne kunnen laten meedoen alsof ook zij van de volksgunst afhankelijk zijn. In verband met de Grondwetsherziening zal waarschijnlijk ook de Eerste Kamer in 1971 worden ontbonden zodat D'66 niet hoeft te wachten tot 1972 om daar door te dringen. Ook bij de opstelling van de kandidatenlijst zal D'66 dan de ruim mogelijk invloed moeten geven aan leden en misschien sympathisanten. Het lijkt me niet juist om de keuze van een klein groepje Statenleden dan uiteindelijk weer voorrang te geven boven de keuze van een toch altijd grotere groep deelnemers aan een referendum.

Nu het tweede deel uit het betoog van V.d. B., waarin hij de linksen steriel dogmatisme (mijn woorden) verwijt. Het viel me op dat hij hun idealen daarbij niet verwerpt, maar slechts de onhandigheid van hun eerlijkheid. Hij acht wel een nieuwe maatschappij nodig, maar wil daar- en nogal te veel schelden op het oude (zijn woorden). Mijns inziens is het echter niet eerlijk tegenover de kiezer om hem mee te lokken één stap vooruit, omdat hij nu eenmaal niet verder kan zien, terwijl D'66 wel degelijk verder wil en bijvoorbeeld een links ideaal als een betere inkomensverdeling in het diepst van de gedachten huldigt.

Zo zijn er in Nederland nu 2 bronnen van onduidelijkheid in de politiek: partijen die links zijn maar zich niet zo durven noemen en partijen die (in meerderheid rechts zijn) maar zich in woord en geschrift een links image aanmeten. Overigens krijgt het criterium duidelijkheid tegenwoordig te veel aandacht ten koste van b.v. resultaten. Voorzover ieder mens zich zelf bedriegt, draagt hij een portie onduidelijkheid mee die hem misschien wel van de rest der natuur onderscheidt. Het zou wonderlijk zijn als dit in de politiek of bij v.d. Burg anders zou liggen.

NASCHRIFT

De kritiek van De Beaufort biedt mij een mooie gelegenheid enkele punten van mijn betoog te verduidelijken, op het gevaar af dat de lezer zal opmerken: "Waarom het dan niet ineens duidelijk gezegd?"

Ik ben het uiteraard geheel met De B. eens dat zowel bij de candidaatsstelling als bij de verkiezing van leden van vertegenwoordigende colleges zoveel mogelijk mensen moeten worden betrokken. Het systeem van een getrappt gekozen Eerste Kamer verwerp ik dan ook met hem. Maar we zitten er nu mee. Bovendien zitten we met de grondwettelijk vastgelegde verplichting dat de volksvertegenwoordigers handelen zonder last of ruggespraak. (Ik zou dit principe niet zonder meer over boord willen gooien). Zo lang deze regels gelden kan een partij niet aan zijn Statenleden voorschrijven wie zij moeten kiezen. Hoogstens kan die partij een aanbeveling doen. Het zou ook ongewenst zijn als het anders was, want dat zou betekenen dat de leden van de Eerste Kamer niet eens meer werden gekozen door mensen die tenminste nog door de kiezers daartoe zijn aangewezen, maar door een club partijleden. Op gezag van De Beaufort en van anderen wil ik graag aannemen dat het de PSP daarbij veel democratischer toegaat dan in de meeste andere partijen. Mijn bezwaar is echter van algemene aard en niet speciaal tegen de PSP gericht. We zouden uit alle narigheid zijn als het systeem van getrapte verkiezingen werd afgeschaft.

Het tweede deel van mijn betoog - over de "linksen" - betrof een veel fundamentele zaak, n.l. de presentatie van zijn ideeën bij degenen die men wil overtuigen. Ik heb op geen enkele wijze beweerd, zoals De B. suggereert, dat de kiezer één stap vooruit gelokt moet worden, terwijl D'66 dan nog tien andere, geheime stappen in petto zou moeten houden. Ik zou dit even verwerpelijk vinden als De B. Waar het mij om ging was dat je je ideeën, net als een stuk zeep, goed moet verpakken. Wie - on het voorbeeld van De B. te gebruiken - streeft naar een betere inkomensverdeling, moet zich om te beginnen realiseren dat vooralsnog een meerderheid van het Nederlandse volk hier anders over denkt, dan wel dit punt niet beslissend vindt bij de stembepaling. Het probleem is dan hoe in de toekomst wel een meerderheid voor die andere inkomensverdeling te krijgen. Mijn hele verhaal kwam er gewoon op neer dat je, als je op pad

gaat om anderen hiervan te overtuigen, niet in het "linkse" Manchester pak moet verschijnen, maar in het zo'n colbert als degene die overtuigd moet worden. In het tegenovergestelde geval loop je het risico dat je ideeën niet aanvaard of zelfs fel bestreden worden, alleen vanwege je pak. Ik vind dat gewoon zonde van het idee.

We kunnen de kledingsymboliek nu wel verder laten rusten, want het gaat natuurlijk om het geheel van uiterlijke gedragingen en van presentatie. Kennelijk voor een groot aantal "linksen" vond ik nu juist, dat ze je de indruk geven de handel in gedragspatronen belangrijker te vinden dan de handel in denkbeelden en opvattingen. Een typisch kenmerk van de orthodoxie. De in-groep onderscheidt zich van de out-groep door een bepaald gedragspatroon, maar maakt zich daarmee gelijktijdig onaanvaardbaar voor de out-groep. Omdat D'66 deze sfeer en mentaliteit (bijna) niet kent, kan deze partij erop rekenen in de toekomst nog veel te bereiken.

ARvCB

WAT DOEN WE MET EEN MINIMUMPROGRAMMA

door J. van Wilgenburg

In een minimumprogramma worden eisen gesteld, waaraan voldaan móét worden door een coalitie, waaraan de partij gaat deelnemen. Nu is het al jaren gebruikelijk, dat partijen - binnenkamers en ná de verkiezingen - eisen stellen. De enige "vernieuwing" zou zijn, dat het minimumprogramma vóór de verkiezingen en in het openbaar wordt vastgesteld. Tot nu toe is het zo geweest, dat de partijen zoveel mogelijk punten uit hun partijprogramma in het regeringsprogramma trachten te wurmen. Niet alleen dat ze essentiële punten uit hun partijprogramma, waarvan ze hun kiezers hadden verzekerd ze uit te zullen voeren, in de ijskast (moeten) zetten. Dit vanwege een negatieve eis - dat is de eis, een programma van een andere coalitiepartij voorlopig niet uit te voeren - en omdat er anders geen meerderheidscoalitie kan komen en het land dan dus (!?) onbestuurbaar wordt. Maar ook worden punten uit hun programma, waarvan niet zeker is, dat een meerderheid in ons volk er achter staat (met laatstgenoemd argument als chantagemiddel) in het regeringsprogramma opgenomen. Het gevaar bestaat, dat er nu verder geen vernieuwing zal plaats vinden. In meerdere ontwerpen voor ons minimumprogramma wordt voorgesteld om punten, die in ons partijprogramma staan (misschien zelfs punten die er niet in staan), op te nemen. Het gevolg is, dat getracht zal worden, ons minimumprogramma - met bovengenoemde chantagemiddel als argument - in het regeringsprogramma opgenomen te krijgen. Men hoort nu al: "Als de andere partijen weigeren onze eisen te accepteren en beweren, dat wij het land onbestuurbaar maken, zijn ze zelf schuldig". Dat is juist; maar zijn wij dan niet medeschuldig? Het zij so. Maar het gevolg zal zijn, dat er na de verkiezingen niets veranderd is.

Als een regeringspartij - of een groep leden van een regeringsfractie - ten aanzien van een punt uit het regeringsprogramma (plotseling of geleidelijk) van mening verandert, doordat ze meent, dat ze zich vergist heeft of doordat de voorgestelde oplossingsmethoden door veranderde om-

standigheden volkomen achterhaald zijn, dan is er wel een andere regeringspartij, die onverkort aan het regeringsprogramma wil vasthouden. En dan krijgen we tonclen, zoals onlangs bij de behandeling van de loonwet. De regering vertelt, dat ze als haar voorstel wordt verworpen, weg zal gaan of het parlement zal ontbinden. En de kamerleden (ook die van de zogenaamde oppositie) "weten wel, dat er dan na verkiezingen waarschijnlijk geen meerderheidskoalitie uit de bus kan komen en dat dus (?!) het land onbestuurbaar wordt".

Het stellen van eisen bij kabinetsformaties veroorzaakt later moeilijkheden en is daarom onjuist. Tevens is de relatie regering - parlement onzuiver.

Alle veranderingen, die worden voorgesteld, willen hier en daar wat sleutelen aan het huidige parlementaire systeem. Daarmee wordt het wel iets beter, maar het systeem blijft fout. Het moet volledig verdwijnen. Maar is er wel een alternatief? Laten we eens nagaan, welke mogelijkheden er theoretisch zijn. Daarbij blijken er twee uitersten te bestaan:

A. Het volk kiest een premier (en daarmee een regering). Deze krijgt alle zeggenschap. Het (eveneens gekozen) parlement mag de regering wel op de vingers kijken en correcties voorstellen, maar de regering stelt tenslotte vast, wat er moet gebeuren.

B. Het volk kiest een parlement. Dit parlement krijgt alle zeggenschap. Het kiest een aantal mensen uit zijn midden (of van buiten). Deze mensen vormen een regering (is het dagelijks bestuur van het parlement). De regering doet voorstellen en handelt uit naam van het parlement. Het parlement bespreekt de voorstellen en bepaalt tenslotte wat er gebeuren moet; bovendien wordt de regering op de vingers getikt, als het parlement vindt, dat ze onjuist handelt.

In de huidige situatie strijden regering en parlement om de hegenomie. Het politieke bestel kbaakt in zijn voegen. De situatie zal zodanig gewijzigd moeten worden, dat conflicten vanzelf opgelost worden (doordat de meerderheid, die de macht heeft, de gekozen oplossing aanvaardt). Ik ben van mening, dat we in de buurt van uiterste B moeten komen. Een nadeel zou kunnen zijn, dat niemand meer minister zou willen worden. Ik veronderstel echter, dat de deskundigen, die nu weigeren mee te doen, "vanwege het gekonkel" in het parlement, zullen komen opdraven. Dit is een aardige theorie, maar deze zal in praktijk moeten worden gebracht met behulp van ons minimumprogramma. Ik ben van mening, dat in het minimumprogramma géén eisen mogen worden gesteld. Wel mogen er punten in vermeld worden, waar minstens 50% van de regering (regeringspartijen) achter zal moeten staan. Vooreopgesteld zij echter, dat het parlement na discussie (ook over de veranderde omstandigheden) altijd het laatste woord moet hebben.

Om de relatie regering-parlement radikaal te wijzigen acht ik het echter wel geoorloofd het minimumprogramma als chantagemiddel te gebruiken, nádat wij het eens geworden zijn over de meest gewenste alternatieve relatie regering-parlement. In de ideale parlementaire situatie zullen de kamerleden (op een democratische wijze; natuurlijk) moeten zorgen, dat de juiste beslissing wordt genomen. Zolang deze ideale parlementaire situatie (nog) ontbreekt, zal toch aan bevestigende eis moeten worden voldaan, teneinde zo snel mogelijk de chantagemethoden tijdens conflictsituaties in het parlement uit te bannen.

Als de kamerleden van de situatie willen "profiteren", door de regering konstant te hinderen met tegenstemmen, dan zijn zij verantwoordelijk voor de onbestuurbaarheid van ons land op dat moment. Bij verkiezingen zal het volk zich dan wreken.

Na verloop van enige tijd zal geleidelijk een enigszins ideaal-demokratische situatie ontstaan. De punten die wij op democratische wijze verwezenlijkt willen zien, worden dan vanzelf aangenomen óf zullen niet haalbaar blijken te zijn. U moet ervan overtuigd zijn, dat het langzaam zal gaan. Wij zijn het er zo langzamerhand wel overeens, dat we door een parlementair dieptepunt heen zullen moeten. Hoe langer we radikale veranderingen uitstellen, hoe dieper dit punt zal liggen. Elke eerste verbetering schijnt een verslechtering.

Dit is mijn voorstel:

"Democraten '66 zullen slechts dan aan een regering (mag zelfs een minderheidsregering zijn) deelnemen, als alle ministers bij hun ambtsaanvaarding schriftelijk of mondeling in het openbaar verklaren, dat ze, als er een voorstel van hen verwerpen wordt, de wil van de kamer zonder meer zullen uitvoeren, óf dat ze vóór de stemming - waarvan ze een negatief resultaat verwachten - zullen mededelen, dat ze tegen een negatieve uitslag zijn en lazen vóór de stemming aftreden. Tevens zal elk voorstel, waar een belangrijke minderheid binnen de regerings (partijen) tegen is, altijd vergezeld moeten gaan van één of meerdere minderheidsalternatieven".

Zou er dan geen enkele kandidaatminister meer te vinden zijn? Ik geloof er niets van.

UTRECHT EN ZUID-HOLLAND KOPLOPPERS?

Als lid van D'66, op dit moment tevens hoofdbestuurslid met als verzorgingsgebied de regio Gelderland, lees ik altijd met plezier en instemming Peperbek.

Ik moet evenwel mijn instemming onthouden aan de eerste alinea van een artikeltje, dat onder de hierbovenstaande titel verscheen in de Peperbek van oktober j.l..... Ik moest onwillekeurig denken aan de titel van een uitgave van de Rijksoorddienst voor het Nationale Plan uit 1956, onder de veelzeggende titel: Het Westen en overig Nederland.

Hier volgt een bericht uit een van de wingewesten, Gelderland!

Reeds op 16 april hebben de Gelderse leden van D'66 in een bewogen bijeenkomst besloten tot deelneming aan de verkiezingen voor de provinciale staten.

Dit besluit heeft andere activiteiten tot gevolg gehad. Een provinciaal program werd opgesteld, dat op 16 september in regionaal verband in eerste aanleg werd behandeld, welke behandeling op 13 oktober werd afgesloten.

Intusschen draait het trainingsprogram van de 19 kandidaten voor de Provinciale staten op volle toeren. In vijf avondvergaderingen en gedurende drie zaterdagdagen wordt een stapprogram vóór en dóór alle kandidaten afgevoerd, met als startdag 29 september 1969!

Het oude hertogdom Gelre is dus duidelijk koploper, met het graafschap Holland en het bisdom Utrecht als goede tweeden, ex aequo.

Babberich, oktober 1969

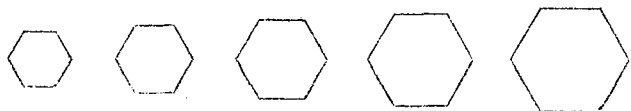
Frits de Nerée

Mede namens de graaf van Holland en de bisschop van Utrecht bieden wij de hertog van Gelre en zijn onderdanen nederig onze excuses aan.

Redactie Peperbek

SUGGESTIES VOOR EEN BRAVE HENDRIK

- x "Ik wist niet dat ik door het tonen van mijn diplomatenpas een andere behandeling zou krijgen."
- x "Bestaan er dan twee soorten passen?"
- x "De volgende dag zag ik toch Witteveen. Ik kon hem dan ineens zelf het geld ter hand stellen."
- x "Ik heb toch direct gezegd wie en wat ik was. Nou dan. Ik had ook een valse naam kunnen opgeven".
- x "Ze moeten toch aan mijn gezicht kunnen zien dat ze met een fatsoenlijk iemand te doen hebben."
- x "Ik kom de laatste tijd wat terug van mijn standpunt dat de ambtenaren altijd zo correct optreden."
- x "De oppositie blaast de zaak weer geweldig op."
- x "Iedereen maakt wel eens een fout. Ik heb trouwens geen fout gemaakt."
- x "Natuurlijk moet niet iedereen het doen. Dan zou het een troep worden."
- x "We zullen ook tegenover de voorlichtingsmedia een hardere lijn moeten gaan volgen."

C O N C E P T

VAN EEN MINIMUMPROGRAM

Hieronder treft u dan eindelijk een eerste concept aan van het vorig seizoen reeds aangekondigde Peperbek-minimumprogramma. De vorm waarin dit gepubliceerd wordt, vereist wel enige toelichting.

Het concept bevat 6 punten, waarvan het eerste weinig verandering meer zal ondergaan en de primaire voorwaarde voor "verder praten" omschrijft. Wij zijn namelijk van mening dat over de positie van het te vormen kabinet overeenstemming moet bestaan voordat er over een program gepraat kan worden.

De punten 2 tot en met 6 zullen nog verandering ondergaan. De opzet is n.l. om de thans nog in twee woorden weergegeven "hoofddonderwerpen" uit te werken tot niet al te neutrale volzinnen die tezamen het eigenlijke minimumprogramma zullen vormen. De daaronder achter streepjes weergegeven politieke desiderata zullen in onze opzet de D'66-inbreng vormen in de discussie over de concretisering van het minimumprogramma als dit eenmaal door de partners geaccepteerd is.

Deze punten geven dus de richting aan waarin wij ons de concretisering van de minimumeisen hadden voorgesteld, zonder deze concretisering daarop precies vast te leggen. De gedachtengang is daarbij geweest dat als het resultaat van de concretisering te veel afwijkt van de door ons aangegeven richting (n.a.w. als het minimumprogram zelf onvoldoende onderscheidend blijkt te zijn geweest) D'66 zich alsnog terug trekt. Dit moet uiteraard wel van te voren worden aangekondigd.

1. "ZAKEN"-KABINET

- ⊗ tussen regering en parlement mogen geen afspraken bestaan §
- ⊗ de regering treed niet automatisch af bij verwerping van wetsontwerpen of andere regeringsvoorstellen §
- ⊗ indien de regering tot aftreden besluit, zal tevens de Tweede Kamer worden ontboden § Δ

2. DEMOCRATISERING STAATSINRICHTING

- ⊗ versterking band kiezer-gekozenen
b.v. door invoering van een personenstelsel §
- ⊗ verproting van de invloed van de kiezer op de regeringsformatie
b.v. door verkiezing van de minister-president of de formateur §
- ⊗ grotere openbaarheid van het bestuur Δ §

3. VOLWAARDIG BURGERSCHAP

- ⊖ verruimde deelneming aan maatschappelijk leven §
b.v. door meer medezeggenschap
- ⊖ geen bevoegding via technocratische deskundigheid of censuur §
(filmkeuring, wetgeving inzake pornografie en abortus)
- ⊖ opheffing discriminatie werkende vrouw §
- ⊖ vergroting bestedingsvrijheid
O.a. door sociale uitkeringen niet via subsidies doch via inkomens- §
verhoging

4. VERNIEUWING ONDERWIJS

- ⊖ aanpassing van het onderwijs aan de nieuwe eisen van de maatschappij §
- ⊖ opvoeding tot zelfstandigheid en eigen oordeelsvorming §
- ⊖ grotere participatie van alle belanghebbenden in bestuur van het on- § Δ
derwijs
- ⊖ recht op scholing en herscholing §

5. EFFICIËNT BESTUUR

- ⊖ afstoten van overbodig geworden overheidstaken X
- ⊖ verhoogde doelmatigheid van het overheidsapparaat §
- ⊖ de kosten van overheidsdiensten moeten, waar mogelijk, meer ten X
laste van de gebruikers ervan komen

6. ACTIEVE WELZIJNSPOLITIEK

- ⊖ daadwerkelijke bestrijding van de inflatie, o.a. via belasting en X
geldpoliiek
- ⊖ maatregelen tot doorstroming bij de huisvesting § Δ
- ⊖ welzijnsvergroting gaat, waar nodig, boven welvaartsvergroting. § Δ

d66

GESPREK TUSSEN LEDEN VAN HET L.D.C. (Liberaal Democratisch Centrum),
de PvdA en D'66 op 22 oktober 1969, Adriën Moonenweg 17, Den Haag.

Aanwezig: Jansz; Eling Vos; Dewel (L.D.C.); Goedhart; Commandeur (PvdA)
De Leede; Groot; Van Donk; Gorter (D'66)

Verslag van de bespreking.

Het onderwerp van deze bespreking (aangekondigd in Peperbek van oktober 1969) was inkomens- en vermogensverdeling.

Goedhart wijst op de ontwerp-resolutie van het partijbestuur van de PvdA van maart 1969, die overigens nog niet is behandeld in het laatste partijcongres. Dit ontwerp formuleert een aantal concrete maatregelen ter bestrijding van inkomensverschillen voor zover deze het gevolg zijn van ongelijke kansen op toegang tot verschillende beroepen, van ongelijk verdeelde economische macht en van ongelijkheid in vermogen.

Goedhart zou verder willen gaan dan deze ontwerp-resolutie en meent dat de voorgestelde maatregelen de inkomensverdeling slechts weinig verbeteren omdat zij de inkomensverdeling tot stand komend door de werking van economische factoren in wezen niet aantasten. Spreker zou willen uitgaan van een gevoel van rechtvaardigheid dat bij hem de vorm heeft van het gelijkheidsbeginsel: in beginsel zou iedereen voor een gelijke inzet bij het werk een gelijke beloning moeten ontvangen. Verder zouden inkomensverschillen slechts rechtvaardig zijn voor zover ze nodig zijn om de mensen te prikkelen een zo goed mogelijke prestatie te leveren. Dit ideaal zou benaderd kunnen worden door alle beroepen in een inkomensschaal onder te brengen.

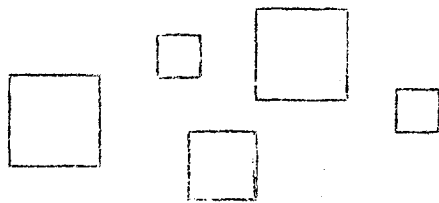
De Leede voelt voor "inzet" als inkomensmaatstaf, maar zou het behoeft element als bodemsalaris willen invoeren.

Jansz zou daarbij de maatstaf "maatschappelijke verantwoordelijkheid" in aanmerking willen nemen en wel niet slechts als prikkel voor te verrichten arbeid, maar ook als beloning voor verricht werk. Deze maatstaf gaat niet uit van een principiële gelijkheid in inkomens.

Van Donk en Gorter menen dat de vorengenoemde criteria onmeetbaar zijn. Zij zien als maatstaven voor inkomensbepaling slechts mogelijk het spel van vraag en aanbod, waarin de morele of maatschappelijke verdiensten en nut nu eenmaal niet volledig tot uitdrukking komen. Dit spel ware te corrigeren door sociale overwegingen die soms een positieve en soms een negatieve economische werking kunnen hebben.

Na verdere verdieping van de discussie wordt besloten het onderwerp af te ronden door concrete conclusies op de volgende bijeenkomst op 10 dec. a.s. Adriën Moonenweg 17, tel. 542185.

GORTER

TIPS VOOR DE VACANTIE

- "Ik dacht dat er maar 200 sigaretten in die 25 pakjes zaten."
- "Ik dacht dat 500 sigaretten vrij waren."
- "Ik wist niet dat Baarle-Hertog in België lag."
- "Ik had nog 2000 frank over en wist niet wat ik er anders mee zou kunnen doen."
- "Ik kon in die kruidenierszaak niet anders dan sigaretten krijgen."
- "Zelf rook ik geen sigaretten. Ik wilde ze dan ook weggoien."
- "Ik dacht dat ze van chocola waren."
- "Ik begrijp zelf niet goed, hoe ik ineens in Baarle-Hertog terecht kwam."
- "Hoewel ik in Spanje geweest was, vond ik ineens Belgisch geld in mijn zak."
- "Ik dacht dat er tussen België en Nederland geen douane meer was."
- "Ik kan me niet herinneren in Baarle-Hertog geweest te zijn."
- "Het is me niet opgevallen dat ze me in die winkel sigaretten gaven."
- "De grens is bijzonder slecht aangegeven."
- "Omdat ik zelf geen sigaretten rook, wist ik niet dat er accijns op was."
- "Sigaretten zijn slecht voor de gezondheid. Daarom ben ik bezig overal de voorraad op te kopen."

peperbek

POLITIEK
MAANDBLAD

3e Jaargang, nummer 4

DECEMBER 1969

68

HEE EINDE VAN HET KABINET DE JONG

OF: DOE MEE MET DE GROTE KABINETSTOTO

Dit is geen grappig stukje over de kansen van het Kabinet de Jong. Het is een uitnodiging aan u om mee te spelen. De weddenschap betreft het einde van het Kabinet de Jong; de inzet is een storting van f 25,- in het verkiezingsfonds voor de eerstvolgende Kamerverkiezingen, te doen door de verliezers. Gebleken is dat er zeer verschillend geoordeeld wordt over de levenskansen van het Kabinet de Jong. Dat bleek bij de geen alternatief-wel alternatief discussies bij de algemene beschouwingen; het blijkt ook telkens weer bij de zeer particuliere beschouwingen waarin elke D'66-bijeenkomst, groot of klein, na verloop van tijd toch onvermijdelijk uitloopt.

Op een van die bijeenkomsten, en precies te zijn een bijeenkomst van de coördinatiecommissie van de provinciale werkgroep, bleken onder de aanwezige vijf leden de meningen twee tegen drie verdeeld over de vraag of het Kabinet de Jong wel of niet zijn volledige vier jaar uit zou pitten. De uitroep "weddendaan" klinkt al snel en besloten werd de fondsverming binnen D'66 langs nog weer een andere weg te stimuleren.

IEDEREEN HAN HELDEN!

Als u gelooft dat het Kabinet de Jong vóór 1 januari 1971 zal vallen, dan geeft u uw naam op, met de mededeling dat u in een vervroegde val gelooft, aan A.R. van den Burg, Sportlaan 190, Den Haag.

Beet u daarentegen van mening dat het Kabinet de Jong zijn tijd uit zal dienen, althans niet voor 1-1-'71 zal vallen, dan geeft u uw naam, onder mededeling van die overtuiging, op aan F.C.M. van Leeuwen, Alkenoord 147, Capelle a/d IJssel. Alle verliezers zullen t.z.t. aan hun betalingsverplichting worden herinnerd;

dit laatste zal de taak van de winnaars zijn.

Deelnemers tot nu toe (stand wordt maandelijks bijgehouden in dit blad)

Kabinet valt vóór 1-1-'71:

A.R. van den Burg, Den Haag

D. Bark, Den Haag

G. 't Hart, Delft

Kabinet valt niet vóór 1-1-'71:

F.C.M. van Leeuwen, Capelle a/d IJssel

Th.H. Putman, Bergschenhoek

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en afdelingen van Democraten '66 in Zuidholland.

Directie: J. Reezink

Administratie: Mevr. Th.M. Reezink, Winkelpoort 14, Den Haag, tel. 070 667449

Postrekening: 707600 t.n.v. Penningsmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark (C), A.R. v.d. Burg (H), A.C.A. Bak (F), A.C. de Goederen (X), H.F.A.R. Gorter (J), W.C. Olyslagers (?), F.W.E. Vink (8)

Redactieadres: Sportlaan 190, Den Haag, tel. 070 354100

Abonnementen: Per jaar (11 nummers) : leden van D'66 f 7,50
niet-leden f 9,--
losse nummers f 1,--

Koop voor het volgende nummer jaarwéér vóór 15 december bij de redactie.

Diplomatieke onschendbaarheid

(%) De Nederlander die zich aan een verkeersongeluk in Engeland te hebben veroorzaakt beriep op zijn diplomatieke onschendbaarheid, was natuurlijk helemaal fout. Die onschendbaarheid is niet voor zulke zaken ingesteld. In een rechtsstaat behoort ook een diplomaat zich te onderwerpen aan normale juridische procedures, zolang het om zaken gaat die niets met diplomatie te maken hebben.

Veel erger is dat het ministerie van buitenlandse zaken getracht heeft de zaak goed te praten, door te wijzen op het gebruik in dese. Op een onoirbaar gebruik mag men zich niet beroepen. Het dient zo snel mogelijk te worden afgeschaft.

(§) De diplomatieke n.g. immuniteiten en privileges hebben de bedoeling dat een persoon met diplomatieke status die zijn land vertegenwoordigt bij en op het gebied van een andere staat, zijn zaak onder alle omstandigheden ongehinderd moet kunnen vervullen en door de gaststaat niet kan onderworpen worden aan uit diens soevereine macht voortspuitende optreden. Er is een tendens deze voorrechten juist ten aanzien van verkeersvoorschriften in te perken.

Heinemann

(%) Als de lezer dit eader open krijgt, is het startsbezoek van Heinemann alweer achter de rug. Op het eerste gezicht nauwelijks een politieke gebeurtenis. Voor ons toch wel. Duitsland is in het algemeen niet erg gelukkig geweest met zijn presidenten en ministers. Dat heeft het lan met Nederland gemeen. Wij kennen de bekwaamheden van Heinemann niet. Wij weten alleen van horen zeggen dat hij een door en door fatsoenlijk man is. Dit is voor ons al zo veel, dat we in de rest al bijna niet meer geïnteresseerd zijn.

VERKIEZINGSFONDS PROVINCIE ZUID-HOLLAND

Stand per 12 november 1969: f 620, 65.

Dit financiële vuistje vormt op zich nog geen electorale bedreiging.

Dringende oproep: stort uw bijdrage op giro

1804666

ten name van "Penningmeester D'56, Provincie Zuid-Holland, Den Haag" onder vermedling van "Verkiezingsfonds P3".

INGEZONDEN

Waarde van der Burg,

Verzoekt onderstaande mededeling in volgende nummer Pevortek te plaatsen (tevens ter kwittisering van het kinderrechtige gedeel in jullie laatste nummer). Van Montfoort.

"Door een tijdelijk makelaar van de grafische installatie van de schrijver is in het artikel "Moraal en volkrecht" in de oktober-Peponbek een zin weggevallen. Het had verrekken op de Nederlandse regel dient geboden te worden. Waaron mag een minister niet betragt worden op di vertrouwelijkheid in iedere Nederlander smokkel als een recht op het bezit van?"

HET HOOFDBESTUUR

(%) Eerstiaangr moesten er op het congres in Amsterdam een aantal nieuwe leden voor het hoofdbestuur worden gekozen. Zoveel zelfs dat van een nieuw bestuur kan worden gesproken. Een goede gelegenheid dus voor een terugblik op het afgelopen jaar.

Door het zittende bestuur is ongetwijfeld hard gewerkt om interne orde op zaken te stellen. Dit was hard nodig, want het dreigde hier en daar een chaos te worden. Wij zijn de leden van het bestuur dankbaar voor het vele, lang niet altijd plezierige werk dat zij hebben verricht. Het hoofdbestuur als politieke leiding van de partij heeft echter gefaald. Er is weinig en niet altijd op de noodzakelijke tijdstippen naar buiten opgetreden, er is weinig contact met de leden gezocht, de leden zijn niet tot daden gestimuleerd, er is nauwelijks leiding gegeven aan de politieke meningsvorming binnen de partij. De verantwoording in de Democraat van november/december was eigenlijk het eerste duidelijke levensteken buiten de kring van functionarissen en aanverwanten. Misschien vergissen we ons en is de post toevallig onze deur gepasseerd, of zijn we toevallig niet op de toch aangekondigde bijeenkomsten geweest, waar het voltallige bestuur uitvoerig van gedachten heeft gewisseld met de leden over het te voeren beleid. Maar dan heeft dit bestuur zijn zaken toch wel erg slecht gepresenteerd.

Veel griezeliger is het dat zich binnen de partij een duidelijke "in"-groep schijnt te vormen, zonder dat daar krachtig tegen wordt opgetreden. Allerlei zaken van politiek belang worden besproken met een vast stelletje mensen en soms is er zelfs een enkele persoon die over een bepaald onderwerp de dienst uitmaakt. Er is het laatste jaar en waarschijnlijk nog veel langer niets gedaan om de leden te animeren om tot werkgroepen toe te treden of om zelf nieuwe te vormen. Integendeel, een lid van een werkgroep klaagde erover dat in zijn groep ook een aantal niet-vakmensen wilden meepraten. Dat hield de zaak maar op. Het in het begin zo luid bezongen panel (de z.g.n. steekproefgroep) is na één gebrekkig opgezette poging nooit doorgezet.

Het is bitter dit alles te moeten zeggen, maar we doen het in de hoop dat een komend bestuur aan deze zo essentiële zaken wat meer aandacht zal besteden. We doen het ook in de hoop dat de leden zich bij hun stembepaling vooral zullen laten leiden door het antwoord op twee vragen:

1. Welke politieke inzichten en opvattingen leven er bij de kandidaten?
2. In welke mate zijn ze bereid zich gedurende hun hele zittingsperiode in te zetten voor het betrekken van een zo breed mogelijke groep bij de politieke meningsvorming?

EEN ANDER UITLEGGINGSPUNT; EEN ANDER MINIMUMPROGRAMMA

door N.J. van der Poel

De redactie van Peperbelt heeft de moed gehad in het vorige nummer haar minimumprogramma te publiceren. Zij vraagt om reacties en het ligt voor de hand om dan eerst eens na te gaan of dit minimumprogramma kan worden gevoegd aan het politieke programma voor D'66.

Dit blijkt geen eenvoudige zaak te zijn. Het politieke programma omvat een overstelpende hoeveelheid van onderwerpen: hoe moet daaruit een keus worden gemaakt?

Er is dus een ander hulpmiddel nodig om verder te komen. En dat hulpmiddel is er, dank zij de huidige mode om over alles en nog wat enquêtes te houden. Zo weten we sinds enige weken, dat 55% van de kiezers voorstander is van rechtstreekse verkiezing van de minister-president.

Een dergelijke uitspraak zou de vijf grote politieke partijen aan het denken moeten zetten. Maar het is typerend voor de heersende politieke malaise, dat aan zo'n belangrijk gegeven in die partijen en in de met hen verwante pers nauwelijks enige aandacht wordt geschonken. Zij blijven onverstoort voortknutselen aan hun monistische stelsels, terwijl de meerderheid van de kiezers kennelijk een geheel andere kant uit wil. Een beter bewijs dat de kiezers vrijwel geen invloed kunnen uitoefenen op het doen en laten van de "grote vijf" is er niet.

Andere weg

Onnodig te zeggen, dat D'66 een geheel andere weg zal dienen te bewandelen. De mening van de kiezers moet bij ons ongehinderd "naar boven" doorstromen en dus ook duidelijk tot uitdrukking komen in het minimumprogramma. In dat programma zal "rechtstreekse verkiezing van de minister-president" dan ook als eerste punt behoren te worden opgenomen. En hierover mag met eventuele coalitiegenoten niet worden gemarchandeerd.

Er zijn meer zaken die de kiezers hoog zitten. Een andere recente enquête, die speciaal werd gehouden om na te gaan aan welke urgente problemen men de meeste prioriteit wenste te verlenen, leverde als resultaat op dat de nog steeds heersende woningnood de kiezers het zwaarst op de maag ligt. Daarom kan niet worden volstaan met in het minimumprogramma uitsluitend het punt "doorstroming" op te nemen (wie is daar eigenlijk tegen?). Kort en goed zal moeten worden gesteld, dat in de zittingsperiode van het kabinet de woningnood zal worden opgeheven. Dit betekent misschien uitstel van andere dringende zaken, maar als je in aanmerking neemt dat van alle ontwikkelde landen alleen Frankrijk een grotere woningnood kent dan Nederland, is het standpunt van de kiezers volkomen gerechtvaardigd.

Over de belastingdruk zijn de kiezers volgens dezelfde enquête ook niet te spreken. Nu is dit een uiterst moeilijke zaak om van tevoren iets over vast te leggen. Tijdens een kabinetsperiode kan zich immers een onverwachte ontwikkeling voordoen, waardoor belastingverhoging niet kan worden vermeden. Wil men de kiezers recht doen dan zal er toch zoveel mogelijk naar moeten worden gestreefd om zonder essentiële collectieve voorzieningen aan te tasten, de belastingdruk te verlagen ¹⁾ en, als dat niet mogelijk blijkt te zijn, de verhoging beperkt te houden. In ieder geval zal er in het minimumprogramma iets over dit belangrijke onderdeel van het regeringsbeleid dienen te worden opgenomen.

Vanaf de basis

Een aantal andere D'66-"items" als het districtenstelsel, de burgermeestersbenoemingen en de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd zijn voor zover mij bekend nog geen onderwerp van enquêtes geweest. Het verdient aanbeveling om, als geen enkele opinieonderzoeker deze onderwerpen uit eigen beweging ter hand neemt, zelf hierover (en over andere essentiële zaken) eens te enquêteren of te laten enquêteren. Op die manier kom je dan tot een minimumprogramma dat vanaf de basis is opgebouwd en dat geen vage wensen bevat die voor vrijwel iedereen acceptabel zijn, maar een aantal concrete, voor elke kiezer begrijpelijke punten.

Het feit dat zo'n programma de meerderheid van de kiezers achter zich heeft, verleent het een waarde die ver uitgaat boven die van een suiver partij-minimumprogramma ²⁾. Wie dit "kiezers-minimumprogramma" afwijkt, wijkt niet alleen D'66 af, maar geeft daarmee te kennen weinig waarde te hechten aan het oordeel van de kiezers.

Dit programma zal tijdig vóór de verkiezingen moeten worden gepubliceerd. En dan naar rustig afwachten welke partij alhoede betuigt met ons programma. Alleen als we zo te werk gaan zal de beslissing en al dan niet in een

kabinet zitting te nemen, door de kiezers worden begrepen.

◊

Enige redactionele kanttekeningen (\$).

- 1) "de belastingdruk te verlagen....." Geldt deze wens voor alle belastingen en ten behoeve van alle belastingklassen?
 - 2) "Het feit dat zo'n programma de meerderheid ter kiezers achter zich heeft, verleent het een waarde die ver uitgaat boven die van een zuiver partij-minimumprogram."
- D'66 heeft zijn eerste aanhangers verzameld door het Appel. Die aanhangers hebben de partij formeel opgericht" en het eerste program ontworpen, waarop nog altijd wordt doorgebouwd. Is D'66 daarmee in beginsel een partij van alle kiezers geworden (of desnoede van de meerderheid), of richt D'66 zich uitsluitend tot de groep kiezers, meerderheid of niet, die bereid zijn of worden haar beginselen te volgen en deze te helpen uitbouwen, zij het eventueel ook door aanpassing daarvan aan gewijzigde omstandigheden?
- Te "vrezen" valt dat programpunten van D'66 die door de meerderheid der kiezers worden aanvaard door verschillende partijen zijn of zullen worden aangehangen en dat die punten daarom niet meer speciaal ten behoeve van D'66 op de stemkeuze der kiezers zullen inwerken. Niettemin lijkt het denkbeeld enquêtes te houden onder de kiezers over verschillende voorkeurspunten van D'66 zeer aantrekkelijk, zij het eveneens zeer kostbaar. Anderszijds zit er iets demagogisch in het houden van, en iets grilligs in de antwoorden op zulke enquêtes, evenals bij het aanverwante volksreferendum. Zullen we eens een enquête houden over de wenselijkheid van ontwikkelingshulp? Liever niet! Blijkt slechts een (smallle) minderheid der kiezers bepaalde D'66-punten aan te hangen dan vormt de uitlag wel een zeer negatieve propaganda.....
- Al deze vragen raken te verhouding en wisselwerking tussen partijstaadpunten aan de ene kant en de meningen en de mogelijke beïnvloeding van het gehele kiezerscorps aan de andere kant. Ook D'66 kan zich niet aan deze problematiek onttrekken. Van democratie gesproken!

LEDENVERGADERING: NIET KLAPPEN VOOR HET "KLAPSTUK"

of: de uitgestelde democratisering van Den Haag.

Het "klapstuk". Aldus koningue voorzitter van Boetzelaer het voorstel aan, dat consequenties zou moeten gaan verbinden aan het eindeloze gepraat over punten voor het gemeenteraadsprogramma. En aangezien het zo vervelend is om je al te veel vast te leggen op de daden die je woorden moeten volgen, besloot onze ledenvergadering op 22 november j.l. ijlings over te gaan tot de aanschaf van een koelkast. Het "klapstuk" werd erin genept. De rust hersteld. De oude partijen nagevolgd. De commissie ter bestudering ingesteld.

Deelname D'66 aan B&W op "minimumpunten"

Aldus de titel van het 1ste punt verwerkt in Idee'66: het basisgemeenteprogram waarmee de afdeling Amsterdam + partijlozen wil gaan werken aan de komende gemeenteraads-verkiezingen. De inhoud van dit punt is komt precies overeen met de tekst van het boven als "klapstuk" aangeduid amendement. Het amendement, dat voor andere bestudering werd aangehouden. Bestudering die op mijn verzoek ook geventileerd door de raadswafractie. Wie ben ik nu op te nemen tegen het door Amsterdam in de arm genomen publiciteitsbureau? Daarom: hieronder de Amsterdamse tekst, die hoewel mij frappante overeenkomst vertoont met het "klapstuk", toch volkomen onafhankelijk hiervan is ontstaan.

"In het algemeen dient het college van burgemeesters en wethouders te worden samengesteld op basis van programmatische overeenstemming. Wat D'66 betreft: wij zullen alleen dan deelnemen als een aantal "minimumpunten" voor de komende vier jaar in het B&W-pakket worden opgenomen. Die "minimum-punten" zullen wij op een in januari te houden congres gezamenlijk vaststellen en reeds voor de verkiezingen publiceren".

De D'66-bestuurders, beangst over een program-punt dat de partij "buiten spel" zou zetten bij de komende verkiezingen, konden verlicht ademen. Ook de andere aanwezigen betrachtten de befaamde D'66 voorzichtigheid die er voor zorg draagt, dat wij een keurige klub blijven. Een klub die zich steeds op tijd door het systeem laat inkapselen "teneinde dat systeem om te buigen". Jammer, met zo'n sof program! Toegegeven: als men een constructieve bijdrage wil leveren aan het Nederlandse politieke bestel, dan moet men er een eind in meemaken. Maar er komen momenten waarop het eigen leven in gevaar gebracht moet worden (ontploffing?) terwille van de doelen die men bereiken wil. Er komen momenten waarop de lauw-lauw-houding overboord moet om plaats te maken voor de confrontatie-houding. De confrontatie-houding, die van der Burg demonstreerde, toen hij met gevaar voor eigen lidmaatschap te velde trok tegen de liberale volzinnen, prijkkende aan het begin van het Program.

Monisme. Dit verwijt aan het door mij voorgestane systeem wijs ik volledig van de hand. Zet in je minimumprogram:

"De wethouders treden niet automatisch af bij verwerping van hun voorstellen". Klaar is Herman.

Voordelen van opnemng "klapstuk" in gemeenteprogram;

- 1) De kiezer krijgt directe invloed op het program van het stadsbestuur;
- 2) In het stadsbestuur komen geen mensen met fundamenteel verschillende politieke visies. Hierdoor: grotere bestuurskracht.
- 3) Onze prioriteiten zijn duidelijk bepaald; met consequenties en al.

Nadelen van opnemng van het "klapstuk" in gemeenteprogram:

- 1e. Eén van de politieke hoofdstromingen komt niet in B&W;
- 2e. De kans dat D'66 in B&W komt is niet meer 99,99% maar 50%;
- 3e. Men zit vast aan de prioriteiten die de kiezer zijn vooraleed.

Tenslotte wijs ik erop, dat er andere systemen van "voorwaarden vooraf" denkbaar zijn. Bijvoorbeeld in de situatie dat D'66 de woningnood in Den Haag als prioriteit nummer één zou kiezen. In dat geval kan men stellen: "Wij aanvaarden alleen wethouderssets, als een van onze mensen de portefeuille van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening krijgt". Via de vernieuwingsgroep zullen u overigens voorstellen bereiken met betrekking tot het "klapstuk" e.s.

Mijn conclusie: Als we de verkiezingen niet aangrijpen om met het "klapstuk" een verhalft gemeentelijk systeem in de grond te boren, waarvoor doen we dan nog mee? Om een program te verwezenlijken, waarvan er al zoveel zijn? Of om gewoonweg in de gemeenteraad te komen?

Waarvoor zich nu reeds een volksmassa van vijf personen heeft aangemeld.

PAUL MELRTS

VOER VOOR CONGRESSISTEN

door R.W.Th.Löbler

Mijnheer de voorzitter!

Dank u zeer, dat u mij (blik op horloge) dus drie minuten van de roek van de spreektijd hebt willen toebedelen, zodat ik dus even kan inhaken op wat dus de vorige spreker in het midden heeft gebracht. Ik dacht, meneer de voorzitter - en u houdt mij te goede dat ik mij bepaal tot de hoofdnaken - dat, wanneer de vorige spreker stelt dat het onderhavige amendement verder gaat dan het door mijn persoon ingediende - ik kan daar nu dus, gezien de korte tijd niet al te diep op ingaan - ik dus toch wel enige begripsverwarring moet constateren. Immers, in mijn toelichting op mijn amendement heb ik al gewezen op de verderstrekkende consequenties ervan wanneer men het dus plaatst achter lid 4, sub 3 van artikel 21, uiteraard - en ik wil dat hier nog eens heel duidelijk en nadrukkelijk stellen - uiteraard met weglating van de zinsneden die beginnen met "Indien de gemeenten" tot en met "door de kiezer".

Mijnheer de voorzitter! Het moet toch, dacht ik, voor ieder weldenkend mens duidelijk zijn dat zowel de oorspronkelijke tekst van dit deel van het betreffende artikel, zowel als het amendement waar mijn voorganger op dit spreekgestoelte zo voor geporteerd bleek, het bepaald niet denkbeeldige gevaar in zich opsluiten - bepaald niet denkbeeldig, laten we ons daar vooral geen illusies om maken - het gevaar van een overheid - en het doet er in dit verband helemaal niet toe over welke overheid we het hebben, want dit speelt op elk niveau - het gevaar dus, van een overheid die dus op een gegeven ogenblik het publiek een brok informatie kan onthouden. Kan, let wel, ik zeg niet dat iedere overheid dit ook zal doen, maar ik acht het mijn plicht te wijzen op de mogelijkheid die er in dit artikel dus open ligt. Ik heb een beetje het gevoel dat dit aspect te weinig uit de verf is gekomen. Dat is dus wat ik vooral nog eens wilde onderstrepen. Laat men zich goed rekenschap geven wat precies - en ik bedoel inhoudelijk - de consequentie is van het artikel sec én het artikel met amendement van Griffelen. In het artikel, noch in dat amendement is die veiligheidsklep ingebouwd die ik met mijn amendement op het oog heb.

Ik wil hier nog eens aan toevoegen dat het er mij dus helemaal niet zo zeer om gaat mijn amendement nou speciaal aangenomen te krijgen. Dat laat me uiteindelijk toch ergens siberisch, maar waar het mij om gaat is dat die..... (sin onvoltooid door gelach). Maar waar het mij bepaald wél om gaat is dat die kiezer - nietwaar, want daar is het ons toch allemaal om begonnen? - dat die kiezer niet de mist in gaat. Die kiezer heeft niet alleen recht op duidelijkheid, die kiezer heeft er ook recht op zijn rechten beschermd te zien. Dat recht zoekt hij, dat wil hij terugvinden in het program van zijn partij, of dus van de partij waarop hij denkt te stemmen. Nu weet ik wel, en zoals we hier zitten weten we dat allemaal net zo goed als ik, dat die kiezer - de doorsnee-kiezer - niet alle programma's van alle partijen gaat bestuderen. Nee, zo is het niet. Helas, zouden we misschien moeten zeggen, om even in te haken bij wat die jongeman daarnet (ik ben z'n naam even kwijt, meneer de voorzitter, maar ik bedoel die jongeman daar bij die pilaar) zo terecht opmerkte.

? Ja, meneer de voorzitter, dank u, ik zal me aan m'n rantsoen houden (blik op horloge); als ik nog een half minuutje mag om het even af te ronden. Dus, dames en heren, mijn betoog komt dus hierop neer, als ik het zo even mag samenvatten in dit korte tijdsbestek, ik mag het niet te lang maken anders moet de voorzitter mij echt kappen -

Voorzitter: De volgende spreker, de heer Peperbus heeft het woord.....

POLITIEKE OVERPEINZINGEN NAAR AANLEIDING VAN HET ONTWERP-MINIMUM-PROGRAM VAN DE REDAKTIE

door B.F.N. Böcker

Bij het samenstellen van een minimumprogramma moeten wij in de eerste plaats rekening houden met de werkelijkheid, anders is het zonde van de moeite. Ik heb de indruk dat die werkelijkheid in D'66 wel eens uit het oog wordt verloren. Het heeft geen enkele zin regeringscombinaties uit te zitten kiezen die geen kans op verwerkelijking maken, noch om in een minimumprogramma eisen te stellen waar van te voren van vast staat dat ze niet zullen worden ingewilligd. Willen wij alles tegelijk verwezenlijken dan moeten wij elke samenwerking met andere partijen bij voorbaat weigeren en wachten tot D'66 de absolute meerderheid in de Kamers heeft.

Ik ben van mening dat wij open moeten staan voor elke samenwerking die ons de kans geeft belangrijke delen van ons politieke programma te verwezenlijken, ook al betekent dat dat andere, even belangrijke onderdelen moeten wachten op later. Wij kunnen alleen eisen dat het uiteindelijke samenwerkingsprogramma niet in strijd is met ons politieke programma als geheel ¹⁾.

Als wij dit standpunt aanvaarden moeten we in de eerste plaats eens zien hoe de kaarten liggen, met andere woorden, van welke kant ons voorstellen tot samenwerking zullen worden gedaan. Terecht heeft D'66 voorstellen tot samenwerken vóór de verkiezingen afgewezen ²⁾; zou D'66 zich nu al aan andere partijen binden dan zou het in de eerste plaats zijn visie opofferen aan de instandhouding van een stel verouderde partijen en in de tweede plaats alle vrijheid van handelen na de verkiezingen kwijt zijn. Na de verkiezingen ligt het anders; dan zijn de kaarten gedeeld en kunnen er zaken worden gedaan.

Het is niet moeilijk een paar verwachtingen uit te spreken over de afloop van de kamerverkiezingen van 1971. Als er geen schokkende omwentelingen plaats vinden zal het christendemokratische blok op zijn minst zo'n grote minderheid verwerven dat het niet mogelijk zal zijn te regeren zonder de steun van minstens één christendemokratische partij. Er worden op het ogenblik al begerige ogen op de ARP gevestigd die dan los van haar christendemokratische zusters een "progressieve" regering mogelijk zou moeten maken. Die verwachting lijkt mij illusoir. Biesheuvel doet wel een beetje radicaal en kritisch maar hij en de andere antirevolutionaire leiders leggen zich met de week meer vast op de christendemokratische samenwerking. Zij willen de radicalen in hun eigen partij aan delijn houden maar zij weten heel goed dat het grootste deel van hun volgelingen meer verwantschap voelt met de gescheiden christelijke broeders dan met rooie opstandigen. Ongetwijfeld zal de ARP na de verkiezingen proberen de PvdA met de KVP te verzoenen maar aangezien van te voren vaststaat dat de PvdA daar niet op in zal gaan kunnen de antirevolutionaire leiders dan met een ge-

rust hart verklaren dat het niet aan hen ligt. Dat zal des te gemakkelijker voor hen zijn omdat er naar alle waarschijnlijkheid na de verkiezingen van 1971 voor de christendemokraten nog een ander alternatief dan de VVD zal overblijven, namelijk een aanzienlijk gegroeid D'66. Het ligt zelfs voor de hand dat de christendemokraten zich eerder tot D'66 zullen wenden dan tot de VVD waar veel aanhangers van de christendemocratische partijen, vooral de arbeiders, niet zo erg gelukkig mee zijn.

Er bestaan in D'66 nogal wat bezwaren tegen de christendemocratische partijen en die bezwaren zijn gegrond. De christendemocratische partijen hebben er overtuigend blijk van gegeven geen enkele hedendaagse politieke visie te bezitten; in hun kring worden niets-zeggende figuren als Schmelzer, Lens en Mellema tot helden verheven. Maar is het met de PvdA zoveel beter gesteld? De enige partij die weet wat zij wil is de VVD - die overigens juist daardoor te ver van ons afstaat om tot een uitvoerbaar accoord te komen. Ik ben van mening dat juist de politieke leegheid van de christendemokraten een mogelijkheid biedt om tot pragmatische samenwerking met hen te komen 3).

Het lijkt me zelfs dat de christendemokraten verlangend zitten uit te kijken naar nieuwe ideeën, naar een politiek met toekomstvisie die zij zelf niet kunnen opbrengen sinds hun oude ideologie in elkaar is gezakt. Het is opvallend dat in hun kringen allerlei denkbeelden van D'66 ernstig worden bestudeerd en zelfs overgenomen zoals openbaarheid van bestuurs-handelingen, uitbreiding van de rechtsbescherming van de burger, districtenstelsel, democratisering van de samenleving en dergelijke meer. Verscheidene van die denkbeelden zijn terug te vinden in de rapporten van de groep van "Achttien". Ongetwijfeld speelt hier de behoefte de kiezers te behagen een belangrijke rol maar kan het ons iets schelen om welke redenen men onze gedachten overneemt?

Speciaal onder de jongere christendemokraten groeit de behoefte aan een pragmatische politiek en van die jongeren zullen verscheidene de christendemocratische fracties na de komende verkiezingen gaan versterken. Daar komt bij dat de rechtervleugel van de christelijke partijen waarschijnlijk minder emotionele afkeer van D'66 zal hebben dan van de PvdA omdat D'66 geen dogmatische bezwaren tegen het vrije ondernemerschap heeft.

Gezien al het bovenstaande lijkt het mij wenselijk dat wij na de kamer-verkiezingen van 1971 over een minimumprogramma beschikken dat gericht is op een mogelijk accoord met de christendemokraten - andere mogelijkheden kunnen wij wel vergeten, tenzij er nog illusionisten rondlopen die iets zien in een combinatie van PvdA, VVD, D'66 en PPR. Het lijkt me dat het redactionele concept, gepubliceerd in Feperbek van november op blz 19 een goede grondslag is voor een dergelijk minimumprogramma. Ik wil er dan ook even wat nader op ingaan en tevens trachten sommige punten alvast te concretiseren

1. "ZAKEN"KABINET

Zoals de redactie terecht in haar inleiding stelt is dit punt essentieel. Als het gedreig met portefeuilledoestoes over onbenulligheden en het tussentijdse geknutsel aan interrimkabinetten blijft voortduren heeft het geen enkele zin dat D'66 zich aan een regerings-samenwerking bindt. Wel lijkt het mij gewenst dat de samenwerkende partijen zich verplichten de inhoud van hun accoord consequent te blijven steunen en niet halverwege omwille van verhoopte electorale successen bij te draaien.

2. DEMOKRATISERING STAATSINRICHTING

De gekozen minister-president of formateur lijkt mij op het ogenblik demweg niet haalbaar. Wij zullen hier moeten kiezen: ofwel de eis als minimum-eis (niet als politiek programmapunt) laten vallen ofwel elke gedachte aan regeringssamenwerking laten varen.

Het personeelstelsel maakt hetere kans op (gematigde) verwezenlijking⁴). De openbaarheid van het bestuur zal in de wet moeten worden vastgelegd, waarbij tevens de uitzonderingen moeten worden omschreven.

Een algemene verantwoordingsplicht van burgemeesters voor hun beleid als hoofd van de politie zal moeten worden ingevoerd waarbij uitzonderingen scherp in de wet moeten worden omschreven. De censuur van burgemeesters op openbare voorstellingen moet worden afgeschaft. Het recht op demonstratie zal in de wet moeten worden geregeld.

Het bekleden van enige functie bij commerciële instellingen zal onverenigbaar moeten worden verklaard met het bekleden van openbare bestuursambten bij de uitvoerende macht.

Voor publicatie bestemde bestuursgeschriften, zoals de treonrede, regeringsverklaringen, wetten, memories, dienen gesteld te zijn in gewoon gangbaar Nederlands, dit ten einde de huidige verstaanbaarheidskloof tussen burger en bestuur te verkleinen.

3. VOLWAARDIG BURGERSCHAP

Hierbij zou het streven voorop moeten staan iedere burger noodnoodnoodnoodnoodnoodnood te geven in alles wat hem aangaat. Concreete plannen moeten worden uitgewerkt voor democratisering van onderwijs, leger en ondernemen, waarbij een evenwicht tussen de eisen van democratisering en de eisen van efficiency zal moeten worden gevonden. Het misdrijf van majesteitsbescherming en van belediging van bevrindende staatshoofden zal moeten worden afgeschaft. Aangezien het koninklijk huis zichzelf medelijdig kan verdedigen en toch recht heeft op de bescherming die elke burger geniet, moet de officier van Justitie bevoegd zijn belediging van leden van het koninklijk huis zonder klacht te vervolgen. Het misdrijf zal echter worden berecht volgens de normen van eenvoudige belediging.

Het is gewensd om te streven dat de sociale verzekering zoveel mogelijk wordt overgelaten aan het vrije verzekeringsbedrijf onder voorwaarden te stellen door de staat. Op het ogenblik wordt bij elke uitbreiding van de sociale wetgeving een stuk van de markt onttrokken aan het uitstekend geutiliteerde verzekeringsbedrijf, ter vervanging waarvan enorme staatsorganisaties worden opgericht. Bij de invoering van de verplichte w.a. verzekering voor motorrijtuigen is de uitvoering in handen van het vrije verzekeringsbedrijf gegeven met bevredigend resultaat⁵).

Dringend nodig is de invoering van het vak burgerschapsverdrag op alle scholen voor voortgezet onderwijs.

Nog iets over de abortuswetgeving; het lijkt mij een misverstand te nemen dat die kwestie op gelijk niveau ligt als censuur en provocatie. Dit denkbeeld is wel in de hand gekomen door de onderwerpen van Regent, doch in deze tijd berechnen de bevestigings van het vrijheid van vruchtbaarheid naar een vergulpe regen het leven, als mededeling, mij ook in het Wetboek van Strafrecht wordt genoemd. In wordt hier ik niet over de bezwaren van de bevestigings van de luchtig besprekt als de bevestiging in hetzelfde vlak liggen als bezwaren tegen vrije verkoop van voorbehoedsmiddelen⁶). Voorzichtig is de in elk geval naar de overtuiging haalbaar voor een halangrijke uitbreiding van de mogelijkheden. Het zal kan worden gezien in krachtige bevordering van het gebruik van de voorbehoedsmiddelen en voorlichting over het gebruik daarvan, alomde scheffing van de wettelijke discriminatie tussen ouderlijke ouders en hun kinderen en getroude ouders en hun kinderen.

4. VERNIEUWING ONDERWIJS

In concrete ware voor te stellen de plannen van het HVV met betrekking tot voortgezet en hoger onderwijs uit te voeren. Gelijksoortige plannen zijn ook in christelijke kring naar voren gebracht.

5. EFFICIENT BESTUUR

Zoals onder punt 5 met betrekking tot de sociale verzekering al opgemerkt moet het openbaar bestuur taken van algemeen belang zoveel mogelijk aan particuliere lichamen overlaten en zich beperken tot toezicht en waarborgen.

6. ACTIEVE WELZIJNSPOLITIEK

Dit onderwerp kan beter gesplitst worden in een aantal andere punten zoals:

a. FINANCIËN

Aangezien iedereen langzamerhand wel weet dat inflatie niet kan worden toegestaan als wij de volledige werkgelegenheid willen handhaven, moet er naar gestreefd worden de inflatie zoveel mogelijk onschadelijk te maken door alle vaste inkomens en alle daarmee samenhangende belastingen waardevast te maken ⁷⁾. De indirecte belastingen zullen moeten worden verhoogd naar het peil van de EEG, wat trapsgewijze kan gebeuren gelijk met de loonronden. De vermogensbelasting en de successierechten zullen moeten worden verhoogd. Accijnsverhogingen die ongelijkheid met naburige landen in de hand werken moeten worden afgeschaft onderscheidenlijk vermeden.

b. BEVOLKING EN HUISVESTING

Krachtige steun moet worden verleend aan het streven naar beperking van de geboorten. De kinderbijslag zal geleidelijk moeten worden afgeschaft met behoud van bestaande rechten.

Bij elke loonronde moeten de huren van huizen worden verhoogd tot een normaal rendement is bereikt en de huren kunnen worden vrijgelaten, met uitzondering van de huren van degenen die niet in staat zijn vrije huren te betalen ⁸⁾.

c. WELZIJN

De uitkeringen uit het gemeentefonds moeten met betrekking tot grote stedelijke agglomeraties worden herzien op grondslag van de functies die de onderscheidene agglomeratiegemeenten in het gehele agglomeratie hebben. Aan de grote steden moet steun worden verleend voor goed openbaar vervoer maar niet voor verkeersaantrekkende wegenplannen, tenzij die dienen voor interlokaal verkeer (uitvalswegen, rondwegen e.d.)

Het rijksplan voor ruimtelijke ordening moet strikt worden nageleefd. Geluidshinder en lucht- en watervervuiling moeten krachtig worden bestreden; de kosten moeten ten laste komen van de veroorzakers, behalve als met de veroorzaking een groot publiek belang is gediend.

Tenslotte moet ik dat aan een minimumprogramma een hoofdstuk "BUITENLANDSE POLITIEK" niet mag ontbreken. Dit zou moeten inhouden dat ons land samenwerking zoekt met andere landen die daadwerkelijk de opheffing van nationale tegenstellingen nastreven, een vredespolitiek voeren en streven naar een efficiënte ontwikkelingshulp. Ik denk daarbij aan landen als Canada en Zweden.

ENIGE REDACTIELE KANTTEKENINGEN

bij het artikel van de heer E.F.N. Böcker

1) Met de behoefte van de schrijver en ook bij het samenstellen van een

minimum-program met beide benen op de grond te blijven staan, zijn wij het natuurlijk eens. Het zou echter onjuist zijn een minimum-program zodanig te minimaliseren dat het bij voorbaat voor een meerderheid aanvaardbaar is. Tegenover het voordeel van verwerkelijking van een aantal doeleinden bij deelneming aan een regering staat immers het nadeel dat D'66 ook wordt vereenzelvigd met alle regeringsdaden die niet in de lijn van D'66 liggen. Is dit een grote portie, dan kan de balans zeker ten gunste van nietdeelneming uitslaan.

2) Deze zin zou misverstand kunnen wekken. D'66 heeft nooit besloten niet voor de verkiezingen met enige partij in enigerlei vorm samen te werken. Iets anders is dat het niet waarschijnlijk is dat dit zal gebeuren vóór 1971.

3) Die leegheid mag opgaan voor de KVP en de CHU, maar zeker niet voor de ARP. Daar zitten ze boordevol, zij het met nogal uiteenlopende vulliingen. Overigens een interessante hypothese.

4) Dit is ook precies datgene waartoe het Peperbekkiaanse minimumprogramma zich beperkt.

5) Dit is geen programpunt van D'66. Laat staan een punt voor het minimumprogramma. Overigens is over het vrije verzekeringsbedrijf nog wel wat te zeggen. In de landelijke sociale en economische werkgroep is dit onderwerp o.m. reeds door G.Nooteboom en H.N. de Wijk aan de orde gesteld.

6) Er wordt zeker niet luchthartig heengestapt over de bezwaren van de tegenstanders van abortus. Wel worden ze ontzenuwd en op menselijke gronden bestreden. Zie ook het november-nummer van Sextant over het standpunt van de politieke partijen daaromtrent. Het gaat er slechts om dat de tegenstanders hun wil niet dwingend mogen opleggen aan degenen die er geen bezwaar tegen hebben.

7) Het is een onbewezen stelling dat volledige werkgelegenheid niet gehandhaafd kan worden zonder inflatie. Inflatie kan wel degelijk voorkomen worden zonder dat dit leidt tot economische werkloosheid. De moeilijkheid is dat degenen die het in regeringen voor het zeggen hebben haast altijd behoren tot een bevolkingsgroep die belang heeft bij inflatie, omdat hun groep zich daarmee verrijkt ten koste van andere groepen. Daarom wordt inflatie nooit daadwerkelijk bestreden. Afgezien van onderlinge verschuivingen in inkomen door inflatie, wordt ook de totale koek groter zonder inflatie, omdat de huisvrouw bij een stabiel prijsniveau in staat is haar geld verstandiger te besteden.

Nog dit terzijde: Het lijkt dat bij de huidige technologische en maatschappelijke ontwikkeling volledige werkgelegenheid in de toekomst zeker geen handhaafbaar doel zal kunnen blijven. Verder zij verwezen naar de denkbeelden over indexatie ter bestrijding van gevolgen van inflatie van F. Jansen (Peperbek van mei 1969, blz 4).

8) Volgens de binnen D'66 aanvaarde opvattingen moeten niet de huren worden verlaagd ten behoeve van de minst draagkrachtigen, maar moeten de inkomens binnen die groep zodanig worden verhoogd dat ze de normale huur wel kunnen betalen.

Er zijn allerlei zeer goede argumenten om de huren op een hoger niveau te brengen, maar de terminologie "tot een normaal rendement is bereikt" hoort meer in de VVD-program dan in dat van D'66 thuis.

Algemeen: Met de meeste programpunten van de heer Böcker zijn wij het wel eens. Het is alleen de vraag of ze wel allemaal in een minimumprogramma thuis horen. Zou b.v. de heer B. deelname aan een kabinet willen laten afspringen, omdat de andere deelnemers niet bereid zijn de troonrede "in gewoen gangbaar Nederlands" te stellen?

⊖ De ARP is anti-revolutie in eigen gelederen

POP

⊖ Vijf maanden om in 1971 in de Tweede Kamer te komen:

1 Zorg nog dit jaar in het Hoofdbestuur te komen.

2 Laat u interviewen door een bevriend journalist.

3 Maak op komende congressen steeds één opvallende opmerking.

4 Vertel overal rond dat u wel het heft hebt aan mensen die "so nodig moeten".

5 Zorg dat u op één terrein min of meer deskundige opmerkingen kunt maken en vertel dan rond dat de kamerfractie een deskundige op dat terrein node ontbeert.

POP

⊖ AR-convergent.

POP

⊖ De Volkskrant is anti, althans pro.

POP

⊖ Al een pak, sief of krat van bevrinking gehad?

POP

⊖ Veringa kan nog altijd teezeggen dat de universiteitsraden gehoord zullen worden voordat de Kroon het Universiteitsbestuur benoemt.

POP

⊖ Japie: Zou de redactie van de Haagse Post wel toestemming van het H.B. van D'66 hebben gehad om Kloor te pousseren als toekomstig premier?

POP

⊖ Eischeuvel zal zijn pap zo langzaamhand wel te zout vinden.

POP

⊖ Advies aan Veerman: door samen de mist in te gaan vergroot je de kans niet samen uitia te komen.

POP

⊖ Wel eens een langdurig, schuw uitbreng gediend?

POP

⊖ Schut - schutter - kuinderbos

POP

De politieke toestand

MOTTO: HOE DOLLER HOE BETER

(3) De blufferige uitroep van onze Pieterman (waarvan nu wel vaststaat dat hij de Zwarte Piet is, terwijl de Goedeheiligman niet bestaat, ook al wordt Jozef nog wel daarvoor gehouden), de uitroep van onze Pieterman dus dat er voor hem geen alternatief was en dat ze dus naar moesten opkomen als we durfden, heeft voor enige rimpels in onze politieke wereld gezorgd. Den Uyl kwam gauw met enige alternatieve aandragen, maar die werden door niemand nu serieus genomen, ook niet door hemzelf. Wie, zoals beide heren kennelijk doen, altijd nog denken in termen van de partijen als blokken, kan inderdaad geen alternatief ontdekken. Politiek is echter in toenemende mate een zaak van personen. Vandaar ook dat uitdrukken als "De sus-en-ze partij vindt dat...." steeds ridiculer gaan klinken. Partijen vinden niets. Een bijzonder eenvoudige wijsheid, die altijd nog een moeizaam bestaan leidt.

De mannenbroeders

Wie nog mocht twijfelen, kon zijn hart ophalen bij het novemberecongres van de Anti-Revolutionairen. De forse taal van de AR-radikalen werd in de kantonen breed uitgemeten. Er waren iets van 120 adhesiebetuigers met de brief van Poddema o.s., waarin de CDU-boot werd afgehouden. Lat wel: 120 is niet veel op 80 000 leden, maar het is wel veel op de - zeg - 1000 actieve partijleden en het is nog veel meer als men ze betreft op de intellectuele bevolking. De partij kan dan ook onmogelijk om die 120 heen, en dat gebeurt dus ook niet.

Maar laten we ons omtrent die ARP geen enkele illacie maken. Op de SGP en het GPV na is er geen partij in Nederland met een zo conservatieve aanhang als de ARP. De stemmers op de VVD zijn er verlichte geesten bij vergeleken. De KVP en misschien zelfs de CHU moeten nog rekening houden met een kritische linkervleugel onder het kiezersvolk. Bij de ARP is zo'n vleugel niet aanwezig, buiten een klein kringetje intellectuelen. Wat die 120 in de toekomst nog mogen beweren, en in welke bochten Biesheuvel zich nog zal wringen, de ARP is en blijft de representant van een conservatief kiezersvolk. Alle hele en halve progressieve kreten mit die hoop zijn in strijd met de feiten en dus onwaarschijnlijk. We behoeven ons geen enkele illacie te maken over de mogelijkheid van een samenwerkingsverband tussen D'66 en de ARP in de eerstkomende tien jaar. Het is goed dit in alle duidelijkheid te stellen, want ook D'66-ers willen zich wel eens overgeven aan dagdromen.

Coalities, onreëlijk en onmogelijk

Ook binnen de PvdA en onder de AR-radikalen is deze discussie nog levend. Zij speculeren erop dat binnen afzienbare tijd de Grote Coalitie tot stand komt tussen PvdA, D'66, ARP, FMR en eventueel de PSP. Die 30 sen dan de meerderheid in het parlement hebben en in 1972 of eerder een regering kunnen vormen. De realiteit is dat de ARP, uitens Biesheuvel, geen enkele behoefte heeft zich af te wenden van CHU en KVP, en de eenvoudige reden dat ze daar het millige gehoor vinden, dat bereid is zonder al te veel tegenstellingen de top van de mannenbroeders te volgen. In het is bepaald geen dag in de richting van een vernieuwing. G. Adelaar, die zal alle volkshalpen wel bereid zijn met de PvdA en/of D'66 samen te werken, bij wijze van gebaar, maar dan ook het KVP en CHU en alles op een wijding van Biesheuvel.

Dat de Nederlandse CDU op niets uitloopt, is voor de kleine leden van Peperbuk geen verwassing. Het is van de beweging af gescheiden. Wat alleen vanwege de AR-radikalen, die in de kantonen zo breed werden uitgemeten, maar

ook vanwege al die ongenoemde conventgangers, die kwamen verklaren dat ze juist zo fijn met de SCP samenwerkten en dat ze de geest van Colijn misten. Evenzeer is het begrijpelijk dat de AR-radikalen de PPR voor de voeten gooien dat deze partij de christelijke grondslag overboord heeft gegooid. Dat is dan ook inderdaad te op een na grootste stomiteit van deze partij (de grootste is de naam PPR).

De Veldkamp-theorie van Drees

Ovallend was intussen de theorie die Drees deze maand in Vrij Nederland ontwikkelde. De twee KVP-ers Van Maarseveen en Beugels die lid van het PAI zijn geworden, zijn volgens Drees gestuurd door de KVP, althans door een groep daarin, althans door Veldkamp, om de weg te banen voor een toekomstige samenwerking tussen KVP en PvdA. De laatste partij zou dan lekker gemaakt kunnen worden met een progressief kabinet o.l.v. Veldkamp. D'66 en de VVD zouden min of meer automatisch worden geweerd op grond van hun dualistische opvattingen. Veldkamp was immers voorzitter van de commissie duidelijkheid van de groep van 18, die met een rapport kwam, waarin een zeer sterk monistisch stelsel werd ontwikkeld, gelijk als in "Een stem die telt", dat enige jaren geleden door de PvdA werd uitgegeven. Om goed duidelijk te maken hoe ver men wilde gaan, had Van Maarseveen in een pers-interview maar ineens laten weten dat al die oude figuren, zoals Schmelzer, Vondeling en Den Uyl, nu maar eens voor anderen plaats moesten maken, b.v. voor een man als Van der Louw. Tot zover ongeveer Drees.

Het klinkt allemaal niet zo onaannemelijk. De oude machtswijn in nieuwe vaten. Eén ding klopt echter niet. Juist die Nieuw-Linkers zijn niet zo erg gebrand op dat monistische systeem, waarbij de partijleiding de dienst uitmaakt, ook in de regering. Toch iets om te onthouden tot na het kabinet-Biesheuvel.

De grote crisis

Het rommelt allemaal wel goed in het Nederlandse politieke leven. Dat is verheugend. Toch zijn er altijd nog stevige gevestigde posities, al krijgen de Schmelzers het steeds moeilijker en al zal het aanzien van de Biesheuvels de komende jaren een flinke knauw krijgen. Het is dan ook niet te verwachten dat in 1971 de tijd voor D'66 al rijp zal zijn aan een regering deel te nemen. Daarvoor moeten eerst de kaarten nog eens goed geschud worden. Dat betekent een nieuwe periode van vier jaar, waarin de partij slechts langs indirecte weg het nodige kan bereiken. In die vier jaar zal D'66 niettemin het vertrouwen van de kiezers moeten winnen en de oude partijen zullen dit zodanig moeten verspelen, dat in 1975 inderdaad de grote slag geslagen kan worden. Zou dat dan niet lukken, dan zou D'66 zich naar mijn smaak uiterlijk dat jaar moeten ontbinden.

OVER DE PROVINCIALE STATEN, DE TWEEDE KAMER EN DE BELOFTE VAN ONTHOUDING
door H. Schwarz

Er zijn D'66-ers, die het anguist vinden dat onze statenleden zich in 1971 beschikbaar zouden stellen voor de Tweede Kamer. Allereerst omdat de kiezers de betrekken zouden hebben aangewezen voor de PS en niet voor de Kamer, en voorts omdat het werk in de PS geschand zou worden door het aftreden en opvolgen van de man als hij in de Kamer wordt gekozen. Ik acht dat het eerste argument alleen geldt voor de lijsttrekker, het tweede alleen voor Gedeputeerde Staten en geen van beide voor de gewone statenleden.

Er is zelfs sprake van geweest, onze staten-candidaten te laten beloven niet voor de Kamer candidaat te gaan staan. Gelukkig is de eis van deze "Belofte van Onthouding" niet doorgegaan. Immers veel van onze besten zouden dan buiten de Staten blijven, slechts enkelen daarvan zouden in de Kamer worden gekozen, en de rest zou drie jaar op non-actief staan. Bij onze huidige schaarste aan vertegenwoordigers zou dit ondoelmatig zijn.

Integendeel, voor een toekomstig kamerlid is het heel nuttig wat ervaring op te doen in een vertegenwoordigend lichaam zoals de PS. Sterker nog, ieder die de Belofte van Onthouding aflegt, loopt de kans de partij te schaden als hij zijn belofte wil houden: blijkt hij zo goed te voldoen dat men hem graag in de Kamer zou zien, dan moet hij òf weigeren (schadelijk voor de partij) òf accepteren (woerdbreuk).

Tenslotte een van mijn (weinige) principes: ik ben erop tegen, wie dan ook zijn persoonlijke vrijheid te beperken, b.v. door hem welke belofte dan ook op te leggen, behalve voor zover nodig om inbreuk op de rechten en vrijheden van anderen te voorkomen.

POLITIEKE POPPOURRI

door John S. Bach

Van alles een beetje dat net in is, maar nooit wordt afgemaakt. Een woord als geschreven op de huidige Nederlandse politiek. Veel lawaai aan elkaar gelijmd, om van het één naar het ander te komen, met als eindresultaat, wel aardig, maar waar ging het ook alweer over:

Dit is de indruk die de huidige Nederlandse regering en haar kamerleden wel op het publiek moeten maken.

Men praat veel maar zegt weinig, in de verwachting dat dit door de stemgerechtigde niet begrepen wordt, maar men hoort wel in eigen kringetje geen stemmetjes te verliezen, zodat het slot-accoord hoewel wegstervend toch nog voldoende inhoud om weer eens een vierjarige periode in het zangkoor te mogen blijven.

In het begin klinkt alles nog een beetje vals, de partituren zijn nog niet juist verdeeld en men is nog en dat zal als er niets aangedaan wordt wel zo blijven, doende om onderling handjeklapp te spelen. Als jij op dit niet uit de toon valt, dan zal ik ook niets zeggen als jullie een noot of een hele balk laten vallen. En zo rolt deze eindeloze melodie zich voort. Het K.V.P.-er Schmelzer en koorknaapjes, zo vals en zo langdradig als het maar mogelijk is. Men zingt eindeloos door over een geheel kippenhok, terwijl het alleen maar gaat om: Jan daar ligt een kip in het water. Het publiek raakt dan lekker de draad kwijt, en het koortje kan op de eerste rij blijven zitten.

P.V.d.A.-er den Uyl en zijn krekels, wensen ook hun partijtje te blijven neukingen, vallen ze nu en dan eens in, en soms echt wel in toennarden die er mogen zijn, maar worden dan al gauw door de dirigent afgetikt als zijnde reeds op de volgende bladzijde, of Uw partituur staat op haar kop.

A.R.-er Biesheuvel met zijn koortje begint met een grote mond op te zetten; als men het niet zo wenst mee te zingen, dan stappen wij uit het koor, dit zegt men dan in de verwachting van het publiek een open dekkje te krijgen, en wie weet, wel een paar nieuwe leden voor de Club. Maar als de generale repetitie komt, dan hoort men koortje Biesheuvel niet meer doch zij vallen weer even vals bij, met de verontschuldiging, dat doen wij maar anders valt het gehele ensemble door het podium.

V.V.D-er Goertsema met zijn strijkers komen er wel eens hoog boven uit met hun lijflied: poen, poen, poen, poen. Maar dan springen er een paar snaren en telkens men maar een beetje mee, per slot van rekening is de witte basviool er nog, weet wel niet meer waar hij gebleven is, maar door veel lawaai te maken valt het niet op, dat ook hij geen snaar meer heeft om te bespelen.

D'CG-er Van Hierlo en zijn beginners willen de gehele partituur veranderen, hebben volgens eigen zeggen een zeer goed stuk geschreven, dat het echt zal zijn. Men heeft een paar maten laten horen en bij steeds meer publiek ligt het lekker in het gehoor. Maar de muziek-commissie start er nog afzijdig tegenover, deze muziek zou wel eens te progressief kunnen zijn en wat een te doen met het oude vertrouwde koortje, die spelen immers teek al zo lang hetzelfde slaaplidje en waaken dan vaker te worden. C.H.U-er Mollena heeft een goed getraind koortje, per slot van rekening is het met de paplepel al ingegeven, mist te hoog niet te laag en als er dan nog eens iemand over de ethische grens valt, dan slaapt men een paar maten over en halloelaja klinkt weerom.

Dan zijn er nog een paar kleine koortjes en instrumentale partijtjes, die ook wel eens iets wijler laten horen, maar het blijft bij rabarber, rabarber enz! en al dat er geschiedt of uitgeschald wordt, het wordt door de dirigent en het orkestle niet of nauwelijks gehoord. Soms, wordt de muziek uitvoering wel eens onderbroken en kijken de oude getrouwen verstoerd naar de F.S.P.-Arche, die persé die keer, een eruit willen hebben, want zonder boom, boom klinkt de muziek ook goed. Een zegt men inmiddels, dan zijn wij de boom(n) kwijt en die moet erbij blijven, anders houden wij hier in Groot Nederland teveel bos en recreatie-terreinen over, en dat is waanzin, want een vlak land moet je nog meer avlakken, dan kan het geluid zich ingehinderd voortplanten. Boom boom blijft erin en gaan jellie maar weer rabarber, rabarber enz!

Dan klinkt er ineens een agrarisch geluid, kook, kook, kook, kook: een ieder verstaand, nu moet je oppassen zeg! het kook, die begint weer met een liedje, dat door het publiek te gemakkelijk begrepen word en als een straatdeuntje negeezongen, nu is het oppassen gelazen. Laat hem maar even rustig zijn geluid voortbrengen, per slot van rekening kan hij het maar al heel peridag en dan gaat vanzelf het koortje weer dicht. Dan tijdens een interval ineens tot ledere verhuizing een crescendo, hé die noot start niet in een muziekboek, dat zal wel, weer die steute Bokker met zijn C.P.H. herenla-nere zijn. Een derde uit van de dirigent en een ieder speelt ineens van alles zeer silaar, zodat ook dat geluid weer overstemd wordt. Alleen klinkt nog waachtjes het vlaamsche geluid van G.P.V-er van Die met zijn afachtig-koortje, horen zullen wij niet toepasselijke muziek spelen, want morgen is het Zondag, de rustdag voor dames en heren.

Jan publiek zit er maar mee, horen ieder keer weer een koortje en stemmen er steeds weer in. Maar je die vaalst-programma's eens zien, jongens dat wordt het, dat moet wel goed klinken. Op naar de kassa een koortje en een raketje naar gekocht, hebben van zitten en genieten van het voorgestelde programma. Maar het publiek komt nu te zeer bedrogen uit, of ze hebben niet goed gezien of het voorgestelde programma was niet juist. In ieder geval er wordt niet gesproken van er niet te spreken. Soms nu is de zin dat wijf koop vloekt hebben, anders er combinatie nog iets te vere-venien. Nu een nacht op de ledere snaren, waaken zijn te was te stergeroest en naar deze combinatie een koortje te horen, dat niet anders spreken-woord, maar steeds de ledere koortje.

PROVINCIE ZUID-HOLLAND

LEDENLIJST provinciale werkgroep per 12.11. '69

(de met " aangegeven personen hebben zich bereid verklaard kandidaat te staan)

1." J.L. Albers, Voorschoten	31. A.R.I. Arie, Den Haag
3." D. Bark, Den Haag	40" G.G. van Elkland, Voorhout
5." G.S. van Boetzelaer, Den Haag	60" P.C. Boevé, Schoonhoven
7. H. Bosma, Leiderdorp	80" L.F.A. den Broejen, Delft
9. F. de Bruijn, Leidschendam	10. N. Brinkman, Middelharnis
11. A. Bron, Riederkerk	120" A.R. van der Burg, Den Haag
13. A.C.A. Dake, Den Haag	14. J.H. Dukker, Brielle
150" F. van Gelderen, Den Haag	160" E.E. Grünberg, Den Haag
17. Moj. R.H.H. Hansmaaijer, Delft	180" G. 't Hart, Delft
19. W. Hartonink, Raasdijk	20. H.J. Hofman, Vlaardingen
210" J.G. Huy van, Den Haag	22. A.P. van der Jagt, Rotterdam
23. D.A. Jansen, Scula	24. J. Jilpe, Delft
25. J.L. Klork, Raasdijk	26. H.G. van der Koff, Rijswijk
270" G.A. Larsen, Den Haag	28. F.C.M. van Leeuwen, Capelle a/d IJssel
290" J. van Loenen, Rijswijk	30. H.K. Loose, Leiden
310" J.P. Masuro, Den Haag	320" B.C. de Oude, Schiedam
330" P. Peters, Leidschendam	34. F.C. Pieters, Dordrecht
350" Th.H. Putman, Bruggschendijk	36. B.R. Reecht, Mijnsheerenland
370" L.F. Rouw, Schiedam	380" J.G. Schipman, Dordrecht
390" W.P.J. Schmiten, Rotterdam	40. E.E. Schuyter, Wassenaar
410" W. Schwarz, Den Haag	42. A.D.H. Simons, Den Haag
430" A.R. Spoor, Den Haag	44. P. Viltse, Woerden
450" R. Vanema, Den Haag	46. J.A. Vermeer, Renswoude
470" Mevr. E.K. Wessel-Tuinstra, Oostrecht.	

U kunt zich aanmelden als lid van de werkgroep bij:

D. Bark, Ananasstraat 49, Den Haag, tel. (070) 681915

A.R. VAN DER BURG (vervolg van pag. 24)

Ons politieke verlanlijckheit is heel groot. Als organisatie-adviseur zou ik de geldmiddelen daarvoor vooral willen vinden door krachtige verboging van de efficiency van het overheidsapparaat, met gelijktijdige verbetering van de dienstverlening.

Een bestaunlijke herindeling van Nederland, waarbij het bestuur dichter bij de burger wordt gebracht en gelijktijdig het zakelijke beheer soel-natiever kan worden gevoerd, gaat mij zeer ter harte. Een voorwaarde hiervan is de opheffing van de provincies.

De begrijpelijkke afkeer van politiek en politiek moeten wij bestrijden door

- het voeren van een eerlijke, nederlijcke politiek,
- bereyden van moechemistralik door de overheid,
- bestrijding van cumulatie van functies,
- bescherming van de burger tegen nevelende, onduidelijke politiekeptreden, onrechtmatige vrijheidsberoging en discriminatie,
- menselijke herindeling van vliez verdelingen,
- hulp aan de zwakte,
- afschaffing en bestrijding van voerschuerbekandelingen,
- zakelijke herindeling van alle verdelingen en bestel van politieke beaenst,
- openstaan van leeren, nasien en lichtzijn,
- herte metten kalen met wettelijke, wettelijk het gebied van woningbouw en huisvesting.

ONAFHANKELIJKHEID AFSPREKEN?

door L.A. van Montfoort

Het verheugt me dat in de minimumprogramma's in de laatste Peperbek wordt onderkend dat voor de medewerking van D'66 aan de vorming van een kabinet de toekomstige onafhankelijkheid van regering en parlement van essentieel belang is.

Het verblijft me dat niettemin wordt genead dat wel onderhandelingen tussen formatie en fracties na de verkiezingen zullen kunnen plaatsvinden 1).

Ook als eerste punt van het akkoord wordt vastgesteld dat de verhouding zakelijk moet zijn, door de deelname aan de onderhandelingen heeft men zich al in een van elkaar afhankelijke positie manoeuvreerd. Vinden dergelijke onderhandelingen plaats, dan is de verhouding afhankelijk, wat ook dienaangaande in het contract moge zijn opgenomen. Ik spreek van contract en het karakter van formatieonderhandelingen te benadrukken. Ter illustratie volgt hier het eerste artikel van het akkoord gesloten tussen Kabinetsformatie en fractieleiders bij de vorming van het kabinet-De-Quay. Men vergelijkte dan dit schone beginsel dat op de eerste plaats stond met de praktijk onder dit kabinet. Voldoende blijkt m.i. dat het onmogelijk is af te spreken niets af te zullen spreken.

Slechts een feitelijk handelen kan resultaat in de gewenste richting opleveren.

Akkoord van Wassenaar: 1. Aard en zovang van de aan te gane bindingen a. De eigen positie en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid van de regering enerzijds en die van de Staten-Generaal anderzijds blijven voerstaan en duidelijk onderscheiden.

(volgen tien folio's met afspraken)

Ik wens de Peperbek-redactie bij haar sympathieke hobbyarbeid veel wijsheid en kracht toe.

EEN (GRATIS) ADVIES AAN DE VVD

Beste Volkspartij,

Het resultaat van de Duitse verkiezingen heeft ongetwijfeld een domper op uw binnenlandse feestvreude gaset. Uw Duitse zusterpartij, de FDP, ging het niet naar den vloze. Ze schrompelde in tot het formaat waarmee D'66 in 1967 startte. Bovendien ging ze een coalitie aan met een partij, waarvan de traditie wil dat ze uw natuurlijke antipode is, gelijk in sommige serieprogramma's op de T.V., waar ook nooit een eind aan komt, omdat twee partijen elkaar voortdurend bevechten, maar waarin ze nooit raak schieten, want anders zou het te gauw afgelopen zijn. En als de vijanden zich met elkaar gaan verzoenen, kan je te rijker helomaak niet meer onder de ogen komen. Dat was dus niet zo leuk, daar in Duitsland. En was dat nu nog waar het enige land, waar eigenlijk gaat het de liberalen in vrijwel geen enkel land voor de wind. Het schijnt dat u de Liberals in Engeland en de Radikalen in Frankrijk ook op de een of andere manier als een zusterpartij beschouwt.

1) Daaruit leidt Van Montfoort dat af?

Welnu, hun invloed staat wel op een heel zacht pitje. Het merkwaardige is nu dat het u zelf helemaal niet slecht gaat, zeker niet in vergelijking tot de malaisietoestand, waarin de meeste andere partijen in Nederland zijn geraakt. U kabbelt rustig voort, niet gehinderd door recalcitranten en scheurnmakers, of door leden- en stemmenverlies, ondervijl de touwtjes van de macht in handen houdend. Het verschil is gemakkelijk te verklaren. AL die anderen, daar in het buitenland, hebben op zijn tijd de (domme) behoefte gehad met hun tijd mee te gaan of om een of ander liberaal geluid te laten horen. Dat is nu opgebroken. Voor een liberalige middenpartij is eenvoudig geen plaats. U moet het niet hebben van de mensen die een of andere politiek willen bedrijven, maar van de mensen die bang zijn dat hun huidige of toekomstige positie wordt ondergraven, van de anti-Danclapers, van de schoon schip makende mariniers, van de Telegraf-lesers, van de on-bescherming-roependen-als-er-iets-mis-gaat-met-de-negotie, van degenen die zelf één kant van de winst- en verliesrekening willen hebben en de staat de andere kant gunnen, van de mensen die om censuur roepen, omdat ze anders overspoeld worden met onwelvoeglijke geluiden en beelden uit hun televisietoestel. Dat zijn uw kiezers.

Nu dan het beloofde advies: Laat uw kiezers niet in de steek. Wees berlijk conservatief. Doe niet net alsof u ook wel oog hebt voor de veranderingen in onze samenleving. Breng het nadenkende deel van uw aanhangers onder ogen dat ze fout zitten met hun revolutionaire opvattingen en dat ze het image van de partij alleen maar schaden. Staat ze niet uit (zolang ze tenminste niet met lange haren gaan lopen), want over tien jaar lopen ze ook in het gareel en dan zitten er best geschikte opvolgers onder. Blijf de veto tegen de "roden" koesteren. Zorg dat de PvdA blijft bestaan, want zonder PvdA is er ook geen VVD meer. Steun ze desnoods financieel als ze het moeilijk krijgen. Blijf kijken naar uw "austerpartijen" in het buitenland als voorbeelden hoe het niet moet.

U helpt dan niet alleen uzelf, u dringt ze ook bij tot de gezondmaking van de Nederlandse politiek. Zo zit er in dit alles nog iets verhevens ook.

Met een aantal gevoelens van hoogachting,
uw A.R. van der Burg.

HET KABINET BIESHEUVEL

De chaos waarin het AR-convent is geëindigd, heeft althans één ding duidelijk gemaakt: alle programmatische activiteiten van de achtien overtuigen de AR-medieën niet van het progressieve karakter van de KVP.

Er moesten nu dus zwaardere maatregelen worden genomen om de CDW veilig te stellen. Wij waken er vorige keer al op dat dat zou kunnen gebeuren door het optreden van een kabinet dat is samengesteld uit de drie Christelijke partijen. Men zou zelfs kunnen stellen dat deze noodzaak nu niet meer alleen voor de ARE geldt doch dat Biesheuvel met verwijzing naar zijn onwillige achterban nu ook de KVP en CHU van deze noodzaak kan overtuigen.

De volgende situatie zou kunnen ontstaan. De voorgestelde belastingcorrectie (ik neem het toch nu, maar even zo) wordt afgevoerd in de voorgestelde 2/2 - 1/5 vorm. Daartoe staat de hele AR-fractie en zoveel KVPers en CHU-afgevaardigden als nodig is, met de oppositie mee. In het kabinet wordt vervolgens door de Christelijke ministers betoogd dat verkiezingen geen

zin hebben omdat er geen alternatief is. Broker Biesheuvel moet de brokken maar opruimen. Hoewel D'66 en de VVD tot nieuwe verkiezingen adviseeren, krijgt Biesheuvel een formatie-opdracht.

En zie: hij slaagt. Er komt, omdat de VVD vast houdt aan de voorgestelde belastingcorrectie, een kabinet van de drie Christelijke partijen, dat in één jaar de progressiviteit van de samenwerkende christelijke partijen zal bewijzen. Er zal zelfs een niet partijgebonden minister inzitten. Door ijverig speur- en combinatiewerk zijn wij in staat u de samenstelling van dit kabinet Biesheuvel te onthullen:

Minister President	- Biesheuvel ARP
Buitenlandse Zaken	- Schmelzer KVP
Ontwikkelingshulp	- Udiink CHU
Economische zaken	- Veldkamp KVP
Financiën	- Goudswaard ARP
Onderwijs en Wetenschappen	- v. Maarsseveen KVP
Binnenlandse Zaken	- J.W. Scholten ARP
Justitie	- Y. Scholten CHU
Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting	- een NKV bestuurder
Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk	- M. Klompé KVP
Sociale Zaken en Volksgezondheid	- Prof. van Hulst CHU
Verkeer en Waterstaat	- x. (partijloos deskundige; was korte tijd lid van D'66)
Defensie	- een R.K.-majoor
Landbouw en Visserij	- Lardinois KVP

P.S. 19 november 1969: de KVP en CHU wilden (nog)niet; volgende keer beter.

INSPRAAK

door J.L. Albers

De Stichting voor Maatschappelijk Opbouwwerk in Zuid-Holland, de Stichting Culturele Raad van Zuid-Holland en de Provinciale Jongdraad Zuid-Holland organiseerden gezamenlijk een congresdag in het Kurhaus om op zoek te gaan naar nieuwe democratische vormen. De Rotterdamse hoogleraren Ter Hoeven en Albeda waren zo vriendelijk de weg te wijzen.

Met twee en drie koloms koppen hebben de kranten aandacht geschonken aan deze twintigste provinciedag. Het is niet de bedoeling om in herhaling te vervallen noch om een uitgebreid verslag te schrijven. Degenen die er interesse in hebben kunnen dit aanvragen bij bovengenoemde instellingen. Dat is zeker aan te bevelen. Men moet dan echter wel geduld hebben. Zulke uitgaven plegen lang op zich te laten wachten, te lang doorgeanus. De interesse is dan meestal verflauid. Er is inmiddels al weer zoveel gebeurd. De inzendingen, die toch al van te voren op papier staan, zouden na afloop in stencil-vorm beschikbaar moeten zijn. Dat verhoogt aanmerkelijk het rendement.

De waard geïlluïstard dat het veel moeite had gekost om sprekers te vinden, die iets te zeggen hadden over inspraak en die dat ook nog in het openbaar wilden doen. Als dat waar is, dan blijken de heilige huisjes in onze maatschappij al te alleen nog valse oversinds te staan, maar ook nog groot ontzag in te bezemen.

Men kan beter spreken van bunkers, waar het establishment, het paternalisme, de conservatie en het repentantiek nog zo stevig de touwtjes in handen heb-

ben dat alleen al wijzen naar deze bouwsels een bedreiging voor je existentie betekent.

Ter Heeven ontwikkelde een interessante visie door ontzeggen te zetten en genever medezeggen.

Tot 1960 ongeveer stond de schaarste aan primaire levensbehoeften centraal, dat de bevolking zich medezeggenschap wilde ontzeggen om tot een gelijke welvaart te komen. Kersten drukte dat kernachtig uit in het gezegde "Consomme et tais-toi". Nu een redelijk welvaartsspeil, aldus de hoogleraar, is bereikt gaat men nog knijpen voor immateriële schaarste, o.a. aan medezeggenschap. Vooral onder de intellectueel - artistiek gerichte groepen, dus die welke in de dienstverlenende sectoren, waaronder ook de kerken gerekend moeten worden, werkzaam zijn of na hun opleiding later zullen zijn treft men deze lieden aan. Men schijnt zelfs bereid te zijn om een stukje welvaart op te offeren aan medezeggenschap. Want, zo betoogt Ter Heeven, met medezeggenschap loopt men sociale risico's. De uitdagingen zijn niet te voorspellen. Onze samenleving heeft behoefte aan sociologen, die nieuwe vormen bedenken.

Albeda hanteerde niet een centraal thema, maar behandelde een aantal praktische zaken betreffende participatie. Hij noemde dit de grootste opgave voor de komende jaren. De huidige samenleving nodigt gul uit tot consumeren maar niet tot participeren.

Hoe kunnen we hierin verandering brengen?

Vanuit de zaal werd erop gewezen dat scholen en opleidings-instituten hier voor de aangewezen instellingen zijn. Terecht wees Albeda erop dat dit de hoofdenkwestie is voor éducation permanente. Het overgrote deel van de huidige bevolking heeft de school achter zich. Wachten op de scholen zou betekenen dat pas een volgende generatie gevormd zou zijn in participeren. Daar kunnen we niet op wachten.

Als men spreekt over éducation permanente, dan denkt men wellicht aan cursussen in volkshogeschool, - televisieacademie - of vakverenigingsverband. De praktijk is echter de belangrijkste leermeester en het woonmilieu voor velen de voornaamste leer situatie. Naar mijn mening is de eigen wijk de plaats bij uitstek voor het leren participeren en het in praktijk brengen ervan. Men blijft dicht bij huis, waar men z'n omgeving nog kan overzien. Er is bijna niemand, die niet geïnteresseerd is in zijn eigen woonmilieu, de voorzieningen die men dicht bij huis wil hebben, een postkantoor, bepaalde winkels, een wijkcentrum, goede verbindingen met de rest van de stad, jeugdvoorzieningen, wat groen, veiligheid, sfeer, een wijkconsulent, een wijk-politicus, een medisch centrum. Tot nu toe is dit alles een zaak geweest van het stadsbestuur, ver weg en hoog gezeteld. Het kan anders. Het is mogelijk dat de wijkbevolking zelf nepraat over zijn wijk. Maar dan moet het stadsbestuur dat willen en er de mogelijkheden voor scheppen zoals het erkennen van de wijk als mogelijkheid van inspraak en advies; de ter beschikking stellen van wijkconsulenten en opbouwmarkers om te bewaken van de wijken behulpzaam te zijn met hun samenlevingsopbouw, het oprichten van wijk-centra, waar men elkaar kan ontmoeten en van waaruit men actief werkzaam kan zijn; het aanvaarden van wijkraden die vanuit de bevolking worden samengesteld en niet door representanten van de gemeente, gemeenteraad, districten of instellingen, die daarin niet thuis horen.

Men spreekt in sommige kringen over uitbreiding van het aantal wethouders. Zou het niet meer nuttig zijn als de nieuwe wethoudersportefeuille zou bestaan uit "wijkangole jachters" en zou het voor een politieke partij niet aantrekkelijk zijn om juist die zetel van de toekomst te bezetten?

KIES UW PROVINCIALE CANDIDATE

Om straks uw keuze van kandidaten voor de Provinciale Staten te vergemakkelijken, hebben wij alle aspirant-candidaten voor de Zuidhollandse Staten uitgenodigd in Poperbek een kort stukje te schrijven, waarbij hetz over hun persoonlijke opvattingen spreekt. Op dit verzoek zijn tot nu toe 6 bijdragen binnengekomen. Twee van de inzenders, t.w. J.L. Albers en H. Schwarz, gaven er de voorkeur aan van hun opvattingen te doen blijken via een wat uitvoeriger artikel voor Poperbek. U treft hun bijdragen elders in dit nummer aan. De andere vier volgen hieronder.

Twee van de inzenders zijn redacteurs van Poperbek. Het lag aanvankelijk in hun bedoeling van een bijdrage af te zien, omdat hun berichten bij de lezers van Poperbek voldoende bekend zullen zijn.

Biografische bijzonderheden over alle kandidaten zullen uiteraard aan alle stemgerechtigden in Zuid-Holland worden toegezonden.

Redactie Poperbek

F. VAN GULDEREN

(hoofd Centrale Afdeling Budgettering PTT)

Mocht ik tot Statenlid worden gekozen, dan zal mijn belangstelling en activiteit voornamelijk gericht zijn op begrotingszaken. Daarbij wil ik er op letten dat vooral bij de opstelling van inkomsten- als uitgavenbegrotingen de hand wordt gehouden aan de stelregel: met minder kan het niet en met meer behoeft het niet. Als een goed B'GG'er wil ik erop toewijzen dat meer aandacht wordt besteed aan de wijze waarop de plannen tot stand zijn gekomen, dan op de plannen zelf. Ik hoop mijn steentje te kunnen bijdragen aan de opstelling van een - zo noodnodig - prioriteitschema van uitgaven, niet uitsluitend voor één (begrotings) jaar, doch liefst voor een aantal jaren (meerjarenplanning). Als verkeersbezoener gaat bij dit alles mijn speciale belangstelling uit naar het hoofstuk waterstaat, verkeer en vervoer. Verder wil ik mij volledig stellen achter alle plannen, welke de leefbaarheid van onze provincie kunnen bewaren, respectievelijk vergroten.

POLITIEKE VIESE D.I.A.R.N.

Verklaarbaar uit politiek verleden (lid ARP tot medio 1966), opleiding (studie politieke wetenschappen) en christelijke levens- en wereldbeschouwing. AR-lidvervalsing leidde tot effer autoriteiten en "ontdekking" dat niet goede levensbeschouwing maar goede politieke doeleinden een goed politiek organisatieprincipe zijn. Schied bijz. leidde tot opvattingen over politiek systeem en partijrichting die later grotendeels in April werden teruggevonden. Christelijke levens- en wereldbeschouwing leidde tot normaal etische instelling, persoonlijke prioriteit voor vraagstukken van sociale maatschappelijke rechtvaardigheid en afwijzing van gebreken van geweld als (politiek) middel en van doel te bepalen.

Onzakelijke benadering van politieke problemen en voorgestelde oplossingen leidt tot oneerlijkheid in de politiek en derhalve tot verdoemling van de ware motieven voor een bepaalde opstelling. (Politiek) dogmatisme leidt tot eenzijdige visies. Verabsolutering van die visies heeft er in Nederland al toe geleid dat genuanceerd oordelen niet meer als een prijzenswaardige maar als een afkeurenswaardige eigenschap voor een politicus wordt gezien. Indien gekozen wil ik trachten niet in deze twee fouten te vervallen.

PETERS

algemeen.

De politieke visie hangt ten nauwste samen met de persoonlijke instelling. Die instelling kan positief maar ook negatief zijn gericht. Primaair dient de positieve politieke instelling (visie) op het welzijn van de medemens te zijn gericht met een politiek doel, "persoonlijk belang wijkt voor het algemeen belang".

Dit impliceert, dat een aanwijsbare inter-menselijke verhouding ontstaat, in de zogenaamde "ik-gij" verhouding culminerend.

Ik-gij verhouding.

De essentialia van de "ik-gij" verhouding geeft een stimulans tot een positieve stellingname in de politiek, niet alleen intern, maar ook extern. Intern drukt het primair uit, dat geen zogenaamde "politieke damocles" binnen de AC op zijn plaats is en dat secundair zonder meer f 100,- moet worden gestort. (notulen 28.9.'69, blz 3, "Proefverkiezing in kandidatenpool enz." en "Financiën"). De externe "ik-gij" verhouding in de politiek komt in feite als inzicht in de kans vóór D'66 ten einde vanuit het "politiek ik" de al of niet politiek geschoolde burger te injecteren, zodat het "waaren D'66?" glasholder voor de geest komt te staan.

"Waaren D'66?"

"Zeg mij wat u politiek beweegt en ik zal zeggen tot welke partij u behoort of moet wáán behoren". Voorgesteld, dat er een politieke beweging, als, moet het duidelijk voor ogen staan, dat enerzijds ons politiek streven aards aards is, maar anderzijds het van alle intelligentie zou zijn gespreid als niet een "hemel op aarde streven" was te onderkennen, waarbij ieder voor zich in zijn "ik-gij" verhouding niet alleen horizontaal, maar ook verticaal is gericht. In feite vloeit uit dit laatste een positieve stellingname voort t.a.v.

ontwapening; oost-westverhouding; jeugdprobleem; woningnood- en woningbouw; recreatie etc. etc.

In het kader van deze korte beschouwing (visie) ontbreekt:

de "liedenraak" en "zelfverrezenheid".

Dese "liedenraak" is- en moet de essentialia zijn, in de "ik-gij" verhouding ingebed en...indien dit in de komende politieke slag voor ons aller ogen staat, zal het "WAAREN D'66?", gemakkelijk kunnen worden beantwoord en in de komende vier jaren worden waargemaakt.

(voor vervolg zie pag. 18)

peperbek

POLITIEK
MAANDBLAD

3e Jaargang, nummer 5

JANUARI 1970

68

IN 1970 EEN

NIEUWE DIRECTEUR. DE HEER REESINK LEGT ZIJN
FUNCTIE NEER OM U OP EEN ANDERE PLAATS TE KUN-
NEN DIENEN. DAT HIJ OP DEZE PLAATS ONS ALLER
DANK HEEFT VERDIEND LIJDT GEEN TWIJFEL; DER-
HALVE: BEDANKT VOOR ALLE WERK, MOEITE EN IN-
SPANNING!

DANK OOK AAN ALLEN DIE IN HET AFGELOPEN JAAR
AAN DE TOT STANDKOMING VAN PEPERBEK HEBBEN MEE-
GEWERKT EN DAT, NAAR IK HOOP, OOK DIT JAAR ZUL-
LEN KUNNEN BLIJVEN DOEN.

GEZOND, GELUKKIG EN WERKZAAM VERKIEZINGSJAAR

M.G.E. KEMPERS

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en
afdelingen van Democraten '66 in Zuidholland.

Directie: M.G.E.Kempers.

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Winkelstede 14, Den Haag, tel. 070-667449

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark(£), A.R. v.d. Burg (%), A.C.A. Dake (f), A.C. de Goederen(x)
W.S.A.N. Gorter (\$), R.W.H. Löbler, W.C. Olyslagers (?),
F.W.H. Vink (&)

Redactie-adres: Sportlaan 190, Den Haag, tel 070 332300

Abonnementen: Per jaar (11 nummers): leden van D'66 f 7,50
niet-leden f 9,--
losse nummers f 1,--

Kopy voor het volgend nummer gaarne vóór 15 januari bij de redactie.

LOONWET

(£) Premier de Jong heeft het zelf gezegd: ook in de Eerste Kamer zal desnoods de Kabinetskwestie gesteld worden om de loonwet te redden. Er kan allerlei leuks gebeuren. Stel dat de Kamer niet door de knieën gaat (dat kan bij de Eerste Kamer). Dan kan toch nauwelijks de Tweede Kamer worden ontbonden, die is immers netjes geweest. De Eerste Kamer kan eigenlijk ook niet ontbonden worden, want fatsoenshalve zou met verkiezing van een nieuwe moeten worden gewacht tot na de Prov. Staten verkiezingen, en dat is te laat voor de loonwet. Een nieuwe kans voor het Kabinet-Biesheuvel?

dagvandaag

BERG EN HEUVEL

(£) Biesheuvel zal het bij de AR-radicalen voorlopig wel verbruid hebben. Berghuis, altijd nog al eigenzinnig, kan zijn rol als zoethouder der radicalen overnemen. Hij schoot tenminste goed uit bij de algemene beschouwingen in de Eerste Kamer. Niet alleen waarschuwde hij bij zijn beschouwing over de politieke situatie, dat de AR de nacht van Schmelzer en de rol van de KVP daarin nog niet was vergeten, hij begon zijn hele betoog met een bijna onparlementaire aanval op al diegenen die met hun hoge inkomens "zaniken" over de belastingen terwijl zij van hun inkomen nog genoeg overhouden om met hun gezin ruim te leven. Toch jammer dat Berghuis fysiek niet sterk is, zodat hij geen grote politieke rol kan spelen.

dagvandaag

PROFICIAT

(£) Van Hierlo complimenteerde in zijn congresrede op 13 december Gruyters die in het begin alleen staande, uiteindelijk ten dele zijn zin kreeg in de Staatscommissie (de verkozen formateur). Zonder af te willen doen aan Gruyters overredingskracht, rijst toch de vraag of het "omgaan" van een deel van de Staatscommissie ook niet gezien moet worden in het licht van de toenemende animo bij de christelijke partijen om via tenminste feitelijke "instelling" van het monisme hun afbrokkelende invloed veilig te stellen.

dagvandaag

VERKIEZINGSFONDS ZUID-HOLLAND

In ons fonds voor de statenverkiezingen op 18 maart 1970 is per 14 december 1969 gestort: f 395,63.

U, die dit leest, alstublieft, steun dit fonds.

Doe het nu en gireer op nr.

1804666

ten name van "Penningmeester D'66, provincie Zuid-Holland, Den Haag", onder vermelding van "verkiezingsfonds".

Heb dank.

SCHIEDAM

Secretaris van de afdeling Schiedam is thans: drs H.J. Rouw, Havendijk 239, Schiedam. Tel.: (overdag) 010 150800.

TERUG NAAR DE BRON

In dezelfde zaal waar het ruim drie jaar terug allemaal begonnen was, en in aanwezigheid van ongeveer honderd personen die er toen ook waren, congresseerde D'66 over de Provincie en andere zaken. In dezelfde zaal waar drie jaar terug de democratisering van de samenleving, de politiek en de staatsrechtelijke structuren werden geschreven in het vaandel van de partij die het woord democratie nieuwe inhoud zou gaan geven, vond nu 40% van de aanwezigen dat er geen enkel kwaad in steekt wanneer de nieuwgekomen hoofdbestuurleden eventueel vanuit hun hoofdbestuurslidmaatschap hun kandidatuur voor een plaatsje op de D'66-lijst voor de tweede kamer gaan propageren. Gelukkig vond 60% zulk een gang van zaken "ongewenst", zodat degenen die het desondanks gaan doen, tenminste weten dat zij iets doen dat niet gewenst wordt. Maar ja, dat gebeurt wel meer "in de politiek". De aanneming van de motie van der Maade-Bark leidde tenminste tot enige vrolijke momenten, toen de driëntwintig hoofdbestuurskandidaten zich moesten uitspreken over hun plannen in '71 en sommigen in de meest moeilijke bewoordingen toegaven een kamervetel te ambiceren.

De wijzigingen en aanvullingen van het Huishoudelijk Reglement waren nog niet aan de orde geweest toen uw redacteur om half tien de RAI verliet. Derhalve is hem op het moment dat dit verslag wordt geschreven nog niet bekend hoe het is afgelopen met de voorgestelde uitwerking van het Arnhemse besluit bij de Kamerverkiezingen met een landelijke uniforme lijst uit te komen, met een reserve lijst in Zeeland. Zoals u wellicht gelezen hebt, was het voorstel dit besluit te uit te werken dat het herroepen werd en vervangen door het besluit: 25 plaatsen uniform en de rest wisselend. (Het grootste deel van de Huishoudelijke Zaken, waaronder dit voorstel, is echter niet aan de orde gekomen).

Het landelijk gedeelte van het Provinciaal Program (terecht werd opgemerkt dat het beter: provinciaal gedeelte van het landelijk program had kunnen heten.) werd 's-avonds met een sterk gediïscorde zaal behandeld. Een voorstel van de Staatsrechtcommissie ter vervanging van het "wij moeten studeren" voorstel van de commissie 70 i.e. bestuurlijke herindeling, door een tekst die onder het hoofd "Decentralisatie" de bestuurlijke reorganisatie op alle niveau's ter studie aanbeveelt, werd aangenomen. Een poging om in deze tekst het Zuid-Nederlandse voorstel van Gewerten en Kleinere Eenheden op te nemen als richting waarin de studie moet gaan, werd verworpen.

Het goed vertrouwen in de Nederlandse democratie keert bij vele D'66-ers langzaam terug. Een amendement van v.d. Burg om vast te leggen dat Statenleden zich van discussie moeten onthouden over zaken waarbij zij (of hun werkgever) anders dan als gewone staatsburger zijn betrokken, werd verworpen op het argument: dat doet men toch automatisch in Nederland?

En dan waren er de moties, variërend van een viertal inzake het minimumprogramma, tot een achternotie dat uitsprak dat de dure verkiezingscampagnes de serieuze politiek in het huidige tijdsgebied opwaardig zijn en D'66 daarvan moest afzien en het geld naar aan Zelfra geven. Over dit staaltje onzinnelijk denken werd, naar verwacht, nog een kwartier gesproken voor het met overgrote meerderheid verwerpen werd.

Na de kernprogramma's van de andere partijen krijgt D'66 nu zijn beleidsplan, compleet met prioriteiten (en hostes). Over de uitgangspunten wordt in mei 1970 een dag verpraat. Een ontwerp-minimumprogramma in mei 1970 bespreken wilde men niet; maar het denken erover zal thans gestimuleerd worden. En dat is tenminste iets. De case van Van Hetero tenslotte, uitgebreid in de gade besproken, servette-eigen behartenswaardige speechen (tekst komt in de Democratie) maar maakte toch een aanzienlijk minder geïnspireerd indruk dan de Loirise rede.

Werden aanvankelijk de euvelen van D'66-congressen ruimschoots goedge maakt door de geest van saamhorigheid en door de bereikte resultaten, het op 13 december gehouden congres heeft die euvelen toch wel in versterkte mate aan het licht gebracht. De ergste kwaal is ongetwijfeld de altijd veel te grote agenda. Hiervan is weer het gevolg: het er doorheen jagen van punten, het behandelen van amendementen, maar niet van de eigenlijke materie, het ontbreken van pauzes, waardoor zowel voorzien zou worden in de noodzakelijke verademing als in de communicatieve functie van zo'n congres, en het uitlopen van de tijd, waardoor op het laatste de zaal bijna leeg is.

Een andere kwaal is de te korte voorbereidingstijd. Het in september 1969 in Zuid-Holland gehouden provinciale congres was een voorbeeld in goede zin. In mei had iedereen de stukken thuis. Amendementen moesten voor 1 juli binnen zijn, zodat de werkgroepen amper gelegenheid hadden de zaak met de indieners te bespreken. Hierdoor kon een groot deel van de amendementen ineens worden verwerkt, terwijl een ander deel werd geruggenomen, omdat de indiener tot andere gedachten was gekomen. Bij landelijke congressen is daar nooit tijd voor. Dit leidt tot de noodzakelijke behandeling van een grote stroom amendementen en tot eindeloze sprankverwarring tussen op hun pentencur staande partijen.

Nog een euvel is de manipulatie te goeder trouw door de congresleiding. Zo'n congresvoorzitter bereidt zijn taak uiteraard grondig voor. Als het ingewikkelde zaken betreft, laat hij zich voorlichten door mensen uit werkgroepen, of door leden van het hoofdbestuur. Dit overleg leidt dan veelal op het congres zelf tot een behandelingswijze die duidelijk ten gunste werkt van het werkgroep- of bestuursstandpunt. Op het jongste congres deden zich hiervan drie evidente gevallen voor. Het eerste betrof de behandeling van de bestuurlijke herindeling. Daaromtrent lagen er drie formuleringen ter tafel, een van de Commissie '70 (landelijke werkgroep ter voorbereiding van de komende verkiezingen), een van de regio Zuid-Holland, zoals daar aanvaard op het provinciale congres, en een voorstel van de staatsrechtcommissie. De eerste twee waren alternatieven. De derde was van andere strekking en besogde het plaatsen van het onderwerp in een ruimer verband. Congresvoorzitter Rood leidde dit onderwerp op zodanig indentieuze wijze in, dat nog voordat iemand verder het woord had gebracht een van de Zuid-hollandse werkgroepsleden uitriep: "We kunnen nu ons voorstel wel afschrijven!" En inderdaad, zo geschiedde, zei het met een geringe meerderheid. Waarom dit alles? De bestuurlijke herindeling van Nederland is een moeilijke materie. Wie er aan gaat zitten komt toe de ontdekking dat hij er nog veel aan moet studeren, voordat hij een oordeel kan vellen. Hij is geneigd te vergeten dat anderen die studie allang gedaan hebben. Dus formuleert hij als programmpunt: "De bestuurlijke herindeling dient nader te worden bestudeerd", met weglating van de woorden "door mij". Omdat de meeste congresgangers in hetzelfde schuitje zitten, bewijzen ze gemakkelijk voor het argument, stemmen vóór de verdere studie, omdat je dan nooit builen kan vallen, drinken een glas en laten alles zoals het was. Het resultaat is dat D'66 de provinciale verkiezingen ingaat zonder iets zinnigs over de positie van die provincie te zeggen. Een trieste zaak, maar wat heb je er aan?

Een tweede duidelijk voorbeeld van manipulatie, bij het van enigzins don quichotterige aard, betrof de reglementen voor de samenstelling van de candidatenlijsten voor de Tweede Kamer. De specialist op dit gebied, De Goe-deren, had een aantal fouten en leekten in de voorstellen ontdekt en daarvan zelf een geheel nieuw voorstel uitgewerkt. De ontwerpers van het congres- ntelijke voorstel moesten erkennen dat het nieuwe beter was. Waartoe men wilde

hoofdbestuurslid Nachtegaal zich verplicht een eindeloze discussie aan te gaan over deze zeer technische zaak, waarvan hier dan ook de details achterwege worden gelaten. Het liep zo hoog dat tenslotte twee andere bestuursleden moesten komen verklaren dat het hoofdbestuur de voorstellen-de-Goederen overnam. Er werd niet eens meer gestemd.

Een derde geval van bovenbedoelde manipulatie deed zich voor nadat er enkele moties waren ingediend die tot strekking hadden dat de partij moest gaan werken aan een minimumprogram. Het bestuur noemde zich bij monde van Vuyk hiertegen te moeten verzetten. Allereerst is het niet correct dat een aftredend bestuur zich beijvert om het nieuwe bestuur aan een bepaald beleid te binden. Daar komt dan nog bij dat niet de voorzitter (die herkiesbaar was) dit standpunt vertolkte, maar het niet herkiesbare hoofdbestuurslid Vuyk. Het is te hopen dat op volgende congressen gestreefd zal worden naar verbetering van de hier gesignaleerde fouten. Wij zullen de eersten zijn om oog te hebben voor de moeilijkheden die daarbij rijzen. En laten we de zaak niet scheef trekken. De sfeer op een D'66-congres is in het algemeen voortreffelijk. Het kan er wel eens hard toe gaan, maar vrijwel altijd zakelijk en in de beste persoonlijke verhoudingen. Minder zakelijk, maar ook in uitstekende persoonlijke verhoudingen, ging het na afloop van het congres toe in D'66, waar een aantal prominente bekechers van een half etmaal vroeger broederlijk bijeen de nacht doorbrachten.

A.R. v.d. BURG

DE EUROPESE TOPCONFERENTIE IN DEN HAAG

door A.C.A. Dake

Het spanning werd naar "Den Haag" uitgezien. Het resultaat dreigde na afloop in de mist te raken. Een onbegrijpelijke voorlichtingspolitiek had er op toe gezien dat Minister-President De Jong niet aan de T.V.-camera's zou worden blootgesteld, behalve als communiqué-lezer. Als voorzitter en gastheer was het natuurlijk geweest hem voor een ruim publiek aan het woord te laten. Per slot van rekening liep het in feite nog slechter af doordat De Jong in het kielzog van Luns zich spoorwegs naar het feestbanket in de Leidse lakenhal spoedde en ook voor de schrijvende journalistiek geen tijd meer had.

Een ander probleem ontstond door de grote nadruk die te voren - met name door Luns - op het vaststellen van een termijn voor onderhandelingen met Engeland was gelegd. Toen er geen "datum" te vinden viel in het communiqué reageerde een deel van de commentatoren met de wat simpele conclusie dat ook de rest van het stuk niet veel kon betekenen.

Zonder nu overdreven verwachtingen te koesteren van de Franse houding in de komende maanden is het toch niet teveel gezegd om te constateren dat de "hik van den haag" de ademnood van de Europese patiënt wat heeft verlicht. Om een paar hoofdpunten te noemen: er is een verband gelegd tussen de landbouwfinanciering en de noodzaak tot produktiebeperking, al werd dat woord niet in het communiqué genoemd.

Tegenover dit voor de Duitsers belangrijke punt kregen de Fransen de toezegging dat voor het einde van het jaar inderdaad die landbouwfinanciering rond moet zijn. Er schuilt hier een addertje onder het gras, want de ratificering moet dan in 1970 plaatsvinden (de nu bestaande tijdelijke regeling is al verlengd tot 1971), en niet-ratificeren kan dus - van Duitsers kant - een drukmiddel worden, met alle repercussies van dien. Voor het Nederlandse parlement zat er de veredelde versterking in van de controlebevoegdheid van het

Europese parlement in het pakket, een zaak die in de praktijk weinig om het lijf zal hebben - Straatsburg wordt dan een soort grote rekenkamer -, maar die symbolisch door het vroegere Franse verzet ertegen zijn waarde heeft (en Luns moeilijkheden op het binnenhof bespaart).

Tenslotte nog de economische unie die men - wijs geworden door het de- en revaluatie-gescharrel van de laatste maanden - via afspraken op monetair gebied op gang wil brengen. Op basis van de Duitse toezegging een deel van zijn valuta-reserves daarvoor ter beschikking te stellen is deze nieuwe aanzet misschien meer succes beschoeren dan voor de top verwacht kon worden. Maar voorlopig is het pudding-eten geblazen om te proeven wat er werkelijk in zit. De enige die de smaak ervan grondig kan bederven is de man van Colombey-les-deux-eglises, die zijn meest positieve bijdrage tot de eenwording van Europa nu zal kunnen leveren door zijn mond te houden.

SPAANSE PEPERS

⊖ Biesheuvel: Dit is het eind, wij gaan niet door met de strijd.

pep

⊖ D'66 heeft als alle gevestigde partijen ook zijn partijraad, -convent of hoe die dingen nog meer heten: de vergadering van hoofdbestuur en werkgroepvoorzitters.

pep

⊖ Biesheuvel: Dat "onaanvaardbaar" van Witteveen deed onze bezorgdheid voor de economische situatie in 1971 ineens een stuk afnemen.

pep

⊖ Het begint erop te lijken dat Amerika inderdaad bereid is door te vechten tot de laatste Zuid-Vietnamees

pep

⊖ Biesheuvel: Een kabinet voor 150 miljoen, dat zou een dumpingprijs geweest zijn.

pep

⊖ In militaire kringen heet het kuinderbos: het beloofde woud.

pep

⊖ Biesheuvel: Wie zegt dat ik dit kabinet redden wil? Het is nog geen 1971.

pep

⊖ Pompidoeniks

pep

⊖ Biesheuvel: Een kabinetscrisis kon niet. Dan heb ik de schuld gekregen van het mislukken van de Europese topconferentie.

pep

⊖ Biesheuvel: Als ik bij de verkiezingen in '71 kan zeggen "Ik had toch gelijk", dan sla ik er nog grotere winst uit.

pep

⊖ Sprookjes van Van 't Reve: een stinkend goede plaat.

pep

⊖ Japie: Ik heb twee vragen: "Wat zei Biesheuvel tegen Witteveen toen hij direct na de indiening van de motie-Kieft naar hem toe ging?"

En: "Waar zat de AR-fractie tijdens de schorsing voor de stemming?"
(Volgens de Kamer-bodes niet in de fractiekamer).

DE 900 MILLIOEN BELASTINGCORRECTIE IS BESTRIJDING VAN INFLATIE-ONRECHT
door F. Jansen

Het blijkt altijd weer bijzonder moeilijk, zich onbevangen open te stellen voor logische uiteenzettingen die leiden tot andere conclusies dan men zich á priori heeft eigen gemaakt; het wordt moeilijker naarmate de eigen conclusie reeds langer en op meer dogmatische gronden is aanvaard en de juiste redenering komt van een partij of zijde, die men over het geheel genomen minder waardeert.

Ondanks het voortreffelijk betoeg van de heer de Goede, daarbij volledig gesteund door de heer van Hierlo tijdens de recente bijeenkomst van D'66 in Pulchri Studio, dat inflatie uit zichzelf onrecht veroorzaakt op grond waarvan belastingcorrectie behoort plaats te vinden, bleek achteraf toch wel dat personen, die á priori al een ander standpunt hadden ingenomen, zich door de logische uiteenzettingen van de fractie niet hebben (willen) laten overtuigen. In schrift blijkt dit ook uit het artikel van de heer de Goederen in Peperbek van nov. 1969. Laat ik een poging doen om de mening van de fractie, waar ik alle waardering voor heb, te verdedigen tegen elke principieel andere zienswijze. En nu ter zake.

Inflatie veroorzaakt uit eigen beweging onrecht bij toepassing van een "progressief belastingtarief". Deze stelling wil ik trachten onweerlegbaar en voor een ieder begrijpelijk te bewijzen, daarvoor van de grond af beginnende met de begrippen "inflatie" en "progressief belastingtarief". Inflatie vindt plaats als, sinds wij na de oorlog aan den lijve ondervinden, de prijzen algemeen en duurzaam stijgen, waardoor dus het geld minder waard wordt, n.a.w. inflatie betekent geld-ontwaarding en duurzame prijsstijging, het zijn de beide keerzijden van dezelfde medaille. Nu zijn er verschillende mogelijkheden - afhankelijk van een bepaalde zienswijze - om te berekenen hoeveel inflatie plaats vindt; hr de Goederen noemt de twee voornaamste reeds in zijn artikel.

Internationaal, in een overzicht van vele landen, vervat in de "Monthly letters van de First National City Bank te New York komt men voor Nederland tot het resultaat, dat de prijzen hier in de periode 1948 - 1968 tot (ruim) het dubbele zijn gestegen en de waarde van de gulden is dienovereenkomstig gedaald tot twee kwartjes. Zo voortgaande, zal de gulden over nogmaals twintig jaren nog maar één kwartje waard zijn. Dat is het harde feit waar wij mee te maken hebben en waarmee wij rekening moeten houden. Een gulden is in de loop der jaren niet meer dezelfde gulden maar wordt steeds minder waard, maar omdat wij in alle goldberekeningen toch doen alsof die gulden wél dezelfde blijft, wordt dat de kern van alle ellende en misverstanden. Alle desbetreffende wetenschapsmensen zouden er foestelijk voor bedanken hun berekeningen te maken zonder vaste, constant blijvende maatstaven (b.v. meter en kilogram), anders zouden hun uitkomsten waardeloos zijn. Maar de maatstaf, de waardemeter in de economie en de maatschappij is het wel degelijk aan verandering onderhevige geld, de valuta en op deze manier gaande waardemeter grondt een weder - politici, economen en financiers inclus - zijn waardeberekeningen zonder herleidingen tot een constante maatstaf. Een schuld van f. 1000,- in 1948 heeft een werkelijke waarde van f. 2000,- in

gulden van 1968 maar in de samenleving blijft die schuld even zo vrolijk f 1000,- in 1968. Een handige jongen kan in deze omstandigheden letterlijk leven van zijn schulden en dat is fout, want dit gaat tenslotte altijd ten koste van de gewone burger.

Dan het begrip "progressief belastingtarief". Dat houdt in, dat over een groter inkomen méér dan verhoudingsgewijze aan "inkomsten)belasting wordt betaald. Een heel eenvoudig voorbeeld is het volgende. Bij f 1000,- inkomen p.m. is de belasting 10% (dus te betalen f 100,-) bij f 1100,- inkomen 11% (belasting f 121,-), bij f 1200,- inkomen 12% (belasting f 144,-), bij f 2000,- inkomen 20% (belasting f 400,-) enz. En nu het simpele bewijs dat inflatie enkel door haar bestaan onrecht veroorzaakt bij een onveranderd, dus gelijkblijvend, progressief tarief. Stel, dat men nu met f 1100,- hetzelfde kan doen als een tijd geleden met f 1000,- (dat heeft zich na de oorlog voortdurend voorgedaan, het is zonder meer een feit). Toen u f 1000,- inkomen had, betaalde u 10% (f 100,-) aan belasting en hield f 900,- over voor verdere besteding en voor diezelfde besteding hebt u nu f 990,- nodig. Stel nu, dat nu inkomen net genoeg gestegen is om de algemene prijsstijging op te vangen, dan is het inkomen nu f 1100,-. Doch daarover betaalt u nu wegens de progressie 11% belasting of f 121,- en u houdt voor andere bestedingen f 1100,- min f 121,- of f 979,- over, terwijl u f 990,- nodig hebt om u hetzelfde te veroorloven als vroeger. U gaat er dus daadwerkelijk f 11,- op achteruit en betaalt f 11,- meer belasting als belastingverzwaring; (het zou wél juist zijn, als u ook 10% naar nu over f 1100,- aan belasting zou moeten betalen, dan zou na f 110,- belasting, f 990,- overblijven of precies datgene dat u voor dezelfde besteding nodig zou hebben). Opgenschijnlijk verandert er fiscaal niets, het (progressieve) tarief blijft immers hetzelfde, maar toch betaalt u méér belasting enkel en alleen door de inflatie. Dat geldt voor u, voor mij en voor ons allemaal: wij worden op slinkse wijze benadeeld, geld van ons wordt in letterlijke zin verduisterd, wij worden in duisternis begapt. Dat nu wil men goed maken en voorkómen door f 900,- mln. minder belasting te vragen dan mét diefstal, bij gelijkblijvend tarief zou worden opgelegd; ook de D'66 fractie vindt dit - gelukkig en geprezen! - een zaak van recht en eerlijkheid. Het gaat er niet om, dat wellicht niet méér belasting, zelfs over het inkomen, zou moeten worden geheven. Maar dat moet dan op democratische wijze door het parlement worden bepaald en niet tersluiks een automatisch gevolg van inflatie zijn.

Waarom zijn er nu toch zovelen, die niet vatbaar blijken voor dit simpele bewijs met niet meer rekenarij dan de lagere school leert - en waarvan de juistheid door alle economen niet meer betwist wordt - waarom wordt de fiscale diefstal niet algemeen door de gewone burger veroordeeld? Vermoedelijk spelen de eigen instelling en enige misleiding daarbij een rol. Minder gelukkig is om te beginnen al de wijze van bestrijding van de inflatie-diefstal, die op verschillende manieren kan worden aangepakt. Het meest principieel en juist zou zijn een jaarlijkse indexatie, waarmee het inkomen eerst wordt herleid tot basisgulden van een waarde, behorende bij het vastgestelde, goldende progressieve tarief en bepaling van het aldan van toepassing zijnde percentage; dat percentage van het nominale fiscale inkomen geeft de juiste belastinguitkomst. Men kan ook, zoals nu te gebeuren staat, het tarief wijzigen (i.e. verlagen) in tegengestelde richting van de inflatoire werking met hetzelfde effect. Maar dan willen de eenvoudigen van geest niet insien, dat deze tariefsverlaging géén belastingverlaging betekent. De foutieve mening berust uiteraard op aanvechtbare overwegingen, anders komt men niet tot een verkeerde conclusie. De kern is gelegen in de omstandigheid, dat bij de onrechtmatige belastingverzwaring door de progressie per definitie degene met een groter inkomen méér belasting betaalt en dus ook bij die verzwaring meer begapt wordt dan iemand met minder inkomen. In ons voorbeeld zou het inkomen van f 2000,- stijgen tot f 2200,- en de belasting tot 22% in plaats van 20% volgens juiste calculatie; schade 2% over f 2200,- of f 44,- (tegen een schade van f 11,- bij een inkomen van f 1000,-) Omdat de betersituatie bij inflatie méér bestolen wordt dan de minder gesituatie, aanvaardt men dit onrecht zelfs met een sekere

goedkeuring. Een stemming, die helaas en welbewust misleidend in de hand wordt gewerkt door de socialistische partijen en vakbonden, die niet be- seffen welke slechte dienst zij de democratie bewijzen door kundochtig te praten over belastingverlaging. Dit is in wesen het neerhalen van de maatschappelijke waarde van de gewone burger omdat de indruk wordt geverkt, dat wij blinkse gapperij (inflatie - bij - progressie) nodig zouden hebben om beter aan ons brokken te komen, zo'n soort Robin Hood gedachte van het be- stelen van de rijken om aan de armen te geven. Deze gedachte-richting is minderwaardig in de situatie, dat hand- en hoofdarbeiders, aangetast met wat andere gewone burgers verreweg te meerderheid van het kiezersvolk uit- maken in dit redelijk vrije land en dus op parlementaire democratische wij- ze kunnen eisen, dat een belastingdruk wordt opgelegd, die deze meerder- heid juist recht. Zolang de leiding en de fractie van D'66 de duidelijkheid en de eerlijkheid laten prevaleren, ook wanneer een minder gemakkelijke en minder populaire weg moet worden bewandeld tegen een gemakkelijk aanspre- kende, doch in wesen foutieve mening in, zolang worden de grondstellingen van D'66 hoog gehouden en kan men daarin vertrouwen stellen. Ik hoop, dat D'66 deze weg consequent zal blijven bewandelen: belastingvermindering afwijzend en (eventueel tegelijkertijd) openlijk belastingverhoging eisend, voorzover naar ons inzicht noodzakelijk.

Aan de hand van het voorgaande wordt het vrij eenvoudig, de vinger te leg- gen op de gedachtesfout die hr de Goederen bejaat in Peperbok van nov. '69. Daar wordt betoogd, dat de inflatie-correctie niet 900, maar 1600 mln. zou moeten bedragen. Inderdaad kan men over het gebruik van index-bases van me- ning verschillen, doch van zijn stelling uitgaande kan men enkel sluitende redenering leiden tot een andere conclusie, dat de overheid slechts een deel van de op f 1600 mln. berekende inflatie-dieftal goedmaakt; er is nim- mer uit te destilleren dat het mindere bedrag nu oneens géén (gedeeltelijk) herstel van onrecht zou betekenen. Indien de stelling andersom zou kunnen worden geponeerd - overheid vergoedt 1600 en de berekende inflatieschade is slechts te stellen op 900 mln. - ja, dan zou het recht gezegd kunnen worden dat het meerdere een belastingverlaging zou inhouden. Daarom juist is het van de overheid zo verstandig, zich aan de meest bescheiden uitkomst van de inflatieinvloed te houden, anders zou het bedrag kwetsbaar zijn voor aanvallen van andere zijden. De overheid heeft zich n.l. zeer terecht geba- seerd op een onaanstootbaar minimum als correctiebedrag. Laten we eerlijk blijven, ook al kost het moeite. En dat is wat wij in leiding en Fractie van D'66 in hoge mate moeten appreciëren. Als wij niet op democratische, parlementaire wijze onrecht kunnen voorkomen en tegelijkertijd niet ver- hoging van de belastingvrije voet, belasting-versparing i.v.m. betere in- komensverdeling e.d. kunnen beverkatelligen, dan ligt dat niet aan het sys- teem maar aan ons, de kiezers, die van het systeem geen goed gebruik maken en daarbij moeten wij ons verre houden van elk soort volkswisleiding waar- door de duidelijkheid wordt belaagd.

WABCIJNFT door A.C. de Boesman

De heer Jansen heeft volkomen gelijk wanneer hij stelt dat aan bij louter nominale inkomenswijzigingen (i.v.m. met een percentage overeenkomstig de inflatie) door de progressie automatisch zwaarder wordt belast. Ik ben be- vinden van harte met hem - en met de fractie - eens, dat verhoging van de belastingvoet door het parlement bij wat s heeft te worden opgelegd en niet op andere wijze door gebruikmaking van de inflatie mag worden bewerk- stelligd. Onder andere daarom ben ik - eveneens met de fractie - een warm voorstander van jaarlijkse controle over tijdslijnen van de tarieven van loon- en inkomensbelasting, zoals zulken door de bronschelden van Fi- nanciën voorgesteld. Ook blijf ik erbij - en dat is niet de bevooroordeelde mening van iemand die slechts de politieke taal spreekt op een standpunt heeft vastgelegd - dat de 900 miljoen van Witteveen meer als ordinaire be-

lastingsverlaging moet worden gezien dan als correctie van "inflatieonrecht". Want het zou een vergissing zijn te denken dat "we" die hogere belastingdruk door de gecombineerde werking van inflatie en progressie zonder meer plegen te slikken. Bij de loon- en salarisonderhandelingen staat vrijwel steeds een bepaalde reële inkomensverbetering voorop en men tracht de daartoe vereiste nominale verhoging met inachtneming van de belastingprogressie en de verwachte prijsstijgingen juist zo te calculeren dat deze gewenste reële verbetering wordt gerealiseerd. Het progressie-effect wordt in feite grotendeels gewoon in de lonen, salarissen en winsten doorberekend. Dit noemt men afwenteling. Maar als dan na een aantal jaren ineens de belastingtarieven vrij scherp worden verlaagd is dat voor de meesten alleen nog maar een meevallertje, geen "correctie van onrecht", dus gewoon belastingverlaging (die natuurlijk wel een matigende invloed op daarna geëiste inkomensverhogingen zal hebben). Conclusie: Alleen automatische inflatiecorrectie met korte intervallen - hoogstens van één jaar - zal bij de loon-, salaris- en winstvorming kunnen worden ingecalculerd, niet echter incidentele tariefsverlagingen met grote tussenpozen, die door het politieke spel daaromheen volstrekt onberekenbaar en dus niet incalculerbaar zijn. Zulke incidentele tariefsverlagingen met tussenpozen van verscheidene jaren blijven dan ook, voor zover ze het inflatie-progressie-effect in het jaar van doorvoering overcompenseren, demog belastingverlagingen, hoeveel inflatie er ook aan is voorafgegaan. Er is nog een reden waarom het gebruik van de termen "inflatieonrecht" en "diefstal" in dit verband sterk overtrokken is. Wanneer het niveau van de overheidsuitgaven in verhouding tot het nationaal inkomen stijgt, zoals thans bij voortduring het geval is, doet het er voor de burger weinig toe uit welke algemene belastingen de daartoe benodigde extra baten gaan vloeien. Als de opbrengst van de directe belastingen uit zichzelf minder toeneemt, b.v. door automatische inflatiecorrectie, dan zal toch b.v. de BTW verder omhoog moeten (En ook de BTW in zijn huidige vorm kent, doordat de eerste levensbehoeften in een veel lager tarief - 4% - vallen dan de rest - 12% -, een vrij scherpe progressie zodat de verdeling van de BTW-druk echt niet zoveel van de verdeling van de loon- en inkomstenbelastingdruk afwijkt).

MINIMUM-PROGRAM EN GESPREK AAN DE BASIS

door W.S.A.N. Gorter

Door het congres te Amsterdam zijn van de negen ingediende moties van politieke aard er twee aangenomen n.l. de moties nr 2 en 9.

Motie nr 9, ingediend door de voorzitters van de landelijke werkgroepen en geamendeerd, strekt ertoe het hoofdbestuur op te dragen de tot standkoming van een beleidsplan voor te bereiden, waarin in integraal verband de doeleinden en prioriteiten worden gepresenteerd, waarop D'66 haar beleid zal richten.

Motie nr 2 nodigt het hoofdbestuur uit op korte termijn stappen te nemen om het overleg over het opstellen van een aanvaardbaar minimumprogramma voor het verlenen van medewerking aan de vorming van een kabinet, in zo breed mogelijke kring op gang te brengen en om maatregelen te treffen dat in het geval van een kabinetscrisis onmiddellijk een concept-minimumprogramma aan de leden kan worden voorgelegd. Deze motie werd ingediend door mederedacteur van Peperbek A.R. v.d. Burg, L.A. van Montfoort en 16 anderen van de afdeling Den Haag.

Tijdens de behandeling van motie nr 1 (van een gelijksoortige strekking als motie nr 2) werd door Hoerkerk (afd. Amsterdam) opgemerkt dat er nog geen bouwstenen voor een minimumprogramma waren aangedragen. Hierop werd onmiddellijk vanwege de redactie van Peperbek gereageerd door er op te wijzen dat in Peperbek het minimum-programma reeds sinds enige maanden een onderwerp van uitgebreide gedachtenwisseling is. Vervolgens werd door de heer

Peereboom (werkgroep Bevolkingspolitiek) opgemerkt dat inderdaad in Den Haag uitgebreid hierover is gesproken, maar dat daaruit juist is gebleken hoe ingewikkeld het onderwerp is.

Uitgaande van de moeilijkheden die rijzen bij het aanvaarden van het onderwerp "minimum-programma", wordt in het onderstaande een poging gemaakt een bijdrage te leveren tot het oplossen daarvan door het onderwerp in verbanding te brengen met een ander onderwerp, n.l. het "gesprek aan de basis". Het gesprek aan de basis, een denkbeeld van D'66, wordt in onze kringen opgevat als het gesprek, van D'66-leden uitgaande, met politiek niet-gebonden personen of maatschappelijke groeperingen, teneinde te vernemen welke de, toch wel, politieke wensen van deze zijn, anders gezegd: wat er bij hen politiek leeft. Nu is aan schrijver dezes gebleken dat andere partijen deze activiteit zonder meer opvatten als een herving van leden of aanhangers door D'66. Erkend moet worden dat, hoewel D'66 door deze activiteiten haar programma wil uitbreiden overeenkomstig hetgeen onder zekere (alle?) groepen kiersers leeft, het min of meer geschoolde D'66-lid, juist tegenover niet-gebonden d.w.z. politiek minder of weinig geschoolden, in een sterke positie staat. Anders staat het er voor, indien het D'66-lid zijn gesprekspartners zoekt onder de leden van andere politieke partijen die wel een politieke scholing en een primaire politieke belangstelling hebben. Het is echter niet eenvoudig om in zedelijke gesprekken een gewone politieke discussie te voorkomen, doch gezamenlijk op een bepaalde objectieve wijze te zoeken naar wat de gesprekspartners verbindt en wat hen verdeelt, om, wat dat laatste aangaat, vervolgens naar nieuwe gemeenschappelijke achtergrondbegrippen te zoeken. Praktische pogingen in deze richting worden nu reeds gedurende geruime tijd gedaan in een gespreksgroep van leden van D'66, van het Liberaal Democratisch Centrum en van de PvdA. Van deze gesprekken wordt sinds juni 1969 in Peperbek regelmatig verslag uitgebracht, ook in dit nummer. Gesprekken als deze zouden kunnen opleveren voor minimum-programma's die door deze ontstaanswijze, n.l. door overleg aan de basis, reeds een grondslag voor gemeenschappelijke regeringsdeelname zouden kunnen zijn. De gesprekken zouden in een zeker stadium ook opgesteld kunnen worden voor niet politiek gebonden. Deze gedachtengang ligt eigenlijk reeds ten grondslag aan het door ons opgestelde plan voor een minimumprogramma verschenen in Peperbek van juli 1969, blz 17 t/m 20. De grote moeilijkheid van een per partij opgesteld minimumprogramma is n.l. de wijze waarop een zodanig minimumprogramma met dat van andere partijen in een samenspel kan worden gebracht dat noodzakelijk is voor het opstellen van een regeringsprogramma. Dit samenspel zit er in de hierboven aanbevolen procedure reeds in van af het begin en wel op een uiterst democratische wijze.

DE SHIMMY HOUSE POLITIEK VAN DE KVP

(%) De trouwe keramiekplanten onder onze lezers zullen het shimmy house kennen, een etablissement waar men zich via lopende banden, draaiende schijven, door wettelende tonnen hieldend en over schuifende bruggen lopend voortspeelt naar de uitgang. De ingang tot deze plaats van actieve vrijetijdsbesteding wordt gevormd door een smal en steil trapje, waarvan de te ver van elkaar afstaande treden men steeds op en neer bewegen. De leuning beweegt echter niet mee. De pointe van het trapje zit hierin dat het bestaan uit een linker en een rechter helft, ieder breed genoeg om er één voet op te zetten. Terwijl de linker helft omhoog gaat, gaat de rechter helft omlaag. Wie het ongeluk heeft zijn beide voeten op beide helften te plaatsen, raakt daardoor in een zeer benarde positie, uiterwaard tot hilariteit van de toeschouwers. Voor wie het trucje daar heeft is er niets aan. De methode is als volgt: Men waait het een van beide helften in de laagste stand is en stapt daar met één been op, onderwijl de leuning van het trapje mogelijk bestpakkend. De trap gaat

omhoog. Op het hoogste punt aangekomen stapt men over op de andere helft, die dan juist in de laagste stand is. Door steeds op het juiste moment van been, en dus van trapje te verwisselen, is men in een minimum van tijd boven, veel sneller dan wanneer men op eigen kracht een trap moest oplopen. Nu klinkt het allemaal erg eenvoudig, maar om het te doen valt toch niet mee. Zodra men zich vergist, gaat het hopeloos mis. De beste wisseltrapjesbeklimmer is ongetwijfeld de KVP. Door jarenlange ervaring weet deze partij feilloos het moment te bepalen waarop van het linker naar het rechter trapje moet worden overgestapt en omgekeerd. Veel eigen energie is dan niet nodig. Men komt vanzelf omhoog. De laatste tijd is er echter een beetje de klad in gekomen. Het lukt ineens niet meer zo goed. Daar zijn verschillende verklaringen voor. Het is er net mee als met een das stroppen. Zolang je het met je ruggenerg doet, gaat alles goed, maar oh wee, zodra je er je hersens bij gaat inschakelen. De laatste tijd zijn er allerlei hinderlijke leden van de KVP die als hersencel willen gaan functioneren en aanwijzingen aan het motorische zenuwstelsel willen geven in de geest van: "Nu naar links!" "Neen, sufferd, nu naar rechts." Daar komt bij dat het voller wordt op het trapje. De ARP loopt de KVP voor de voeten, door het ook te proberen, maar door gebrek aan ervaring zonder veel succes. In paniek wordt er dan te vroeg overgestapt, met het gevoel dat er een enorme kluwen ontstaat. Biesheuvel roept: "Laat me het nu toch zelf proberen en blijf een beetje uit mijn buurt", maar toch is hij wel blij zo nu en dan een aanwijzing te krijgen. De CHU staat onderop en bezorgt daardoor de anderen niet veel last.

Er is nog een derde verklaring waarom het allemaal niet meer zo best gaat. Het trapje zelf begint oud te worden. Soms gaan ineens beide helften onlaag. De treden zijn uitgesleten. Het tijdstip van wisselen is onzeker. De KVP is door dit alles entredderd geraakt. Het is een ogenschijnlijk paradoxaal toestand. Doordat een aantal KVP-leden zijn gaan meedenken, versnellen zij de ondergang van de KVP. Er is geen bindende kracht meer die de ontbindende krachten kan overwinnen. Het rottingsproces kan snel of langzaam gaan, maar tegen te houden is het niet.

De KVP levert daarmee als eerste van de oude partijen de humus waarin de nieuwe politieke aanplant kan gedijen.

HET EINDE VAN D'66

(6) De opheffing van D'66 is bij de oprichting bekend gemaakt. D'66 verdwijnt als de vernieuwing vergenceg is voortgeschreden om nieuwe, grotere politieke eenheden een kans te doen hebben. Dat staat en blijft, hopelijk, staan. Als het met de vernieuwing niet zo'n vaart loopt, als de structuurveranderingen bedacht en uitgevoerd worden door de gevestigde autoriteiten, dan kan er een tijd komen dat D'66 om een heel andere rede opgeheven moet worden (al zal het dan niet gebeuren) nl als:

de beweging een partij is geworden;

ingekapseld is in het maatschappelijk organisatiepatroon;

onder het motto "indringen in de structuren" de gewoontes van die structuren heeft overgenomen;

niet geslaagd is het percentage actieve leden boven de 10% te krijgen;

een "in-groep" heeft gekregen die in feite de dienst uitmaakt;

het standpunt "geen partijbestuurders in vertegenwoordigende lichamen" werkelijk of de facto heeft losgelaten;

de specialisten de hinderlijke pottokijzers die "geïnteresseerden" heten hebben weten af te schudden;

de "braatjesjagers" hun kans hebben gekregen.

Wanneer dat zal zijn moeten we nog afwachten. Het is een beangstigend voorland. Beangstigend heel ook.

VRIJHEID, VERDRAAGZAAMHEID EN DEMOCRATIE

In het oktobernummer van het maandblad Wending wijdt prof. Spurna Weiland een beschouwing aan bevoengende "VVD van waarden" (zoals hij het noemt) die voorkomt in het begin van de Trecedrede van dit jaar.

"Inmiddels streven velen naar een nieuwe wereld en naar een nieuwe wijze van leven. Ook van die wereld moeten de weder verworven waarden van vrijheid, verdraagszaamheid en democratie de grondslag vormen. De regering wil richting geven aan een ontwikkeling in die geest. Haar beleid is dan ook gericht op meer openheid en medeverantwoordelijkheid."

S.W. vindt deze aanhof bij nadere overweging een staaltje van ideologisch denken. Niemand kan bezwaar hebben tegen leven in de geest van vrijheid, verdraagszaamheid en democratie. Niemand kan bezwaar hebben tegen een regering die in deze richting werkt. Niemand betwijfelt dat dit geen goede waarden zijn. Maar....

"Intussen is noch het woord vrijheid, noch het woord democratie ook naar enigermate gedefinieerd. En intussen is er voor gezorgd dat deze explosieven nergens in aanraking worden gebracht met de harde werkelijkheid van ons sociaal-cultureel, economisch enz. bestel. Dat nu is ideologie, het gebruik van woorden als louzen, als vaandels, als vuurwerk in de nacht waarin je niets kunt onderscheiden en alleen het vuurwerk ziet. En wie houdt er niet van vuurwerk..."

S.W. had liever een zakelijke analyse van de Nederlandse samenleving gezien in termen van vrijheid (gedefinieerd). Natuurlijk is er reden de in 1945 herwonnen vrijheid dankbaar te herdenken. Maar zal er met de vrijheid ernst gemaakt worden dan kan niet volstaan worden met de constatering dat zij in 1945 herwonnen is. "Dan zal nog een lange weg moeten worden afgelegd, die begint met een nieuw model van verhoudingen tussen mensen - en dat vereist op zijn minst een mentale revolutie".

Over verdraagszaamheid zegt S.W.: "Of fundamentele vernieuwing in de samenleving tot stand kan worden gebracht in een geest van verdraagszaamheid is zeer de vraag. Het lijkt erop dat de regering een soort magische formule heeft gegrepen om de opstakende staven te keren. Zolang immers de gang van zaken in onze wereld wordt 'verdragen' of zolang er alleen in een geest van 'verdraagszaamheid' tegen wordt geageerd kan er niets ernstigs gebeuren en kan het marchanderen over wat meer en minder - bijvoorbeeld wat meer openheid en medeverantwoordelijkheid en 225 miljoen meer voor de Nave - rustig doorgaan".

Omdat er echter dingen zijn die, juist als het om vrijheid gaat niet mogen worden verdragen vindt S.W. het een denkfout of een stukje opzettelijke misleiding om de verdraagszaamheid met de vrijheid in een adem te noemen. "De vrijheid is een goed in zichzelf, de verdraagszaamheid is alleen goed wanneer alle mensen daardoor worden gediend en onderbij gebracht". Tot zo ver prof. Spurna Weiland.

Ik vond zijn betoeg goed genoeg om hier nog eens te signaleren. Ik denk dat mijn instemming ook voortkomt uit het feit dat met dit betoeg een rationale redenering werd geschoven onder de instinctieve afkeer die mij bekreep toen de aangehaalde woorden in de Trecedrede werden uitgesproken. Ik dacht bovendien dat een verhaal in deze geest heel goed gehouwen had kunnen worden, of zelfs moeten worden door de leusvertegenwoordigers van een partij die zonder ideologische ballast serieus ze te streven naar werkelijke democratisering, openheid en medeverantwoordelijkheid.

BARK

SIETO EN MARIJKE HOVING IN GESPREK MET BEN DULL

(geknipt uit Het Parool en van commentaar voorzien door R.W.Th.Löbler)

"...Zeseneenhalf jaar geleden verhuisde Tingel Tangel van NZVBwal 320 naar NZVBwal 282. Hoog op de muur van de koffiekamer staat daar geschreven: "Politiek is alles wat zich bezig houdt met het welzijn van de burger in zijn stad". Gesigneerd: Aristoteles.

"Die kreet is mij uit het hart gepukt," zegt Sieto Hoving, "dat is de politiek die mij interesseert. Niet de weersinwakkende partijpolitiek, waarbij de partij van een middel tot een doel is geworden. Omdat de maatschappij veel belangrijker en interessanter is, moet er tegen die benauwde partijpolitiek wat gedaan worden. De maatschappij is natuurlijk helemaal niet goed, zoals die is opgebouwd, maar met de goede mensen is er wel wat aan te doen. We moeten mensen hebben die boven hun partijbaantje uitgroeien. D'66 werkte met mensch buiten, de echte partijfuncties. Het gaat alleen om hun capaciteiten.

Hoeveel leden hebben die partijen helemaal? Ze zitten allemaal in geldnood. Toch regeren zij het land. De massa echter heeft er beslist geen interesse voor. Van Royen was een geweldige vent, maar om partijpolitieke redenen is hij nooit minister geworden. Ik vind dat doodeng. Wat ik ook doodeng vind, dat zijn die christelijke, katholieke en algemene bonden. En een kreet als 'Radicaal-evangelisch.' En zo'n op de bijbel gebaseerd partijprogramma. Och, eigenlijk zijn die dingen ook weer geweldig in hun onmogelijkheid. De PvdA en D'66 zijn de partijen die het minst met grote woorden schermen. Als cabaretier kun je dan ook feitelijk het minst met hen doen. Het is toch ook prachtig, dat wij in Heemstede niet mochten optreden, omdat wij niet wilden beloven dat het koningshuis niet over de tong zou gaan. En dat in Arnhem mijn nieuwjaarswens bij Theater niet doorging wegens bepaalde politieke aspecten. En dat er over die Heemstedelijke kwestie zelfs vragen in de Kamer zijn geweest....

Ik zou ons het liefst een maatschappelijk cabaret willen noemen. De VVD heeft mij eens voor een verkiezingscabaret gevraagd. Daar ik me nooit met een partij kan vereenzelvigen, zou het dus een anti VVD cabaret geworden zijn. Ik had er trouwens helemaal geen zin in, omdat het veel te beperkend is, en het is niet doorgegaan....

Het is toch onzin, als je veertigduizend verdient, heb je geen bijbaan nodig. D'66 heeft dat ook terecht verboden. Dit zijn dingen, waar ik.....

en

Belachelijk.

De werkelijkheid is vaak zo absurd en belachelijk, dat je het niet voor mogelijk houdt. Toch is het de werkelijkheid. Je hebt dan ook je handen vol als je je alleen daármee bemoeit. De dagelijkse realiteit bevat meer sick jokes dan je ooit zou kunnen bedenken....."

COMMENTAAR

En dat laatste verdient, in dit verband, overdenking. Het 'doodenge' van een scherp en intelligent cabarettier als Hoving heb ik persoonlijk altijd gevonden dat hij zoveel vaker gelijk heeft dan de mensen die hij aanvalt. Het doodenge bij het lezen van het interview met Dull vond ik in wat ik niet vond. Wat hierboven staat onderstreept is allemaal (nog) waar, ja. Maar het ontbreken van al die dingen waar wij intern (om het zo maar even te noemen)

bijna dagelijks mee worstelen, is beangstigend. Want het is de werkelijkheid. De dagelijkse realiteit, die volgens Hoving, zo vol is met sick jokes. Ik geloof dat het vooral de tank is van een blad als 'Peperbek' om deze sick jokes, deze wrange frustraties van de werkelijkheid, (om een poging tot vertalen te wagen te signaleren. Zoals als gebeurde in 'Peperbek' III-4, pag. 3. Waarvan akte.

STATENVERKIEZINGEN

De kandidaatstelling voor de provinciale verkiezingen van 18 maart 1970 is voor D'66 geen routinezaak. Dat is begrijpelijk voor iedere jone partij. Maar voor D'66 geldt het wel heel sterk. Van het begin af is de partij opgekomen voor openheid en directe democratie. Die moet in de partij beginnen. Daarom heeft ieder lid van D'66 het recht zich als aspirant-kandidaat aan te melden. Daarom heeft ieder en iedere aanhanger (vijf gulden per jaar voor administratie- en registratiekosten) stemrecht bij de schriftelijke vóórverkiezingen, dat is het gezamenlijk bepalen van de volgorde op de kandidatenlijst.

De periode van de vóórverkiezingen is nu aangebroken en zal op ons provinciaal congres van 10 januari 1970 te Leidschendam resulteren in de bekendmaking van onze kandidatenlijst. Alle aspirant-kandidaten kunnen, geheel in de geest van de doelstellingen van D'66, de toets van de objectieve kritiek doorstaan. Daartoe hebben de leden en aanhangers schriftelijke informatie over de persoonlijke gegevens per aspirantkandidaat ontvangen. Deze informatie is bovendien toegankelijk voor iedere belangstellende. Zowel in de aanmeldingsperiode als in de daarop aansluitende periode van de vóórverkiezingen ontbreekt de mogelijkheid van beïnvloeding "van bovenaf". Er is geen gevestigde orde in de partij - provinciaal of landelijk - die kan bepalen wie zich mag aanmelden als aspirant-kandidaat en wie via de vóórverkiezingen bovenaan komt en wie onderaan. Kortom er is geen zeeff die ongecontroleerd tussen leden en kandidaten de vaststelling van de lijst op 10 januari 1970 kan "bespelen".

Een week lang hebben de aspirant-kandidaten zich in het kader van de vóórverkiezingen gezamenlijk gepresenteerd, en wel achtereenvolgens in Dordrecht, Gouda, Leiden, Den Haag en Rotterdam. Een korte introductie van eigen hand, waarin de meeste van de 38 aspirant-kandidaten hun politieke inzichten uiteenzetten, is aan de Zuiðhollandse leden en aanhangers van D'66 toegezonden.

Met deze open en onpartijdige procedure, waarin zowel schriftelijke als mondelinge informatie maximaal verspreidt wordt, zijn de stemgerechtigden van D'66 in staat zich een oordeel te vormen per aspirant-kandidaat en de volgorde van onze lijst voor de statenverkiezingen te bepalen.

Het gaat daarbij om de lijsttrekker, de man of vrouw, waarmee D'66 in Zuid-Holland naar buiten zal treden. En om - pakweg - de eerste vijftien kandidaten. Maar vooral om de mogelijkheid, zelfs bij weinig populaire en nauwelijks aansprekende verkiezingen, de leden en aanhangers van D'66 de gelegenheid te geven invloed te hebben bij het stemmen, kortom mee te doen.

J.J. van der Kaaden.

GESPREK TUSSEN LEDEN VAN HET L.D.C. (LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM),
DE PvdA EN D'66

Datum: 10 december 1969, Adriën Moonenweg 17, Den Haag.

Aanwezig: Jansz (L.D.C.); Goedhart; Commandeur (PvdA); Van Donk; Gorter (D'66)

Afwezig met kennisgeving: De Leede.

Afwezig zonder kennisgeving: Eling Vos, Delwel, Meij. Carol, Groot.

Verslag van de bespreking.

Voortgezet werd de bespreking over inkomens- en vermogensspreiding (aangekondigd in Peperbek van november 1969)

Na de uitgebreide gedachtenwisseling in het algemeen over dit onderwerp op voorafgaande bijeenkomsten kon thans aan de hand van drie programma-documenten worden nagegaan in hoever overeenstemming bestond of alsnog was te bereiken over verschillende onderdelen van het onderwerp tussen de deelnemers aan het gesprek, gezien als hun zuiver persoonlijke meningen.

I. Document van het Liberaal Beraad (dagelijkse besturen van de VVD, het L.D.C., de JOVD en de LSVN (liberale studenten), bijlage van weekblad Vrijheid en Democratie van 21-3-'69.

De aanwezigen konden instemmen met de volgende punten:

- a. Het Beraad meent dat een goede onderwijspolitiek tevens een weg is tot een rechtvaardiger inkomensverdeling.
- b. Ook de vermogensverdeling in ons land is naar de mening van het L.B. voor verbetering vatbaar. Zo moet met name de bezitsvorming - waarbij wordt gedacht aan een goede steun voor diegenen die willen sparen voor een eigen woning, aan de opbouw van waarde vaste bedrijfspensioenen en deelneming in het kapitaal van ondernemingen - krachtig worden aangepakt. Vormen van winstdeling zullen naar de mening van het Beraad moeten worden overwogen.
- c. Een betere vermogensverdeling acht het Beraad voorts o.m. bereikbaar door ten aanzien van de successierechten een grotere vrijstelling aan de voet bij vererving in de rechte lijn én een grotere progressie in de zijlijnen en bij vererving buiten de familie te bepleiten.
- d. In bespreking kunnen ook het volgende punt: "Ten slotte wil het B. erop wijzen dat uit overwegingen van sociale rechtvaardigheid zoveel mogelijk dient te worden gestreefd naar waarde vastheid van het geld. Juist immers de kleine spaarders worden van de waarde bepaling van het geld de dupe." Met deze formulering konden echter de leden van de PvdA niet instemmen omdat de wijzen waarop de inflatie moet worden bestreden niet zijn aangegeven. Hier ligt een eerste keuze tussen afremmen van de loonstijging of van de prijsstijging. Bovendien moet nader bestudeerd worden in hoever (kleine) spaarders en gepensioneerden rechtstreeks of via verzekeringsinstellingen), ondanks de hoge rentevoet van spaarrekeningen en obligaties, téch de dupe worden.

II. Voorstellen PvdA-bestuur voor verkiezingscongres op 16/17-1-1970.

Deze voorstellen waren reeds bekend gemaakt in de kongreskrant van maart 1969, doch zij waren niet op dat PvdA-congres in behandeling gekomen.

De aanwezigen konden instemmen met de volgende punten:

- a) dat de verdeling van vermogen en inkomen ontoelastbaar ongelijk is;
- b) dat de inkomensverschillen voor zover deze het gevolg zijn van ongelijke kansen op toegang tot verschillende beroepen, van ongelijk verdeelde economische macht en van ongelijkheid in vermogen kunnen worden bestreden door:
 - 1.1 het voeren van een onderwijsbeleid dat uitgaat van ("het recht op": deze woorden te schrappen volgens leden L.D.C. en D'66) gelijke opleidingsmogelijkheden voor allen en dat achterstanden, die door milieverschillen zijn ontstaan, compenseert;

1.2 een arbeidsmarktpolitiek die de bewegelijkheid en de doorstroming van de arbeid bevordert, die bij- en omscholing omvat en die structurele werkloosheid voorkomt door een actief regionaal beleid.

De volgende bijeenkomst vindt plaats op maandag 12 januari 1970 om 8 uur bij D. Jansz, 's-Herenbergstraat 6, Wassenaar, tel. 0..... nr 6429. Daarbij wordt het onderhavige onderwerp afgesloten na behandeling ten deze van de rest van de ontwerp-resolutie van de PvdA en van het pol. programma van D'66.

Vanwege de leden van het L.D.C. zijn als verdere gespreksonderwerpen naar voren gebracht: structuur van de onderneming; huisvestings- en woningbouwbeleid; ruimtelijke ordening; onderwijs; structuur politieke colleges, kiesstelsel; cultuurpolitiek; en Europese integratie, buitenlandse politiek. Op de bijeenkomst van 17 september j.l. is afgesproken dat de besprekingen binnen ongeveer een jaar zouden worden afgesloten met een gemeenschappelijk rapport aan de besturen der drie politieke partijen.

WERKGROEP DEMOCRATISERING
ARBEIDSVERHOUDINGEN D'66

K. Stroothoff (voorlopig coördinator)
Visweg 20, Limmen (H.N.)
tel. 02205-398

Tijdens de vergadering van de werkgroep te Amersfoort d.d. 29 nov. j.l. is besloten tot een andere werkwijze dan de tot nu toe gevolgde over te gaan. Voornaamste reden hiervoor is: Geen response uit de werkgroep waardoor rapportering onmogelijk wordt, geen contacten tussen werkgroep enerzijds en bestuur en fractie anderzijds en communicatiestoornissen binnen de werkgroep zelf. Zoals ook blijkt uit het verslag van de vergadering van voorzitters van werkgroepen d.d. 22 nov. is dit een vrij algemeen verschijnsel binnen D'66! Als een poging om tot een efficiëntere werkwijze te komen is besloten een kerngroep te vormen welke er naar streeft:

- a. advies uit te brengen over het ontwerp wet op de ondernemings Raden,
- b. een advies te geven omtrent de positie van de raad van commissarissen in de ondernemingsstruktuur,
- c. te bepalen in hoeverre het "amendement Overall" overgenomen en in het programma opgenomen kan worden,
- d. een beleidskader voor het sociaal-economisch beleid te schetsen en daarbij de prioriteit van "bekleding" aan te geven.

Om tot een bemanning van deze kerngroep te komen wordt in Democraat en Peperbek een oproep tot medewerking geplaatst.

WAAROM ZIJT VAN REEL EIGENLIJK IN DE VVD?

P E P E R B E K

ONAFHANKELIJK POLITIEK MAANDBLAD

gesteund door leden en afdelingen van
Democraten '66

NEEM EEN ABONNEMENT!

OF VRAAG EEN PROEFNUMMER AAN!

ZEND ONDERSTAANDE BON IN!

Hierlangs afdrukken en als brief verzenden

Aan de administratie van Peperbek
Winkelstede 14, Den Haag

(aankruisen wat gewenst of van toepassing)

- Zend mij een proefnummer van Peperbek
- (facultatief) Ik heb f 1,- overgemaakt (of zal het echt gauw doen) als pleister op de financiële wonde, op giro 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg (Z.H.)
- Ik wil al die rompslomp niet en abonneer mij ineens met ingang van heden op Peperbek. Daarvoor heb ik f 200,- (leden D'66 f 7,50 per jaar, anderen f 9,--) overgemaakt op giro 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg (Z.H.)
- Zend mij (ook) het speciale nummer, gewijd aan de verkiezingen voor de provinciale staten, dat aan alle leden in Zuid-Holland werd toegezonden. Kosten f 1,-- . Giro zie boven.
- Zend mij de twee nummers die tot nu toe zijn gewijd aan het minimumprogram voor deelneming aan een toekomstige regering. Kosten f 2,-- samen. Giro zie boven.
- Ik wil meewerken aan Peperbek als... **CORRESPONDENT**... (b.v. invullen: nieter, schrijver, directeur, redacteur, bezorger, bankier, portier) en giroer daartoe f.... als tegemoetkoming in mijn eventuele loon.

Naam: **K. LADDER, AZN.**

Straat: **DOMARAHOOFDSTRAAT 188**

Plaats: **MUERSABURG**

Mondtekening

Datum: **1/2/1970**

PEPERBEK: VOOR HET NIEUWS UIT

peperbek

EXTRA UITGAVE
PEPERBEK

JANUARI 1970

tweede ontwerp
gemeenteprogramma

68

januari 1970.

Het bestuur van D'66, afdeling Den Haag, heeft het genoegen U hierbij een hernieuwde vorm aan te bieden van het concept-programma voor de gemeentepolitiek in Den Haag. Een aantal hoofdstukken hiervan werden behandeld in de ledenvergaderingen van 15 en 29 november j.l.; de door de vergadering toen aangenomen amendementen zijn hierin dus verwerkt.

De hoofdstukken "ruimtelijke ordening", "bouwen en wonen" en "economische ontwikkeling" werden in hun geheel herschreven en moeten, na gelegenheid tot amendering, dus nog door de ledenvergadering worden aangenomen.

Het is de bedoeling dat de leden en belangstellenden dit concept-programma in eigen kring bespreken en beoordelen. Reacties worden gaarne ingewacht door de Programmacommissie, p/a de Heer P.W. van Baarsel, Statenlaan 23 Den Haag, telefoon 559017.

Men bedenke, dat een politiek programma even levend moet zijn als de politiek zelf en derhalve voortdurend in ontwikkeling is.

HET BESTUUR VAN D'66 AFD. DEN HAAG

INHOUD:

- A. Inleiding.
- B. Uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid in Den Haag.
- C. Werkwijze van het gemeentebestuur.
- D. Financieel beleid
- E. Programmapunten per gemeentelijk onderwerp
 - 1. Vrijheidsrechten en ordehandhaving.
 - 2. Ruimtelijke Ordening.
 - 3. Milieu-hygiëne.
 - 4. Verkeer.
 - 5. Bouwen en wonen.
 - 6. De economische ontwikkeling.
 - 7. Onderwijs.
 - 8. Cultuur.
 - 9. Sport en recreatie.
 - 10. Volksgezondheid.
 - 11. Welzijnsbehartiging.

De tussen haakjes geplaatste cijfers (11.69) duiden op maand en jaar van het congres, waarop het betreffende artikel of hoofdstuk is vastgesteld c.q.gewijzigd.

A. INLEIDING (11.69).

Het is op het niveau van het gemeentebestuur, dat de burger het meest direkt betrokken is bij en daadwerkelijk kan bijdragen aan de activiteiten van de overheid. In dit tijdperk van snelle verandering moeten ook op het gemeenteniveau steeds meer beslissingen worden genomen, die door de toenemende ingewikkeldheid van de vraagstukken, vooral in de grote steden, steeds moeilijker worden en die bovendien in toenemende mate ernstige en omvangrijke gevolgen kunnen hebben voor het algemeen welzijn in de niet al te ver verwijderde toekomst. Het is daarom meer dan ooit nodig, dat het gemeentebestuur bij zijn beslissingen gesteund wordt door een zo groot mogelijke groep van in de gemeenschap geïnteresseerde, verantwoordelijke en/of deskundige burgers.

Wanneer men erkent dat overheidsbeslissingen niet langer kunnen worden gebaseerd op:

- een emotionele benadering van de problemen
- de partijbelangen
- eenzijdige groepsbelangen
- de gunst van de burgers bij de volgende verkiezingen
- de wenselijkheden van vandaag ten koste van die in de toekomst

dan moeten deze beslissingen langs rationele weg worden afgeleid van van te voren duidelijk gestelde uitgangspunten.

In dit programma voor het gemeentelijk beleid voor Den Haag - D'66 wil deze naam als officiële naam voor onze stad invoeren - worden allereerst de uitgangspunten van D'66 uiteengezet. Het standpunt van D'66 ten aanzien van concrete problemen in de gemeente in de komende 4 jaar kan hieruit worden afgeleid, zoals blijkt uit de daarop volgende paragrafen van dit programma, waarin dit standpunt ten aanzien van een aantal onderwerpen nader is uitgewerkt.

B. UITGANGSPUNTEN VOOR HET GEMEENTELIJK BELEID IN DEN HAAG (11.69)

1. Het doel van het gemeentebestuur is zodanige voorwaarden te scheppen, dat burgers zoveel mogelijk volgens eigen inzichten kunnen leven. D'66 is tegen iedere vorm van paternalisme, of dit nu van particulieren of van de overheid komt. Het is de taak van het gemeentebestuur het particulier initiatief te stimuleren, te coördineren en waar nodig te besnoeien, aan te vullen of te controleren.
2. Gestreefd moet worden naar een zo groot mogelijk contact tussen gemeentebestuur en burger. Dit kan worden bereikt door verdere openheid in de bestuurlijke activiteiten, het bevorderen van een grotere inbreng van de burgerbevolking en het afleggen van openbare verantwoording van de bestuursorganen aan de burgerij, bij voorkeur in diens eigen omgeving. Plannen dienen in een zo vroeg mogelijk stadium van ontwikkeling bekend te worden gemaakt. In geen geval mag dit wachten tot de plannen de ambtelijke molen hebben doorlopen en de goedkeuring van de betrokken ambtelijke en politieke instanties hebben gekregen. Bij het voorbereiden en nader uitwerken van plannen dienen belanghebbenden uitvoerig gehoord te worden. Aan de eis van openbaarheid dient niet alleen formeel te worden voldaan door het ter inzage leggen van stukken, maar ook in feite door openheid en publiciteit.

3. Vele problemen zijn tegeuwoordig dermate ingewikkeld van aard, dat zij slechts redelijk kunnen worden opgelost door deskundig onderzoek. D'66 is een voorstander van dergelijke onderzoeken mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a. De deskundigen mogen geen direkt belang hebben bij de aard van de oplossing van het probleem.
- b. De opdracht aan de deskundige moet zodanig worden gesteld, dat de doelstelling duidelijk is en dat iedere eenzijdigheid wordt vermeden. Alle gezichtspunten moeten in het onderzoek worden betrokken, o.a. door het inschakelen van betrokken bevolkingsgroeperingen. Indien gelijkwaardige oplossingen van het probleem kunnen worden gegeven, moeten deze alle worden vermeld.
- c. De rapporten moeten niet alleen aanbevelingen vermelden, doch tevens inzicht geven in de wijze waarop het onderzoek werd uitgevoerd en de gegevens waarop de conclusies werden gebaseerd. De rapporten moeten zodanig van omvang, taal en opbouw zijn, dat zij door niet deskundigen kunnen worden begrepen en beoordeeld.
- d. De rapporten van de onderzoekers moeten tijdig voor iedereen toegankelijk zijn.

De gemeenteraad dient ervoor zorg te dragen dat aan deze voorwaarden wordt voldaan en hij dient voortaan te weigeren een beslissing te nemen uitsluitend op grond van het gezag van deskundigen.

4. Er dient voortdurend aandacht te worden besteed aan de efficiency van de gemeentelijke organen. Veelal kan de efficiency binnen deze organen aanmerkelijk worden opgevoerd, doch even vaak zijn er mogelijkheden tot verhoging van de efficiency door een betere samenwerking tussen de verschillende gemeentelijke organen en diensten. Periodiek moet een efficiency-onderzoek worden uitgevoerd door een onafhankelijk bureau. Bij gemeentelijke organen, diensten en bedrijven dient het interne democratiseringsproces sterk gestimuleerd te worden. De gemeente dient voorop te lopen t.a.v. deze ontwikkeling in de arbeidsverhoudingen.
5. Blikverruiming, zowel voor het gemeentebestuur, de gemeentelijke organen en de diensten als voor de burgers en hun groeperingen, is een inspirerend middel tot het ontwikkelen van nieuwe ideeën in de gemeente. D'66 is derhalve een groot voorstander van uitwisselingsprogramma's met andere gemeenten, bedrijven en Rijksoverheden, ook in het buitenland. Uitwisseling kan plaatsvinden op het gebied van gemeente-problemen, doch ook op gebieden waar de burger actief is: sport, cultuur, architectuur, recreatie enz. De gemeente zal zoveel mogelijk steun en bemiddeling verlenen aan particuliere initiatieven in dit opzicht.
6. D'66 wil niet alleen de communicatie tussen burger en gemeentebestuur bevorderen, doch ook meewerken aan het scheppen van mogelijkheden tot vergroting van contact tussen de burgers onderling. In dit verband is D'66 geporteerd voor zgn. "multi-purpose" instellingen zoals wijkcentra waar verschillende sportieve, kulturele, ontspannings- en andere recreatieve activiteiten en manifestaties kunnen plaatsvinden. Ook de sociale functie van de straat dient te worden aangemoedigd.

7. De pragmatische houding van D'66 houdt de erkenning in dat, hoe talrijk ook de wensen ten aanzien van onze gemeente zijn, het nu eenmaal onmogelijk is om al deze wensen binnen de gewenste termijn in vervulling te doen gaan. Er zijn beperkingen van financiële aard, ruimtelijke aard, van materiële aard en van menselijke capaciteit. Dat heeft onvermijdelijk tot gevolg, dat men van tijd tot tijd moet kiezen, waaraan men voorrang geeft.
(Een nadere discussie in een ledenvergadering t.a.v. prioriteiten is noodzakelijk).
8. Binnen de gestelde prioriteiten moeten de onderwerpen van gemeentelijke zorg steeds worden gezien in hun onderlinge samenhang en tegen een achtergrond van ruimte en tijd. Bij het vaststellen en hanteren van de begrotingen per onderwerp moet men openstaan voor de mogelijkheden om de uitgaven ten aanzien van de ene post te verhogen, wanneer daar een nog grotere besparing bij een andere post tegenover staat of wanneer door overheveling in totaal een gunstiger resultaat wordt verkregen. Onderwerpen, waarvan de problematiek en de consequenties van de oplossingen zich uitstrekken buiten de gemeentegrenzen, moeten in intergemeentelijke samenwerking, of in samenwerking met provinciale of rijksoverheid, worden behandeld, ook als dit een gedeeltelijk verlies van de gemeentelijke autonomie zou betekenen. Beslissingen met belangrijke toekomstige consequenties moeten steeds tegen de achtergrond van huidige ontwikkelingstrends of meerjarenplannen worden behandeld. Tenslotte moet in dien zin met het verleden rekening worden gehouden, dat bij beslissingen door het gemeentebestuur nimmer onherstelbare schade mag worden toegebracht aan het gemeenschappelijk bezit aan cultuur en natuur.

C. DE WERKWIJZE VAN HET GEMEENTEBESTUUR (11.69).

De hoekstenen van de democratie zijn participatie en openheid. D'66 wenst deze beginselen zo volledig mogelijk te realiseren in de komende zittingsperiode van de gemeenteraad. Tegelijkertijd wenst D'66 de efficiency van het gemeentebestuur en de samenwerking met andere gemeenten, met provincie en met het rijk te bevorderen. Dit voert tot de volgende programmapunten:

1. Instelling van wijkraden en andere organen als effectief middel tot inspraak en medeverantwoordelijkheid van de bevolking ten aanzien van de gemeentezaken en wijkaangelegenheden.
2. De mogelijkheid dat niet van de gemeenteraad deel uitmakende personen in raadscommissies zitting kunnen hebben, moet zoveel mogelijk benut worden.
3. De gemeenteraad dient op eigen initiatief openbare hoorzittingen te kunnen houden over problemen op alle terreinen van gemeentelijk beleid en wel voordat definitieve beslissingen zijn genomen.
4. De burgemeester en het college van B en W dienen interpellabel te zijn door de gemeenteraad of door leden daarvan ten aanzien van de totaliteit van hun beleid. Weigering hiervan door beroep op het algemeen belang (mogelijk door de wettelijke regeling op dit punt) zal door D'66 niet zonder nadere toelichting worden aanvaard.

5. Bij de samenstelling van de wethouderstaken en de verdeling van de wethoudersportefeuilles dienen rationele in plaats van politieke maatstaven te worden gehanteerd. De benoeming van een zevende wethouder is in dit verband te overwegen.
6. Den Haag dient in overleg met de gemeenten van de Haagse agglomeratie^{†)} en de provincie te streven naar een nauwere samenwerking, door:
 - a. bij het rijk aan te dringen op het stichten van een gewestelijk bestuursorgaan en in afwachting daarvan te streven naar:
 - b. het onderbrengen van enige beheers- en exploitatiezaken in een gemeenschappelijk te stichten lichaam. In het bijzonder wordt hierbij gedacht aan zaken als: ruimtelijke ordening, woningbouwvoorschriften, gemeentewerken, wegenaanleg, energieproductie en -distributie, openbaar vervoer, algemeen huisvestingsbeleid, toeristische activiteiten, ziekenhuisbouw, algemene huisvestingsregels, culturele activiteiten en brandweer.
7. Publieke toegankelijkheid van alle stukken van de gemeenteraad waarvoor geen wettelijke geheimhouding geldt en waarvan openbaarheid geen algemeen belang of persoonlijke aangelegenheden schaadt of burgerrechten aantast. Met dezelfde beperkingen dienen de vergaderingen van de commissies van advies en bijstand voor iedereen toegankelijk te zijn.
8. Om zijn bestuurlijke en controlerende taak op verantwoorde wijze te kunnen vervullen, dient ieder raadslid of iedere fractie over de middelen te beschikken zich ten behoeve van het werk in de raad te laten bijstaan. De huidige basis van een vergoeding voor het bijwonen van de raadsvergaderingen en van vrije tijdsbesteding voor de overige activiteiten, maakt het voor de meeste leden mogelijk meer te doen dan het uiterste minimum. De democratie is hiermede niet gediend. D'66 is voor een aanzienlijke verbetering van deze situatie in welke vorm dan ook.
9. Het vervullen van bezoldigde nevenfuncties door de burgemeester en de wethouders dient achterwege te blijven. Voor het geval dat nevenfuncties worden uitgeoefend, moeten deze openbaar worden gemaakt. Ook de functies die de gemeenteraadsleden buiten gemeentelijk verband vervullen, dienen publiekelijk bekend te zijn.
10. De gemeenteraad dient van tijd tot tijd een zitting te houden waarbij burgers in de gelegenheid worden gesteld te interpellieren, vragen te stellen, voorstellen te doen e.d.
11. Voorlichting van burgers omtrent gemeentelijke zaken en gemeentelijke diensten zou kunnen gebeuren d.m.v. gedrukte publicatie waarin ook gemeentenaren hun ideeën kenbaar kunnen maken en evtl. door plaatselijke radio-en/of TV-uitzendingen. Om deze laatste mogelijkheid verwezenlijkt te krijgen, dient het gemeentebestuur (meer) initiatieven te ontwikkelen.

^{†)} Den Haag, Leidschendam, Voorburg, Rijswijk, Noordorp, Zoetermeer en Wassenaar

12. Indien in de gemeenteraad of een raadscommissie een zaak aan de orde komt, waarbij een lid of zijn werkgever enig belang heeft, anders dan als gewoon staatsburger, dient dit lid zich te onthouden van discussie of van enige andere vorm van mededingende invloed en van stemming. Leden van de fractie D'66 in de gemeenteraad zullen deze regel met onmiddellijke ingang van hun benoeming toepassen.

13. (dit punt nog te amenderen)

Ter verbetering van het contact en het begrip tussen de bevolking en het gemeentebestuur is het instellen van een vaste commissie, bestaande uit leden van de gemeenteraad, gewenst. De taak van de commissie zal zijn het onderzoeken van alle klachten en grieven die door de bevolking ingediend worden. Deze klachten dienen te worden nagegaan door ambtenaren van de gemeente, die rapport uitbrengen aan de commissie. De commissie heeft het recht gegevens, dossiers e.d. in te zien ter verduidelijking van het rapport.

Bij het ongegrond bevinden van de klacht krijgt de indiener hiervan bericht, met een motivering. Als de klacht gegrond blijkt te zijn, wordt het rapport de betrokken wethouder ter hand gesteld, met een toelichting van de commissie. De wethouder moet de zaak verder behandelen. De indiener krijgt bericht dat zijn klacht in behandeling is en, indien ter zake deonde, later bericht van de afloop van het onderzoek.

D. FINANCIËEL BELEID.

Verschillende hiervoor genoemde uitgangspunten voor het gemeenteprogramma D'66 hebben uiteraard financiële consequenties. D'66 heeft de volgende opvattingen over het financieel beleid:

1. De begroting dient te worden opgesteld op basis van een meerjarenplan voor uitgaven, inkomsten en investeringen. Dit meerjarenplan moet waar nodig worden opgesteld in coördinatie met andere gemeenten. In dit meerjarenplan dienen tevens de prioriteiten op middellange termijn te worden vastgelegd. Daarbij dient de begroting uit te gaan van een optimale vervulling van de functies van de gemeente.
2. De vorm waarin de begroting wordt gepresenteerd, moet zodanig doorzichtig zijn, dat ook een financieel niet-deskundige in staat is de begroting te beoordelen.
3. De inkomsten van de gemeente dienen te worden verhoogd door:
 - verhoging van de uitkering uit het gemeentebudget in verband met de centrumfunctie van Den Haag voor het omliggende verzorgingsgebied
 - een algehele betaling van de kosten van activiteiten die in opdracht van het rijk worden uitgevoerd
 - verhoging van de rijksbijdragen in de kosten van openbaar vervoer.
4. De uitgaven van de gemeente dienen te worden beperkt door:
 - een efficiëntere organisatie en efficiëntere werkmethoden bij de gemeentelijke organen en diensten
 - een betere coördinatie tussen de verschillende gemeentelijke organen en diensten onderling
 - minder prestige-werken uit te voeren
 - betere voorbereiding van grote projecten
 - kritische beoordeling van de begroting.
5. De gemeentebedrijven dienen in principe hun tarieven te baseren op de werkelijke exploitatiekosten. Slechts wanneer terwille van de landelijke uniformiteit de tarieven hoger liggen, zal het betreffende gemeentebedrijf een zekere winst maken, die als extra inkomstenbron voor de gemeente kan dienen.

6. Bij het uitgavenbeleid dient de gehele begroting geïntegreerd te worden beschouwd. Extra uitgaven voor de ene post moeten mogelijk zijn wanneer dit een nog grotere besparing op een andere post ten gevolge heeft.

E. PROGRAMMAPUNTEN PER GEMEENTELIJK ONDERWERP

1. VRIJHEIDSRECHTEN EN ORDEHANDHAVING (11.69)

Zoals reeds in de uitgangspunten vermeld, is het beginsel voor D'66: zoveel mogelijk vrijheid voor het individu tenzij de vrijheid van anderen daardoor onaanvaardbaar wordt aangetast. Hieruit volgen de volgende programmapunten:

1. Demonstratievrijheid met meldingsplicht bij de politie (zoals in Amsterdam)
2. Effectieve bestrijding van de toenemende onveiligheid van de openbare weg.
3. Maatregelen tot opheffing van alle discriminatie van bijv. homofielen.
4. Bevorderen van een positieve mentaliteit van de politie t.o.v. de burger door verbeterd selectie-, opleidings- en promotiebeleid en omgekeerd: het aankweken van een positieve mentaliteit van de burger t.o.v. de politie, vooral bij de jeugd.
5. Het bevorderen van de rechtvaardige verhouding tussen burger en overheid met behulp van een "ombudsman".

2. RUIMTELIJKE ORDENING (nog te smeden en aan te vullen).

Ruimtelijk ordenen is het beslissen over de bestemming van de grond. De verdeling van de grond binnen de agglomeratie t.b.v.

- wonen
- werken-onderwijs
- kopen
- verkeer
- vertier

moet steunen op grondige sociaal-economische onderzoeken, waarbij alle belanghebbende groepen moeten worden gehoord.

Is een onderzoek juist uitgevoerd op grond van de juiste uitgangspunten, dan is D'66 bij voorbaat bereid zich met de conclusies te verenigen.

1. D'66 vindt dat ruimtelijke ordening, zoals hierboven geformuleerd, niet autonoom door iedere gemeente kan worden bedreven, maar een zaak is die de gehele agglomeratie aangaat.
2. Ook uit het oogpunt van ruimtelijke ordening is een financieel beleid op lange termijn noodzakelijk, zodat steeds voorzieningen kunnen worden getroffen, die met de eisen van de toekomst rekening houden. In dit verband zijn reeds nu belangrijke investeringen vereist.
3. Wanneer een gebied een andere bestemming krijgt, dient tijdens de overgangsfase aan de bevolking van dit gebied bijzondere zorg en aandacht te worden besteed.
4. De grond in de gemeente is een schaarste-artikel en dient derhalve in principe geheel door de gemeente te worden beheerd. D'66 stelt zich op tegen iedere mogelijkheid van grondspeculatie, inclusief die door de gemeente zelf.

(toevoeging overgenomen uit het programma Rotterdam)

De exploitatierekeningen van het gemeentelijk grondbedrijf dienen openbaar te worden met dien verstande dat de kosten van verkrijging achteraf en de opbrengsten van de uitgiften vooraf desgevraagd bekend gemaakt moeten worden.

3. MILIEU-HYGIENE (12.69)

De sterk toenemende vervuiling van lucht, water, bodem en het toenemende lawaai vormen een drisdanige bedreiging van de hele volksgezondheid, dat aan de bestrijding hiervan hoge prioriteit moet worden verleend. Deze prioriteit geldt ook het inschakelen en coördineren van al het wetenschappelijk potentieel ter bestudering en ter bestrijding van dit probleem.

1. Door middel van voorlichting, opvoeding en onderwijs dient de betekenis van wat een goed leef- en werkmilieu is, te worden bevorderd, waardoor algemene erkenning voor iedere bewoner een zaak van gewicht wordt.
2. Onderzoek naar het voorkomen en controleren van milieu-verontreiniging moet sterk gestimuleerd worden, in samenwerking met onliggende gemeenten.
3. Slechts die industrieën mogen worden toegelaten die zodanige maatregelen hebben getroffen, dat geen vervuiling van het milieu optreedt.
4. De kosten verbonden aan maatregelen ter bestrijding van de milieu-verontreiniging moeten kunnen worden verhaald op diegenen, die rechtstreeks verantwoordelijk zijn voor de verontreiniging van het leef-milieu.
5. De gemeente dient zelf maatregelen te nemen tegen de vervuiling van de lucht, o.a. door zuivering van de uitlaatgassen van de bussen van de H.T.M.
6. Er dienen krachtige maatregelen te worden genomen tegen de vervuiling van straat, strand, zee, gemeentelijk binnen-water en recreatie-oorden. Ten aanzien van de zee wordt gedacht aan proefnemingen in samenwerking met het Rijk.

4. VERKEER

Niet lang geleden was het bezit van een auto een voorrecht van een kleine groep. Binnen afzienbare tijd zal bijna iedereen zich een auto kunnen veroorloven. D'66 staat in beginsel positief tegenover deze ontwikkeling. Onze steden zijn echter niet op zo'n groot aantal auto's berekend. De auto mag de stad niet onbewoonbaar maken. Ook de veiligheid staat op het spel. Oplossingen die hiernaar rekening houden, zijn kostbaar, D'66 is van mening dat men deze kosten niet uit de weg mag gaan. D'66 staat echter geen verkeersoplossingen voor die de leefbaarheid en de historische waarden van onze stad aantasten. Verkeersaders zijn reeds thans regelmatig verstoort en de ruimte in onze stad is bijna verzadigd met geparkeerde auto's, ook in de meeste woonwijken. Daar waar noodzakelijk (bijv. in de binnenstad) zal het autoverkeer drastisch beperkt moeten worden.

Hiertegenover dient een systeem van openbaar vervoer te worden ontwikkeld, dat van zodanige kwaliteit is dat het kan wedijveren met het gebruik van de auto en dat daardoor een nog snellere aanwas van het autogebruik kan voorkomen. Het openbaar vervoer zal vooral op het woon-werk verkeer, maar ook op het woon-recreatiegebied moeten worden gericht. Coördinatie met NS is een voorwaarde.

1. D'66 meent dat de functies van de openbare weg meer moeten worden gescheiden:
 - het scheiden van de parkeerfunctie en de verkeersfunctie
 - het scheppen van fietsroutes
 - het scheppen van veel meer voetgangersgebieden etc.

2. Veiligheid en capaciteit van de verkeersstraten moeten worden verhoogd door: - hetzij eenrichtingverkeer, hetzij gescheiden rijstroken voor de rijrichtingen
 - tenzij een verkeerslichtinstallatie aanwezig is, dient een voorrang-regeling te bestaan voor ieder kruispunt (ook bij T-aansluitingen)
 - afdoende bescherming voor overstekende voetgangers (evtl. ongelijkvloerse oversteekplaatsen).
3. Het verkeerscirculatieplan en het lange termijn plan voor het openbaar vervoer zijn naar het oordeel van D'66 onvoldoende op elkaar afgestemd. De consequenties van deze plannen kunnen nauwelijks worden beoordeeld door gebrek aan gegevens. Er zullen een aantal uitgewerkte alternatieve plannen moeten komen en de inspraak van het publiek moet worden gewaarborgd door deze plannen in publieke discussie te brengen.
4. D'66 meent voorshands dat gestreefd moet worden naar een grondstructuur van geheel vrije railbanen die alle centrale delen van de agglomeratie met elkaar verbindt. Het combineren van hoge snelheden met hoge frequenties voor het railvervoer schept de economische noodzaak om het railnet wijdmazig te houden. Bijzondere aandacht moet daarom worden geschonken aan het openbaar vervoer op kortere afstand door busdiensten. Bij de stations zal in plaatsingsmogelijkheid voor auto's en fietsen voorzien moeten worden.
5. Het verkeer is in toenemende mate een aangelegenheid van de gehele agglomeratie. De organisatievorm van het openbaar vervoer moet daaraan worden aangepast. Een vervoersbedrijf voor de gehele agglomeratie moet een formeel geregelde inspraak krijgen in de diensten van N.S. en gewestelijke vervoersondernemingen op haar grondgebied. De mogelijkheden voor integratie moeten in studie worden genomen. De N.S. zal zitting moeten hebben in het toezicht houdend lichaam.
6. D'66 meent dat het oplossen van het parkeerprobleem een hoge prioriteit verdient, aangezien de aanwezigheid van voldoende parkeerruimte een eis is van de moderne tijd.
 - Bij plannen van nieuwe wijken dient er mee rekening te worden gehouden dat ook voor de toekomst in voldoende parkeerruimte wordt voorzien en dat de straat hiervoor niet behoort te worden gebruikt.
 - Voor de bestaande bebouwing zal zo snel mogelijk extra parkeercapaciteit moeten worden geschapen, waarbij er naar moet worden gestreefd dat een algemeen parkeerverbod kan worden ingesteld voor straten met een verkeersfunctie.

Ten aanzien van de bekostiging van de parkeercapaciteit neemt D'66 het volgende standpunt in:

- Kantoren, bedrijven, ondernemingen, openbare gebouwen, grootwinkelbedrijven moeten in principe zelf zorgen voor de aanwezigheid van parkeercapaciteit voor hun personeel en bezoekers.
- Daar waar bovenstaande oplossing niet geëigend is, dient de gemeente voor openbare parkeerplaatsen te zorgen met dien verstande dat deze kantoren etc. verplicht zijn een aangepast aantal abonnementen voor parkeerplaatsen te nemen op basis van een reële kostprijs. Ook voor de andere gebruikers van parkeerruimte dient een kostprijsdek-kend tarief te worden gehanteerd.
- Uitbreiding van parkeervoorzieningen in de woonwijken mag niet ten koste gaan van schaars groen, waardoor in veel gevallen ook daar parkeergarages tot stand zullen moeten komen. Een deel van de kosten zal gedragen moeten worden door de houders van abonnementen. Een deel zal gefinancierd moeten worden met een rijksbijdrage, uit de landelijke heffingen op de automobilist, aan de gemeente, of met een - bij voorkeur landelijk geregelde - bestemmingsheffing. Een gedeeltelijke omslag van deze parkeerkosten is redelijk omdat de hoeveelheid openbare grond per inwoner sterk van wijk tot wijk verschilt en de aanleg van parkeerplaatsen meer zal gaan kosten naarmate minder ruimte beschikbaar is.

Bovendien zullen dergelijke voorzieningen vaak nodig worden door het instellen van parkeerverboden in verkeersstraten ten behoeve van het door- gaand verkeer.

- Doordat fiets en bromfiets weinig ruimte innemen, is dit vervoermiddel zeer geschikt voor de binnenstad. Meer aandacht dient derhalve te worden geschonken aan plaatsingsmogelijkheden in het centrum en ook bij de stations en haltes van het openbaar vervoer.

Verruining van parkeergelegenheid mag niet ten koste gaan van het schaarse groen. Parkeren zal derhalve vaak onder de grond moeten plaats- vinden.

7. Overslagplaatsen en bodediensten moeten uit het centrum worden geweerd. Voor touringcars moeten speciale voorzieningen worden getroffen.
8. De gemeente dient het gebruik van taxi's als middel van individueel openbaar vervoer te bevorderen. Het verbod voor taxi's om passagiers langs de weg op te nemen, veroorzaakt onnodige verliestijden en dient te worden opgeheven.
9. Er dient continu aandacht te worden besteed aan technische mogelijk- heden ter verbetering van het verkeer zoals stoplichten, voetgangers- oversteekplaatsen, verkeersborden, overzichtelijkheid van de verkeers- situatie. Bovendien moet de ontwikkeling van het verkeer, het ontstaan van nieuwe bottlenecks, nieuwe onveilige situaties, voortdurend wor- den waargenomen.
D'66 beveelt de instelling aan van een burgerlijke commissie "trouble- waarnemers" waarvan de leden regelmatig aan het verkeer deelnemen volgens een schema, waarin alle routes en verkeersmiddelen worden ver- tegenwoordigd. Zij moeten dan melding maken van de moeilijkheden, bottlenecks en onveilige situaties die zij constateerden.

5. BOUWEN EN WONEN (nog te amenderen en aan te vullen).

Het recht op een woning is een grondrecht voor iedereen. In het belang van de woningzoekenden binnen de Haagse agglomeratie staat D'66 een ge- coördineerd toewijzings- en doorstromingsbeleid voor. De normen voor de gehele agglomeratie dienen gelijkloidend te zijn.

Degenen die een economische binding hebben met een gemeente binnen de Haagse agglomeratie, moeten zich in principe op iedere plaats binnen deze agglomeratie kunnen vestigen.

D'66 is van mening dat plannen voor nieuwbouw, al of niet na krotopruiming, tot stand moeten komen door een "groep". Hierin hebben zitting: de opdracht- gever, bouwkundigen, verkeers- financiële- en uitvoeringsdeskundigen, bovendien sociologen, huisvrouwen, maatschappelijk werksters en alle andere groeperingen die een bruikbare inbreng kunnen hebben.

Uitgangspunt voor deze groep is een tevoren ingesteld onderzoek naar de aard van de woonwensen en financiële offers t.a.v. woning en woonmilieu bij de verschillende bevolkingsgroepen (volgens inkomsten - niveau, burgerlijke staat enz.).

Het programma van uitgangspunten zal door de Raad moeten worden behan- deld, waarna aan een bouwteam opdracht wordt gegeven tot het opstellen van een aantal alternatieve plannen. Hierna volgen de normale procedures als hearings, ter visie-legging oet. (hiervoor komen de maanden juni, juli, augustus en december niet in aanmerking).

1. Woonmilieu.

D'66 wil dat er ruime aandacht besteed wordt aan de directe omgeving van de woning. Gedacht wordt hierbij o.a. aan

- a. verkeersstraten; isoleren van woongebieden
- b. gemeenschappelijke, functioneel ingerichte parkeerplaatsen
- c. de ruimte tussen de woningen of woningcomplexen verkeersvrij aanleggen met speel-mogelijkheid voor kinderen
- d. bij het ontwerpen van de woning dient een dermate grote flexibiliteit ten aanzien van de indeling van de ruimte te worden betracht, dat de toekomstige bewoner deze zoveel mogelijk naar eigen inzichten kan indelen.

Naast de bekende woonvormen, zoals flats en eengezinswoningen-in-eenrij is het technisch en financieel mogelijk andere woonvormen te verwezenlijken zoals terraswoningen, woonheuvels etc.

2. Woningbouwverenigingen.

D'66 stelt voor een onderzoek in te stellen naar de gang van zaken bij de woningbouwverenigingen.

3. Sanering.

Woningen die niet meer voldoen aan de huidige minimum kwaliteitsnormen dienen hetzij te worden verbeterd hetzij te worden afgebroken. Het is noodzakelijk een meerjarenplanning met een stringent tijdschema voor de krotopruijing te hebben. Wanneer een wijk of een gedeelte ervan moet worden gesaneerd, dient dit zo te gebeuren dat geen verpaupering in de hand wordt gewerkt. Eigenaren en huurders van bedrijfspanden moeten in staat worden gesteld hun bedrijf op een gezonde basis voort te zetten. Aan de saneringsgebieden dient de gemeentereiniging extra aandacht te besteden.

4. Herziening subsidiestelsel.

Het huidige subsidiestelsel behoort herzien te worden.

6. DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING. (nog te amenderen en aan te vullen)

De economische basis van de Haagse agglomeratie ligt in zijn functie als administratief centrum. Deze basis wordt door een aantal ontwikkelingen bedreigd:

- door de verbeterde communicatiemiddelen bestaat minder behoefte aan een bundeling van administratieve functies van verschillende organisaties in één stad;
- prestige-overwegingen, verbonden aan de vestiging van het hoofdkantoor in de residentie van de regering tellen thans minder zwaar;
- veel grote ondernemingen richten hun activiteiten op de Europese markt; voorzover communicatie en prestige-overwegingen nog een rol spelen, leidt dit tot vestiging van hoofdkantoren in Brussel
- de centrale overheid staat onder sterke politieke druk om een deel van haar apparaat over te plaatsen naar streken met een structureel werkgelegenheids-probleem;
- binnen de administratieve sector treden door de introductie van de computer grote verschuivingen op in de gevraagde bekwaamheden van het personeel.

De Haagse agglomeratie heeft echter zoveel aantrekkingskracht dat een bewust beleid succesvol kan zijn. Men zal zich daarbij zelfs een zekere selectiviteit bij het scheppen van nieuwe vestigingen kunnen veroorloven.

Van de onderstaande punten zijn de eerste zes van algemene aard; daarna volgen punten per economische sector.

1. Het selectieve vestigingsbeleid moet gericht zijn op zo hoog mogelijk betaald werk voor alle bevolkingsgroepen zonder dat het leefklimaat in de agglomeratie hierdoor aangetast wordt.
2. Voorzover de verschillen in aanleg binnen de bevolking daartoe aanleiding geven, moet een daaraan aangepaste mate van diversiteit in werkgelegenheid nagestreefd worden.
3. Voor het toenemend aantal gehuwde vrouwen die in de toekomst in het economisch proces opgenomen willen worden, moet, om deze ontwikkelingen het hoofd te bieden, de aanwezigheid van geëigende arbeidsplaatsen bevorderd worden.
4. Een onderzoek moet worden ingesteld naar het bestaande vertrekoverschot vanuit de Haagse agglomeratie. De oorzaken die tot het vertrekoverschot in de jongere actieve beroepsbevolking leiden, moeten weggenomen worden, aangezien dit tot een verzwakking van de economische potentie van het gehele gebied kan leiden.
5. Den Haag zal een plan voor de werkgelegenheid op lange termijn moeten ontwikkelen dat met bovenstaande punten rekening houdt.
6. Om een selectief werkgelegenheidsbeleid te kunnen voeren, moet Den Haag voor nationale en internationale organisaties een aantrekkelijke vestigingsplaats blijven. Algemene eisen hiervoor zijn:
 - tot standkoming van een snelle railverbinding met Schiphol;
 - openstelling van Ipenburg voor kleine zakenvliegtuigen;
 - beschikbaarheid van voldoende bedrijfspanden;
 - bevordering van de vestiging van service-bedrijven van allerlei aard;
 - woningen voor het personeel van de aan te trekken organisaties;
 - snelle sanering en voltooiing van de binnenstad;
 - recreatie-mogelijkheden van internationale allure (jachthaven en gemeentelijk casino in Scheveningen);
 - verlevendiging van de binnenstad in de avonden, waarbij vanuit de gemeente op wijziging van de winkelsluitingswet aangedrongen wordt;
 - behoud en uitbouw van het karakter van een aantrekkelijke woonstad;
 - moderne op internationaal zakenverkeer afgestemde hotelaccommodatie;
 - bijzondere aandacht voor internationale scholen.
7. De administratieve sector vraagt een beleid dat vooruitloopt op de snelle veranderingen die zich daarin aftekenen:
 - Den Haag moet trachten uit te groeien tot een centrum van automatische informatie-verwerking;
 - bureaus en bedrijven die diensten aan gemechaniseerde en geautomatiseerde administraties bieden, moeten aangetrokken worden;
 - meer aandacht moet besteed worden aan de scholing van administratief personeel in de moderne computertechnieken;
 - te overwegen is de stichting van een hierop gespecialiseerde school in Den Haag.

Den Haag zal mede hierdoor nieuwe aantrekkingskracht moeten krijgen als administratief centrum. Men zal deze kansen moeten uitbuiten door het aantrekken van hoofdkantoren van grote concerns en internationale organisaties. Overplaatsing van rijksdiensten die het karakter van bestuurscentrum van Den Haag aantasten, moet vanuit de gemeente een zo krachtig mogelijke oppositie ondervinden.

In dit kader verdient het stichten van een Hogeschool voor Bestuurskunde aanbeveling.

8. De industriële werkgelegenheid zal versterkt moeten worden. Den Haag moet zich richten op schone producties die weinig ruimte per arbeidsplaats innemen, zoals de typografische en de elektronische industrie.

Zolang er nog onvoldoende aantrekkelijke bouwrijpe industrieterreinen beschikbaar zijn, moet een zeer selectief beleid op dit gebied worden gevoerd.

9. Gezien de samenstelling van de bevolking zal Den Haag bijzondere aandacht aan werkgelegenheid in de intellectuele beroepen moeten geven.

--Er dient meer bekendheid te worden gegeven aan de vele bibliotheken in Den Haag die toegankelijk zijn voor particuliere gebruikers;

--ten behoeve van de uitoefening van de vrije beroepen dienen in de directe omgeving van de binnenstad moderne centra ingericht te worden.

10. Ten aanzien van het toerisme zou Scheveningen zich minder op de traditionele badgast moeten richten. De concurrentie van zuidelijke landen maakt dit niet lonend. Den Haag heeft haar stranden bovendien voor eigen bevolking nodig. Het toeristische beleid zal zich moeten richten op bezoekers voor korte tijd. Door het organiseren van internationale manifestaties en congressen moet de gemeente streven naar een gelijkmatige bezetting van de hotels.

(N.B. De Programmacommissie kan dit punt in deze vorm niet onderschrijven)

11. De zeevisserij moet vanwege haar belang voor de Scheveningse bevolking gehandhaafd blijven.
12. Sanering van de oudere wijken en de ontwikkeling van supermarkten en consumentenmarkten roepen rote problemen op voor kleine marginale bedrijven. Waar mogelijk moet de gemeente in nieuwe wijken kansen bieden aan ondernemers die door deze ontwikkeling bedreigd worden. Dit beleid mag een modernisering van het distributieapparaat echter niet in de weg staan.

7. ONDERWIJS (11.69).

Ofschoon het onderwijs slechts voor een deel een gemeentelijke taak is, is D'66 van mening dat juist in het basis-onderwijs een belangrijke grondslag wordt gelegd voor de houding van de mens op latere leeftijd, zowel ten aanzien van zijn verdere onderwijs als ten aanzien van de maatschappij. D'66 zal zich beijveren voor het zoeken naar onderwijsprogramma's en onderwijsmethoden, die onze kinderen gereedmaken voor de maatschappij van morgen, een maatschappij die zal worden gekarakteriseerd door:

- sociale verantwoordelijkheid
- economische aanpassing en veelvuldige beroepsverandering
- persoonlijke ontplooiing van ieder mens.
- vrije tijd.

Onderwijsprogramma's, onderwijsmethoden en onderwijssysteem dienen in sterk toenemende mate ondergeschikt te worden gemaakt aan de eis van de maximale ontplooiing van ieder individu en tegelijkertijd te worden aangepast aan de eisen, die de toekomstige samenleving stelt.

1. Individuele gerichtheid van het onderwijs zal op den duur moeten leiden tot algehele afschaffing van het klaslessensysteem, waarop het huidige onderwijs is gebaseerd. Dit houdt tegelijkertijd in, dat beoordeling van de leerling op grond van een combinatie van alle vakken bij de overgang en bij examens niet meer nodig zal zijn. Daardoor vervalt tevens het grote nadeel dat de leerling feitelijk wordt beoordeeld naar wat hij niet kan of weet in plaats van op zijn positieve prestaties. Tevens houdt deze individuele gerichtheid in, dat per leerling een leerprogramma moet worden samengesteld, in overleg tussen school, leerling en ouders, gebaseerd op de mogelijkheden en interesses van de leerling.

2. Er moet worden gestreefd naar de inpassing van nieuwe algemeen vormende vakken in het leerprogramma, bijv. maatschappijleer, voedingsleer, hygiëne, bedrijfsorganisatie, omgangsvoornen, logica, kunst, gezins-economie, sexuologie e.d. Specialistische vakken dienen daarentegen te worden vereenvoudigd, bijv. geschiedenis, aardrijkskunde, biologie. Deze laatste vakken zouden op twee niveau's kunnen worden gegeven: een algemeen gedeelte als onderdeel van de algemene ontwikkeling en een facultatief deel voor de belangstellenden.
3. D'66 heeft waardering voor het gemeentelijk onderwijsbeleid inzake doelmatige en psychologisch verantwoorde onderwijstechnieken en de daaruit voortvloeiende experimenteren.
4. Het onderwijzend personeel dient verplichte bijscholingscursussen te volgen.
5. D'66 zal er naar streven om van iedere school of scholengemeenschap een ware gemeenschap te maken van schoolleiding, staf, leerlingen en ouders.
6. D'66 stelt zich achter de opvatting dat onderwijs en opleiding niet geëindigd zijn na het verlaten van de schoolbanken. Gedurende zijn gehele leven zal ieder mens begeleiding moeten kunnen vinden bij opleidingen en cursussen van allerlei aard; slechts dan is volledige ontplooiing van een ieder en een bijzijn met wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk. Waar mogelijk zal het gemeentebestuur programma's met dit doel (z.g. education permanente) moeten stimuleren en steunen.
7. Werkende jeugd (overgenomen van programma Rotterdam).
In vergelijking met de overige jongeren vormt de werkende jeugd een vergeten groep. Dit is flagrante strijd met de gedachte van democratisering van onderwijs. Minimumeis van D'66 is daarom, dat het recht van de werkende jeugd op vorming en vakopleiding onverkort wordt gehandhaafd. De door de wet daartoe geboden mogelijkheden behoren optimaal te worden benut.
8. De ontwikkeling van het onderwijs wordt geremd door onder meer tekorten aan onderwijzend personeel. Het opheffen van die tekorten dient volgens D'66 te geschieden niet alleen door uitbreiding van het onderwijzend personeel, maar ook door initiatieven, die bij kunnen dragen tot meer flexibele scholen, zoals deze o.a. vorm vinden in de z.g. Jenaplan scholen en voorts door het gebruik van technische hulpmiddelen bij het leren.
9. D'66 is voor het oprichten van crèches en peuterklassen.
10. Aan de resultaten van onderwijsexperimenten dient meer publiciteit te worden gegeven. Hier ligt een taak voor de adviesdiensten waarvan de bezetting zonodig dient te worden uitgebreid. D'66 is voor efficiënte samenwerking van die diensten.

6. KULTUUR (12.69).

Daar waar kulturele activiteiten worden gewenst en voor de gemeenschap van belang zijn, moet gelegenheid worden geschapen om deze activiteiten te kunnen realiseren. Daar waar particuliere financiering onvoldoende blijkt, moet de overheid bijspringen. De wensen van D'66 voor Den Haag zijn o.a.:

1. Het verlenen van medewerking door het gemeentebestuur aan het scheppen van de voor kultuuruitingen benodigde ruimte en eventuele andere faciliteiten. In het bijzonder wordt daarbij gedacht aan experimenteerruimten voor beeldende kunstenaars, voor ieder te gebruiken knutselruimten, tentoonstellingsruimten, ruimten waar muziek

- en toneel kan worden beoefend zonder last aan de orwonenden te bezorgen enz. Waar nodig moeten deze voorzieningen per wijk worden getroffen.
2. Het bevorderen van meer contact tussen kunstenaar en publiek door hiervoor faciliteiten te verlenen en contacten mogelijk te maken tussen kunstenaars en jongeren, bijv. door gesprekken op scholen en in de wijken.
 3. Het bevorderen van culturele uitwisselingsprogramma's met andere gemeenten, ook in het buitenland.
 4. Als grote stad en cultureel centrum voor de onliggende gemeenten moet Den Haag het bestaansrecht blijven verzekeren van een toneelgezelschap en een orkest. De gemeente dient alle medewerking te verlenen ten aanzien van zalen voor uitvoering en repetities.
 5. Bij de bouw van nieuwe zalen en culturele ruimten dient grote zorg te worden besteed aan het multi-purpose principe.
 6. Manifestaties, zoals het Holland Festival, dienen uitsluitend ondersteund te worden wanneer deze een duidelijke behoefte dekken. Het statusargument mag bij de beslissing hieromtrent geen rol spelen.
 7. De gemeente dient de cultuur te stimuleren door waar mogelijk opdrachten te verlenen aan beginnende kunstenaars.
 8. D'66 hecht grote waarde aan ons cultureel erfgoed. Er dienen afdoende maatregelen te worden genomen tot bescherming hiervan. Niet alleen dienen de musea van de modernste veiligheidssystemen te zijn voorzien, doch ook dienen gebouwen en stadsgezichten van historische en culturele waarde te worden beschermd. Sommige plekken in onze stad dienen zelfs verlost van verstering door het moderne verkeer.

2. SPORT EN RECREATIE (12.69).

Zowel uit het oogpunt van de door D'66 voorgestane individuele ontwikkeling als uit de volksgezondheid volgt, dat de gemeente voor voldoende voorzieningen moet zorgen voor sport en recreatie. Daarnaast moet in de ontwikkeling van deze voorzieningen ruime aandacht worden besteed aan het multi-purpose principe.

1. De sport ontwikkelt zich de laatste jaren in de richting van de zgn. multi- sportvereniging. Bij aanleg van nieuwe complexen zal de overheid met deze ontwikkeling rekening moeten houden. Zij zal gelegenheid moeten geven aan andere talen van sport naast elkaar te laten beoefenen. Een integratie van sport, jeugdwerk en wijkactiviteiten wordt hiermee bevorderd. Als gevolg van het bovenstaande is D'66 voorstander van kleine goedkope wijkhallen, die een meervoudige functie zullen hebben.
2. Volkomen reorganisatie van de sportkeuring is vereist. Gedacht wordt aan decentralisatie van keuringsbureaus, waardoor de frequentie is op te voeren en de wachttijden aanzienlijk bekort zouden kunnen worden.
3. Naast de samenspraak in de huidige Raad voor Advies, waar D'66 veel van verwacht, zal overleg aan de basis plaats moeten vinden tussen de verschillende verenigingen en het doel in het vorige punt te kunnen bereiken. De overheid dient deze samenspraak met alle middelen te stimuleren.
4. Kadervorming (dit punt is nog in studie)
Er bestaat een zeer goede gemeentelijke cursus "zaalleider". D'66 zou graag zien dat deelnemers hieraan na een jaar een licentie kunnen krijgen waardoor zij in gemeentezalen les kunnen geven. Om deelname aan de cursus zaalleider te stimuleren, zouden de gemeentelijke subsidietoewijzingen gebonden moeten worden aan de bevoegdheid van het daadwerkelijk lesgevend kader.

5. Behalve aan de jeugd dient gedacht te worden aan mogelijkheden van lichaamsbeweging en sportbeoefening door ouderen. Maar al te vaak houdt men na het verlaten van de schoolbanken op actief sport te beoefenen, terwijl het in goede conditie houden van het lichaam toch een belangrijke voorwaarde is voor de algemene volksgezondheid. Wellicht zou de overheid de sportbeoefening voor ouderen kunnen stimuleren door onder meer voorzieningen ten aanzien van die takken van sport, waarvoor ouderen belangstelling hebben.
6. Terwille van de rekreatiemogelijkheden in de toekomst is versnelde activiteit binnen het rekreatieschap 's-Gravenwoude noodzakelijk. Duingebieden die daarvoor in aanmerking komen, moeten worden ontsloten door wegen en parkeerplaatsen, indien daartegen geen overwegende bezwaren bestaan.
7. Naast de grotere rekreatiegebieden dient de gemeente aandacht te besteden aan openlucht-rekreatie in de buurt van de woning. Meer kijkgroen veranderen in gebruiksgroen. Meer speelplaatsen en voetbalveldjes voor kinderen.
Er moet voortdurend gewaakt worden tegen onherstelbare schade aan de toch al schaarse natuur in ons land. Bonenmoord moet tot het uiterste worden beperkt.
8. De plaats die sport en rekreatie in onze samenleving met toenemende vrije tijd gaan innemen, maakt het noodzakelijk een doelgericht lange-termijn beleid op dit punt te gaan voeren. Het is daarom gewenst dat op basis van een periodiek "monoc-onderzoek" een meerjarenplan voor aanleg en spreiding van sport en rekreatie-accommodaties wordt opgesteld. Dit meerjarenplan zal ook een financieringsplan moeten omvatten. Indien zulks voor de uitvoering noodzakelijk is, zal een aparte wethouderczetel voor dit onderwerp moeten worden ingesteld. Voorshands dient deze taak te worden gekoppeld aan volksgezondheid.
9. Het goede en in brede kring gewaardeerde werk, dat HAJA en het Haags Vakantie Comité in de schoolvakanties en op feestdagen organiseert, zou zeer wel ook op andere tijdstippen gecontinueerd kunnen worden. Dit geldt vooral voor wijken waar rekreatiemogelijkheden schaars zijn.

10. VOLKSGEZONDHEID (12.69)

Het beleid van D'66 t.a.v. de gemeentelijke gezondheidszorg is gebaseerd op de grondslag, welke door de Wereldgezondheidsorganisatie als volgt werd gedefinieerd:

"Het genot van een zo goed mogelijke gezondheid is één van de grondrechten van ieder menselijk wezen".

De gemeente dient verantwoordelijk te zijn voor het tot stand brengen van een doelmatig patroon van voorzieningen, niet alleen ten aanzien van de curatieve en vooral preventieve medische zorg, doch ook ten aanzien van het leefmilieu. Deze voorzieningen dienen een raamwerk te vormen, waarbinnen het particulier initiatief zich kan ontplooiën. Waar nodig dient de overheid dit te ondersteunen, aan te vallen, te besnoeien, te coördineren en te controleren. De praktische programma-punten die hieruit volgen zijn:

1. Het zorgen voor een afdoende organisatie voor het vervoeren van acute ziektegevallen en het naserveren van voldoende opnamecapaciteit in ziekenhuizen voor deze gevallen. Hierbij wordt in het bijzonder gedacht aan directe opname-mogelijkheden voor patienten met acute vaatstocrnissen zoals hartinfarcten en beroerten met de bedoeling om vooral in de eerste dagen het kritieke stadium zo goed mogelijk te behandelen.

2. Het creëren van voldoende ruimten waar zowel groepspraktijken van artsen als instellingen van velerlei sociale aard tezamen kunnen worden gehuisvest.
3. Het coördineren van het werk van de kruisverenigingen door hun onderlinge samenwerking te stimuleren.
4. Planning van bouw, inrichting en uitrusting van ziekenhuizen en verpleegtehuizen op basis van de raming van de werkelijke behoeften op lange termijn. De gemeentepanning dient te passen in de landelijke planning.
5. Bevorderd moet worden dat medische specialisaties vooral die waaraan kostbare apparatuur is verbonden, beperkt worden tot bepaalde ziekenhuizen.
6. Het regelmatige bevolkingsonderzoek zou verder kunnen worden uitgebreid, bijv. met onderzoek naar kanker, hart en bloedvaten e.d.

11. WELZIJNSBEHARTIGING. (12.69)

D'66 streeft naar verbetering van het leefklimaat voor alle burgers. Het wijkcentrum kan ter verwezenlijking van genoemde doelstelling een nuttige bijdrage leveren, enerzijds omdat van daaruit de sociale dienstverlening kan worden georganiseerd, anderzijds omdat het als trefpunt kan dienen voor de samenspraak tussen overheid en bevolking en tussen groepen van de bevolking onderling; daarnaast kan het, indien gewenst, ruimte bieden voor ontwikkeling en ontspanning.

1. Er dient tegemoet te worden gekomen aan de in de verschillende wooncentra bestaande behoeften aan persoonlijke ontplooiing en ontspanning. Het is de taak van de gemeente deze behoeften op te sporen en haar beleid daarop af te stemmen. Wijkconsulenten dienen hierbij een stimulerende functie uit te oefenen.
2. Om de moeders in staat te stellen beroepsarbeid te verrichten, dienen per wijk crèches aanwezig te zijn en dienen er voor de kinderen mogelijkheden geschapen te worden op de scholen over te blijven.
3. D'66 stelt zich voor de bejaardenzorg te brengen op een modern niveau dat uitgaat boven het niveau van de thans vaak onvoldoende behandeling. De resultaten van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de bejaardenzorg dienen zo snel mogelijk in praktijk te worden gebracht. Op basis van de resultaten daarvan zal worden gestreefd naar een verscheidenheid in de voorzieningen in overeenstemming met de verschillende realiseerbare wensen van betrokkenen. D'66 rekent dit tot een gemeenschappelijke taak en zal dit bevorderen o.m. door het gemeentelijk toezicht op de particuliere bejaardentehuizen te verbeteren.
4. Er dient meer aandacht te worden gegeven aan het welzijn van de alleenstaanden. Vooral de kansbewoners leven vaak onder omstandigheden, die zowel in financieel opzicht als ten aanzien van de menselijke vrijheidsrechten onaanvaardbaar zijn.
5. In tegenstelling tot andere landen is het verrichten van beroepsarbeid door de gehuwde vrouw in Nederland nog steeds niet populair. D'66 vindt dat beletselen tegen deze beroepsarbeid moeten worden opgeheven, niet alleen om economische redenen maar ook omdat ook de gehuwde vrouw het recht moet hebben haar persoonlijke capaciteiten in een beroep te kunnen uiten en te ontwikkelen. De gemeente kan ook op dit punt een stimulerende taak verrichten.
6. Bij het ontwerpen van woningen en openbare vervoermiddelen en gebouwen dient rekening te worden gehouden met de toegankelijkheid door invaliden.

7. Er behoort door de gemeente meer algemene bekendheid te worden gegeven aan de maatregelen ter bevordering van het algemeen welzijn. Ook de gemeentelijke uitvoeringsvoorschriften ingevolge de Algemene Bijstandswet dienen zodanig te worden gepubliceerd, dat zij de belanghebbenden bereiken. Bovendien dienen inlichtingen te worden verschaft omtrent de mogelijke termijn en instantie van beroep tegen beslissingen op grond van deze wet.

AMENDEMENTEN OP TWEEDE ONTWERP GEMEENTEPROGRAMMA
te behandelen op de Ledenvergadering van 14.2.1970.

Correcties op onjuiste uitvoering besluiten ledenvergadering
november 1969:

blz.17 par.11 punt 3: (corr.Beernink) :

Dit punt zou moeten luiden:

Het bejaardenbeleid dient gebaseerd te worden op de resultaten van het sociaal-gerontologisch onderzoek in het algemeen en het plaatselijk onderzoek naar behoeften en levensomstandigheden van bejaarden in het bijzonder. Waar nodig zal dit onderzoek gestimuleerd worden.

Het beleid zal streven naar verscheidenheid in de voorzieningen in overeenstemming met de verschillende realiseerbare wensen van de betrokkenen. Er zal meer aandacht besteed worden aan alleenwonende en zieke bejaarden; de bemiddelingsbureaus voor bejaardenhulp en de organisaties voor burenhulp zullen worden gestimuleerd en gesubsidieerd.

blz.5 C-6 (Bark):

Ingevolge aangenomen amendement Bark op eerste ontwerp gemeenteprogramma hoort C-6 (agglomeratie) te worden opgenomen onder B (uitgangspunten)

Amendementen

Amendementen van de werkgroep R.O. en Bouwen en Wonen - aggl.
Den Haag.

1.E 2.blz.7 (Ruimtelijke Ordening)

Ruimtelijk ordenen is het beslissen over "wat komt waar". D'66 is van mening dat ruimtelijke ordening zoals hierboven geformuleerd niet door iedere gemeente afzonderlijk kan worden bedreven, maar een zaak is die de gehele agglomeratie aangaat.

1. de verdeling van de grond....
2. ook uit het oogpunt

2.E 5 blz.10. (Bouwen en Wonen)

1.Iedere Nederlander en iedere buitenlander, die in het Nederlandse arbeidsproces is ingeschakeld, heeft recht op een goede woning.

of:
Het recht op een woning is een grondrecht voor iedere Nederlander en voor iedere buitenlander die in het Nederlandse arbeidsproces is opgenomen

of:
een ieder behoort recht te hebben op een woning (am.Schwarz)

2.Ieder die economische binding heeft met een gemeente binnen de agglomeratie, moet vrij zijn zich waar dan ook in de agglomeratie te vestigen.

3.Ook de woningmarkt moet in agglomeratieverband worden geregeld. Er moet één centraal bureau worden ingesteld met als taak het registreren van alle woningzoekenden en van alle aanbod van woonruimte binnen de agglomeratie. Door mechanische verwerking van deze gegevens zal het bureau in staat zijn op doelmatige wijze tot een eerlijke verdeling van woonruimte te geraken. Daarnaast kunnen deze gegevens worden gebruikt voor het verkrijgen van een inzicht in de reële woonbehoeften, noodzakelijk om een programma van eisen op te stellen voor een gerichte bouw, die tevens de doorstroming zal kunnen bevorderen.

(Toelichting):

De woningmarkt gaat al enige tijd als gevolg van economische en technische schaalvergroting de omvang van één enkele gemeente te boven. Een goed functioneren is niet mogelijk zolang iedere gemeente afzonderlijk normen kan stellen voor het toewijzen van woningen. In agglomeratie-verband moet worden gestreefd naar een eenvormig normenstelsel, waarvan de uitvoering wordt opgedragen aan één centraal bureau. De gemeentebesturen moeten alle gegevens over vraag en aanbod aan woonruimte aan dit bureau verstrekken. Goede plannen, waarvan duidelijk is dat zij de doorstroming tevens zullen bevorderen, zullen eerder leiden tot toewijzing van bouwcontingenten (Minister Schut 13 november 1969 Tweede Kamer).

4. D'66 is van mening dat plannen voor nieuwbouw op geheel andere wijze tot stand moeten komen dan nu het geval is.

Een ontwikkelingsgroep bestaande uit

- de gemeente, al of niet als opdrachtgever
- deskundigen op het gebied van onderzoek, ontwerp, uitvoering, financiering en exploitatie
- een vertegenwoordiger van het provinciaal bestuur
- lekenvertegenwoordigers zoals sociologen, maatschappelijke werkster, huisvrouw

moet een programma van eisen formuleren. De groep moet daarbij uitgaan van een tevoren ingesteld onderzoek naar de aard van de woonwensen t.a.v. woning en woonmilieu.

Dit programma van eisen moet openbaar ter discussie worden gesteld opdat de bewoner wordt hersteld in zijn recht van consument en vervolgens door de gemeenteraad behandeld.

De verdere ontwikkeling van het plan dient in verschillende stadia te worden gepubliceerd en door de ontwikkelingsgroep in informele raadszittingen aan de hand van een aantal alternatieven te worden toegelicht, waarna de normale procedure volgt met hearing, ter visie leggen en de uiteindelijke..... van de betreffende fase van het plan door de raad.

5. Woning.

- a. Bij het ontwerpen van de woning dient dermate grote flexibiliteit ten aanzien van de indeling van de ruimte te worden betracht, dat de toekomstige bewoner deze zoveel mogelijk naar eigen inzicht kan indelen en bovendien kan veranderen als zijn inzichten zich in de loop van de tijd wijzigen.
- b. Naast de bekende woonvormen, zoals flats en ééngezinshuizen-in-een-rij is het technisch en financieel mogelijk andere woonvormen te bouwen. (b.v. terraswoningen, woonhoveels, verschillende woonvormen in één gebouw e.a.)
- c. Indien de bouw van deze woningen niet door particulier initiatief tot stand komt, moet de overheid dit stimuleren, evtl. zelf ter hand nemen.

6. Woonmilieu.

Het is van groot belang dat er meer aandacht wordt besteed aan de directe omgeving van de woning.

- a. verkeersstraten isoleren van woongebieden.
- b. verkeersvrije ruimten aanleggen tussen de woningen met goede speelmogelijkheden voor kinderen.
- c. opnemen van sportterreinen gecombineerd met wandelparken binnen de woonkernen.

- d. naast gemeenschappelijke parkeerplaatsen, door beplanting zoveel mogelijk aan het oog onttrokken, moeten ook parkeer-garages en eigen garages worden gebouwd, zodat de eigenaar keuze heeft bij het parkeren
- e. ruimten, te gebruiken als kinderdagverblijven, vergaderzaal etc. dienen gelijktijdig met de woningen van een wijk te worden gebouwd.

7. Sanering.

- a. Het is noodzakelijk een meerjarenplanning met een stringent tijdschema voor de krotopruijing te hebben. Wanneer een wijk of een gedeelte ervan moet worden gesaneerd, dient dit zo te gebeuren dat geen verpaupering in de hand wordt gewerkt.
- b. Woningen, die niet meer voldoen aan de huidige minimum kwaliteitsnormen dienen hetzij te worden verbeterd hetzij te worden afgebroken. Indien de eigenaren geen geld kunnen opnemen om de verbetering tot stand te brengen, moet de overheid ten behoeve van hen een hypotheekgarantie geven, zodat het mogelijk is ook woningen van particuliere eigenaars een redelijk kwaliteitsniveau te geven.
De mate van kwaliteitsverbetering zal, in de huurprijs tot uitdrukking komend, mede afhankelijk zijn van de wensen van de bewoners; het bureau van bouw- en woningtoezicht dient toe te zien op de kwaliteit van de verbetering.
- c. Eigenaren en huurders van bedrijfspanden uit saneringsgebieden moeten in staat worden gesteld hun bedrijf op een gezonde basis voort te kunnen zetten.
- d. In de saneringsgebieden dient de gemeentereiniging eerder een keer meer in de week, dan minder te komen.

8. Woningbouwverenigingen.

Woningbouwverenigingen kunnen uitstekend dienst doen als spreekbuis van bewoners. Voorwaarde daartoe is, dat zij zich democratischer, d.w.z. veel meer als consumentenvereniging, gaan opstellen.

- a. Elke huurder/ster van een woning, beheerd door een woningbouwvereniging, dient automatisch als lid van die vereniging te worden aangemerkt, tenzij hij/zij dat uitdrukkelijk niet wenst.
- b. Door en uit alle leden dient een bestuur te worden gekozen.
- c. Iemand in dienst bij een woningbouwvereniging komt niet in aanmerking als voorzitter of bestuurslid.
- d. voorzitter en bestuursleden zijn verantwoordingsplichtig aan de leden over het gehele beleid; de jaarstukken zijn openbaar.

Het in vereniging bouwen binnen het kader van een bestemmingsplan dient voor iedere groep mogelijk te zijn.

9. Welstandscommissie.

Taak en samenstelling van de welstandscommissie dient te worden herzien. Haar beleid dient erop gericht te zijn eerder te stimuleren dan te remmen.

10. Herziening subsidiestelsel.

Het huidige subsidiestelsel behoort herzien te worden. Hierbij dienen de volgende uitgangspunten te gelden:

- a. De huur van een woning moet in eerste instantie kostendekkend zijn; de huur is dan afhankelijk van de bouwkosten en de prijs voor de bouwrijpe grond;
- b. De kosten, die voortvloeien uit de gemeenschappelijke

voorzieningen ten behoeve van de stedelijke infrastructuur en het woonmilieu, komen in principe ten laste van de algemene middelen en mogen derhalve niet in de grondprijzen doorberekend worden;

c. wanneer het bouwen van goede woningen volgens deze methode leidt tot een huur die te hoog geacht moet worden voor de lagere inkomensgroepen, is een individuele huurbijslag voor de bewoner gewenst.

3.E 2 blz.7 (Ruimtelijke Ordening) (Niekamp)

De zin: "Is een onderzoekte verenigen" te schrappen.

Motivering: Dit standpunt is niet meer in overeenstemming met de eisen gesteld voor het raadplegen van deskundigen; bovendien leggen we ons reeds bij voorbaat vast.

4.E 5 blz.10 (Dankers)

Dit hoofdstuk ware te beginnen met:

De woningnood is in Den Haag nog steeds zeer groot en verdient daarom uiterste prioriteit.

5.E 5 blz.10 (Jansen)

algemene 2e zin eindigen met:

...voor, stimulerend gericht op zo snel mogelijke liberalisering van de huisvesting.

6.E 5 blz.10 (Jansen)

algemene 3e alinea aanvullen met de zin:

Het werk van de groep moet mede gericht zijn op versnelling van de woningbouw.

7.E 5 blz.11 (Jansen)

Punt 1 aanvullen met de zin:

Verouderde woningen wat indeling e.d.betreft, dienen -desnoods gedwongen - te worden gemoderniseerd indien de deugdelijkheid van de bouw dat toelaat.

8.E 5 blz.11 (Niekamp)

Dit punt ware aan te vullen met:

Gezien de resultaten hier ter stede en elders in de provincie Zuid-Holland is de gemeente Den Haag, al dan niet in samenwerking met de agglomeratiegemeenten, in ernstige mate achtergebleven bij het bouwen van woningen.

D'66 wenst een onpartijdig en deskundig onderzoek naar deze gang van zaken om de oorzaken van de achterstand op te sporen en openbaar te maken, opdat maatregelen getroffen kunnen worden om zodanige verbeteringen aan te brengen dat binnen afzienbare tijd een einde wordt gemaakt aan de woningnood.

(Punt E 5-2 kan dan vervallen)

9.E 5 blz.11 (Jansen)

E 5-2 aan te vullen met de zin:

Initiatieven tot cooperatieve bouw-en exploitatie van woningen en woningcomplexen dienen te worden gestimuleerd.

10.E 5 blz.11 (Schwarz)

Punt 2 schrappen (tenzij een toevoeging wordt geplaatst waaruit blijkt wat men wil en waarom).

11.E 5 blz.11 (Schwarz)

Punt 4 schrappen (tenzij een toevoeging wordt geplaatst waaruit blijkt wat men wil en waarom. Indien alleen de regelingen van het landelijk programma art.13.05 en 13.06 worden bedoeld, kan dit punt worden geschrapt of wel naar die artikelen worden verwezen.

12.E 5 blz.11 (Dankers)

Een nieuw punt ware toe te voegen:

5.Voor de hoognodige bewaking van de kwaliteit of herstel van woningen dient een raad te worden ingesteld, die nieuw gebouwde woningen op geluidsisolatie, voorchtwering en alle andere kwaliteitsvoorwaarden kan testen.De raad moet dwingend kunnen optreden en onder verantwoording van B & W staan.

13.E 5 blz.11 (Dankers)

Nog een nieuw punt ware toe te voegen:

6.Zolang de woningnood-situatie duurt, moeten B&W elk kwartaal aan de gemeenteraad verslag uitbrengen aangaande de stand van bouwplannen, bouwprojecten, krotopruijing, vertragingen en de "wachtlijst" van woningzoekenden. Vooral op de verdeling van het woningcontingent in 1-, 2-, 3 of meer-kamerwoningen dient gelet te worden.Gewezen wordt op de nood die bij alleenstaande kamerbewoners voorkomt i.v.m.het beschikbaar en betaalbaar zijn van een zgn.vrijgezellenflat.

14.E 5 blz.11 (Dankers)

Tenslotte ware nog het volgende punt toe te voegen:

7.Kamerbewoners moeten niet alleen een beroep kunnen doen op de huurcommissie aangaande de huurprijs van de kamers, maar ook op de stoffering en meubilering.

15.E 5 blz.11 (Niekamp)

Dit punt ware aan te vullen met:

De gemeente dient alles in het werk te stellen om een (verdergaande) verpaupering van de bewoners in wijken met een relatief groot aantal krotten en minder bewoonbare woningen tegen te gaan. Daarbij dienen op zeer korte termijn maatregelen genomen te worden om, met name bij de jeugd, zoveel mogelijk nadelige gevolgen van de huidige woningsituatie in dgl.wijken weg te nemen door o.a.

-voor het maken van huiswerk en het verrichten van andere studies scholen of andere daarvoor geschikte gebouwen 's avonds open te stellen;

-het geven van onderwijs in deze wijken extra te belonen om daling van de kwaliteit van het onderwijzend personeel te voorkomen, en het aantal leerlingen per onderwijzer lager te stellen dan het stadsgeïndeelde om extra aandacht voor kinderen in moeilijke sociale omstandigheden mogelijk te maken.

-om op de dagen en de tijden ,waaraan daar behoefte bestaat, speciale busdiensten tegen zeer gereduceerd tarief van de dichtbevolkte wijken naar ontspanningsgebieden (zee-duinen-bossen-parken) in te lassen.

-Gebouwen welke niet op zeer korte termijn worden gesloopt, open te stellen voor culturele, educatieve en recreatieve doeleinden.

-Extra aandacht en zorg te besteden aan de gezondheid van de bewoners van deze wijken.

De gemeente behoort zo snel mogelijk haar begrote exploitatie- en investeringsuitgaven bij voortdoring kritisch in ogen-schouw te nemen en daarbij na te gaan of door uitstel of temporerisering van andere projecten de vernieuwing en sanering van woningen niet in een sterk verhoogd tempo en volgens deugdelijke plannen kan plaatsvinden. In dit licht dient zij de in het verleden genomen besluiten zoals o.a.de aanleg van een semi-metro nogmaals te bezien en daarbij de economische belangen van de grootwinkelbedrijven in de binnenstad opnieuw af te wegen tegen de sociale rechtvaardigheid voor de bewoners van dichtbevolkte wijken met slechte woningen.

- 16.E 6 blz.11 (Schwarz)
Preambule: Vervangen door de oude tekst (zie Peperbek 2A pag.23)
- 17.E 6 blz.12 (Schwarz) Punt 1
Vervangen door iets als:
In verband met de schaarste aan grond en woningen en de overspannen arbeidsmarkt dient men bij het toelaten van nieuwe vestigingen zeer selectief te werk te gaan. Criteria zijn hoog gekwalificeerd werk en geen aantasting van het leefklimaat van de agglomeratie.
- 18.E 6 blz.12 (Schwarz)
Punt 2: Schrappen (onuitvoerbaar)
- 19.E 6 blz.12 (Schwarz)
Punt 3: Schrappen (er zijn arbeidsplaatsen meer dan genoeg en voor crèches etc.zie hoofdstuk 11 punten 2 en 5.
- 20.E 6 blz.12 (Schwarz)
Punt 4: Schrappen (wees blij dat ze gaan) en punt 5: schrappen.
- 21.E 6 blz.12 (van Baarsel)
Punt 5: inlassen naar Den Haag zal" - "in gewestelijk verband".
- 22.E 6 blz.12 (Schwarz)
Punt 7: In laatste alinea schrappen "Men zal deze...oppositie ondervinden".
- 23.E 6 blz.12 (Zeven)
Inleiding en punten 1 t/m 7 schrappen en vervangen door:
Gezien de beperkte ruimte in en nabij Den Haag dient een plan voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid op lange termijn te worden opgesteld, waarin de mogelijkheden en wenselijkheden voor de verschillende werkgelegenheidscategorieën tot uiting komen. Daar een belangrijke groei niet mogelijk is, dient hierbij de nadruk te liggen op instandhouding van een gevarieerde werkgelegenheid met tijdige aanpassing aan de maatschappelijke ontwikkelingen om achteruitgang van de economische positie van de stad te voorkomen.
- 24.E 6 blz.12 en 13 (Zeven)
Punt 8 2e zin wijzigen in: "Een zeer selectief vestigingsbeleid is daarom noodzakelijk".
- 25.E 6 blz.12 en 13 (Schwarz)
Punt 8 vervangen door: "Bij het aantrekken van industrie moet Den Haag zich zeer selectief richten op schone producties die weinig ruimte per arbeidsplaats innemen zoals de typografische en de elektronische industrie".
- 26.E 6 blz.13 (Roos)
Punt 10: In plaats van "voor kortere tijd" - "die enige dagen blijven".
- 27.E 6 blz.13 (van Gelderen)
Aanvulling punt 10: De hotelbezetting kan ook worden opgevoerd door het stichten van scholen, als onder punt 7 bedoeld, waarvan de studenten buiten de vakantieperiode in de hotelkamers wonen.
- 28.E 6 blz.13 (Zeven)
Punt 11 schrappen.
29. Amendement Bark en Meerts:
Aan het programma toevoegen nieuw punt F :
- 21a.E 6 blz.12 (Roos) Vraagpunt bij punt 6:
Voltooiing van de binnenstad? Of: uitvoering en voltooiing van de bouwplannen in de binnen stad?

F. Werkgroep Vernieuwing Gemeentepolitiek.

D'66 zal, voorzover zulks niet in strijd is met dit programma, zijn standpunt in de gemeenteraad ten aanzien van vraagstukken van democratisering, verkeer en vervoer, sport en recreatie, en woningbouw, mede bepalen in het licht van de conclusies en aanbevelingen van de "Werkgroep Vernieuwing Gemeentepolitiek Den Haag", die als aanhangsel aan dit programma zijn toegevoegd.

- 30.A (inleiding) (Aris) blz.2
6e regel van bovenaf: "Ernstige en onvangrijke gevolgen.." vervangen door: "Verstrekkende...."
- 31.A (inleiding) blz.2 (Aris)
7e regel van beneden: D'66 wil deze naam als officiële naam etc." lijkt zeer pretentief; is door velen die dit lazen, afgekeurd.
- 32.B (uitgangspunten) blz.2 (Niekamp)
Punt 1 1e zin als volgt wijzigen:
Het doel van het gemeentebestuur is niet alleen zodanige voorwaarden te scheppen dat burgers zoveel mogelijk naar eigen inzichten kunnen leven, maar hen ook bij moeilijkheden terzijde te staan.
- 33.B (uitgangspunten) blz.2 (Bark)
Punt 1: 2e zin laten vervallen.
- 34.B (uitgangspunten) blz.2 (Niekamp)(punt 2)
De zinnen "Plannen dienen in een...gehoord te worden" als volgt te wijzigen:
Het voorgenomen beleid dient, ongeacht het onderwerp, een zodanige termijn van te voren en op een zodanige wijze bekend te worden gemaakt, dat betrokken burgers niet voor voldongen, door hen ongewenste feiten, kunnen worden geplaatst. Bovendien behoren bij de totstandkoming van belangrijke beleidsbeslissingen de daarbij betrokken burgers zoveel mogelijk te worden gehoord en met hun individuele belangen zoveel mogelijk rekening te worden gehouden.
- 35.B (uitgangspunten) blz.3 (Niekamp) (punt 3)
Dit punt geheel vervangen door:
Vele problemen zijn tegenwoordig dermate ingewikkeld van aard, dat beslissingen hieromtrent pas genomen kunnen worden na het inwinnen van adviezen van deskundigen. D'66 kan deze gang van zaken onderschrijven uits:
a) de te raadplegen deskundigen voldoen aan de volgende eisen:
-hun deskundigheid terzake onomstotelijk vaststaat,
-ieder belang bij de oplossing van het probleem, anders dan uit hoofde hunner vakbekwaamheid afwezig is, en
-de methoden, de omvang en de conclusies van het onderzoek in hun rapporten op duidelijke en voor terzake niet-deskundigen op begrijpelijke wijze uiteen worden gezet, zodat een ieder die van de inhoud kennis neemt, zich een oordeel daaromtrent kan vormen.
b) de gemeente zorg draagt dat:
-de doelstelling in de opdracht duidelijk is aangegeven en op ondubbelzinnige wijze is geformuleerd.
-een ieder van de inhoud van de rapporten op eenvoudige wijze kennis kan nemen.
-de raadsleden de gelegenheid wordt geboden zich in voldoende mate en op eenvoudige wijze te oriënteren omtrent de problemen rond het onderhavige onderwerp.

c) De Gemeenteraad de uitgebrachte adviezen kritisch kan beoordelen en bij alternatieve oplossingen een verantwoorde keuze kan maken.

Indien nodig, zullen raadsleden zich in voldoende mate behoren te oriënteren omtrent het vakgebied en de situatiekennis, welke aan de orde zijn, om te voorkomen dat tengevolge van het verschil in deskundigheid het beleid van de gemeenteraad, hun, door de betrokken adviseurs, al dan niet in samenwerking met of met medeweten van gemeentelijke organen in feite uit handen zal worden genomen.

36.B (uitgangspunten) blz.3 (Aris) punt 3:

5e regel van boven: a. "De deskundigen mogen geen direct belang.." vervangen door: "geen direct zakelijk belang.."

37.B (uitgangspunten) blz.3 (Niekamp) punt 4:

"Periodiek moet etc." vervangen worden door:

Een daarvoor geschikte instantie behoort de doelmatigheid in de werkwijze van en de samenwerking tussen gemeentelijke diensten en instellingen regelmatig te onderzoeken en hierover rechtstreeks aan de raad te rapporteren.

38.B (uitgangspunten) blz.3 (Gelderblou) punt 5:

Laatste regel: "De gemeente moet steun en bemiddeling..."

39.B (uitgangspunten) blz.3 (Gelderblou) punt 6:

Laatste regel: "Er moeten maatregelen worden genomen waardoor de straat zijn sociale functie kan herkrijgen".

40.B (uitgangspunten) blz.4 (Gelderblou) punt 8:

Eerste zin kan vervallen, staat in B 7.

Tweede zin kan vervallen, staat en hoort ook in D 6

Derde zin moet worden:

D'66 vindt dat onderwerpen, waarvan de problematiek en de gevolgen van de gekozen oplossingen zich uitstrekken buiten de gemeentegrenzen, niet autonoom door iedere gemeente kunnen worden opgelost. Het intergemeentelijk-agglomeratie-overleg zal daarom zijn vrijblijvende karakter moeten verliezen en overgaan in een gekozen gewestelijk orgaan met daadwerkelijke bevoegdheid. 4e en 5e zin laten vervallen.

41.C (werkwijze gemeentebestuur) of B (uitgangspunten) (Gelderblou)

Nieuw op te nemen punt:

Van de mogelijkheid om particuliere initiatieven te ondersteunen ook zonder dat dit geld kost (subsidie) dient veel meer gebruik te worden gemaakt. Het gehele ambtenarenapparaat kan daardoor een veel creatievere functie krijgen.

42.C (werkw.gem.) blz.4 (Niekamp)

punt 2 aan te vullen als volgt:

Mits wordt voldaan aan:

a) de voorwaarden, gesteld voor het inwinnen van adviezen van deskundigen

b) deze personen -geen raadsleden- uitsluitend een adviserende stem in deze raadscommissies hebben.

c) de totstandkoming van en het nemen van beleidsbeslissingen door de raadsleden feitelijk niet uit handen wordt genomen.

43.C (werkw.gem.) blz.5 (Gelderblou)

punt 5. Laatste zin vervangen door: De benoeming van een zevende wethouder is gewenst.

- 44.C (Werkw.gen) blz.5 (Gelderblom)
Punt 6 b vervangen door:
...in afwachting daarvan met die andere gemeenten een bureau op te richten en daarbij vast te leggen de adviezen van dat bureau ook op te volgen. Wij denken hierbij aan zaken van ruimtelijke ordening zoals wegeaanleg, openbaar vervoer, ziekenhuisbouw, huisvestingsbeleid-en normen, aan brandweer, toeristische en culturele activiteiten.
- 45.C (werkw.gen.) blz.5 (Van Baarsel)
In punt 6 na "Haagse agglomeratie" inlassen:
De Leidse agglomeratie, Delft, het Westland -samen een economische eenheid vormend-.
- 46.C (werkw.gen.) blz.5 (Roos)
Onder punt 6 als c toevoegen: De werkgelegenheid gewestelijk aan te pakken.
- 47.C (werkw.gen.) blz.5 (Jansen)
Punt 7 eindigen met; en vervolgen met:
Zij dienen tijdig te worden aangekondigd in de dagbladen.
- 48.C (werkw.gen.) blz.5 (Niekamp)
Punt 9 De eerste zin vervangen door:
Het bekleeden van nevenfuncties behoort achterwege te blijven, indien door het vervullen van deze functies enigerlei twijfel zou kunnen rijzen omtrent de onbevangingheid waarmee de burgermeester en de wethouders voor de belangen van de gemeente opkomen.
- 49.C (werkw.gen.) blz.6 (Niekamp)
Punt 12. Tussenvoegen in tweede regel van bovenaf achter de woorden "waarbij een lid" - "zijn echtgenote (haar echtgenoot), zijn (haar) bloed-en aanverwanten in de tweede graad"
- 50.C (werkw.gen.) blz.6 (Gelderblom)
Punt 13. ...is het instellen van een "ombudscommissie" gewenst.
- 51.C (werkw.gen.) blz.6 (Jansen)
Nieuw punt 14 toevoegen: B & W, zoudede gemeenteraadsleden dienen hun stem uit te brengen, onafhankelijk van partijdiscipline.
52. Zie amendement 41.
- 53.D (fin.beleid) blz.6 (Niekamp)
Voor punt 1 in te voegen:
Om zich een deugdelijk en helder beeld te kunnen vormen van de draagwijdte van een beslissing, dient het proces van de besluitvorming door de raad zodanig te worden geregeld, dat hiervoor voldoende informatie beschikbaar is en er in de behandelingsprocedure voldoende aandacht aan kan worden geschonken om te voorkomen dat aan de belangen van bepaalde groepen of individuen een betekenis wordt toegekend welke in geen verhouding staat tot hun maatschappelijke...
- 54.D (fin.beleid) blz.6 (Jansen)
Punt 1 aanvullen met de volgende zin: Het meerjarenplan dient jaarlijks te worden aangepast met opnieuw afwegen van prioriteiten, mede op basis van bereikte realisering en nieuwe mogelijkheden.

55.D (fin.beleid) blz.6 (Niekamp)

Punt 1 als volgt te wijzigen:

Naast haar jaarlijkse begroting behoort de gemeente ieder jaar voor een periode van tenminste 5 jaren een raming op te stellen van haar exploitatie- en investeringsuitgaven en van de te verwachten inkomsten. Voor belangrijke zaken waarvan de verwachte tijdsduur van ontwerpen en uitvoeren langer is dan 5 jaar, dient voor ieder project afzonderlijk een deugdelijke raming over deze gehele verwachte tijdsduur te worden gegeven.

Voorzover er bij dergelijke projecten factoren in het spel zijn, welke niet of niet nauwkeurig in geld zijn te waarderen, dienen de overwegingen welke ertoe leiden of hebben geleid om het betrokken plan voorrang te verlenen boven andere projecten, volledig en op duidelijke wijze uiteengezet te worden. Tevens dient tijdens en na afloop van de uitvoering een vergelijking van kosten en nut plaats te vinden.

Worden belangrijke plannen in overleg met andere gemeenten opgesteld en uitgevoerd, dan behoort dit in de raming duidelijk en volledig tot uitdrukking te komen.

56.D (fin.beleid) blz.6 (Niekamp)

Punt 3. Dit punt te schrappen, en te vervangen door:

Voor haar inkomsten is de gemeente grotendeels afhankelijk van de rijksoverheid en laat de bestaande wetgeving op dit punt weinig ruimte voor een eigen beleid. Blijkens de algemene toelichting bij de begroting 1970 heeft de moeilijke positie van de grote gemeenten reeds de aandacht van het Rijk.

De uitzonderlijke situatie hier ter stede is daarbij door de gemeente benadrukt.

57.D (fin.beleid) blz.6 (Jansen)

Punt 4 aanvullen met:

- afkappen van misbare en inkrimping van minder noodzakelijke gemeentelijke functies.

58.D (fin.beleid) blz.6 (Niekamp)

Punt 4 te wijzigen als volgt:

Uitgavenbeperking en kostenverlaging behoren zoveel mogelijk te worden nagestreefd door o.a.

- een vergroting van de doelmatigheid door verbetering van werkwijzen en afstemming van onderlinge activiteiten van gemeentelijke diensten en instellingen.

- het achterwege laten van prestigewerken.

- het op deugdelijke wijze voorbereiden van grote projecten te paren aan een voortvarende en doelmatige uitvoering.

59.D (fin.beleid) blz.7 (Schwarz)

Punt 6 laatste zin "Extra...heeft" te vervangen door: B 8

60.D (fin.beleid) blz.7 (Niekamp)

Punt 6 als volgt te wijzigen:

De gemeente dient haar begrotingstechniek voortdurend te toetsen aan de ontwikkelingen op dit terrein en na te gaan of invoering van nieuwe systemen wenselijk is.

61.D (fin.beleid) blz.7 (Gelderblom)

Punt 6: (graag een voorbeeld van deze "deus ex machina").

peperbek

POLITIEK
MAANDBLAD

3e Jaargang, nummer 6

FEBRUARI 1970

68

VAN EN OVER DE REDACTIE

Wij hebben het nooit expliciet vermeld, maar het zal de lezer niet ontgaan zijn dat de redactie is uitgebreid, reeds enige maanden met A.C.A. Dake en sinds kort ook met R.Th.Löbler. Beide vormen een grote aanwinst. Dake is de enige beroepsjournalist in ons gezelschap, met grote kennis, vooral op het gebied van de buitenlandse politiek. Löbler startte destijds samen met Zandvoort het D'66-blad Rijnmond, een zeer lezenswaardig blad, waarvan het overlijden zeker niet aan beide redacteurs moet worden toegeschreven.

Jammer is dat nu ook het uittreden van een redacteur moet worden gemeld, n.l. Olyslagers. Nog sterker: hij heeft ook bedankt als lid van D'66. Reeds enige tijd leefde hij in onvrede met een aantal opvattingen binnen de partij (te weinig radikaal naar zijn smaak) en met de interne gang van zaken. In een der volgende nummers zal hij, ijs en weder dienende, zijn beweegredenen nader toelichten. Van onze kant zouden wij het op prijs stellen als hij redacteur bleef of weer werd, ook al is hij geen partijlid meer.

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en afdelingen van Democraten '66.

Directie: M.G.F. Kempers.

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Winkelstede 14, Den Haag, tel. 070 667449.

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark (€), A.R. v.d. Burg (%), A.C.A. Dake (f),
A.C. de Goederen (x), W.S.A.N. Gorter (\$), R.W.H. Löbler;
F.W.H. Vink

Redactie-adres: Sportlaan 190, Den Haag. Tel. 070 332300.

Abonnementen: Per jaar (11 nummers): leden van D'66 f 7,50
niet-leden f 9,--
losse nummers f 1,--

Kopy voor het volgend nummer gaarne vóór 19 februari bij de redactie.

Die pag 21/24/25/26

De Block haat gelijk

(%) Als het waar is dat De Block het allemaal altijd wel goed gewild heeft, maar dat hij het kabinet pas meekreeg als het te laat was, dan heeft hij natuurlijk het grootste gelijk van de wereld als hij aftreedt. Hoogstens kan men hem verwijten dat hij het niet veel eerder en op een juister moment heeft gedaan, b.v. toen het ging om prijsmaatregelen na invoering van de BTW (en al daarvoor). Als het hem ernst was met de bestrijding van inflatie, dan hoorde hij zelfs helemaal niet in dit kabinet thuis. En eigenlijk ook in geen enkel ander kabinet, want inflatiebestrijding is wel het laatste dat regeringen plegen te doen. Waar de mond van overloopt is het hart niet altijd vol van. Eén ding heeft de heer De Block wellicht waarhouden al eerder weg te gaan: de gedachte dat niemand om zijn heengaan zou treuren. Wij kunnen hem slechts deze schrale troost meegeden: Daarin onderscheidt hij zich nauwelijks van de andere ministers.

dagvandaag

Weer eens een binnenlandse aangelegenheid

(%) Minister Klompé heeft in antwoord op vragen gezegd dat het aflossen van Nederlandse en Belgische toneelspelers door de Brusselse politie een interne Belgische aangelegenheid was, want de politie discrimineerde niet tussen Nederlanders en Belgen. Alle ministers ter wereld zouden wel eens geld mogen bijeenbrengen voor een monument ter ere van de uitvinder van de "Binnenlandse Aangelegenheid". Daar valt n.l. alles onder. De Griekse kolonels hebben uitsluitend binnenlandse betekenis. De afsluiting van het Suezkanaal is een interne zaak van Egypte en Israël. Niets wijst erop dat de atoombommen van Nixon of Mao niet uitsluitend voor binnenlands gebruik bestemd zijn. Eigenlijk was de hele Tweede Wereldoorlog een binnenlandse aangelegenheid van Duitsland. Dat ze daar zo'n gekke vent als Hitler aan het hoofd wilden hebben, was een eigenaardigheid van de Duitsers, waar wij ons toch moeilijk mee konden gaan bemoeien. En laten we eerlijk wezen. De Nazi's hebben niet gediscrimineerd tussen Duitse en Nederlandse joden. Een Kamerlid moest eens deze vraag aan een minister richten: "Wanneer denkt de minister op te houden met het verkopen van kletspraatjes?"

dagvandaag

Triest I

(%) Aan het einde van het Biafradebat in de Tweede Kamer (er was toen nog een Biafra) merkte Den Uyl op dat dit soort debatten kennelijk gedeemd zijn om uit te lopen op een enorme spraakverwarring met eventueel veel nuances als er sprekers zijn. Hij leek daarmee de enige echt serieuze opmerking van het debat te gaan maken.....maar nee, het betoog diende om op te roepen tot het stemmen voor een van de PvdA-moties. Een van de vele moties want het debat leverde in het totaal maar liefst tien moties op. Alle in bewoordingen die welgevallig zouden zijn voor de politieke afdeling van de indiener. Bewogen betoren leverde het debat op, maar blijkbaar alleen gericht tot de (pers)tribune, want toen Luns antwoordde, was meer dan de helft van de Kamerleden afwezig. Een motie Mommerssteeg (de regering moet de Veiligheidsraad inschakelen) werd aangenomen

nadat de meeste sprekers hadden toegegeven dat zo'n actie weinig kans zou maken. Alleen zou dan wel duidelijk zijn (aan hun kiezers bedoelden zij) wie de schuld van het mislukken waren. De hele actie blijkt inmiddels alweer door de feiten achterhaald. Tegen de tijd van de eerstvolgende Tweede Kamer verkiezingen is de kwestie-biafra wel weer vergeten.

dagvandaag

Triest II

(8) Het H.O.S. -programma Video onthulde dat het grootste deel van Nederland de kwestie van de door de VPRO-geïnterviewde sabotage-propagandist Kater via de pers had vernomen. Vervolgens bleek dat dit uit de Telegraaf geweest moest zijn, want 57% meende dat het hier een TV-programma betrof en die vergissing (leugen) was alleen in de Telegraaf te lezen.

7% had het bewuste TV-programma zelfs gezien. Dat is knap want het betrof hier zoals bekend een radio-interview.

Video draaide een stukje van het interview dat de KRO, zonder dat er een haan of een Telegraafjournalist naar kraaide een week voor de bewuste VPRO-uitsending met Kater had gehad. De Telegraaf heeft blijkbaar een vaste medewerker die alleen de VPRO-programma's afluistert of kijkt.

dagvandaag

Gemeentelijke fatsoensnormen

(%) In de krant heeft men kunnen lezen dat het GEB in Den Haag duizenden mensen te veel vastrecht heeft berekend. Het G.E.B. laat n.l. mensen die op gasverwarming overgaan en daardoor in een veel hogere vastrechtklasse terecht komen over het gehele jaar met terugwerkende kracht dat hogere recht betalen, ondanks het feit dat men van deze (incidentele) verandering volledig op de hoogte is. Deze zaak werd aanhangig gemaakt door de heer A.J. van der Toorn, die zelf uit dien hoofde een bedrag terugvorderde. De gang van zaken is typerend voor de mentaliteit van sommige ambtenaren. Toen de heer Van der Toorn om toezending van de leveringsvoorwaarden vroeg, werd hem slechts per brief de samenvatting van één artikel daaruit gegeven, met weglating van de zin die juist in dit geval belangrijk was. De directeur van het bedrijf stond hem op onaangename wijze te woord en wimpelde alle argumenten af. Pas toen het geval bij wethouder Bol werd gebracht kreeg hij prompt het te veel betaalde terug. Enige dagen later, nadat dit geval in de kranten was gekomen, plaatsten B en W een advertentie in de Haagse kranten dat niemand recht had op terugvordering uit dezen hoofde en dat "door een misverstand ten onrechte een restitutie aan een tweetal verbruikers is verleend". In een brief aan B en W heeft de heer Van der Toorn de onjuistheid van een aantal beweringen in de advertentie aangetoond. Tevens nodigde hij B en W uit het aan hem "ten onrechte" terugbetaalde terug te vorderen, dan wel iedereen het teveel betaalde te restitueren. Intussen gaat het GEB door op de afrekeningen te zetten: "Aan het eind van het jaar wordt het gasverbruik berekend volgens het voor u gunstigste tarief."

dagvandaag

Onze meest serieuze kiezer

De opstelling van de kandidatenlijsten voor de Provinciale Staten heeft inmiddels plaats gevonden via schriftelijke stemming, die open stond voor alle leden en aanhangers. De uitslagen worden elders in dit nummer nader geanalyseerd.

Ondanks schriftelijke toelichtingen en kennismakingsavonden bleef de kennis omtrent de kandidaten bij de meeste kiezers gering. Velen zullen dan ook hun stembiljet op gezag van anderen dan wel op grond van gebrekkige informatie hebben ingevuld. Niet aldus de heer J. Kroeze uit Capelle a/d IJssel. Alvorens zijn stem te bepalen, heeft hij aan alle kandidaten een enquêteformulier toegestuurd. Voor de beantwoording moesten zij hun prioriteitsvolgorde aangeven van 10 onderwerpen en bij 10 uitspraken aangeven of zij het met die uitspraak eens dan wel eens waren. Vervolgens heeft hij alle kandidaten die het formulier terugzonden een uitvoerige persoonlijke brief gestuurd. De kandidaten kunnen dus het bevredigende gevoel hebben dat er althans één kiezer is geweest die van het invullen van zijn stembiljet geen potje heeft gemaakt. De heer Kroeze hoopt binnenkort over de resultaten van zijn enquête in Peperbek een artikel te publiceren.

IN ALLE STATEN

door J.J. van der Kaaden

Elida Wessel, 38 jaar, Oestgeest, lijsttrekker,
Dick Bark, 31 jaar, Den Haag, nummer 2.

Geweldig! En je zegt nog een keer "geweldig" als je kijkt naar de rest van de ploeg, gemakshalve de eerste 17 die op alle 7 lijsten in Zuid-Holland in dezelfde volgorde voorkomen. Elders in Peperbek kunt u alle namen vinden. Daaronder zitten dan - en dat is een aanbeveling van het Provinciaal Congres - vijf mogelijke Gedeputeerden: Van der Burg, Van Blokland, Van Boetselaer, Cras, Albers.
D'66 Zuid-Holland kan hiermee best voor de dag komen.

Wij zitten niet te springen om "bestuurder" te worden. Aan de andere kant mogen wij de bestuurlijke verantwoordelijkheid niet ontduiken. Dat betekent dus dat wij ons op dit punt moeten voorbereiden. En de resultaten van deze voorbereiding dienen de kiezer bekend te worden vóór de dag van de verkiezingen, 18 maart 1970. Op het Provinciaal Congres is met de voorbereiding en de duidelijkheid ten aanzien van de gedeputeerde een begin gemaakt. Twee maanden voor de verkiezingen. Het is te hopen dat onze concurrenten hetzelfde gaan doen. Misschien kunnen de partijen dan gezamenlijk vóór de verkiezingen komen tot een zekere mate van overeenstemming over de samenstelling van het college van Gedeputeerde Staten op basis van kandidatuur van de aspirant-gedeputeerden. Dan kan de kiezer zijn stem mede bepalen aan de hand van de informatie over zijn toekomstige bestuurders. Dat zou een volledig nieuwe benadering zijn van de politiek. Je maakt dan een begin van een scheiding tussen het bestuur en de controle op dat bestuur.

D'66 Zuid-Holland heeft wel - bij monde van het Provinciaal Congres - duidelijk gesteld dat van alle gedeputeerden wordt verlangd dat zij vrijwillig verantwoording zullen afleggen aan Provinciale Staten voor al hun bestuursdaden. Ook daarover mag geen twijfel bestaan in de discussie met de andere partijen en tegenover de kiezer. Als van deze voorwaarde niet wordt voldaan, zal D'66 in Zuid-Holland geen gedeputeerden leveren. Ook dit betekent vernieuwing in de politiek. Iedere partij noemt zichzelf graag vooruitstrevend. Welnu, laat iedere partij bekendmaken hoe hij over dit punt denkt.

Met het provinciaal congres is een begin gemaakt met de verkiezingsstrijd van D'66. Het was een congres met élan. We zijn nu met meer mensen dan in 1967. Als het er van ons nu hetzelfde élan opbrengt als toen, dan zullen de komende verkiezingen voor D'66 een nog groter succes zijn. Ik ben van mening dat dit de maatschappelijke en structurele vernieuwing zal bespoedigen. D'66, ik wens je succes.

En jij Jaap, bedankt voor de zeer persoonlijke en verantwoorde wijze waarop je het geheel hebt gemanaged. Red.

PRAGMATISME: JE ZOU HET EENS MOETEN KUNNEN UITPROBEREN

door W. Top

In 'Accent' van 1 november j.l. valt in een gesprek met Gruijters weer eens het woord "pragmatisch". De betekenis ervan wordt omschreven met: is dat en dat te verwezenlijken, is daarvoor een meerderheid te behalen. Wie zich bij alles wat hij graag tot stand gekomen ziet deze vraag stelt is een pragmatikus, wat hetzelfde is als een opportunist in de goede zin van het woord.

Ik zou het 'Accent' wat willen verleggen. Bij mij slaat het woord "pragmatisch" namelijk anders aan.

In het verlangen naar een pragmatische politiek voel ik een afkeer van doktrines en panaces zitten. Wat een pragmatikus kenmerkt is dat hij feestelijk bedankt voor een apodiktische stellingneming, een bezwering van de kansel, die het heil der wereld in het vooruitzicht stelt als aan de aanbevelingen wordt voldaan, - iets dat in het politieke leven een ton was en nog is. Hij verrèkt het zijn visie als een dogma de wereld in te sturen en dan gelijk een sektariër wachtend op het einde der dagen naar de paradijselijke vervulling ervan uit te zien. Zo iets laat hij aan bijv. de PSP over. Wat betekent die pragmatiek dan? Welke consequenties moeten eraan verbonden worden? Voorbeelden kunnen dat duidelijk maken.

D'66 stelt een staatsrechtelijk systeem met een gekozen minister-president voor. Zo'n voorstel komt in het heersende politieke denkklimaat over als wijnde bedoeld als een wondermiddel tegen de kwalen van ons staatsbestel. Daar kan geen sprake van zijn, want geen mens weet hoe het middel in de praktijk zal werken, ook D'66 niet - het betere leven en de betere wereld zijn nu eenmaal niet op een tafelblad te becijferen en uit te tekenen. Al doende leert men, zegt een wijs spreekwoord, en inderdaad, je zou het systeem van een gekozen minister-president eens moeten kunnen uitproberen.

Maar nee, wat gebeurt er? Een staatskommissie-Cals komt met het voorstel van een gekozen kabinetsformateur. Een paar figuren hebben zich in een kring geschaard en hebben een plan zitten uitdekteren, zómaar, uit de blote kop. Ze hebben van een existentiële vraagstuk een rekensommetje zitten maken en de uitkomst ervan aan de vrijblijvende prietpraat op de politieke ideeënmarkt prijsgegeven. De ministeriële ambtenarij maakt zich er meester van, er vloeit een wetsvoorstel uit voert, geen mens die er dan nog iets zinnigers over kan zeggen dan de leden van de staatskommissie en voor je het weet zit je met een wet waaruit de eeuwigheidspretentie niet meer weg te denken is. Wat is erop tegen om eens met allerlei staatsrechtelijke vormen te experimenteren? Doe het eens ad interim vier jaren met een gekozen minister-president (subs. burgemeester), test het distriktenstelsel eens uit voor een bepaalde tijd, beproef de gekozen kabinetsformateur. Als ik het programma van D'66 lees, dan onderga ik het niet als een "hoedschap aan de mensheid", maar als een pakket onderzoekshypothesen.

Eigenlijk is D'66 de introductie van de wetenschapshouding in de politiek: de liturgie is door het experiment vervangen, de leerstelling door de veronderstelling. (Dit zal er wel de achtergrond van zijn dat sommigen D'66 een intellectueel troep vinden). We bevelen een personeelsraad aan in plaats van een ondernemingsraad. Omdat het bedrijf met een personeelsraad een Hof van Edele zal worden? Toe nou! Allerlei onderzoek, praktijkervaringen en opvattingen binnen de communis opinio hebben ons van de vruchtbaarheid van deze aanbeveling overtuigd, wat niet weg neemt dat het ons alsnog deugd zou doen als er bedrijven gevonden zouden kunnen worden om op een systematische wijze met de personeelsraad te experimenteren.

D'66 staat uitermate een fundamentele democratisering van de werkersorganisatie voor. Theoretisch zou dit tot het voorstel moeten leiden, dat de bedrijfsbevolking de bedrijfsleiding heeft te kiezen. Hebben we dit voorgesteld? Natuurlijk niet! Er zijn immers veel te weinig gegevens voorhanden, die zo'n voorstel aannemelijk kunnen maken. Op dit punt zal nog uitgebreid moeten worden geëxperimenteerd. Iets voor de eigen bedrijven van de vakbeweging? Voor we een aanbeveling doen, willen we het niet alleen doordacht hebben maar ook wel eens in de praktijk hebben zien functioneren; het moet eerst zijn deugdelijkheid maar eens bewezen hebben. Dit houdt overigens niet in dat we nu altijd maar in het groot en in 't echt moeten experimenteren. Het simulatiespel De wereld Hoe wereld dat de VARA medio oktober jl. op het scherm bracht trant era dat je ook op beperkte schaal en op een sterk gereduceerde wijze kunt experimenteren. Het pragmatisch is voor mij minder een kwestie van tactiek (de haalbare kaart) dan van strategie. De handen wel verband met elkaar, maar de nadruk ligt voor mij niet op het doel (of je de mensen overtuigt) doch op het middel (hoe je de mensen overtuigt), want daarin schuilt de definitie van het pragmatische. Sommige mensen overtuig je met het produceren van zoveel mogelijk decibels, een wijde armbaan, een goed geplande train in de sten, enz. Ik dacht dat ze snel en ver in de minderheid raken. De meesten willen de realiteetsbaarheid van plannen plausibel gemaakt zien, met feiten, met methoden, met daden.

Verliest de politiek hierdoor zijn "bewogenheid" (D'66 wordt wel eens gebrek aan sociale bewogenheid verweten; zie interview met Klees in de Haagse Post van 29 oktober j.l.)? Wat een beloesale casus! Alsof het geprangde gericht op het enig mogelijke bewijs van is dat je hart voor de zaak hebt. Als wetenschap en bewogenheid elkaar bijten, kan ik niet begrijpen waar Marx, Pasteur, Freud, Keynes en noch naar op zich druk en machten, - in alle bescheidenheid.

UITSPRAKEN AAN DE BASIS

"Hallo, juffrouw, wilt u mij verbinden met het deezestabliment."

0

- "De meerderheid zwijgt."

- "En de minderheid dan?"

- "Die wordt het zwijgen wel opgelegd."

0

"Als je maar weet dat Baarnink de grootst mogelijke zwijgende meerderheid achter zich heeft."

0

"D'66 staat na die motie wel voor een moeilijke beslissing volgend jaar. Of een hoofdbestuur, of een Kamerfractie."

0

"Korren bewerde De Telegraaf wel dat die radio-uitzending over sabotage in het leger op de televisie was uitgezonden, maar niet dat die televisie uitzending met dat doorgestoken was in de radio was geweest?"

- 0

"Jullie hebben het alsmaar over een lijsttrekker. Zou het niet nuttiger zijn eens aan een touwtrekker te denken?"

0

"Luns is kennelijk aan zijn eindspel bezig. Hij tracht er nog remise uit te slepen."

0

"Is het waar dat D'66 overweegt een schaduw-College van Gedupeerden samen te stellen"?

0

Voor gevorderde denkers:

"Als de Nederlandse minister van buitenlandse Zaken zijn naam op zijn Duits zou uitspreken en de Duitse minister van buitenlandse zaken zijn naam op zijn Nederlands, dan zou hun verwantschap veel duidelijker tot uiting komen."

0

"Alle kranten zijn het erover eens dat D'66 een Leider en een Brein heeft. Betekent dat nou dat de Leider niet denkt en het Brein tot niets leidt?"

0

"Elida's vlucht"

DOELMATIGHEID IN HET OVERHEIDSAPPARAAT

door C. Roos

In het gemeenteprogramma van Den Haag is o.a. aandacht besteed aan de wenselijkheid van een efficiënt overheidsapparaat. De desbetreffende passage luidt: "Er dient voortdurend aandacht te worden besteed aan de efficiëncy van de gemeentelijke organen. Vooral kan de efficiëncy binnen deze organen aanmerkelijk worden opgevoerd, doch even vaak zijn er mogelijkheden tot verhoging van de efficiëncy door een betere samenwerking tussen de verschillende gemeentelijke organen en diensten. Zo nodig moet een efficiëncyonderzoek worden uitgevoerd door een onafhankelijk bureau."

Er zullen slechts weinigen zijn, die de strekking van deze uitspraak niet zouden willen onderschrijven. Het lijkt ook onwaarschijnlijk, dat welke partij dan ook dit programmapunt zou willen bestrijden. Niettemin rijzen er bij nadere bestudering wel enige vragen. Wie moet de "voortdurende aandacht besteden"? De Burgemeester? De wethouders? De gemeenteraad? De fractie van D'66 in de gemeenteraad? De burgerij? De hoofden van dienst?

Op welke gegevens zou een oordeel over onvoldoende efficiëncy moeten steunen en is de beoordelaar voldoende geëquipeerd om tot een objectieve waarneming en uitspraak te komen?

Van wie moet de opdracht uitgaan voor een efficiëncyonderzoek en op grond waarvan? Wie formuleert de opdracht? En wie controleert de follow-up van de aanbeveling(en) en wie wordt met de uitvoering daarvan belast? Is een evt. tekortschieten van het overheidsapparaat wel voldoende met de term "inefficiëncy" aangeduid?

Misschien kunnen wij het probleem van een andere kant benaderen. Er is in zijn algemeenheid geen verschil tussen de eisen, die aan het behoorlijk functioneren van een onderneming en van het overheidsapparaat moeten worden gesteld.

Beide eisen onder de huidige omstandigheden:

- een doelstelling en beleid afgestemd op de behoeften, waarin zij onmiddellijk moeten voorzien
- een onderkenning van de ontwikkelingen op langere termijn en een daarop afgestemd beleid.
- een inspirerende leiding, die met optimale delegaties een beroep doet op de creativiteit van haar medewerkers
- een behoorlijke coördinatie van deelfuncties
- een goede communicatie zowel intern als extern

In werkelijkheid voldoen veel ondernemingen niet aan deze eisen. Voornaamste oorzaken van de ontfanging van grote en kleine ondernemingen waarmee wij bijna dagelijks worden geconfronteerd: te beperkte visie, te veel bevelstructuren, waardoor enerzijds geen of een onvoldoende beroep wordt gedaan op de potentiële kwaliteiten van de medewerkers, anderzijds gebrek aan capaciteiten niet aan het daglicht zijn gekomen.

En hier komen wij aan het fundamentele verschil tussen de onderneming en het overheidsapparaat. Terwijl het voor de continuïteit van de onderneming een gebiedende eis is, dat de juiste man op de juiste plaats staat, is de continuïteit van het overheidsapparaat zodanig verzekerd als de samenleving bestaat, waarin dit apparaat, al of niet behoorlijk, functioneert.

Er is echter geen enkele aanleiding, waarom wij aan de leiding van het overheidsapparaat andere eisen zouden stellen dan aan de leiding van de onderneming, laat staan dat er reden zou kunnen zijn om de gevolgen van mismanagement in het overheidsapparaat anders te beoordelen dan in de particuliere onderneming of daaraan andere consequenties te verbinden. Gebiedende eis is wel, dat het oordeel over het overheidsapparaat steunt op objectieve gronden en niet op politieke motieven.

Het lijkt mij een logisch uitvloeisel van deze gedachtegang, dat in één van de politieke partijen de gedachte is gelanceerd een managementbureau voor het overheidsapparaat op te richten, dat rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid van de Minister-President zou ressorteren.

Afgezien van de, m.i. noodzakelijke parlementaire controle, lijkt mij deze gedachte daarom zo aantrekkelijk, omdat deze daardoor de weg wordt geopend voor een versterking van de positie van de Minister-President in ons bestel. Met de plaatsing, naast het managementbureau, van bijv. het Central Plan Bureau en de Rijksplannetwische Dienst onder de Minister-President zou deze functie het gewicht krijgen, dat voor het functioneren van een homogeen kabinet met een sterke leiding nu en voor de toekomst zo breednodig is. Verwijzend op het bevoegde managementbureau: waarom zou een dergelijke aanpak van het finansiële institutioneel functioneren van het overheidsapparaat alleen op landelijk en niet op gemeentelijk niveau zijn toe te passen?

Of moet men dat onze toekomstige raad fractie veel wel kunnen uitrichten met de vrijblijvende uitdrukken, die van het begin van dit artikel zijn aangehaald?

Een dergelijke mening roept ik een illusie!

BERICHT

Of u nu mij stent of een ander, in de iuler overtuiging.

H. J. G.G. van Bickland

In de Tweede Wereldoorlog bleek alle goedwillenden, die geen lust hadden zich door de bezetters te laten ringeloren, op welk een schandelijke wijze zij door de regering in de steek waren gelaten. Het enige dat vooroorlogse regeringen hadden gedaan voor de geestelijke weerbaarheid van ons volk was een geheime (!) instructie aan alle hoofdamttenaren hoe zij te gedragen tijdens een bezetting. Toen de bezetting er eenmaal was, waren de meeste van die ambtenaren veel te grote bangerikken om dat boekje zelfs maar uit de la te halen. Het gevolg van deze schandelijke verwaarlozing is bekend; Het Nederlandse volk heeft zich vrijwel als totaliteit in de slavernij geworpen en zo mogelijk zelfs de hielen van de nazi's gelikt. Een klein deel dacht daar anders over en heeft als te verwaarlozen minderheid een bij voorbaat verloren verzet geleverd.

In de na-oorlogse borreltafelverhalen, al of niet in romanvorm, komt deze waarheid zelden of nooit voor. In zijn hart schaamt men zich natuurlijk wel een beetje. Die schaamte ging zelfs zo ver dat achtereenvolgende regeringen nooit het onderwerp van de volksverdediging tegen bezetter hebben aangedurfd ook maar te noemen. Wel praat men over tanks en over vliegtuigen en over bescherming burgerbevolking, allemaal zaken die alleen van belang zijn gedurende de paar dagen die nodig zijn om ons land onder de voet te lopen. Maar er heerst doodse stilte, als het gaat over de jaren die daarop volgen.

Eén heeft er nu die stilte verbroken: Roel van Duyn, het Provo-raadslid in Amsterdam. Hij heeft een nota opgesteld over georganiseerde sabotage tegen bezetters, daarmee de eerste zinnige bijdrage leverend tot dit levensvraagstuk van de allereerste orde.

Het onderwerp van het verzet tegen bezetters is echter een veel groter taboe dan het openbaar verkrachten van je grootmoeder in de Victoriaanse tijd. Het resultaat is dan ook geweest dat B en W van Amsterdam de nota niet hebben gedistribueerd onder de leden van de gemeenteraad. Verbeeld je. Het publiek zou de gegeven adviezen wel eens kunnen gaan opvolgen, terwijl net de bestuurders van Amsterdam met de bezetter zitten te overleggen. De hele bespreking zou daardoor kunnen mislopen. Nog erger: Na de derde wereldoorlog zouden door mensen als Roel van Duyn de geesten wel eens zo verpest kunnen zijn, dat deze ambtsdragers aan de kant worden gezet.

ARvdB

INFLATIE-OMROEF EN BELASTINGRECHT

door F. Jansen

Hoe is het mogelijk - zo vraag ik mij af - dat twee denkwijzen zo dicht bij elkaar komen als die van hr de Goederen en de mijne in Peperbék van jan. 1970 en toch in conclusie-waardering zo duidelijk verschillen? Dan moet er in de gedachtenwisseling een kortsluiting opgetreden zijn en ik wil met-één aannemen, dat een gebrek aan duidelijkheid van mijn kant als oorzaak is aan te wijzen voor onze verschillen in conclusie. Beiden zijn wij van mening dat door inflatie autonome belastingveranderingen (bij hantering van een progressief tarief) optreden, die te veroordelen zijn omdat zij niet parlementair bij wet zijn opgelegd. Beiden

zijn wij van mening, dat deze onjuistheid bij voorkeur gecorrigeerd dient te worden door jaarlijkse automatische bijstelling van progressieve tarieven (mijn absolute voorkeur voor algemene indexatie werkt n.l., zij het op iets andere wijze, op precies hetzelfde resultaat uit). Laat er derhalve geen misverstand bestaan over onze opvattingen van de probleemstelling op zich en van de meest verkiezelijke oplossing van dat probleem; die opvattingen zijn met elkaar in overeenstemming. Het verschil van meningen spitst zich toe op de waardering van de ene, incidentele maatregel die vervat is in "de 900 mln. van Litteveen". Daarover kan wellicht meteen een verhelderende opmerking mijnerzijds worden gemaakt. Ik heb zonder meer, misschien wat argeloos, aangenomen dat deze belastingcorrectie op een zeer bepaalde manier zal worden gerealiseerd en wel individueel gedifferentieerd, b.v. door ieder fiscaal belastbaar bedrag één categorie in de progressie-tabel terug te schuiven voor bepaling van het te heffen percentage. Mocht dit onverhoopt niet gebeuren en b.v. een algemeen kortingspercentage worden vastgesteld dan ben ik bereid te erkennen, dat de maatregel het doel van belastingcorrectie heeft gemist maar voorlopig geloof ik daar niet in. Al zou een automatische correctie van 200 à 250 mln. per jaar nog beter zijn, toch gaat het in wezen om de manier, waarop de 900 mln. (voor een regeerperiode van 4 jaren) wordt uitgewerkt of men de maatregel als inflatiecorrectie dient te bestempelen of niet.

Het zijn de bijkomende argumenten om te betogen, dat het met inflatie-onrecht niet zo'n vaart zou lopen, waartegen ik mij met de meeste kleen wil verzetten. Zo ontkent mijn opponent dat wij de hogere belastingdruk (als automatisch gevolg van de inflatie) zonder meer plegen te slikken. Helaas is dat wis en duidelijk wel het geval, omdat voor een rechtstreekse bestrijding van inflatie-onrecht bij progressieve belasting een parlementaire daad nodig is, n.l. een tariefsverlaging (systematisch); wij ondervinden aan den lijve hoe moeilijk het parlement daartoe is te bewegen: door onbegrip van het probleem, door vooroordeel van de "linkse" partijen en vakbonden (blijkend uit hun houding in het parlement) en vooral door onderschatting van de gevolgen van inflatie. Nu eindelijk, trekt de naoorlogse inflatie meer algemene belangstelling; omdat de kwade gevolgen allengs voor een ieder duidelijk(er) en meer voelbaar worden; zoals F.A. Hoogendijk in zijn economisch radiopraatje van maandag 4 jan. 1970 uitbrakte: de inflatie versauert onze welvaart-(s-groei). Terughetende tot de belastingverhoudingen meent mijn opponent, dat we de hogere belastingdruk niet monaar slikken, omdat deze gretendeels gewezen zouden worden doorberkend in lonen, prijzen en winsten bij loononderhandelingen e.d. Deze veronderstelling lijkt mij apert onjuist, want:

- a. Directe belastingen en met name de ink.bel. zijn een factor van prijzen en prijsberekeningen, dat zijn wél de indirecte belastingen zoals b.v. de BTW. En aangezien inflatie een (opwande) prijsbeweging is, blijft daarbij het inflatie-effect van de progressie (van de ink.bel.) geheel buiten beschouwing.
- b. Bij de loononderhandelingen wordt ook niet als zodanig het inflatie-effect van de progressie in het spel gebracht. Immers, juist van de zijde van de werknemers (vakbonden) wordt dit niet als een belastingverzwaring gezien: het tarief blijft immers ongewijzigd en een inflatiecorrectie op het tarief is, werd en wordt terecht bestempeld als een belastingverlaging; een gelijkblijvend tarief van de ink. bel. kan dus volgens hun eigen opvatting nooit een motief voor loonverhoging zijn.
- c. Het is uit de resultaten van loononderhandelingen ook nooit gebleken, dat daarin een stuk herstel van inflatie-onrecht bij belastingprogressie voor handhaving van een reëel loonpeil nodig zou zijn. Immers, dan zouden de overeenkomsten ook's e.d. ook intaan op verschillende percentages van loonverbetering moeten komen (in het verleden het intomen hoger is) en dat is n.l. aanwijsbaar niet het geval, zelfs te ja de

achtergrond dat men bij een gelijkblijvend tarief het feit van een reële belastingverzwaring niet wil inzien.

Aan de hand van het vorenstaande meen ik te mogen stellen, dat bij het streven naar een reële loonsverbetering in die onderhandelingen nooit de belastingverzwaring wegens inflatie als faktor ter tafel is gebracht (laat staan is doorberekend) van de zijde van de vakbonden; uiteraard heeft de wederpartij (werkgevers) zich daarever stil gehouden. Wij hebben wis- en zeker mede als gevolg van in het algemeen onvoldoende inzicht in deze materie noodgedwongen het inflatie-onrecht van het progressieve belastingtarief moeten slikken. Reeds in 1966 werd in een KVP-rapport beredend, dat dit inflatie-effect als gevolg van de progressie in de belasting 200 mln jaarlijks aan de Staat opleverde, die ons op slinkse wijze is afgetrosgeld. Waar hr. de Goederen en ik het beiden erover eens zijn, dat dit gebeurd en ongeoorloofd is, lijkt mij "inflatie-onrecht" een nauwelijks geladen term en "diefstal" vind ik het, als de overheid zich ten onrechte eigent wat haar niet behoort toe te vallen; in die zin wil ik de term handhaven.

Ook het laatste argument van mijn opponent spreekt mij niet aan: zolang een relatieve stijging van de overheidsuitgaven t.o.v. het nationale inkomen zich voordoet, zou het voor de burger weinig uitmaken volgens welke belastingverdeling hij zijn bijdrage in de baten moet opleveren. Mij ontgaat de zin en de betekenis van de geponeerde stelling ten opzichte van ons probleem. Bij het vaststellen van de uitgaven wordt tevens parlementair en vooraf vastgesteld volgens welke maatstaven de baten zullen worden opgebracht en belastingverzwaringen of nieuwe heffingen dienen daarbij expliciet aan de orde te komen. In deze procedure laat het mij - voor onze problematiek - steenkoud, hoe en welke verdeling wordt vastgesteld t.a.v. de bepaling (en de eventuele verzwaringen) van de belastingdruk over directe (o.a. ink. bel.) en indirecte (o.a. BTW) belastingen. Dat is een normale procedure van belastingrecht. Is dit echter ordentelijk vastgesteld, dan eis ik voor de uitvoering, dat deze volgens de vastgestelde normen van belastingdruk wordt gehanteerd, dat is eveneens een stukje belastingrecht. Is het max. van de BTW gesteld op 12%, dan is het onrecht als een stelletje producenten of producten (omdat ze het toch wel kunnen velen) het 15% zou worden belast; het zou terecht een eersterangs schandaal worden, ongeacht welk deel het uitgavenniveau (van de overheid) zou uitmaken van het nationale inkomen. Precies zo is het op het ogenblik gesteld met het door mij gesignaleerde inflatie-onrecht, alleen gebeurt dat meer in het verbergene zonder dat de argeloze burger het beseft.

Ik hoop in het vorenstaande twee dingen duidelijk te hebben gemaakt:

1. Over het beginsel van de problematiek en de gewenste oplossing zijn hr. de Goederen en ik het wel eens.
2. Afwenteling of doorberekening van het inflatie-effect bij een progressieve belasting is veel minder gemakkelijk en zeker niet zo algemeen realiseerbaar als mijn geachte opponent meent. In verschillende waardering van dit laatste ligt het verschil in de beoordeling van de 900 mln. van Witteveen.

Sommige deelnemers aan het mislukte NIVO-congres voor schoolkranten dachten dat de BVD-ambtenaren in de bus niet van de Binnenlandse Vervoersdienst waren

pop

Amsterdam had er geen IDEE van

pop

De Jong zal nu nog wel kleiner lijken nu dat Block onder zijn voeten weg is

pop

IDEe: Moerkerk for President

pop

Japie: Als de oorlog in Biafra is afgelopen zal de oorlog in Vietnam wel weer in het nieuws komen

pop

Nog 'n IDEE: Mertens for vice-president

pop

Nixon en Agnew: In het land der blinden is één-oog president.

pop

Historie: Wie een hond wilde slaan kon altijd wel de Block vinden.

pop

INFLATIE VOOR BEGINNERS

door A.R. van der Burg

Inflatie, oftewel iemand straffelboes minder terugbetalen dan je van hem hebt geleend, is een zo algemeen verschijnsel, dat ook mensen als Jansen en De Goederen in hun discussie over inflatie en belastingcorrectie, deze inflatie fatalistisch als een soort natuurverschijnsel aanvaardden. Zij praten erover hoe je de gevolgen ervan, b.v. in de vorm van belasting, zo goed mogelijk ongedaan kunt maken.

Ik wil drie dingen betogen, zonder het ingewikkeld te gaan maken:

1. Inflatie is niet alleen een zonde, maar ook een maatschappelijk nadeel.
2. Zolang onze staatsindige en maatschappelijke structuur niet fundamenteel wordt gewijzigd, zullen we altijd inflatie kennen, omdat de groepen die ons negeren er belang bij hebben.
3. Inflatie is niet te voorkomen, zonder andere nadelen ervaar in de plaats. Het is een kwestie van willen.

Onrecht en nadeel

Inflatie betekent dat de mensen die schulden hebben bevoordeeld worden, omdat ze hun schulden later aflossen met guldens die veel minder waard zijn. Daarentegen worden mensen met vorderingen of bezittingen in geld benadeeld. Op het eerste gezicht lijkt het dat dus de armen bevoordeeld worden ten nadele van de rijken. Het is echter precies andersom. Vorderingen heeft ieder die uit armoede gedwongen is geld opzij te leggen om dit naar de spaarbank te brengen of in een lijfrente te steken, met de zekerheid hiervan later maar een fractie in waarde terug te zien. Schulden daarentegen heeft de miljonair, die naast medere miljoen die hijzelf investeert in een niet aan inflatie onderhevige belegging vijf miljoen vreemd kapitaal kan aantrekken. (b.v. door een levensverzekeringsmaatschappij te exploiteren!). Slachtoffers zijn vooral de gepensioneerden en al degenen die van een vast inkomen leven (b.v. alimentatie) of mensen die wel in het arbeidsproces zijn opgenomen, maar door het ontbreken van een vakbond of iets dergelijks met hun inkomen altijd achteraan sukkelen. In het algemeen dus de maatschappelijk zwaksten.

Het maatschappelijke nadeel van inflatie is vooral het gevolg van voortdurend veranderde prijzen. Hierdoor wordt de markt voor consumptieartikelen ondoorzichtig, waardoor met name de huisvrouw niet in staat is optimaal in te kopen. Hierdoor daalt het psychisch rendement van het geld. Ook in de export is het een nadeel. Omdat inflatie schoksgewijs geschiedt, zijn er ook schoksgewijze stagnaties in de buitenlandse afzet. Daardoor worden oude handelsrelaties afgebroken en moet voortdurend naar nieuwe afzetkanalen worden gezocht. Gaat de inflatie te snel, dan komt er devaluatie, waardoor tijdelijk uitverkoop naar het buitenland wordt gehouden, terwijl er minder voor in ruil het land binnen komt

Men wil inflatie

Waarom dan toch inflatie, als er zoveel nadelen aan vast zitten? Omdat inflatie herverdeling van de koek betekent, waarbij nu eenmaal bevoordeelden en benadeelden zijn. Er zijn drie belangrijke groepen die voordeel van inflatie hebben, of menen te hebben:

1. De bedrijven. Inflatie betekent dat er tegenover de aangeboden goederen steeds een teveel aan geld staat. Dit is ideaal voor de leverancier die daardoor zonder al te veel inspanning van een goede afzet verzekerd is. Dat daardoor b.v. de woningnood gecontinueerd blijft is uiteraard zijn verantwoordelijkheid niet.
2. De beschermde werknemers. Hiermee wordt bedoeld de grote groep van werknemers, wier machtspositie zodanig is dat de lonen steeds de prijsstijgingen bijhouden (onder CAO werkenden en ambtenaren). Door de inflatie is er geen werkloosheidsprobleem. Bovendien wordt wel een graantje meegepikt van het extra ondernemingsinkomen door inflatie.
3. De staat. Deze is wel de grootste voordelentrekker. De belastinginkomsten stijgen automatisch en veelal meer dan evenredig (inkomstenbelasting). De schulden van de staat worden steeds minder waard. Je bent als staatsbestuurder van veel zorgen af. Je hoeft geen werkloosheid te bestrijden. De inkomsten vallen altijd weer mee. Allerlei onsympathieke belastingverhogingen kunnen achterwege blijven. Weliswaar moet je tegen hoge rente lenen, maar wat geeft dat: over 20 jaar betaal je toch maar de helft terug. En die hoge rente is natuurlijk vervelend voor de bouwkosten en huren, maar gelukkig hebben al deze staatsbeheerders een goed dak boven hun hoofd.

En let nu op! Wie zitten er in de Sociaal-Economische Raad? Precies. Deze drie groepen.

En wie heeft er in het laatste Kamerdebat over belastingen een voorstel gedaan om nu eindelijk eens die inflatie te stoppen en de belastingen te verhogen? B.v. de inkomstenbelasting, of de omzetbelasting, of beide? Precies. Niemand!

(Om ieder misverstand te voorkomen: de BTW werkt nauwelijks prijsverhogend. Het is de te grote ruimte aan geld die het hem doet).

Inflatie kan worden voorkomen.

Je komt dan alleen voor bepaalde consequenties te staan. Belastingen moeten worden verhoogd in tijden van hoogconjunctuur, zonder dat hier een extra prestatie van de overheid tegenover staat. Er komen boze ingezonden stukken in de Telegraaf, wat niet beverdelijk is voor je politieke immudzj. Je krijgt de belangrijkste pressure groups in de samenleving tegen je. Je moet een actieve werkgelegenheidspolitiek en omscholingspolitiek gaan voeren om werkloosheid te voorkomen. Het is bovendien vervelend om het te moeten zeggen, maar een tijdelijke teruggang in de werkgelegenheid heeft een enorme produktiviteitsverhoging ten gevolge. Een moeilijk probleem vormen de geïndexeerde lonen. Stel eens dat de inflatie in 1970 5% bedraagt (door een navenante ruimte aan consumptief geld). Aan het eind van het jaar wordt dat vastgesteld. En stel nu dat (door een wonder) met ingang van 1 januari 1971 (het echte begin van de zeventiger jaren, maar dit schijnt te moeilijk voor de alfa's te zijn) de inflatie een halt wordt toegeroepen. Maar dan worden al die CAO's uit de la gehaald en er komt een automatische loonstijging van 5% in 1971. Weg inflatiebestrijding. De zojuist opgeheven te grote geldruimte wordt weer hersteld. Dus dan toch nog maar in 1971 een stuk inflatie geaccepteerd. Dan komt 1 januari 1972. Er gebeurt opnieuw een wonder.....

En dan nog een andere consequentie. Als je als regeerder inflatie gaat bestrijden, gaat je land een ander patroon vertonen dan de buurlanden. Na verloop van korte tijd stijgt de waarde van het geld t.o.v. buitenlands geld. Er moet dus revaluatie komen, want anders zou je als land je produkten nodeloos te goedkoop aan het buitenland leveren. Maar dan krijg je als regeerder weer al die exportbedrijven op je dak.

Het leven voor een PvdA- of VVD-minister van financiën is al niet gemakkelijk. Hoe erg moet het leven van een inflatiebestrijdende minister dan wel niet zijn!

DE N O T E - H A V E N U I T H E T G E M E E N T E P R O G R A M D ' 6 6 - R O T T E R D A M
met toelichting door Hans Mentink

- A. 1. Het wethouderschap voor de haven dient niet door de burgemeester te worden vervuld, daar de burgemeester de Rotterdamse samenleving in zijn geheel heeft te dienen.
2. D'66 pleit voor een nationaal havenbeleid, gekoppeld aan een regionaal havenbeheer. Zolang dit niet verwezenlijkt is, dient de totstandkoming van een havenschap voor de gehele noordelijke delta te worden bevorderd.
3. D'66 is van mening dat zo spoedig mogelijk een taakstelling tot stand dient te komen voor alle bestaande en potentiële Nederlandse zeehavens.

4. D'66 streeft naar evenwicht tussen de uitvoering van havenplannen enerzijds en stedenbouwkundige en recreatieve plannen anderzijds.
 5. Iedere verdere uitbreiding van de luchthaven Rotterdam is ongewenst.
- B. D'66 keert zich niet á priori tegen verdere uitbreiding van de havenindustrie buiten de huidige grenzen van het openbaar lichaam Rijnmond. Bij verdere uitbreiding van havenindustrie moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:
- 1) Havenplannen moeten inspraak van burgerij, bedrijfsleven en andere belanghebbenden waarborgen, b.v. door middel van openbare discussies.
 - 2) Havenplannen moeten zoveel mogelijk informatie verschaffen en zoveel mogelijk alternatieven aangeven. Alleen dan is een weloverwogen beslissing mogelijk.
 - 3) Concurrentie tussen Nederlandse zeehavens onderling betekent geldverspilling. Investeringsen ten behoeve van de haven moeten worden getoetst aan maatschappelijk nut en rentabiliteit.
 - 4) Ter bevordering van een harmonische ontwikkeling van andere Nederlandse zeehavens mag Rotterdam zich geen extra economische offers getroosten om in het Rijnmondgebied natte industrie aan te trekken, die ook zonder bezwaar elders in Nederland kan worden gevestigd.
 - 5) Het gemeentelijk uitgiftebeleid moet evenzeer aan eisen van milieuhygiëne worden getoetst als aan economische normen. De Rijksdienst voor de volksgezondheid dient bij het uitgiftebeleid te worden betrokken.

TOELICHTING OP DEZE NOTA-HAVEN ROTTERDAM

- ad.A.2 - Vanwege de vergaande consequenties voor de nationale economie en de ruimtelijke ordening dient het havenbeleid niet aan lagere bestuursorganen te worden overgelaten. De havens van het waterweggebied vormen één samenhangend geheel. Zij liggen echter niet alle op Rotterdams grondgebied. Daarom dient, in afwachting van de totstandkoming van een nationaal havenbeleid een bovengemeentelijk orgaan voor de noordelijke delta in het leven te worden geroepen.
- ad.A.3 - Zonder een dergelijke taakstelling is een verantwoorde spreiding van bevolking en werkgelegenheid over ons land niet te verwezenlijken en zal kapitaalversnippering optreden.
- ad.A.4 - Meerjarenplannen ter verhoging van de welvaart zijn onvolledig zonder een meerjarenplanning van welzijnsinvesteringen. Deze planning dient te worden gemaakt door van industriële pressuregroepen onafhankelijke deskundigen.
- ad.A.5 - De geluidshinder heeft nu reeds de grens van het toelaatbare bereikt. Als een tweede nationale luchthaven in het waterweggebied noodzakelijk is in verband met de ontwikkeling van het containervervoer, dient daarvoor een plaats te worden gevonden op ruime afstand van de woonkernen.
- ad.B. - Rotterdam moet zijn unieke geografische ligging - aan de drukst bevaaren rivier van Europa, vrij uitmondend in de drukst bevaaren zee ter wereld - optimaal benutten. Wel moet worden gewaakt tegen plaatselijk chauvinisme. Bovendien mag uitbreiding van het havenindustrie-areaal niet ten koste gaan van het woon- en leefklimaat. Havenindustriële expansie behoeft verbetering van het woon- en leefmilieu niet te belemmeren. Bescherming van het

woon- en leefmilieu niet te belemmeren. Bescherming van het woon- en leefklimaat dient te worden opgedragen aan een bovengemeentelijke instantie. Bij de realisering van economische groei en grotere leefbaarheid dient de burger rechtstreeks te worden betrokken. Bij de presentatie van havenplannen is een goede informatie, met name ten aanzien van de implicaties op het gebied van de milieuhygiëne, onmisbaar.

DE VOORVERKIEZINGEN VOOR DE PROVINCIALE STATEN IN ZUID-HOLLAND

Een korte analyse van de resultaten

door H.J. Koenen

Zuid-Holland is een van de weinige provincies geweest waar een voor-spelling van de top van de kandidatenlijst blijkbaar een zeer moeilijke zaak was. De donderdag en vrijdag vóór de provinciale congressen van 10 januari waren voor mijn vrouw thuis en voor collega's op de T.F. moeilijke dagen, waarop de telefoon onophoudelijk rinkelde. Allerlei nieuwsgierige en soms verontruste D'66-"prominenten" belden voortdurend op om de belangrijkste resultaten van de voorverkiezingen te weten te komen. De enige informatie die men - soms vertrouwelijk - kreeg waren de namen van de gekozen lijsttrekkers. Het vooraf raden daarvan leverde voor Zuid-Holland de namen van v.d. Burg, Bark, v. Blokland, mevr. Wessel en Schwarz op, zij het steeds na lang nadenken. Deze kandidaten vormden uiteindelijk inderdaad de "topvijf" van de kandidatenlijst. De strijd om de eerste plaats is een nek-aan-nek race geweest, waarbij Schwarz mijn vrij grote voorsprong geleidelijk aan verloor en mevr. Wessel steeds meer stemmen verkreeg.

Vergelijking met andere methoden

Wanneer alle uitgebrachte voorkeuren als gelijkwaardige stemmen waren beschouwd, d.w.z. indien iedere kiezer 15 stemmen had mogen uithangen, was de uitslag geweest zoals in de eerste kolom. Indien alleen de eerste voorkeuren hadden geteld, dus zonder enige overdracht van stemmen, was de volgorde geweest zoals in de tweede kolom.

Uitslag (alleen eerste 12) in het geval van:

alle voorkeuren gelijkwaardig	alleen eerste voorkeur
1) 227 stemmen mevr. Wessel (1)	1) 47 stemmen Schwarz (4)
2) 215 stemmen v.d. Burg (3)	2) 37 stemmen van Blokland (5)
3) 212 stemmen Bark (2)	3) 36 stemmen mevr. Wessel (1)
4) 190 stemmen mevr. Hartemink(6)	4) 35 stemmen v.d. Burg (3)
5) 188 stemmen Schwarz (4)	5) 34 stemmen Bark (2)
6) 173 stemmen van Blokland (5)	6) 16 stemmen Mevr. Hartemink(6)
7) 169 stemmen van Beetzelaar (7)	7) 14 stemmen Schuiten (9)

8) 156 stemmen Huygens	(12)	8) 12 stemmen van Boetzelaer	(7)
9) 139 stemmen Albers	(10)	9) 12 stemmen Cras	(8)
10) 139 stemmen Mazure	(20)	10) 10 stemmen Albers	(10)
11) 119 stemmen Cras	(8)	11) 10 stemmen van Gricke	(11)
12) 116 stemmen Rochat	(13)	12) 8 stemmen Aris	(16)

De getallen tussen haakjes geven de uiteindelijke plaats op de ranglijst aan.

Mevr. Hartemink, Huygens en Mazure hebben een vrij brede aanhang met relatief weinig te voorkeur stemmen.

Schwarz is daarentegen relatief veel als eerste getipt.

Het vergelijken van de uitslagen kan onwillekeurig de vraag doen oproepen van "waarom nu die ingewikkelde computermethode als het resultaat toch niet zo gek veel anders is". Daarbij wordt dan wel uit het oog verloren dat bij de computer-methode een "beveiliging" is ingebouwd tegen onevenredig grote vertegenwoordigingen van pressiegroepen. En dat het weinig zin heeft het aantal voorkeuren sterk te beperken, in de hoop daarmee de uitgebrachte voorkeuren een sterker accent te geven. Bij de computer-methode heeft manipulatie geen effect en het besef dat dit zo is heeft wellicht de kiezers ertoe gebracht om zo eerlijk mogelijk hun voorkeuren aan te geven.

Aangegeven voorkeuren

Er waren 17 stembiljetten ingeleverd met slechts één voorkeur. Hiervan waren er 13 op naam van Van Blokland. Op 3 biljetten waren slechts twee voorkeuren aangegeven, alle drie beginnend met Van Golder. Eén kwart van de stembiljetten telde minder dan 8 voorkeuren, Op de helft van alle stembiljetten waren alle 15 voorkeuren ingevuld. Men kent elkaar kennelijk goed in de regio Zuid-Holland

Wat het PvdA-congres niet durft te zeggen:

WILSON MEDEMOORDENAAR

TOTAAL AANTAL STEMMEN PER VOORKEUR

		uit- slag	1	2	3	4	5	6
1. Albers	+	10	10	14	14	12	13	12
2. Aris	-	16	8	6	7	6	5	3
3. Bark	+	2	34	42	32	25	15	13
4. van Blokland	+	5	37	11	10	10	11	15
5. van Boetzelaer	+	7	12	25	17	20	23	9
6. Boevé	+	24	2	4	5	2	3	6
7. den Breejen	+	30	0	1	6	3	3	4
8. Brinkman	-	27	2	2	5	3	5	3
9. v.d. Burg	+	13	35	27	30	32	17	12
10. Cras	+	8	12	11	8	8	9	8
11. Drukker	-	33	0	2	2	3	3	5
12. Eekhout	+	28	4	3	1	4	4	2
13. van Gelder	+	15	6	4	7	7	9	6
14. van Gelderen	+	22	3	6	5	3	11	10
15. de Goederen	-	18	3	5	9	4	12	1
16. van Gricken	+	11	10	8	7	8	8	15
17. Grünberg	+	34	1	2	0	2	4	0
18. 't Hart	+	23	3	3	5	4	5	8
19. Mevr. Martenink	+	6	16	26	24	22	14	18
20. Huygens	+	12	7	6	7	13	14	20
21. Koenen	-	14	4	12	5	6	6	10
22. Kramer	+	29	2	3	8	0	4	5
23. van Leeuwen	+	17	4	6	9	14	6	3
24. Markowski	-	36	1	0	2	3	0	1
25. Mazure	+	20	2	6	4	8	12	12
26. Nachtegaal	-	19	7	5	7	4	7	7
27. de Oude	+	26	3	4	3	6	4	7
28. Pappenheim	-	35	0	1	0	2	3	1
29. Peters	+	32	1	0	2	3	6	6
30. Putman	-	21	4	5	4	4	3	4
31. Rochet	+	13	6	7	16	6	6	16
32. Schuiten	+	9	14	11	5	7	11	2
33. Schwarz	+	4	47	12	15	18	13	12
34. Simonsz	+	37	0	2	0	2	0	4
35. Spoor	+	25	1	2	5	9	15	13
36. Venema	+	31	3	3	1	2	2	0
37. Mevr. Wessel	+	1	36	36	32	31	24	15
38. Westerman	-	38	0	0	1	0	4	1
NIET AANGEGEVEN:			0	17	20	24	28	51

+ = verkiesbaar

- = niet verkiesbaar

7	8	9	10	11	12	13	14	15	TOTAAL
5	11	11	9	3	6	6	5	8	139
4	4	2	3	3	3	2	0	6	62
9	11	10	8	4	4	2	1	2	212
21	6	14	11	8	6	5	5	3	173
11	9	12	8	6	3	7	6	1	169
4	5	9	5	4	7	6	9	4	75
1	8	5	6	8	4	8	7	2	66
2	5	6	6	6	5	3	3	1	57
21	7	10	4	4	7	3	3	3	215
5	12	4	7	11	3	4	9	8	119
2	4	3	3	5	3	5	4	7	51
4	3	8	9	7	7	9	3	1	69
4	7	7	4	7	12	7	11	5	103
6	8	9	14	6	3	2	2	7	95
4	3	6	3	3	4	2	2	2	63
9	7	7	6	4	10	3	7	4	113
1	4	1	5	1	5	3	2	2	33
8	14	6	6	6	3	4	4	8	87
19	9	6	6	6	7	1	9	7	190
9	16	11	11	11	7	10	9	5	156
8	5	1	11	3	1	4	3	3	82
2	5	4	2	5	1	4	2	1	48
11	10	5	6	6	8	9	4	4	105
2	1	3	0	3	2	2	2	2	24
14	10	14	10	9	9	9	6	14	139
6	4	5	3	7	2	2	5	6	77
6	4	6	8	3	6	9	7	4	80
2	4	1	0	5	1	3	2	0	25
2	3	3	2	2	6	7	2	7	52
8	5	6	9	5	4	3	2	2	68
9	7	7	6	8	7	8	3	4	116
6	6	1	9	6	8	7	4	3	100
17	11	6	9	6	6	5	6	5	188
1	2	2	1	7	7	5	3	5	41
10	9	13	9	8	11	1	4	3	111
4	4	7	4	4	5	4	8	3	54
8	9	9	7	4	3	4	4	5	227
1	0	2	1	2	2	3	3	2	22
74	88	98	109	134	142	159	169	181	1294

99p

BAARLE-BEERNINK BAKT ZE BRUIN

Gode zij dank dat Beernink nu eindelijk het wurgend hete haangijzer van de uniformen der gemeentepolitiekorpsen heeft durven aanpakken. Het is hemeltergend:

DORDRECHT: eigenmachtig zwart koord toegevoegd;

AMSTERDAM: rēgenjassen van afwijkend model;

ROTTERDAM: verkeersjassen van een fluorescerend oranje (is het niet godgeklaagd!) stof;

LEEWARDEN: witte petten, of pethoezen, voor verkeersregelaars;

en ga zo maar door. Het is ontstellend te zien in hoeveel plaatsen het gezag HET GEZAG negeert.

Maar godlof hebben we Beernink. Dat is tenminste een bewindsman. Die voert bewind. (Te loffelijker als men bedenkt dat deze man dag en nacht in de weer is met plannen voor nóg meer democratie, nóg meer openheid, nóg meer staatsrechtelijke herzieningen, nóg meer inpraak voor de burger, nóg minder autoriteit voor de autoriteiten).

Dat doet me aan iets denken. Zeg, PEPPERBEEK, waarom zijn er de laatste tijd zo weinig peperbussen uitgedeeld?

Me dunkt dat Beernink toch wel in aanmerking komt voor een héééle grote. Voor zijn gehele oeuvre!

LÖBLER

Met Beernink is er geen beginnen aan. Die vréét peper.

Red.

GESPREK TUSSEN LEDEN VAN HET L.D.C. (LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM),
DE PvdA EN D'66.

Datum: 12 januari 1970, 's-Herenbergstraat 6, Wassenaar.

Aanwezig: Jansen (L.D.C.); Goedhart; Commandeur (PvdA); van Donk;
De Leeuw; Gorter (D'66)

Afwezig met kennisgeving: Meij. Carol, Eling Vos, Dolwel, Groot.

Verslag van de bespreking.

Afgerond werd de bespreking over inkomens- en vermogensspreiding (aangekondigd in Peperbek van januari 1970).

I. Democraat van het Liberaal Bernard (dagelijkse besturen van de VVD, het L.D.C., de J.O.V.B. en de L.S.V.H. (liberale studenten), bijlage van weekblad Vrijheid en Democratie van 21-3-'69, was op de vorige bijeenkomst (10-12-'69) afgehandeld.

II. Voorstellen PvdA-bestuur voor verkiezingscongres 16/17-1-1970

waren op de vorige bijeenkomst gedeeltelijk behandeld. Besloten werd om niet de leer het PvdA-bestuur gewijzigde tekst te behandelen, maar door te gaan met de tekst die het vorige voorjaar is bekend gemaakt. De aanwezigen konden persoonlijk instemmen met de ter sprake gebrachte volgende punten:

Inkomensverschillen voor zover deze het gevolg zijn van ongelijke kansen op de toegang tot verschillende beroepen kunnen worden bestreden door:

- a) 1.3 het experimenteren met vormen van spaarloon omdat vermogensvorming door bezit-armen en verhoging van de besparingen van groot belang zijn;
- b) 1.7 deelneming van de overheid in ondernemingen met sterke machtsposities, hoge winsten, snelle groei en/of werkende met overheidssteun. De leden van het L.D.C. en van D'66 konden met overheidsdeelneming in ondernemingen instemmen, indien zulks gezien vanuit de overheidsfunctie gewenst is, b.v. als regionale structuurverbetering, instandhouden van belangrijke in benarde omstandigheden gekomen bedrijven, zowel op economische als sociale gronden, enz.;
- c) 2.1.3 een loonbeleid, waarbij de overheid tot taak heeft het invoeren van de wettelijke verplichting dat de arbeidsvoorwaarden voor mannen en vrouwen gelijk zijn;
- d) 2.2 een prijsbeleid dat ongemotiveerde prijsstijgingen weet te voorkomen;

e) 2.3. een belastingbeleid omvattende:

- 1. een aanzienlijke verhoging van de successie- en schenkingsrechten. De leden van het L.D.C. en D'66 konden hiermede instemmen, indien het woord "aanzienlijk" werd geschrapt.
- 2. de invoering van een progressief tarief in de vermogensbelasting.
- 4. de verhoging van de belastingvrije voet tot het niveau van de uitkeringen ingevolge de ziekwet, de Wet Arbeidsongeschiktheid, de Werkloosheidswet en de Wet Werkloosheidsvoorziening voor gezinnen tot minstens 90% van het minimumloon.
- 5. een straffer hanteren van de belastingbepalingen om belastingontduiking tegen te gaan.

Gorter merkte hierbij op dat men het effect van maatregelen als bedoeld onder 1,2 en 5 niet moet overschatten: Afwentelingsmogelijkheden zijn niet denkbeeldig. Ook is het mogelijk dat bijzondere inspanningen voortaan worden achterwege gelaten indien men op de bijzondere vruchten daarvan voor zich en zijn erfgenamen in beginsel slechts in (zeer) beperkte mate kan rekenen.

III Het politiek programma van D'66

Deelnemers van de bespreking verwachtten, dat met de programmapunten van D'66 waarbij sprake is van inkomens- en vermogensspreiding, kan worden ingestemd. Het komt de verslaggever bij nader inzien nuttig voor dat elke deelnemer nog even die punten - in par.9 Sociaal en Economisch beleid, programma vierde druk - nagaat of hij ergens nog bezwaren ontmoet die dan op de volgende bijeenkomst naar voren kunnen worden gebracht. Op die bijeenkomst, op 24 februari a.s., Adriën Moonenweg 17, Den Haag, tel. 542185 zullen verder staatsrechtelijke punten worden besproken. Documentatie wordt van de drie verschillende zijden tijdig aan de deelnemers toegezonden.

GORTER

WERKGROEP VERNIEUWING GEMEENTEPOLITIEK

De werkgroep vernieuwing gemeentepolitiek heeft zich over enkele voor de Gemeente Den Haag belangrijke vraagstukken beraden en de resultaten hiervan vastgelegd in een viertal voorstellen. De resultaten van de gehouden hearings, die van beperkte betekenis waren, zijn daarbij in aanmerking genomen. Bedoelde voorstellen vindt u in deze Peperbek (pag.24 e.v.). De werkgroep verzoekt u deze stukken in uw discussies over de gemeentepolitiek in de komende maanden te betrekken.

W.P. Balkema, D. Bark, G.A.A.M. Custers, J.H.Th. Kouwenhoven, P. Meerts, W.H.A. Nuy, H. van der Ploeg, T. Reesink, M. van Rooyen, M.A.J. Visser.

PEPERDOL

Uit radio-uitzending Binding Rechts d.d. 10 jan. 1970:

'Als u, om welke reden dan ook, nog geen eventueel lid bent van onze partij en als u ook verontrust bent over deze als sterk socialistisch gekleurde maatschappij, neemt u dan ónverhoopt contact op met Binding Rechts.'

Uit dezelfde uitzending bleek dat de 3 kamerleden van Binding Rechts gezamenlijk f 20.000,-- opbrengen voor de partijkas.

Waaraan werd toegevoegd dat de heer Harnsen in zijn centje, als enig kamerlid in Nederland, 50% van zijn 'kadersalaris' in de partijkas stort.....

rl

PROVINCIAAL VERKIEZINGSFONDS ZUID-HOLLAND

Stand per 10 januari 1970: f 1.575.90.

Wilt u dat D'66 zich met haar programma en haar statenkandidaten presenteert tegenover de kiezer? Peperbeklezer, uw duidelijk "ja" willen wij zo graag horen op onze girorekening! Om de kiezer duidelijkheid te verschaffen. Helaas kost dat geld.

Dáárom: stort uw bijdrage op gironummer 1804666,

ten name van: "Penningmeester D'66,
Provincie Zuid-Holland,
Den Haag."

onder vermelding van: "Verkiezingsfonds Prov. Staten".

Goef dit gironummer door, samen met het verzoek om D'66 financieel te steunen, aan al uw vrienden en kennissen.

J.J. van der Kaaden.

STRUCTUREN VERANDEREN VOOR EEN BETERE MAATSCHAPPIJ

door Elida K.Wessel-Tuinstra,
lijsttrekker van D'66 voor de Statenverkiezingen in Zuid-Holland 1)

Hier sta ik dan en het is gewoon fijn om hier te staan! U heeft blijkens de uitslag van de voorverkiezing vertrouwen in mij gesteld en het is nu aan mij om te beginnen dat vertrouwen waar te maken. Gelukkig niet aan mij alleen, immers wat is een lijsttrekker? Het is een naam boven aan de lijst; iemand moet nu eenmaal bovenaan staan; een naam die direct na de verkiezingen door iedereen wordt vergeeten. Het komt aan op de hele ploeg van kandidaten en ik geloof zeker dat het een goede ploeg is. Het is dan ook namens alle kandidaten dat ik u hartelijk dank zeg voor het gestelde vertrouwen. Dat het ditmaal een vrouw is wier naam boven aan de lijst staat lijkt mij een gelukkig toeval, dat overigens geheel past bij de nieuwe menselijke verhoudingen, zoals onze partij die ziet. Maar genoeg hierover.

1) rede op het provinciale verkiezingscongres van 10 jan. 1970.

We starten vandaag met de verkiezingsstrijd. Een strijd waarvoor?. Een verkiezingsstrijd is meer dan een strijd om zetels. Immers op zichzelf is het aantal zetels dat wij zullen behalen onbelangrijk. De verkiezingsstrijd biedt ons echter de gelegenheid onze ideeën verder te brengen. Welke die ideeën zijn hebben we geformuleerd in ons programma. We moeten deze ideeën nu gaan uitdragen. Van belang is de manier waarop we dit doen. Niet als loze kreten maar met zakelijke argumentatie. Dit betekent ook dat wij ons zullen moeten gaan beraden als toekomstige fractie over de financiële consequenties van onze punten. Ook in de verkiezingscampagne zal de uitslag van dit beraad moeten meespelen. Oude partijen vragen primair om vertrouwen, wij vragen om bewuste instemming met ons concrete programma. (Ons programma heeft het grote voordeel dat het op een dergelijke zakelijke argumentatie berust). Wat is het belangrijkste van ons programma? Is dat milieuhygiëne, ruimtelijke ordening, democratisering, bestuurlijke reorganisatie? Ik vraag me af of het niet mogelijk is om al deze punten op een gemeenschappelijke noemer te brengen. Als zodanig zie ik:

een uit een optimistische toekomstvisie voortvloeiende bereidheid tot verandering van bestaande structuren, een verandering gericht op een betere maatschappij. Dit zal een open maatschappij moeten zijn.

1. Waarom zijn we optimistisch?

Wij geloven in de mens en in zijn mogelijkheden om zelf te veranderen en de maatschappij te veranderen.

2. Welke structuren moeten veranderen?

Het zijn er vele: de verhouding man-vrouw, verhouding ouders-kinderen, de verhouding in de bedrijven, in de kerken, de onderwijsinstellingen en noemt u maar op. Tegelijkertijd moeten de staatkundige structuren van onze maatschappij veranderd worden. Naar mijn mening is de nadruk die onze partij legt op deze staatkundige wijzigingen symbolisch voor de noodzaak tot structuurwijziging in het gehele maatschappelijke leven.

3. Wat bedoelen we met open maatschappij?

Een maatschappij waarin een grote openheid van de mensen ten opzichte van elkaar aanwezig is, gelijke kansen voor een ieder, uitingsmogelijkheden voor creativiteit en waar inspraak en controle de gezagsdragers tot dienen in plaats van beheersers van de gemeenschap maken.

Uit wat ik zojuist gezegd heb is het nu duidelijk geworden dat we er met D166 niet zijn met wijziging van een paar staatsrechtelijke punten zoals de invoering van een gekozen minister president en een districtenstelsel, maar dat het gaat om wijziging van de gehele maatschappelijke structuur. Dit kan slechts plaatsvinden als er bij de burgers bereidheid bestaat om deze veranderingen te willen. Want het uitteken van vertrouwen houdt de burger onwettig en schakelt hun wil uit. De burgers moeten bewust gemaakt worden van de mogelijkheden om het toekomstige gezicht van de maatschappij mee te bepalen. We moeten dus de burgers aanspreken en activeren. Dit werk aan de basis is een zaak die veel tijd en inspanning kost, maar vormt een onmisbare voorwaarde voor veranderingen langs democratische weg. Mijns inziens zullen we dit gesprek aan de basis moeten beginnen over onderwerpen die in hun directe belangenfeer liggen.

Ons doel, het bevorderen van een mentaliteitswijziging, moeten we dus steeds voor ogen houden tijdens de verkiezingscampagne. Het zal u duidelijk zijn dat deze campagne niet alleen door de officiële kandidaten, laat staan alleen door de lijsttrekker, gevoerd kan worden. Daarvoor is uw aller steun nodig. Hoe kunt u die steun verlenen? In de eerste plaats door actief mee te werken in de verkiezingscampagne door het organiseren van hearings, het

houden van discussies en het verspreiden van verkiezingsmateriaal. Verder door financiële steun te verlenen. En in de derde, en niet onbelangrijkste plaats, door gewoon met de mensen in uw omgeving te praten en bij hun begrip te kweken voor de noodzaak tot verandering.

Ieder die nu naar huis toe gaat, moet naar huis gaan met het idee: we moeten aan het werk. Wij moeten met onze ideeën doordringen bij de mensen. D'66 voert een verkiezingscampagne in eigen stijl: wij moeten naar de mensen toe, hen trachten te bereiken in de verbanden, waarin zij leven. Wij zullen moeten binnenlopen in kantines van buschauffeurs, discussie vragen op een avond van de plattelandsvrouwen, een uurtje les geven op een kweekschool, vragen aan de dominee te mogen invallen voor zijn catechisatie enz., enz. Het is niet duur en u kunt het zelf doen.

U hebt ons uw vertrouwen geschonken, maar vertrouw vooral uzelf en uw D'66-ideeën.

VERNIEUWING

VOORSTELLEN WERKGROEP GEMEENTEPOLITIEK

1 De democratische verhouding in Den Haag

1. De grote afstand tussen overheid en burger kan worden verkleind door: raadsvergaderingen niet 's middags maar 's avonds te houden; plaats, tijd en onderwerpen op doordringende wijze bekend te maken; vergroting van de accommodatie in de raadszaal; raadsstukken verkrijgbaar te stellen tegen een lage prijs en ter inzage te leggen in openbare leeszalen.
2. Raadscommissies en beleidsadviserende instanties moeten als regel in het openbaar vergaderen. Belanghebbenden moeten als regel door de raadscommissies gehoord worden. Raadscommissies moeten zich zoveel mogelijk per plaatse laten informeren door geïnteresseerden.
3. Demonstratieve optochten mogen door de stad worden gehouden, indien deze tevoren bij de politie worden gemeld.
4. Het is niet noodzakelijk, dat het college van wethouders altijd wordt samengesteld uit leden van alle grote partijen. Partijen moeten zich voor de verkiezingen uitspreken over de programmatische voorwaarden, waaronder hun leden wethouderszetels zullen aanvaarden. Er zou een wettelijke mogelijkheid moeten worden geschapen om bij uitzondering wethouders te benoemen, die geen lid zijn van de gemeenteraad.
5. De gemeenten binnen de Haagse agglomeratie moeten worden opgeheven en vervangen door een stadsgewest, verdeeld in een aantal eenheden, Deze eenheden moeten worden bestuurd door rechtstreeks gekozen lokale raden. Er moet een rechtstreeks gekozen gewestelijk bestuur zijn. De bevoegdheden van gewestelijk bestuur en lokale raden moeten duidelijk geschieden zijn.

2 Voorzieningen voor sport en recreatie in Den Haag

1. Op korte termijn dient een onderzoek te worden ingesteld naar bestaande tekorten, dat uitloopt op een algemeen beleidsplan voor aanvulling en spreiding van de ontbrekende voorzieningen in alle wijken. Een meerjarenplan voor deze voorzieningen moet ook de financiering omvatten; voorzieningen moeten tegenover elkaar worden afgewogen en prioriteiten gesteld. Het onderzoek mag de uitvoering van duidelijk urgente voorzieningen in de oude wijken niet vertragen.

2. Bij de toeneming van de vrije tijd en de behoefte aan vrije sportbeoefening in de komende jaren is het noodzakelijk hierin tijdig te voorzien. Bij het maken van bouwplannen moet vooral rekening gehouden worden met voorzieningen voor meervoudig gebruik. Er moet doelmatig gebruik worden gemaakt van de bestaande accommodaties.

3. De ontwikkeling van de badplaats Scheveningen moet door de Gemeente actief ter hand worden genomen. Initiatieven van anderen dienen te worden aangemoedigd.

Ter bevordering van het toerisme kan een kasino door de Gemeente geëxploiteerd worden.

Belangrijk zijn vooral slecht-weer-accommodaties, zoals bijv. een overdekte kunstijsbaan en een veelzijdig vermaakcentrum; objecten die als regel zonder verlies te exploiteren zijn.

4. Het is zinvol het treffen van voorzieningen voor sport en recreatie in agglomeratieverband tot stand te brengen, mits het gewestelijk bestuur met voldoende bevoegdheden is bekleed.

Grote voorzieningen op het gebied van de openluchtrecreatie verdienen vanwege hun omvang en spreiding in regionaal verband tot stand te worden gebracht, waardoor deze ook steun van rijk en provincie kunnen krijgen.

3 Verkeer en vervoer in Den Haag.

1. Het stadscentrum moet voor ieder goed bereikbaar zijn. Daarom moet het verkeer, dat niet voor het centrum bestemd is, via ringwegen er omheen worden geleid. De langparkeerders moeten uit het centrum worden geweerd. Verkeersvoorzieningen in het centrum dienen te worden gericht op het openbaar vervoer.

2. Rond het centrum en bij de invalswegen van de stad moeten parkeergarages worden gebouwd. De parkeergarages dienen vlakbij halten van tram en bus te liggen.

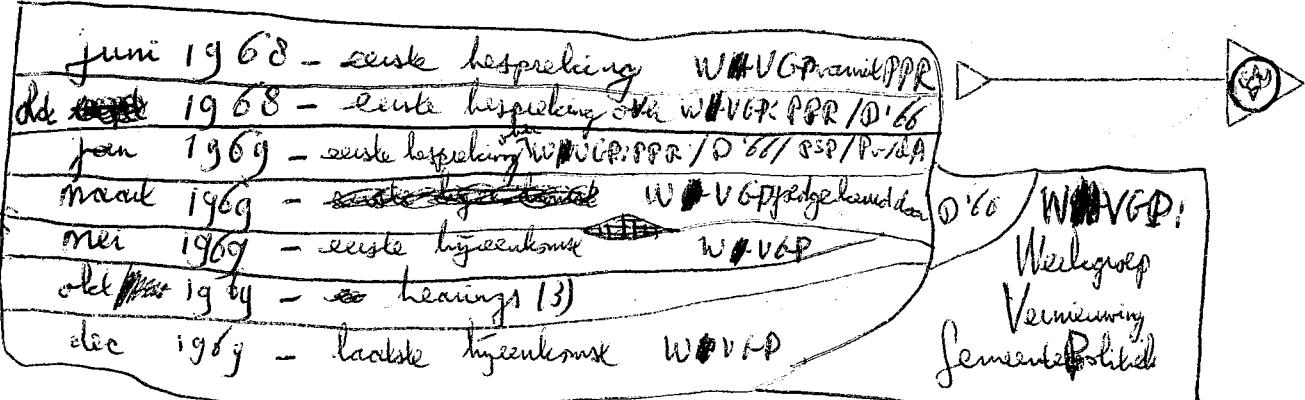
3. Het gebruik van het openbaar vervoer moet worden bevorderd door kwaliteitsverbetering (opvoering rij-snelheid, verkorting wachttijden, meer comfort). Ook na een verdere kwaliteitsverbetering behoeven de tarieven niet kostendekkend, maar sociaal aanvaardbaar te zijn. Het taxiverkeer dient te worden gepopulariseerd.

4. Fiets en bromfiets moeten bij wegeaanleg en verkeersregelingen meer aandacht krijgen. Een betere beveiliging van het rijwielverkeer is nodig.

5. De Raad van Beheer van de H.T.M. moet worden bijgestaan door een adviesraad, samengesteld uit gebruikers, personeel en de verkeerspolitie.

6. De vraagstukken van verkeer en openbaar vervoer kunnen alleen effectief worden aangepakt door een gewestelijk bestuur met daadwerkelijke bevoegdheden.

De H.T.M. moet een regionaal vervoersbedrijf worden. Alle gemeenten in de Haagse agglomeratie dienen tijdig door snel openbaar vervoer met het stadscentrum te zijn verbonden.

4 Woningnood en sanering in Den Haag

1. De sanering wordt vertraagd, doordat in veel wijken de eigendom van de grond in handen is van een groot aantal particulieren. Verwerving van deze grond door de Gemeente kost teveel tijd en geld. De Gemeente dient daarom zo veel mogelijk de verworven grond in eigendom te behouden.

2. Op open plekken in bestaande bestemmingsplannen en in oude wijken, die aan vernieuwing toe zijn, moeten zo snel mogelijk woningen worden gebouwd.

De vernieuwing van oude wijken vraagt meer samenspel met de bewoners van die wijken.

Geïnteresseerden dienen inspraak te krijgen bij de opstelling van bestemmingsplannen, zowel ten aanzien van schetsontwerpen als ten aanzien van een programma van eisen. Vernieuwing dient fasegewijs te geschieden, zo mogelijk blok voor blok. Bewoners van oude wijken moeten voorrang krijgen bij het kiezen van woningen in het reeds vernieuwde deel van de wijk. De gemeente zal moeten bijspringen met een subsidie voor hen, die de nieuwe huur niet kunnen betalen, zolang de rijksoverheid hierin niet voldoende voorziet.

3. Zelfs bij een hoog tempo van saneren zullen vele oude buurten nog lang mee moeten. Een gerichte actie is nodig, om het leefklimaat in die buurten te verbeteren. De slechtste straten moeten worden afgebroken en in overleg met de wijk-bewoners moet de vrijkomende ruimte geschikt worden gemaakt voor sociale en recreatieve doeleinden (speelweiden, wijk-centra, enz.). Voorts moet een grootscheeps programma van woningverbetering worden uitgevoerd, zo nodig gesteund door het bieden van financiële mogelijkheden.

4. Door middel van doorstroming wordt een belangrijk betere verdeling van het bestaande woningbezit bereikt en een deel van de huisvestingsproblemen opgelost. Daarvoor moet de Gemeente een grote activiteit ontplooiën, zoals het enquêteren van behoefte en het aanbieden van bemiddeling. In verband daarmee moet de Gemeente de beschikking hebben over een voldoende aantal dure woningen. Bij verhuizing van groot naar klein zal - indien nodig - een aflopende huursuppletie gegeven moeten worden in afwachting van een landelijke regeling. Het recht van toewijzing van woningen beneden een bepaald huurniveau (mogelijk f 200,-- per maand) zou uitsluitend aan de Gemeente moeten worden toegekend.

5. Den Haag als centrumgemeente, bijna volgebouwd, kan nimmer zelfstandig het woningprobleem oplossen. Ook voor dit probleem dient een rechtstreeks gekozen gewestelijk bestuur met daadwerkelijke bevoegdheden te komen. Dan is het ook mogelijk te komen tot een kostenbesparende industriële produktie van grote aantallen comfortabele moderne woningen.

d'66

JJ

W
V G
P

J

Y
P
M

TJ

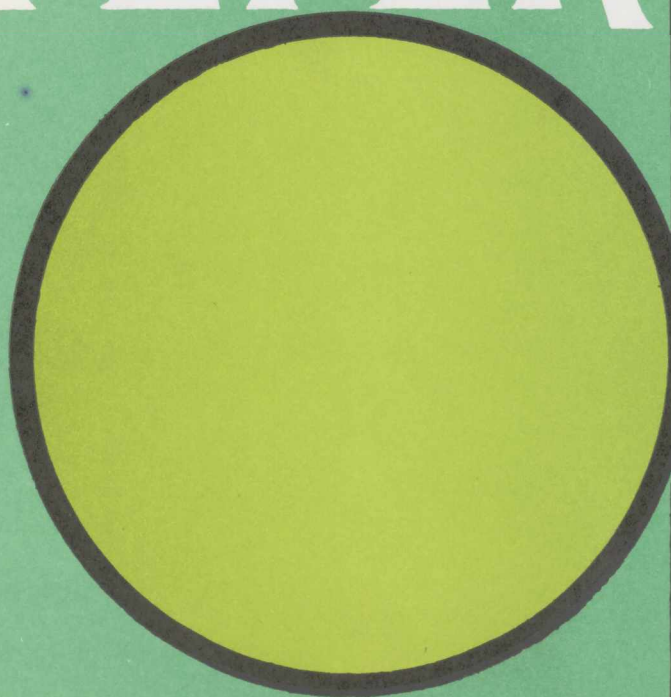
R

CA

PEPER BEK

’66

**POLITIEK
MAANDBLAD**

3e Jaargang, nummer 7

Maart 1970

PEPERBEK

3e jaargang
nummer 7
maart 1970

Van de redactie

Opdat in het april-nummer van Peperbekbeschouwingen over de verkiezingen van de Provinciale Staten kunnen worden opgenomen, zal dat nummer ongeveer een week later dan gewoonlijk verschijnen.

Kopy gaarne vóór 23 maart bij de redactie.

Zal het volgende nummer de fanfares bevatten over een eclatante verkiezingsoverwinning? In ieder geval zal de uitslag dezer verkiezingen algemeen worden beschouwd als een maatstaf in hoever D'66 na het overrompelende succes van de eerste verkiezingen waaraan zij nu drie jaar geleden voor de Tweede Kamer deelnam blijkt haar gunst bij het kiezersvolk te hebben kunnen consolideren. Veel toewijding is door de nauwer bij de voorbereiding dezer verkiezingen betrokken leden van D'66 getoond en wij twijfelen er niet aan dat zij om hun inspanningen af te ronden ook nog een indrukwekkende eindspurt zullen kunnen opbrengen.

Wij kiezen deze "ludieke" uitdrukking omdat het spel-element ook in de serieuze politiek een niet te verwaarlozen element vormt. Het zal de redactie een eer en genoegen zijn de kolommen van Peperbek op te stellen om de gehoopte successen te kunnen medevieren. Niettemin laten wij geen "hoi" roepen voordat wij over de brug zijn! (\$)

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en afdelingen van Democraten '66.

Directie : M. G. F. Kempers

Administratie: Mevr. Th. M. Reesink, Winkelstede 14, Den Haag, tel. 070- 667449.

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie : D. Bark (£), A. R. v. d. Burg (%), A. C. A. Dake (f),
A. C. de Goederen (x), W. S. A. N. Gorter (\$), J. van Krimpen (vk), R. W. Th. Löbler (rl), F. W. H. Vink (&).

Redactie-adres : Sportlaan 190, Den Haag, Tel. 070- 332300.

Abonnementen : Per jaar (11 nummers): leden van D'66 f 7,50
niet-leden f 9,--
losse nummers f 1,--

Kopy voor het volgend nummer gaarne vóór 19 februari bij de redactie.

Wandel(blind)ganger

(£) Henri Faas, ook bekend als Wandelganger, is een eerlijk mens die zijn mening niet onder stoelen of banken steekt. In zijn kvp-tijd spaarde hij deze partij zijn kritiek niet. In zijn ppr-tijd stak - en steekt - hij zijn voorliefde voor de pvda en het pak niet onder stoelen of banken. Op 30 jan. schreef hij in de Volkskrant over Nypels' optreden tijdens de interpellatie-Van den Doel (gericht tegen Minister Schut). Hij wierp de suggestie verre van zich dat Nypels zijn (behoudende) gang zou mogen gaan inzake het woningbouwbeleid in ruil voor eenheid in de D'66-fractie. Zo is D'66 niet rede-nerde Faas. Die zijn voor open-heid en tegen het ouderwetse gekonkel. Wij zeiden het al, Faas is een eerlijk man. Wij nemen dan ook aan dat hij geen weet heeft gehad van de infame leugen in een van de recente nummers van de "Radikalea-krant" dat D'66 Zuid-Holland het initiatief zou hebben genomen tot een gesprek met de ppr om het vervolgens te laten mislukken.

Wereldopinie en voorlichting

(r1) Het stof dat Biafra aan onze waarneming onttrok, is nu goed-deels opgetrokken. Het blijkt alle-maal toch weer anders te zijn ge-

weest dan wij dachten. De zwarte Gowon is niet zo pikzwart; de in Oxford gekweekte Ojoekwoe bepaald niet zo blank als de lelies uit het wapen van de door hem zo vereerde Franse zonnekoning. Conclusie: te eenzijdige informatie. Het lijkt vrijwel zeker dat, indien de wereldopinie minder Goebbelsiaans door Oejoekwoe was voorgelicht en de informatie over de achtergronden objectiever was geweest, de druk van diezelfde wereldopinie anders gericht zou zijn geweest en geresulteerd zou hebben in een spoediger opheffen van de ellende in geheel Nigeria. Biafra is slechts één voorbeeld uit de vele van een onvoldoende geïnformeerde publieke opinie. Onvoldoende geïnformeerd betekent in de praktijk dan meestal: teveel van één kant, teveel van het goede..... of het slechte. Biafra is een voorbeeld van het laatste.

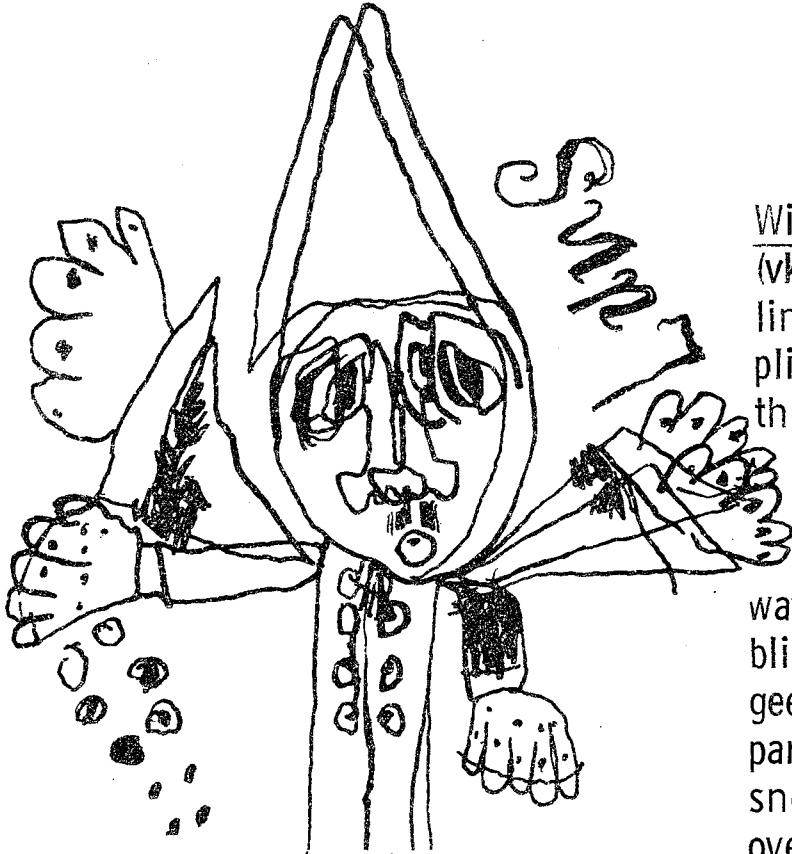
Onze nationale hysterie ten tijde van de beruchte Mies Bouwman nacht voor Het Dorp een duidelijk voorbeeld van "teveel van het goede"!

Het is 50 (vijftig !) jaar geleden al door Woodrow Wilson gesignaleerd. Hij zag de oorzaak van het kwaad vooral in de geheime diplomatie, waardoor immers de burger in het duister moe(s)t tasten.

Is er sindsdien veel veranderd? Wilsons uitspraak: "the only cure for the ills of democracy is more democracy" geldt nog met onverminderde kracht. Waarbij "ills of democracy" te vertalen is met "gebrek aan objectieve informatie" en "more democracy" met ons adagium:

OPENBAARHEID ZIJ REGEL.

dag vandaag

Vermaeck ter Leeringhe

(£) Het NOS-programma "Wat doe ik voor de kost" werd op 1 febr. geleid door drs Schmelzer. In dit programma moeten de spelers door vragen het beroep van een aantal gasten raden. De spelleider mag een bekende grootheid als "mystery-guest" uitnodigen, die door de dan geblinddoekte spelers geïdentificeerd moet worden. In het licht van de precaire situatie van de kpv-aanhang was het een bewonderingswaardige gedachte van Schmelzer om de populairste kpv-er, een zekere heer Luns, als gast te nodigen. In feite een stukje extra politieke zendtijd voor de kpv dat deze partij, dat heeft Schmelzer goed begrepen, best gebruiken kon. Wie had het ook weer over die linkse jongens van Bussum en Hilversum?

Wie blijven thuis?

(vk) Wie laten het stemlokaal links liggen als de opkomstplicht vervalt? En zo in dat thuisblijven enig patroon zou zitten: welke partijen worden de dupe en welke profiteren?

Laten wij hardop denkend eens wat speculeren. Niet thuis blijven in elk geval de geëngageerde kiezers met een specifieke partijbinding. Dat is echter een snel kleiner wordende groep tegenover de groeiende categorie van ongeïnteresseerde en/of skeptische gelegenheidsstemmers. Buiten de notoire ongeldig- of blanco-stemmers zal in deze sector een fiks percentage verstek laten gaan, vooral bij evt. slecht weer. Voor zover het dan "modieuze", meeloperige jongeren betreft (een niet te verwaarlozen club) kon het wel eens gebeuren, dat de jongere partijen een tik meekrijgen. Ook D'66 zal rekening moeten houden met een effect in deze richting. Hoewel dat mogelijk weer gecompenseerd zal worden, in vergelijking met de meer traditionele partijen, door het (waarschijnlijk) óók thuisblijven van de z.g. gewoontestemmers: de grote groep van ongeïnteresseerde kiezers, die eenmaal plichtmatig in het hokje aangeland een keuze doen die per traditie bepaald wordt door het (ouderlijke) milieu.

Uiteindelijk is het best mogelijk dat er geen "systeem" zal blijken te zitten in het thuisblijven en de effecten naar bepaalde partijen als het ware tegen elkaar wegvallen. Wel kunnen en dan implicaties voor de kiesdeler zijn bij een flink totaal-percentag thuisblijvers.

P.S.

Op 22.2 voor de radic voorspelde de politicoloog Hoogerwerf op grond van vroegere verkiezingsonderzoeken 20% (!) thuisblijvers, voornamelijk gesitueerd in de inkomensgroep onder f 10.000 en onder de jongeren.

Zou dit kunnen gaan betekenen dat de arbeiderspartijen (CPN, PvdA) en de "jonge" partijen (PPR, D'66) terugvallen en de confessionele partijen er relatief goed uit zullen springen? En zullen wij derhalve nog eens 4 jaar opgezadeld zitten met het "ondermaatse klasje van de Jong"?

Bestuursstructuur universiteiten

(vk) Het zojuist verschenen voorontwerp van wet van minister Veringa (+Lardinois: puntje inspraak!) is niet overal even goed angekommen. Nu kan men zich enerzijds met de studenten afvragen of in het ontwerp niet inderdaad uit (overdreven?) voorzichtigheid zóveel beleidswaarborgen voor de hoge niveau's tot en met de minister zijn ingebouwd, dat van de beleden democratie-vanuit-de basis in feite weinig overblijft. Anderzijds is zo langzamerhand ook

twijfel gerechtvaardigd aan de mogelijkheid tot het construeren van alternatieven, waarmee de studenten ooit wél vrede zouden kunnen hebben. Soms lijkt het er veel op dat de studenten, d.i. het activistische deel slechts genoeg zouden nemen met het afschaffen van alle bestuurlijke regelingen, in het bijzonder boven het niveau van de werk- of vakgroepen in de (sub) faculteiten. Men vraagt zich wel eens af waarom eigenlijk: zelfs in de huidige structuur blijkt zoveel ruimte te zitten, dat in de praktijk van alledag op dat basis-niveau de mogelijkheden voor variaties naar eigen inzichten en voorkeuren legio zijn. Dat is de waarneembare realiteit tenminste. De "media" weten in elk geval al wat er gaat gebeuren: een lange, hete zomer (alweer)!

das vandag

- ➡ GROTE VERKIEZINGSVERGADERING
- ➡ VAN D'66 OP DINSDAG 17 MAART
- ➡ IN PULCHRI STUDIO
- ➡ AANVANG 20.00 UUR
- ➡ KOMENKIESKOMENKIESKOMENKIES

NOTITIES VAN UW MEEST SERIEUZE KIEZER

Door J. Kroeze

1. Kandidaati- en

In "Peperbek", februari 1970, sta ik nu te boek als de meest serieuze kiezer. Een geweldig gevoel! Nu maar hopen dat men mij bij de Rijnmond-verkiezingen ook als een serieuze kandidaat beschouwt (dit stukje sluik-reklame mag toch wel even, redactie? Medio december zond ik aan alle kandidaten voor de Provinciale Staten Zuid-Holland, voor zover hun adres mij bekend was uit verkiezingsfolders, Democraat e.d., en aan alle kandidaten voor een functie in het H.B. (december-kongres, Amsterdam) een enquête-formulier in duplo, met toelichting, plus een gefrankeerde antwoord-enveloppe. Brieven met commentaar, kritiek, support enz. heb ik-soms vrij uitvoerig - beantwoord.

2. Om de kwaliteit van het bestaan

Waarom zoveel moeite? Ja ook, omdat ik te weinig wist van de kandidaten om een verantwoorde keus te kunnen maken. Maar meer nog, omdat ik bondgenoten zocht. Zo "politiek" ben ik dan ook weer wel! Mij zweeft een maatschappij voor ogen waarin meer aandacht wordt besteed aan de kwaliteit van kollektieve voorzieningen, waarin men speciale zorg heeft voor achterblijvende groepen van welke aard dan ook, waarin een grotere economische en sociale gelijkheid tot stand komt en waarin zoveel mogelijk mensen zo

aktief mogelijk betrokken worden bij de inrichting van onze samenleving. Een maatschappij waarin meer mensen de ruimte krijgen voor de ontplooiing van hun kwaliteiten en waarin we vanuit een sterk internationale gerichtheid sleutelen aan handelsstructuren, de organisatie van grondstoffenmarkten, de internationale arbeidsverdeling. En dit alles dan aangepakt op een pragmatische wijze, wars van bindende ideologieën, fel gekant tegen elke vorm van doctrine. Met een keuzebepaling die het protest tegen de gevestigde orde serieus neemt. En door het organiseren van "macht" voor de "machtlozen". Dit, heel kort, als een indicatie van een aantal "issues" waaraan ik wat zou willen (laten) doen.

Om allerlei redenen geloof ik dat juist D'66 op dit punt geweldig veel kan aanzwengelen. Maar dan moeten ook de juiste mensen op de juiste plaats komen. En onder de "juiste" mensen versta ik dan de mensen, die de problemen onderkennen en er inderdaad wat aan kunnen en willen doen.

Welnu, de enquête leverde mij het materiaal om te beoordelen of ik met bepaalde personen in zee zou willen gaan, of ik in hen werkelijk bondgenoten zou hebben, niet alleen qua visie op de structuren van politieke besluitvorming, maar ook qua visie op de doelstellingen van een pragmatische

politiek. Daarnaast hoopte ik middels deze enquête ook een stukje politieke bewustmaking te dienen. Respons en korrespondentie hebben mij in dezen niet teleurgesteld.

3. De enquête

Maar nu de enquête zelf. Deze viel uiteen in twee onderdelen. Bij 10 uitspraken moest men aangeven of men het er wel dan niet mee eens was. Vervolgens moest men een prioriteitsvolgorde bepalen van 10 onderwerpen die in aanmerking zouden komen voor een extra stimulans uit de groei van het nationale inkomen. Uit een zekere nieuwsgierigheid checkte deze zaken ook bij een groepje "christen-radikalen" uit verschillende partijen, een groepje jonge theologen uit verschillende kerken en een groep leden uit de PvdA. De PvdA-groep kwam qua leeftijd, positie e.d. redelijk overeen met de D'66-groep. De christen-radikalen waren hoofdzakelijk academici, onderwijzers en jong. De theologen reageerden vrijwel identiek aan de christen-radikalen, zodat ik hen in het vervolg van dit artikel niet meer noem. De respons van de verschillende categorieën lag tussen 75-100%. De aantallen zijn overigens te klein om representatieve uitspraken te doen. Laten wij veiligheidshalve maar zeggen dat de konklusies waartoe wij komen hyptheses zijn, die we verder zullen moeten toetsen. Van de Zuid-hollandse kandidaten voor Provinciale Staten (38) werden er 26 aangeschreven en hebben er 21 geantwoord. In het totaal werden 55 D'66-ers aangeschreven en werd

van 42 personen antwoord ontvangen.

4. Statements

De "statements" die werden gekozen hebben voor een deel niet betrekking op de meest relevante onderwerpen, maar zijn onderzoektechnisch goede vragen. Zij differentiëren - op grond van een veel uitgebreider onderzoek door enkele van mijn kollega's - namelijk vrij perfect tussen mensen, die redelijk tevreden zijn met de bestaande toestand en maatschappij-inrichting c.q. de klok terug willen draaien, en mensen die min of meer grotere c.q. snellere veranderingen voorstaan. Om het niet te moeilijk te maken noem ik deze categorieën nu verder maar "rechts" en "links". Een kollega maakt mij erop attent dat mensen in het algemeen invullen in de richting van wat zij denken dat "sociaal wenselijk" is (c.q. "gewaardeerd" wordt). Omdat "rechts" momenteel niet "in" is (associatie rechts=liberaal=konservatief) moet je op dit effect vooral berekend zijn bij relatief "rechtse" mensen.

Dat arbeiders vooral geïnteresseerd zouden zijn in de inhoud van het loonzakje wordt door een kwart onderschreven. Er zijn vrijwel geen verschillen tussen PvdA, christen-radikalen (CR) en D'66. Vrijwel iedereen is van mening dat het aantal kommissariaten per persoon aan een bepaald maximum gebonden zou moeten worden. De helft van de ondervraagden vindt dat de progressie in de belastingen nog best wat mag toenemen, de PvdA iets meer dan D'66. Ongeveer 15%

heeft geen oordeel. Vrijwel iedereen is het er over eens dat er geen akseptabele reden is om het onderscheid tussen fonds- en partikuliere patiënten te handhaven.

De helft van D'66 (nou ja, van de ge-enquêteerden!) vindt dat de overheid tot taak heeft om het partikuliere bezit te bevorderen. De PvdA lijkt hierin sterk op D'66. De CR daarentegen zijn het hier volmaakt mee oneens. Bedenk echter dat de CR voor het grootste deel (bezitloze) jongeren zijn aan het begin van hun carrière. Ongeveer de helft van D'66 vindt dat het verzekeringswezen genationaliseerd zou moeten worden. Bij PvdA en CR vindt bijna iedereen dat. In dit verband is een recente uitspraak van de redactie van de "Driemaster", orgaan van de JOVD interessant. De redactie vindt dat de dienstverlening van de levensverzekeringsmaatschappijen in geen enkele verhouding meer staat tot de prijs van de prestatie. Niet voor niets zijn deze maatschappijen zo langzamerhand tot een van de voornaamste financiers van de nationale investeringen geworden. En de redactie konkludeert: "In principe zijn wij tegenstander van nationalisatie, maar wanneer het belang van het individu op een goedkopere manier kan worden gediend, dan moet niet op dogmatische wijze worden vastgehouden aan dit principe van niet-nationalisatie". Een ander argument zou natuurlijk kunnen zijn de invloed van de maatschappijen op de nationale inves-

teringen. De vraag is nu op grond van welke motieven ongeveer de helft voor nationalisatie is. En of de andere helft zich blind gestaard heeft op het (belaste) woord nationalisatie, c.q. zich bewust is geweest van de grote invloed van de institutionele beleggers.

Meer dan de helft van D'66 vindt dat er naast een minimum-inkomen ook een maximum-inkomen moet zijn. De CR zijn daar vrijwel unaniem voor, de PvdA zit er tussenin. Een nog groter percentage van D'66 spreekt zich uit tegen belastingverlaging. De PvdA zit nu op dezelfde golflengte, de CR zijn vrijwel unaniem tegen belastingverlaging.

Eigenaardig is het antwoord op de vraag naar het één man- één stemprincipe. D'66 is daar vrijwel unaniem voor, de PvdA volgt op korte afstand, maar de CR blijven hier duidelijk een eindje achter. Hangt dat samen met hun minderheidspositie? Hun gevoel dat de meerderheid niet altijd gelijk behoeft te hebben?

Het concurrentieprincipe is de beste voorwaarde voor het voorzien in onze economische behoeften. Een kleine meerderheid van D'66 is het hiermee eens. De PvdA is hier het duidelijkst in haar afkeur. Een kleine meerderheid van de CR is tegen het concurrentieprincipe.

5. Konklusies statements

D'66 zit vrijwel op alle punten aan de "linker" kant, al zijn

er onder de respondenten ook wel een aantal eenzame konsekwent "rechtse" uitschieters. Omdat de vragen zorgvuldig waren geselecteerd mag men aannemen dat de kans dat men er bij een uitgebreider en meer representatief onderzoek ook "links" uitkomt, vrij groot is.

Op twee punten zit men op de 50/50 grens n.l. de bevordering van het partikuliere bezit door de overheid en de nationalisatie van het verzekeringswezen. In de buurt van die grens is men bij het stellen van een limiet aan het maximum inkomen.

Dat men bij D'66 iets meer waardering heeft voor het partikuliere bezit zal wel samenhangen met de sociaal-ekonomische status van de gemiddelde D'66-er. Bij de PvdA vermoed ik veel meer ondergeprivilegeerde groepen met grotere behoeften aan kollektieve voorzieningen. Dat zal wel een rol gespeeld hebben. Anderzijds legt men juist bij de vakbeweging nogal de nadruk op een zekere bezitsvorming om de mensen een grotere persoonlijke marge te geven, hem iets minder afhankelijk te maken. Dat het woord "nationalisatie" in zekere zin verkeerd valt begrijp ik wel. De D'66-ers zijn misschien net iets te "sophisticated" om niet te weten dat een genationaliseerde onderneming toch ook met het marktmechanisme te rekenen heeft. En het probleem van inspraak en participatie wordt door nationalisatie ook zelden opgelost. Toch blijft het mogelijk dat

bepaalde onderdelen van onze huidige ekonomische orde onttrokken moeten worden aan het (alleen) beslissingsrecht van de ondernemingen (werkgevers en werknemers). Over dit punt moeten wij - als we in politiek wat rustiger vaarwater zijn gekomen - maar eens heel pragmatisch gaan stoeien. De verschillende mogelijkheden zouden exact moeten worden doorgerekend. Uit de toelichtingen blijkt dat velen het stellen van een maximum inkomen niet doelmatig lijkt. Ze wijzen dan b.v. op de mogelijkheid de progressie drastisch te verhogen. Weer anderen vinden het een randverschijnsel of zijn bang voor "braindrain". De konklusie lijkt gewettigd dat zeer velen in principe een verdergaande inkomensnivellering aan de bovenkant voorstaan.

De christen-radikalen reageren nogal emotioneel. De PvdA-ers weten dat ze principieel moeten reageren, maar doen het niet altijd. De D'66-ers benaderen de zaak vaak zeer genuanceerd en intellektualistisch, welk feit wellicht bij een aantal mensen irriterend werkt. Bij het konkurrentieprincipe liggen D'66 en CR dichter bij elkaar dan D'66 en PvdA. Op alle andere punten van verschil liggen PvdA en D'66 dichter bij elkaar. Een betrekkelijk groot verschil bestaat er tussen D'66 en resp. PvdA en CR op het punt van de nationalisatie van het verzekerings-

wezen. De CR staan vrij ver van D'66 op het gebied van bezitsvorming en maximum-inkomen. De PvdA en CR verschillen onderling nogal bij hun opvattingen over bezitsvorming. De PvdA en D'66 stemmen op dit punt redelijk met elkaar overeen.

6. Prioriteiten

In de toelichting op de enquête werd gesteld dat voor de groei van het nationale inkomen ongeveer 1400 miljoen gulden per jaar via het instrumentarium van de economische politiek kan worden gebruikt voor het doelbewuststimuleren van bepaalde investeringen/bestedingen. Deze kapitaalstroom kan zowel via de overheid als partikulieren lopen. Ook inflatie en verplichtingen uit andere hoofde zijn bij de bepaling van dit "bedrag" geëlimineerd. Wie zich voor dit onderwerp interesseert verwijs ik o.a. naar monografie nr.9 van het Centraal Planbureau. De deskundigen bieden ons op het punt van het richten van de kapitaalstroom allerlei instrumenten aan. Door met een deel van de groei bepaalde (achtergebleven) sectoren te stimuleren kunnen we op wat langere termijn een kwaliteitsverbetering van onze maatschappij bewerkstelligen. Hier citeer ik graag mijn kollega, de econoom H.M.de Lange, die in een binnenkort in "Wending" te publiceren artikel zegt: "Men klaagt wel dat wij tegenwoordig worden geregeerd door deskundigen, maar het

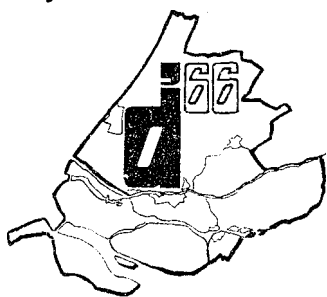
is opvallend dat veel van wat deze deskundigen aanbieden om de bestuurbaarheid van de samenleving (nationaal en internationaal) te vergroten en te verheffen boven een natuurgebeuren, niet wordt gebruikt. Het knelpunt en de drempel om deze voor een deel nieuwe instrumenten te gebruiken ligt in de politieke beslissingen die op hun beurt sterk worden bepaald door de publieke opinie. Kortom, er is een tekort aan visie en moed om het nieuwe vorm te geven".

Welnu, thans het resultaat van de visie van de geënquêteerden in de hoop dat ze op één of andere manier deze visie zullen willen verwezenlijken. Vrijwel iedereen was het er over eens dat de jaarlijkse groei niet besteed zou mogen worden voor belastingverlaging, loonsverhoging of werktijdverkorting. Er zijn wel eens mensen, die één van deze zaken hoger op de prioriteitenlijst zetten, maar dit is zo incidenteel, dat je deze zaken beter van het wensenlijstje kan afvoeren. Het zou leuk zijn om deze enquête ook eens onder Kamerleden en vakbondsmensen te houden! 't Lijkt me de moeite waard hierover een discussie uit te lokken.

Alleen bij de CR is sprake van een duidelijke "eerste" prioriteit. Vrijwel iedereen kiest daar voor ontwikkelingshulp. De kandidaten voor het HB van D'66 apart genomen doen het ook niet gek op dit punt. Hun percentage komt op 70. Bij D'66 als geheel komt de "eerste"

prioriteit in deze volgorde voor: krotopruiming/woningbouw, ontwikkelingshulp, onderwijs en cultuur, gezondheidszorg en milieuhygiëne. Bij de PvdA: ontwikkelingshulp, gezondheidszorg en milieuhygiëne, ex aequo krotopruiming/woningbouw en onderwijs en cultuur.

Kijken we naar welke topics het meest voorkomen op de bovenste helft van de prioriteitenlijst dan bestaat de grootste overeenstemming en wel in deze volgorde over de urgentie van krotopruiming/woningbouw, onderwijs/kultuur en ontwikkelingshulp. Dan volgen gezondheidszorg/milieuhygiëne en openbaar vervoer. Openbaar vervoer komt zowel bij CR als D'66 relatief laag uit de bus. Misschien hebben meer respondenten uit deze groepen zelf een auto. Als we nu naar de eerste zeven "prioriteiten" kijken dan krijgen we deze volgorde bij de verschillende partijen:

prioriteiten-
rangorde

D'66

1. krotopruiming+
2. onderwijs+
3. gezondheid+
4. ontwikkelingsh.
5. openbaar vervoer
6. sport+
7. wegen/verkeer

-10-

(8/9/10

belastingverlaging/
werktijdverkorting/
loonsverhoging)

P. vd. A

1. onderwijs+
2. krotopruiming+
3. gezondheid+
4. ontwikkelingsh.
5. openbaar vervoer
6. sport +
7. wegen/verkeer

(8/9/10

belastingverlaging/
werktijdverkorting/
loonsverhoging)

CR

1. ontwikkelingsh.
2. krotopruiming+
3. onderwijs+
4. gezondheid+
5. sport+
6. openbaar vervoer
7. wegen/verkeer

(8/9/10

belastingverlaging/
werktijdverkorting/
loonsverhoging)

Sport en recreatie, wegen en verkeersvoorzieningen komen dus duidelijk achteraan op het wensenlijstje. Openbaar vervoer heeft aandacht maar er zijn dringender zaken. Men lijkt derhalve bereid om in een tijdbestek van vier jaar (als dat technisch mogelijk is, zo vlug!) veel meer dan 10 miljard gulden extra te investeren in krotopruiming/woningbouw, onderwijs/kultuur, ontwikkelingshulp/ kapitaaloverdracht, gezondheidszorg/milieuhygiëne. Welnu, als de specialisten ons vrijwel unaniem

verzekeran dat deze verandering in de "kwaliteit" van ons bestaan mogelijk is, en als een zeer grote meerderheid de vier hierboven genoemde onderwerpen aanwijst voor urgente aanpak, waarom zoeken wij dan geen steun om juist deze vier zaken in de komende jaren versneld onder behandeling te nemen?

Let wel: de andere zaken kunnen gewoon doorgang vinden met de reeds thans bestaande financiële middelen. Door verbetering van efficiëncy e.d. kunnen ook op andere gebieden nog talrijke zaken extra aandacht krijgen. Op bepaalde departementen zijn interne verschuivingen mogelijk. Hoofdzaak is dat wij onze kiezers duidelijk maken dat we gezamenlijk als burgers wel degelijk op korte termijn een maatschappelijk bestel kunnen kreëren zoals wij dat zelf wensen. Daar is echt geen revolutie voor nodig. Maar daar-
tegenover.....als wij er nu niet snel en bekwaam aan gaan sleutelen zullen anderen het initiatief wel overnemen en is het niet onmogelijk dat wij dan via allerlei onbezonnen experimenten in een situatie belanden, waarin het ge-
roep om het omverwerpen van "de" economische orde steeds luider wordt. Laat mij echter, om alle misverstanden te voorkomen, ook duidelijk uitspreken, dat een samenleving, die heel duidelijk vernieuwing behoeft, ook niet gediend is met een keuze-bepaling, die het protest tegen de gevestigde orde niet serieus neemt!

Om met een persoonlijke noot te eindigen. Als ik de kandidatenlijst voor HB en Provinciale Staten nog eens goed doorneem, dan geloof ik dat ik inderdaad de goede kandidaten heb gekozen!

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

BEDENKINGEN VAN EEN MINDER SERIEUZE KIEZER

door A.R.van der Burg

Het staat buiten discussie dat de heer Kroeze nuttig werk heeft gedaan met zijn enquête onder aspirant hoofdbestuur- en staten-leden. In ieder geval voor zijn eigen stembepaling, omdat de antwoorden op zijn vragen voor hem van beslissende aard waren. Maar tegen een algemener interpretatie van de uitkomsten kunnen ernstige bezwaren worden ingebracht.

1. K. heeft 10 uitspraken van voor-
aanstaande personen bijeengebracht, waarvan hij zelf zegt dat het onderzoektechnische goede vragen zijn (d.w.z. de vraag of men het er al of niet mee eens is). Nu zijn de meeste van deze uitspraken, zoals doorgaans met uitspraken het geval is, of onzin, of in strekking wel zinnig, maar veel te simplistisch. Een voorbeeld. Een van de uitspraken was "Het behoort tot de taak van de overheid om het partikulier bezit te bevorderen". Wat betekent deze zin? Dat de overheid de welvaart moet bevorderen? Dat de

armsten ook enig bezit moet worden geschonken uit het bezit van de rijken? Dat het overheidsbezit ten dele naar partikulieren moet worden overgeheveld?

Dat de overheid de bezitters moet bijstaan hun bezit te vermeerderen? Een andere uitspraak:

"Er is geen akseptabele reden om het onderscheid tussen fonds- en partikuliere patiënten te handhaven". Natuurlijk zal er wel zo'n akseptabele reden zijn, maar er kunnen daarnaast akseptabele redenen zijn voor het tegendeel.

Uit de formulering blijkt niet of bedoeld wordt dat fonds- en partikuliere patiënten gehandhaafd moeten blijven, maar dat ze een zelfde medische behandeling moeten krijgen, of dat fondspatiënten dan wel partikuliere patiënten moeten worden afgeschaft. Iemands verklaring op zulke vragen dat hij het er al of niet mee eens is zegt dus helemaal niets, zolang men zijn interpretatie van de uitspraak niet kent. Om dan van "onderzoekstechnisch goede vragen" te spreken is wel erg pretentieus.

2. Uit de toelichting van K. zowel als uit het type uitspraken blijkt dat voor hem de noodzakelijke maatschappijverandering nog heel sterk beperkt blijft tot een sleutelen aan een aantal sociaal-ekonomische voorzieningen. Er is geen enkele uitspraak bij die betrekking heeft op meer fundamentele zaken, zoals de intermenselijke verhoudingen en de democratisering daarvan, of het onrecht dat

nog steeds miljoenen individuen overal ter wereld wordt aangedaan.

Voor mij zouden nu juist antwoorden op dit soort vragen een groot onderscheidend vermogen bezitten. Men ziet hieruit dat er niet objectief van "onderzoekstechnisch goede vragen" kan worden gesproken. Tussen haakjes: Goede vragen moeten altijd verrassingsvragen zijn, waar de ondervraagde zo mogelijk nog niet eerder bij heeft stilgestaan en waaromtrent zeker nog geen vaste stellingen zijn betrokken.

3. Van een aantal konkrete onderwerpen, "projekten" zo men wil, kan iemand aangeven met welke prioriteit hij deze uitgevoerd wenst te zien. Het prioriteitenlijstje van K. had echter niet betrekking op zulke projekten, maar op "hoofdstukken", zoals "openbaar vervoer" of "onderwijs en kultuur". Het is heel goed denkbaar en zelfs aannemelijk dat iemand een bepaald projekt van onderwijs vóór wil laten gaan op een bepaald projekt van openbaar vervoer, maar het achter wil stellen bij een ander projekt van openbaar vervoer. Een zinnige volgorde tussen zulke hoofdstukken kan daarom niet worden aangegeven.

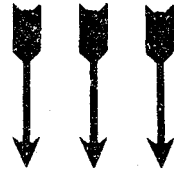
4. Dat de aantallen ondervraagden klein zijn is geen beletsel om tot representatieve uitspraken te komen, wél daarentegen dat de ondervraagden geen steekproef uit een uit een bepaalde groep zijn, b.v. uit het ledenbestand van D'66 of de PvdA. De uitspraken representeren dus

slechts Jan, Piet en Klaas die de uitspraken hebben gedaan. En ook dat nog met een vraagteken. Zie 1.

5. K. is er helemaal naast als hij instemmend antwoord op de uitspraak dat de overheid het particuliere bezit moet bevorderen, interpreteert als 'waardering voor het particuliere bezit', in tegenstelling tot 'grotere behoeften aan kollektieve voorzieningen'. De tegenstelling ontgaat mij bovendien.

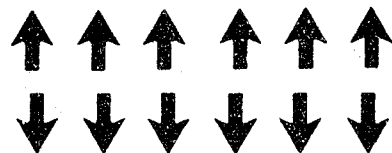
6. Wie onderscheidende vragen wil stellen, moet van tevoren weten tussen wat en wat hij wil onderscheiden. De vragen van K. onderscheiden b.v. heel slecht of niet tussen PvdA en D'66, zoals K. zelf uit de antwoorden konkludeert. Sommige vragen onderscheiden tussen wie "sociaal bewogen" en wie "niet sociaal bewogen" is, andere tussen "emotionelen" en "niet emotionelen", weer andere tussen mensen die kritisch lezen en mensen die niet kritisch lezen, enz. Door de onduidelijkheid ontstaat echter meestal aan beide zijden een ratjetoe van motieven. Het zou bijzonder interessant zijn een lijstje te maken van vragen die onderscheiden tussen "in de geest van D'66 denkend" en "niet in de geest van D'66 denkend" whatever may be. Wij zouden hierop eens serieus moeten studeren. De resultaten zouden niet alleen grote praktische gebruikswaarde hebben, maar ook zeer verhelderend werken voor de

samenstellers. Wellicht wil de heer Kroeze eens het initiatief nemen. Ondanks al mijn kritiek heb ik bijzonder veel waardering voor het door hem verzette werk.

GROTE VERKIEZINGSVERGADERING
VAN D'66 OP DINSDAG 17 MAART
AANVANG 20.00 UUR
IN PULCHRI STUDIO

KOMENKIESKOMENKIESKOMENKIES

PROVINCIAAL VERKIEZINGSFONDS
ZUID-HOLLAND

Stand per 20 februari 1970 :

● f 2.522,57

Dat is één derde van de financiële armslag die wij nodig hebben om een "béétje" propaganda te kunnen voeren voor de komende statenverkiezingen.

Dáárom: stort uw bijdrage

• op gironummer 1 8 0 4 6 6 6

ten name van "Penningmeester D'66, Provincie Zuid-Holland, Den Haag" onder vermelding van:

"Verkiezingsfonds Prov. Staten"

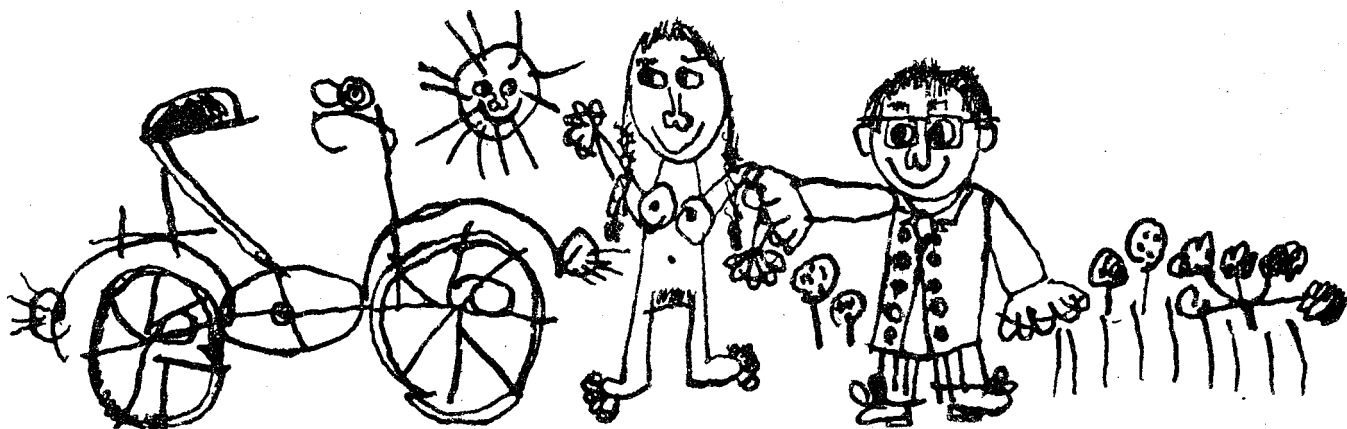
dankuwelastublieft. ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

spaanse pepers

Jurgens en Van der Louw:
Pak als toneelcostuum.

pep

De VVD gaat samen met sexblad-
redakteur Joop Wilhelmus een
wielerronde sponsoren.
Dat noem ik nu duidelijkheid in
de politiek.

pep

Japie:....trouwens ook wat de koster
voor Luns deed..

pep

Als het zo doorgaat, wordt de reklame-
leus van N.S.U. nog bewaarheid.

De Gaay Fortman jr.: als u op de
A.R. stemt, gooit u uw stem weg.
Dan kunt u net zo goed PPR
stemmen.

pep

Waarom Luns alleen?
Laten ze allemaal pleite gaan.

pep

PvdA zegswijze: zich ergens geen
Van Lier van aantrekken.

pep

Japie: laat ik mij nou altijd al
afgevraagd hebben wat Luns voor
de kost deed.....

Als wij nou toch in de reklamesfeer
zitten, zou D'66 DS'70 wel eens een
kort geding kunnen aandoen wegens
misleidende naamsovereenstemming.

pep

Van der Berg en Jurgens - namaakboter
en wasmiddelen
Van der Louw en Jurgens - namaak-
vernieuwing en lapmiddelen.

ONTWIKKELINGS- PROGRAM WERKENDE JEUGD

door P.W.van Baarsel

Op 1 november j.l. toen ik -min of meer bij toeval- de ontvangst van een delegatie van de werkende jeugd door het hoofdbestuur van D'66 bijwoonde, kwam ik voor het eerst in aanraking met deze jongeren. Eerlijk gezegd, hebben ze door hun gedrag en door hun gesprekken indruk op me gemaakt. Ik heb mij daarna afgevraagd, hoe aan hun redelijke verlangens -meer algemene vorming- tegemoet kan worden gekomen.

Ik ben slechts uitgegaan van wat ik er zo in de kranten van gelezen had. Daaruit bleek mij, dat er een grote kans was, dat in een volgend begrotingsjaar de mogelijkheid zal komen dat één jaarklas één dag per week algemene vorming kan krijgen; het daarop volgende jaar twee jaarklassen enz. Het bleek bovendien, dat begonnen zal worden met de 16-jarigen.

Een klein rekensommetje leert dat, volgens deze opzet, de nu 17-jarigen en ouderen nooit aan bod zullen komen. Het tweede jaar immers, als ook de 17-jarigen in het programma worden opgenomen, blijken dit dezelfde jongeren te zijn, die in het eerste jaar 16 waren.

Daar zit iets onbillijks in.

De jongelui, die op 1 november zo krachtig aan de bel trokken, komen zelf nooit aan bod. Nu is het wel vaker voorgekomen, dat een maatregel die met veel moeite tot stand komt, niet meer ten goede komt aan hen, die er het hardst voor streden.

Er zijn twee belangrijke redenen aan te voeren om niet met de jongsten maar juist bij de ouderen te beginnen.

1. Wordt bij de ouderen begonnen, -b.v. de 19-jarigen- dan wordt de bovengrens, waartot het programma zal werken, vastgelegd. Het is moeilijker voor een regering het programma na één jaar niet uit te breiden tot de jongeren als bij de ouderen wordt begonnen dan omgekeerd: je prikt de regering in het eerste geval beter vast.

2. Wordt bij de ouderen begonnen, dan krijgen de nu 19-jarigen één jaar vorming, de 18-jarigen ook (even dóórdenken) de nu 17- en 16-jarigen twee jaar, de nu 15- en 14-jarigen drie jaar en de nu 13-jarigen en jonger de volledige vier jaar. Deze verdeling is zeker billijker dan die waarbij alleen de nu 15-jarigen en jongeren profiteren van de nieuwe mogelijkheden.

Een punt dat hier los van staat is dat, naar mijn mening, de jongelui die net de schoolbanken verlaten hebben gedurende één jaar niet in het programma voor algemene vorming moeten meedoen.

Het is zò, dat er velen zijn die niets liever doen, dan de school de rug toekeren.

Welnu, laat ze dan maar een jaar buiten het programma. Het is ook zò, dat na één jaar in de maatschappij velen het gemis aan begeleiding weer gaan voelen: welnu laat ze dan meedoen.

In de door mij voorgestelde opzet met de -zeg- nu 19-jarigen te beginnen is er een 'gat waarin het eerste jaar de nu 16-, 17- en 18-jarigen, het volgend jaar de dan 16- en 17-jarigen (de nu 15- en 16-jarigen) en het jaar daarop de dan 16-jarigen (de nu 14-jarigen) vallen.

Ik ben mij dat bewust maar ik meen daarvoor een oplossing te hebben:

Ik zou een beroep willen doen op alle burgers die voldoende algemene vorming hebben genoten om als begeleiders op te treden van kleine groepjes jongeren, b. v. 5 jongeren per groep.

Elke groep krijgt één ochtendles en één middagles (of in plaats van één van deze één avondles) per week. De leerstof van 1 jaar van 40 weken wordt gesplitst in 80 lessen of projekten, die onafhankelijk van elkaar gegeven kunnen worden.

Aan de begeleiders wordt gevraagd zich gedurende één jaar te verplichten één ochtend of één middag of één avond per week beschikbaar

te stellen, waarbij zij de keuze hebben gedurende één jaar slechts één les (40 maal) te behandelen of twee lessen (20 maal) of meer.

Het lespakket kan met behulp van voorhanden technieken gesteund worden: radio televisie, grammofoonplaten enz. Natuurlijk dient de begeleider 'achtergrondinformatie' te krijgen in de vorm van een aparte instructie.

Het is duidelijk dat een begeleider al na twee of drie groepen gehad te hebben alleverborgen moeilijkheden van de betreffende les heeft leren kennen.

Als ik voor het eerste jaar uitga van 200.000 jongeren, die aan het programma meedoen, 120.000 het tweede jaar, en 60.000 het derde jaar, dan zijn er het eerste jaar 40.000 groepjes, waarvoor 80.000 begeleiders nodig zijn. Die 80.000 begeleiders zouden uit de volgende groepen naar voren moeten komen:

1. Huisvrouwen en andere thuiswerkers (vrije beroepen). Het totaal arsenaal is zeker 1.000.000. "Neem" ik één op vijftig, dan zijn er in die groep 20.000 begeleiders te vinden.
2. De ouderejaars studenten. Zoals bekend "investeert" het rijk in elke student een bedrag van f 3.000, -- per jaar (voor A-vakken) tot f15.000, - (voor sommige B-vakken). Het kan niet als onbillijk worden ervaren als de ouderejaars student(e) gedurende één jaar één ochtend of één middag opoffert om zijn (haar) minder begaafde broers (zusters) te helpen

beter beslagen op het gladde maatschappelijke ijs te komen. Van de 80.000 studenten moeten er 25% te vinden zijn die aan het programma meedoen; dat zijn dan ook weer 20.000 begeleiders.

3. De gepensioneerden.

Er zijn meer dan 1.000.000 boven 65-jarigen. Zelfs als ik aanneem dat zeer velen een te grote afstand voelen tot de jeugd, blijven er genoeg over waarvoor geldt; "Ik ben je opa niet, geef me liever wat om handen". Twee procent uit de groep gepensioneerden is weer 20.000 begeleiders.

4. De mensen die hun bezigheden overdag buitenshuis hebben en daardoor de avondlessen voor hun rekening kunnen nemen. Uit die groep zijn natuurlijk ook zeker 20.000 begeleiders te vinden.

Ik stel mij voor dat de lessen bij de begeleiders thuis gegeven worden. Het kan ook elders (zaaltjes van café-restaurants, scholen(?), wijkgebouwen), hoewel het mij voorkomt dat er voor zowel de begeleider als voor de jongeren een aparte bekoring vanuit kan gaan, indien de lessen thuis worden gegeven.

Wat de kosten betreft: daar is maar weinig over te vertellen en dan nog met een grote onzekerheidsfactor.

In ieder geval vind ik dat de begeleiders geen honorarium moeten ontvangen; wel een onkostenvergoeding in de orde van grootte van f5,- per les voor het schenken van koffie en voor het "ongerief". Voor het overige moeten de begeleiders de

uitdaging vrijwillig aangaan en daar hun bevrediging in vinden. Uitgaande van dit gegeven en van kosten van lesmateriaal meen ik dat voor het eerste jaar f 40.000.000,- nodig is, voor het tweede jaar f 20.000.000,- en voor het derde jaar 10.000.000,-.

Er is voor deze totaalopzet ongetwijfeld een zeer groot élan nodig van de gehele nederlandse bevolking, maar ik ben ervan overtuigd, dat met een goede presentatie, (TV, radio, pers) veel te bereiken zou zijn. Een voordeel is dat het gehele programma een aflopende zaak kan zijn. Ik zeg opzettelijk "kan zijn", want het liefst zou ik dit als begin willen beschouwen van een programma van "e d u c a t i o n p e r m a n e n t e", waarbij ook de twintigers worden betrokken.

Ik ben me ook bewust, dat allerlei moeilijkheden te overwinnen zullen zijn: de inhoud van het programma, de houding van de werkgevers, de doorbetaling van loon, de wensen bij de werkende jeugd, de mate van vrijwilligheid voor het deelnemen aan het programma, de organisatie. Ik heb voor al deze moeilijkheden geen pasklare oplossingen; ik hoop, dat dit artikel voor de lezer aanleiding mag zijn, kritiek in te zenden en bij voorkeur oplossingen aan de hand te doen voor de te verwachten moeilijkheden in de uitvoering.

Wél meen ik dat het de moeite loont, omdat de o p b r e n g s t van dit plan zou kunnen zijn:

1. een stuk algemene vorming van de werkende jeugd,
2. de mogelijkheid, dat de jongeren meer plezier krijgen (o.a. door de bijzondere, niet-klassiekale opbouw van het programma) in het zichzelf verder ontplooien. en als misschien wel het belangrijkste:
3. e e n b u i t e n g e w o n e i n t e g r a t i e v a n d e m a a t s c h a p p i j .

Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken 1970

M. B. Engwirda

Drie dagen debatteren, dertien moties en twee vanaf de publieke tribune ondernomen pogingen tot inspraak aan het adres van de Minister van Buitenl. Zaken (Luns moet pleite; da's de man, die ouwehoeren kan!). Resultaat: de Begroting van Buitenlandse Zaken 1970, incl. de Ontwikkelings-samenwerking worden door de Tweede Kamer geaccepteerd, terwijl tevens akkoord werd gegaan met het regeringsvoorstel tot oprichting van de N.V. Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO), die investeringen van het Nederlandse bedrijfsleven in ontwikkelingslanden financieel zal ondersteunen.

Opvallend was, dat de oppositiepartijen zich danig roerden, zoals ook blijkt uit het grote aantal door hen ingediende moties (10, tegen-

over 3 van de regeringspartijen). De houding van de regeringsfrakties was echter vrijwel onverbiddelijk: slechts 3 van de oppositionele moties kwamen over de eindstreep, waarvan 2 na amendering (Visser - D'66 m.b.t. het Nederlandse stemgedrag in de VN inzake het verlenen van zelfbeschikking aan de Portugese gebieden in Afrika; Dankert - PvdA m.b.t. wapenleveranties aan Portugal) en met krappe meerderheid (Dankert m.b.t. Nederlandse bijdrage aan het Trust Fund van de VN voor de slachtoffers van de Zuidafrikaanse apartheidspolitiek).

Hoe verklaarbaar deze onverbiddelijkheid van de regeringsfrakties normaal gesproken mag lijken (harde lijn van Beernink, alias rollenspel), het deed niettemin nogal vreemd aan, om deze houding eveneens bij de behandeling van het FMO wetsvoorstel aan te treffen.

Immers, een week voor de kamerbehandeling was een gemeenschappelijke verklaring uitgegeven, die behalve door D'66, PPR, Katholieke Werkende Jeugd, NVV- en CNV-Werkende Jeugd, Pax Christi Nederland en de Federatie van Jongerengroepen in de PvdA, ook door de jongerenorganisaties van de VVD, KVP en AR was ondertekend en waarin het FMO-wetsvoorstel in zijn huidige vorm onaanvaardbaar was genoemd. De beide rechtstreeks op deze verklaring steunende moties van Aarden (PPR), inhoudende a) een uitbreiding van de voorgestelde goedkeuringscommissie met 3 onaf-

hankelijke universitaire ontwikkelingsdeskundigen, die zouden moeten beoordelen of de door de Nederlandse bedrijven voorgenomen investeringen werkelijk wel geschikt zouden zijn voor de bevordering van de economische en sociale ontwikkeling van de ontwikkelingslanden; en

b) dat de door de FMO te verstrekken commerciële leningen niet onder het ontwikkelingshulpplafond (1% in 1971) zouden mogen vallen; werden en bloc door de regeringsfrakties verworpen. De sterk naïve argumentatie van de Ministers Udink en Witteveen, n.l. dat elke buitenlandse particuliere investering als in principe voordelig voor het betreffende ontwikkelingsland moet worden beschouwd, bleek de regeringsfrakties meer aan te spreken! Droevig, ondanks het feit, dat Minister Udink n.a.v. een motie van KVP-er Mommersteeg een Nederlandse financiële bijdrage voor een OESO-studie over de effecten van buitenlandse particuliere investeringen in ontwikkelingslanden toezegde.

Droevig, omdat de studie nog wel een paar jaar op zich zal laten wachten en het FMO-voorstel, onafhankelijk van de resultaten van deze studie, op een aantal punten duidelijk tekort schiet.

Uitspraken aan de Basis

"Volgens het opinie-onderzoek geniet onder D'66-stemmers het TROS-programma de hoogste waardering. Dat komt natuurlijk omdat die Landré zo'n typische D'66-figuur is".

"Wij hebben nu ook de DS'70 gekregen. Ik vraag me af of Citroën daar wel zo gelukkig mee is.

"Ons volk dreig uiteen te vallen in geschorste boeren en in boerende schorsers".

"Ik hoorde Van Mierlo op de televisie zeggen dat hij kampioen van de twijfel was. Veel belangrijker is te weten waaráán hij twijfelt".

"Ik zou misschien wel D'66 gestemd hebben, maar jullie program is te dik. Dat haal ik niet meer vóór 18 maart".

"Nu Mellema er ook geweest is en meer begrip voor de apartheid heeft gekregen, is de CDU verder weg dan ooit..".

ADVERTENTIES

Wie tennist er mee op donderdag- of zondagavond op de Haagse Bataaf? Van Baarsel, tel: 070 - 559017

Te koop aangeb. gezellig drie-kamerappartement (1e etage), Frankenslag 67, Den Haag. Geheel gemoderniseerd. Douche. Open Haard. f 45.000, -- (Hypotheek mogelijk tot f 35.000, -) Makelaar Zeilstra, tel. (070) 399862

Uitspraken aan de Basis

Politiek aan de Basis

"De Anti-Revolutionairen zijn vergeten waar Abraham destijds de mosterd haalde".

"Lachen als een Boer die geroyeerd is".

"Heb ik het goed begrepen dat je tegen inlevering van een Staten-Boer f 2.000,- statiegeld terugkrijgt?"

"De nieuwe partij van B. Steur zal volgens hem behoudend worden en het midden houden tussen VVD en KVP. Gelukkig weer een konsekvent vooruitstrevende partij erbij".

"Nu al drie grote partijen de nevenfuncties van hun Kamerleden hebben bekend gemaakt, zal D'66 ook wel binnen vijf jaar over de brug moeten komen".

"Heb je al gehoord dat de TROS een prijsvraag voor een nieuw kerstlied heeft uitgeschreven? Echt iets voor jou als D'66-stemmer om daaraan mee te doen".

"Het kabinet-De Jong doet mij altijd aan Farce Mineure denken".

In het dienstcentrum van de Transvaalbuurt in Den Haag werd een avond-bijeenkomst gehouden, welke met een zeer interessante film over het dienstcentrum begon. Daarna was er een, in de oude vorm gegoten, hoorzitting. In de pauze was het mogelijk schriftelijk vragen te stellen, welke beantwoord zouden worden door een forum, onder leiding van Wethouder van Sociale Zaken.

Eén van de vragen luidde: Wat wordt er gedaan aan de "éducation permanente" en aan de politieke vorming? Het simpele antwoord hierop was:

"Wel, die groeit hier vanzelf, namelijk als de mensen in de wijk gaan praten over het plaatsen van een zitbank op straat, dan is dat het begin.

Men gaat dan denken over de samenleving en het leefklimaat in de wijk.

Na nog enkele voorbeelden over mogelijke bestemmingen van een gebouw, en mededelingen over

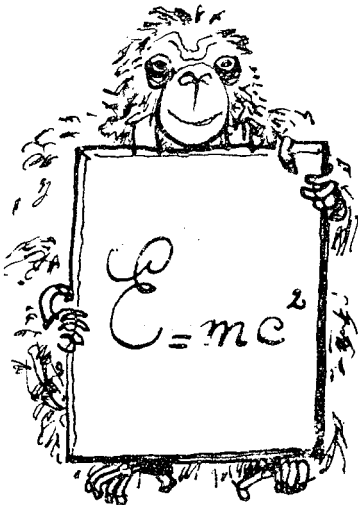
wat er door de jeugd was ingebracht na het plan Kaapse plein, volgde een dringende oproep aan de buurtbewoners om na gezamenlijk beraad op dit niveau mee te doen, en gezamenlijk de in een wijk levende wensen kenbaar te maken aan B en W of aan de leden van de gemeenteraad. Zo begint in Den Haag ook de politiek aan de basis.

Tot slot nog één vraag:

"WIE WIL ZICH ALS WIJKKONTAKT-PERSOON HIERVOOR INZETTEN?"

Opgave bij het bestuur van D'66 afd. Den Haag, Isabellaland 1288

DEMOCRATIE en RELATIVITEIT

(Naar een anekdote over Einstein)
Wijnen Darwin wandelde eens met een orang-oetang in een Londens park.

Er kwam een sandwichman voorbij met een bord waarop stond:
DEMOCRATIE !

De oerang-oetan zei: "Wat is dat, 'democratie?'"

Darwin antwoordde: "Het betekent dat iedereen gelijke rechten heeft", want hij wilde de aap niet met Grieks vermoeien, maar bovendien zei de letterlijke betekenis van het woord hem niet zoveel.

'o', zei de orang-oetang nadenkend, 'wat rechten zijn, weet ik, maar wat is "gelijke"?'

'Nou' zei Darwin, die net een paar soldaten zag lopen, 'soldaten zijn gelijk'.

'Wat zijn soldaten?'

'Mannetjesmensen die vechten voor hun leider.'

'Waarom doen die leiders dat niet zelf?'

'Och', zei Darwin, 'zo moet je het niet zien.' 't Gaat niet om een wijfje. Die leiders willen dat de

mensen waarover ze leider zijn een eigen land hebben, waarin ze gelukkig kunnen zijn.'

'Wat "gelukkig" is, weet ik', zei de aap, 'maar wat is "een eigen land?'"

'Tja', zei Darwin, dat is, antropologisch gezien, inderdaad een betrekkelijk begrip. Want zie je, de mensen.....'

'Wat is een "betrekkelijk" begrip?'

'Nou, bijvoorbeeld tijd, of afstand, of sneiheid.' Darwin zocht naar min of meer concrete voorbeelden.

Je kon zo'n aan tenslotte niet.....'

'Je bedoelt E=mc²?'

'Hè, wat?' 'Niks', zei de aap, het zijne denkend van de evolutie.

Tenslotte moest Einstein nog geboren worden. 'Ik dacht, met "betrekkelijk begrip" bedoel je waarschijnlijk een begrip - elk begrip - dat nooit een vaste waarde heeft, maar altijd afhankelijk is van de externe omstandigheden die er op inwerken?'

'Ja', zei Darwin nadenkend, 'ja' zo zou je het, geloof ik, wel kunnen uitdrukken, maar.....'

'Bedankt,' zei de orang-oetan, 'voor je uitleg. Nu weet ik tenminste wat "democratie" is'.

Löbler.

•••••
• Voor dit speciale nummer zijn •
• wij bijzondere dank verschuldigd •
• aan Joke Boer-Remmelenkamp •
• (typewerk), M. Rietbroek (offset- •
• platen) en Maryse Kars (omslag, •
• illustraties e.d.) •
•••••

Pragmatisme: een wondermiddel?

door L. van Montfoort

I. Het artikel van W. Top in de februari Peperbek, waarop het onderstaande een reactie wil zijn heeft me niet kunnen overtuigen van de grandeurs van het pragmatisme. De door hem uit het weekblad Accent gehaalde omschrijving van het begrip "pragmatisch" tast hij nauwelijks aan. Zij het dat hij inderdaad het accent wat meer legt op een negatieve begripsomschrijving (pragmatisch is niet-dogmatisch). Dat pragmatisme iets anders zou kunnen inhouden dan een ondogmatische keuze van middelen voor het politieke doel kan ik er niet uit lezen. Dat is dan ook niet zo maar onmiddelijk rijst de vraag: als pragmatisme alleen maar keuze van middelen is, wat is dan het politieke doel?

Een bekende vraag uit het tegenkamp maar waar nooit behoorlijk antwoord op is gegeven. Tenzij dat doel zou zijn: een begeleiding van de "natuurlijke" ontwikkeling. Een conservatieve politiek dus. Laten wij voor de duidelijkheid ook eens een voorbeeld aanvatten, ontleend aan het VN-interview met Gruyters. Voorbeeld van een pragmatische politiek wordt daar genoemd: het gebruiken van de NAVO voor vredesdoeleinden, indien de meerderheid niet van het ding afwil. Niet uitgesproken wordt het politieke doel n.l. het bevorderen van de vrede. Zou dit werkelijk een pragmatische politiek zijn, dan zou men niet zonder het uitdrukkelijk consent van de meerder-

heid dat mogen doen, maar nee, in dit geval wordt de vredespolitiek a.h.w. binnengesmokkeld. Het is daarom geen pragmatische politiek, want die bestaat niet, maar een vredespolitiek met pragmatische middelen. Zonder het achterliggende doel zou er geen politiek zijn dan een die zich slechts conformeert aan de bestaande orde.

Het lijkt mij fundamenteel onjuist om het politiek opereren zonder visie op een toekomstige samenleving voor te stellen als pragmatische politiek. Daarna pas komt de vraag aan de orde of dit moet geschieden aan de hand van een complete blauwdruk of langs pragmatische weg.

Kiest men voor pragmatische wegen zonder visie (op verandering) dan betekent dat geen verandering. Conservatisme troef.

II. Ik kan het niet laten om het door Top gekozen voorbeeld, dat voor mij aanleiding was zijn artikel te lezen, te weten de gekozen minister-president even te corrigeren. Ik zwijg (met bloedend vakhart) over zijn vraag: Wat is er tegen om met allerlei staatsrechtelijke vormen te experimenteren? Ik attendeer er slechts op dat zijn idee om vier jaar met een gekozen M-P- te experimenteren blijkbaar berust op de idee dat een staatsrechtelijke vorm ook voor een goed beleid zal zorgen. Blijkbaar ziet Top het als een "wondermiddel". Het is een beetje innerlijk tegenstrijdig, maar ik maak mijzelf

veel te vaak aan dat euvel schuldig om het hem kwalijk te nemen. Overigens moeten wij maar eens af van het idee dat D'66 de gekozen M-P heeft uitgevonden. Er zijn globaal immers slechts twee alternatieven: voortgaan met de ontwikkeling van klassieke regeringsvorming of de structuur wijzigen. Het typeert D'66 als progressieve partij dat het kiest voor wijziging van ook deze niet-voldoende structuur. De uitwerking van die structuur is uiteraard voor variaties vatbaar, zoals trouwens ook heel duidelijk blijkt uit de indeling van de D'66-staatsrechtparagraaf. Alleen zijn die variaties naar mijn bescheiden mening niet zo talrijk als Top blijkbaar meent.

(als hij er een of meerdere heeft op dit punt houd ik mij aanbevolen).

III. Toch kan ik hem toegeven dat staatsrechtelijke wijzigingen geen wondermiddel zijn. Sterker nog, ik vind ze schijnvernieuwingen, als er geen structurenwijzigende politieke beleid mee gepaard gaat.

Want zolang de politiek zich moet aanpassen aan de manipulaties van de niet-verantwoordelijke economische machthebbers, in plaats van deze onder controle te hebben, is er geen echte democratie. De beslissingen over ons aller welzijn moeten genomen worden door ter verantwoording te roepen mensen. Dat is essentiëler voor onze democratie dan een districtenstelsel.

Werkt men met pragmatiek zonder doel, dan bedrijft men een conservatieve politiek met pragmatische middelen. Wil men dat niet dan zal men een visie moeten hebben. En dat hoeft echt geen blauwdruk voor een toekomstige maatschappij te zijn. Het democratisch beginsel: gelijke ontwikkelingskansen voor ieder individu is al heel wat om mee te gaan werken. Dat is dan het verschil met dogmatisch vooruitstrevende partijen, maar het is een secundair verschil. Want primair komt de vraag: wil men tot een democratisch gestructureerde maatschappij komen ja dan nee.

Oproep aan de Leden

Doe mee, een verantwoordelijk maar dankbaar werk is voor u weggelegd. Er zijn nog veel plaatsen open op de kandidatenlijst voor de gemeenteraad van Den Haag. Met uw medewerking en inzet kan de open ruimte op die lijst gevuld worden.

Hoewel u het gemeenteraadswerk mogelijk liever aan een ander zou hebben overgelaten is het nu nog niet te laat om u te melden bij het bestuur van D'66 te Den Haag.

U bent van harte welkom op de vergaderingen, die elke dinsdagavond om 8.00 uur worden gehouden in: Het Haags Odd Fellowshiphuis, Nassauplein 27, tweede etage, deur links van de trap.

peperbek

POLITIEK
MAANDBLAD

3e jaargang, nummer 8

APRIL 1970

68

PEPERBEK

3e jaargang
nummer 8
april 1970

HET VORIGE NUMMER VAN PEPERBEK WAS LEESBAAR.

Overigens hopen wij dat u uw speciale Peperbek-leesbril nog niet heeft weggegooid. Weliswaar zal - onvoorziene omstandigheden voorbehouden - de rest van deze jaargang in offsetdruk verschijnen, de letter wordt wel wat kleiner (gelukkig). Wat in september de nieuwe jaargang ons zal brengen is nog niet bekend. Elders in dit nummer treft u alle mogelijkheden aan uw medebeslissingrecht uit te oefenen. Doet u het beter dan bij verkiezingen; 30% zwijgers is te veel. Wij zullen de resultaten zo spoedig mogelijk publiceren. In het vorige nummer werd onze dank betuigd aan enkele medewerkers. Dat waren diegenen die vóór het drukken hun werk deden. Bijzondere dank zijn wij ook verschuldigd aan Ulbe Wynia die de inhoud verzorgde en aan drukkerij Albédon, die geheel gratis de omslag drukte. U zult begrijpen dat dit laatste niet steeds mogelijk is. Tot juni zullen wij deze omslag moeten missen. Bij het tweede verkiezingsnummer in deze jaargang ziet u hem terug. De overgang op een nieuw procedé bracht enige technische onvolkomenheden met zich mee, mede resulterend in een latere verschijningsdatum dan u van ons gewend bent. Wij hopen dat het opweegt tegen de verbetering, het is maar tijdelijk.
de directie.

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en afdelingen van Democraten '66.

Directie: M.G.E. Kempers.

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Winkelstede 14, Den Haag,
tel. 070-667449.

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg.

Redactie: D. Bark(£), A.R. v.d. Burg (%), A.C.A. Dake (f), A.C. de Goederen (x), W.S.A.N. Gorter (\$), J. van Krimpen (vk), R.W.Th. Löbler (rl), F.W.H. Vink (&).

Redactie-adres: Sportlaan 190, Den Haag, tel. 070-332300.

Abonnementen: Per jaar (11 nummers): leden van D'66 f. 7,50
niet-leden f. 9,--
losse nummers f. 1,--

Kopy voor het volgend nummer gaarne vóór 28 april bij de redactie.

Dwang

(vk) Niet zozeer de sterilisatie zelf, maar de toevoeging "gedwongen" veroorzaakte de paniek. Niet in het minst in eigen gelederen. Het wordt al beschouwd als een soort omgekeerd "Jelle-effect" met betrekking tot de ietwat tegengevallen uitslag van de Statenverkiezingen. Daar geloof ik absoluut niet in. Hoogstens is het misschien in verband te brengen met het "onduidelijkheids-effect": wat de gewone kiezer aan de hele zaak heeft overgehouden is waarschijnlijk de vraag "wat willen ze nou eigenlijk?"(U). De geschoolde, pragmatisch denkende stemmer zal zich bovendien afvragen waarom er over sterilisatie gesproken wordt in het kader van bevolkingspolitiek zonder dat daar bij dreigende overbevolking sancties aan verbonden worden. Vrijwillig kan het nu ook al en dan is het dus eigenlijk een open deur in-trappen. Wat is er trouwens tegen sancties? Men hoeft toch niet meteen aan de lange lat te denken? Er zijn ook "positieve" sancties. De leerplicht wordt toch ook niet aangevallen omdat er sancties worden gebruikt, dwang wordt opgelegd?

Het lijkt erop dat de hele drukte voortkomt uit een soort liberale erfelijke belasting. Op de verkiezingsavond in Den Haag zei Mej. Goudsmit over deze kwestie, dat D'66 "uiteraard" tegen dwang was, en "trouwens ook op de meeste andere terreinen" (of woorden van gelijke strekking). Dit wijst daar m.i. op: eerder een ideologische kreet, dan een pragmatisch standpunt.

dagvandaag

WIE BLEVEN THUIS?

(vk) Waarschijnlijk is het juist dat het thuisblijven veroorzaakt wordt door een gebrek aan herkenning van eigen belangen in de politiek (zie Top, HP). Een stukje vervreemding dus in feite. Maar bij wie. En: is dit een incident of een trend? Wat het laatste betreft kan wel gesteld worden, dat het naar alle waarschijnlijkheid niet om een incident gaat. Vervreemding als proces kan zich snel voltrekken, maar is als zodanig moeilijk omkeerbaar. Ten aanzien van het wie geloof ik nog steeds (zie vorige Peperbek), dat dit wel eens voor een groot deel de jongeren zouden kunnen zijn. De generatie die grotendeels het "sentiment jaren '50" mist "ziet het nu niet zitten", herkent niets van zichzelf in de Nederlandse "kruidenierspolitiek". Zonder nader onderzoek is over dit verschijnsel niets definitiefs te zeggen, maar een onderzoek in Maastricht gaf bij een eerste steekproef aan dat van de 40% niet-stemmers 30% 25 jaar of jonger is.

dagvandaag

DE VERKIEZINGEN (I)

BIJ NADER INZIEN door D. Bark

Mijn eerste reactie op de toch duidelijk onder de verwachtingen gebleven verkiezingsuitslag voor D'66 was: Het verwijt van onduidelijkheid is harder aangekomen dan wij dachten.

Bij nader inzien is het eigenlijk een soort beschuldiging van geestelijke armoede aan het adres van de kiezers die ondanks de afgeschafte opkomstplicht nog stemden: Wanneer je vóór de verkiezingen verwacht dat de kiezers door het verwijt van onduidelijkheid heen zullen prikken en vervolgens, als de uitslag tegenvalt, concludeert dat ze dat niet gedaan hebben. Als er onduidelijkheid is geweest, moeten we die bij onszelf zoeken.

Ik geloof bij nader inzien dat de afschaffing van de opkomstplicht een grote rol heeft gespeeld.

1. Er is met betrekking tot D'66 wel gewezen op het verschijnsel van de negatieve loyaliteit: Als een kiezer zich afkeert van de partij die hij altijd gestemd heeft, heeft hij een gevoelsmatige remming om te gaan stemmen op een partij waartegen zijn oude partij zich altijd heeft afgezet. D'66 heeft die last nog niet (hoewel dat nu ook begint te komen) en is dus een mooi alternatief. Niet-opkomen was er op 18 maart ook één (in het katholieke zuiden was het percentage niet-opkomers hóger dan het landelijk gemiddelde).

2. De afschaffing van de opkomstplicht heeft ertoe geleid dat procentuele winst (dus verhoudingsgewijs meer aanhang onder de welvarende kiezers) kan voorkomen terwijl absoluut gezien toch verloren is, zoals bij de VVD. Hieruit kan hooguit afleiden dat potentiële VVD-kiezers relatief beter opkomen (de opkomstcijfers uit Den Haag lijken dit te bevestigen; welgesteld komt beter op). De cirkeltjes van Marcel van Dam doen hieraan niets af. Er is altijd verloop van kiezers van de ene naar de andere partij. Bovendien spreek ik van potentiële VVD-kiezers. D'66 heeft behalve procentueel ook absoluut gewonnen.

3. Schilderswijk Den Haag: 50% thuisblijvers. Met andere woorden (vgl. ook Top in de Haagse Post van 18 maart): men heeft geen interesse in "het Algemeen Belang" als men daarin zijn particuliere belangen niet vertegenwoordigd of behartigd ziet. De enorme CPN-winst in Groningen vormt het positieve bewijs van deze negatieve stelling.

Conclusie: D'66 zal veel duidelijker dan tot nu toe begrip moeten kweken voor het feit dat de fundamentele vernieuwing van de samenleving die wij voorstaan verder gaat, anders is, dan de veranderingen die bv. de PvdA of zelfs de PSP willen. D'66 zal door daden en niet alleen door intellectualistische rapporten en programmapunten moeten aantonen wat met die vernieuwingen in concreto wordt bedoeld. In alle vertegenwoordigende lichamen, in maatschappelijke organisaties en vooral in het bewust gezochte directe contact met medeburgers.

DE VERKIEZINGEN (II)

EEN TEGENVALLER door A.C. de Goederen

Natuurlijk is de verkiezingsuitslag voor D'66 teleurstellend. Jan Vis moge er dan in de NRC terecht op hebben gewezen dat D'66 van de serieuze partijen de enige is die thans meer stemmen behaalde dan in 1967, een feit blijft dat op grond van een reeks van opiniepeilingen 10 à 12 % van de stemmen mocht worden verwacht inplaats van 7,7%. Ook hiervoor heeft Vis een verklaring: de ondervraagden hebben de enquêteurs maar wat voorgejokt. Hierop wijst vooral het feit dat de werkelijke opkomst veel lager was dan uit de peilingen naar voren kwam (NIPO verwachtte 83 à 84%, maar het was slechts 69%).

Dit alles moge zo zijn, maar vormt nog geen verklaring voor het feit dat juist D'66 zo ver bij de peilingsuitslagen achterbleef. De veronderstelling dringt zich op dat de lastercampagne van de beginselvaste en christelijke heer Schmelzer hier debet aan is. D'66, althans haar werkgroep bevolkingspolitiek zou volgens hem verplichte sterilisatie voorstaan als de bevolking niet op 17 tot 18 miljoen kan worden gestabiliseerd. (Als lid van die werkgroep kan ik U verzekeren dat een voorstel van die strekking binnen die werkgroep zelfs nooit ter sprake is geweest. Daarvoor hebben we er namelijk teveel vertrouwen in dat de noodzakelijke daling van de vruchtbaarheid door vrijwillige medewerking van de burgers tot stand zal komen, zodra er maar een doelgericht overheidsbeleid komt. Dat zoiets kan slagen bewijst Japan. Schmelzer's enige houvast is, dat voorzitter Schwarz op de persconferentie, waar de ideeën en de voorstellen van de werkgroep werden gepresenteerd, op de vraag om een voorbeeld van de door D'66 afgewezen dwangmaatregelen - zie Congresdemocraat - na lang aandringen en omdat hij het zo stom vond staan om 't antwoord schuldig te blijven zoiets zei als: "Nou, verplichte sterilisatie bijvoorbeeld.") Ondanks van Mierlo's ondubbelzinnige tegenspraak kwam Schmelzer 's avonds 16 maart in een bijeenkomst te Leeuwarden opnieuw met dit praatje. Heel handig, want dat kwam pas dinsdag 17 maart in de krant en kon dus niet meer voor de verkiezingen van woensdag 18 maart opnieuw worden gedementeed.

Toch geloof ik niet dat deze affaire de grote oorzaak is geweest van het versterkt thuisblijven van de potentiële D'66-kiezers. Want in het katholieke zuiden, waar dit soort zaken veel gevoeliger ligt dan in het meer sophisticated westen waren de uitslagen relatief gunstig. Voor Amsterdam, Den Haag en Rotterdam waren de percentages resp. 11,8 (+3,5), 9,9 (+3,3) en 10,4 (+5,5); voor een aantal grote katholieke steden: Breda 11,3 (+4,0), Den Bosch 10,9 (+4,7), Tilburg 10,3 (+4,5), Eindhoven 13,7 (+6,0), Nijmegen 9,5 (+1,9), Maastricht 7,9 (3,3).

Waarin zit het dan wel? De voornaamste oorzaak is, dacht ik, dat bij verkiezingen voor de Provinciale Staten geen duidelijke stellingname voor concrete beleidsvragen mogelijk is. Er wordt bij geen andere verkiezing zozeer een beroep gedaan op het vertrouwen van de kiezer in de "partijen". Voor de establishment is dat geen nadeel: zij voelen zich zo juist in hun element. Maar D'66 kon zich nu moeilijk van de anderen onderscheiden. Zodat het obligate verwijt van onduidelijkheid door "de anderen" niet werkelijk ontzenuwd kon worden. Daarbij komt dat - het spijt me dat ik het weer eens zeggen moet - de kiezer zich geen ros interessert voor partijvernieuwing, ont-ploffing, enz. Hij wil dat er doeltreffend wordt gewerkt aan concrete beleidsproblemen, zoals woningnood, onbetaalbare huren, stijgende prijzen, enz. Als hij de politici in hun onderonsjes hoort hakketakken en kissebissen over links en rechts, over concentraties en akkoorden, over met-wie-wel en met-wie-niet, dan krijgt hij het gevoel dat ze hun - en zijn - tijd verdoen. Hij wendt zich af van de politiek en blijft bij de verkiezingen gewoon thuis. Ook, ja vooral, D'66 heeft daarvan schade geleden, omdat ook zij in de verkiezingsstrijd niet veel meer te bieden had dan dit politici-hobbyisme.

Hopelijk zullen we de Kamerverkiezingen anders kunnen aanpakken, met een goed samenhangend concreet beleidsplan en een duidelijk minimumprogram. Als dat goed zit mag er ook nog een flinke scheut breekijzertheorie enz. bij. Als maar duidelijk tot uitdrukking komt dat de inhoud van de politiek belangrijker is dan de vorm.

ANALYSE VAN DE VERKIEZINGSUITSLAG
door A.R. van der Burg

Wie zijn de wegblijvers?

Er is nogal veel drukte gemaakt over de vele wegblijvers. Eerlijk gezegd hebben buitenlandse cijfers met een ongeveer gelijke opkomstverhouding mij altijd verbaasd doen staan over het grote aantal mensen dat wél de moeite nam om telkens opnieuw de oude stellingen te betrekken. Door de opkomst van 69% van de kiesgerechtigden zou zelfs de indruk gevestigd kunnen worden dat inderdaad een zo groot deel van het Nederlandse volk enige belangstelling voor politiek heeft. Niets is minder waar dan dat. Een voetbalwedstrijd is in ieder geval veel belangrijker. Van Mierlo heeft er eens op gewezen dat 1% van het Nederlandse volk zich actief met politiek inliet. Zou dit percentage, aldus Van Mierlo, op 2 gebracht kunnen worden, dan was er zeer veel gewonnen. In dat licht is 69% opkomst heel mooi.

Politici zijn natuurlijk ook mensen met oogkleppen op. Levend in hun kleine wereldje denken ze dat politiek een hoogst gewichtige zaak is, waarvoor al het andere moet wijken, precies zoals de duivenmelkers menen dat al het andere moet wijken voor duivenmelken. Het wegblijven van de stembus zien ze als een soort onhebbelijkheid, die ze alleen maar kunnen verklaren als een soort protesthouding. Welk een naïef idealisme. In werkelijkheid hebben velen doodgewoon gedacht: "Lā-maar". Over die wegblijvers is wel iets bekend. Het grootste percentage wegblijvers komt voor onder de leeftijdsgroep 25-30 jaar.

Voor de nog jongeren was er nog de kleine attractie van te mogen stemmen, waardoor ze iets beter opkwamen. Vervolgens neemt dan het opkomstpercentage toe met het stijgen van de leeftijd (behoudens onder de oudste leeftijdsgroep). De opkomst stijgt met de welstand, subs. de ontwikkeling. In Den Haag was de opkomst het geringst in de schilderswijk (oude arbeidersbuurt) en het hoogst in de vogelwijk (gegoede middenstand, relatief veel intellectuelen). In de wijken van de meest welgestelden was de opkomst weer iets minder, maar relatief toch hoog.

De wegblijvers kunnen in een paar categorieën worden verdeeld:

a) Zij die vroeger ook al wegbleven, omdat ze ziek waren, of op reis, of omdat ze het gewoon vergaten (PS 6%)

b) De huldigers van "ze doen het toch allemaal buiten mij om". Niet zo'n grote groep, zoals uit vroeger opinie-onderzoek wel is gebleken. Bij de verkiezingen van 1966 stemde 3% ongeldig, waaronder 1,7% blanco. De groep is natuurlijk wel groter, want velen uit deze groep brachten toch maar een geldige stem uit, b.v. op iemand met een gekke naam of zo.

c) De twijfelaars, die niet goed weten waarop ze moeten stemmen, en daarom maar wegblijven. Bij opinie-onderzoek weet zo'n 15 tot 20% geen keus te maken. Hieronder zit natuurlijk ook een deel van categorie b. Toch is de groep niet onaanzienlijk, vooral de laatste tijd.

d) De ongeïnteresseerden. Nader onderzoek zal wel uitwijzen dat dit de grootste groep is. In tegenstelling tot de meeste politici gun ik hun deze onverschilligheid van harte. Dit zijn geen "burgers bij het bestuur".

Politiek interessant is alleen categorie c. Ze twijfelen tussen oud en nieuw. In het oude hebben ze hun vertrouwen verloren, het nieuwe heeft hun vertrouwen nog niet gewonnen. Onder deze soort wegblijvers zitten waarschijnlijk veel jongeren. Hadden ze moeten opkomen, dan zou een groot deel in arren moede D'66 of PSP of PPR hebben gestemd en misschien ook wel VVD.

Merkwaardig is dat de voorspellingen omtrent de opkomst veel hoger lagen dan de werkelijkheid. De extra-wegblijvers hebben het, toen

puntje bij paaltje kwam, blijkbaar toch niet belangrijk genoeg gevonden om te gaan. Of ze wel twee uur later op hun werk zijn gekomen vermeldt de historie niet.

Het resultaat voor D'66

Het heeft geen zin te verbloemen dat de uitslag voor D'66 tegenviel. Het heeft evenmin zin nu te beweren dat het opinie-onderzoek niet deugde. Helaas onderscheidde het commentaar van Van Mierlo na afloop voor de televisie en later in de Haagse Post zich nauwelijks van het traditionele bochtenwerk à la Schmelzer en Den Uyl.

Er zijn maar twee verklaringen mogelijk: D'66 heeft de laatste maand vóór de verkiezingen stemmen verloren en de onverwacht kleine opkomst heeft o.a. D'66 parten gespeeld. Ook dit laatste ging tegen de prognoses in, omdat het er aanvankelijk naar uitzag dat de aanhang van D'66 onder de potentiële wegblijvers niet veel groter was dan onder de opkomers. De feiten hebben anders uitgewezen. Het beeld is als volgt:

Geen partij is zo'n werkelijke volkspartij als D'66. De aanhang is vrijwel gelijkmatig verdeeld over alle sociale lagen en over alle godsdienstige groepen. Alleen in de groep van meest welgestelden en in de groep van Hervormden is een ondervertegenwoordiging. Het percentage D'66-stemmers is het hoogst onder de jonge kiezers en daalt geleidelijk bij toenemen van de leeftijd. Legt men deze gegevens naast die omtrent de wegblijvers, dan is het duidelijk dat dit wegblijven wel degelijk zeer ten nadele van D'66 moet hebben gewerkt. En wel door een dubbel effect. In de wijken, plaatsen en streken met geringe opkomst behaalde D'66 weliswaar niet de beste, maar toch bovenmiddelmatische resultaten. Alleen al door een herweging op grond van opkomstcijfers zou het resultaat al gunstiger worden. Bovendien mag worden aangenomen dat onder de wegblijvers (jongeren, lagere sociale groepen) een veel grotere potentiële aanhang aanwezig is. Hiermee zijn tevens de overige resultaten verklaard. Winst VVD: hogere opkomst bij de welgestelden en bij hen die het hopen te worden. Gelijkblijven PvdA: opkomst van de oudere, traditionele kiezers. Geringe achteruitgang ARP: grote opkomst in dit milieu van de trouwe aanhangers. Geringe achteruitgang KVP: wegblijven van de jongere twijfelaars, die zeker geen KVP gestemd zouden hebben. Verdwijnen BP: wegblijven categorieën b en d.

Nemen we de laatste verkiezingen als startpunt van de nieuwe situatie, dan kan bij de Kamerverkiezingen nog een aanzienlijke extra-winst voor D'66 worden verwacht.

Nog één opvallend ding tot slot. In de plaatsen waar D'66 in 1967 de beste resultaten haalde (in het algemeen de forensenplaatsen in het westen) is de vooruitgang het kleinst geweest. Daarentegen was de vooruitgang groot in de kleine plaatsen en in de steden in Brabant, het noorden en oosten. Daardoor zijn de stemmen veel egalier over het land verspreid.

ILLUSTRATOR GEVRAAGD

Wij hebben dringend behoefte aan een illustrator, die elke maand enkele avonden beschikbaar heeft om het uiterlijk van PEPERBEK te verfraaien. De beloning bestaat in de arbeid.

Ook incidentele bijdragen zijn welkom (bv. cartoons).

Wil hij of zij contact opnemen met: F.W.H. Vink

Frankenslag 67, Den Haag,
tel. (070) 548908.

S P A A N S E P E P E R S

=====

Het is duidelijk dat D'66 de enige echte verliezer is geweest bij de statenverkiezingen van maart.

pep

Schmelzer heeft vast een angstsyndroom. In die kennel steriliseerden ze ook bij het leven

pep

In PPRkringen wordt Schmelzers 'stunt' omschreven als 'curie-techniek'.

pep

Schmelzer zou nooit een goede oplichter zijn. Hij heeft lang niet zo'n eerlijk gezicht als Biesheuvel.

pep

Verkiezingsbiljetten:

PvdA	er is nog maar een klein stukje rood overgebleven
KVP	scheefgezakt
VVD	al tien jaar niet veranderd
ARP	op voorhand in begrafenisstemming
CHU	kan alle kanten op, maar rechts is het duidelijkste
PPR	van een afstandje niet te herkennen
PSP	ziet er bleek uit maar op den duur krijg je er hoofdpijn van
D'66	als je goed kijkt zie je links nog ergens onduidelijk D'66 staan

De ARP bereid een initiatiefwetsontwerp voor waarbij het dragen van bandrecorders aan banden wordt gelegd. Je moet er niet aan denken hoe dat zou klinken: Schmelzer met een hoog stemmetje.

pep

De winst van de ^{ON}nederlandse partij D'66 bewijst dat steeds meer kiezers internationale gerichtheid appreciëren.

pep

Nee, dan Calvinj. Dát was pas een nederlander.

pep

Vonhofnar

pep

Verkiezingstaal: eerlijk zeggen waar het niet op staat.

pep

Verkiezingsschutting-taal: Hija wil met Jan

pep

Mertens zou een goede voorzitter voor de KNVB zijn.

pep

Gehoord: 30% thuisgebleven? Dat zullen de homofielen zijn?

Whoeps

Als het politieke bedrijf niet verandert, zal men in 1984
weer moeten onderzoeken waar de 30% gelocaliseerd is die ging stemmen.

pep

NASCHRIFT BIJ EEN SERIEUZE ENQUETE

door J Kroeze

Gaarne een enkele kantekening bij de bedenkingen van een minder serieuze kiezer tegen notities van uw meest serieuze kiezer. (Peperbek maart 1970, pag 5-13) Een erg fundamenteel punt in de discussie die de Heer V D Burg met mij voert is zijn opvatting dat uitspraken in het algemeen óf onzinnig of simplistisch zijn. Ik ben benieuwd hoe dat dadelijk in de Provinciale Staten uit zal pakken! Waarschijnlijk wordt bedoeld: de uitspraken die men in mijn enquête kreeg voorgeschoteld waren soms onzin, soms veel te simplistisch. Dat ben ik met hem eens. Dat wij toch deze statements gebruikt hebben is omdat in onze andere onderzoeken bewezen is dat het onderzoekstechnisch goede statements zijn. Dat wil niet zeggen dat ze uitermate duidelijk of eenduidig geformuleerd zijn, ook niet dat ze scherp het gebied aanduiden waarop zij slaan. Ze hebben een associatieve waarde. Psychologen kunnen daar meer over vertellen.

Wanneer vdB in punt 2 op blz 12 stelt dat goede vragen "verrassingsvragen" zijn, dan is dat gewoon, een overigens respectabele privé-mening van hem, welke niets te maken heeft met het nut van uitspraken voor een onderzoek als het onze. Punt 2 is verder interessant omdat vdB hier misschien nog duidelijker dan via de statements (om reden van onderzoek-ethiek kan en wil ik dit niet nakijken) een duidelijk beeld geeft van zijn politieke gerichtheid. Hij behoort kennelijk niet tot de groep van mensen die menen dat ^{men} juist door het instrument van de sociaal-economische politiek kan en moet voorzien in wat hijzelf is één van de verschillen tussen mensen die meer naar links en mensen die meer naar rechts kijken. Waarbij ik met vdB van mening ben dat we ons toch noch door rechtse, noch door linkse ideologieën moeten laten meeslepen.

Punt 3 gaat over het verschil tussen 'projecten' en 'hoofdstukken'. Ja, als men dat wil kan men die scheiding maken. Onderzoek zoals wij deden is echter zowel aan de hand van 'projecten' als aan de hand van 'hoofdstukken' mogelijk. Het bezwaar lijkt dus niet van principiële aard. Over de steekproef moet ik opmerken dat kleine aantallen wel degelijk roet in het eten van de representativiteit kunnen gooien.

vdB heeft gelijk als hij stelt dat wij ons niet de moeite gegeven hebben een steekproef te trekken uit de verschillende politieke groeperingen. Maar dat betekent niet dat wij dus de meningen van slechts Jan, Piet of Klaas hebben! Nee, wij hebben de meningen verzameld van een paar Jannen, Pieten en/of Klazen uit PvdA en Christen-Radicalen en die afgezet tegen 42 Jannen en Pieten en Klazen van D'66 (zie verantwoording op blz 6, punt 3, maartnummer). De vergelijking bleek verschillen op te leveren. Toeval? Misschien, maar de verschillen wezen wel in een bepaalde richting. Nog mooier, in een richting die enige
*) noemt de meer fundamentele (bedoeld worden "menselijke") zaken. En dat...

bepaalde richting. Nog mooier, en een richting die enige plausibiliteit bezit. Over punt 5 zouden wij eerst beiden ons standpunt nader moeten verduidelijken. Dat laat ik nu maar rusten. Punt 6 is aktueel. Als vragen niet onderscheiden tussen PvdA en D'66 dan behoeft dat niet te betekenen, wat vdB suggereert, dat het slechte vragen zijn. Ik vind de conclusie meer voor de hand liggen dat PvdA en D'66 elkaar op een aantal punten weinig ontlopen.

Ja, en dan die "geest van D'66". Ach, die mensen tref ik ook aan bij Nieuw Links, en de Christen-Radikalen en hier en daar bij de VVD. Meer nog bij de PSP, hoe "dom" ik de keus van deze mensen voor deze wat vastgelopen partij ook vind. Wel vind ik het belangrijk dat men kiest voor de juiste politieke doeleinden en middelen. De moeilijkheid blijft: wat is juist?

Met vdB vind ik de vraag naar de motieven van groot gewicht. Een discussie over de motieven van het waarom wel en waarom niet lijkt mij als theoloog zeer aantrekkelijk. Op dit punt ook moeten we de strijd met de confessionele partijen aangaan.

Mijn zeer persoonlijke, door de verkiezingen bevestigde conclusie is dat een linkse concentratie, met D'66, mogelijk en wenselijk is. Ik ben er van overtuigd dat wij met onze "deskundigheid" invloed kunnen uitoefenen op wat al te emotionele "linkserds". Voor jongeren zal D'66 aan aantrekkelijkheid winnen. Confessionele jongeren die progressief zijn zullen gemakkelijker uit het "andere kamp" overspringen. Wij voorkomen verdere polarisatie (funest in USA en Frankrijk bijv.) en kunnen zo het conflict creatief houden. Op dit moment hebben wij troeven in handen voor een gesprek, na consolidatie op ongeveer 10% niet meer. Naar schatting kunnen wij dan bij volgende verkiezingen een niveau van 38% halen tegen de christelijke partijen 40% en de VVD 15%. Of de christelijke partijen dan allemaal voor de VVD zullen kiezen lijkt mij zeer de vraag. Het gesprek aan de basis moet ons heilig blijven. Zelf schreef ik een stuk over "Politisering van het grondvlak". Maar het lijkt me goed dat de toppen van D'66, PvdA, PPR en toch ook maar PSP na 4 april in conclaaf gaan en niet eerder van hun meditatie-training terugkeren dan nadat ze een formule hebben gevonden die ze aan extra partij-congressen kunnen voorleggen.

Tenslotte de heer Van der Burg dank voor zijn uitgebreide reactie.

M A N V A N ^{'66} D O L L E M I N A

"Nee, maar ik bedoel maar, dat nafluiten en zo. Een vent uitkleden. Daar moet je ze niet aan ophangen, da's gewoon publiciteit. Daar moet je het verschijnsel an sich niet aan ophangen. En vandaag de dag kan er toch heel wat, laten we wel wezen."

"Je zou me wat nieuws vertellen. Dit wéét ik toch? Ik hoef toch niet meer? Ik ben toch al geweest? Moet jij eens luisteren, vent. Mijn vrouw was al een dolle mina toen die meiden van nu nog druk aan het rock 'n rollen waren. Toen ze nog iedere maand veel slapeloze nachten van angst hadden bij gebrek aan de pil.

Ze is volledig geëmancipeerd, heeft gestudeerd, heeft de pest aan plintjes poetsen en huishoudelijk gedoe, ze zit in allerlei verenigingen, bemoeit zich met de oudercommissie, de wijkraad, loopt d'r benen uit d'r lijf voor D'66, ze speelt piano en houdt het nog bij ook, ze heeft drie kinderen - in het nette hoor, van mij, weetjewel - en die komen niks tekort an d'r, ze werkt mee aan een instituut voor schriftelijk onderwijs, ze naait bijna al d'r kleren zelf, ze kookt het eten, doet de hele was zelf thuis, heeft van de zomer het hele huis van binnen geschilderd. We hebben een toneel- en concertserie en nou staat ze nog kandidaat voor de gemeenteraad ook."

"Godsamme."

"Precies. Ik zal jou eens wat vertellen, makker. Begrijp me goed, die dolle mina's, mijn zegen hebben ze, weetjewel. Ook al weet ik dat tachtig procent van de vrouwen zwelgt in "de boel knap houden", en "aan kant hebben". Maar dolle mina's zijn voor getrouwde mannen toch een gevaar op de weg. De schaal van de discriminatie dreigt door te slaan naar de andere kant, voel je wel? 't Begint altijd bij afwassen, es een keer de aardappelen schillen, dan mag je zelf je knopen aanzetten, je sokken stoppen en ga zo maar door. Link, jongen, link."

N.N.

(naam en adres niet
bij de redactie bekend)

GESPREK TUSSEN LEDEN VAN LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM
PARTIJ VAN DE ARBEID EN DEMOCRATEN '66

Verslag van de bijeenkomst op 24 februari 1970, Adriën Moonenweg 17, Den Haag. Aanwezig: Mej. Carol; Jansz (L.D.C.); Goedhart; Commandeur (PvdA); De Leede; Gorter (D '66).

Onderwerp: Staatsrecht: aanwijzing Minister-President; kiesstelsel. Documentatie: 1) Kiezer en gekozene (VVD). 2) Een stem die telt (PvdA), met commentaar van Goedhart. 3) Programma van de politieke partij D'66. 4) De legitimatie van de gekozen minister-president en het parlementaire stelsel door Mr. J.M.H. Dassen (Ned. Juristenblad 1970, blz. 29-41).

Gorter herinnert er aan dat Mr. Dassen aan de hand van het rapport van de "Staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet" in hoofdzaak drie stanpunten onderscheidt:

1) Het meest radicale standpunt (dat van D'66) wil door middel van verkiezing van de M.P. de kabinetsformatie tot inzet van de verkiezingen maken. Het houdt voorts in:

- a) de M.P. is voor het gehele regeringsbeleid verantwoordelijk;
- b) de leden van zijn kabinet worden - ook tussentijds - op zijn voordracht benoemd en ontslagen;
- c) het kabinet wordt uitsluitend ontslagen ten gevolge van zelfontbinding van het parlement, in welk geval het kiezerscorps een nieuwe M.P. en een nieuw parlement zal kiezen;
- d) de verkiezing van de M.P. geschiedt rechtstreeks uit door partijen, afzonderlijk of in combinatie, tegelijk met indiening van hun kandidatenlijsten voor het parlement, te stellen kandidaten (kandidaatstelling uitsluitend door de p. partijen kan Gorter niet uit het p. program van D'66 aflezen)
- e) verkiezing M.P. zo nodig in twee rondes of in vorm alternatieve stem.
- f) bij uitvallen M.P. zo spoedig mogelijk nieuwe verkiezingen voor M.P. en parlement.

Dit standpunt werd in de staatscommissie ingezonden door Daudt (pvdA); Gruyters (D'66) en Meeuwissen (....).

2) Een minder radicaal standpunt is dat van de gekozen formateur die meer dan 50% van het bij de Kamerverkiezing uitgebrachte aantal stemmen moet behalen, anders: gebruikelijke formatie.

- a) Deze formateur zal moeten streven naar de vorming van een kabinet dat het vertrouwen van het parlement heeft (parlementair stelsel); hij treedt op als M.P.;
- b) alle ministers worden benoemd en ontslagen, zoals thans, door de Koning, en zij zijn aan het parlement verantwoording schuldig over hun beleid;
- c) de M.P. is dus ook verantwoording schuldig voor de samenstelling kabinet;
- d) in geval van kabinetscrisis vindt kabinetsformatie op de gebruikelijke wijze plaats;

Dit standpunt werd in ingenomen door de kleinst-mogelijke meerderheid van de staatscommissie, te weten zes leden, evenals, na verwerping van het eerste standpunt, door de drie voorstemmers van dat standpunt.

3) Het standpunt dat het bestaande stelsel moet worden gehandhaafd. Dit standpunt werd ingenomen door de leden Mevr. Fortanier-De Wit (VVD); Jeukens (...); Kan (...); De Pous (...); Scholten (...); Simons (VVD) en Verburgh (...).

Jansz merkt op dat er nog een vierde mogelijkheid is, beschreven in Kiezer en gekozene, blz. 13, nl. de methode van kandidaatstelling door het parlement van de formateur, tevens kandidaat M.P. Deze methode is niet door de VVD overgenomen.

Opgemerkt wordt dat dit (slechts) een technische verbetering van het bestaande stelsel is: het "geheim van Soestdijk" (beter uitgedrukt als: het geheim van de formateur, de fractievoorzitters en mogelijke andere (oud-)parlementaire speciale adviseurs) valt weg en dat is wel een democratische winst, evenals het feit dat alle parlamentsleden (misschien slechts formeel) zouden mogen stemmen voor aanwijzing van de formateur.

Gorter herinnert aan dat het z.g. parlementaire stelsel in Nederland in de jaren 1867-'68 is gegroeid doordat de Regering na twee keer de Kamer te hebben ontbonden na afstemmen van een (ander) hoofdstuk van de begroting, is teruggeschrokken voor een derde ontbinding, zodat ontslag van het kabinet, dat in zijn geheel blijkbaar geen vertrouwen van de Kamer bezat, volgde.

Gruyters nu meent dat het slecht functioneren van het bestel wordt veroorzaakt juist door dit parlementaire stelsel, dat medebrengt dat

het kabinet de regeringsmeerderheid in het parlement kan "chanteren" door de vertrouwenskwestie te stellen. Mr. Dassen meent echter dat de gekozen M.P. zich zeer wel met het parlementaire stelsel verdraagt en dat dit stelsel niet de schuld van het slecht functioneren van het bestel is, doch dat zulks ligt aan het kiesstelsel van evenredige vertegenwoordiging dat een onvoldoende machtige oppositie oplevert die geen reël alternatief kan bieden.

Daarom dient het stelsel der evenredige vertegenwoordiging door een districtenstelsel te worden vervangen.

Jansz vraagt zich af of men kan spreken over schuld van het slecht functioneren van het bestel. Het maatschappelijk gebeuren heeft tot ingewikkelde structuren geleid. Het parlamentslid heeft te weinig informatie ter beschikking; men kan daarom beter spreken van onmacht. Ook in Engeland, waar wel een districtenstelsel bestaat, is onvrede met het bestel. In Amerika, waar de president rechtstreeks wordt gekozen leidt dit soms tot remmende controversen tussen president en volksvertegenwoordiging. Men moet niet met ons kiesstelsel "spelen". De Leede meent dat de politicus faalt in het vertalen van technocratische problemen in politieke oplossingen.

Goedhart vraagt zich af wat men met het kiezen wil bereiken: een volmaakte vertegenwoordiging van alle stromingen die in de bevolking leven of een politieke wilsvorming. De volmaakte vertegenwoordiging - die het kiesstelsel der evenredige vertegenwoordiging oplevert - is misschien folkloristisch aantrekkelijk, maar levert op zichzelf geen politieke invloed op. Het districtenstelsel behoeft ook geen politieke wilsvorming op te leveren.

Opgemerkt wordt dat met stembusakkoorden beide stelsels kunnen worden verbeterd.

De Leede meent dat ook dáárbij de positie van de M.P. te zwak is. De M.P. moet zijn eigen ministers kunnen aanwijzen.

Jansz is de opvatting toegedaan dat rechtstreekse verkiezing van de M.P. de positie van het parlement verzwakt, indien de regering slechts ten val kan worden gebracht door (zelf)ontbinding van het parlement.

Gorter wijst er op dat de politieke verhouding tussen regering en parlement thans heel anders is dan ten tijde van het ontstaan van het parlementaire stelsel, zo'n honderd jaar geleden. Toen had de Koning nog een eigen wezenlijke macht, gesteund door conservatieven en misschien beïnvloed door een hofkliek. Het parlement als volksvertegenwoordiging beperkte die macht, die destijds nog als primair werd aanvoeld. Thans bestaat die speciale koninklijke macht niet meer: de regering wordt "getrapt" of "indirect" door de kiezers gekozen. Men kan het parlement als "volksvertegenwoordiging" niet meer stellen tegenover een regering die niet uit "het volk" zou voortkomen. Beide organen komen uit het volk voort, maar dan is het ook logisch dat beide organen rechtstreeks door de kiezer worden gekozen. Dit is het standpunt van D'66. Aldus worden deze organen, ieder met hun verschillende taken, bevoegdheden en machtsmogelijkheden, in een spelvorm van uiteindelijke samenwerking min of meer kunstmatig tegenover elkaar gezet als gelijkwaardigen.

Jansz zou niet verder willen gaan dan kandidaatstelling van de formateur, tevens kandidaat-M.P., door het parlement.

Goedhart verklaart dat de politieke wilsvorming die hij noodzakelijk acht, zou inhouden dat de parlementaire meerderheid meer betrokken wordt bij het regeringsbeleid (niet nadat een wetsonderwerp tot stand is gekomen, maar tijdens de gedachtengewisseling er over binnen de regering).

GORTER

LANDBOUW PROBLEMEN
door Joh. Luimes (Hengelo)

Reeds 50 jaar geleden heb ik als matig leerling de lagere school vaarwel gezegd. U kunt dus van mij geen bijdrage verwachten als van iemand voor wie het schrijven van artikelen een beroepsmatige bezigheid is. Misschien heeft dit ook wel zijn goede kant. Het valt mij steeds meer op dat onze grondig onderwezen agrarische jeugd moeilijk losraakt van wat haar eens onderwezen is. Ik heb b.v. voorgehouden dat ze hard op weg is om ouderwetse stamboekfokkers te worden en laten weten dat ik gaarne bereid was om in een "praatavond", mijn opvattingen op grond van mijn praktijkervaring in de pluimveehouderij uiteen te zetten, maar ik krijg geen antwoord. Onze "kritische jeugd" is bang voor kritiek op zichzelf. En daarom verheug ik mij er nog steeds over dat mijn hoofd niet volgepropt zit met verouderde geleerdheid en ik daardoor in staat ben te leren zo lang ik leef.

Er zullen weinig Nederlanders zijn die niet via de krant, radio en televisie kennis hebben genomen van het bestaan van landbouwproblemen, in het bijzonder de politieke kanten ervan. En de meesten hiervan zullen - eveneens van horen zeggen - de oplossing wel weten: vermindering der produktie door opheffing van de kleine bedrijven en, mede door ruilverkaveling, vergroting en modernisering der overblijvende, die dan voor een aangepaste en meer rationele produktie zouden moeten zorgen. In die verlaagde produktiekosten zou dan de consument de vergoeding moeten vinden voor de miljarden die hij als belastingbetaler ten behoeve van de landbouw heeft moeten opbrengen. Slechts een deel van ons volk zal zich in deze materie uit eigen waarneming een oordeel kunnen vormen en het grootste hiervan zal er zelf bij betrokken zijn en dus door anderen als belanghebbenden worden beschouwd, wat de discussie hierover niet eenvoudiger maakt. Tenslotte hebben deze vraagstukken naast een economische ook een menselijke kant: er is naast het welvaarts- ook een welzijnsprobleem. In dit geval heeft schrijver dezes het genoeg gehad er, zonder direct erbij betrokken te zijn, toch steeds a.h.w. met de neus bovenop te hebben gezeten. En meent als zodanig gerechtigd te zijn bij de "gangbare mening" enkele kritische kanttekeningen te plaatsen.

De kleine bedrijven

Het is een misvatting te denken hier met een naoorlogs verschijnsel te doen te hebben. Landbouwbedrijven die geen volledig bestaan opleveren en waar dus naar neveninkomsten moet worden uitgezien, hebben steeds bestaan en zijn voor de gemeenschap en voor de betrokkenen zelf steeds van grote waarde geweest. In de goede jaren hebben ze zich best kunnen redden, in de slechte jaren waren de betrokkenen beter af dan geheel werklozen. In de crisisjaren '30-'40 zijn vele jonge vakmensen van agrarische afkomst op deze bedrijven teruggekeerd en het is heel onredelijk aan deze bedrijven het landbouwoverschot te wijten. Weliswaar schuift de grens voor een volledig bestaan naar boven, waardoor het aantal van deze bedrijven te groot zou kunnen worden, maar in nog sneller tempo zijn vele kleine bedrijven verdwenen en verdwijnen nog steeds. Maar dan betreft het steeds een vrijwillig opgeven. Zou er echter door de overheid een zekere mate van dwang worden uitgeoefend, direct door het stellen van vestigingseisen, indirect voor eenzijdige subsidiëring der grotere bedrijven, dan zal dit door de betrokkenen worden ervaren als een aanslag op hun moeizaam verworven stuk zelfstandigheid met alle gevolgen van dien. Mansholt sprak bij het begin van zijn optreden - en dus lang voor het ontstaan der landbouwoverschotten - reeds over "verdrijven der kleine boeren". Als hij dat idee kan doordrukken zit Koekoek weer stevig in zijn

stoel en is voor Von Thadden de looper uitgelegd. Wie denkt dat het totale verdwijnen van deze bedrijven de moeilijkheden in de landbouw nader tot een oplossing brengt is er wel erg naast. Evenals voor geheel werklozen moet ook voor hen die gedeeltelijk werkloos zijn een oplossing worden gezocht. En verder denk ik aan de mogelijkheid deze bedrijven bij de steeds groeiende vraag naar recreatiemogelijkheden te betrekken. Hier ligt nog een terrein braak met vele mogelijkheden, niet alleen voor de betrokken agrariërs, maar ook voor de flatbewoner die niet over een auto en caravan kan beschikken.

Samenvoeging der bedrijven en vermindering van arbeidskrachten in de landbouw wordt geacht bij te dragen tot het opheffen der landbouwoverschotten doch de praktijk is anders. Wel leidt dit tot verschuiving maar in geen geval tot gunstiger verhoudingen. Een praktijkvoorbeeld: Boer A., gemengd bedrijf, 3 koeien, heft zijn bedrijf op. Boer B., gemengd bedrijf, 7 koeien, neemt de grond over, breidt de veestalling uit, gaat rationaliseren - ook het nieuw verworven bouwland wordt met een deel van zijn eigen bouwland in gras gelegd - gaat mechaniseren: er komt een melkmachine en een mechanische uitmestinstallatie en houdt nu 16 koeien. Bedrijfseconomisch is dit alles ten volle verantwoord, maar het draagt niet bij tot oplossing van het overschottenprobleem, integendeel: 50% boeren minder, 60% koeien meer. Dat is de praktijk.

Het uit productie nemen van landbouwgronden (uiteraard de slechtste) schijnt op het eerste gezicht meer perspectief te bieden, maar ook hier moet men schijn en werkelijkheid weten te onderscheiden. Ook in Amerika schijnt men hiervan teruggekomen te zijn. De meerderzorg aan de overblijvende grond besteed, haalde ook daar een streep door de rekening. Het is met het opbrengstvermogen van de grond als met de lengte van een stuk elastiek, het hangt er maar van af hoe hard er aan getrokken wordt en de rek is er ook hier nog lang niet uit.

(slot in meinummer).

NOTA AAN DE FISCALE WERKGROEP *

door M. Wallis de Vries.

Enkele suggesties

I Bedoeling

Nu een commissie van drie bezig is met een eerste nieuwe formulering van de fiscale paragraaf van het partijprogramma, is het de bedoeling van de samensteller van deze nota het algemene kader aan te duiden, waarbinnen deze paragraaf kan worden geplaatst.

II Filosofie

Cramer heeft er bij de besprekingen herhaaldelijk op gewezen, dat de moeilijkheid voor onze studiegroep het gemis aan een fiscaal Leitmotif is, waaruit bepaalde standpunten - bijvoorbeeld over de inkomens- en vermogensverdeling - logisch voortvloeien. Wanneer subjectieve voorkeuren tegengesteld bleken te zijn, was er geen beroep op een voor D'66 geldend onderliggend principe mogelijk en dit scheen inhaerent aan het pragmatisch karakter van de partij.

De gesignaleerde impasse kan slechts worden doorbroken door onder woorden te brengen wat het volstrekt eigen karakter van de partij is, zoals zich dit tot dusver in al haar activiteiten heeft gemanifesteerd. Deze door alles heen lopende "rode draad" is door Jongedijk onderkend toen hij stelde dat D'66 een "evolutie"partij is. In de

eerste zin van ons partijprogramma zouden de grondbeginselen moeten worden genoemd, waaruit de rest van het programma logisch voortvloeit. Zie III.

III Eerste Zin

"Democraten '66 is een uit de politieke beweging van het Democratisch Appel in 1966 geboren Nederlandse "evolutie"partij zonder dogma's."

IV Grondbeginselen

De grondbeginselen zijn dus:

- democratie
- evolutie
- zonder dogma's

V Democratie

Het programma staat hier letterlijk vol van:

- radicale democratisering
- ingrijpende veranderingen in ons staatsrecht
- vrijheidsrechten
- ongeacht levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, nationaliteit, taal maatschappelijke afkomst of sexe
- Europese integratie, zowel economisch als politiek
- supranationale beginselen
- een rechtstreeks verkozen Europees parlement
- democratisering bedrijfsleven etc.

maar een definitie van het begrip "democratie" ontbreekt. Dit is opmerkelijk voor een partij, die "democratie" in haar vaandel voert, maar niet onbegrijpelijk. Het is zelfs de vraag of het verstandig is als D'66 zich daaraan waagt.

De beleidslijn, hoe D'66 haar democratisch principe in praktijk wil brengen, is als volgt omschreven: "De partij zal onduidelijkheid in de politiek trachten te bestrijden en daarom een duidelijk consequent beleid voeren waarin het programma voorop staat".

Dit acht ik weinig zeggend. Ik zou daarvoor in de plaats de volgende formule willen stellen waarin mede het pragmatisch karakter van de partij tot uitdrukking komt: "De politieke vertegenwoordigers van D'66 strekt het partijprogramma tot richtsnoer. Zij moeten iedere zaak echter volstrekt onafhankelijk op haar eigen merites kunnen beoordelen en zijn gedurende hun mandaatsperiode geen verantwoording schuldig aan de partij. De samenwerking binnen een fractie berust op team-geest". Dat zegt ook nog niet alles, maar de ware democratische gezindheid laat zich niet in voorschriften vangen. Helaas is een partij die wèl partijdiscipline eist, in het directe voordeel.

VI Evolutie

De bestaande punten van het programma, zoals:

- moderne visie op heden en toekomst
- geestelijke en materiële ontplooiing van alle mensen
- de maatschappelijke ontwikkelingen kritisch volgen en het ontstaan van nieuwe noden en vraagstukken tijdig signaleren en de aanvaarding van de ondernemingsgewijze produktie, zouden moeten worden voorafgegaan door een duidelijke visie op de maatschappij van morgen, zowel in Nederland als daar buiten. (Bij de ontwikkelingshulp maakt

* De redactie meent dat deze nota, die is geschreven voor de Landelijke Fiscale Studiegroep, een belangrijke algemene beschouwing bevat.

het niet synchroon verlopen der evolutie-processen de zaak juist zo gecompliceerd.) Daarbij hoort een inventarisatie van trendmatige ontwikkelingen, waarbij nu nog kan worden bijgestuurd om een zo goed mogelijke toekomst te verzekeren.

Er bestaan optimistische en pessimistische futurologische beschouwingen. Als partij van merendeels jonge enthousiaste mensen, mag worden verondersteld dat D'66 optimistisch in haar toekomstverwachtingen is. Dat is ook haar kracht. In het licht van de futurologie schijnt de politieke verantwoordelijkheid van iedere burger groter dan ooit te voren. Een sterk motief bij de ledenwerving. Misschien is het dan ook nog niet zo dwaas, in het partijprogramma het geloof uit te spreken in een democratische wereldorde, als het optimaal bereikbare van de menselijke evolutie in politicus.

VII Zonder dogma's

Duidelijk stelt het programma, dat:

- de ideologieën van de bestaande partijen geen antwoord meer geven op de vragen die ons bezighouden
- wij ten aanzien van de middelen welke gehanteerd behoren te worden geen speciale voorkeur hebben
- het politiek program periodiek zal worden aangepast aan de zich wijzigende normen en omstandigheden.

Naar mijn mening behoeft op dit punt niets te worden toegevoegd. Ondanks haar pragmatisch karakter kent D'66 dus wel degelijk grondbeginselen en normen, maar normen, die periodiek op de helling moeten.

WAAROM IK D'66 VERLIET
door W.C. Olyslagers

Peperbek-redacteur W.C. Olyslagers heeft enkele maanden geleden D'66 verlaten. Wij hebben hem gevraagd zijn standpunt te formuleren. (Red.)

D'66 leek bij haar ontstaan voorbestemd om het krakemikkige, onwel riekende Nederlandse politieke leven met enkele goed geplaatste treffers omver te halen. Met schrik om het hart zagen de politieke ouderlingen de populariteit van de jonge democraten uit het zaad groeien dat was geplant door het eerste vlugschrift, het eerste appèl. De uitgesproken verwachting was dat slechts enkele jaren nodig zouden zijn om de dan bestaande grotere politieke partijen een vernietigend electoraal verlies toe te brengen.

Helaas, weldra sloeg ook deze jonge loot aan de politieke stam naar de schemer en het sluipende verderf voerende wegen in. De politieke activiteiten werden naast de landelijke uitgebreid tot de provinciale en de gemeentelijke, hoewel tijd, mankracht en oorspronkelijke doelstelling m.i. een concentratie wenselijk maakten op de nationale politiek en de over de grenzen reikende contacten ter doorbreking van de Europese impasse. Tevens zou en moest D'66 een compleet politiek programma opstellen met als gevolg een versnippering van de krachten en een inboeten van het oorspronkelijk élan. De kardinale vraagstukken die nauw samenhangen met ons leven en welzijn raakten te zeer verloren in de politieke grabbelton. Deze kardinale problemen zijn n.m.m. het milieubedrijf, de woningbouwvragen, de bescherming van het voedsel, de openbaarheid van stukken en overleg, de beperkte controle op de grote bedrijven.

De genoemde punten zouden ook veel meer dan voorheen moeten worden aangevat door het op de universiteiten aanwezige potentieel. Zeker D'66 met de vele academisch gevormde leden zou zich onmiddellijk hebben moeten afvragen welke relevante maatschappelijke bijdrage deze kostbare instellingen leveren en zouden moeten ter oplossing van de

nood.

Bij het onder controle brengen van de grote problemen zou men ook voor verregaande consequenties niet op zij moeten gaan zoals bijv. een bepaalde aantasting van de vrije ondernemingsgewijze productie. Hier nu raken wij aan zaken die in D'66 nauwelijks op serieuze wijze worden overwogen. Men bedenke echter dat bv de verontreiniging van het milieu langzamerhand misdadige vormen begint aan te nemen, welke bestrijding geen enkel taboe rechtvaardigt. Bij het belang van deze vraagstukken zinkt dat van om een herziening van het kiesstelsel of van een gekozen min. president in het niet. Er is geen enkele zekerheid, zelfs geen waarschijnlijkheid, dat deze laatste veranderingen een bijdrage zouden zijn ter oplossing van de ernstige problemen. Ook van algehele democratisering moet men zich in Nederland van vandaag geen overdreven voorstelling maken. De overgrote meerderheid onderkent pas rijkelijk laat haar werkelijke belangen. Het zijn steeds weer actieve minderheden die de vinger op de wonde leggen en aandringen op tijdige maatregelen. Het gehele punt van de inspraak en de democratisering, hoewel op zich zeer sympathiek aandoend, zal in haar consequenties diepgaander moeten worden bestudeerd.

Men kan zich afvragen of er niet veel meer bereikt zou worden als alle energie en kennis, die binnen D'66 aanwezig is, actief zouden worden gemaakt in een klein aantal pressuregroepen, elk gericht op één van de gewichtigste vraagstukken. Zij zouden voortdurend buitenparlementair actie moeten voeren en de slapers bewust moeten maken wat er gedaan moet worden. Zelfs indien men zich beperkt tot enkele centrale vraagstukken zou er toch volop werk zijn te verrichten door deskundigen en belangstellenden met de meest uiteenlopende interessen. Zo heeft de milieuvervuiling implicaties op het gebied van de geneeskunde, het strafrecht, de chemie, de biologie etc..

Punten van eveneens groot belang maar wellicht van een iets lagere orde zijn: algehele verwijdering van a-b-c-wapens van onze bodem, herziening en betere motivering van de ontwikkelingshulp, sanering van de pensioenverzekeringen, voorbereiding van burgerlijk verzet, sociale begeleiding van gastarbeiders (op de kosten van de ondernemingen) Het aanbrengen van een rangorde in een grote reeks onderwerpen heeft natuurlijk altijd iets subjectiefs en men kan niet verwachten dat ook maar één partij een overeenkomstige koers vaart. Toch wil men wel een grote overeenkomst zien in de eigen urgentiebepaling en die van de groepering waarbij men zich aansluit.

Een geheel andere zaak is de gang van zaken binnen de partij. Het is zelfs voor een partij met enkele duizenden leden een zeer zware opgave gebleken om alle leden bij het werk te betrekken. Het is een bekend sociaal-psychologisch verschijnsel dat zich in gestructureerde groepen allengs bepaalde dominante figuren gaan onderscheiden door een overheersende inbreng, waardoor vele anderen zich bekot gaan voelen in hun uitingsmogelijkheden. Naarmate een partij langer bestaat doet zich dit euvel op grote schaal gelden en ziet men een teruglopen van de belangstelling. De meeste mensen hebben er tenslotte toch wel iets op tegen alleen nog als luistervink het oor te lenen aan hen die voortdurend het woord voeren. Interne democratisering vraagt dus van dit soort leden een bedachtzame deelneming aan het groepswork. Met een formele verklaring van participatie en democratisering is men er dus niet.

Het vorenstaande wil geen uitputtende kritiek zijn van een objectieve waarnemer, daarvoor is de schrijver deze te zeer bij het wel en wee van D'66 vanaf de oprichting betrokken geweest. Een ander zal weer andere bedenkingen koesteren. Ik meende er echter goed aan te doen in deze vorm de achtergronden van mijn besluit enigszins te verlichten.

De eerste reactie na de twee en een halve dag durende Rotterdamse chaos is uiteraard: "Afschaffen". Er is dit maal geen motie geweest om nooit meer in Lommerrijk te congresseren. Dat zou trouwens een understatement geweest zijn. Het volkomen niet toegerust zijn van Lommerrijk op zelfs een ordelijk verloopend congres (er was bv. maar één interlokale telefoon—gelegenheid) verergerde de chaos natuurlijk wel, maar verhaaste daardoor ook de conclusie: nooit weer. Als gebruikelijk was de agenda overladen en het tijdschema krap. Politieke onderwerpen stonden er niet op en dus regende het politieke moties, waaronder één (aangenomen) van de Staatsrechtcommissie—over de positie van de burgermeester—die veroorzaakt was door het verwerpen in de sectie van een amendement van dezelfde inhoud (over verwarrende sfeer gesproken). Voor de discussie over het beleidsplan was "slechts" twee uur uitgetrokken. Dat bleek bij nader inzien nog te veel. Er was nl. niets, geen beleidsplan, geen uitgangspunten. Er was alleen Aad Nuis die omstandig uiteenzette hoe moeilijk het allemaal wel was en hoe mooi het allemaal wel zou kunnen worden.

De motie-Wassen, die in de vraag naar een prioriteitenschema naar mijn gevoelen vooral aandrang op wat minder uit- en afgewogen formuleringen en wat meer élan (er circuleerde oranje en groene pamfletten van dezelfde strekking) werd bijna in de kiem gesmoord door de uitleg die Beekmans eraan probeerde te geven. Ondertussen werd wel een Europa-conceptie aangenomen (en wel de alternatieve van Brinkhorst en Jaquet) en nog enige andere programmahoofdstukken goedgekeurd. De beruchte "Bevolkingspolitiek" werd het slachtoffer van tijdgebrek. Er is alleen gestemd over de principe-vraag of de overheid een bewuste bevolkingspolitiek moet voeren. De vraag werd bevestigend beantwoord. Uitgesteld werd ook de plenaire behandeling van het hoofdstuk Milieubeheersing. Dat was in zoverre jammer dat nu ook geen uitspraak werd gedaan over het (voor de gemeenteraadsverkiezingen) belangrijke amendement dat niet tot fluoridering van het leidingwater moet worden overgegaan vanwege de (op zijn voorzichtigst gezegd zeer waarschijnlijke) ongewenste gevolgen voor het biologisch evenwicht van al de fluor die daardoor jaarlijks aan bodem en bodemwater wordt toegevoegd (slechts 5% van al het leidingwater wordt als drinkwater genuttigd).

Wat doen we nu met onze congressen? Er meer houden, zoals gesuggered? Dat zou een financiële belasting betekenen die niet te overzien is. Voorlopig kan ik twee varianten bedenken:

1. Meer voorcongressen houden met het karakter van een sectievergadering. De volledige herschrijving van het hoofdstuk Staatsrecht was (na een voorcongres) op het Congres in Arnhem in twee uur behandeld! Men zou deze methode kunnen perfectioneren door uitsluitend amendementen die fundamentele wijzigingen in de voorstellen brengen, bij aanneming op een voorcongres door te verwijzen naar een "Grootcongres" en over niet fundamentele zaken het voorcongres laten beslissen.

2. (ev. in combinatie met het voorgaande) Rapporten, ev. op basis van studienota's, over alle belangrijke onderwerpen en op basis van bespreking van de beleidslijnen die uit zo'n rapport blijken door anderen dan de vakmensen, bv. politieke deskundigen, een aantal korte, kernachtige politieke beleidspunten laten formuleren die dan in het programma komen. Programma plus rapporten vormen dan het materiaal voor beleidsbepaling, sprekers, voorlichting etc. Het programma zelf blijft aanvaardbaar kort en geeft toch de hoofdlijnen. Een geïnteresseerde buitenstaander moet dan maar de moeite nemen het bijbehorende rapport te lezen.

ENQUÊTE

verlangen van U dat U Uw lijfblad molesteert door deze pagina
 uit te scheuren, in een gefrankeerde envelop te doen en ingevuld
 te sturen naar: M.G.F. Kempers, Delistr 28, Den Haag.
 Indien U op- of aanmerkingen heeft op de inhoud van dit blad, kunt U
 de niet kwijt op dit formulier. Wel zien wij Uw bijdragen voor
 de andere pagina's gaarne tegemoet. (Als U een geweldig idee
 heeft, mag U best een briefje bijsluiten.)

naam:
 adres:
 woonplaats:

(mag anoniem blijven)

Wacht U het wenselijk dat de technische uitvoering verder
 verbeterd wordt als dit:

- 10% meer kost
- 20% meer kost
- 30% meer kost nee, dit is mooi genoeg
- 40% meer kost het stencil beviel mij beter
- 50% meer kost
- 75% meer kost
- 100% meer kost

hoeveel is een jaargang peperbek U eigenlijk waard?

- niets (heeft U deze jaargang al betaald?(!))
- f 2,50 f 7,50 f 10,- f....
- f 5,- f 8,50 f 12,50

Ik heb heden f op girorekening 707800 tnv penning-
 meester peperbek te voorburg overgemaakt.

Ik meld mij als donateur peperbek; ik maak wel/geen
 gebruik van het recht dan een gratis advertentie te plaat-
 sen (naam en adres)

Vindt U het juist dat de D'66 - openheid tot uitdrukking
 komt in verschillende abonnementstarieven voor leden en
 niet leden?

- ja, onderscheid moet er zijn
- nee, het is nergens voor nodig

Welk formaat vindt U het best voor peperbek?

- het huidige
- in de lengte gehalveerd (zoals U het in de bus vindt)
- in de breedte gehalveerd (zoals het blad van Uw
 sportvereniging)
- groter twcm xcm

(zo mogelijk aangeven welke drukkerij dit goedkoop kan uit-
 voeren)

naam:
 adres:
 woonplaats: tel:
 oplage voor 750 expl voor f excl vergaren en nieten.

6

Welke mogelijkheden ziet U om het aantal abonnees te vergroten?

Welke mogelijkheden ziet U in losse verkoop?

mijn onderzoeken hebben uitgewezen dat:

} event. hierom beantw. de
↓

7

Welke buitengewone eigenschappen stellen U in staat meer te zijn voor peperbek dan een begenadigd lezer?

- 0 ik sta mijn mannetje bij het vergaren en nieten
- 0 ik heb de beschikking over een drukkerij
- 0 als er eens een nieuwe directeur nodig is ben ik de man / de vrouw

0 ik ben de salesmanager die U zoekt

0

8

Op welke wijze herinneren wij U het best aan het in september te betalen abonnementsgeld? zonder gebruik te maken van een kostbare stortingsacceptgirokaart?

- 0 een uitneembare mededeling in peperbek om bij de te betalen rekeningen te leggen
- 0 een afzonderlijk briefje voor idem
- 0 ik vergeet het nooit
- 0
- 0 toch een stortingsacceptgirokaart; als het om de centen draait neemt U maar contact met mij op

9

Wij zijn de voor U meest belangrijke vraag vergeten. U kunt hem hier stellen en beantwoorden.

peperbek

POLITIEK
MAANDBLAD

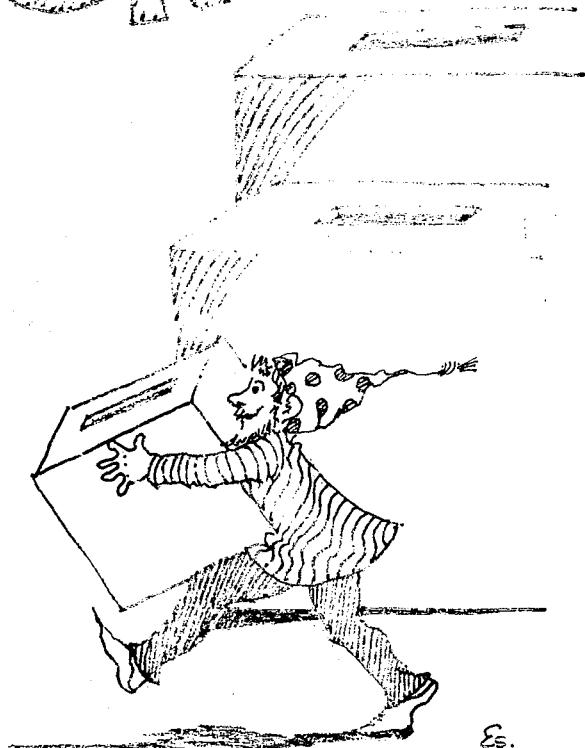
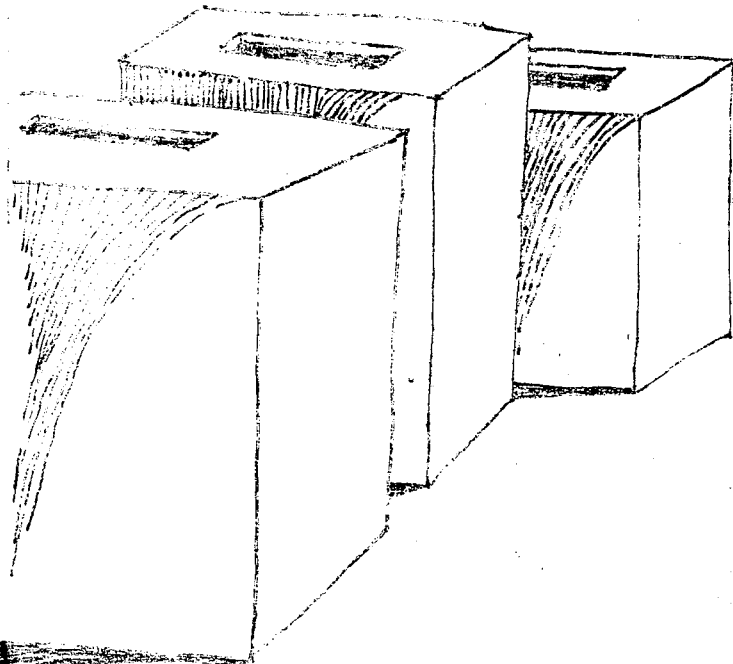
3e Jaargang, nummer 9

MEI 1970

66

PEPERBEK

3e jaargang
nummer 9
mei 1970

WAT KOMT ER UIT DE ENQUÊTEBUS?

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en afdelingen van Democraten '66.

Directie: M.G.E. Kempers.

Administratie: Mevr. Th.M.Reesink, Winkelstede 14, Den Haag, tel. 070-667449.

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester PEPERBEK, Voorburg.

Redactie: D. Bark (€), A.R. v.d. Burg (%), A.C.A. Dake (f), A.C. de Goederen (x), W.S.A.N. Gorter (\$), J. van Krimpen (vk), R.W.Th. Löbler (rl), F.W.H. Vink (&).

Redactie adres: Sportlaan 190, Den Haag, tel. 070-332300.

Abonnementen: Per jaar (11 nummers): leden D'66 f 7,50
niet leden f 9,--
losse nummers f 1,--

Copy voor het volgende nummer gaarne voor 13 mei bij de redactie.

Vertraging

(£) CHU-fractievoorzitter Mellema beschuldigde op een partijbijeenkomst de oppositie van het toepassen van vertragingstactieken in het parlement, doordat zij met een overvloed aan moties, interpellaties en ordedebatten de normale gang van zaken zouden vertragen. Dit moge een vreemde beschuldiging zijn van de fractieleider van een partij die een Beernink heeft voortgebracht, het is duidelijk dat Mellema voor hij eraan begon zich ervan verzekerd heeft dat hij in een eventuele confrontatie met die oppositie voldoende voorbeelden zou kunnen geven om althans voor het publiek die beschuldiging waar te maken (dat bleek dan ook voor de tvv)

En wat doet die oppositie bij monde van de heer Den Uyl en met steun van D'66? Door middel van een ordedebat en -voorstel vragen om behandeling van de beschuldiging in de Kamer! En Mellema maar lachen. De argumenten worden hem in de schoot geworpen.

dagvandaag

Eng-ck

(£) Voor de tweede maal in zeven jaar veroorzaakte een brand in een kunstmest bedrijf een giftige gaswolk in het Rijnmondgebied. Men heeft blijkbaar toen het kalf in 1963 verdronken was, de put niet willen dempen (Misschien heeft men wel gedacht dat men de kalveren zwemmen kon leren). Dat destijds bij de vestiging van het bedrijf onvoldoende rekening is gehouden met de mogelijkheid van acuut gevaar voor de omgeving in geval van brand is kortzichtig maar met enige moeite nog wel te begrijpen. Dat men na de eerste brand accoord is gegaan met het voortbestaan van het bedrijf als enige aanvullende veiligheidsvoorzieningen werden getroffen is volkomen onbegrijpelijk. Zelfs als een bedrijf de kans oplevert eens in de honderd jaar gifgas op te leveren in bijzondere omstandigheden dan hoort het niet thuis in een dichtbevolkt gebied. Laat staan als dat elke zeven jaar gebeurt. Men kon na de overstromingsramp in 1953 ook statistisch vaststellen dat een dergelijke ramp de eerste honderden jaren zich niet zou herhalen. Toch heeft men door uitvoering van de deltawerken die statistische kans zo aanzienlijk verkleind dat een dergelijke ramp menselijkerwijs nooit meer zal plaatsvinden.

dagvandaag

Voorkeurstemmen

(vK) Op de ledenvergadering van afd. Den Haag op 11 april dienden de eerste 6 kandidaten voor de gemeenteraad een motie in, waarin werd voorgesteld de kiezers de mogelijkheid te geven hun voorkeurstemmen duidelijker gehonoreerd te krijgen. In het voorstel waren voor de kandidaten 2 t/m 20 in een stijgende reeks de minimum-aantallen voorkeurstemmen berekend die nodig zouden zijn voor stijging op de ranglijst. De indieners wilden hiermee een stukje van de inspraak waar we allemaal de mond zo vol hebben verwerkkelijken. Bovendien werd verondersteld dat op deze wijze, door een persoonlijk element in de verkiezingsstrijd te brengen, een gedeelte van de kloof van psychische aard tussen kiezers en gekozenen overbrugd zou kunnen worden.

In de vergadering bleken er nogal wat reserven tegen de motie te bestaan, vooral omdat men de juridische en andere implicaties niet meende te kunnen overzien. Ook de mogelijke concurrentie tussen de kandidaten en de vereiste aanpassing van de campagne met nog weinig tijd voor de boeg werden door sommigen bezwaarlijk genoemd. Het werd nodig gevonden de zaak eerst nog eens van alle kanten te bekijken, zodat het besluit viel daartoe een commissie (jawel) in te stellen. Te vrezen valt nu dat deze potentieel waardevolle bijdrage aan de zo broodnodige "fundamentele democratisering" voor de a.s. gemeenteraadsverkiezingen niet gebruiksklaar zal zijn en daarmee wellicht tevens in de ijskast van de Haalbaarheid verdwijnt.

dagvandaag

Programma's

(vK) De inmiddels beruchte 30% is niet alleen thuis gebleven uit gebrek aan belangstelling, uit pure lamelendigheid, uit protest of gewoon omdat ze de ziekte hadden aan het hele zootje. Kiezen, de bijbehorende motieven inbegrepen, veronderstelt, ja vereist zelfs een reële keuze-situatie. Hoewel iedereen zegt zich dit te realiseren, ontbreekt die nog steeds nagenoeg geheel. Er zijn geen wezenlijke alternatieven. Bij de Staten-verkiezingen was het niet eenvoudig te onderscheiden tussen duidelijke keuzemogelijkheden en ook bij de komende gemeenteraadsverkiezingen wordt het de kiezer op dit punt niet makkelijk gemaakt naar het zich laat aanzien. Leg wat ontwerp-gemeenteprogramma's naast elkaar en de obligate cliché's ritselen je tegemoet. Het is jammer te moeten vaststellen, dat D'66 daarin ondanks alle oprechte vernieuwingsgezindheid rustig in meehobbelt en evenmin een wezenlijk alternatief kan bieden.

We zullen echt nog beter moeten leren te leren van de fouten van anderen en van onszelf. Anders zullen we inderdaad verzanden in onze eigen goede bedoelingen. De eerste fout die m.i. dan vermeden moet worden, zeker ook op gemeente niveau, is de schier onuitroeibare neiging om met tien man rond het groene tafeltje de problemen van onze tijd eens even op te lossen. Zulke oplossingen bestaan niet meer. Vrijwel ieder probleem van enige omvang vraagt een geïntegreerde benadering via een gedegen onderzoek. Waarom moet zo'n gemeenteprogramma nijver volgepend worden met ad-hoc oplossingen en obligate kreten. Het is werkelijk doelmatiger en ook "pragmatischer" om een probleem eerst goed te definiëren en dan aan te sturen op gedegen analyse van alle aspecten, belangen, emoties etc. die een rol spelen. Alleen langs deze weg, uiteindelijk géén omweg!, scheidt men zich de kans in een later stadium te kunnen komen met serieuze "oplossingen" die in een constructief beleid vertaald kunnen worden. Met alle, ook politieke voordelen van dien. En dan pas komt misschien die 30% weer naar het hokje.

dagvandaag

Wie de kranten las over het in Rotterdam gehouden congres moest wel de indruk krijgen van een grote chaos. Geheel ten onrechte. Aan spraakverwarringen e.d. is het nauwelijks toegekomen, met die ene uitzondering dan, de motie-Wassen c.a., die afkeuring uitsprak over de door de beleidsplancommissie ter discussie gestelde nota (waar ook nauwelijks iets instond) en over de naar aanleiding daarvan gehouden bespreking (die zonder goed uitgangsstuk tot waardeloosheid gedoemd is). Zoals meer gaat bij het constateren van eenvoudige waarheden, veroorzaakte de motie de nodige deining, voor een niet gering deel veroorzaakt door lieden die zich hierdoor kennelijk gegrepen voelden. Tenslotte werd de motie aangenomen met 60 tegen 40%. Wie zijn die 40%, vraagt men zich af.

Al was het dan geen chaos (integendeel, helaas), er was wel de gebruikelijke kwaal van een te overladen programma, waarbij ditmaal nog kwam dat enkele voorgestelde nieuwe hoofdstukken uitgesproken zwak en/of fantasieeloos waren. Een voorbeeld was het hoofdstuk gemeentepolitiek, waarin geen enkele visie op een nieuwe structuur tot uitdrukking kwam, maar wel trouw allerlei punten en puntjes uit het bekende arsenaal waren opgenomen (voor inhoud zie programma van iedere andere partij). Over Europa en defensie wordt elders in dit nummer door de heer Bloema geschreven. Dan was er het hoofdstuk landbouw, een puur belangenstuk met veel holle frases. Een aardige proef: Lees het hoofdstuk met luide stem voor, maar vervang overal het woord "landbouw" door b.v. "olie-industrie". U zult bemerken dat dan de tekst geschikt is voor directe opname in het public-relations-orgaan van een van de oliemaatschappijen.

Gelukkig was niet alles van een dergelijk gehalte. De hoofdstukken over bevolkingspolitiek, abortus en echtscheiding vormen belangrijke aanwinsten voor ons programma. Bij de discussie over deze onderwerpen werd dan ook over de hoofdzaken gesproken, terwijl bij b.v. gemeentepolitiek vrijwel uitsluitend over onbenullige details werd gepraat, terwijl het hoofdstuk als zodanig niet aan de orde mocht komen. De stemming op een congres hangt in hoge mate af van het gehalte ervan. Uit het voorafgaande blijkt het judicium: gemengd.

ARvdB

~~GENOEG~~
HET GAAT NIET GOED MET D'66

door W.S.A.N. Gorter.

Niet tevreden

De opzet van de politieke partij Democraten '66 brengt mee, dat het een levenszaak is voor D'66 dat het onze partij heel goed gaat. Dat wil in de eerste plaats zeggen: heel goed in haar verhouding tot de kiezers. Gemeten aan deze maatstaf zijn de verkiezingen voor de provinciale staten een teleurstelling geworden en dit is door de gehele partij heen ook zo gevoeld. De uitslag was wel goed, maar niet zeer goed.

D'66 deelt in de afwijzing van het systeem door de kiezer

Ons beroep op de kiezer om met ons aan de grote partij-ontploffing mee te werken heeft praktisch gefaald en het prestige-verlies dat wij hierbij te incasseren hebben gekregen zou er wel eens toe kunnen medewerken dat wij ook bij volgende verkiezingen de gehoopte werkelijk grote slag niet kunnen slaan.

Hetgeen de verkiezingen ons in de eerste plaats hebben geleerd door de massale niet-opkomst van de kiezer is een afwijzing door deze van het politieke systeem, waarbij ook D'66, en wel in de Tweede Kamer in alle uiterlijke en veel innerlijke vormen, is betrokken. Afwijzing door een gedesinteresseerdheid van de kiezer waarin tot uiting komt dat men er weinig prijs op stelt het democratische stemrecht in dit systeem uit te oefenen en evenmin om dit systeem vanuit het systeem zelf te wijzigen in de zin die D'66 voorstaat.

De mogelijkheden van de democratie

Bij nader inzicht zou men echter kunnen zeggen dat juist onze ultra-democratische opvattingen niet theoretische idealen tot inhoud behoren te hebben die wij in "moties" uitleven en bij de kiezer trachten uit te dragen. De Nederlandse kiezer komt weinig onder de indruk van welsprekendheid die hij (daarom) ook maar zelden hoort. Wel zal hij onder de indruk kunnen komen van een concreet wetgevend en controlerend politiek gedrag in de vertegenwoordigende lichamen waardoor hij als kiezer geneigd is ons zijn stem te geven, en welk gedrag hem verder als burger in de gelegenheid stelt met zijn eigen prestaties méér dan tot nu toe aan het politieke leven deel te nemen, een en ander indien en voorzover hij dat wil en, naar zijn eigen mening, dat kan opbrengen. De vorm van democratie die D'66 aanhangt, zou aldus zijn beperking vinden in de wil van de burger, al dan niet in zijn hoedanigheid van kiezer. Een belangwekkende paradox: Superdemocratie door beperking van democratie! Het is duidelijk dat door onze superdemocratie zich een groep nieuwe leiders wil invoegen die inderdaad de bovenbedoelde "gelegenheid" in ruimer mate dan tot nu toe aan de burger aanbiedt. Laten deze leiders zich van deze "honorabele" zending gerust maar goed bewust zijn! Wij moeten nu die beperkende wil van de kiezer echt niet gaan manipuleren, maar respecteren, anders zakken wij af naar, of houden vast aan niet-democratische politieke vormen. Democratie moet, per definitie, van onderen op zich ontplooiën en niet van boven af worden aangezogen. In dit laatste ligt het gevaar van volksreferenda met door de leider(s) geformuleerde alternatieven. Het kiezen tussen aangeboden alternatieven is maar een magere vorm van creativiteit. Laten we maar erkennen dat het formuleren van visies, van beginselen, wetsontwerpen, amendementen en uitvoeringsmaatregelen het werk is juist van voormannen, ieder op zijn natuurlijk of gereguleerd hiërarchisch peil, of van hen die het althans tijdelijk willen en kunnen zijn. Tenslotte, geheel algemeen beschouwd, denken en voelen wij allen in de grote lijn door middel van cultuurvormen die een betrekkelijk beperkte kring van de knapsten, fijngevoeligsten, meest-geslaagden, enz. voor ons hebben ontworpen. Onze (beperkte) vrijheid en creativiteit is het nu juist om ons in dat kader te bewegen en zelfs dat raam is dikwijls te ruim voor onze bekwaamheden en energie, zodat wij ons binnen de nauwere grenzen getrokken door mindere goden moeten ophouden. Binnen de onderling samenwerkende en twistende stand der alternatieve voortrekkers stuit de waarnemer uiteindelijk nog op het probleem van de verhouding tussen de op een bijzonder gebied gespecialiseerde deskundigen en deskundigen in algemene problemen, b.v. politici. Het is zonder meer duidelijk dat beide groepen niet zonder elkaar kunnen leven en in de nauwste wisselwerking moeten werken. Het is niet de moeite waard te twisten over een theoretische voorrang of meerwaarde van de een boven de ander. Aan ons, als "gewone burger", blijft politiek hoogstens een keuze tussen de door de (verschillende) leiders ontworpen alternatieven - indien wij al niet zonder mogelijkheid van keuze zijn voorbeschikt voor een bepaalde richting door onze individuele trekken, maatschappelijke plaats, familie - en nationale traditie, kerk, leeftijd, enz. Vallen die bindingen weg dan zal er nog veel minder gestemd worden. Maar zelfs voor slechts een alternatieve keuze kan de materie zo ingewikkeld worden (b.v. het politiek program van D'66 vergeleken met programma's van andere partijen) dat men tenminste een "aktivist"

moet wezen om in staat te zijn een althans enigszins verantwoorde keuze te kunnen maken. Om echter de hoofdlijnen van b.v. ons program aan de "gewone burger" duidelijk te maken is een geheel andere zaak: de propagandist blijft al gauw in fraai klinkende algemeenheden steken waarmee men overigens des burgers kritische vermogen onderschat. Zodra de propagandist echter in details duikt, ziet onze burger van de bomen het bos niet meer, net zoals dit aan vele van onze congresgangers hoe langer hoe vaker overkomt. Op een zeker ogenblik wordt dan de noodzaak van disciplinering, zelfbeheersing en het stellen van vertrouwen in een zaak en in mensen die men maar zeer gedeeltelijk begrijpt, op dwingende wijze duidelijk. Aangeland op dit punt van de analyse betreffende de mogelijkheden en onmogelijkheden van democratie zijn we vanzelf nader gekomen tot een begrip van het gedrag van andere politieke partijen en het lijkt dat wij de analyse dezer problemen gemeenschappelijk met sommige van deze partijen op vruchtbare wijze zouden kunnen voortzetten.

Wat is parlementaire oppositie?

Een beschouwing over het begrip "politieke oppositie" kan ons nog een stap nader tot begrip van die andere partijen brengen. Het alternatief van deelnemen door D'66 aan de komende kabinetsformatie is n.l. onzes inziens niet: in de oppositie blijven. Hoogstens de partijen van het PAK, of de P.v.d.A. alléén, kunnen een oppositie vormen, doch niet D'66. Het begrip "oppositie" onderstelt immers een samenhang van de groepen die niet aan de regering deelnemen, n.l. deze dat zij tezamen (of, indien zij groot genoeg zijn, alléén) een, in aantal parlamentsleden uitgedrukt serieus, regeringsalternatief bieden. Zolang D'66 als slechts middelmatig-grote partij met geen enkele partij eventueel een regering wil vormen, kan D'66 o.i. niet een oppositiepartij worden genoemd. Wij voeren tot nu toe geen politiek die een regeringsalternatief tezamen met andere partijen zou kunnen opleveren we doen alleen maar niet aan de regering mee.

Een zodanige houding zal o.i. bij een pragmatische kiezersgroep als de onze die wellicht + 10% van de kiezers gaat vertegenwoordigen, geen goedkeuring meer kunnen vinden, nádat vier jaar lang door D'66 zal zijn deelgenomen aan de werkzaamheden van de Tweede kamer. Anderszijds kan D'66 zich evenmin een "goedkope" aansluiting bij een compromiscombinatie als het PAK had willen zijn, veroorloven.

Een derde weg

Het enige dat o.i. overblijft is dat D'66 tracht een gemeenschappelijke trapezetoer in te leiden die in wezen in haar sociaal economische beginse-len is te vinden, zeker bij een nadere verdieping van het begrip democratie. Ten minste twee andere politieke partijen zouden er een belang in moeten zien medewerking te verlenen aan deze toer die allen kan uitheffen boven het traditionele partij-politieke leven van het parlement, dat de kiezer zo uitermate verveelt. Indien zij dit echter niet willen, zou hun weigering voor D'66 tegenover haar kiezersgroep een zeer goed te rechtvaardigen argument opleveren om dit keer nog niet aan een regeringscombinatie deel te nemen. Wij zouden dan zelfs moeten riskeren dat onze kiezer dat niet goed begrijpt. Het bovenbedoelde plan bestaat uit drie delen, welke overigens hier niet in details worden verantwoord: de lezer wordt verzocht kritisch mee en verder te denken.

I. Ten eerste zouden wij kunnen beslissen dat D'66 niet aan een regering zal deelnemen, tenzij aan die regering ook wordt deelgenomen door zowel de P.v.d.A. als de V.V.D. als vertegenwoordigers van de duidelijkst-gescheiden belangengroepen die nu eenmaal in Staat en Wereld toch tot samenwerking moeten komen. Wij denken hierbij aan een soort politieke S.E.R.

- II. Ten tweede zouden wij kunnen voorstellen dat de grondslag voor een regeeringsprogramma, op initiatief en met medewerking van D'66, vóór de verkiezingen zou kunnen worden voorbereid door de wetenschappelijke instituten van die politieke partijen welke hieraan zouden willen medewerken. Hierbij wordt in de eerste plaats gedacht aan de Wiarda Beckmannstichting van de P.v.d.A. en aan de Prof. Teldersstichting van de V.V.D. De politieke partij Democraten '66 zou hier toe een algemene en openbare uitnodiging aan de andere partijen kunnen bekendmaken. De grootste mogelijkheid van slagen lijkt daarbij te liggen in twee of ten hoogste drie gemeenschappelijke politieke punten en voor het overige een zakelijk beleid.
- III. Ten derde zou D'66 kunnen bekendmaken dat, zolang D'66 op grond van haar onder I. bedoelde standpunt niet aan een regering deelneemt, zij, door in een zich voordoend geval zich van stemming te onthouden, er niet aan zal medewerken een zittende regering ten val te brengen, tenzij zij alsnog in beginsel bereid zou zijn regeeringsverantwoordelijkheid te dragen zonder aan haar onder I. bedoelde standpunt vast te houden, of tenzij zij zich op het standpunt zou stellen dat er nieuwe verkiezingen moeten worden gehouden.

UITSPRAKEN AAN DE BASIS

- "Jullie zijn de enige partij die meer stemmen kreeg dan de vorige keer. Dat schijnt nogal een strop voor jullie te zijn, hè."

- "Wij zijn voor opspraak en inheid."

- Vraag aan de vergadering: "Wie weet nog een nieuw programmapunt te ontdekken?"

- Vraag aan de vergadering: "Zullen we met andere partijen gaan praten? Zo ja, waarover?"

- "Het is een geruststellende gedachte dat zoveel mensen zich druk maken over de kiezers die bij de warme kachel zijn blijven zitten."

- L.D.C.: Liberaal dépit centrum.

- Nieuwe leus voor de P.v.d.A.: "Ik ben je opa niet!"

- "Mellema vindt dat de oppositie de zaak te veel ophoudt. Welke zaak eigenlijk?"

- "Die 30% congresgangers met drie of meer kinderen hebben lekker toch vóór het hoofdstuk bevolkingspolitiek gestemd."

- "Aan de orde is nu het honderdste amendement-Van-Montfoort. Ik verzoek de vergadering één minuut stilte in acht te nemen."

- "We zouden er goed aan doen de hand in de boezem van Dolle Mina te steken."

- "Het beroerde is dat de feiten niet altijd voor ons uit willen lopen."

- "Laten we hopen dat de inschrijving van het 10.000ste lid van D'66 niet in de postbus blijft liggen."

Op het landelijk congres van D'66 te Rotterdam op 4-5 april 1970 is in belangrijke mate het gezicht van D'66 bepaald ten aanzien van het buitenlands beleid. Europa en defensie waren beide aan de orde. Over beide onderwerpen werden beslissingen genomen waarbij zowel politiek realisme, als politieke visie tot hun recht kwamen.

Europa

Bij "Europa" ging het in eerste instantie om twee totaal verschillende zienswijzen. Sommigen vreesden zelfs dat er een splitsing van geesten zou ontstaan welke D'66 diepgaand zou kunnen ondermijnen. Tegenover elkaar stonden de Europese visie en de Atlantische visie. De Europeanen kwamen met een voorstel van de subgroep-Europa met een sterk visionaire inslag; een schema hoe stap voor stap zou kunnen worden toegewerkt naar een confederatie van West- en Oost Europa. De Atlantici (voorstel Brinkhorst/Jacquet) concentreerden zich op een samenwerking in West-Europa, gericht op het vergroten van de Europese invloed binnen het Atlantisch Verbond ("vasthouden aan de geïntegreerde militaire structuur in de NAVO", "West-Europa zal natuurlijkerwijze zijn plaats binnen de Atlantische samenwerking moeten vinden")

Daarnaast was er een amendement-Bloema ingediend, dat was gericht op een tussenpositie: visie op een uiteindelijk zelfstandig West- en Oost-Europa, waarbij als eerste stap: het streven naar een West-Europese eenheid (voorlopig binnen de NAVO).

Tenslotte werd het voorstel Brinkhorst/Jacquet aangenomen, waarbij evenwel de hierboven geciteerde regels uit het voorstel waren teruggenomen, en twee artikelen van het voorstel van de subgroep-Europa waren overgenomen, n.l. een artikel dat betrekking had op de samenwerking met Oost-Europa, en het artikel dat streefde naar de ontbinding van zowel NAVO als Warschau-Pact in samenhang met sluiting van een Europees Veiligheidsverdrag.

Daarmede sprak D'66 zich in feite uit voor een Westeuropese eenheid, doch niet gericht op een permanent Atlantisme, maar op een meer zelfstandige positie tussen de blokken.

Defensie

Ook defensie kwam met twee alternatieven. Het verschil tussen deze twee was niet zo gemakkelijk terug te vinden in de tekst. Alternatief 1. stelde principieel een toekomstvisie voorop door de hoogste prioriteit te geven aan een internationale rechtsorde (de Ver.Naties). Alternatief 2. benadrukte het politiek realisme, door onze plaats binnen de NAVO voorop te stellen. Beide voorstellen gingen ervan uit dat Nederland een bijdrage diende te leveren in het kader van de crisisvoorkoming (crisismanagement), terwijl alle nucleaire taken dienen te worden afgestoten.

Dit is een patroon dat verschillend is van dat van andere partijen. Andere partijen staan ofwel geheel afwijzend tegenover een Nederlandse bijdrage aan de NAVO (PSP, CPN), ofwel stemmen in met een taak in een verdediging met kernwapens tegen een massale aanval vanuit het Oosten. D'66 acht zulk een massale aanval uiterst onwaarschijnlijk, en als deze toch zou komen, dan is de betekenis van een "verdediging" door Nederlandse troepen twijfelachtig. Er is ons echter alles aan gelegen om een conflict te voorkomen, en eventuele vijandelijkheden welke toch nog zouden uitbreken, te beperken, teneinde zoveel mogelijk gelegenheid te geven tot politiek en diplomatiek overleg.

Toch zijn er nog grote verschillen binnen het systeem van het "crisis-management". De opvattingen over dit begrip lopen ver uit elkaar. De voorstanders van alternatief 1 gingen uit van de politieke opvatting dat de ontspanning nodig is voor het maken van vorderingen in de richting van een Europees veiligheidsverdrag, het losmaken uit de blokkenpolitiek en het stimuleren van de Europese eenheid. Zij voelen derhalve weinig voor een vergroting van de troepenmacht. Beter een kleine, maar goede krijgsmacht van vrijwilligers, dan een krijgsmacht met grote aantallen dienstplichtigen. Bloema: "kwaliteit voor kwantiteit".

De verdedigers van alternatief 2 stelden de veiligheid voorop, wensten de NAVO niet te verzwakken en stonden enigszins argwanend tegenover de ontspanning. VdGraaf/Wenders: "Het streven naar ontspanning is een zeer labiele aangelegenheid".

D'66 heeft gekozen voor alternatief 1. Dit is een goede aansluiting aan het Europaprogramma: politiek realisme (voorshands binnen de NAVO), ontspanning, versterking van het Europees element en een visie in de richting van een internationale rechtsorde.

DE TWINTIG EUVELEN VAN D'66

door A.R. van der Burg

Motto: Van dik hout zaagt men planken

1. Onze angst voor de daad camoufleren we door ons te beroepen op zorgvuldigheid van voorbereiding, noodzaak van verdere studie, precedënten scheppen, het gevaar van meningsverandering, enz.
2. We zijn een partij van fatsoenlijke burgerheren en -dames (geworden?), waarvan een groot deel aartsconservatief is. Ze zien wel de noodzaak van bepaalde veranderingen, maar voelen er in hun hart niet voor. Zie 1. Laat staan dat ze oog hebben voor de sensationele veranderingen die zich buiten ons om voltrekken. Zie het zojuist met 95% van de stemmen aangenomen hoofdstuk gemeentepolitiek, dat niet alleen geen enkele visie of nieuwe gedachte brengt, maar bovendien zeer nadrukkelijk de bestaande toestand als de beste bestempeld (Verg. de artikelen 1 en 4).
3. Wij begrijpen onze eigen boodschap niet en denken dat de fout bij de overbrenging ligt. Wij laten ons altijd in de hoek dringen van de partij van de staatsrechtelijke hervormingen (met verwaarlozing van de sociaal-economische aspecten), in plaats van te begrijpen (en dus anderen ook duidelijk te kunnen maken) dat de fundamentele democratisering van onze samenleving een veel ingrijpender verandering is dan de hele overgang van socialisme naar liberalisme of omgekeerd, een verandering die er toch wel komt, met of zonder D'66, die hoogstens door D'66 wat bespoedigd kan worden.
4. In het Appèl werd de nadruk gelegd op de oneerlijke en onfatsoenlijke methodes in de politiek, waar tegenover wij een fatsoenlijker politiek wilden stellen. In latere geschriften komt dit element niet meer voor, hoewel het voor de kiezer, of beter: de niet-kiezer, het belangrijkste is. Voorbeeld: Op een vorig congres werd een amendement afgestemd, waarin werd vastgesteld dat vertegenwoordigers van D'66 zich buiten zaken moesten houden waarbij zij belang hadden. Ook in D'66 hebben dus de Schmelzers de overhand.
5. Wij missen fantasie en creativiteit. De kabouters en dollie Mina's brengen in drie weken meer ideeën op dan wij in drie jaar. Komt er eens een nieuw idee, dan wordt het met bekwame spoed afgestemd, onder de tafel gestopt of "vergeten".

Het gaat nog door!

6. Wij laten ons ringeloren door de vakidioten (zich noemende "deskundigen"). Die krijgen vrij spel om de belangen van hun eigen groepje te behartigen. Voorbeelden: Het hoofdstuk landbouw op het laatste congres en het hoofdstuk onderwijs, dat geen politiek program is, maar een puntsgewijze genummerde nota, met de meest onmogelijke details. Details zijn toch zeer geliefd bij D'66. Zo willen sommigen niet alleen in het programma voorschrijven waarover dat en dat instituut op welke manier een onderzoek moet laten houden, maar ook door welk bureau dat moet gebeuren.

7. Het hoofdbestuur heeft zoveel organisatorische besognes, dat het aan politiek niet toekomt. De leden van het bestuur worden trouwens ook niet gekozen op enig politiek criterium. Misschien weten ze van toeten noch blazen. In ieder geval merk ik nooit iets van enige politieke activiteit van het bestuur.

8. Verreweg het belangrijkste punt is het ontstaan van vele rangen en standen in D'66. We kunnen de leden globaal in een achttal rangen verdelen, beginnend met de rang-Van-Mierlo en dan zo afdalend tot de rang van de pari....., van de naamloze leden, die, als ze per ongeluk in een vergadering komen, niet au serieux worden genomen, en wier brieven niet worden beantwoord. Er is een duidelijke in-groep, die dan weer een inner circle en een inner inner circle heeft. Voorbeeld: Op het voorlaatste congres waren twee belangrijke moties. Beide werden aangenomen. De eerste behelsde dat een gesprek tussen de leden op gang gebracht moest worden over een minimumprogramma voor deelname aan een regering. Hieraan is tot nu toe geen uitvoering gegeven. Een tweede motie (promotor Van Mierlo) behelsde de samenstelling van een beleidsplan. Hieraan werd uitvoering gegeven; door een commissie te benoemen uit mensen die bij de hoofdbestuursleden bekend waren. Tweede voorbeeld: Er is de laatste jaren niets gedaan om leden te activeren, b.v. door het deelnemen aan landelijke werkgroepen. Nieuwe leden wordt helemaal niets gevraagd en worden nergens voor uitgenodigd (behalve dan door actieve afdelingen). Een voorstel om hierin eens verandering te brengen, werd door enige voorzitters van werkgroepen afgedaan met de opmerking dat dan allemaal niet-deskundigen de zaak zouden komen ophouden. Hiertegen werd niet of nauwelijks geprotesteerd.

9. Wij ontwijken - net als de andere partijen - de werkelijke oplossingen voor grote problemen. Voorbeeld: Net zomin als anderen willen wij op korte termijn de woningnood opheffen, want dat betekent een herverdeling en dus het risico van zelf erop achteruit gaan. Tweede voorbeeld: We durven nu wel het bevolkingsvraagstuk onder ogen te zien, maar nog steeds niet de grond-schaarste en de gevolgen daarvan. Toch zal de overheid gedwongen worden hier binnen 5 of 10 jaar radicaal in te grijpen.

10. Door dit alles trekken we steeds meer conservatieven aan, maar de pioniers blijven weg. Er gebeurt niets waardoor deze conservatieven weer weggepest worden. Dit verklaart waarschijnlijk waarom we met onze programma's zo dikwijls achter andere partijen aanlopen. Voorbeeld: In tegenstelling tot de meeste andere partijen heeft D'66 nog steeds geen eigen visie op de bestuurlijke indeling van Nederland, hoewel die logisch uit de algemene stellingname zou zijn af te leiden. De staatsrechtcommissie heeft voorstellen dienaangaande bewust tegengehouden. Tweede voorbeeld: Wij hebben zelfs nog niet de aanzet voor een hoofdstuk over consumentenproblemen.

Het gaat nog door! →

11. Wij zeggen de verkeerde dingen op de verkeerde manier. Ook in het nog niet gepubliceerde concept-"rappèl" van het hoofdbestuur worden weer de gekozen minister-president en het districtenstelsel voorop gezet. Zonder - zoals gewoonlijk - duidelijk te zeggen waarom. En vergetende dat het hier slechts gaat om vormveranderingen die de weg moeten vrijmaken voor een werkelijke, materiële democratisering. En altijd weer andere partijen in de gelegenheid stellend de zaak te kraken, b.v. door te wijzen op het oneerlijke, ondemocratische en fnuikende districtenstelsel in Engeland.
12. Wij vervallen steeds meer in een geheimtaal van kreten, die ons wel vaag duidelijk zijn, maar die buiten ons coterietje volslagen nietszeggend zijn, b.v. "gesprekken aan de basis", "internationale gerichtheid", "breekijzerfunctie", "programmapartij", "pragmatisme", enz. enz.
13. De neiging om het mooi te zeggen of om dikke woorden te gebruiken, zoals "Ieder mens heeft recht op een goede woning" (een belofte die met St. Juttemis waargemaakt zal worden). Ook dat concept-rappèl ontkomt niet aan zinnen als: "Daarom moet men zich ... richten op de structuur waarbinnen die democratie opereert; hier raakt men wezenlijke zaken zoals het besluitvormingsproces en de verhouding burgers-overheid."
14. Blijven doorzeuren over zaken die allang door andere partijen zijn afgeroomd, zoals "de burger bij het bestuur". Een mooie is ook altijd: "De lucht- en waterverontreiniging (subs. de woningnood) heeft bij ons de hoogste prioriteit."
15. We hebben het te gezellig met elkaar. We heten allemaal Jan, Piet of Klaas (maar bij voorkeur Hans) en we houden van een goeie discussie onder het genot van een borrel. Waaruit dan geen besluiten, maar wel notulen voortkomen. Op zichzelf is dat allemaal natuurlijk niet erg, integendeel. Maar het betekent wel dat we daarmee een zeker isolement tegenover de buitenwereld scheppen, en - wat veel erger is - het houdt ons af van het eenvoudige handwerk waar het op aan komt, zoals huis aan huis aanbellen, om maar het allerbelangrijkste te noemen.
16. We lijden aan een politiek minderwaardigheidscomplex. Als er in de plaatselijke afdeling een brief van de PPR binnenkomt, ontstaat er al een soort paniekstemming. "Wat zouden ze in hun schild voeren?" "Moeten we met ze samenwerken?" (zonder nog te weten op welk gebied). Vrijwel nooit komt iemand op het idee dat je ook anderen voor jouw ideeën kunt winnen. In dit genre past ook "Laten we het nog maar niet aan de pers doorgeven, want het komt misschien verkeerd over."
17. (een persoonlijke opvatting) Een moderne partij moet geen programma hebben. Wil een partij een redelijk grote groep mensen bijeen brengen, dan kan dit slechts op grond van een aantal ruw geschetste maatschappelijke doeleinden en op basis van een algemene wijze van aanpak (b.v. parlementaire of buiten-parlementaire weg, zakelijke of emotionele bepaling van de middelen). Een partij die bovendien personen wil laten kiezen, en geen partij-vee, moet ervan uitgaan dat die mensen een eigen mening hebben en op grond dáárvan al of niet gekozen worden. Daarnaast behoeft er niet ook nog eens een partijprogram te zijn, waar de een het voor 63% mee eens is en de ander voor 71%, maar niemand voor 100%. Wat wel nodig is, is dat zo'n moderne partij rapporten uitbrengt over alle politieke vraagstukken, die als basis voor de eigen meningsvorming kunnen dienen. We zouden heel wat tijd en kosten besparen, als we eens van die letterwegerij zouden afstappen.

Het gaat nog door!

18. We hebben het zo druk met organisatiewerk e.d., dat we vrijwel nooit aan de politiek toekomen. Op afdelingsvergaderingen gaat de tijd heen met het kiezen van besturen, het formuleren van ontwijkende antwoorden op binnengekomen brieven, het maken van een huishoudelijk reglement, e.d. Op landelijke congressen worden amendementen uitgekouwd, maar over het eigenlijke stuk wordt niet gepraat, hoe principieel dit ook is. Het wordt zelfs door de congresvoorzitter verboden. Nog nooit heb ik iemand b.v. op een afdelingsbijeenkomst eens een politieke beschouwing horen houden, al was het slechts ter toelichting van enkele belangrijke programpunten.

19. Wij lopen achter de ontwikkelingen aan. Pas toen Maagden- en andere huizen bezet werden, kwam D'66 met voorstellen over democratisering van het hoger onderwijs. Pas na het tiende Verolme-geval zal D'66 inzien, dat niet alleen het personeel medezeggenschap in de onderneming moet hebben (idee niet van D'66 afkomstig), maar ook de gemeenschap, die slachtoffer van wanbeheer wordt. Pas als de directeur van de ANWB er met de kas vandoor gaat zal D'66 begrijpen dat grote organisaties niet als een onderonsje beheerd kunnen worden, maar openbaar verantwoording moeten afleggen.

20. Wij zijn niet bereid te ontploffen. Toch zou het indruk maken als D'66 bij de Tweedekamerverkiezingen zou zeggen: Als we geen 10 (of 12)% van de stemmen krijgen, heffen we ons op. En het dan ook doen in dat geval, natuurlijk!

Dat wij het toch weten te redden, komt omdat de andere partijen in nog sterkere mate aan de euvelen 1 - 20 lijden. We zijn bij nader inzien zo slecht nog niet, gezien de vele leden die toestromen en de weinige die afvloeien. Maar we moeten onze fouten wel afleren.

SPAANSE PEPERS

Nu andere partijen meer en meer algemene ledenvergaderingen gaan houden wil D'66 er van af omdat het niet werkt.

pep

Voorstel van orde bij sub-amendement 17-5-b: "Het amendement zou beter tot zijn recht komen indien het in overleg tussen werkgroep, programma-commissie en indiener zodanig zou worden geherfraseerd dat de impliciete bedoeling in een to-the-point-formulering, zonder "schwere Wörter" expliciet manifest wordt."

pep

Japie: mag ik de voorsteller voorstellen, mijnheer de voorzitter, om "to the point" te vervangen door "pakkend" en "schwere Wörter" door "moeilijke woorden"? Dat zou de haalbaarheid ervan verhogen.

pep

Enzovoort, enzovoort. Bla, bla.

pep

D'66 heeft nu zelfs een commissie om het beginsel van het pragmatisme ideologisch te verwoorden

pep

Japie: wordt jullie afdeling nu het Democratisch Centrum-den Haag?

pep

Van Baarsel zal voor zijn fatsoen met lijn 11 naar de Gemeenteraadsvergadering moeten gaan.

pep

"Twee ouders zijn voldoende voor de normale ontplooiing van een gemiddeld kind" (uit rapp. werkgroep Bevolkingspol.).

pep

Van Mierlo op de t.v.: als de 30% die niet gestemd heeft en de 70% die wel gestemd heeft in meerderheid op D'66 gestemd zouden hebben, zou het U nu veel duidelijker zijn wat we willen.

pep

Het idee van DS'70 om de P.v.d.A. uit te hollen is al een Oud-idee.

pep

Japie: Als jullie mij f 10.000,- voor de eerste onkosten geven, zal ik eens kijken hoe je het 5-jarig bestaan van D'66 het best kunt vieren.

pep

"Twee vrouwen zijn voldoende voor de normale ontplooiing van een gemiddelde man" (uit rapp. werkgroep Bevolkingspol.).

pep

Kolonel Ciadoupoulos.

pep

VN over D'66: een brainstorm in een glas water.

pep

Over het pak: liever naakt dan namaak.

pep

Aan Biesheuvel: wij zijn een volk van kruideniers;
D'66 is de partij van de drssen;
zou D'66 on-Nederlands kunnen zijn?

SUGGESTIES voor VRAGEN aan MINISTERS

Te stellen door KVP-er V.d.Ploeg c.s.

door G. Nooteboom

Naar aanleiding van de vragen, gesteld door KVP-kamerleden, over medische keuringen in verband met ziektekosten- en levensverzekering, geven we hieronder enige suggesties voor verdere vragen op hetzelfde (gebrek aan) niveau.

1. Is het geen schande dat brandverzekeraars luxueuze miljoenen bungalows AFKEUREN voor een nieuwbouw-waarde brandverzekering tegen dezelfde premie als de bezitters van een eenvoudige stulp? Is het, gezien de toch al hogere kosten die gepaard gaan met het bewonen van een duur huis geen schande om die bewoners te discrimineren door óók nog hogere brandpremie te vragen, terwille van de commercie der verzekeraar? Dient geen paal en perk gesteld te worden aan de taxateur-ethisch onverantwoorde handelwijze van sommige makelaar/taxateurs die er zich toe lenen deze discriminatie in brandpremie mogelijk te maken door hun deskundigheid op het gebied van onroerend goed te laten gebruiken voor commerciële doeleinden van verzekeraars?

2. Acht de minister het sociaal aanvaardbaar dat autoschadeverzekeraars discriminatie toepassen door aan Eendbezitters lagere verzekeringspremies te vragen dan aan Bentleyrijders? De laatste categorie heeft toch al hogere kosten voor onderhoudsbeurten etc! Is de minister bereid te bevelen dat plezierjachtverzekeraars tegen dezelfde premie elke boot all-risk moeten verzekeren ongeacht de staat waarin die verkeert en ongeacht de vraag of het een roeiboot danwel een luxe jacht is? Is de minister bereid te verbieden dat deskundigen op het gebied van auto's en boten hun medewerking verlenen bij het keuren van auto's en boten terwille van premie-discriminatie op grond van bah-commerciële overwegingen zoals schadekansen en mogelijke hoogte der schade?

3. Is de minister bereid om mede te delen bij welk niveau van diskwalificatie en discriminatie van een bevolkingsgroep via radio/TV, waardoor niet slechts die groep doch ook anderen zich gekwetst voelen, hij zijn ongenoegen aan de programmamakers zal kenbaar maken? Acht de minister dat niveau niet overschreden als artsen worden uitgemaakt voor beroeps-slavenbetasters terwille van commerciële doeleinden? Acht de minister dit niveau niet overschreden als bij voortduring huisartsen en specialisten worden afgeschilderd als zeer inhalige lieden, die arme zieken onredelijk laten bloeden voor hun genezing, terwijl de arbeidsbeloning van die artsen niet hoger is (inclusief reservering voor oudedagsvoorziening) dan die van artsen-politici en artsen in overheidsdienst (met veel kortere werktijden), doch slechts hun arbeidsbeloning in zijn geheel zichtbaar en belastbaar is, terwijl die van politieke en ambtelijke artsen grotendeels onzichtbaar en belastingvrij is?

De heer Luns

- ⊕ De Griekse kolonels vernemen uit betrouwbare bron in Den Haag dat de heer Luns geestelijk geheel gezond is.
- ⊕ Het is een geruststellende gedachte dat de medische ethiek voortaan losbladig zal verschijnen.

Een voorstel dat ik niet van de grond heb kunnen krijgen is het volgende. Ga U eens bezinnen op de rol die de stikstofproduktie-bedrijven in de landbouw spelen. Hier in Nederland zijn dat de Staatsmijnen. Hoeveel van deze bedrijven er in de E.E.G. zijn weet ik niet, maar ze zijn misschien op de vingers te tellen. Hier staat men feitelijk aan de bron van alle landbouwoverschotten. Een een verlaging van het stikstofgehalte der afgeleverde meststoffen zou leiden tot een geruisloze aanpassing der landbouwproduktie. Als gunstig neven-effect zouden we kunnen noemen: minder ziek vee - telkens weer horen we van koeien die dood in de weide liggen -, minder liggend graan - we zien soms hele stukken graan tegen de grond geslagen die bij regenweer niet meer geoogst kunnen worden - alles het gevolg van de poging om met behulp van ruime stikstofgiften een topproduktie te halen. Verder zal de afremming der stikstofproduktie meer ruimte scheppen voor de aanwending van de natuurmest der specifieke varkens- en pluimveebedrijven. Deze vindt dan weer zijn natuurlijke weg inplaats van dat er bepaalde stukken land mee worden vergiftigd of dat ze clandestien in de waterlopen wordt geloosd.

Ruilverkaveling

De ruilverkavelingswet is in beginsel een zeer goede zaak. Doch dat wil niet zeggen dat er bij de uitvoering geen bezwaren rijzen. Een moeilijkheid leveren de bedrijven die slechts met een deel van hun grond in het ruilverkavelingsblok liggen. En dan zijn er die bedrijven die in de toekomst beter konden verdwijnen. Maar men kan niet alles in eens forceren. De commissies doen hun best, maar het blijft ook voor hen een mikken op een bewegelijk doel. De ruilverkavelingswet zou veel meer een begeleidend karakter moeten krijgen. Heb al eens de suggestie gedaan om de zaak om te draaien. In één keer de ruilverkaveling af te kondigen voor heel het land. En dan met de uitvoering voorrang te geven aan die stukken waar de organisaties de meeste handtekeningen verzamelen kunnen. Dan zijn we meteen van die omstreden stemmingsprocedure af. Dat spaart al tijd en geld, is men verzekerd van de hartelijke medewerking der betrokkenen en is men niet aan preciese grenzen gebonden. Verder zouden er veel meer kansen komen voor, ook door de voorlichting zeer gewaardeerde, vrijwillige onderlinge verkaveling, daar deze dan niet meer blijvend door een enkeling kunnen worden tegengehouden, daar in het uiterste geval een verzoek om wettelijke bekrachtiging zou kunnen worden ingediend. Maar bij alles zullen we moeten blijven bedenken dat elke verkaveling, hoe nuttig op zich zelf ook, economisch verantwoord moet zijn. Hier rijzen wel enkele vraagtekens. Als de kosten van de verkaveling de waarde van goed verkavelde grond benadert dan zou het toch zaak zijn dat een kamerlid aan de Minister om nadere toelichting zou vragen.

Mechanisatie

En tenslotte wil ik mijn bezorgdheid uitspreken over de voortschrijdende mechanisatie. Ploegen met paarden? - geen tijd meer voor! Trekker van 10 P.K. - afgedaan! Machines van 30-50 P.K. met opgebouwde spuit voor bijtende stoffen - daar is pas de produktieslag mee te winnen. Structuurverval is het gevolg, en deze mag gerust met de milieuvervuiling in één adem worden genoemd.

Het wordt ons voorgesteld als een onverbiddelijke economische noodzaak. In werkelijkheid kan de tijdwinst per jaar en per hoofd van de bevolking in minuten worden uitgedrukt. En daarvoor wordt het leven in de grond er aan gewaagd. Het leven zonder welk geen plantaardig, geen dierlijk en dus ook geen menselijk leven mogelijk is. Een duidelijke aanwijzing hoezeer ook hier, vooral bij de jongeren, de slogans der vooruitgang het nuchtere analiserende denken hebben verdrongen.

Rest ons nog te wijzen op de steeds grotere kwetsbaarheid van onze voedselvoorziening. Het melken der koeien - het verzorgen der koppen - klimaatbeheersing in de moderne varkensstallen - voeding der mestkuikens - het uitbroeden der eieren, dat alles komt in één klap tot stilstand als één of andere duistere macht er in zou slagen de electriciteitsvoorziening uit te schakelen. De destructiebedrijven zouden het druk krijgen, als ze tenminste konden blijven draaien. We mogen niet aan de gevolgen denken (en toch moesten we dat zeker doen) als vóór 1940-'45 de landbouwmodernisering was doorgevoerd in de extreme vorm zoals ze thans soms wordt gepropageerd.

ENKELE KANTTEKENINGEN bij het artikel van Joh. Luimes door F. Deeleman, voorz. werkgroep landbouwpolitiek.

De heer Luimes behandelt in zijn artikel een groot aantal onderwerpen, die elk voor zich voldoende stof kunnen opleveren voor een aparte discussie. Op één van die onderwerpen wil ik graag wat nader ingaan; anderen vatten wellicht de koe bij een andere hoorn.

Het betoog van de Luimes over "de kleine bedrijven" komt, zonder dat het met zoveel woorden wordt gezegd, op een pleidooi neer voor het voortbestaan ervan. En hij staaft dit betoog met argumenten, die deels een politieke grondslag hebben en deels een economische. Hij komt ook met een alternatief voor de pogingen, waar thans zoveel over wordt gesproken, die tot doel hebben de overschotten tot wat redelijker proporties terug te brengen door het beheersen van de produktie. Ik geloof niet, dat de argumenten van de heer Luimes voor het behoud van de kleinere bedrijven mij erg aanspreken. De werkeloosheid van de dertiger jaren is een verschijnsel geweest, dat in die tijd nog mogelijk was. Vandaag is men in staat het economische instrumentarium zodanig te beheersen, dat crises van die omvang niet meer zullen voorkomen. Ook al zou dat het geval zijn, dan nog gaat het niet aan, de gemeenschap te laten betalen voor het in stand houden van deze bedrijven, omdat deze voor een deel van de bevolking een terugval-mogelijkheid betekenen in tijd van werkeloosheid.

Een andere vraag is of deze bedrijven inderdaad moeten verdwijnen en zo ja in welk tempo. Het is bewezen, dat bedrijven van een wat grotere omvang, grond en kapitaal op een meer optimale manier met elkaar kunnen worden gecombineerd, niet alleen in staat tegen lagere kostprijzen te produceren, maar ook betrekkelijk vlug en binnen zekere grenzen hun produktierichting kunnen aanpassen aan de vraag naar landbouwprodukten. Alleen daarom al is het wenselijk de gemiddelde bedrijfsgrootte op te voeren. De vraag is dan ook niet of zulks moet gebeuren, maar eerder in welk tempo dit dient te gebeuren. Bij het bepalen van dit tempo dient de grootst mogelijk zorgvuldigheid te worden betracht, om menselijk leed van oudere mensen, want het zijn meest oudere mensen, die nog op de kleinere bedrijven werken, tot een minimum te beperken.

Ik ben het met de heer Luimes eens, dat het opheffen van de kleinere bedrijven slechts een relatief kleine bijdrage levert aan de oplossing van de structurele problemen. In feite zou deze wel eens negatief kunnen zijn, gezien de nog steeds verder stijgende melkproduktie. Dat er echter wat moet gebeuren om deze structuurproblemen op te lossen die tot gevolg hebben de huidige overschotproduktie, betoogt ook de heer Luimes. Hij zoekt de weg in

het verminderen van de stikstofgift, minder mechanisatie en minder specialisatie, in feite dus het terug draaien van de klok. Ik dacht, dat deze weg de slechtste weg was die we zouden kunnen kiezen. Wanneer we ophouden met in de praktijk toe te passen wat een duur wetenschappelijk onderzoekapparaat heeft gevonden als te kunnen bijdragen tot een betere en wellicht op den duur ook meer rationele produktie, dan zal het niet lang meer duren of er zullen stemmen opgaan om ook dit apparaat in te krimpen. Ik meen, dat een dergelijke weg inderdaad tot produktiebeheersing zou kunnen leiden. Maar vraag niet wat voor offers de landbouw dan zou moeten brengen in de vorm van gederfde inkomsten. Zouden Koekoek en Van Thadden dan geen rode en zelfs heel dikke lopers voor zich uit zien rollen?

M.i. kan ook een andere weg worden gevolgd. Men zou bv. eens kunnen overwegen de boer een deel van de lasten te laten dragen van zijn te grote produktie. DAF maakt tenslotte ook niet meer auto's dan de markt kan opnemen, maakt althans geen structurele auto-overschotten. En als hij het wel zou doen, dan zou hij met grote overschotten blijven zitten, waarvoor eigen financiering moet worden gevonden. De overheid heeft een taak bij het zoeken naar wegen die, met in achtneming van een aanvaardbaar levensniveau van de agrarische bevolking, leiden naar een vermindering van de lasten van de rest van de gemeenschap t.b.v. de agrarische sector.

In dit licht gezien vind ik het niet zo erg, dat de boterberg de laatste jaren zo groot is geworden. Ik zou het wel erg vinden, wanneer geen pogingen zouden worden gedaan om het structurele produktieoverschot, niet via landbouwstructurele maatregelen langzamerhand te doen verminderen.

W E G M E T U W E G M E T U W E G M E T U W E G M E T U W E G M E T U

Iedereen moet "je" zeggen!

door K.P. Bloema

Wij zijn een democratische partij. Wij willen een democratische maatschappij. Wij zijn tegen autoritaire structuren. Ja, ja. Maar elke dag en elk uur van de dag gebruiken wij autoritaire woorden. Wij zeggen "U" tegen iemand die "meer" is dan wijzelf, en we zeggen "jij" tegen iemand die "minder" is. Wij schrijven "U" zelfs met een Hoofdletter. Wij nemen steeds opnieuw weer afstand. Wij structureren onszelf dagelijks in een ouderwets autoritair korset. Wij doen dit zelfs in de omgang met onze vrienden. Wij nemen afstand tegenover onze medemens door "U" tegen hem te spelen. Alleen als we hem goed kennen, durven we "je" te zeggen. En dan al die moeilijkheden van de "overgangperiode": het omzeilen van "U", het soms eens "je" gebruiken en als de ander niet direct reageert, weer terugaan naar "U". Wat een moeilijkheden. Wat een dagelijkse berg van zorgen over het afstand nemen tot elkaar. Laten we toch echt democratisch worden, en allemaal "je" tegen elkaar zeggen. We kunnen er snel aan wennen om tegen iedereen "je" te zeggen, tegen onze bazen, tegen onze hoogste Autoriteiten. Het doet niet het minste af aan het respect voor degenen voor wie we respect hebben. En voor wie we geen respect hebben, krijgen we dit toch niet met het woord "U". Weg met "U". "U" hoort niet meer in een werkelijke democratische maatschappij thuis. Laten we er een programmapunt van maken voor D'66. Ja, nog meer: een strijdkreet, een verkiezingsleuze. En laten we vooral beginnen bij onszelf. Geen "U" meer in onze partij. Iedereen is bij ons democraat; iedereen is "je". Weg met "U".

Zeg maar je tegen het leven. (red.)

WERKVERDELING STATENFRACTIE D'66 ZUID-HOLLAND

De Zuid-Hollandse Statenfractie van D'66 heeft besloten, dat de functies binnen de fractie jaarlijks zullen worden vastgesteld. In de vergadering van 9-4-'70 werden voor de periode tot maart 1971 gekozen:

Voorzitter: N. Schwarz, Schoutenstraat 9, Den Haag (Tel. 070-245189).
Vice-Voorzitter: Mevr. E.K. Wessel-Tuinstra, Willem de Zwijgerlaan 43, Oegstgeest (Tel. 01710-52007).
Secretaris: G.G. van Blokland, Jan Steenlaan 27, Voorhout (Tel. 02532-6594; overdag: 070-183526).

Als afgevaardigden in de vaste commissies van advies en bijstand voor de in juni 1970 aanvangende zittingsperiode van Provinciale Staten werden de volgende fractieleden aangewezen:

1. Agrarische aangelegenheden: Mevr. W. Hartemink-Trouw; D. Bark.
2. Culturele aangelegenheden: G.G. van Blokland; Mevr. E.K. Wessel-Tuinstra.
3. Econ. en techn. voorzieningen: N. Schwarz; A.R. van der Burg.
4. Financiën: S. van Boetzelaer; A.R. van der Burg.
5. Monumentenzorg en molens: D. Bark; Mevr. W. Hartemink-Trouw.
6. Personeelszaken: P. Cras; N. Schwarz.
7. Recreatie en natuurbescherming: D. Bark; S. van Boetzelaer; Mevr. W. Hartemink-Trouw.
8. Ruimtelijke Ordening: Mevr. W. Hartemink-Trouw; G.G. van Blokland; D. Bark.
9. Sociale aangelegenheden: Mevr. E.K. Wessel-Tuinstra; P. Cras.
10. Veren: S. van Boetzelaer; Mevr. W. Hartemink-Trouw.
11. Verkeer: A.R. van der Burg; S. van Boetzelaer.
12. Volksgezondheid: P. Cras; Mevr. E.K. Wessel-Tuinstra; G.G. van Blokland.
13. Waterschapszaken: S. van Boetzelaer; D. Bark.
14. Gemeentelijke herindeling en nieuwe bestuursvormen: P. Cras; Mevr. E.K. Wessel-Tuinstra.

De statenfractie heeft dringend behoefte aan inspraak van deskundigen op de bovengenoemde 14 terreinen van provinciale zorg.

DIT IS EEN UITNODIGING:

- 1e. aan allen die (enige) deskundigheid bezitten ten aanzien van één of meer van deze 14 onderwerpen om zich als medewerker te melden bij het fractiesecretariaat. De bedoeling is dat deze medewerkers tezamen met de fractieleden die voor de behandeling van een bepaald onderwerp zijn aangewezen de standpuntbepaling van de fractie over dat onderwerp voorbereiden;
- 2e. aan allen die (daarnaast) een meer algemene inbreng willen hebben in standpunt- en beleidsbepaling van de fractie, om zich bij het fractiesecretariaat aan te melden als lid van de te vormen schaduwfractie. De bedoeling is dat schaduwfractieleden in principe alle fractievergaderingen bijwonen.

Medewerkers zijn nodig om te voorkomen dat aanwezige deskundigheid onbenut zou worden gelaten met als mogelijk gevolg: onvoldoende geargumenteerde en misschien wel eens onjuiste standpunten. Schaduwfractieleden zijn nodig om te ontkomen aan de gevaren van "inkapseling door het systeem", monomanie en geslotenheid.

Adressen Fractieleden:

1. D. Bark, Ananasstraat 49, Den Haag (Tel. 070-681915).
2. G.G. van Blokland, Jan Steenlaan 27, Voorhout (Tel. 02532-6594).
3. S. van Boetzelaer, Frankenslag 52, Den Haag (Tel. 070-546369).
4. A.R. van der Burg, Sportlaan 190, Den Haag (Tel. 070-332300).
5. P. Cras, Den Burghstraat 17, Voorburg (Tel. 070-981663).
6. W. Hartemink-Trouw, Bachlaan 48, Naaldwijk (Tel. 01740-5540).
7. N. Schwarz, Schoutenstraat 9, Den Haag (Tel. 070-245189).
8. E.K. Wessel-Tuinstra, Willem de Zwijgerlaan 43, Oegstgeest (Tel. 01710-52007).

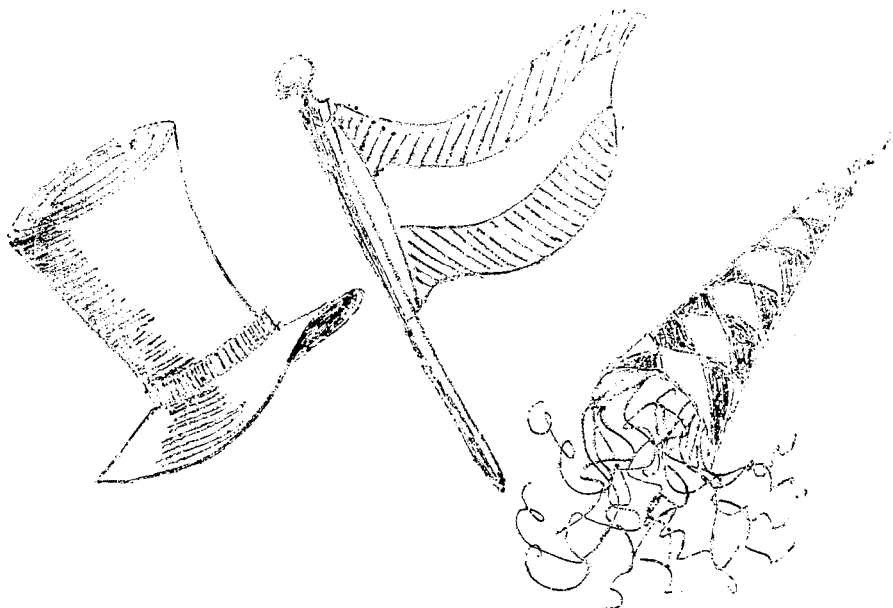
HET VLAGGETJE, HET HOEDJE en DE TOETER?

Je kunt met een campagne voor verkiezingen alle kanten op. Alle persoonlijke en groepshobbies kunnen worden uitgeleefd. Je kunt met speelse actie proberen de kiezers op je hand te krijgen; je kunt huis aan huis drukwerk verspreiden; je kunt een marktkraampje in de binnenstad opstellen; je kunt op een zeepkistje klimmen; je kunt wat niet al.

Eén ding is zeker. De beste manier is PERSOONLIJK naar de kiezer gaan en hem zijn stem vragen. Dat betekent: huis aan huis aanbellen, je naam noemen en vragen of de kiezer zijn stem wil uitbrengen op D'66.

Dat deze manier de beste is, is bewezen. Gruyters e.a. in Amsterdam, de Nerée in Zevenaar, Van der Burg e.a. in Ridderkerk, hebben daar succes mee geboekt. Het is ook de manier, die volkomen in de lijn ligt van wat de beweging-D'66 wil: de relatie kiezer-gekozene verbeteren. Het is de manier, waarbij ieder mee kan helpen, ja, mee moet helpen, ook U!

P.W. van Baarsel

De D'66 KANDIDATEN VOOR DE HAAGSE GEMEENTERAAD

1. P.W. van Baarsel, Statenlaan 23, 559017.
2. H.M. Gelderblom-Lankhout, Riënzistraat 27, 256165.
3. H. Dorpema, Ananasstraat 134, 681286.
4. Mej. E.M. Veldheer, Corn.de Wittlaan 107^b, 544591.
5. H.G. van Driel, Wezelrade 8.
6. J.J. Groot, Landréstraat 981, 252141.
7. J. van Krimpen, Bosbesstraat 136, 684206.
8. C.B. Luyendijk-Keuzenkamp, Spotvogellaan 49a, 363264.
9. G.J.C. Mulder, Corn. van Zantenstraat 278, 685583.
10. W. v.d. Berg, Doorniksestraat 31, 552258.
11. G.M.A. Lekkerkerker, J.v.Oldenbarneveldlaan 107, 547516.
12. R.J.J. Verhaar, Stephensonstraat 1, 332701.
13. J. Konjer, J.v.d.Vennestraat 78, 630579.
14. A.R. Spoor, Schuitenweg 3.
15. R.F.E. Schweizer, p/a Passage 61, 609927.
16. H.A. Bloem, Elandstraat 136a, 323880.
17. P. Lopes Cardozo, Segbroeklaan 714, 638389.
18. R. van den Hoek, Namensestraat 30, 543231.
19. C.G. Schutte, Meppelweg 24, 664655.
20. R. Schuil, Zwedenburg 133, 834824.

Algemeen contactadres voor alle inlichtingen, verkiezingsaangelegenheden,
etc.:

J. Reesink
Winkelstede 14
667449

Alvast:

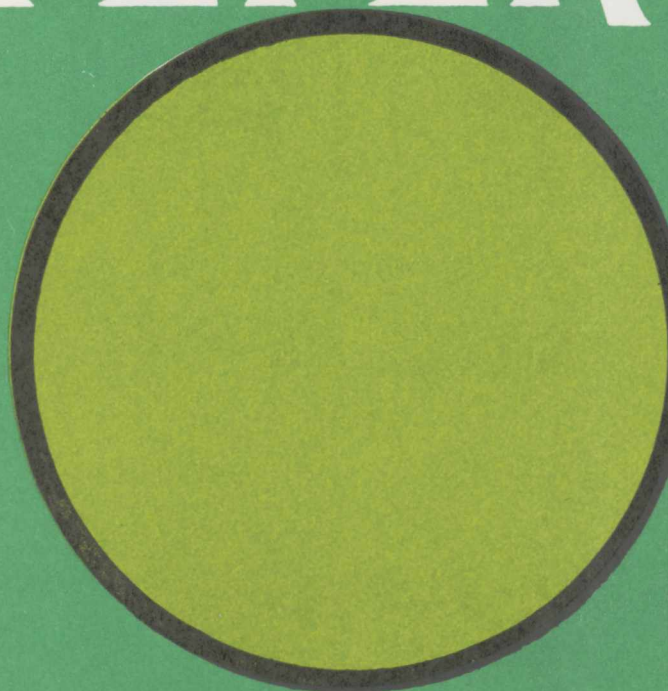
STEM, STEM BIJ VOORKEUR, STEM D'66.

PEPER BEK

’66

**POLITIEK
MAANDBLAD**

3e Jaargang, nummer 10

Juni 1970

peperbek

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door leden en afdelingen van Democraten '66.

Directie: M.G.E. Kempers.

Administratie: Mevr. Th.M.Reesink, Winkelstede 14, Den Haag, tel. 070-667449.

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester PEPERBEK, Voorburg.

Redactie: D. Bark (€), A.R. v.d. Burg (%), A.C.A. Dake (f), A.C. de Goederen (x), W.S.A.N. Gorter (\$), J. van Krimpen (vk), R.W.Th. Löbler (rl), F.W.H. Vink (&).

Redactie adres: Sportlaan 190, Den Haag, tel. 070-332300.

Abonnementen: Per jaar (11 nummers): leden D'66 f 7,50
niet leden f 9,--
losse nummers f 1,--

Copy voor het volgende nummer gaarne voor 15 juni bij de redactie.

→ KOM HET VERKIEZINGSRESULTAAT IN CAFÉ MERCUR DEN HAAG
MEE VIJFEN 3 JUNI 3 JUNI

Haarlem

(x) Op 9 mei hield D'66 weer eens een congres. Op het vorige was de besluitvorming een aanfluiting gebleken. Zeker daarom was het nemen van besluiten nu helemaal verboden (of kwam dat gewoon omdat aanvankelijk geen enkele hoofdbestuurder zich had gerealiseerd dat de statuten voorschrijven dat een echte algemene ledenvergadering minstens 6 weken tevoren geconvoceerd moet worden?). Over het vaststellen van de kandidatenlijsten voor de Tweede Kamer-verkiezingen, een onderwerp waarvan de behandeling al twee keer was uitgesteld, kon dus alleen maar vrijblijvend worden gepraat en opinie gepeild, terwijl de eerstvolgende TK-verkiezingen alsmear dichterbij komen.

Een groot deel van de dag werd gevuld met een leuk gezelschapsspelletje, bedacht door Gijs Stappershoef. Onder het mom dat over "de besluitvorming" zou worden gediscussieerd, werd ieder uitgenodigd op enkele vragen een antwoord te formuleren, die antwoorden vervolgens in groepjes van vijf te bediscussieren en tenslotte de groepsantwoorden aan de gordijnen te hangen. Na de pauze algemene discussie over aldus aan het licht getreden - vaak schijnbare - verschillen van inzicht over een ratjetoe van vraagpunten die hoegenaamd niets met besluitvorming te maken hadden. Als zoete kinderen maakten we allemaal trouw ons huiswerk. Niemand haalde het in z'n hoofd om het feit van deze verregaande manipulatie aan de orde te stellen, althans niemand bleek dat te durven.

Toen Uw verslaggever, na wat te hebben geholpen bij het "depouilleren" van een enquête, in de zaal terugkeerde om het laatste deel van deze séance bij te wonen, bleek hij zulks slechts staande te kunnen doen. In een makkelijke stoel zou het vrijblijvende gebabbel dat hem werd geboden wellicht nog aan te horen zijn geweest. Zonderdat kon hij niet langer de verleiding weerstaan om maar liever van de heerlijke zon te gaan genieten.

Het feit van, alsmede de gang van zaken op deze praatbijeekomst, waar het dringende probleem van de discussie- en besluitvormingsmethodiek - ten aanzien waarvan een degelijk discussiestuk aanwezig had behoren te zijn - in strijd met de convocatie niet aan de orde kwam, is voor hem een bewijs van verregaande politieke en organisatorische incompetentie van het huidige hoofdbestuur. Het gaat werkelijk helemaal niet goed met D'66.

dagvandaag

Heimwee

(x) Over de narigheden van het congres in Rotterdam van 3-5 april kunnen boekdelen worden gevuld. Het is niet mijn bedoeling U daarmee nu weer lastig te vallen. Ik wil alleen maar even de aandacht vestigen op een vreemde, romantische mentaliteit die - naar toen bleek, zich van nogal wat D'66-ers schijnt meester te maken. Ik doel hiermee op de weerzin tegen politieke programma's, in het bijzonder tegen het partijprogramma, die bij velen blijkt post te vatten, gekoppeld aan een soort heimwee naar "D'66 als beweging". In het z.g. "Oranje pamflet" bracht de "Groep Zeist" (waaronder HB-lid Dineke Swart en ex-HB-lid Gijs Stappershoef) dit aldus onder woorden:

"Na de eerste structurele vondsten zijn wij van het wezenlijke denken over het functioneren van de democratie gevlucht in het fabriceren van programma's. Deze geven nauwelijks hoefvast aan onze vertegenwoordigers in bestuurlijke lichamen voor een optreden waaruit duidelijk onze identiteit blijkt. In de programma's wordt slechts toegelicht hoe een aantal geïsoleerde problemen volgens D'66 opgelost moet worden. Hiermee doen we nog minder dan de andere politieke partijen."

Inplaats van hieruit dan de logische conclusie te trekken, dat die programma's dus beter, duidelijker moeten worden, zodat ze wél hoefvast geven aan onze vertegenwoordigers en de problemen wél met elkaar in verband brengen, noemt de groep als ei van Columbus:

"Wat we moeten doen is:

1. systemen ontwikkelen die garanderen dat met medewerking van alle betrokkenen en deskundigen de beste oplossingen aan het licht komen;
2. de voorwaarden tot materiële en geestelijke ontplooiing aangeven, die deze open deelneming mogelijk maken."

Kunt U zich voorstellen, dat ik me zorgen maak over een politieke partij waarin niet eens de eersten-de-besten zulk onconcreet blablabla als hoogste wijsheid ventileren?

Trouwens, dit snieren op politieke programma's en het werken daaraan, is voor een democratische partij een gevaarlijke zaak. Want stemmen op een partij zonder min of meer volledig programma betekent voor de kiezer een sprong in het duister van het vertrouwen in de goede bedoelingen van vadertje partijbons. Nee, het gaat inderdaad niet goed met D'66.

dagvandaag

Cambodja

(vk) Het fijn weten we er niet van. Wie wel. Desalniettemin rijst de vraag wat de regering, niet gewoon alert klaar te staan met evaluaties van de aktualiteit, bewogen kan hebben bijlsnel een standpunt in te nemen. Aandrang uit de Kamer is het niet geweest. Persoonlijke belangen t.g.v. nevenfuncties voor zover bekend ook niet. Anticipatie op de publieke opinie zou kunnen, maar dat is toch niet het patroon bij deze regering. Bewogenheid kan ook, maar ligt in dit geval niet voor de hand. Een hot-line tussen beide witte huizen is er nog niet. Peperbek had ook nog niet gereageerd. De studenten hadden andere preoccupaties. De werkgelegenheid werd niet rechtstreeks bedreigd. Op Soestdijk was alles rustig, evenals op de kraamafdelingen in Utrecht en Nijmegen. Zijlstra was op z'n post. Een uitputtend intelligence-rapport van de B.I.D. kan het ook niet geweest, tenzij admiraal Bos de zaak belazerd heeft met z'n argumenten voor reorganisatie. Defensie of de B.V.D. kunnen in zo'n korte tijd nooit een rapport klaar gehad hebben.

Wat blijft er dus over als plausibele basis voor het snelle begrijpende standpunt, naast de openbare uitlatingen van Nixon die uiteraard slechts als kapstok fungeerden? Een rapport met inside-information van de militaire attaché (o.i.d.) ter V.S.-ambassade in Den Haag. Think about it!

dagvandaag

Hopelijk

ontvangt U dit toch reeds vroege juninummer nog vóór 27 mei, want op deze datum vindt er in restaurant BOSCHLUST, Bezuidenhoutseweg 2 een FORUM plaats over de GEMEENTERAAD. Het wordt georganiseerd door de Vereniging voor Vrouwenbelangen, afdeling Den Haag, en er nemen vertegenwoordigers van diverse politieke partijen aan deel; voor D'66 mevrouw Gelderblom.

AANVANG 20.00 uur; Ingang vrij.

dagvandaag

HAARLEMSE WIJSHEID

Aan terlow water kan je je vingers niet branden.

Op het laatste congres in Haarlem werd nogal druk gepraat over de toekomst van D'66. Vele suggesties werden gedaan: radikale opstelling, buitenparlementaire akties, al of niet een programma, heel voorzichtig aandoen, risico's durven nemen, zich inzetten voor radikale democratisering, mits weer niet al te radikaal, enz., enz. Het wezenlijke dilemma waarvoor de partij staat kwam echter niet geheel uit de verf. Beter nog dan van een dilemma kan van een plaatsbepaling op een schaal worden gesproken. De schaal wordt duidelijk als de twee uitersten ervan worden afgetekend.

Aan het ene uiterste van de schaal staan de "zuiveren in de leer". Ze hebben een duidelijk, welgedefinieerd standpunt, dat doorgaans sterk afwijkt van de gangbare opvattingen en van de gangbare samenlevingsstructuur. De neiging tot samenwerking met anderen en tot het aangaan van compromissen is gering. Door de scherpe begrensdheid van het standpunt is er veeleer een neiging tot sectarisme. De partij is dan ook meestal klein en haalt weinig stemmen. Door hun maatschappijcritiek onderkennen ze eerder dan anderen nieuwe ontwikkelingen, ten gunste of ten ongunste. Daardoor vervullen ze dikwijls een nuttige functie en is hun invloed soms groter dan uit de getalsverhoudingen valt af te leiden.

Aan de andere kant van de schaal staan de partijen die zich als "de gematigden" beschouwen. Ze kunnen zowel conservatief of vooruitstrevend zijn, maar ze hebben met elkaar gemeen dat het vinden van een grote markt voor hun produkt belangrijker is dan de zuiverheid van de leer. Daardoor gaan ze wel met hun tijd mee, maar lopen achter de gebeurtenissen aan. Ze willen wel veranderingen, maar zullen bij voorkeur niemand tegen zich in het harnas jagen. In tegenstelling tot de andere groep vinden ze het bereiken van hun doelstellingen belangrijker dan het zuiver houden van de groep. Ze zijn daardoor tot samenwerking met anderen bereid, als dit tot het bereiken van die doelstellingen leidt. Macht is voor deze groep een nabije grootheid, terwijl die voor de anderen hoogstens in hun droomwereld voorkomt.

We kunnen de beide groepen korthedshalve de Preciezen en de Rekkelijken noemen. Het dilemma voor D'66 is nu dat zijn aanhangers met één been in beide kampen staan. Op grond van hun maatschappijvisie, die sterk afwijkt van de bestaande structuur, en op grond van hun protesthouding tegen het Systeem staan ze in het kamp van de Preciezen. Maar aan de andere kant zijn het mensen die geen wrok koesteren en niet dogmatisch willen zijn. Uit dien hoofde voelen ze zich tot de Rekkelijken aange trokken. Maar diezelfde Rekkelijken roepen hun wrevel op, niet doordat het z.g.n. beginselpartijen zijn, zoals D'66-ers graag beweren, maar juist door hun veelal gemanifesteerde beginselloosheid en het gemak waarmee de eigen principes worden verloochend terwille van een bepaalde stellingname op het politieke slagveld. Dit verklaart waarom het D'66 zo moeilijk valt zich uit te spreken voor of tegen bepaalde samenwerkingen met andere partijen. Zegt men ja, dan begeeft men zich in het kamp van de Rekkelijken. / Per saldo zal dit, met het bijpassende vriendelijke gezicht, wel extra stemmen opleveren, maar het zal niemand duidelijk maken wat D'66 nu eigenlijk is en wil. Zegt men nee tegen een samenwerking met andere partijen, dan begeeft men zich in het isolement van de sectaristen.

Toch is er naar mijn niet al te bescheiden mening wel een uitweg uit dit dilemma. De hier en daar heersende katerstemming wordt voor een niet onbelangrijk deel veroorzaakt door de constatering dat andere partijen voor een deel het gras voor de voeten van D'66 hebben weggemaaid, door allerlei dingen die D'66 drie jaar geleden al voorzag over te nemen, al of niet in schijn. Daardoor ontstaat het gevoel dat het steeds moeilijker wordt een eigen gezicht te tonen. Toch zou dit nu juist tot grote voldoening moeten stemmen. Een vergelijking met het bedrijfsleven dringt zich op. Er zijn goed en slecht geleide bedrijven. Het verschil is veelal dat het slechte bedrijf doet wat het goede bedrijf al 5 of 10 jaar geleden heeft gedaan. Het kan dat goede bedrijf dan ook niet zoveel schelen dat allerlei technische en organisatorische ontwikkelingen na verloop van tijd uitlekken en door andere bedrijven worden overgenomen (of niet worden overgenomen, omdat het goede ervan niet tijdig wordt ingezien, want daardoor zijn het nu juist slechte bedrijven). Tegen die tijd is het goede bedrijf immers allang weer met iets nieuws bezig. D'66 zou de rol van het goede bedrijf moeten spelen. D'66 moet de partij van de vernieuwing zijn en blijven.

/ Dit zal de echte vernieuwers afstoten, maar anderen aantrekken.

Dit houdt in dat de partij niet alleen in 1966 met iets nieuws moet komen, maar ook in alle volgende jaren. Het moet de koploper zijn die andere partijen eenvoudig op sleeptouw neemt. Daarvoor is nodig dat D'66 eerder dan andere partijen nieuwe ontwikkelingen onderkent en oplossingen aanbiedt. Een goed voorbeeld hiervan was het rapport bevolkingspolitiek. Op die wijze zullen weer nieuwe mensen worden aangetrokken, die nieuwe ideeën inbrengen. Samenwerking met andere partijen kan hieruit bestaan dat deze partijen juist betrokken worden bij het vernieuwingswerk, door ze te bestoken met voorstellen en ze uit te nodigen mee te doen.

Daarmee wordt duidelijk gemaakt dat D'66 geen isolement zoekt, en ook geen monopolie voor zijn ideeën opeist. De partij blijft een eigen gezicht van koploper vertonen, zonder betweter te zijn. Vaste samenwerkingsverbanden zijn dan niet nodig. Het heeft wel tot gevolg dat de gedachte om ooit een meerderheid te halen eenvoudig vergeten moet worden. Dat geeft ook niet, want als D'66 met goede voorstellen komt, zullen die toch eens een meerderheid moeten krijgen, waarbij D'66 slechts als stroomversneller optreedt. Tegen de tijd dat die meerderheid er is, moet D'66 allang weer met nieuwe problemen bezig zijn. Naast allerlei begrippen als programmapartij, beginselpartij, communicatiepartij ontstaat er zodoende een nieuw begrip: impuls-partij. We moeten dan ook af van dat gezever over programpunten, want die werken juist de verstarring in de hand. In plaats daarvan moet er een voortdurende stroom van kernachtige rapporten komen over alle levende onderwerpen en snelle, zinnige reacties op actuele problemen. Geen rapport mag het etiket van de partij krijgen, als het niet baanbrekend of verhelderend in een duistere situatie is. We moeten niet bang zijn na 5 jaar op grond van nieuwe ontwikkelingen en inzichten geheel terug te komen op een rapport. Voor dit alles is nodig dat de werkgroepen nieuw leven wordt ingeblazen en dat er daarnaast groepen worden gevormd die een bepaalde sector van het maatschappelijk leven in het oog houden, verschijnselen en ontwikkelingen signaleren en zo nodig een antwoord daarop geven. Die werkgroepen moeten vooral geen officiële status krijgen, maar gewoon een aantal leden (en niet-leden) van D'66"zijn.

Van die opvatting uitgaand zal D'66 geen meerderheidspartij worden, maar wel een partij die respect afdwingt. Of het ook sympathie zal zijn, hangt in hoge mate van onszelf af. Wij zullen steeds het risico moeten nemen mensen af te stoten, als het er om gaat de waarheid te zeggen of een harde conclusie te geven. Maar het moet wel om essentiële dingen gaan. Door ons gedrag en door onze houding moeten wij de mensen voor ons innemen. Door de zinnigheid van onze voorstellen moeten wij hun vertrouwen winnen. Wij mogen dan wel een minderheid van de gemeenschap zijn, we zijn in ieder geval een gewaardeerd deel van die gemeenschap.

D'66 en CAMBODJA

door A.C.A. Dake

De uitbreiding van de oorlog in Indo-China tot het grondgebied van Cambodja heeft de vaderlandse politiek in beweging gebracht. Biafra is daarmee duidelijk als voorwerp van binnen- en buitenparlementaire preoccupatie vervangen door het conflict om Vietnam. D'66 is daarbij voorop gegaan en heeft zijn bijdragen geleverd tot de gebruikelijke exercities: verklaringen, open brieven aan de Amerikaanse ambassade, debatten en moties. De uitlating van de minister-president dat hij "begrip" kon opbrengen voor het besluit van Nixon was daarbij slechts een zijdelingse aanleiding. Visser heeft dat nog eens gezegd in zijn interventie in de Tweede Kamer.

Maar ook op andere gronden mogen wij aannemen dat D'66 de laatste groepering is die oppositie zou willen voeren om der wille van de oppositie. De ondertoon van de gevoerde acties was dus oprechte verontrusting met de ontwikkeling zoals die zich in Zuid-Oost Azië aan het voltrekken is. Die verontrusting kan niemand vreemd zijn, zeker niet wanneer men zich met dit soort problemen in de wereld beroepsmatig bezig houdt. Dat uitgangspunt deel ik dus ook ten volle. Maar ernstige twijfel bekruipt mij of de gevolgde weg om aan die verontrusting uiting te geven juist was.

Allereerst is er het binnenlands-politieke aspect dat bij dit soort debatten nu eenmaal overheerst: het stelling nemen in buitenlandse kwesties waarbij Nederland geen rechtstreekse verantwoordelijkheid heeft of kan waar maken, ontaardt al gauw in een keuze die meer te maken heeft met onze nederlandse constellatie en de scala van geijkte links-rechts opstellingen die in de lucht zitten, dan met de zaak zelf.

Daarenboven is het des te bezwaarlijker als in dit dreigende parochiale klimaat het dan inderdaad aan zakelijke beoordeling en feitenkennis ontbreekt, en de emoties schoot gaan met de minimaal vereiste nuchterheid. Inderdaad dreigt dan ons "zoveelste vruchteloze Vietnam-debat" waarover Visser het in de Kamer vragenderwijs had. Nu zal men de eerste tegenwerping af kunnen doen met het argument dat men in deze wereld waarin wij nu eenmaal op leven en dood met elkaar verbonden zijn, en zeker tegenover een "groot bondgenoot" als de V.S., moet blijven waarschuwen, protesteren, afkeuren, etc., ook als het effect ervan gering geacht moet worden en morele zelfbevrediging de enige vrucht zou blijken. Laat ik ter wille van het argument die tegenwerping aanvaarden, dan nog - of liever dan juist - is een zakelijke afgewogen benadering een vereiste. En die heb ik gemist in veel wat door of namens D'66 dezer dagen over de inval in Cambodja naar voren is gebracht.

Waarom bijvoorbeeld zou Nixon's besluit om de oostelijke provincies van Cambodja binnen te vallen "in lijnrechte tegenstelling" met de voorgenomen aftocht van de Amerikaanse troepen uit Zuid-Vietnam zijn, zoals de brief van D'66, de PPR, de P.S.P. en de P.v.d.A. van 8 mei zo apodictisch stelt? Waarom is het een "tour de force" zoals Visser zei, om die beslissing van 30 april te rijmen met de toespraak van 20 april toen Nixon aankondigde binnen een jaar 150.000 man terug te trekken? Natuurlijk, Nixon is er de man niet naar om ons veel vertrouwen in te boezemen - hij heeft wat dat betreft bijna alles tegen -, maar is dat een reden niet te lezen wat hij zegt? Zoals bijvoorbeeld op 20 april, toen hij Hanoi waarschuwde dat de troepenvermindering in gevaar zou komen als van noordvietnamese kant de vijandelijkheden zouden toenemen: "ik zal (dan) niet aarzelen krachtige en effectieve maatregelen te nemen". En is het zo verwonderlijk dat in een tijdsbestek van enkele dagen - eind april - zich plotseling een nieuwe ontwikkeling voordoet (het onder de voet lopen van de cambodjaanse paradesoldaten door geharde noord- en zuidvietnamese communisten, de bezetting van een zestal steden, de omsingeling van de hoofdstad etc.) die tot een drastische ingreep leidt? Is er misschien toevallig een oorlog aan de gang? Dit alles heeft niets te maken met de vraag of wij deze of gene beslissing of ontwikkeling goed- of afkeuren, die oorlog een troosteloze zaak vinden of het "wereldcommunisme" ferm overal een halt willen toeroepen. Het heeft wel te maken met nuchtere oordeelsvorming. Maar hoe kan die tot stand komen als men krampachtig doet - zoals de brief - alsof er maar één kant is in deze oorlog, en alle beestachtigheden, wandaden, blunders en wat heb je, alleen gesignaleerd mogen worden als zij door de V.S. begaan worden?

Een aspect: Noordvietnam infiltreert met 40.000 man een groot deel van Cambodja, voert 80% van het voor Zuid-vietnam benodigde wapentuig via Cambodjaans gebied aan, bouwt talloze ondergrondse vluchtorten en opslagplaatsen, gaat ten slotte zo ver dat het zelfs Sihanouk te gortig wordt en dat de meester-koorddanser naar Moskou en Peking gaat om hulp tegen Hanoi in te roepen. Is het dan niet pittig hierover nauwelijks een woord te reppen, maar wel Nixon in de schoenen te schuiven dat hij de verdragen van Genève - Cambodja's neutraliteit - schendt, verdragen die de V.S. niet getekend hebben, wel hebben gezegd te respecteren, maar - en zelfs de conscientieuze woordvoerder van D'66 vergat dit te melden - met de duidelijke waarschuwing er bij dat zij "iedere hervatting van de agressie in strijd met de accorden .. als een duidelijke bedreiging van de internationale vrede en veiligheid zouden beschouwen"? En had het niet op iemand's weg gelegen er aan te herinneren dat diezelfde Sihanouk die nu - toegegeven niet-vrijwillig - zijn heil geheel bij zijn communistische bureaus zoekt, nog vlak voor zijn afzetting uitvoerig geargumenteerde de vermaledijde "domino"-theorie bleek te onderschrijven en na het vertrek van de Amerikaanse troepen uit Zuidvietnam Cambodja in een Chinese provincie zag veranderen? Zo zou er nog wel wat te vragen zijn, maar "het bestek" laat dit niet toe.

Laat ik tot alle duidelijkheid tenslotte nog zeggen dat een "oplossing" voor Indochina niet met massaal gewapend optreden van de V.S. afgedwongen kan worden, - dat is nu wel duidelijk - maar dat tijdswinst, nu er eenmaal een gruwelijke oorlog is die gede-escaleerd moet worden reële winst kan zijn (al is het een dubbeltje op zijn kant, of Nixon's gok opgaat), dat onderhandelingen, of hervatting daarvan, volgens een formule à-la-Genève-1954, nodig zijn, maar dat ondertussen verwacht moet worden dat volgens het aloude hanoi-sche adagium: vecht en praat, praat en vecht, de strijd niet zal aflat. En wat ons deel betreft: laten wij geloofwaardig blijven, en wars van het zwaaien met eenzijdige papieren toverformules.

STEMMEN, GOED VOOR U

SPAANSE PEPERS

Advies: met ageren tegen milieuverontreiniging kun je je progressiviteit bewijzen. zonder dat je je hoeft uit te spreken over Vietnam, Griekenland, Zuid-Amerika, woningnood etc.

pep

Advies: als je in D'66 iets wilt tegenhouden zeg dan dat het vooruitloopt op het Beleidsplan.

pep

Biesheuvel lijkt wel wat op die andere BB: het is niet meer zo uitstekend als het er uit ziet.

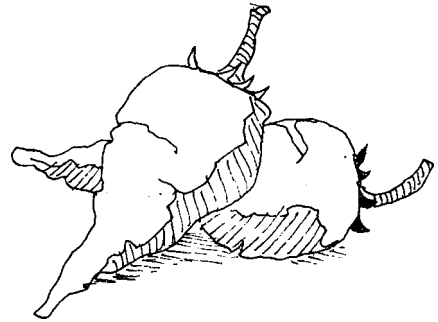
pep

DS'70: Weinig maar uit een Goedhart.

pep

Willem O Drees

pep

De strategische terugtocht om beter te kunnen aanvallen, was een veel gebruikte Duitse tactiek aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. Nixon heeft een variant bedacht: de strategische aanval om beter te kunnen terugtrekken.

pep

De ARP/D'66, *

- praat wel over samenwerking maar wil er niet aan;
- beroept zich op het hebben van een geheel eigen inbreng in de Nederlandse Politiek;
- heeft een in politieke opvattingen gevarieerde aanhang;
- weigert zich de keuze tussen P.v.d.A. en V.V.D. op te laten dringen;
- wil meer geld voor ontwikkelingshulp;
- paart progressieve woorden aan minder progressieve daden;
- heeft een fractieleider met een "image".

* (Doorhalen wat niet wordt verlangd)

pep

"Twee van zulke congressen zijn afdoende tegen de normale ontplooiing van een gemiddeld D'66-lid"

(uit rapp.werkgroep Ontvolkingspol.)

Algemeen wordt reeds jaren het hoofdstuk betreffende het sociale en economische beleid uit het D'66 programma zwak en onvolledig geacht, met name voor wat betreft de fiscale politiek. Pas voorjaar 1969 echter ging één van de vele papieren subgroepen van de landelijke sociaal-economische werkgroep inderdaad aan het werk: de fiscale werkgroep. Thans, na meer dan een jaar vergaderen en studeren is er nog maar één concreet werkstuk afgeleverd: een rapport betreffende vermogensbelasting, vermogensaanwasbelasting en successierechten. Over de wenselijke inhoud van de fiscale paragraaf als geheel bestaan binnen de werkgroep fundamentele tegenstellingen. Mij is thans bovendien duidelijk dat een herziening van de fiscale paragraaf sec niet zinvol is. Wat er moet komen is een duidelijke en coherente visie op het gehele sociale en economische beleid, tegen de achtergrond van de enorme problemen waarvoor we nu en in de nabije toekomst staan. Het volgende wil een aanzet zijn tot formulering van de hoofdlijnen van zo'n beleid, op basis waarvan verder kan worden gewerkt aan onder meer de fiscale politiek.

ALGEMENE BESCHOUWING EN UITGANGSPUNTEN

In het sociale en economische beleid dienen de leefbaarheid en de optimale ont-plooiing van alle burgers centraal te staan. Dit betekent een krachtige aanpak van een groot aantal achterstanden; de belangrijkste betreffen:

- bedrijfsdemocratie: er is nog geen sprake van een verantwoordingsplicht van degenen bij wie de macht of het gezag berust tegenover degenen die aan deze macht of dit gezag onderworpen zijn;
- onderwijs: ongelijke kansen door onvoldoende opvang van financiële en culturele achterstanden; laag rendement van kennisoverdracht door onvoldoende gebruikmaking van moderne onderwijstechnieken; verouderde programma's; veel te hoge klas-seders;
- wonen en recreatie: zowel kwantitatief als kwalitatief ernstige tekorten;
- ruimtelijke ordening en werkgelegenheidsspreiding: de bevolkingsaanwas en nieuwe industrievestigingen wijken onvoldoende uit naar de minder dicht bevolkte delen van het land; in de randgebieden heerst zelfs structurele werkloosheid;
- milieuhygiëne: bestrijding van de vervuiling van lucht, water en grond vindt nog onvoldoende plaats, terwijl de geleidelijke verwoesting van de biosfeer voort-gaat;
- verkeersvoorzieningen: bouw en verbetering van wegen, kunstwerken en parkeergelegenheid houdt geen gelijke tred met de toeneming van de verkeersintensiteit en het particuliere autobezit;
- ontwikkelingssamenwerking: Nederland's bijdrage ligt nog aanzienlijk beneden een redelijk aandeel in de bestedingsmogelijkheden;
- inkomens- en vermogensverdeling: de inkomens- en vermogensverschillen zijn nog altijd veel te groot;
- sociale voorzieningen: voor velen bestaat nog geen (uitzicht op een) voldoende oudedagsvoorziening; veel steunregelingen waarborgen geen menswaardig bestaan.

Het betekent ook streven naar:

- handhaving van volledige werkgelegenheid;
- aanhoudende economische groei;
- vermindering van de inflatie;
- afzwakken van de gevolgen van inflatie vzw. deze zelf niet geheel kan worden be-teugeld zonder de andere doeleinden te schaden;
- een evenwichtige betalingsbalans;
- herziening van verouderde regelingen op het gebied van de sociale voorzieningen en de belastingen;
- vereenvoudiging en uniformering van het sociale zekerheidsstelsel en de belas-tingen;
- voortdurende analyse van bestaande uitgavenposten in het licht van zich wijzi-gende prioriteiten.

Doelmatige bestrijding van de genoemde achterstanden, welke vooral het collectief welzijn betreffen, vergt aanzienlijke uitgaven. Merendeels (onderwijs, wonen en recreatie, ruimtelijke ordening en werkgelegenheidsspreiding, milieuhygiëne, verkeersvoorzieningen, ontwikkelingssamenwerking) zijn zij daarbij elkaars concurrent, terwijl zij gezamenlijk concurreren met het totaal der particuliere consumptiebehoeften.

Bij de huidige verhouding tussen de economische activiteiten, gericht op de bevrediging van particuliere consumptiebehoeften, en die, gericht op het voldoen aan eisen van collectief welzijn, nemen deze achterstanden globaal gezien eerder toe dan af. Voor een doeltreffende aanpak is derhalve een structurele wijziging van het nationale productie- en bestedingspatroon nodig. De economische activiteiten, gericht op het voldoen aan eisen van collectief welzijn, moeten relatief toenemen. Daarbij valt, gezien de omvang van de achterstanden, te betwijfelen of het voldoende is de reële economische groei geheel hieraan te besteden. Waarschijnlijk is het zelfs nodig dat de economische activiteiten, gericht op de bevrediging van particuliere consumptiebehoeften, niet slechts relatief, maar ook absoluut dalen. Het totaal der bestedingen mag niet sterker stijgen dan de productiviteit om negatieve betalingsbalanssaldi en extra inflatieimpulsen te vermijden.

Zulk een structurele wijziging in het productie- en bestedingspatroon kan slechts geleidelijk plaatsvinden. Een te drastische aanpak veroorzaakt economische frictieverschijnselen, zoals bedrijfssluitingen en structurele werkloosheid, welke de totale productiviteit bedreigen. Mede gezien de omvang van de achterstanden is een snelle start van een op deze structuurwijziging gericht beleid dan ook van groot belang. Het totaal der economische activiteiten, gericht op de bevrediging van particuliere consumptiebehoeften, kan alleen afnemen, relatief of absoluut, wanneer de vraag naar de producten van deze activiteiten (consumptieartikelen, zowel als de voor hun vervaardiging benodigde kapitaalgoederen) daalt. Dit kan worden bereikt door:

- verhoging van de belastingdruk;
- toename van de particuliere besparingen.

Voor het vrijmaken van de benodigde middelen is het in theorie tamelijk onverschillig welke van deze beide wegen wordt gekozen. Evenzeer doet het er weinig toe of de benodigde bestedingen door de overheid of door particulier initiatief plaatsvinden. Anders dan bij sparen behoudt de contribuant bij het betalen van belasting geen tastbare aanspraak. Daarom verdient het doen toenemen van de particuliere besparingen - zo nodig gedwongen - als methode de voorkeur. Zeker waar de benodigde financiële middelen voor investeringen worden gebruikt waarvan in de toekomst opbrengsten mogen worden verwacht (onderwijs, woningbouw, verkeersvoorzieningen), dienen de benodigde financiën door lenen te worden verworven en niet door belastingheffing.

Opheffing van de achterstand met betrekking tot het uitzicht op een behoorlijke oudedagsvoorziening voor ieder kan een belangrijke - zo niet de belangrijkste - bijdrage zijn tot het doen verdwijnen van de achterstand op het gebied van het collectief welzijn, indien slechts als uitgangspunt hiervoor het zg. kapitaaldekkingstelsel wordt gekozen. Want zolang de som der aanspraken groeit handhaaft zich, anders dan bij omslagstelsels, een aanmerkelijk positief verschil tussen premiestortingen en pensioenuitkeringen.

Een meer gelijkmatige inkomens- en vermogensverdeling kan in theorie worden gerealiseerd zonder beroep op het economisch potentiëel. Nivellering door reële verlaging van hogere inkomens stuit echter op grote weerstanden van de betrokkenen. In de praktijk zal het streven naar verdere inkomens- en vermogensnivellering dus stellig toch concurreren met het bestrijden van de achterstanden op het gebied van het collectief welzijn.

HAARLEMSE OPMERKING

Ook in D'66-ers moet je het menselijke willen zien.

PAULA WASSEN, HET WASMIDDEL DAT TE WIT WAST.

"Openbaarheid van alle plannen, die de burgers direkt raken is in een zo vroeg mogelijk stadium noodzakelijk, zodat de burger de beslissingen van de door hemzelf gekozen vertegenwoordigers kan begrijpen en accepteren. Belangrijke beslissingen zullen daar waar mogelijk, moeten worden voorafgegaan door opiniepeilingen en inspraak van hen, die hierbij betrokken zijn."

"Na 25 jaar wederopbouw van de haven en een krachtige industrialisatie van het Groot-Rotterdamse gebied, dient thans in het algemeen de aandacht te worden geconcentreerd op het verbeteren van de kansenstructuur in het bijzonder kan hierbij worden gedacht aan het wegnemen van stoornissen in het milieu tezamen met een actief beleid op het gebied van het milieubeheer."

Deze passages zijn te lezen in de welzijnsnota van het Rotterdams gemeentebestuur van 11 mei jl.. Bij het lezen ervan wrijft men zich de ogen uit. Het is wel duidelijk dat het D'66 gemeenteprogram niet ongelezen is gebleven op de Coolsingel. Reden tot juichen ongetwijfeld. Toch moeten wij op onze hoede zijn. Zo democratisch en bezorgd voor het leefmilieu is het gemeentebestuur van Rotterdam de laatste jaren immers niet geweest. Ik denk hierbij in het bijzonder aan het haven- en saneringsgeleid.

De burgers bij het bestuur?

Er is in Rotterdam duidelijk sprake van een communicatiestoornis tussen gemeentebestuur en burger. Er is een sfeer van wantrouwen ontstaan bij de burgerij, doordat het gemeentebestuur in het recente verleden bij het maken van plannen stelselmatig heeft nagelaten de bevolking te raadplegen. De plannen waren meestal al panklaar als zij aan de gemeenteraad werden gepresenteerd. Bovendien verschaften zij onvoldoende informatie. Alternatieven kwamen doorgaans helemaal niet in het stuk voor.

Toen het gemeentebestuur zijn plannen tot sanering van enkele oude stadswijken had bekend gemaakt ontstonden er actiecomités, die B & W duidelijk maakten dat de meeste bewoners van de te saneren wijken er niets voor voelen te vertrekken naar een moderne flat. Het actiecomité "Het Oude Westen" nam, tot verbazing van het gemeentebestuur, zelf een architect in de arm en ontwierp een alternatief voor de sloopplannen van de gemeente. Noodgedwongen stond de gemeente toen toe dat er nog hearings over de sanering werden gehouden. Deze verliepen zeer onbevredigend, doordat het gemeentebestuur niet op het alternatief wilde ingaan en alleen een soort gemeentelijke voorlichtingsavond wilde houden.

Iets soortgelijks speelde zich af rond de vestiging van Hoogovens-Hoesch op de Maasvlakte. Een maand nadat de gemeenteraad zich in principe accoord had verklaard met het toelaten van dit Hoogovenbedrijf, werd er een "hearing" voor de direkt betrokkenen, de bevolking van Hoek van Holland, gehouden: een doekje voor het bloeden. Er kon alleen maar vrijblijvend gediscussieerd worden over een al vaststaand plan. Bovendien bleef de informatie summier. De bijdrage van het Hoogovenbedrijf aan het nationaal inkomen werd door het gemeentebestuur breed uitgemeten, maar exacte cijfers over de milieu-aantasting bleven onder tafel.

Aandacht voor het leefmilieu?

Evenals de twee andere grote steden kampt Rotterdam met een vertrekoverschot. Veel grote-stadsbewoners geven er de voorkeur aan om "buiten" te gaan wonen. Een in 1969 gehouden onderzoek van de "Stichting Onderzoek Arbeidssituatie in het Rijnmondgebied" heeft aangetoond dat zich in Rotterdam iets opmerkelijks voordoet: de grote meerderheid van de wegtrekkers gaat op zeer grote afstand van het Waterweggebied wonen en aanvaardt daar een nieuwe werkkring. Het onderzoek bracht aan het licht dat het tekort aan leefbaarheid de voornaamste reden is om Rotterdam vaarwel te zeggen en elders te gaan wonen en werken.

Desondanks houdt het gemeentebestuur van Rotterdam nog steeds vast aan het tot nu toe gevoerde haven-industriebeleid, waarin uiteindelijk niet de planologen maar de industriëlen uitmaken waar bepaalde bedrijven worden gevestigd. De door het gemeentebestuur gevolgde procedure is nl. dat men aan de hand van puur economische criteria (de afhankelijkheid van het zeer diepstekende schip in het westelijke, en de agglomeratiefactor in het oostelijk havengebied) vaststelt of een bepaalde industrie zich in Rotterdam mag vestigen. Is eenmaal de toestemming tot vestiging gegeven dan volgt de toezegging dat alles zal worden gedaan om aantasting van het milieu te beperken.

Deze gang van zaken, waarin de leefbaarheid de sluitpost vormt, is verwerpelijk. Een juistere procedure zou zijn dat men al direkt bij het opstellen van plannen voor industrievestiging rekening houdt met de eisen gesteld door de moderne inzichten in milieuhygiëne, gezondheidsbescherming, gezondheidszorg en aanverwante wetenschappen. Dat men dan toch tot een hanteerbaar vestigingscriterium kan komen leert het rapport van een discussiegroep onder voorzitterschap van Prof. Dr. L.H. Klaassen "Investerings in zeehavens" (E.S.B. 11 maart 1970).

Afgaande op de uitslag van de Statenverkiezingen (10,4%) mag D'66 in Rotterdam rekenen op 5 gemeenteraadsliden. Zij zullen er op moeten toezien dat het gemeentebestuur het niet laat bij de hierboven geciteerde platonische liefdesverklaring aan democratie en gezond leefmilieu, maar handelt volgens het Rotterdam adagium "geen woorden maar daden".

ACTIE AAN DE BASIS

of: Geen Woorden maar Daden.

door D. Bark

Dit wordt geen artikel over de Cup-overwinning van Feyenoord, hoewel de aanwezigheid van honderdduizend mensen op de Coolsingel wel bewijst dat je door daden te stellen de mensen nog wel kunt activeren.

Gesprek mislukt

Het gesprek aan de basis, de vondst van Leiden, toen wij als goede positieve democraten een alternatief wilden geven voor onze afwijzing van Pak-gesprekken, dat gesprek aan de basis is mislukt, als het al van de grond gekomen is. Het heeft een ontstellende hoop energie van v. ele partijleden gevraagd. Er waren (zijn?) commissies en clubs van honderd voor opgericht, er zijn congressen aan gewijd en er zijn nauwelijks resultaten geboekt. De Statenverkiezingen bewezen wat wij eigenlijk al lang wisten: mensen die hun interesse voor het huidige ondemocratisch werkende democratische systeem verloren hebben, zijn met woorden niet opnieuw enthousiast te maken. Wel met daden (winst van de CPN in Groningen).

Waar gaat (ging) het eigenlijk om?

Sinds Haarlem is dat ook niet zo duidelijk meer, maar voor mij gaat het nog steeds om het volgende: de maatschappij ontwikkelt zich steeds sneller, met name op economisch-technologisch terrein. De structuren (die wij zelf voor het grootste deel "gemaakt" hebben) die binnen die maatschappij bestaan om het functioneren van de mens in die maatschappij mogelijk te maken, zijn onvoldoende aangepast aan de ontwikkelingssituatie van de maatschappij. Dat kan ook moeilijk anders, want de meeste structuren hebben niet de mogelijkheden om méé te veranderen met de maatschappij. De verdienste van het Appèl was, dat het op een moment dat deze kortsluiting tussen structuren en werkelijkheid steeds meer manifest werd, een analyse van de oorzaken heeft gegeven. De taak van de partij die werd opgericht, naar aanleiding van het succes van het Appèl, was en is om deze algemene analyse van de oorzaken van de kortsluiting uit te werken voor in feite alle afzonderlijke structuren en instellingen, maar tevens en in de eerste plaats om de mensen die de dupe worden van deze situatie zo snel mogelijk te helpen (zelfs voordat men de situatie die hun dit "aandeel" gaat veranderen).

Acties

Wat gebeurt er als mensen zich gaan realiseren dat zij door een bepaalde structuur worden gemanipuleerd of in hun ontwikkeling geremd? Dan zullen zij daartegen in verzet komen. Het tragische is dat daarvoor geen kanalen zijn (althans geen kanalen die succes beloven) en derhalve worden acties gevoerd. Als wij die acties buitenparlementair noemen moeten wij goed beseffen dat deze kwalificatie geen veroordeling van de (vorm van de) actie is, maar van het parlement, resp. het parlementair systeem zoals het momenteel werkt. Acties zoals die op Koninginnedag in Amsterdam, vallen hier buiten; zij zijn nergens op gericht en komen ook nergens uit voort (tenzij uit verveling). Goede acties zijn acties die de structuur waartegen zij gericht zijn openbreken, ofwel het onaangepaste van die structuur voor ieder bevattelijk duidelijk maken (politiegeweld uitlokken door op straat krenten uit te delen; leegstaande huizen kraken met als gevolg dat de krakers er in mogen blijven wonen).

En D'66 dan?

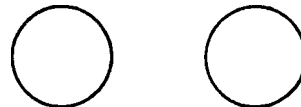
D'66 moet ten eerste dit soort goede acties steunen en daarnaast de frustraties waaruit acties voortkomen opsporen en zelf goede acties als bovenomschreven voeren. De combinatie van meedraaien in het systeem en je doelstellingen zien overnemen (althans verbaal) door de anderen is dodelijk voor de effectiviteit van onze actie tegen de verouderde structuren. En daar waren we toch voor opgericht?

PRAGMA, HET NIEUWE PURGEERMIDDEL

ZOU DAT KUNNEN?

(een losse gedachte)

door J. van Krimpen

Huis-aan-huis bellend om stemmen te vragen in de Schilderswijk e.o. beekroop mij twijfel en een zekere gêne. Zijn wij er in het diepst van ons hart wel van overtuigd dat wij aan deze toestanden en voor die mensen werkelijk iets kunnen doen? Is er niet een onvermoed wijde kloof tussen de materiële noden en de instelling van een dergelijke bevolkingsgroep en onze voorstelling van politiek aktivisme, die in dat licht wat onwerkkelijk en cerebraal aandoet? Vooral de naar mijn smaak steeds sterker opkomende tendens tot het sparen van kolen en geiten met het oog op het halen van zoveel mogelijk stemmen in zoveel mogelijk maatschappelijke sectoren doet het ergste vrezen. Dat is het begin van het edele compromis-werk dat al jaren nergens toe leidt.

Ik raak er steeds meer van overtuigd dat we òf naar hardere opstellingen en akties moeten, òf eindelijk eens de hand moeten leggen op een concreet stuk gereedschap, waarmee hetgeen wij denken te willen (op papier) lijfelijk gestalte gegeven kan worden. Met betrekking tot dit laatste had ik een eigenaardige associatie n.a.v. een TV-uitzending over het computer-centrum van de belastingdienst in Apeldoorn.

Of ik dit nu ergens gelezen of gehoord heb, of dat het me spontaan inviel weet ik niet, maar ik dacht ineens: als ze er nu nog een stukje computer aanbouwen, krijgen we ruimte voor de bewerking van een stuk beleidsinformatie waarvoor het fundament gelegd kan worden met het inkomsten-belastingformulier. Voorwaarde zou zijn dat iedereen zo'n formulier krijgt in te vullen (ook indien onder de grens of wellicht "negatief" belastingplichtig), waarop voortaan een ruimte zal zijn, waarop aangegeven moet worden door iedere individuele invuller waaraan, met welke prioriteiten en op welke wijze hij/zij de/zijn belastinggelden besteed wil zien. Met een geëigende codering/programmering worden deze gegevens vervolgens in Apeldoorn gecompileerd tot een soort samengesteld bestedingsplan, dat dan ook inderdaad uitgevoerd moet worden met gegarandeerde honorering van de individuele indicaties. Dit laatste zal zich in de praktijk grotendeels aan het zicht onttrekken, maar toch kan naar mijn mening de invuller en in het bijzonder de betalende invuller in deze opzet een zekere identificatie gaan voelen met het nationale uitgavenbeleid en via dit handvat op den duur een gevoel krijgen van betrokkenheid bij hetgeen in ons land gebeurt. Is het niet deze betrokkenheid die wij op de eerste plaats nastreven? Bovendien wordt men zo a.h.w. gedwongen (over de bestedingsaspecten) na te denken; dat is ook broodnodig.

Ik ben op belastinggebied een volstrekte leek, maar toch durf ik wel staande te houden dat zo iets in enigerlei vorm uit te werken moet zijn. Inclusief de opvulling van de "gaten" die in de bestedingsaanduidingen zullen zitten voor minder populaire maar toch noodzakelijke posten uit andere staatsinkomsten.

VENNOOTSCHAP TOT ONDERLINGE BEWONDERING

door W.S.A.N. Gorter

Een karaktertrek der politieke partijen.

Een van de fraaiste uitdrukkingen in de Franse taal is die van een "Société d'Admiration Mutuelle". Men kan wel zeggen dat elke politieke partij in meerdere of mindere mate de kenmerken van een zodanige maatschappij tot exploitatie van onderlinge bewondering vertoont en dit bovendien in het geheel niet verbergt. Deze omstandigheid geeft aan de partijen een zekere gerichtheid op zich zelf met het daarbij behorende jargon van onaantastbare waarden, waarvan men zich in het interne

partijverkeer met groot gemak en begrijpelijkheid voor de partijgenoten onderling bedient, maar waarvan de vanzelfsprekendheid voor buitenstaanders niet slechts niet onmiddellijk duidelijk is, maar welks inhoud zij ook bij nadere uitleg en verklaring, in het algemeen helemaal niet ervaren als een begrijpelijke openbaring waarop zij reeds lang hebben zitten te wachten.

Het onderlinge partijverkeer.

In het onderlinge partijverkeer, dus in het politiek bedrijf, in de vertegenwoordigende lichamen, valt deze merkwaardigheid niet zo op, omdat alle partijen zich zo gedragen. Zolang het er nu maar om gaat concrete beslissingen te nemen, kunnen de partijen zeer goed onderling van gedachten wisselen over de dikwijls in stemmingen eindigende vast te stellen compromissen, waarbij op pragmatische wijze de wederzijdse krachten en belangen worden geschat en de neuzen geteld. Over het beginsel-jargon wordt allerzijds daarbij wel heengekeken en het wordt zelfs in zijn hoedanigheid van jargon op waarde geschat als "princiepueel optreden". Dit jargon zelf is echter zelden of nooit het onderwerp van de discussie: het wordt in het politiek bedrijf als een vaststaand en bijna (soms helemaal) heilig en "onaantastbaar" gegeven beschouwd, waarover verantwoording- en mogelijke discussie elders moeten plaatsvinden, b.v. op universiteiten, in kerken of in wetenschappelijke verhandelingen.

Norm en oplossing groeien in wisselwerking.

Een en ander geeft zowel aan het politieke leven als aan de verantwoording en discussie over beginselen die elders plaatsvindt een zekere oppervlakkigheid en afgetrokkenheid (abstractheid) of onwezenlijkheid. Het praten over en het vaststellen van hoge levensbeginselen en uitgangspunten die ook politieke betekenis hebben, zou namelijk het vruchtbaarst zijn, wanneer zij plaats vond in het kader waarin juist ook de politieke problemen moeten worden opgelost. De mogelijke concrete oplossing van problemen beïnvloedt immers ook de formulering van het beginsel: noch de waarde van het beginsel moet buiten schot blijven in de praktische politiek, noch moet er over beginselen die mede politieke beslissingen bepalen, worden gedacht en gediscussieerd buiten de praktische politiek om. Norm en oplossing werken op elkaar in en op elkaar terug.

De verschillende werking der ideologieën; ideaal en recht.

Een belangrijk en pijnlijk punt in deze constellatie is dat de beginselen in hun vorm van ideologieën of visies meestal dieper liggende overwegingen of aandriften verhullen. Sinds de oude Grieken zijn wij blijkbaar niet in staat om hetgeen wij maatschappelijk willen anders tegenover onze medemensen te formuleren dan als "idealen"; laten we voor D'66 zeggen: het ideaal van de democratie en van de openheid en van de internationale gerichtheid. Verder zijn wij sinds de Romeinen niet in staat de maatschappelijke verhoudingen anders te formuleren en ze daarmee anders te zien dan als een juridisch systeem, als een complex van "rechten", met (en dit is zeer belangrijk) de daarbij behorende sancties of geweldmiddelen te richten tegen hen die deze rechten niet erkennen. Elke politieke partij vindt het heerlijk om macht uit te oefenen (dit is juridisch: geweld). Haar leden schijnen hierin individuele agressie te sublimeren. Met de denkvormen "ideaal" en "recht" blijven nu onze eigen op het eerste gezicht misschien minder fraai te formuleren ambities, strevingen, begeerten, wensen en behoeften die ons in het politieke leven hebben gedrongen en ons daarin vasthouden, buiten schot. Idealen en rechten als politiek gedachtencomplex betekenen eigenlijk: een totaal mens- en maatschappij-beeld op korte of middellange termijn. In bijna elke politieke opvatting of visie verschijnen die toekomstige mens en maatschappij niet slechts in de toekomst als technisch verder ontwikkeld dan in het heden maar ook eigenlijk als moreel beter, meestal ten gevolge van een door ideaal en recht uit te oefenen politieke dwang, daaronder begrepen: opvoeding van jeugd en volwassenen. Maar wie zijn eigenlijk de opvoeders?

Het rechtse en het linkse ideaal.

Het linkse ideaal brengt het gebruik van het politieke staatsapparaat voor vorenbedoelde dwang mede en het rechtse ideaal: het burgerlijk recht en in tweede instantie het politieke staatsapparaat. Het rechtse ideaal ziet de staat als de beschermer van de individuele burgerrechtelijke mogelijkheden en verworvenheden, het linkse ideaal wil degenen die deze mogelijkheden en verworvenheden niet hebben kunnen benutten of verwerven en er eerder het slachtoffer van zijn, in een betere positie te brengen zowel, door met het staats- en administratief recht het burgerlijk recht te door kruisen, als door het burgerlijk recht zelf te hervormen.

De rechtse en de linkse idealen zijn theoretisch vrijwel onherleidbare tegenstellingen, welke in "rechts" nader zijn uitgewerkt tot idealen van eigen (onafhankelijke) inspanning, vrijheid van overheidsinmenging en een zo ruim mogelijk recht om over het verworvene zelf te beschikken; in "links" vindt men de idealen van gemeenschaps- en sociale voorzieningen die de primaire burgerrechtelijke materiële verworvenheden van rechts afknabbelen.

Compromissen tussen rechts en links zijn niet zo moeilijk.

In de praktijk van het politieke compromis in Nederland - hetwelk bij de confessionele partijen reeds in de boezem dezer partijen zelf, dikwijls voorbarig en daardoor star, wordt gesloten - ligt hetgeen rechts en links willen echter praktisch helemaal niet zover van elkaar af. Wel pogen de twee groepen elkaar voortdurend te overvragen, waarbij zij rekenen op de werking van het piepsysteem dat hier een grens trekt indien de gevolgen werkelijk maatschappelijk schadelijk zijn. Om te begrijpen dat compromissen toch betrekkelijk gemakkelijk kunnen worden gesloten - al worden er natuurlijk oneindig veel overbodige woorden en overbodige tijd aan verspild - moet men bedenken dat de rechter en de linker visies in hun denkvorm van idealen en rechtspretenties beide vrij ver van de werkelijkheid afstaan. De achter deze idealen en rechtspretenties liggende tegenstellingen berusten op het sociologische en karakterologische verschil tussen de onderscheiden bevolkingsgroepen die door het begrip links enerzijds en rechts anderzijds worden vertegenwoordigd. Het zijn enerzijds de zelfstandiggestrevers, die op hun eigen krachten rekenen in het burgerrechtelijke verkeer, welke in het algemeen rechts aanhangen en de onzelfstandigen en idealisten die links aanhangen.

De leiders van rechts en links.

Van de leiders van links zou men kunnen zeggen dat zij zich niet zelden als "rechts" zouden ontpoppen (n.l. als leiders die allerlei van hun volgelingen verlangen), zodra zij kans zouden zien traditioneel-rechts werkelijk blijvend opzij te zetten (zie Rusland); in eigen kring gedragen zij zich ook soms nu reeds als autoritair en, tegenover een onverslagen rechts, als agressief, hetzij terminologisch, hetzij inhoudelijk. Dit laatste is niet meer dan logisch als leiders van de have-nots, tegenover die van de have's. De politieke leiders van rechts zijn minder belangrijk dan de maatschappelijke leiders (van rechts) wier wensen zij grotendeel uitvoeren. Men kan, zoals hierboven reeds aangeduid, bij dit alles tamelijk sceptisch - vooral ook tegenover zich zelf - vaststellen dat het om de individuele en groepsbelangen van de betrokkenen gaat, ook al worden deze belangen ingekleed in idealen en rechtspretenties. Zou men dit nu maar openlijk toegeven, dan kwam men waarschijnlijk tot de gevolgtrekking dat de wezenlijke tegenstellingen tussen de te belijden "gezonde" eigenbelangen helemaal niet zo groot zijn; het zijn soms slechts de (kleine) politieke en maatschappelijke leiders-ambities die deze tegenstelling opblazen en die zich achter "heilige" beginselen verschuilen. Overigens willen wij helemaal niet de waarde van het formuleren van extreme standpunten, die de problemen in het daglicht kunnen trekken, betwisten. Voor het praktisch werken aan concrete politieke oplossingen zijn de dragers dezer concrete standpunten meestal echter minder geschikt.

Leiders en volgelingen.

Het wezenlijke politieke en maatschappelijke probleem is de verhouding van leiders en volgelingen, het probleem van meer en minder begaafdheid en energie en van de hiërarchische opbouw van elke levensgemeenschap. Gezien de feitelijke en juridische macht die aan leiders wel moet worden opgedragen - "overgelaten" zou misschien een term meer overeenkomstig de werkelijkheid zijn - en de gevaren die hier voor de volgelingen uit voortspuiten, lijkt het aanbeveling te verdienen de leiders in een spelsysteem met verschillende taken en als vertegenwoordigers van verschillende sociologische groepen tegenover elkaar te stellen (beter uitgedrukt: tegenover elkaar te laten staan), zodat zij elkaar in evenwicht houden. Aldus dienen er afzonderlijke regeerders en mederegeerders-toezichhouders te zijn, alsmede financiële controleurs en rechters, een en ander op verschillende niveaus. Opdat zij hun onderlinge concurrentie niet opheffen en geen "samenzwering" vormen om "het volk" uit te zuigen, is het van belang dat zij periodiek aftreden en dat het volk in vrijheid dan weer vertegenwoordigers op deze posten aanwijst. * Anderzijds heeft de mens beslist behoefte aan te vereren leiders, aan wie hij zich kan toevertrouwen, doch het is beter dat dit groepsleiders zijn en behartigers van beperkte taken, doch geen leiders van de totale gemeenschap. Hier vindt dan de "Société d'Admiration Mutuelle" die elke politieke partij is, een aanvaardbare en misschien onmisbare topverering voor zijn leiders. Daarbij dient dan tevens in het oog te worden gevat dat een leider die te veel medewerking aan zijn topfunctie bij zijn volgelingen zoekt, al dra niet meer als leider wordt erkend: de leider als alleen maar "primus inter pares" (eerste onder gelijken) kan zich moeilijk handhaven. Wel verdient het aanbeveling dat de leider tot aan die grens van het mogelijke "democratische" medewerking aan zijn volgelingen vraagt en dat dezen juist in die situatie beseffen hem daarover één niet verder te kunnen helpen bij hun gebrek aan kennis, capaciteiten en tijd. Want de volgelingen worden niet gehonoreerd voor hun steun aan de leider; deze zelf wordt voor zijn taak wel gehonoreerd of honorereert zich zelf en heeft dus in zekere zin de tijd te luisteren. Het is duidelijk dat er grote verschillen bestaan en telkens ontstaan in macht en middelen tussen politieke en maatschappelijke leiders enerzijds en volgelingen anderzijds, verschillen die zich ten minste op

* Montesquieu heeft aan dit beginsel een bepaalde uitwerking gegeven in zijn leer van de "trias politica".

één generatie, doch meestal méér dan één generatie in hun nageslacht voortplanten. Gezien de sterke instincten juist van nieuwe, krachtige leidersfiguren zullen zij dergelijke voordelen voor hun nageslacht altijd in enigerlei vorm weten veilig te stellen, men make zich hierover geen illusie van gelijkheid.

Democratie.

Hebben wij in het bovenstaande gepleit voor een aristocratische regeringsvorm, waarbij de leden dier aristocratie in een spelsysteem tegenover elkaar staan en onderworpen zijn aan periodieke verkiezingen (welk systeem democratie heet), de geschiedenis leert ons dat de samenwerking tussen aristocratische groepen en personen niet zelden verkeert in onderlinge ruzie, waarbij de regeringstaak onvoldoende wordt behartigd en de aristocraten elkaar soms zelfs op grote schaal uitroeien. Twee voorbeelden: de Romeinse Staat vlak voor het definitieve optreden van Julius Caesar (met uitroeiing) en de vierde Franse Republiek vóór het optreden van Generaal de Gaulle (zonder uitroeiing).

Alleenheerschappij.

In zulke situaties, alsmede in oorlogssituaties waar een opperste legeraanvoerder nodig is of zich nodig maakt, treedt dan een alleen-heerser op en wordt de aristocratie teruggedrongen tot adviesraad of ministerschap. En tenslotte, daar waar kleinere landstreken zich samenstellen tot een grotere nationale staat kan een alleenheerser onvermijdelijk zijn.

Ombudsman.

Een zodanige vertegenwoordiger van het totaal-belang van groepen of van zelfs de gehele wereldbevolking blijft van het grootste belang. Het lijkt echter dat zulk een figuur of college in onze moderne tijd in een ontwikkelde maatschappij uitsluitend aanvaardbaar zou zijn in de vorm van een ombudsman zonder formele macht. Hij zou dus geen "recht" scheppen in de oude Romeinsrechtelijke zin van het woord. Een zodanige rol spelen reeds min of meer de weinige overgebleven koningshuizen in de ontwikkelde landen. De Secretaris-Generaal van de V.N. poogt ook zulk een rol te spelen, maar is daartoe, door het ontspoorde volkenrecht dat men in het charter der V.N. vindt, niet in staat. Een vast Griek "ideaal" zal de ombudsman ook wel niet verder formuleren: hij weet dat hij riskeert te worden fijngemalen tussen tegenstellingen, buiten en in zich zelf. Zijn "cliënten zullen zich op hem storten als honden op het hert. Zijn ideaal zal hoogstens zijn: ontmaskering en zelfontmaskering, vooral in de leiders-volgelingen verhouding, een en ander op grondslag van ironie. Dus: een ombudsman moet natuurlijk heel veel verdienen. De opmerkelijke lezer zal begrepen hebben dat wij ons hierbij als theoretisch ombudsman aanbieden, in het bijzonder indien D'66 zich bij een kabinets-formatie gedwongen zou zien te kiezen tussen V.V.D. en P.v.d.A. In deze kolommen hebben wij herhaaldelijk betoogd dat D'66 moet streven naar een synthese tussen deze partijen. Slechts hier zou een - zij het vertraagde - ontploffing van partijen kunnen worden gevonden met instemming van grote aantallen kiezers. De afgeslotenheid echter der politieke partijen in hun sfeer van Société d'Admiration Mutuelle staat een zodanige ombudsmanpoging natuurlijk wel wat in de weg. Verre van daarbij rechtstreeks te streven naar programcompromissen zou men moeten beginnen de grondslagen van de bestaande tegenstellingen diepgaand te analyseren in hun functie van belangentegenstellingen, door middel van een gemeenschappelijk te scheppen nieuw vocabulair en een nieuw begrippensysteem. Het gemeenschappelijke begrippensysteem waarin juist de verschillen worden uitgedrukt, vormt dan de achtergrond van wederzijds begrip op grond waarvan een praktisch politiek synthetisch program bereikbaar moet zijn. Dit artikel is een poging tot inleiding daartoe.

HAARLEMSE NA-GEDACHTE

Als de D'66-ers - net als destijds Kenau - kokend pek over de muren van de kegelbaan hadden gegooid, zouden ze misschien ook de geschiedenisboekjes hebben gehaald.

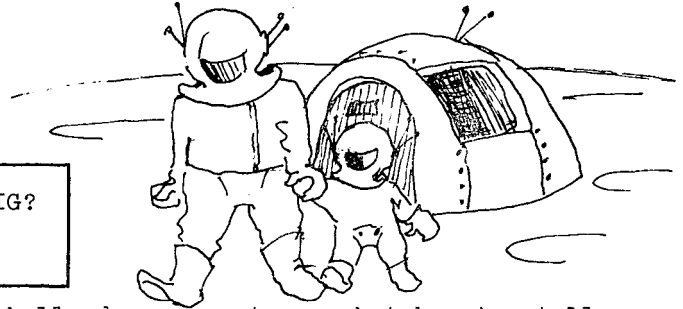
STAPPERSHOEF, DE MAN VAN DE KNAKWORST.

(%) Er is de laatste tijd nogal wat drukte geweest over de vraag, wat nu eigenlijk de prioriteiten zijn, waar D'66 zich in de komende parlementaire periode voor moet inzetten. De een noemt onderwijs, de ander bestrijding van milieuverontreiniging, een derde ontwikkelingshulp. Allemaal waardevolle zaken, Maar hebben we wel iets te kiezen? Kunnen kiezen is een rijkeluis-aangelegenheid. De arme heeft niets te kiezen. Hij moet eenvoudig zien in leven te blijven. De mensheid als geheel en het Nederlandse volk in versterkte mate verkeren in de positie van de arme die in de eerste plaats moet zien het hoofd boven water te houden. Wij worden in ons naakte bestaan bedreigd door twee gevaren: overbevolking en oorlog. Het ene gevaar werkt het andere in de hand. De overbevolking is nauwelijks meer een dreiging te noemen. Het is een realiteit. Dagelijks neemt de wereldbevolking harder toe dan de voedselproductie. Onze leefruimte wordt steeds kleiner. Ons toekomstbeeld is: van honger omkomen of stikken in ons eigen vuil. Voor de instandhouding van onszelf worden we daarom gedwongen tot twee prioriteiten, hoe graag we ook andere prioriteiten zouden wensen: actieve bevolkingspolitiek en bevordering van de vrede. Als D'66 niet naar de prioriteiten wil gaan, zullen de prioriteiten wel naar D'66 komen.

WERK GROEP BEVOLKINGSPOLITIEK TE KLEINGELOVIG?

door J.G. Benschop (futurist)

Is het nu werkelijk onvermijdelijk de oer-hollandse gewoonte van het krenten tellen te gaan toepassen op het kindertal? 2,5 of 2,1 kinderen per gezin - met of zonder sterilisatie en/of abortus?

Vóór ons ligt de Noordzee, niet meer dan 50-200 meter diep.
Een lap grond groter nog dan W.Duitsland + Benelux + Engeland.

Niet onmogelijk lijkt het reeds over een eeuw Venus bewoonbaar te maken, Groenland te klimatiseren (bv. met buitenaardse titaanfolie schermen?) en binnen een eeuw of twee compleet nieuwe biosferen te ontwikkelen op daartoe geschikte ("aardse") planeten van sommige nabije sterren.

Hebben de 2 maanreizen ons niet wat ruimer leren denken? Laat het uitzicht over onze toekomst toch niet zo beperkt en benauwend zijn! Alsof we voor altijd in dit kleine landje gevestigd zullen blijven, millimeterend bij ruimtelijke ordening, met een exonomiese machine die meer en meer doldraait voor zelfbestuiving met welvaart "an sich". Terwijl we totnogtoe vrijwel nalaten wat op de duur toch noodzaak wordt: onze (sterk groeiende) technische vermogens, energieën & inter-europese samenwerking te richten op nieuwe doelen, op veel grotere schaal dan in het verleden - het scheppen van nieuwe leefruimten & werelden.

Ongebreidelde fantasie? Hoevelen uit honderd zouden in 1938 - nog maar 32 jaren geleden - hebben voorzien of geloofd dat:

- + er een 6-jarige wereldoorlog zou komen, en daarna dekolonisatie?
- + een paar kernbommen 2 steden zouden vernietigen, en met kernenergie aangedreven duikboten non-stop zouden doorvaren onder het Noordpoolijs?
- + rekenmachines van kamergrootte kantoorwerk sneller & beter zouden doen dan een groot gebouw vol administratieve krachten?
- + m.b.v. ruimteraketten er mensen op de maan zouden lopen?
- + in nieuwe woonwijken families zouden wonen in 14 & meer verdiepingen hoge flats, met auto's, bandrecorders, haardrogers, hogedrukpannen, grills, crèches, anti-conceptie pillen gebruikend, AOW trekkend, met (vlieg)vacanties in Bulgarije of de staat Israël, enz. enz. ..?

Als we eens zouden nagaan op grond van welke "nuchtere, redelijke" overwegingen (in wezen veelal gebrek aan kennis of voorstelling vermogen) indertijd velen niet konden of wilden oriënteren of geloven aan zulke ontwikkelingen - terwijl de meeste van de daartoe nodige wetenschappelijke en technische kennis & kunde (in beginsel) toch reeds aanwezig was!

Zo zijn ook nieuwe bestaansmogelijkheden gegroeid voor veel meer mensen.

Wij mensen zèlf, met al onze eigenaardigheden & (on)hebbelijkheden blijken inmiddels weinig veranderd. Het werk is technisch wat gecompliceerder, en er wordt meer samenwerking gevraagd + wederzijds begrip voor levensomstandigheden & taken. Maar wordt goede informatie ons inmiddels (nog) niet verschaft door een wereldomspannend TV-net?

Ongeveer 3.000.000 (?) mensen zijn (indirect) werkzaam voor de NASA, die zich tot-
nogtoe hoofdzakelijk wijden aan maanprojecten. Het is aannemelijk te veronderstellen
dat aan projecten als bovengenoemde vele tientallen, zometert honderden miljoenen
mensen zullen werken (in Europa). Dat is vele malen meer dan ons huidige nederland-
se volk!

Zo beschouwd lijkt het nog onzeker of onze bevolking werkelijk té dicht zal zijn -
en of we, gezien de EEG ontwikkeling, over stel $\frac{1}{2}$ - 1 eeuw nog een onafhankelijke
staat & natie zouden zijn. I.v.m. werkgelegenheid zouden vele gezinnen wellicht el-
ders in (NW) Europa kunnen wonen, en daarbij zouden vele gezinnen 3-4 kinderen (ge-
had) kunnen hebben - wat sommige psychologen wenselijk achten voor normale ont-
plooiing van een "gemiddelde" vrouw (+) - zonder dat getornd wordt aan een evt.
plafond van 17-18 mln v.h. huidige nederlandse gebied.

Hier dan nog afgezien van evt. emigratie buiten Europa - welke de komende decaden
minder aantrekkelijk zou kunnen worden naar gebieden als Zuid-Amerika, Zuid-Afrika,
Australië e.d., wegens lagere inkomens, cultuur verschillen, ontwikkelingsproblemen
rassen tegenstellingen enz..

Te vér vooruit gedacht? Historiese parallellen zijn betrekkelijk, maar: de eind 15e
eeuw nog sterk (onderling) verdeelde nederlandse gebieden groeiden binnen één eeuw
uit tot (7) Vereenigde Nederlanden.

Men kind dat dit jaar (1970) geboren wordt, zou tussen 1990-2000 AD een eigen plaats
innemen in de maatschappij en, volgens normale verwachtingen, in de jaren 2030-2050
zijn pensioen genieten.

Is het dan onredelijk, althans van onze staatslieden, en van bv. werkgroepen (studie-
commissies) die zich bezighouden met onderwerpen als bevolkingpolitiek, te verlan-
gen dat ze in grote lijnen enige voorstellingen zouden hebben van de normaal te ver-
wachten industriële en maatschappelijke lange termijn ontwikkelingen - mede ook in-
zake de internationale (althans de europese) verbanden & verhoudingen?

Is deze werkgroep te kleingelovig? Was hun aanpak niet werkelijk multi-disciplinair?
Informeerden ze wel voldoende naar de te verwachten (resp. na te streven) technische
oplossingen? Misschien hadden ze beter gedaan i.v.m. de technies-industriële moge-
lijkheden (in Europa) hun conclusies enigzins te relativiseren.

Anderzijds dienen we m.i. de werkgroep dankbaar te zijn voor het aan de orde stel-
len van het probleem, en het geven van aanbevelingen waarvan sommige zeer reëel
lijken, en op korte termijn uitvoerbaar.

met hen dienen we stelling te nemen tegen gemakzuchtige critici, die wel opkomen
tegen evt. aantasting van hun (toekomstige) vrijheden, doch voor wie het moeilijk
schijnt te zijn, practies uitvoerbare voorstellen te doen tot opheffen van een inder-
daad dreigende overbevolking - anders dan in de trant van "daar dient de Regering
(of "de" techniek) uiteindelijk toch voor te zorgen", en "Malthus had het toch mis".
(Dat is nog te bezien: Malthus was nl. predikant - en inmiddels blijkt onze totale
aardse biosfeer toch niet zo onuitputtelijk

De opmerkingen & tactiek van een Schmelzer c.s. demonstreren wat voor soort politiek
velen in Nederland misschien nu juist niet meer wensen!

INASCHRIFT

De werkgroep bevolkingspolitiek is zich wel bewust van de mogelijkheden die nieuwe
technieken in de toekomst zouden bieden. Men zou ten koste van geweldige offers in
de toekomst mensen elders (Noordzee, andere planeten) kunnen onderbrengen. Indien
men aan andere landen op aarde denkt (b.v. Zuid-Amerika, Australië etc.), dan dienen
daarbij gerekend te worden de maatregelen om b.v. zuurstof en koolzuurgehalte van
de atmosfeer op peil te houden etc. De werkgroep meent echter dat deze enorme in-
spanningen niet nodig zijn als het kindertal teruggebracht wordt tot hetgeen vol-
doende is om de bevolking stationair te houden. De meeste deskundigen zijn het er-
over eens dat twee kinderen voldoende zijn voor "normale ontplooiing van een "ge-
middelde" vrouw". Maar, we geven toe, politieke keuze is een kwestie van smaak.

n.Schwarz

(voorz.werkgroep bevolkingspolitiek)

(+) Jean Fourastié - 40.000 uur, blz. 73.

Verslag van de bijeenkomst op 21 april 1970, Riënzistraat 30, Den Haag.

Aanwezig : Jansz (L.D.C.); Commandeur (P.v.d.A.); De Leede, Van Donk en Gorter
(D'66) (Vorig verslag: Peperbek-april).

Onderwerp: Staatsrecht: aanwijzing Minister-President; kiesstelsel.

De Leede deelt mede dat hij in Washington een werkkring heeft aanvaard en tot zijn spijt dus verder niet aan de bijeenkomsten kan deelnemen.

Jansz verklaart dat zijn zwaardere taak bij het L.D.C. hem eveneens verhindert de bijeenkomsten bij te wonen.

Gorter is van mening dat ook uit anderen hoofde de besprekingen eigenlijk wel aan een eind zijn gekomen in deze samenstelling en opzet. De deelnemers hebben kans gezien op een zeer objectieve en aangename wijze in een periode van meer dan anderhalf jaar over een aantal politieke onderwerpen van gedachten te wisselen. Over verschillende onderwerpen stonden de practische standpunten helemaal zo ver niet van elkaar. Spreker is voornemens mede naar aanleiding van de hier opgedane ervaringen zijn propaganda voor samenwerking tussen de drie partijen voort te zetten.

Besloten wordt de besprekingen te beëindigen, doch nog éénmaal na de zomervacantie bijeen te komen voor het onderwerp "ruimtelijke ordening", dat door Commandeur reeds is voorbereid. Thans zal de bespreking van het reeds aangesneden onderwerp Staatsrecht worden voortgezet en afgesloten.

Gorter wijst nog eens op het analyserende artikel van Mr. Dassen in het Ned. Juristenblad 1970, blz. 29-41. Mr. Dassen stelt dat de dualistische verhouding tussen kabinet en parlement (die D'66 voorstaat) een gezonde onderlinge coördinatie en homogeniteit bij de vervulling van ieders eigen en zelfstandige constitutionele opdracht veronderstelt. Doch deze samenwerking en eenvormigheid veronderstellen op haar beurt weer een zo hecht mogelijke homogeniteit van elk der beide staatsorganen op zichzelf, en wel primair van het parlement, omdat een krachtig parlement het meest geëigende klimaat voor een sterke regering schept en waarborgt.

Als enige mogelijkheid om tot een krachtig parlement te komen ziet Mr. Dassen een districtenkiesstelsel. Aldus zou bij rechtstreekse verkiezing van de Minister-President het parlementaire stelsel praktisch gehandhaafd blijven.

Gorter voelt er toch niet zo veel voor om een districtenkiesstelsel te gebruiken als een middel om min of meer kunstmatig, n.l. door uitschakeling van allerlei minderheidsmeningen, tot een krachtig (?) parlement te komen. Hij acht het de voorkeur te verdienen dat de partijen, ook de kleine, door samenwerking tot grotere verbanden komen: zij moeten hun eigen hobbies wat meer op de achtergrond stellen en wel vrijwillig. D'66 propageert het districtenstelsel juist ook om een andere reden n.l. om de band tussen kiezer en gekozene te versterken.

Na een uitgebreide gedachtenwisseling over de vraag of het rechtstreeks kiezen van de Minister-President nu werkelijk het parlementaire stelsel praktisch aantast en of dit al dan niet wenselijk is, verklaart Jansz dat hij persoonlijk zou kunnen instemmen met het tegelijkertijd stemmen, op één stembiljet, op een kandidaat-lid Tweede Kamer en de door dezelfde politieke partij (en uiteraard hoogstwaarschijnlijk ook door andere partijen) kandidaat gestelde persoon voor Minister-President. In het kader van het zoeken naar een gemeenschappelijke oplossing kunnen alle aanwezigen hiermede instemmen. Zij menen hiermede op het einde der besprekingen in een vasthoudende en zakelijke gedachtenwisseling een toch wel in beginsel belangrijk resultaat te hebben bereikt.

Gorter

D'66, DE CRISIS VAN HET PROBLEEMLOZE

NOGMAALS LANDBOUWPROBLEMEN (I)

door Joh. Luimes

Nog even kom ik terug op "landbouwproblemen". Het meningsverschil met mijn geachte opponent berust voornamelijk op verschil in taxatie. Ik pleit niet voor het in standhouden van noodlijdende bedrijven; wel acht ik het zinloos bedrijven op te heffen waarvan de ondernemer een gedeelte van zijn inkomen haalt. Ik wil ze de kans laten die ze hebben. Juist deze bedrijven kunnen zich in overleg met verstandige en ervaren voorlichters het beste aan de omstandigheden aanpassen. Van deze bedrijven zien wij ook het eerste het melkvee verdwijnen - in tegenstelling tot grotere gespecialiseerde bedrijven - de grote investering dwint hier tot maximale productie.

Hier zie ik een taak voor de Ver. voor Bedrijfsverzorging. Deze ver boven hun taak uitgegroeide organisaties zijn als op maat geknipt om het (meestal tijdelijke) arbeidsoverschot enerzijds en arbeidstekort elders te overbruggen.

Ook voor het grotere bedrijf is dit van belang. Men kan een goed bedrijf opzetten, een flinke jonge boer van 35 jaar, dat loopt de eerste tijd wel. Maar over 15-20 jaar gaat het niet meer, er moet hulp komen. Wordt een opvolger aangetrokken dan is er weer een arbeidsoverschot, de praktijk laat zich nu eenmaal niet in vaste schema's dwingen. Verder noemde ik de voorziening in de toenemende behoefte aan recreatie. Volgens krantenberichten komt hiervoor in het buitenland steeds meer belangstelling. Geen wonder, ik denk aan dat jonge span dat een gehele nacht bij een boer in de schuur op bleef om de geboorte van een toom biggen mee te maken; aan dat gezelschap dat het kon meemaken hoe een koe met behulp van de keizersnede van een kalf werd verlost; gewoon een belevenis voor deze mensen, waar ze na 25 jaar nog over praten zullen. En waarom moeten er dan meer campings komen als op vele boerderijen een goede plaats te vinden is, met een veilige schuilplaats bij storm en onweer! Waarom moeten er meer dure manéges worden gebouwd, terwijl de paarden nergens beter en nergens goedkoper dan op de boerderij terecht kunnen. Waarom zoveel belangstelling voor dure objecten als het goedkoper en eenvoudiger kan. We moesten wat meer luisteren naar de raad die de oud-Burgemeester Jhr.Mr. De Ranitz bij zijn afscheid gaf: We moeten niet steeds vragen "wat mag?", maar "wat kan?"

Ik stelde voor de productie af te remmen door beperking van de stikstofproductie, maar dit wordt afgewezen met een verwijzing naar de gederfde inkomsten. Het tegenoverstel is de boer een deel van de lasten der overproductie te laten dragen. Maar dit komt voor de boer op hetzelfde neer of is nog erger. Eerst laten produceren, dan de schade laten dragen; niet laten produceren is toch beter, doeltreffender, goedkoper en veel eenvoudiger algemeen door te voeren. Sommige beschouwingen over de landbouw krijgen de schijn van een anti kleine bazen actie. "Dan kunnen de grote boeren ook weer een knecht krijgen", schreef een Mansholt-bewonderaar. Meer wantrouwende mensen noemen dit de hele opzet der landbouwpolitiek, maar zover willen we het niet doordrijven. Het is en blijft voor mij een verschil in taxatie. En de praktijk heeft hier recht op een grote inspraak.

Als D'66-ers houden wij er geen dogma's op na, niet dat de kleine bedrijven moeten blijven bestaan, ook niet dat ze moeten verdwijnen. Maar we moeten wel een enigzins gelijk uitgangspunt hebben. Als zodanig zou ik willen voorstellen: "leven en laten leven, ieder naar zijn aard"! (vooral dit laatste niet vergeten). Als wij dan onze conclusies aan dit uitgangspunt terugtesten, zullen we ook in de landbouwpolitiek geen grote fouten maken.

NOGMAALS LANDBOUWPROBLEMEN (II)

door L. van Montfoort

Van verschillende kanten is reeds de aandacht gevestigd op het programmahoofdstuk landbouw dat in Rotterdam behandeld had moeten worden (werd). Het geheel lijkt me typerend voor de impasse die de partij met het programma doormaakt. De gewone gang van zaken is immers dat een hoofdstuk volgeschreven wordt door een werkgroep bestaande uit deskundigen en belangstellenden. Gewone leden mogen via amendementen meedoen. De algemene opinie neigt echter tot het geven van ruimte aan de werkgroep (kost ook veel minder tijd). Dat het voorstel van de werkgroep zuiver belangenbehartigend was is nog tot daar aan toe. Verzet is daartegen nauwelijks te verwachten want landbouw schijnt voor de gemiddelde congresganger te moeilijk te zijn. Hoe het gaat als er wel belangen in het geding zijn leert de behandeling van het hoofdstuk gemeentepolitiek; daar zaten honderd aspirant-gemeenteraadsleden en wethouders in de zaal met alle gevolgen vandien.

De werkgroep landbouw heeft zeer goed gevoeld hoe het hoofdstuk moest worden verdedigd. Men plaatste simpelweg de kreet: "het plan-Mansholt moet worden uitgevoerd" voorop. De meeste niet-weters zouden op vertoon van deze progressieve legitimatie dan wel bereid zijn het hele hoofdstuk te accepteren, compleet met uitspraken welke op toch wel belangrijke punten als organisatie van produktie en commercialisatie rechtstreeks tegen het plan-Mansholt ingaan. Tussen redelijk denkende mensen kan natuurlijk verschil van mening bestaan over de wenselijkheid de oplossingen die het plan-Mansholt voor deze punten geeft te onderschrijven. Maar in ieder geval zou verwacht mogen worden dat dit dilemma duidelijk gesteld zou worden niet weggemoffeld onder een huichelachtige onderschrijving van het Plan. Er zijn twee mogelijkheden: de werkgroep kent het plan-Mansholt niet òf de werkgroep deed een weloverwogen poging het Congres te belazeren. Het eerste geval lijkt me toch te onwaarschijnlijk, zodat alleen het tweede kan opgaan. Voeg daarbij dat sommigen van mening zijn dat mensen die niet dagelijks op klompen lopen eigenlijk zo'n hoofdstuk niet zouden mogen amenderen en het complot is compleet. Frisse partij. Eet smakelijk (tegen te hoge prijzen).

Onder deze titel zult U in de toekomst het wel en wee van Uw Statenfractie aantreffen. Het belooft een spannend relaas te worden. Reeds nu dalen talloze stukken van de Provinciale Griffie op de fractieleden neer over wegenplannen, balletgroepen, jeugdherbergen, overzetveren, bejaardentehuizen, griendvenen, Rijnmond (Voor een wijziging van het reglement "Waterschap De Dijkkring Hoekse Waard" zijn 65 blz. druks nodig. Dit is niet veel in verhouding tot de "Nota betreffende de subsidiëring op agrarisch gebied", die het tot 118 pagina's brengt. Soms is het ook erg leerzaam. Wist U b.v. wanneer een ontgronding geacht wordt in de zee plaats te hebben? Welnu, volgens de wet houdende regelen omtrent de ontgrondingen is dit "indien zij plaats heeft daar, waar de bodem bij gewone vloed of gewoon zomerpeil door het water van de zee wordt bedekt".)

Uw hoofd staat nu niet naar de provincie, U belt nu immers huis aan huis in een nieuwbouwuurt? De bijzondere samenhang van dit gebeuren is ten diepste gevoeld door de wetgever. De Statenleden worden in alle provincies geïnstalleerd op 3 juni. U voelt de symboliek. Op deze merkwaardige datum wordt ook het college van Gedeputeerden gekozen en de vaste commissies van advies en bijstand samengesteld. U hoort daarover nader. Wilt U het zelf meemaken? Op de publieke tribune zijn lege stoelen genoeg. Wij horen ook graag van U, over het wel en wee in Uw gemeente (-raad). En dat allemaal vanwege de goede kommunikatie! Deze dag uit het dagboek is maar kort; het is ook een onbeschreven blad Maar na 3 juni!!!!

WEG MET D'66

(x) DEMOCRAAT had in de beginperiode een citatenrubriekje onder het motto "Weg met D'66". Wij vinden dat het zo langzamerhand tijd wordt dat PEPPERBEK die draad weer opvat. Er is aanleiding voor! Wij knipten voor U:

D'66 IN NEVELEN

Misschien is het wel begrijpelijk en (dus) vergeeflijk, dat de groepering D'66 nog niet gereed is om over alle boegen haring of kuit te geven. Maar zo vrijblijvend als het discussiecongres te Haarlem vorige zaterdag is bijeengewees en uiteengegaan valt in het zicht van de gemeenteraadsverkiezingen toch nauwelijks te verdedigen. De circulaire, die de uitgangspunten van D'66 nog eens populair zal uiteenzetten en ook enige aandacht zal schenken aan de noodzaak van gelijke kansen voor ieder en aan de gevaren der milieu-verontreiniging, kan best een prettig leesbaar stuk worden. Van een politiek congres is het echter een zodanig minimumbesluit dat men zich afvraagt of de deelnemers niet beter aan het strand de uitbarsting van het voorjaar hadden kunnen vieren.

D'66 schijnt elke hoop zolang mogelijk levend te willen houden en elke teleurstelling zo lang mogelijk te willen vermijden. Het gevaar daarvan is een indruk van kleurloosheid. Eigenlijk gaat D'66 de verkiezingen ietwat in nevelen gehuld tegemoet.

("Het Parool" van 12 mei 1970)

TER OVERNAME AANGEBODEN: Portie inspraak, zo goed als ongebruikt, wegens teleurstelling. Br. B.Asis, postbus 1966, A'dam.

D'66

Het pamflet "D'66 Amsterdam", presenteert, volgens haar aanhef, "een programma voor de gemeenteraadsverkiezingen dat oplossing geeft voor het krakende stadsbestuur, voor de onder de nogtlast bezijkende binnenstad, voor een schonere lucht, voor betere woningen en nog meer". Wie over deze aankondiging, die net iets te ambitieus is om geloofwaardig te zijn, heenstapt en denkt toch wel een voldoende aantal "frisse" (een image werkt lang door) aangrijpingspunten te vinden voor een ander hoofdstedelijk beleid, komt nogal bedrogen uit. In feite wordt men namelijk slechts pijnlijk getroffen door een hardnekkig en optimistisch geloof in orgaanvorming. Het stuk is één pleidooi voor de instelling van: commissies, raden, centrales, bureau's, apparaten, maatschappijen, diensten, stichtingen, centra, instituten en kamers. Voor de democratie een levensgevaarlijke zaak! Het mag immers bekend worden verondersteld dat feitelijke orgaan-functionering gemakkelijk kan leiden tot een stuk verstarring en verstroeving, tot oligarchiserings- en verzelfstandigingstendenties. Bovendien: orgaanvorming sec, biedt geen enkele garantie voor de oplossing van werkelijke problemen. Ze kunnen er hoogstens worden ondergebracht. Het organisatievraagstuk, waarmee D'66, als partij en dus ook als afdeling, zelf worstelt, heeft zij in dit stuk kennelijk, extreem en ongenueanceerd, willen projecteren op de Amsterdamse problematiek!

Berkel en Rodenrijs DRS C. LUSCUERE
(ingezonden stuk in "Het Parool" van 12 mei 1970)